de brabantse leeuw

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
VOOR DE BRABANTSE GESLACHT-,
NAAM- EN WAPENKUNDE

JAARGANG 35 NR. 1

1986

HET NOORDBRABANTS GENOOTSCHAP 's-HERTOGENBOSCH

Ten geleide

Hoewel het niet gebruikelijk is, dat de redactie de jaargang opent met een Ten geleide, vraagt ze ditmaal uw aandacht voor het nieuwe jasje waarin De Brabantse Leeuw voortaan zal verschijnen.
Staande voor abonnementsprijsverhoging als gevolg van de hoge exploitatiekosten, is besloten voortaan gebruik te maken van een tekstverwerker op het bureau van Het Noordbrabants Genootschap en tevens over te gaan naar een verschijningsfrequentie van vier afleveringen per jaar. Hierdoor bleek het mogelijk de gestegen produktie- en portikosten grotendeels op te vangen, zodat de abonnementsprijs van 1985 voor 1986 gehandhaafd kan worden.
De redactie prijst zich gelukkig een opmaak en lettertype te kunnen aanbieden welke de leesbaarheid duidelijk ten goede komen.
Hoewel de artikelenportefeuille voorlopig nog ruimschoots gevuld is met goede en interessante artikelen, is een oproep aan de vele Brabantse genealogen om het resultaat van hun werk in te zenden naar ons blad toch op zijn plaats. Het baart de redactie zorg dat een te groot deel van de aangeboden kopij in de afgelopen periode betrekking had op families uit Midden-Brabant. De noodzakelijke regionale spreiding kan met uw inzet gemakkelijk verbeterd worden.
En zou men schromen in te zenden wegens vermeend gebrek aan stilistische capaciteiten, dan kan men altijd een beroep doen op de hulp van de redactie, die daartoe gaarne bereid is.
Erop vertrouwend dat u aan deze oproep gehoor geeft, wensen wij de lezers een voorspoedig 1986.
de redactie

NATIONAAL GENEALOGISCH CONGRES VLAAMSE VERENIGING VOOR FAMILIEKUNDE

Op 26 en 27 april a.s. organiseert de afdeling Malle-Turnhout van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde het nationaal genealogisch congres te Malle.
Een der belangrijkste aspecten van dit congres zijn de doorlopende info- en documentatiestands.
zaterdag 26 april: 13.30 uur: ontvangst door het gemeentebestuur van Malle; 15.00 uur: opening van het congres; 15.15 - 17.30 uur: referaten door J.Th.M. Melssen (Archiefbronnen in Noord-Brabant) en H. de Kok (Archiefbronnen in de Kempen); 17.30 - 19.30 uur: bezoek aan het Begijnhof en het Ostmuseum; 19.30 uur: avondmaal in Hoogstraten.
zondag 27 april: 10.00 - 16.00 uur: referaten door R. Bryssinck (Mogelijkheden van de computer in de genealogie), dr. E. Persoons (Religieuze aspecten en kloosters), P. Vos (Van Dijck, secretaris van de Boerenkrijg), E. Van Autenboer (De gilden in het oude hertogdom Brabant en de familiegeschiedenis) en dr. L. Pirenne (Brabants bewustzijn) - te 12.15 uur onderbroken door een koud buffet; 16.00 uur: sluiting.
Nadere informaties: Marc Van den Cloot, Salphensebaan 24, 2150 Malle, België.

Een wapenschild voor Hilvarenbeek met vier leeuwen en drie vijfbladen

J.A.J. Becx
Herlaerstraat 41, 5081 BJ Hilvarenbeek

Zonder officieel wapen

Hoe ongeloofwaardig het ook moge klinken, Hilvarenbeek zit al vanaf het begin van het Koninkrijk der Nederlanden (1813) zonder officieel gemeentewapen.
Onder de in 1814 opgerichte Hoge Raad van Adel te 's-Gravenhage moesten alle steden en dorpen een nauwkeurige aftekening van hun wapens inzenden, teneinde daarop de bevestiging van de Vorst (Koning) te verkrijgen. Bij de wapentekening moest een beschrijving met gegevens omtrent de oorsprong van het wapen worden bijgevoegd. In het algemeen schijnt op deze oproep van de Hoge Raad door de burgemeesters te zijn geantwoord 'dat omtrent de oorsprong en de betekenis van het plaatselijk wapen niets bekend is'. Van de andere kant ontbrak het destijds ook bij de Hoge Raad van Adel in Den Haag aan tijd om het tekort aan kennis door eigen onderzoek aan te vullen, zeker waar het Zuidnederlandse gemeenten betrof.
Vooralsnog blijft onduidelijk hoe het in die begintijd te Hilvarenbeek met het aannemen van een gemeentewapen precies is gegaan. Aanvankelijk was het blijkbaar voldoende om zelfs zonder wapen een 'cachet' (zegel) te voeren met het randschrift 'Gemeente Hilvarenbeek'. Volgens een Koninklijk besluit uit 1821 mochten toentertijd de gemeenten nog niet als wapen aannemen de geslachtswapens van haar voormalige Heren. (1)
Maar hoe dan ook, de 'aftekening' *(afb. 1)* van het wapen kunnen we zien op het titelblad van het bekende boekje over Hilvarenbeek uit 1838 door schoolmeester H. Broeders.(2) Daarin noemt hij dit wapen 'eenvoudig maar sprekend' en vervolgt dan 'De twee van onderen in het schild elkander ontmoetende, onregelmatig kronkelende lijnen stellen de beide beekjes voor, welke het overtollige heidewater door het dorp voeren, en, even buiten de kom van hetzelve, zich vereenigen. Het blokje boven in het schild verbeeldt de kerk en den toren, die ook werkelijk tusschen de beide beekjes geplaatst zijn'. En ten slotte wijst hij nog op een ander wapen 'namelijk dat der voormalige Heeren van Hilvarenbeek...', hoewel hij met de juiste geslachtsnamen nog geen raad wist.

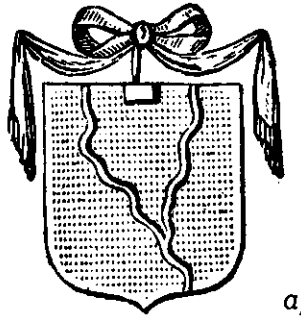

afb. 1

Later werd dit wapen als zegel met het randschrift 'Gemeente Hilvarenbeek' in een meer gestileerde vorm gebruikt. Ook op de bandtekening van het in 1924 verschenen boekje over Hilvarenbeek door schoolmeester J.M. Lauwers treft men een gestileerde vorm van dat wapen aan. (3) Deze schrijver vertelt - in navolging van Broeders - 'Twee takjes (van het beekje) stroomen aan weerszijden van de Markt, zijn daar overdekt en komen voorbij het kasteel Jachtlust samen. De kerk is juist daartusschen gelegen'. Lauwers vermeldde in zijn werkje tevens het zegel van de vroegere dingbank, waarop twee wapens stonden, het ene van de hertog van Brabant en het andere van de tijdelijke heer.
Hier moge in het algemeen worden opgemerkt, dat dergelijke werkjes over de lokale geschiedenis dikwijls werden samengesteld op verzoek van een plaatselijke V.V.V., maar dat die geschiedschrijving lang is blijven steken in naschrijverij, zonder dat daarbij een nader bronnenonderzoek werd verricht. Een grote vooruitgang in de lokale geschiedschrijving was daarom het in 1947 verschenen boek 'Hilvarenbeek tot 1813' door dr. P.C. de Brouwer, die daarvoor tenminste het oud-administratief archief van Hilvarenbeek had geraadpleegd.
In 1960 verscheen een geheel bijgewerkte en overzichtelijke uitgave op het gebied van de gemeentewapens in Nederland door Kl. Sierksma met een behartenswaardige inleiding door de auteur en een voorwoord door de toenmalige secretaris van de Hoge Raad van Adel. Blijkens de inleiding werd deze populair-wetenschappelijke uitgave tot stand gebracht dank zij de medewerking van alle burgemeesters in Nederland en ook van de Hoge Raad van Adel. In dat werk deelt deze heraldicus mee, dat Hilvarenbeek nog geen officieel wapen voert en voegt daar als belangrijke notitie aan toe: ' Wel is er een nogal primitief wapen bekend, dat *een soort aardrijkskundige situatieschets* vormt, met de Noorder- en Zuiderbeek van dit dorp en de aanduiding van de kerk ten opzichte daarvan'. (4)

Aldus was in 1960 de stand van zaken ten aanzien van het gemeentewapen van Hilvarenbeek. Nadien zouden er pogingen worden ondernomen om te komen tot een in alle opzichten verantwoord wapen.

Schependomszegel

Omdat bij de bestudering van een gemeentewapen enig inzicht in de historische achtergrond vereist is, dient men eerst en vooral te beseffen, dat in vroeger tijden onze streken behoord hebben tot het hertogdom Brabant. Dat hertogdom was verdeeld in vier kwartieren, waarvan Leuven, Brussel, Antwerpen en 's-Hertogenbosch de hoofdsteden waren. De Meierij van 's-Hertogenbosch was zelf weer verdeeld in vier kwartieren, namelijk van Oisterwijk, Kempenland, Peelland en Maasland. Met de *Meierijse historie* hangt de geschiedenis van Hilvarenbeek dan ook ten nauwste samen. De gemeentewapens in de voormalige Stad en Meierij van 's-Hertogenbosch verdienen zeker een nader onderzoek.
Over het *schependomszegel* van de voormalige heerlijkheid Hilvarenbeek verscheen in 1962 een uitvoerige studie door dr. G.P.J. Bannenberg in 'Varia Historica Brabantica', een uitgave van de Historische Sectie van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant. (5) Dat artikel werd als afzonderlijk boekje (1961) verspreid onder de titel 'Het wapen van Hilvarenbeek', wat feitelijk onjuist was, omdat in die studie de zegels van de heerlijkheid (tot 1794) behandeld worden en vervolgens nog een overzicht gegeven wordt van de gemeentezegels zowel uit de Franse tijd (1794-1813) als sinds het Koninkrijk (1813). Er bestaat immers een wezenlijk verschil tussen een *zegel* en een *wapen*.
Het oudste schependomszegel, dat daar besproken wordt *(afb. 2)*, betreft de voormalige heerlijkheid van Hilvarenbeek en hangt

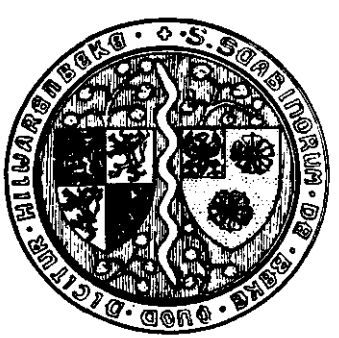

afb. 2

aan een charter uit 1336, berustend in het abdijarchief van Tongerlo. In deze oorkonde wordt voor schepenen van Hilvarenbeek vastgelegd, dat de investiet (pastoor) van Diessen zekere tiend onder Diessen aangekocht heeft (voor de abdij van Tongerlo). Deze akte wordt bekrachtigd 'cum sigillo scabinorum de Beke'. Het randschrift of legende van dit zegel luidt: S(igillum) SCABINORVM DE BEKA QVOD DICITVR HILWARENBEKE. (6)
Op dit vroegste zegel van de schepenen staan twee wapenschilden, het ene van de *hertog van Brabant* en het andere van *Rogier van Leefdael*, die ieder voor de helft gerechtigd waren in de tweeherige heerlijkheid van Beke, alias Hilvarenbeek. De overige figuren op dit zegel dienen louter als opvulling en versiering.
Het lijkt mij nuttig thans reeds te wijzen op het oudste schependomszegel van het eveneens tweeherige *Oirschot* uit 1351, waarop precies dezelfde twee wapens staan uitgebeeld.(7) Dit hoeft ons niet te verbazen als men bedenkt, dat de geschiedenis van Hilvarenbeek en Oirschot nagenoeg parallel loopt. (8)
In zijn wetenschappelijke studie schetste dr. Bannenberg de ontwikkeling in de middeleeuwen tot de tweeherige heerlijkheid Hilvarenbeek, waarin beide halfheren ieder voor de helft gerechtigd waren ten aanzien van de heerlijke rechten.
Nog in 1962 gaf daarop F.W. Smulders, destijds verbonden aan het Rijksarchief in Noord-Brabant en uitstekend bronnenkenner van de Meierijse historie, in het tijdschrift 'Brabants Heem' zijn kritische reactie.(9) Ondermeer constateerde hij, dat te weinig onderscheid gemaakt wordt tussen *heerlijkheid* en *dorpen* en hij schrijft dan: 'Deze heerlijkheid, bestaande uit twee halfheerlijkheden, omvatte de vier dorpen Hilvarenbeek, Diessen, Westelbeers en Riel'. Ook vestigde hij er de aandacht op, dat de gemeynt (gemene gronden) van Hilvarenbeek in 1331 werd uitgegeven door hertog Jan III te zamen met de andere halfheer Rogier van Leefdael. (10) In hetzelfde tijdschrift had Ferdinand Smulders trouwens al in 1955 duidelijk geschreven over het onderscheid tussen de begrippen dorp, parochie, gemeynt en gericht. (11)
Voor de bestudering van het Hilvarenbeekse schependomszegel uit 1336 is derhalve enige kennis van enkele begrippen onmisbaar. (12)
Het rechtsgebied van de *schepenbank* van de heerlijkheid Hilvarenbeek strekte zich ook uit over de dorpen Diessen, Riel en Westelbeers. Deze schepenbank bestond uit zeven schepenen, vijf van Hilvarenbeek en twee van Diessen. De schepenen spraken recht in bepaalde civiele en criminele zaken, terwijl zij ook optraden bij de zgn. vrijwillige rechtspraak. Zie het oud-rechter-

lijk archief van Hilvarenbeek.
Elk van deze vier *dorpen* was een gebied met een afzonderlijke huishouding. Zie het oud-administratief archief van deze dorpen.
Een *parochie* was een kerkelijke indeling, die één of meer dorpen kon omvatten.
Een *gemeynt* was een begrensd gebied met woeste gronden, dat in gemeenschappelijk gebruik was bij daartoe gerechtigde personen.
Er dient steeds nauwkeurig onderscheid gemaakt te worden tussen de *grenzen* van schepenbank, dorp, parochie en gemeynt.
Tot de *heerlijke rechten*, waarin beide halfheren ieder voor de helft gerechtigd waren, behoorden: de hoge, middelbare en lage rechtsmacht; de aanstelling van schout (= officier van justitie, later drossaard genoemd), vorster en schutter; de benoeming van secretaris, schepenen (met als voorzitter de presidentschepen) en gezworenen; de houtschat; de cijnsen en de tienden; de jacht en de visserij, enz. (13)

Na de komst van de Fransen in 1794 werden onder de revolutionaire leuze Vrijheid-Gelijkheid-Broederschap de heerlijke rechten, althans die welke uitoefening van bestuursgezag inhielden, afgeschaft. Het schependomszegel, dat herinnerde aan de vroegere heren en heerlijke rechten, moest plaats maken voor een ander soort zegel. Een geheel nieuwe tijd was aangebroken!
Nadien ontwikkelden zich ook de jurisdicties en de gemeenten. Eerst werd *Westelbeers* in 1803 met Middel- en Oostelbeers verenigd tot één gemeente. Vervolgens werden in 1810 *Hilvarenbeek* en *Diessen* zelfstandige gemeenten, terwijl *Riel* toen met Alphen tot één gemeente werd samengevoegd. (14)

Vier-leeuwen-wapens

Sinds de jaren zestig valt geleidelijk een hernieuwde belangstelling te bespeuren voor de symbolen van de gemeentewapens. (15)
Bij een heraldische beschouwing dient echter niet uitsluitend het verleden maar liefst ook de hedendaagse identiteit van een gemeente betrokken te worden. We zullen hierop nog nader terugkomen.
Bij gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de Hoge Raad van Adel verscheen in 1966 een jubilieumboek, waarin het opstel 'Gemeentelijke heraldiek' werd opgenomen van de hand van de toenmalige voorzitter jhr. mr. M.A. Beelaerts van Blokland. In die bijdrage wordt de aandacht gevestigd op het vroegere rechtsgebied der *Meierij van 's-Hertogenbosch*, waar de gekwarti-

leerde leeuwen van Brabant en Limburg veelvuldig gevoerd werden. (16)
Dit gekwartileerde wapen vertoont in het eerste en derde kwartier de Brabantse leeuw en in het tweede en derde kwartier de leeuw van Limburg, waarvan de Brabantse hertog Jan I in 1288 ook hertog is geworden. Het tot dusver oudste bekende zegel van Brabant-Limburg met de vier leeuwen is dat van hertog Jan II en hangt aan een charter uit 1300. (17)
De beschrijving van het Brabantse vier-leeuwen-wapen volgens de moderne heraldische terminologie luidt als volgt.
Gevierendeeld: I en IV in zwart een leeuw van goud, getongd en genageld van rood (Brabant); *II en III in zilver een leeuw van rood met dubbele staart, gekroond, getongd en genageld van goud* (Limburg).
We kunnen hier niet nader ingaan op de geschiedenis van het hertogswapen (18) en zullen ons beperken tot de gemeenten in de Meierij, die dit vier-leeuwen-wapen thans nog voeren.
De bekende heraldicus F.J. van Ettro (1909-1984) heeft er in verschillende publikaties voor gepleit om het vier-leeuwen-wapen van Brabant-Limburg in ere te houden en te combineren met een eigen kenmerkend gemeentelijk embleem. Hij bespreekt daarin uitvoerig de wapens met vier leeuwen van de gemeenten Aarle-Rixtel, Helvoirt, 's-Hertogenbosch (de hoofdstad van de Meierij), Hilvarenbeek, Oerle (thans Veldhoven), Oirschot, Oost-, West- en Middelbeers, Someren, Stiphout, Veghel en Waalwijk.
Voor *Oirschot* stelde de heer Van Ettro in 1966 voor om het wapenschild met de vier leeuwen in de juiste kleuren te herstellen in combinatie met een of drie rode vijfbladen (mispelbloemen) van Van Leefdael (halfheer van Oirschot 1320-1347) als eigen kenmerk; ook in het wapen van *Veldhoven* (waartoe Oerle thans behoort) werd door deze heraldicus een ereplaats aanbevolen voor 'het aloude hertogelijke wapen van Brabant-Limburg, dat Oerle als hoofplaats van Kempenland zo lange tijd mocht afbeelden'; en wat *Hilvarenbeek* betreft vond de schrijver het jammer, dat het ingewikkelde *zegel* uit 1336 (met twee wapenschildjes en versieringen) werd 'gepromoveerd' tot een gemeente*wapen* en in plaats daarvan zouden de twee blazoenen moeten worden gecombineerd op één wapenschild; het naburige *Oost-, West- en Middelbeers* voert (sinds 1818) eveneens een vier-leeuwen-wapen, met in het schildhoofd drie baarzen naast elkaar (als symbool van de Beerzen), hoewel volgens de auteur enige verbetering in heraldisch opzicht gewenst is. (19)
In een belangwekkende bijdrage uit 1967 over de gemeentewapens

van Noord-Brabant werden door F.J. van Ettro de wapens met de vier leeuwen van Brabant-Limburg wederom uitvoerig besproken en nogmaals werd met klem betoogd, dat 'de gemeenten, die de eer genoten het wapen van de hertog in hun *zegel* te mogen voeren, er prijs op (zullen) stellen, dat ook in hun *wapen* te mogen opnemen'. En hij herhaalde zijn stelling om dan in het schild behalve het hertogelijk blazoen ook een eigen kenmerkend embleem op te nemen. Tevens werd door Van Ettro beklemtoond, dat - in tegenstelling tot de ingewikkelde *zegels* - de wapenfiguren op een *wapenschild* eenvoudig dienen te zijn. (20)

Wapenverbetering kwam nadien tot stand voor de gemeenten Veldhoven (1969) en Oirschot (1970).

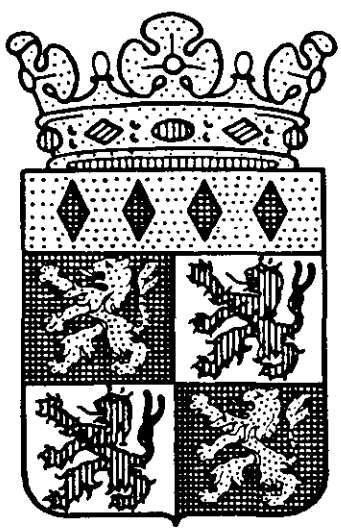

afb. 3

afb. 4

VELDHOVEN *(afb. 3)* voert thans het vier-leeuwen-wapen van Brabant-Limburg en een *schildhoofd* met vier ruiten, die verwijzen naar de vier dorpen waaruit Veldhoven bestaat.
OIRSCHOT *(afb. 4)* voert nu eveneens hetzelfde vier-leeuwen-wapen en een *hartschild* met het wapen Van Merode (halfheren van Oirschot 1455-1672).
In een later artikel uit 1974 behandelde F.J. van Ettro nogmaals de gemeenten in Noord-Brabant, die, al of niet in de juiste kleuren, het gekwartileerde vier-leeuwen-wapen van de hertog van Brabant en Limburg zijn blijven voeren. Wederom voegt hij daaraan toe: 'Beter zou het zijn, indien elke gemeente het schild

van hertog Jan zou aanvullen met een eigen kenmerkend embleem'. Als goede voorbeelden, hoe men het wapen van de hertog van Brabant in ere kan houden, noemde hij de gemeentewapens van *Veldhoven* (1969) en *Oirschot* (1970). (21)
Hilvarenbeek had nog steeds geen officieel gemeentewapen. Men hoefde daar echter niet om te treuren zolang er nog geen heraldisch verantwoord ontwerp gereed was, waarbij het verleden met de hedendaagse identiteit gecombineerd diende te worden.
De vier-leeuwen-wapens in de Meierij werden anno 1978 nog eens onder de aandacht gebracht op de tentoonstelling 'Brabants Banier en Blazoen' in het gemeentehuis van Hilvarenbeek. Op die expositie werd nogmaals duidelijk, hoe belangrijk de oude *zegels* zijn bij een studie over de gemeentewapens van Noord-Brabant. (22) Maar er kwam toen nog geen nieuw gemeentewapen voor Hilvarenbeek tot stand hoewel de exposant Kees van Berendonk al een nieuw wapen ontworpen had.

Nieuw gemeentewapen?

Sindsdien bleef het jarenlang stil rond het wapen van Hilvarenbeek, totdat plotseling in de plaatselijke pers het bericht verscheen, dat voor de raadsvergadering van 28 april 1983 als agendapunt was opgenomen: een voorstel tot het vaststellen van een nieuw gemeentewapen. (23)
Na een breedvoerige discussie in de raad besloot het college van Burgemeester en Wethouders om het voorstel terug te nemen. (24)
Aan het einde van deze uiteenzetting volgen eerst nog enkele kanttekeningen bij het ontworpen gemeentewapen *(afb. 5)*.
1. Waar is in het nieuwe wapenschild het *vier-leeuwen-wapen* gebleven uit het oude schependomszegel van 1336, dat eeuwenlang, naast het wapen van Rogier van Leefdael, tot aan de komst van de Fransen in 1794 gevoerd werd?
Uit het voorafgaande is bekend, hoezeer de heer F.J. van Ettro er herhaaldelijk voor heeft gepleit, dat plaatsen zoals Hilvarenbeek (waarvan de geschiedenis nagenoeg parallel loopt met die van *Oirschot*) het gevierendeeld *hertogelijk wapenschild* ook bij het gemeentewapen in ere blijven houden.
Dit moet toch ook bij de Hoge Raad van Adel in Den Haag bekend zijn geweest.
2. De combinatie van de omgewende (!) Brabantse leeuw en de leeuw van Limburg met het blazoen van Rogier van Leefdael in deze *vorm* geeft aanleiding tot ernstige kritiek. Ik beroep mij hierbij op hetgeen de heer F.J. van Ettro zelf destijds in

afb. 5

'Brabants Heem' schreef ten aanzien ven het vroegere wapen van DEURNE: 'Deurne N.Br. voerde tot 1928 het gekwartileerde wapen van Brabant-Limburg in de juiste kleuren (maar de leeuwen in 1 en 3 waren omgewend uit 'courtoisie'), terwijl er een hartschild aan toegevoegd was met het blazoen van de Heren van Doerne (Doorne - Deurne). In prachtige uitvoering ziet men nog steeds het vroegere wapen op de voorgevel van het raadhuis van Deurne. Maar omdat de combinatie van het aloude hertogelijke wapen met dat van de Heren van Doerne in deze vorm terecht veel reden gaf tot *kritiek*, is sinds 16 mei 1928 het wapenschild van Deurne gelijk aan dat van de vroegere Heren van Doerne, dus geschilderd zo als het voormalige hartschild.' (25)
Ook de Hoge Raad van Adel te 's-Gravenhage had m.i. beter kunnen weten.
3. Uit heraldisch oogpunt is het blazoen van Rogier van Leefdael (kastelein van Brussel en halfheer van Hilvarenbeek 1328-1347) in het wapenschild op niet normale wijze afgebeeld.
Het geslacht Van Leefdael voert op een veld van goud drie rode vijfbladen (mispelbloemen), waarvan er volgens de *heraldische regels* twee boven en één beneden in het wapenschild geplaatst dienen te worden. (26)
Het vijfblad, heraldisch rechtsboven in het blazoen van Rogier van Leefdael op het zegel *(afb. 2)*, is bedekt door een vrijkwartier met een adelaar, maar men zou dat hier beter kunnen weglaten, omdat dan de *drie vijfbladen* (mispelbloemen) tevens kunnen verwijzen naar de drie kerkdorpen Hilvarenbeek, Biest-Houtakker en Esbeek, waarmee de hedendaagse *identiteit* wordt aangeduid.
4. De omgekeerde (!) 'gaffel' - die blijkbaar op voorstel van

de plaatselijke heemkundekring in het schild werd opgenomen berust kennelijk op het zogeheten 'sprekend' wapen, zoals afgebeeld op het titelblad van het boekje uit 1838 door schoolmeester H. Broeders *(afb. 1)*. De heraldicus Kl. Sierksma noemt dit echter geen wapen, maar 'een soort aardrijkskundige situatieschets'. (27) Als men het begrip 'Beek' tot uitdrukking wil brengen, dan kan men daarvoor beter een 'golvende dwarsbalk' gebruiken.
Toch is mijn voornaamste bedenking tegen deze omgekeerde gaffel, dat die wapenfiguur m.i. het *struikelblok* heeft gevormd om tot een alleszins verantwoord wapen te kunnen komen. Ik betwijfel dan ook of zowel de heer Van Ettro als de Hoge Raad van Adel zelf wel zo tevreden zijn geweest over de heraldische kwaliteit van het ingediende ontwerp.

Tot slot

Dit alles overziende moet ik tot de slotsom komen, dat het voorgestelde wapen niet representatief is voor Hilvarenbeek, ondanks het in de toelichting door Burgemeester en Wethouders uitgesproken oordeel 'dat de gemeente Hilvarenbeek dan zal kunnen beschikken over een zeer fraai wapen, welk past bij de rijke geschiedenis van onze gemeenschap'. (28)
Om een bijdrage te leveren tot een meer verantwoord wapen heb ik - vrijwillig en buiten alle dorpspolitiek (29) - voor Hilvarenbeek een wapenschild ontworpen met vier leeuwen en drie vijfbladen *(afb. 6)*, dat eenvoudig is en bijna geen uitleg nodig heeft.

afb. 6

Het *vier-leeuwen-wapen* van de Brabantse hertog uit het *schependomszegel* van 1336 is volledig gehandhaafd. De heraldische beschrijving van de vier leeuwen is reeds gegeven en voor de afbeelding daarvan werd onder meer geraadpleegd het werk van de Belgische heraldicus E. Gevaert. (30)
De *drie rode vijfbladen* (mispelbloemen) in een *gouden hartschild* zijn afkomstig uit het wapen Van Leefdael, maar dienen voornamelijk als symbool van de *drie kerkdorpen* van Hilvarenbeek. Het schild kan nog worden gedekt door een *kroon*.
Ziehier dan het eindresultaat van mijn onderzoek. Er komt geen ingewikkelde schildverdeling aan te pas, terwijl bovendien de wapenfiguren historisch en esthetisch verantwoord zijn. Het lijkt mij zo een betere combinatie van het verleden met het heden.

NOTEN

1. *De Hoge Raad van Adel, geschiedenis en werkzaamheden* ('s-Gravenhage, 1966), passim.
2. H. Broeders, *Geschied- en Aardrijkskundige beschrijving der gemeente Hilvarenbeek voor de Jeugd* (Tilburg, 1838), blz. 14-15
   Er heeft voordien in Hilvarenbeek een oud brandijzer bestaan, dat gebruikt werd als *brandmerk* en waarop een schildje voorkomt met een figuur in de vorm van de letter Y. Een ingebrande afdruk van dat brandijzer is bijvoorbeeld terug te vinden op een houten graanmaat (van omstreeks 1791).
3. J.M. Lauwers, *Langs de Hilverboorden* (Hilvarenbeek, 1924), blz. 12-13.
4. Kl. Sierksma, *De gemeentewapens van Nederland* (Prismaboek nr. 501, 1960), blz. 73 en 197
5. Dr. G.P.J. Bannenberg, De schependomszegels van Hilvarenbeek, in *Varia Historica Brabantica*, I (1962), blz. 63 e.v.
6. Abdijarchief Tongerlo, Charter nr. 546. Gepubliceerd in: Dr. M.A. Erens o.praem., *De oorkonden der abdij van Tongerlo*, III (Tongerlo, 1952), nr. 808 (1336).
7. Volgens vriendelijke mededeling van het Streekarchief Zuid-Oost Brabant, Rayondepot Oirschot, hangt het oudste schependomszegel van Oirschot aan de schepenoorkonden van Oirschot uit 1351 en 1367, waarvan de transcripten werden gepubliceerd in *Campinia*, jrg. 1 (1971-1972).
   In het *Corpus sigillorum Neerlandicorum* 3 dln; 's-Gravenhage (1937-1940) staan de schependomszegels van Hilvarenbeek en Oirschot niet vermeld.
8. J.A.J. Becx, Een Oirschots heerlijkheidswapen en de Meierijse historie, in *Brabants Heem*, jrg. 18 (1966), waar op blz. 80 e.v. gewezen werd op de parallel lopende geschiedenis van Oirschot en Hilvarenbeek ten tijde van De Merode's (1455-1672).
9. F.W. Smulders, Over Hilvarenbeek en Diessen, in *Brabants Heem*, jrg. 14 (1962), blz. 58 e.v.
10. Dr. D.Th. Enklaar, *Gemeene gronden in Noord-Brabant in de middeleeuwen* (1941), blz.2.e.v.
11. F.W. Smulders, Dorp, parochie, gemeynt, gericht, in *Brabants Heem*, jrg. 7 (1955), blz. 2 e.v.
12. *Historische kaart van Noord-Brabant 1795* (de gebieden van de schepenbanken binnen de huidige provincie Noord-Brabant omstreeks 1795) onder redactie van W. van Ham en J. Vriens ('s-Hertogenbosch, 1980).
13. R.M. Peeters en J. van Gils, *Inventaris van het archief van de heerlijkheid Hilvarenbeek c.a. 1648-1938* (Tilburg, 1983).
14. L.M.Th.L. Hustinx, *De evaluties van jurisdicties en gemeenten in Noord-Brabant van de 15e eeuw tot heden* ('s-Hertogenbosch, 1975).
15. Kl. Sierksma, *a.w.* (1960).

C. Druif, *Nederlandse gemeentewapens* (Leeuwarden, 1965).
Drs. J.A. de Boo, *Heraldiek* (Fibulareeks 26, 1967), blz. 100 e.v.

16. De Hoge Raad van Adel, *a.w.*, blz. 134.
17. Dr. H.P.H. Camps, *Oorkondenboek van Noord-Brabant tot 1312,* I (De Meierij van 's-Hertogenbosch), tweede stuk ('s-Gravenhage, 1979), nr. 596; origineel in Stadsarchief 's-Hertogenbosch, no. 18 der charters; zie de reproduktie in *De Brabantse Leeuw,* jrg. 20 (1971), blz. 113.
18. Dr. J.P.W.A. Smit, *De Brabantse beelden en teekens van recht* ('s-Gravenhage, 1957), blz. 211.
Mr. J.P.W.A. Smit, Het wapen van Noord-Brabant, in *Brabants Jaarboek,* 1949, blz. 119.
Mr. Dr. J.P.W.A. Smit, Het wapen der stad 's-Hertogenbosch, in *De Brabantse Leeuw,* jrg. 15 (1966), blz. 81, 113.
F.J. van Ettro, Het wapen van de stad 's-Hertogenbosch, in *De Brabantse Leeuw,* jrg. 20 (1971), blz. 110.
H.J.H. Bossink Het wapen van 's-Hertogenbosch, in *Varia Historica Brabantica,* VIII (1979), blz. 249.
Over de evolutie van het wapenschild van de hertogen van Brabant publiceerde F.J. van Ettro een duidelijk overzicht in *De Lindebaom,* V (1981), blz. 28-29; dezelfde wapenafbeeldingen had F.J. van Ettro reeds laten opnemen in *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie,* deel 34 (1980), blz. 251.
19. F.J. van Ettro, Het wapen van Oirschot, in *Brabants Heem,* jrg. 18 (1966), blz. 103.
20. F.J. van Ettro, Een achtergebleven gebied in de heraldiek, de gemeentewapens van Noord-Brabant, in *De Brabantse Leeuw,* jrg. 16 (1967), blz. 39, 55.
21. F.J. van Ettro, Iets over heraldiek in samenhang met de geschiedenis van Brabant, in *Campinia,* jrg. 4 (1974-1975), blz. 79 e.v.
J.Th.M. Melsen (van het Streekarchief Zuid-Oost Brabant) besprak de gemeentewapens van Veldhoven en Oirschot onlangs in *Kempenland Info,* resp. van 12 oktober en 16 november 1985.
22. Tentoonstellingsgids *Brabants Banier en Blazoen* (Hilvarenbeek, 1978).
23. Gemeente Hilvarenbeek, Raadsvergadering van 28 april 1983, agendapunt 8.
24. Deze discussie had mede betrekking op een door mij inderhaast ingediend bezwaarschrift, waarbij - als modern voorbeeld van eenvoud - een alternatief ontwerp was gevoegd: *In goud een blauwe golvende dwarsbalk* (begrip 'Beek'), *vergezeld van drie rode vijfbladen, geknopt van goud en geplaatst 2 en 1* (symbool voor de drie kerkdorpen Hilvarenbeek, Biest-Houtakkers en Esbeek). Ik kon daar toen niet nader op ingaan.
25. *Brabants Heem,* jrg. 18 (1966), *a.w.*, blz. 104.
26. C. Pama, *Rietstap's Handboek der Wapenkunde,* vierde druk (Leiden, 1961), blz. 62.
27. Zie de noten 2 en 4.
28. Zie het voorstel bij de stukken, vermeld onder noot 23.
29. Hoe onberekenbaar dorpspolitiek is, blijkt wel uit het feit, dat hetzelfde ontwerp plotseling weer uit een bureaulade gehaald is en door B. en W. van Hilvarenbeek opnieuw ter vaststelling aangeboden wordt in de raadsvergadering van 19 december 1985.
30. E. Gevaert, *L'héraldique, son esprit, son language et ses applications* (Bruxelles, 1923). Dit boek (met uitstekende afbeeldingen) wordt door C. Pama aanbevolen in het onder noot 26 aangehaalde werk, blz. 350.

Met vriendelijke dank aan de heer C.A.M. Prinsen te Hilvarenbeek, die mij behulpzaam was bij het gereedmaken van de afbeeldingen 4 en 6.

NASCHRIFT

Dit artikel was al bij de redactie ingeleverd vóórdat de in noot 29 aangekondigde raadsvergadering plaatsvond. Welnu, de raad heeft overeenkomstig het voorstel van B. en W. van Hilvarenbeek besloten (met één stem tegen!). Hoewel dit College op de hoogte was van mijn voorgenomen publikatie, werd precies hetzelfde voorstel van 1983 toch weer op de raadsagenda geplaatst, blijkbaar onder druk van de viering van '10 eeuwen Hilvarenbeek'. Aldus werd door de raad overhaast tot een nieuw gemeentewapen besloten zonder nadere bezinning op de inhoud van het wapenschild.

Van armenzorg tot burgerzorg
de particuliere Gasthuizen van 's-Hertogenbosch, 1345 - 1811 (1)

Rob Wolf
Klokkenberg 3, 6511 VD Nijmegen

Enkele jaren geleden verscheen in dit tijdschrift een artikel van de hand van Leo Adriaenssen (2), waarin hij aandacht besteedde aan de trieste levensloop van de bewoners van een zestal kleine gasthuizen in 's-Hertogenbosch. Hierbij baseerde hij zich op een overzicht dat notaris Van Eyndhoven in 1632 had samengesteld.
Het bleek, dat deze gasthuizen werden bevolkt door 'een bonte verzameling van doven en doofstommen, blinden en lammen, astmalijders, epileptici, geslachtszieken, reumatici, bejaarden en gekken'.
Het belang van de publikatie van Van Eyndhovens verslag schuilt vooral in het feit dat het toont hoe gruwelijk de armoede van velen van onze voorouders was in een tijd waarin nauwelijks sociale voorzieningen voorhanden waren.
Voor de gemoedsrust van de vierders van 800-jaar-Den-Bosch is het maar goed, dat wij slechts zelden de keerzijde van de geschiedenis onder ogen kijken.

Toch roept Adriaenssen's bijdrage om aanvulling. Wat waren dat voor gasthuizen, waar deze armen leefden? Wanneer en waarom zijn ze ontstaan? Met welk doel? Wat hadden ze hun bewoners te bieden? En wanneer zijn ze opgeheven? Op deze vragen wil ik hieronder kort ingaan en vervolgens enige aandacht aan hun archieven besteden.

Aan het eind van de eerste eeuw Den Bosch bestonden er twee liefdadige instelling: de Tafel van de Heilige Geest (3) en het Groot-Gasthuis (4). De Tafel bedeelde armen in natura en later ook in geld, terwijl het Groot-Gasthuis onderdak bood aan armen, zieken, bejaarden en reizigers.
De instellingen werden gekenmerkt door hun rijkdom, grootte, openheid voor alle armen en door de rol die de Kerk en wereldlijke overheid speelden bij oprichting en bestuur.
Heel anders was het gesteld met de liefdadige instellingen die vanaf de veertiende eeuw in de stad gesticht werden. De blokken en de particuliere gasthuizen waren veel kleiner en minder

vermogend dan beide giganten, stelden hun voorzieningen voor een beperkte groep armen open en waren door toedoen van particulieren gesticht.
Elk van de negen Bossche blokken beperkte zijn bedélende arbeid tot de niet-bédelende huisarmen van de wijk, waarin het gevestigd was. Huisloze zwervers zonder bestaansmiddelen werden naar de Tafel van de Heilige Geest verwezen, wanneer ze bij een blokmeester aanklopten. (5)
De stichtingsdocumenten van de particuliere gasthuizen bevatten vrijwel alle bepalingen waarin kost en inwoning in het huis beperkt werden tot nette armen en familieleden van de stichter(es). Margriet Spijkers (1443) stelde haar huis alleen open voor godvruchtige vrouwen van een eerbare conversatie en een goede levenswandel; Aert van de Avenne (1396) voor arme mannen van een behoorlijk gedrag; Agnes van den Broeck (1494) en Margiet Heeren (1459) voor familieleden en pas in de tweede plaats voor anderen. (6)
Waarom deze beperkende bepalingen? Zoals G. Maréchal voor Brugge heeft aangetoond, kenmerkten de middeleeuwse steden zich in hun eerste levensfase door een grote openheid naar (immigranten van) buiten en een sterke solidariteit naar binnen de stad (de armen). Instellingen als de Tafel van de Heilige Geest en het Groot-Gasthuis in Den Bosch, die voor alle armen bestemd waren, kenmerken deze episode. De gestage toevloed van steeds nieuwe armen, voor wie geen werk was, deed de aanvankelijke solidariteit omslaan in een afkeer van de burgerij jegens de verpauperde vreemdelingen. (7)
Deze houding uitte zich onder meer in de stichting van instellingen voor verarmde leden van de eigen groep: arme familieleden en buren of verarmde burgers.
Naast deze mentale achtergrond van de stichting van de particuliere gasthuizen is nog een tweede factor van belang: het zelfbewustzijn van de burgers.
Het is namelijk opvallend, dat bijna alle gasthuizen de naam van de stichter gingen dragen. (8) Zo kennen we het Hendrick-van-Neynselgasthuis (1345), de Adam-van-Mierdengasthuizen (1403) of het Jenneke-Hamersgasthuis (1582). Het lijkt erop, dat de stichters de behoefte hadden hun naam in het gasthuis te laten voortleven tot ver na hun dood, zoals anderen betaalden om jaarlijks in de Sint-Jan een zielemis ter nagedachtenis aan henzelf en hun ouders te laten bidden en daarom hun naam in het obituarium lieten opnemen. (9)
De gasthuisstichters zijn zeker in hun opzet geslaagd, want gedurende vele eeuwen zijn hun namen een begrip in de stad

geweest en nog steeds leven de namen van enkele van hen voort. Reinier van Arkel heeft het aan het door hem gestichte zinneloos-huis (1442) te danken, dat hij na Jeroen Bosch de beroemdste middeleeuwse Bosschenaar is. Wat verhulder leeft in de Van-Deventhersstraat het Jacob-Proeninck-Van Deventhergasthuis (1514) voort.

Het eerste particuliere gasthuis werd in 1345 door Hendrick van Neynsel gesticht. Vóór 1400 vonden nog 6 stichtingen plaats, in de vijftiende eeuw 16, in de zestiende eeuw 7 en ten slotte in de zeventiende eeuw 3 gasthuizen. De laatste stichting was het Sint-Martens-gasthuis in 1682. Van deze 33 gasthuizen werden er maar liefst 10 tussen 1393 en 1408 gesticht.
De meeste stichtingen vonden plaats bij testament. Daarin werd bepaald voor wie het gasthuis bestemd was, waar het huis kwam te staan en welke bezittingen voor het onderhoud van de bewoners werden gereserveerd. Zo bepaalde Agnes van den Broeck, dat haar gasthuis voor negen familieleden van haar ouders bedoeld was, die in een huis aan de Beurdsestraat werden ondergebracht. De inkomsten van een hoeve te Udenhout en een erfpacht in dezelfde plaats dienden tot hun onderhoud. Een dienstmeid moest zorg voor het welzijn van de vrouwen dragen.
Ook regelde ze het toekomstig bestuur van het gasthuis. Als regenten of provisoren stelde ze - ze was zelf kinderloos - familieleden van haar ouders en hun nazaten aan. Andere stichters zagen de belangen van het gasthuis beter gewaarborgd in handen van kerkelijke of wereldlijke hoogwaardigheidsbeklederS, zoals schepenen, regenten van de Tafel van de Heilige Geest en het Groot-Gasthuis, de deken van het kapittel van de Sint-Jan of kloosteroversten.
Deze provisoren beslisten over toelating in het gasthuis, de hoogte van de verstrekkingen aan de bewoners, reperaties aan het huis of beleggingen van het batig saldo van de rentmeester.
De rentmeester voerde het financieel beheer en zag er op toe, dat de bewoners zich goed gedroegen. De oudste rekeningen die bewaard zijn gebleven, stammen uit het einde van de zestiende eeuw, maar namen van rentmeesters kennen we al uit het begin van de vijftiende eeuw. (10) Voor zover we weten, ontvingen de rentmeesters voor hun werk enkele guldens per jaar. Het spreekt vanzelf, dat het rentmeesterschap slechts een nevenberoep was. Pas in het midden van de achttiende eeuw verschijnen er 'beroepsrentmeesters', die, zoals Wouter van Wolfsbergen en diens weduwe Jacoba Oucoop, gedurende tientallen jaren de administratie van meer gasthuizen verrichtten.

Het is mogelijk, dat hierin een verband schuilt met de politiek van het stadsbestuur om steeds meer invloed op de gasthuizen te krijgen. In de loop van de voorgaande eeuw was al bepaald, dat van iedere rekening een duplicaat ten stadhuize gedeponeerd moest worden, waar deze gecontroleerd werd. (11) In 1732 had de magistraat een reglement op de rentmeesters vastgesteld, waarin onder andere een hoge borgsom werd vastgesteld. (12)
Dit bedrag - naast andere voorwaarden aan potentiële rentmeesters - heeft de spoeling vermoedelijk dunner gemaakt, waardoor de cumulatie van rentmeesterschappen voor de hand kwam te liggen.
Als derde bestuurslaag zien we in enkele mannengasthuizen (13) een der bewoners optreden. Hij zorgde voor het sluiten van de deur, zag toe dat iedereen op tijd binnen was en deed inkopen op de markt. Het is merkwaardig, dat in geen enkel vrouwengasthuis zo iemand functioneerde. Dit kan het gevolg zijn van het feit, dat de mannen meestal wel en de vrouwen niet een gezamenlijke huishouding voerden.

Keren we terug naar de inleiding. Zijn de bewoners van de gasthuizen er altijd zo slecht aan toe geweest als Adriaenssen beschrijft? Er zijn aanwijzingen, dat dit niet het geval was. De zeventiende eeuw, en vooral de jaren na het beleg en de verovering van Den Bosch, vormt een dieptepunt in de economische geschiedenis van de stad, waarin de armoede ernstiger was dan te voren en daarna. Meer armen betekende meer ernstige 'krepeergevallen' in en buiten de gasthuizen.
Bovendien hadden de stichters duidelijke criteria gesteld, volgens welke mannen en vrouwen wel of niet mochten worden opgenomen. Wie niet tot de familie hoorde of uit een verarmde burgerfamilie stamde, kwam kort na de stichting niet in aanmerking. Na enkele generaties zijn deze criteria minder strak gehanteerd, zeker in gasthuizen, waar notabelen, die toch het 'algemeen belang' in het oog hielden, provisor waren. Zij keken, om een moderne term te gebruiken, naar de urgentie van de gegadigden.
In de loop van de achttiende eeuw kwam nogmaals verandering in de bevolkingssamenstelling van de gasthuizen, nu ten gevolge van de deplorabele financiële situatie, waarin vele ervan waren geraakt. Een van de middelen ter verbetering was het heffen van een intreegeld, dat *f* 50,- tot *f* 100,- bedroeg. Deze som was voor armen niet op te brengen, zodat geleidelijk aan steeds meer leden van middengroepen de gasthuizen gingen bevolken. Deze ontwikkeling leidde ertoe, dat na de opheffing van de gasthuizen, die in 1811/1812 plaatsvond, in het Oude-Mannen-

en-Vrouwenhuis - dat hun plaats innam - alleen lieden werden toegelaten die nooit gebedeld hadden en een hoog entreegeld konden fourneren.
Ook in een ander opzicht veranderde de bevolkingssamenstelling van de gasthuizen. In de stichtingsakten werd zelden over een minimumleeftijd gesproken, en zo het gebeurde, was deze meestal tamelijk laag: 30 jaar voor de mannen en 36 jaar voor de vrouwen in de Van-Mierdengasthuizen. In 1632 zien we naast jonge mensen erg veel bejaarden de gasthuizen bevolken. Ook ter verklaring van deze ontwikkeling kunnen we in de richting van de urgentie zoeken. Oudere mensen die niet meer voor zichzelf konden zorgen, laat staan werken, kwamen eerder in aanmerking voor opname dan jongeren. Deze ontwikkeling heeft zich voortgezet, zodat de Franse Commision des Hospices in 1811 over hospices des vieillards kon spreken.

Wat hadden de gasthuizen hun bewoners te bieden? Kost en inwoning, dat mag duidelijk zijn, maar deze begrippen hadden per gasthuis en mettertijd een andere inhoud.
De bewoners leefden meestal in een enkel pand, maar in het Hamersgasthuis - Achter het Stadhuis - woonden ze in een hofje. Dit gasthuis verarmde sterk, zodat de ene na de andere camer bij gebrek aan onderhoud onbewoonbaar werd, totdat in 1793 de drie laatste bewoonsters met een toelage ontslagen werden. In meer welvarende gasthuizen was onderhoud wel mogelijk. Het Catersgasthuis onderging in de jaren na 1760 een grootscheepse renovatie, en bovendien werden de ramen aan de voorzijde van luiken voorzien, nadat ze door baldadige militairen uit de naburige Sint-Jacobskazerne herhaalde malen waren ingegooid.

Toen het washuis van het Schildersgasthuis op Uilenburg bij hoog water in 1744 in de Dieze viel, werd er onmiddellijk nieuwbouw gepleegd. Het arme Meelmansgasthuis kon zo'n investering niet dragen. De door dezelfde overstroming verdwenen cameren van dat gasthuis moesten als verloren beschouwd worden. Uit een voedingsstaat van hetzelfde gasthuis uit 1600 kunnen we afleiden, dat de bewoners stevige kost kregen: roggebrood, potasie van erwten, bonen en spek en water of bier bij de maaltijden. Op feestdagen ontvingen ze extraatjes in de vorm van haringen (22 per man met vastenavond) en bier (3,75 liter op iedere dag van de vijfdaagse kermis).
In de achttiende eeuw blijkt, hoezeer het financieel welvaren van een gasthuis op de grootte der verstrekkingen invloed had. De vrouwen van het Schildersgasthuis ontvingen in 1790 *f* 1,-

per maand, in 1793 *f* 5,-. In 1810 ging het weer minder met de gasthuisfinanciën en werd hun toelage tot *f* 4,- verlaagd. Van uniformiteit in het voorzieningenniveau, zoals we dat nu kennen, was geen sprake.

Het einde van de gasthuizen kwam in 1811, toen na de inlijving van deze streken bij het Franse keizerrijk een Commission des Hospices werd ingesteld, die als opdracht kreeg te unificeren en te centraliseren. En dat hebben de Bosschenaren geweten: alle liefdadige instellingen kwamen onder hun bestuur, de oude regenten werden van hun taak ontheven, de rentmeesters ontslagen en alle kleine gasthuizen op een na werden opgeheven. Hun bewoners verhuisden naar het verbouwde Geefhuis. (14)

De archieven van de particuliere gasthuizen berusten grotendeels op het archief van de Godshuizen aan het Muntelbolwerk, en zijn geïnventariseerd. Het archief van het Loyersgasthuis bevindt zich op het stadsarchief. (15) Daar kunnen we ook het 'Fonds Afgehoorde Rekeningen' uit de zeventiende tot begin negentiende eeuw aantreffen. In het archief van de Sint-Jan bevindt zich een aantal rekeningen van het Moonsgasthuis.
De voornaamste groepen documenten zijn de schepenakten en testamenten, die vooral uit de veertiende tot zestiende eeuw stammen; de rekeningen uit de zeventiende tot negentiende eeuw; enkele notulenboeken van regenten vanaf de helft van de achttiende eeuw en ten slotte stukken betreffende de boedel van bewoners van de gasthuizen.
Van sommige gasthuizen is een groot deel van het archief overgeleverd, van andere slechts enkele stukken, afhankelijk van de kwaliteit van het archiefbeheer voor 1811.
Voor genealogisch onderzoek zijn alle genoemde stukken eventueel van belang. In schepenakten en testamenten treffen we namen van personen aan die betrokken waren bij een overdracht van een goed of pacht e.d. In rekeningen en andere administratieve stukken namen van debiteuren en crediteuren. Onder hen bevinden zich ook bewoners van de gasthuizen, wanneer ze hun intreegeld voldoen en wanneer het gasthuis de begrafeniskosten moet voldoen.
In de notulenboeken wordt onder meer gedelibereerd over de opname van nieuwe bewoners en besluiten over bepaalde kandidaten genomen. De boedelstukken worden tenslotte opgemaakt na het overlijden.
Al met al is er in deze archieven een schat aan informatie over arme Bosschenaren te vinden, maar wel als aanvulling op gegevens

die bijvoorbeeld in de Doop-, Trouw-, en Begraafboeken zijn opgeslagen. Voor beter gebruik van de bronnen moeten ze eerst nader toegankelijk gemaakt worden, waarvoor de lezers hartelijk worden uitgenodigd.

NOTEN

1. Deze tekst is een bewerking van een lezing die ik op 15 maart 1985 gehouden heb in het Jeroen-Boschhuis voor de Nederlandse Genealogische Vereniging. De aanleiding was het voltooien van de inventarisatie van de archieven van de particuliere gasthuizen, voor zover ze zich op het archief van de Godshuizen bevinden. Deze is in kleine oplage verschenen: H.R. Wolf, *Archieven van de partikuliere gasthuizen te 's-Hertogenbosch, 1302 - 1811, Inleiding. Inventarissen. Indices,* 's-Hertogenbosch, 1984, 6 delen.
2. L.F.W. Adriaenssen, Arme, miserabele en impotente Bosschenaars. In: *De Brabantse Leeuw,* 32 (1983), p. 3-10.
3. Het archief van de Tafel is ten dele toegankelijk gemaakt via A.C.M. Kappelhof, *Regesten van Oorkonden,* deel I - V (1271 - 1409), 's-Hertogenbosch, 1980 - 1985.
4. Zie H.J.M. van Rooij, *Het Oud-Archief van het Groot-Ziekengasthuis, te 's-Hertogenbosch,* 's-Hertogenbosch, 1963. 3 delen.
   Een nadere toegang is *'Besluiten van de regenten van het Groot-Gasthuis. Repertorium. Index op trefwoorden. 1654 - 1800,* 's-Hertogenbosch, 1981 - 1985. 8 delen.
5. Over de blokken, zie: T. Kappelhof, *Armenzorg in Den Bosch. De negen blokken, 1350 - 1810.* Utrecht, 1983.
6. Archief Godshuizen, Fundatiën van de Gasthuyzen binnen 's-Bosch, II, fol 153; archief Van-de-Avenne-gasthuis, inv.no. 3; archief Agnes-van-den-Broeck-gasthuis, inv.no. 1; Fundatiën, I, fol. 48.
7. Zie G. Maréchal, De sociale en politieke gebondenheid van het Brugse hospitaalwezen in de middeleeuwen. *Standen en Landen,* LXXIII, Kortrijk, 1978, p. 280 - 296.
8. Slechts twee van de oudste, het Sint-Anthoniusgasthuis uit 1361 en het Sint-Eloysgasthuis uit 1393, en het laatste, het Sint-Martensgasthuis uit 1682, zijn niet genoemd naar de stichter.
9. M.H.M. Spierings, Het obituarium of dodenboek van de Sint-Janskerk te 's-Hertogenbosch (1280 - 1435). In: *Boschboombladeren,* 23 (1979), p. 1 - 61.
10. Deze namen zijn overgeleverd via rapporten, die door stadssecretaris Gijsbert van den Velde en notaris Gerlingh Ruijs in opdracht van stadspresident Jacob van Balen zijn gemaakt van de toestand van de archieven van de gasthuizen.
11. *Groot-Placaetboeck,* deel VI, p. 715 e.v., artikel 2, gedateerd 27 juli 1685.
12. Gemeentearchief 's-Hertogenbosch, A.100, folio 88 e.v., 12 november 1731; folio 97 e.v., 21 februari 1732.
13. Archief Godshuizen, Fundatiën, deel I, fol. 208
14. H.R. Wolf, *Inventaris van de Fronse archieven van de Godshuizen, 1811 - 1815,* 's-Hertogenbosch, 1984, p. I - X; H.R. Wolf, *Archieven van de partikuliere gasthuizen, c.a.,* deel I, p. X - XVII.
15. D.A. Sy-a-Foek, *Inventaris van het archief van het Loyers- of Kuijstengasthuis, 14e - 20e eeuw,* 's-Hertogenbosch, 1980.

GEMEENTEARCHIEF TILBURG

Met ingang van 1 oktober 1985 zijn de openingstijden van de studiezaal van het Gemeentearchief Tilburg, Stadhuisplein 130, gewijzigd: dinsdag en donderdag: 9.00-12.30 uur, 13.00-17.00 uur en 19.00-22.00 uur; woensdag 9.00-12.30 en 13.00-17.00 uur, en vrijdag 9.00-12.30 uur.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Strijbosch/Strijbos

Gevraagd bidprentjes betrekking hebbend op Strijbosch, Strijbos en spelvarianten (ook van aangetrouwden) uit Nederland van vóór 1940 en uit België en Duitsland.
Th.H. Strijbosch, Joh. Vermeerstraat 24, 2162 BK Lisse.

Kwam 'Geuze Els' uit Strijp?

J.Th.M. Melssen,
Purmerstraat 14, 5628 HE Eindhoven

Mr. W. de Vries publiceerde in 1969 zijn artikel *Nakomelingen van de beroemde 'Geuze Els'*. (1) Hij komt tot de conclusie, dat Geuze Els - de stammoeder van 'alle' protestantse families in de Kempen - identiek is aan *Elsken Joosten*, geboren in het begin van de 17e eeuw en overleden in of ná 1687, doch vóór 9 maart 1696, die vóór 1635 (1629?) was getrouwd met *Aert Janssen Smits*, smid te Hapert (vermeld 1629-1681). Hun kinderen waren: Joost, Catalijn, Jacob, Hendricxken, Jenneke, Aleken, Maria, Abraham en Isaak.
In 1977 publiceerde ik in dit tijdschrift (2) een testament van 'Geuze Els' voor een notaris te Hoogeloon op 8 mei 1670. Hierin is sprake van Aert Jansen Smits en *Elsken Joosten Aerts* zijn huisvrouw, die toen woonden in de huizing en hof te Hapert 'aan den Hoogebocht' bij de hoeve. Hun dochters Jenneken, Handericxken en Aleken waren toen nog ongehuwd.
Wij konden hierdoor de volgorde der kinderen aanpassen: Joost, Catalijn, Maria, Abraham, Isaak, Jacob, Jenneken, Hendricxken en Aleken. Daar binnen de kinderschaar slechts één zoon (Joost) vernoemd lijkt naar een familielid en die de oudste zoon zal zijn geweest (geboren ca. 1630-1635), zal grootvader Joost Aerts (van moederszijde) vóór diens geboortejaar zijn overleden. De zonen Abraham, Isaak en Jacob zijn duidelijk vernoemd naar de aartsvaders uit het oude testament, zoals wel meer gebruikelijk was; meestal echter nadat de vernoemingen binnen de familie waren uitgeput.
Nu vonden wij onlangs bij het doornemen van het oud-rechterlijk archief van de bank van Gestel, Strijp en Stratum een aantal nieuwe gegevens over de familie van Elsken Joosten Aerts, waardoor haar afkomst uit Strijp komt vast te staan. De belangrijkste akte dateert van 21 maart 1656 als een deling plaatsvindt van (enkele) goederen, nagelaten door *Jan Joosten*, broer van de verdelers. De volgende personen delen:

1. *Dierck Joosten*, die de boekschulden ter waarde van 128 gulden ontvangt.
2. *Jenneken Joosten*, gehuwd met Goort Willems, die een akker te Strijp aan de Scheypadt krijgt.
3. *Perina Joosten*, weduwe van Jan Willem Borchouts, geassisteerd door haar zoon Joost, die een akker geheten de Haeghe-

stryep te Strijp krijgt.
4. *Neesken Joosten*, weduwe van Willem Jaspers, geassisteerd door haar zoon Aert Willems, die een beemd geheten de Steyger te Strijp in de Horck aan de Gender krijgt, waaruit 100 gulden kapitaal moet worden betaald aan de diakonie van Eindhoven, die op 10 juli 1680 in handen van diaken Pieter van Luytelaer met kennis van de kerkeraad zijn voldaan.
5. *Elsken Joosten*, gehuwd met Aert Janss. Smidts, die een weiveld genaamd den Lievendael te Strijp krijgt alsmede den Heycamp in de Oirschotse bunders, genaamd d'Eckersrijt. (3)

Uitgaande van het bovenstaande hebben wij in Strijp verder gezocht en komen dan tot het volgende overzicht.

I. *Joost Aerts*, misschien identiek aan Joost Aerts van de Sande, (4) geboren omstreeks 1561, daar hij in 1611 als 50-jarige oud-schepen van Strijp getuigt, (5) schepen van Strijp in 1599, 1600, 1606 en 1610, (6) bezit in 1600 13 tiendlammeren en in 1601 1 tiendlam te Strijp, pacht in 1601 de Loeyertiende te Strijp voor 21 mud (borgen Jan Vriens en Jan Wouters) en is in 1602 borg als Jan Wouters de Loeyertiende pacht, (7) mogelijk identiek aan Joost Aerts die in 1608 voogd is van Willemken, weduwe van Huybert Lenaerts, (8) overleden ná 1611, doch vóór 2 maart 1629 (zie hierna), gehuwd met een onbekende vrouw.
Uit dit huwelijk bekend:
1. *Jan Joosten Aerts*, mogelijk identiek aan Jan Joosten te Strijp die samen met zijn broer Dierck aan Willem Dierck Moescops te Oerle op 6 maart 1632 over drie jaar 80 pattacons of kruisdaalders tegen een intrest van 11 gulden per jaar beloven te betalen, welke belofte op 6 maart 1643 voor drie jaar wordt verlengd, (9) belooft op 11 november 1653 als wonende te Strijp samen met zijn zwager Aert Janssen de Smidt te Hapert te betalen aan Jan Nicolaes en Peeter Jan Wouters als voogden van de onmondige kinderen van wijlen Servaes Janssen bij Dimna Niclaes over drie jaar de som van 200 gulden, (10) overlijdt kinderloos vóór 21 maart 1656, als zijn broer en zusters zijn nalatenschap delen (zie hiervoor).
2. *Dierck Joosten*, mogelijk identiek aan Dirck Joosten (tekent Dirck Joosten van den Sande), die in 1622 de Loeyertiende te Strijp pacht (11) en als hij daaraan identiek is wordt aan hem (Dirck Joosten van der Sanden, schoolmeester te Strijp) op 17 november 1654 door Aert Janssen Smidts, wonende

te Hapert, een stuk akkerland genaamd de Loeij te Strijp opgedragen, (12) mogelijk genoemd met zijn broer Jan in 1632 (zie hiervoor) en overleden ná 21 maart 1656 als hij deelneemt aan de verdeling van de nalatenschap van zijn broer Jan.

3. *Jenneken Joosten*, op 2 maart 1629 nog ongehuwd als zij verzoekt om een voogd te mogen kiezen; zij kiest dan Henrick Aert Veltacker; (13) gehuwd vóór 11 november 1653 als haar man, Goort Willems, samen met zijn zwager Jan Joost Aerts borg staat voor Aert Janss. (de Smidt) van Hapert. (14) Haar man is vermoedelijk dezelfde als de Goort Willems, die in 1630 en 1633 borg staat voor pachters van tienden te Strijp (15) en de Goort Willems, die als geërfde wordt genoemd in de Strijpse verpondingskohieren van 1658 en 1622. (16)
4. *Perina Joosten*. Over haar en haar nakomelingen zal in een ander artikel worden geschreven.
5. *Neesken Joosten*, procedeert op 8 mei 1626 als Agneesken, weduwe van Willem Jaspers te Strijp, voor de bank van Gestel tegen Jan Aerts van Heese, bleker te Gestel, die in 1619-1620 voor haar en haar man ettelijke stukken lijnwaad had gebleekt, waarvoor zij nog 39 Rijnsgulden schuldig is, (17) verzoekt op 2 maart 1629 om een voogd te mogen kiezen en wordt dan eveneens weduwe van Willem Jaspers genoemd; zij kiest dan Jan Aerts, mogelijk een oom van vaderszijde; (18) zij wordt nog als geërfde te Strijp genoemd in de verpondingskohieren van 1658 en 1662. (19)
   Uit dit huwelijk stamt behalve de reeds genoemde Aert Willems vermoedelijk eveneens Joost Willem Jaspers, die in 1667 armmeester te Strijp is. (20)
6. *Elsken Joosten*. Over haar is hiervoor en in de hiervoor aangehaalde literatuur meer te vinden.

Een onderzoek in de registers van Gestel, Strijp en Stratum kan alleen meer opleveren als naamgenoten kunnen worden uitgesloten. Alleen als bovenstaande personen met hun man/vrouw of in familieverband optreden bestaat enige zekerheid dat de betroffene ook diegene is, die men zoekt. Opvallend is echter de overeenkomst in namen met de familie Van de Sande, die deels ook tot het protestantisme was overgaan.
Vast staat in ieder geval, dat 'Geuze Els' uit Strijp kwam en dat zij nu is geplaatst in een familieverband.

NOTEN

Tenzij anders aangegeven hebben alle bronnen betrekking op het Streekarchief Zuid-Oost Brabant te Eindhoven.

1. *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie,* deel XXIII, 's-Gravenhage 1969, p. 66-99.
2. *De Brabontse Leeuw* 1977, p. 63.
3. Rechterlijk archief van Gestel, Strijp en Stratum, voorl.inv.nr. 328, f° 262 verso-263 verso.
4. Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage, Archief Nassause Domeinraad, nr. 2405, f° 1.
5. Rijksarchief in Noord-Brabant, Collectie Cuypers van Velthoven, nr. 319.
6. Rijksarchief in Noord-Brabant, Archief Commissie van Breda, nr. 470; Rechterlijk archief Eindhoven, voorl.inv.nr. 35, f° 63 verso.
7. Zie eerste stuk van noot 6.
8. Rechterlijk archief Eindhoven, voorl.inv.nr. 60, n° 688.
9. Rechterlijk archief Eindhoven, voorl.inv.nr. 41, f° 79 verso.
10. Rechterlijk archief van Gestel enz., voorl.inv.nr. 328, f° 200.
11. Zie eerste stuk van noot 6.
12. Rechterlijk archief van Gestel enz., voorl.inv.nr. 328, f° 232.
13. Zie noot 18.
14. Rechterlijk archief van Gestel enz., voorl.inv.nr. 328, f°269 & f° 200.
15. Rijksarchief in Noord-Brabant, Archief Commissie van Breda, nr. 471.
16. Zie noot 19.
17. Rechterlijk archief van Gestel enz., civiele procedures, oud inv.nr. 377/42.
18. Rechterlijk archief van Gestel enz., voorl.inv.nr. 306, o.d.
19. Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage, Archief Raad van State, inv.nr. 2141.
20. Collectie charters en geschiedkundige bescheiden, 66/62.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

De Roy

Suche Vorfahren und Heirat von

1. Jan de Roy, geb. 8.11.1738 in Boxtel/Hertogenbosch, gestorben 6.1.1823 in Dortmund. *Seine Eltern sollen Jan de Roy und Johanna van Horen aus Tilburg sein.*

Gleichfalls suche ich die Eltern von:

2. Johann de Roy aus Oirschot/Brabant,
   geb. ... 1789, gestorben 27.2.1837 in Unna.

3. Adrian de Roy aus Geldrop, geb. ... 1780, gestorben 12.5.1831 in Datteln.

Alle waren von Beruf Windmüller.

Wahrscheinlich sind 2. und 3. die Söhne von 1. Sie sollen in Geldrop und Oirschot eine Windmühle besessen haben.

Wer kann mir weiterhelfen?

Wolfgang Deroy, Bleckerkamp 18, 4300 Essen 1, Deutschland, Telefon: 0201/286413.

Afstammelingen van Reynier Heesters te Haaren

P.L. Leget-Kuijlen & J.N. Leget
Dr. Hermanslaan 36, 5348 JK Oss

Haaren is de bakermat van de hieronder beschreven familie *Heesters.*
Evenals met andere families het geval is, hebben hun afstammelingen zich over een groot deel van Brabant verspreid. (1)
Dit parenteel vangt aan met Reijnier Heesters.

I. *Reijnier Heesters* was gehuwd met Luitgaert Aert Hermans. Beiden zijn overleden vóór 3 december 1555. (2)
Uit dit echtpaar zijn tenminste de volgende kinderen geboren, waarvan de volgorde onbekend is. (3)
1. Gijsbert, volgt II*a*.
2. Hendrik, volgt II*b*.
3. Jan.

II*a*. *Gijsbert Heesters* (zoon van I.), echtgenoot van Margriet, dochter van Embert Peijnenborch en van Adriana Lambert Appels, (4) is overleden vóór 27 september 1574. (5)
Gijsbert verkoopt Peter Heijmans te Vechel op 3 maart 1556 een roggepacht met als onderpand een huis in de buurtschap Belveren onder Haeren. (6)
Gijsbert verkoopt, als man van Margriet Embert Peijnenborch, op 29 januari 1562 een akker te Haaren, hem aangekomen bij erfdeling en erfscheiding van de goederen van wijlen zijn schoonvader, aan Hendrik zoon van wijlen Jan Witlocx. (7) Voorts verkoopt Gijsbert Reijnier Heesters op 19 mei 1564 aan Wouter Henrick Eelkens een roggepacht, welke Mr. Henrick Bloeijmans was heffende uit enkele akkers te Haaren. (8) Op 9 februari 1565 verkoopt Gijsbert een akker te Haaren aan Goossen Jan van Uden, terwijl hij op 8 maart 1565 aan Jan van Riel tot behoef van Cathelijn en IJken, onmondige kinderen van wijlen Jan Swagemakers, een roggepacht verkoopt, waarvoor als onderpand een weide te Haaren fungeert. (9, 10)
Gijsbert verkoopt voorts op 19 september 1568 de helft in een weide, de Biesweije, te Haaren aan zijn zwager Anthonis Embert Peijnenborch en ten slotte verkoopt hij op 27 september 1568 aan Heer en Meester Franck

Goossens, priester, een roggepacht op onderpand van een huis met zijn aangelag te Haaren. (11, 12)
Margriet Embert Peijnenborch is overleden vóór 20 maart 1602. (13)
Uit dit echtpaar zijn de volgende kinderen geboren, waarvan de volgorde onbekend is:

1. Reijnier, volgt IIIa.
2. Margriet, trouwt Jan Adriaan Jongers, overleden vóór 28 februari 1622; (14) Margriet is overleden vóór 15 maart 1628. (15)
   Margriet gaat met haar broeders en zusters op 20 maart 1602 een erfdeling aan van de goederen van haar overleden ouders, welke goederen te Belveren onder Haaren gesitueerd zijn. (13)
   Bij deze erfdeling blijven de porties van Margriet en haar broeders Reijnier en Embert één geheel vormen; op 20 augustus 1602 wordt hieruit het gedeelte van Reijnier afgescheiden, (16) terwijl het gezamenlijke deel van Embert en Margriet op 24 april 1609 gescheiden wordt. (17) Nadat Margriet, weduwe van Jan Adriaan Jongers aan Gerard Jan van de Wiel een jaarlijke en erffelijke chijns van 12 caroli gulden verkocht had tot behoef van het convent van de Swarte Zusters te 's-Hertogenbosch, wordt deze chijns op 28 februari 1622 overgenomen door haar zoon Jan Jan Adriaan Jongers. (14)
   Voorts verkoopt Margaretha op 23 maart 1627 een chijns van 7 caroli gulden van en uit een huis te Belveren onder Haaren aan Thomas van den Hoevel tot behoef van de 'Borze van wijlen s Heeren Jan van Oeckel, in sijn leven priester deken tot Wesel ende Canonick van sinte Marien tot Vuijttrecht ende gefundeert in den rijcken fraterhuijs tot shertogenbosch en nu onlanx bij den eerw. Heere Prelaet van Berne als tegenwoordich besittere van den voirsz fraterhuijs geredimeert'. Afgelost op 1 april 1628. (18) De nalatenschap van Jan Adriaan Jongers en Margaretha Gijsbert Reijnier Heesters wordt op 15 maart 1628 gedeeld door hun kinderen: Jan en Cathalijn en de voogden over de onmondige kinderen van Peterke Jan Jongers, verwekt door Joost Adriaan Jan Brekelmans. (15)
3. Jenneke. Zij is tweemaal gehuwd geweest.
   De eerste maal trouwt zij met Laureijs Jan Langens, overleden vóór 20 maart 1602. (13) De tweede maal

huwt zij Herbert Jan Peter Smits, overleden tussen 5 februari 1632 en 14 juli 1632. (19, 20) Jenneke is overleden tussen 23 juni 1622 en 12 april 1624. (21, 22)
Jenneke en haar zuster Adriana delen hun portie uit de nalatenschap van hun ouders op 20 augustus 1602. (23)
Herbert Jan Smits verkoopt Gijsbert Reijnier Gijsbert Heesters, neef van zijn vrouw, en Hendrik Anthonis van Zomeren, H. Geest-meesters te Haaren, een erfrente van en uit een akker te Belveren, welke lening afgelost wordt op 14 maart 1644 door Jenneke Herbert Smits aan Steven Adriaan van den Bosch, die dan procureur van de H.Geesttafel van Haaren is. (24)
Laureijs, een zoon van Herbert Jan Smits en van Jenneke Heesters, koopt op 22 maart 1621 een akker te Belveren van zijn oom Embert Gijsbert Heesters. (25)
Voorts verkoopt Herbert Jan Peter Smits op 16 april 1622 een akker, de Ravensnesten, aan de Belversestraat te Haaren, die zijn vrouw aanbestorven is via haar ouders, aan Jan zoon van wijlen Adriaan Jan Brocken. (26)
Gijsbert en Jan, zonen van Laureijs Jan Langens verwekt bij Jenneke Heesters in haar eerste huwelijk, gaan een erfdeling aan van de goederen van wijlen hun ouders, die in de Belversestraat te Haaren gelegen zijn, op 12 april 1624. (27)
Beide broeders gaan een compromis aan met hun stiefvader over de erfhaaffelijke goederen van hun moeder, op 10 december 1624. (28, 29)
Tussen beide broers ontstaat eveneens een geschil over de verdeling van de goederen van hun ouders. Zij gaan hierover een compromis aan op 30 oktober 1627.(30)
Uit het eerste huwelijk van Jenneke zijn twee zonen geboren, van wie Jan reeds vóór 1632 overleden is.
Uit haar tweede huwelijk zijn geboren: een dochter, Jenneke, en twee zonen: Laureijs en Anthonis. Anthonis koopt eem akker te Belveren van zijn vader Herbert, op 12 februari 1632.(31)

4. Anthonius, volgt IIIb.
5. Embert, volgt IIIc.
6. Adriana, trouwt Cornelis Huijbert van Laarhoven. Adriana overleeft haar man, die overleden is vóór 18 mei

1641. (32)
Cornelis en Adriana geven op 21 maart 1629 een hypotheek aan Jan zoon van wijlen Anthonius Embert Peijnenborch, provisor van de parochiekerk van St.Lamberts Bisschop te Haaren. Als pand fungeert een huis met zijn aangelag te Belveren. (33)
Adriana draagt op 18 mei 1641 haar tochtrecht in een aanstede te Haaren over aan haar dochter Gijsbertken Cornelis Huijbert van Laarhoven, welke deze goederen op dezelfde dag verkoopt aan Adriaan Jan Cornelis van den Bosch. (32)

7. Heijlwich, trouwt Jan Paulus Peter Francken; beiden zijn overleden vóór 24 april 1609. Op die datum vindt een erfdeling en erfscheiding plaats van de goederen die Embert met nu wijlen zijn zuster Heijlwich ongescheiden bezeten heeft. Deze erfdeling en erfscheiding vindt plaats ten behoeve ven Peterke, nagelaten dochter ven Jan en Heijlwich voorzegd. (34)

IIIa. *Reijnier Gijsbert Reijnier Heesters* (zoon van IIa.), overleden tussen 26 april 1609 en 2 augustus 1612. (35, 36)
Reijnier trouwde tweemaal: (1) Elisabeth dochter van Wouter Colen, overleden vóór 26 april 1609 en (2) Peterke Anthonis Buenincx, die eveneens reeds eerder gehuwd was.
Reijnier koopt op 16 maart 1586 een akker te Belveren van Gerard Wouter Gerits Verhoeven. (37)
Reijnier koopt op 17 januari 1587 een erfchijns van drie karoli gulden van Lambert Cornelis Cuelens, van en uit een beemd in de Ghever te Haaren. Deze chijns was door Gijsbert Reijnier Heesters oorspronkelijk verkocht aan Jenneke, weduwe van Cornelis de Loze. (38)
Reijnier koopt op 11 december 1592 een perceel land in de Schijf te Oisterwijk van Adriaan Lenaert Hendricx de Roij, weduwnaar van Anna Cornelis van Dijck. Dit goed wordt op 5 januari 1592 vernaderd door Dierck Gerit Dierck van de Wiel, echtgenoot van Christina, dochter van Aert Swaen en van Antonia Michiel Hendricx de Roij. (39)
Op 14 juli 1601 koopt Reijnier een onbedeeld vierde gedeelte in een beemd, Sconincxbroeck, aan de Molenstroom te Haaren, van Cornelis Jan van Laarhoven en Jenneke Cornelis Peijnenborch. (40)
Reijnier gaat op 29 april 1606 met Cornelis Peter Cornelis,

man van Margaretha Peter Brocken, een erfdeling en erfscheiding aan van de goederen van wijlen Peter Brocken en wijlen Arijke, dochter van Peter Brocken. Reijnier had daartoe de porties van Cornelia, Geertruijd en Maria, dochters van Peter Brocken, gekocht. (41)
Reijnier Gijsbert Heesters is voorts op 25 augustus 1607 een van de bemiddelaars bij het tot stand komen van een zoen tussen Hendrik Goossen Vercuijlen en de nabestaanden van Joost Aert Claes van Vucht. Hendrick had tijdens de processie van het H.Sacrament Joost in de rug geschoten, toen zijn roer afging. (42)
Reijnier staat op 26 april 1609 een erfchijns van 4 caroli gulden die Cornelis Jan Gerits aan Adam Jan Gijsberts van Riel verkocht had, van en uit een huis te Haaren in de buurtschap Belveren, af aan zijn zonen Wouter en Jan, welke deze chijns verkopen aan Lambert van den Hoevel tot behoef van Peter Jan Cornelis Mutsaerts. (35)
Na het overlijden van Reijnier Heesters ontstaan er problemen over zijn nalatenschap tussen zijn weduwe en de kinderen van Reijnier uit zijn eerste huwelijk. Reijnier en Peterke hadden bij hun huwelijkse voorwaarden bepaald, dat wanneer Reijnier het eerst zou overlijden, Peterke een lijfrente van 12 car. gulden zou ontvangen. (44) Er wordt een compromis gesloten, waarbij alle te voren gemaakte afspraken teniet worden gedaan. Peterke krijgt nu eenmalig 80 car. gld. en zal de huur en/of pachtinkomsten van haar goederen te Diessen behouden. Voorts zal Peterke de helft van de opbrengst van de landerijen te Haaren en Oisterwijk, hetzij in eigendom, hetzij in pacht, krijgen.
Alle schulden die op de boedel drukken en ook de helft in de begraafkosten van hun vader zijn voor rekening van de kinderen van Reijnier.
Op 27 februari 1617 passeert Peterke haar testament; (43) zij is dan ziek. Van haar nalatenschap zal de kerk van Oisterwijk 4 car. gulden krijgen; haar stiefkinderen krijgen elk 2 car. gulden. Willemke, dochter van Embert Gijsberts, valt een lemen bord, getekend met de naam van de erflaatster, ten deel. Ook de pachter van haar goederen te Diessen, Remijs Jan van Beeck, ontvangt een deel van haar nalatenschap.
Er zijn slechts kinderen geboren uit het eerste huwelijk van Reijnier:
1. Jan, volgt IV*a*.
2. Wouter, volgt IV*b*.

3. Gijsbert, volgt IVc.
4. Elisabeth, getrouwd met Dierck Aert Dierck Nauwen.
   Elisabeth en haar echtgenoot zijn overleden vóór 19 september 1657. (45) Zij gaat op 10 januari 1614 een erfdeling aan van de goederen van haar overleden ouders, te zamen met haar broeders, te Belveren. (46)
   Dierck Aert Dierck Nauwen woont te Udenhout aan de Gruene straat. In 1624 lost hij zijn deel af in een loschijns aan de abt van Sint Gertrudis te Loven. (47, 48) In 1636 gaat hij met Laureijs Peter Driessen en Adriaan Jacob Huijben een erfdeling aan van een peceel broekland, in de Brant te Udenhout. (49)
   Uit dit echtpaar zijn de volgende kinderen geboren: Aert, Wouter, Lijske, Jenneke, Maijke en Cornelia. Alle dochters zijn gehuwd vóór 1657; Cornelia is overleden vóór 19 september 1657. (45)

IVa. *Jan Heesters* (zoon van IIIa.), overleden na 14 maart 1645, doch vóór 7 december 1650, trouwt met Cornelia, dochter van Mr. Dierck Jan IJwens van den Hoevel en van Anna Lambert Thomas van Hout. (50, 51)
Cornelia was eerder weduwe van Goijaert Adriaan Comans, die overleden is ná 24 november 1608 doch vóór 26 juni 1609. (52, 53) Cornelia is overleden ná 23 november 1644 doch vóór 14 maart 1645. (54)
Jan verkoopt op 30 april 1614 een erfchijns van 6 caroli gulden van en uit een huis te Oisterwijk aan Jan Adriaan Peijnenborgh tot behoef van Jenneke, dochter van wijlen Mr. Dierck van den Hoevel. (55) Voorts vernadert Jan Heesters op 25 augustus 1615 een perceel op de Cleijne Heijde te Oisterwijk, dat de erfgenamen van Mr. Dierck van den Hoevel aan Wouter Reijniers en Albert Willems verkocht hadden. (56, 57)
Jan Heesters gaat op 12 juli 1623 met zijn zwagers en schoonzusters een erfdeling en erfscheiding aan van de goederen van zijn schoonouders. Deze zeer grote nalatenschap bestaat uit goederen te Oisterwijk. (58) Op 29 april 1637 delen Jan en zijn zwagers en schoonzusters de nalatenschap van Mr. Lambert van den Hoevel en diens echtgenote, Maria Peijnenborgh. Tot deze nalatenschap behoort o.m. de korenmolen te Nedervonder. (59)
Op 20 juli 1638 delen Jan en Cornelia met hun medeërfgenamen de nalatenschappen van Mr Ivo, Mr Jan en Jenneke van den Hoevell. Deze nalatenschappen omvatten goederen

te Oisterwijk in de Schijf, Druenen en Baartwijck. (60, 61)
Op 23 november 1644 passeren Jan en Cornelia een besloten testament voor schepenen van Oisterwijk, dat op 14 maart 1645 op verzoek van de weduwnaar geopend wordt. (50)
Op 28 november 1644 passeren deze echtelieden een acte waarbij de erfregeling voor de kinderen van Cornelia uit haar eerste huwelijk vastgelegd wordt. (63)
Cornelia en Goijaert Adriaan Claes Comans hadden drie kinderen in leven, toen Goijaert overleed: twee zonen en een dochter. Deze dochter, Adriana, is op jeugdige leeftijd overleden. Haar beide broeders, Dierck en Cornelis, zullen het part, dat Adriana via haar vader aanbestorven was, delen.
Uit het huwelijk van Jan Heesters en Cornelia zijn de volgende kinderen geboren:

1. Goijaert, volgt *Va*.
2. Elisabeth, gehuwd met Reijnier Matthijs Lemnius.
   Reijnier is overleden vóór 4 januari 1683, wanneer Elisabeth, weduwe van Reijnier Lemmens, een weide op de Cleijn Heijde te Oisterwijk verkoopt aan Johan Scholt. (62)
   Elisabeth is overleden vóór 14 augustus 1699. (65)
   Elisabeth en Reijnier passeren hun testament voor schepenen van Oisterwijk op 25 mei 1636. (66)
   Reijnier Matthijs Lemnius koopt op 23 september 1643 een 'stenen en schalie' huis uit de nalatenschap van Mr. Dierck van den Hoevel. (64, 67)
   Op 9 december 1648 wordt een compromis aangegaan in een geschil over de verdeling van de goederen van hun grootmoeder maternel tussen de kinderen van Cornelia van den Hoevel uit haar eerste huwelijk met Goijaerts Comans en uit haar tweede huwelijk met Jan Reijnier Heesters. (68) Op deze datum verkopen Goijaert en Elisabeth Heesters met Wouter van Ierssel, voogd over Goijaert onmondige zoon van Goijaert Comans 2/3 part in een woonhuis met aangelag te Oisterwijk aan Mr Dierck Goijaert Comans, die reeds 1/4 part in dit huis bezit.
   Op 7 september 1649 verklaren Reijnier Lemmens en Mr. Marten van Hees, procuratie hebbende van de uitlandige Goijaert Heesters, dat zij de kooppenningen van Mr Dierck van den Hoevel ontvangen hebben. (69)
   Reijnier Lemmens verkoopt Lambert Dirck van Esch

op 5 november 1657 de onbedeelde helft in een akker in de Schijf te Oisterwijk, zijn vrouw aanbestorven via haar ouders. (70) Op 24 januari 1660 verkoopt Reijnier een perceel heide te Oisterwijk, aangekomen bij successie van zijn schoonouders, aan Jasper Adriaan van den Boer. (71) Op 31 december 1663 verkoopt Reijnier een akker in de Schijf te Oisterwijk aan Mr Marten van Hees en op 12 juni 1664 een weide te Oisterwijk aan Mr. Marten van Hees en op 12 juni 1664 een weide te Oisterwijk aan Mr. Marten van Hees. (72, 73)

Ook deze goederen zijn afkomstig uit de nalatenschap van zijn schoonouders.

Uit Reijnier Lemmens en Elisabeth Heesters zijn ten minste geboren: Lucia en Ivo. Een dochter van Ivo, Anna Maria Ivo Lemmens, is te Antwerpen overleden. (65)

Va. *Goyaert Heesters* (zoon van IVa), is tweemaal gehuwd.
De eerste maal met Jozijna, waarvan de familienaam niet bekend is, en de tweede maal met Catharina de Clerck. (74, 75)
Jozijna is overleden vóór 15 juli 1659, Catharina na deze datum. Goijaert is overleden ná 30 juni 1657, doch vóór 15 juli 1659. (76)
Goijaerts Jan Reijnier Heesters is als student te Leuven ingeschreven op 16 mei 1636. (77, 78)
Om deze studie te kunnen bekostigen, verkoopt Jan Reijnier Heesters op 21 april 1636 een schuldvordering op Andries Claes Meerhout, groot *f* 255/12/2 aan Jan Peijnenborg, tot behoef van zijn zoon Goijaerd Heesters, student aan de Universiteit van de stad Loven, *in collegi Porci.* (79)
Deze schuldvordering had Jan Reijnier Heesters op 19 april 1636 gekocht van Philippus Cornelisz van Beeck. (80)
Op 8 december 1648 gaat Goijaert met zijn zwager Reijnier Lemmens en zijn beide halfbroeders een erfdeling en erfscheiding aan van de goederen van wijlen hun moeder, te Oisterwijk. Over deze verdeling ontstaat een geschil, waarin op 9 december een compromis gesloten wordt. (81, 68)
Op 7 december 1650 gaan Goijaert en zijn zuster Elisabeth een erfdeling aan van de goederen van wijlen hun ouders, in de buurtschap Belveren onder Haaren, (82) terwijl Goij-

aert zijn zwager Reijnier Lemmens machtigt op 24 september 1654 om te 's-Hertogenbosch 1/6 part in een weide te Oisterwijk, aangekomen via zijn ouders, over te dragen aan Joachim Jan van Esch. (83)
Op 30 juni 1657 machtigt Godefroot Heesters zijn zwager Reijnier Lemmens voor notaris H. van Stiphout te Brussel om op 6 augustus 1657 voor schepenen van Oisterwijk een akker achter de St.Martinuskapel te Haaren te verkopen aan Hendrik Peter van de Ven tot behoef van Cornelis Peter Vennicx (84) en voorts om de akkers de Kleine Ravensnest en de Grote Ravensnest, beide omtrent de St.Martenskapel te Haaren, achter de Schutsboom, aan Laureijs Herberts te verkopen. (85)
Reijnier Lemnius, voogd over de onmondige kinderen van wijlen Goijaert Jan Reijnier Heesters, wordt door Catharina de Clerck, de weduwe van Goijaert, op 24 mei 1659 gemachtigd, welke acte gepasseerd is voor notaris Martins te Brussel, om op 15 juli 1657 een akker te Haaren aan de Schutsboom te verkopen aan Adriaan Willem Goijaerts. (75)
Van Goijaert zijn twee dochters bekend uit zijn eerste huwelijk: Maria en Cornelia.
Dezen bedanken op 24 oktober 1663 hun voogd, Jan Reijnier Lemmens. (74)

IVb. *Wouter Heesters* (zoon van IIIa.), overleden vóór 21 februari 1626, is tweemaal gehuwd: de eerste maal met Dymphna, dochter van wijlen Willem Albert Rijsbroecx, overleden na 3 augustus 1618, de tweede maal met Dymphna, dochter van Jan Marcus de Beer, overleden na 16 augustus 1634. (86, 87, 88)
Wouter koopt op 18 maart 1610 van Joseph Jacob Frans Beijherts een huis met zijn aangelag en een afgebrande hofstad aan de Hoochstraat te Oisterwijk; (89) op 24 december 1614 koopt Wouter een perceel op de Cleijn Heijde te Oisterwijk van Hendrick Steven Jan Leijten. (90) Dit goed wordt evenwel vernaderd door Albert Willem Albert Rijsbroecx op 29 december 1615. (90) Hendrick Steven Jan Leijten verkoopt op 10 maart 1615 Wouter opnieuw een perceel op de Cleijn Heijde te Oisterwijk, dat nu op 15 maart 1615 vernaderd wordt door Jan Steven Jan Leijten. (91, 92)
Wouter Reijnier Ghijsbert Heesters, gemachtigde van Adriaan Corstiaan Jan Wouter Brock te Brecht, verkoopt

1/5 gedeelte in 1/8 part van diens goederen te Haaren aan zijn broeder Peter Corstiaan Jan Wouter Brock. (93)
Op 9 april 1616 koopt Wouter een akker in de Schijf te Oisterwijk van Jonker Philip de Wale, schout van het kwartier van Oisterwijk. (94)
Wouter, Joseph Jacob Frans Beijherts en Aert Goijaert Sterts gaan op 5 oktober 1616 een erfdeling aan van een perceel, dat zij gezamenlijk bezitten in de Cleijn Heijde te Oisterwijk. (95)
Wouter Heesters, echtgenoot van Dymphna Willem Albert Rijsbroecx, vernadert op 3 augustus 1618 een akker in de Schijf te Oisterwijk, die Albert Willem Albert Rijsbroecx op 18 november 1617 aan Willem Adriaan Cornelis van Beurden verkocht had. (96)
Op 7 juli 1618 verkoopt Wouter aan Jan zoon van wijlen Gijsbert Henricx van de Schoot de helft in een huis met zijn aangelag te Haaren. (97) Over dit goed zijn later kennelijk moeilijkheden ontstaan. Jan Gijsbert Henricx van de Schoot verklaart op 12 mei 1643 voor schepenen van Oisterwijk, dat hij dit goed van de kinderen van Wouter Heesters gekocht en betaald heeft. (98)
Jan Reijnier Heesters en Anthonie Jan de Loos worden beëdigd als voogden over de onmondige kinderen van Dymphna Jan Marcus de Beer en wijlen Wouter Reijnier Heesters op 21 februari 1626. (86)
Op 11 april 1626 staat Dymphna haar tochtrecht in 2/3 gedeelte van een stede te Oisterwijk, op de Cleijn Heijde, af aan de voogden over haar onmondige kinderen, die dit goed op dezelfde dag verkopen aan Frans Jan Anthonis Appels.
Verder staat zij haar tochtrecht over 1/3 van een stal met aangelag te Haaren af aan de voogden van de onmondigen, die dit part verkopen aan Jan zoon van wijlen Adriaan Peter Peijnenborch. (99)
Jan de Jonge, zoon van wijlen Daniel Adriaan Brekelmans, verkoopt Dymphna, weduwe van Wouter Heesters, op 15 december 1628 een erfchijns van *f* 5/10/—. (100)
Dymphna, 'sieckelijck ende catijnich wesende ende nochtans in den Huijse gaende, sittende ende staende', passeert op 16 augustus 1634 voor schepenen van Oisterwijk haar testament. Zij is overleden vóór 4 mei 1638. (101, 102)
Kinderen uit het huwelijk van Wouter met Dymphna Jan Marcus de Beer zijn: (103)

1. Cathalijn, gehuwd met Jan Adriaan Gijsberts van der Schoot.
   Jan Adriaan Gijsberts van der Schoot koopt op 29 januari 1634 de noordwaartse helft in een akker te Haaren van zijn broeder Gijsbert Adriaan Gijsberts van der Schoot. (103)
   Op 4 augustus 1638 verkoopt Jan van der Schoot een erfchijns van 5 caroli gulden aan Bartholomeus de Bont, waartoe een weide te Oisterwijk verpand wordt. Deze chijns wordt afgelost op 20 augustus 1639. (104)
   Voorts verkoopt Jan Adriaan Gijsbert van der Schoot een akker te Oisterwijk, verkregen via successie van zijn schoonouders, aan Jan zoon van wijlen Adriaan Peter Peijnenborch, op 11 juni 1639 (105) en op 19 januari 1639 een perceel op Cleijn Heijde te Oisterwijk aan Jacob Cornelis Jan de Loos tot behoef van zijn neef Anthonis Jan de Loos. (106)
   Jan Adriaan Gijsberts van der Schoot verkoopt Jan Gijsbert Hendrick van de Schoot de onbedeelde helft in twee percelen in de Belverse akkers te Haaren, op 14 mei 1644, (107) terwijl Jan van der Schoot op 2 mei 1643 de onbedeelde helft in een perceel in de Belverse akkers te Haaren verkoopt aan Cornelis Jan Heunen. (108)
2. Jenneke, gehuwd met Jan Hendrick Adriaans.
   Jan verkoopt aan Jan Gielis Jan de Weer op 2 december 1639 een weide in de Buendersteegh te Oisterwijk, aangekomen bij erfdeling van de goederen van zijn schoonouders, op 4 mei 1638. (109, 110)
3. Maria, gehuwd met Steven Lenaert Goossens.
   Steven verkoopt op 16 januari 1639 een weide te Oisterwijk, op Cleijn Heijde, aan Jacob Cornelis de Loos tot behoef van zijn neef Anthonis Jan de Loos. (111)
4. Margriet. Op 21 februari 1626 zijn over haar voogden gesteld: Jan Reijnier Heesters en Anthonis Jans de Loos. (112) Zij is overleden ná 4 mei 1638, doch vóór 16 februari 1639, wanneer haar erfgenamen een huis te Oisterwijk dat zij nagelaten heeft, verkopen. (110, 113)
5. Elisabeth, trouwt Jan, zoon van Willem Peter de Moij en van Geertruijdt, dochter van wijlen Adriaan Kuijten.
   Op 17 januari 1633 verklaart dit echtpaar, dat Dymphna, de weduwe van Wouter Reijnier Heesters, haar tochtrecht in een akker in de Schijf te Oisterwijk zal mogen

behouden. (114)
Jan en Elisabeth passeren op 12 oktober 1636 hun testament voor schepenen van Oisterwijk; de testatrice is dan ziek. (115)
Kort daarna is Elisabeth overleden, want op 7 februari 1637 gaat Jan Willem Peter de Moij met zijn huisvrouw Maria Wouter Henrick van lJerssel een overeenkomst aan met de voogden over zijn kinderen uit zijn eerste huwelijk. (116)
Het testament van 12 oktober 1636 is aanleiding geweest tot het ontstaan van een geschil tussen Jan Willem Peter de Moij en de voogden over de onmondige kinderen van Jan en wijlen Elisabeth. Beide partijen gaan op 30 oktober 1640 een compromis aan. (117)
De erfchijns die Jan Daniel Adriaan Brekelmans op 15 december 1628 aan Dymphna Jan Marcus de Beer verkocht had, is in het bezit gekomen van Jan Willem Peter de Moij, die deze chijns op 29 december 1646 verkoopt. (100, 118)

IVc. *Gijsbert Heesters* (zoon van IIIa.), gehuwd met Jenneke Wouter Gielis Snellen, schenkt de H.Geest te Haaren een weide aldaar (119) op 10 mei 1622.

IIIb. *Antonius Heesters* (zoon van IIa.), trouwt Aleijd, dochter van Jan Adriaan Termeer en van Maria Wouter Brocken. Antonius is overleden tussen 23 mei 1601, wanneer hij met zijn vrouw hun mutueel testament passeert voor Antonius Johannes van der A, pastoor te Haaren, de testateur is dan reeds ziek, (120) en 8 juni 1601, wanneer Reijnder Gijsbert Heesters en Jan Adriaan Vermeer beëdigd worden als voogden over de onmondige kinderen van wijlen Antonis Gijsbert Heesters en Aleijd zijn huisvrouw. (121)
Deze voogden gaan met de ooms en tantes van de onmondige kinderen op 20 maart 1602 erfdeling en erfscheiding aan van de goederen van Gijsbert Reijnier Heesters en Margriet Embert Peijnenborch, grootouders van deze onmondigen. (13)
Aleijd Adriaan Termeer koopt op 20 augustus 1602 van haar broeder Jan Adriaan Termeer 1/3 deel in een huis etc. te Haaren aan de Schutsboom. (122)
Aleijd is hertrouwd met Willem Peter Jan Lambrechts. Te zamen met haar tweede echtgenoot lost Aleijd op 23 juli 1614 een losrente van 20 stuivers af aan Joris Gerits

en Quirina zijn huisvrouw, die eerder weduwe was van Aert Gerit Aert Appels. (123)
Aleijd is overleden vóór 24 maart 1637, haar tweede man heeft haar overleefd. (124) Uit haar beide huwelijken zijn kinderen geboren. Uit haar tweede huwelijk vier en uit haar eerste huwelijk twee.
De kinderen van Antonius Heesters en Aleijd Termeer zijn:

1. Heijlwich, getrouwd met Jan Adriaan Jan Brocken. (125)
   Met haar echtgenoot gaat ze op 14 juni 1624 met de voogden over haar zuster, Jan Adriaan Vermeer en Willem Peter Jan Lamberts, een erfdeling aan van de goederen van hun grootvader Gijsbert Heesters, welke goederen te Belveren onder Haaren gesitueerd zijn.
   Jan Adriaan Jan Brocken is overleden vóór 24 maart 1637. (124) Heijlwich en haar zuster delen op 29 mei 1637 de nalatenschap van hun ouders. (126)
   Heijlke hertrouwt Dierick Peter Tolinghs, weduwnaar van Geertruijd Hendrick Reijen, te Vlijmen. Dit bruidspaar maakt op 28 september 1638 hun huwelijkse voorwaarden op, terwijl de bruid op dezelfde dag een staat en inventaris van haar goederen opmaakt. (127)
   Dierck Peter Tholinghs is overleden vóór 7 augustus 1652, wanneer Heijltje als weduwe vermeld wordt. (128)
2. Theuniske, gehuwd met Willem Adriaan Willem van Hees.
   Theuniske is geboren omstreeks 1601; (125) zij is overleden te Udenhout op 28 mei 1671, zoals blijkt uit de aangifte van haar goederen voor de collaterale successie op 26 juni 1671 te Oisterwijk; (129, 130) zij heeft haar man overleefd.
   Willem Adriaan Willem van Hees gaat op 17 maart 1634 een erfdeling en erfscheiding aan van een akker te Udenhout, die hij gemeenschappelijk bezit met Gerit Gerit Claassen. (131) Voorts gaat Willem met Jan Reijnier Heesters, gemachtigde van Adriaan Willem Adriaan Goijaerts, een erfmangeling aan van enkele percelen land te Udenhout aan de Gruene straat op 30 juni 1639. (132, 133) Willem verkoopt de helft in een akker te Haaren, aangekomen via zijn vrouw, aan Jan zoon van Willem Peters, (134) op 12 september

1645.
Samen met zijn schoonzuster Heijltje, weduwe Tholings, verkoopt hij op 7 augustus 1652 een akker te Haaren aan Jan Willem Peters. (128)
Op 21 oktober 1665 passeren Willem en Anthoniske hun testament. De testatrice is ziek. (135)
Op 8 januari 1664 passeren de echtelieden opnieuw een testament. Nu is de testateur 'sièck en catijnig in den hert bij den vuure sittende'.

IIIc. *Embert Heesters* (zoon van IIa.), trouwt Christina, dochter van Adriaan Laureijs Witlocx en van Heijlwich Adriaan Brocken.
Embert en Christina zijn overleden tussen 25 oktober 1641, wanneer zij hun testament passeren voor schepenen van Oisterwijk, en 13 mei 1648. (137, 138) Bij het passeren van hun testament is Christina ziek.
Embert lost een pacht van 1/2 mud rogge van en uit panden te Haaren af aan Dierck Goijaert Buebbels, man en momboir van Geertruijd zijn huisvrouw, dochter van Embert Goossen van der Borcht, op 7 december 1590. (139)
Embert koopt op 3 september 1610 een beemd te Haaren, het Steenbroek van Dierck Jacob Hendrick Swilters, man en momboir van Maria zijn huisvrouw, dochter van wijlen Jan Hendrik Willem van den Bosch, eerder weduwe van Henrick Willem van Engelen. Dit goed wordt op 2 augustus 1611 vernaderd door Jan zoon van Jan Henrick Willems. (140)
Samen met Embert Jacob van de Voort heeft Embert Gijsbert Reijnier Heesters het deel van Jenneke de Oudste, Margiet, Jenneke de Jongste, Heijlwich en Agnese in de nalatenschap van hun vader, Goossen Jan van Uden, gekocht. Op 17 oktober 1611 gaan zij een erfdeling van de goederen van Goossen aan met de weduwe van Adriaan Goossen Jan van Uden en haar kinderen. Deze goederen liggen te Haaren in de buurtschap Belveren aan de Roense straat. (141, 142)
Op oudejaarsdag 1613 vindt de erfdeling van de nalatenschap van Adriaan Laureijs Witlocx en Heijlwich Adriaan Brocken plaats. Embert en Christina verkrijgen 1/4 part uit deze goederen, te Haaren aan de Ghever. (143) Voorts koopt Embert op 14 augustus 1615 twee lopense 6 roeden van de gemeint te Haaren. (144, 145)
Peter Jan Lambert Peijnenborgh, man en momboir van

Antonia, dochter van wijlen Gerrit Verhoeven en van Maria Adriaan Termeer, verkoopt op 14 maart 1617 aan Embert Gijsbert Heesters een perceel hooiland in de Ruijbosch te Haaren. (146)
Op 22 maart 1621 verkoopt Embert een akker te Haaren onder Belveren aan Laureijs Herbert Jan Smits. (147) Embert Gijsbert Heesters verkoopt op 8 april 1639, samen met Cornelis Joost Brocken, een akker aan de Belversestraat te Haaren aan Jan zoon van wijlen Hendrick Lenaert Heesters. (148)
Embert Heesters verkoopt een perceel land te Haaren aan Jan Jan Jongers; op 9 maart wordt dit goed vernaderd door de schoonzoon van Embert, Cornelis Joost Brocken. (149)
Uit het huwelijk van Embert en Christina zijn de volgende kinderen:

1. Laureijske, getrouwd met Cornelis Joost Brocken; Cornelis Joost Brocken is overleden vóór 7 maart 1661; zijn vrouw is overleden tussen 7 maart 1661 en 23 mei 1664.
   Cornelis Joost Brocken verkoopt op 13 mei 1648 met zes zusters van zijn vrouw 7/8 part in een akker te Kerkhoven aan Adriaan Peter Verhoeven, in huwelijk hebbende Maria, dochter van Embert Gijsbert Reijnier Heesters. (150)
   Cornelis verkoopt op 14 april 1650 de onbedeelde helft in een beemd te Haaren aan Marten Aert Hendrick Anssems, tot behoef van zijn broeders en zusters. (151)
   Op dezelfde dag verkoopt Cornelis alle gerechtigheid die hij bezit in een perceeltje moerveld te Haaren, aan Cornelis Cornelis van Beurden, Peter Jan Willemsen, Jan Hendrick Meeuws en Jan Jan van Molengraaff. (151)
   Laureijske staat op 7 maart 1661 haar tochtrecht in een akker te Haaren af aan haar zoon Embert en de andere kinderen, die het goed op dezelfde dag verkopen aan Steven Adriaan Cornelis van den Bosch en diens zoon Jan. (152)
   Embert en Wouter, zonen van wijlen Laureijske en Cornelis voorsz., lenen op 23 mei 1664 100 caroli gulden van Anthonij van Schoonhoven tot behoef van Jonker Cornelis van Grevenbroeck. (153)
   Op 13 december 1667 delen Embert en Wouter Cornelis Joost Brocken en Peter van de Vall, in huwelijk hebbende

Adriana Cornelis Brocken, die in het land van Luijk wonen, de nalatenschap van Cornelis en Laureijsken, welke goederen gesitueerd zijn op het Eijndt te Helvoirt en te Haaren. (154)

2. Heijlwich, getrouwd met François Adriaan van Griensven, schout van Helvoirt, is overleden na 8 oktober 1650, doch vóór 25 augustus 1659. François heeft haar overleefd, doch is overleden vóór 18 maart 1662. (155, 156)
   Op 8 oktober 1650 wordt vermeld, dat het echtpaar lijdt aan de 'contagiuese en pestiale ziekte'. (157) Voorts hebben François en Heijlwich op 30 april 1648 voor schepenen van Helvoirt hun testament gepasseerd; de testatrice is dan ziek. (158)
   Uit dit echtpaar zijn de volgende kinderen geboren: Adriaan, Jan, Gijsbert, Anthonij, Arnoldus en Sophia, gehuwd met Hendrick Goijaerts van Bladel. Arnoldus is op 21 maart 1662 nog minderjarig. Op 21 maart 1662 gaan deze kinderen een erfdeling aan van de goederen van hun overleden ouders, nadat ze reeds op 18 maart 1662 een moerveld, de Gommersbeemd, in het Molenbroeck te Helvoirt verkocht hadden aan Steven Adriaan Cornelis van den Bosch, diens zoon Jan en Peter Peter Lambert Matthijs Vuchts en een moerveld, de Schuppen buijnder, te Helvoirt aan Marten Ansems van Thuijll. (156)
   Wanneer Jan François van Griensven en Hendrik van Bladel hun gezamenlijke portie in de nalatenschap op 20 september 1667 delen, is er o.m. sprake van een brouwerij. Hun goederen liggen aan de Gestel Heije te Helvoirt. (159)
3. Adriana, trouwt (1) Jan Adriaen van Griensven en na diens overlijden (2) Hendrick van der Borcht. (138, 160, 161) Zij is overleden vóór 4 november 1669. (162)
   Adriana draagt op 25 mei 1667 al haar goederen over aan haar vier dochters: Sophia, Maria, Wilhelmina en Jenneke, allen uit haar eerste huwelijk met Jan Adriaan van Griensven. (160)
   Deze dochters beloven hun moeder volledig te zullen verzorgen. Op 4 november 1660 verkopen Willemina en Jenneke, dochters van Jan van Griensven en van Adriana Heesters, een weide te Haaren, aanbestorven via hun moeder, aan Jan Steven van den Bosch. (162)
   Uit het huwelijk met Jan Adriaan van Griensven zijn

vier dochters en drie zonen geboren. (161)

4. Maria, trouwt Franck, zoon van Jan Franck Brocken en van Maria Elijas Peter Adriaans. Franck is overleden ná 23 oktober 1656, maar vóór 11 juni 1660; (163) Maria is overleden vóór 14 januari 1674.
   De nalatenschap van de ouders van Franck is op verschillende tijdstippen gedeeld door hun kinderen. (164, 165, 166) Het blijkt, dat het grote bezit gelegen is te Besoijen, Berkel, Haaren en Udenhout. Franck verkoopt zijn zwager Jan Peter Jacob van de Voort op 6 juni 1630 de oostwaartse helft in een weide, de achterste Ruijmbosch. (167) Met deze zwager gaat hij op 1 maart 1634 een erfmangeling aan van de landerijen te Waalwijk, Haaren en Berkel, terwijl hij op dezelfde datum een perceel heide te Udenhout, aan de Houtsestraat, verkoopt aan Peter Lambert Peter Matthijs Vuchts. (168, 169)
   Op 11 juni 1660 verkoopt Maria Heesters, weduwe van Franck Brocken, een uitgeturfd moerveld in het Meulenbroeck te Helvoirt, aan Peter Jan Emmen, doch dit goed wordt vernaderd door haar zuster Laureijske op 21 juni 1660. (170)
   Maria verkoopt op 18 oktober 1662 een akker te Haaren aan Anthonis Adriaan Verhoeven, die op 15 oktober 1663 vernaderd wordt door Joostgen Jan Franck Brocken, weduwe van Jan Peter van de Voort.
   Eveneens op 18 oktober 1662 verkoopt Maria een akker te Haaren aan Laurens Steven van den Bosch. (171)
   Jan Jan Jan van den Bosch koopt op 14 januari 1674 een huis te Haaren uit de nalatenschap van Maijke Embert Gijsbert Heesters. (172)
5. Antonia, gehuwd met Peter van Linich.
6. Jenneke, gehuwd met Wouter Gijsbert Couwenberg. Overleden vóór 28 maart 1679, was gegoed te Helvoirt en te Haaren. (173, 174)
7. Wilhelmina, gehuwd met Jan Gielis van de Lusdonck. Wilhelmina is overleden vóór 13 mei 1648. Jan Gielis van de Lusdonck is overleden ná deze datum, doch vóór 10 september 1668, wanneer hun kinderen een erfdeling aangaan van de goederen van hun overleden ouders, gesitueerd te Helvoirt en te Haaren op de Raam. (175)

IIb. *Henrick Heesters* (zoon van I.), was getrouwd met Peterke,

dochter van Jan Willem Witlocx. Beiden zijn overleden tussen 17 februari 1565, wanneer zij een akker te Haaren in de Gever verkopen, en 9 april 1573, wanneer hun kinderen erfdeling en erfscheiding van hun nalatenschap aangaan. (176, 177)
Henrick en Peterke delen op 8 januari 1555 met meer andere neven en nichten de nalatenschap van hun tantes, Engele en Elijsabeth, dochters van wijlen Willem Witlocx, te Udenhout. (178) Henrick en Peterke delen met vele anderen op 11 december 1555 het bezit van Hendrick Huberts van de Schoir en Elisabeth Willem Witlocx. (179) Op 9 februari 1555 delen Henrick en Peterke de nalatenschap van wijlen Jan Claas Piggen, man van Engele Willem Witlocx, te Gilze en te Udenhout. (180) Verder verkoopt Henrick een perceel deels weide, deels akkerland, aan de Gruenestraat te Udenhout, aangekomen bij successie van zijn schoonvader, Jan Willem Witlocx, op 19 mei 1557 aan Peterke weduwe van Jan Berthens. (181, 182)
Hendrick Reijnier Heesters koopt op 26 januari 1556 een huis met zijn aangelag te Haaren onder Belveren, van Embert Aerts, priester. (183) Op 16 december 1560 verkoopt Anthonis Henrick Vannis, echtgenoot van Aleijd Adriaan van de Venne, aan Henrick Reijnier Heesters een erfchijns van 6 caroli gulden van en uit een weide, de Grote Hooijweide, te Helvoirt. (183)
Henrick verkoopt zijn broeder Jan Reijnier Heesters op 9 mei 1561 een erfchijns van drie caroli gulden van en uit een akker aan de Schutsboom te Haaren, terwijl hij op 21 juni 1564 een erfchijns van zes caroli gulden van en uit een beemd te Haaren, Belveren, verkoopt aan Adriaan Hendrik Huben. (184, 185)
Op 17 februari 1565 verkoopt Hendrik Reijnier Heesters zijn zwager Hendrick Jan Witlocx een akker, met bakhuis en schuur, in de Gever, te Haaren. (176)
Kinderen van dit echtpaar zijn:

1. Reijnier, kinderloos overleden vóór 29 april 1580. (186)
2. Jenneke, trouwt Wouter Aert van Laarhoven. beiden zijn overleden vóór 9 juli 1592. (187)
   Van dit echtpaar, dat te Haaren woonde, zijn twee zonen en één dochter bekend, die op 9 juli 1592 een erfdeling aangaan van de goederen van hun overleden ouders.
3. Anna, trouwt Wouter Wouter Brocken. Dit echtpaar is overleden vóór 24 februari 1612, wanneer Hendrick,

Cornelia, Catharijna en Peterke, hun kinderen, een erfdeling aangaan van de goederen van hun ouders, in de Heesakkers te Haaren. (188)

4. Katharijne, gehuwd met Jan Jan Brocken, welke is overleden vóór 6 juni 1592, wanneer Cornelis Jan Brocken en Wouter Wouter Brocken voogden gesteld worden over hun enig kind, Jan Jan Jan Brocken. (189) Vervolgens hertrouwt zij met Michiel Hendricx. Catharina en haar tweede echtgenoot zijn overleden vóór 18 december 1621. (190)
   Behalve één zoon uit haar eerste huwelijk had Katharijne nog twee kinderen uit haar tweede huwelijk: Hendrick en Maria Michiel Hendricx, gehuwd met Andries Embert Jacob van de Voort. (141)

NOTEN

De geraadpleegde registers zijn aanwezig in het Rijksarchief in Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch, tenzij anders is aangegeven.
Verder verwijst R naar het oud-rechterlijk archief van Oisterwijk; N verwijst naar het oud-notarieel archief van Oisterwijk.
Voor andere archieven wordt de plaatsnaam bijgevoegd.

1. *De Brabantse Leeuw*, 29, 141 (1980); *De Brabantse Leeuw*, 31, 129 (1982).
2. R 259 f 81.
3. Er is sprake van Hendrick de Oude (R 261 f 6, 1556), maar deze wordt verder niet meer vermeld als zodanig.
4. Jacob Hendrik Jacob van de Voort en Gijsbert Reijnier Heesters waren zwagers: zij waren gehuwd met resp. Jenneke en Margriet, dochters van Embert Jan Peijnenborch en van Adriana Lambert Appels.
5. R 278 f 25.
6. R 261 f 35v.
7. R 267 f 3v.
8. R 268 f 26v.
9. R 270 f 7.
10. R 270 f 13v.
11. R 272 f 36v.
12. R 272 f 35.
13. R 297 f 19v.
14. R 316 f 11v.
15. R 322 f 14v.
16. R 297 f 56v.
17. R 303 f 53v.
18. R 321 f 29v; de Abdij van Berne heeft in 1624 het huis der Rijke Fraters aangekocht.
19. R 326 f 10.
20. R 326 f 61.
21. R 316 f 41.
22. R 318 f 20v.
23. R 297 f 57v.
24. R 311 f 36v.
25. R 315 f 21v.
26. R 316 f 32.
27. R 318 f 20v.
28. Erfhaaffelijke goederen = onroerende goederen.
29. R 318 f 53.
30. R 321 f 70.
31. R 326 f 12v.
32. R 335 f 46.
33. R 323 f 27.
34. R 303 f 56v.
35. R 303 f 56v.
36. R 306 f 49.
37. R 284 f 31v.
38. R 284 f 50.
39. R 287 f 38v.
40. R 296 f 42v.
41. R 300 f 47
42. R 301 f 52v.
43. N 5247 f 32.
44. Indien dit echtpaar huwelijkse voorwaarden gepasseerd heeft, dan heeft dat niet plaatsgehad voor schepenen van Oisterwijk.
45. R 351 f 76v.
46. R 307 f 87v.
47. R 318 f 3v.
48. R 318 f 4v.
49. R 330 f 27v.
50. R 339 f 18v.

51. R 344 f 98.
52. R 302 f 85v.
53. R 303 f 74.
54. R 334 f 40.
55. R 308 f 30.
56. R 309 f 51v.
57. De familienamen die bij deze patronymen behoren, zijn resp. Heesters en Rijsbroecx.
58. R 317 f 76.
59. R 331 f 38.
60. R 332 f 74v.
61. Mr. Ivo van den Hoevell was r.k. priester; in 1623 was hij deken te Turnhout.
62. R. 377 f 2 2e druk.
63. R 105.
64. R 337 f 72.
65. N 5290.
66. R 330.
67. Een stenen en schalie huis: een stenen huis met leien gedekt.
68. R 342 f 97.
69. R 342 f 98.
70. R 351 f 87.
71. R 354 f 6.
72. R 357 f 47.
73. R 358 f 23v 2e stuk.
74. N 5251 f 106v.
75. R 353 f 52.
76. R 351 f 63v.
77. Bots,H., Mattheij,I. en Meijer, M., *Noordbrabantse Studenten 1550 - 1750* f 352 (Stichting Zuidelijk Historisch Contact, Tilburg, 1979, Deel XLIV).
78. Hij staat vermeld als: Egidius Heesters 'Oisterwicanus'. Imm. Leuven op 16 mei 1636 (Pedagogie: het Varken, dives). Dives = rijk, d.w.z. hij was in staat het inschrijfgeld te betalen. Aangezien de namen nogal verminkt voorkomen, is de mogelijkheid dat in plaats van Egidius geschreven had moeten worden Godefridus.
79. R 330 f 25v.
80. R 330 f 25.
81. R 342 f 98v.
82. R 344 f 98.
83. N 5258.
84. R 351 f 63v.
85. R 351 f 64.
86. R 99.
87. R 311 f 106.
88. R 395.
89. R 304 f 15v.
90. R 308 f 69v.
91. R 309 f 13v.
92. Hendrik Steven Jan Leijten wordt ook vermeld als: Hendrik Steven Jan Molders.
93. R 310 f 41v.
94. R 310 f 24v.
95. R 310 f 55.
96. R 311 f 106.
97. R 312 f 57.
98. R 337 f 56.
99. R 320 f 75 v.
100. R 322 f 72.
101. R 395.
102. R 332 f 4.
103. R 328 f 4v.
104. R 332 f 79v.
105. R 333 f 52.
106. R 333 f 4.
107. R 338 f 34.
108. R 337 f 51.
109. R 333 f 73.
110. R 332 f 61.
111. R 333 f 4v.
112. R 99.
113. R 333 f 21v.
114. R 327 f 1v.
115. R 395.
116. R 332 f 128.
117. R 334 f 73.
118. R 340 f 81.
119. N 5247.
120. R 105; dit testament is gepasseerd voor de pastoor en nu geciteerd voor schepenen.
121. R 98 f 22v.
122. R 297 f 56.
123. R 308 f 48v.
124. R 331 f 27v.
125. R 318 f 35v.
126. R 331 f 50v.
127. R 332 f 138.
128. R 346 f 70.
129. R 365 f 2e stuk.
130. Collaterale successie; successie in de zijlijn, d.w.z. de erflaatster is kinderloos overleden.
131. R 328 f 25.
132. Erfmangeling: ruil van percelen land.
133. R 333 f 56.
134. R 339 f 66.
135. N 5250 f 120.
136. N 5251 f 111.
137. R 335 f 99.
138. R 342 f 50.
139. R 284 f 109.
140. R 304 f 57.
141. *De Brabantse Leeuw*, XXXI, 129 (1982).
142. R 305 f 64.
143. R 307 f 85.
144. R 309 f 86.
145. R. De gemeint van Haaren verkoopt woeste gronden, d.w.z. percelen heide, om te ontginnen.
146. R 311 f 37.
147. R 315 f 21v.
148. R 333 f 29.

149. R 333 f 24v.
150. R 342 f 50
151. R 344 f 39v.
152. R 355 f 9v.
153. Helvoirt R 17 f 18.
154. Helvoirt R 17 f 100.
155. R 353 f 56v.
156. Helvoirt R 17 f 42.
157. Helvoirt R 16 f 228.
158. Helvoirt R 16 f 16.
159. Helvoirt R 16 f 98v.
160. Helvoirt R 17 f 91v.
161. Helvoirt R 17 f 59v.
162. R 363 f 57v 2e stuk.
163. Op 23 oktober 1656 passeert dit echtpaar hun mutueel testament te Waalwijk. Dit testament is noch bij schepenen noch bij notarissen aldaar aangetroffen: de notities over deze tijd vertonen sterke lacunes.
164. R 320 f 129v.
165. R 324 f 76.
166. R 327 f 75v.
167. R 324 f 84v.
168. *De Brabantse Leeuw*, XXIX, 141 (1980).
169. R 328 f 14.
170. Helvoirt R 17 f 18.
171. R 357 2e stuk.
172. R 368 f 4.
173. Helvoirt R 17 f 242v.
174. R 373 f 15 2e stuk.
175. R 363 f 49.
176. R 270 f 11v.
177. R 277 f 13.
178. R 259 f 91v.
179. R 259 f 84.
180. R 259 f 12.
181. R 261 f 57v.
182. Tot ca. 1580 werd voor de tijdrekening de 'Paasstijl' gehanteerd, d.w.z. het jaar begon niet op 1 januari, doch met pasen.
183. R 261 f 6.
184. R 265 f 21v.
185. R 269.
186. R 282 f 41v.
187. R 287 f 25v.
188. R 306 f 13.
189. R 98 f 6v.
190. R 317 f 2v.

DE DOLERENDEN VAN 1886 EN HUN NAGESLACHT

Eind 1989 zal er een bundel verschijnen over 'De Dolerenden van 1886 en hun nageslacht', waarin door middel van genealogieën een beeld wordt gegeven van (wat er geworden is van) verscheidene families uit de kerkelijke en sociale beweging van de Doleantie.
De bundel zal het beeld van de kerkelijke, sociale en geografische herkomst en ontwikkeling van leden van de Gereformeerde Kerken completeren, want in 1984 verscheen al de genealogische bundel 'De Afgescheidenen van 1834 en hun nageslacht', Kok, Kampen.
Onder verantwoordelijkheid van de Commissie Herdenkingen 1834-1886-1892 is kort geleden een werkgroep begonnen met de voorbereidingen voor de tweede bundel. Een nabeschouwing van het werk aan en de belangstelling voor de genealogische bundel over de Afscheiding leidde tot de conclusie dat een tweede publikatie, de Doleantie betreffende, zeer de moeite waard zou zijn.
In het boek kunnen genealogieën worden opgenomen van families waarvan één of meer voorouders behoorde(n) tot een dolerende kerk. Aan deze genealogie behoort een stamreeks vooraf te gaan tot de oudst bekende voorvader (de stamvader).
Wat de uitvoering betreft wordt gedacht aan een formaat van 24 x 15,8 cm en een omvang van ca. 400 pagina's waarvan ca. 70 de inleiding zullen vormen. Publikatie zal plaatsvinden in het najaar van 1989.
De gevormde werkgroep/redactiecommissie zoekt thans contact met belangstellenden die van hun familie een genealogie willen verzorgen. Voor opname van een artikel in deze uitgave gelden de volgende voorwaarden:
- één of meer voorouders waren betrokken bij de Doleantie van 1886;
- de inzenders nemen 1,5 deel per pagina van het gepubliceerde artikel af tegen de voorintekenprijs van ca. *f* 40,- per deel;
- en de kopij, die aan bepaalde voorwaarden moet voldoen, wordt zo spoedig mogelijk doch uiterlijk 1 januari 1987 ingezonden.

Nadere inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij de leden van de redactiecommissie. Hierin hebben zitting: P. van Beek, Gelreweg 22, 3771 AL Barneveld, tel. 03420-90917; prof. dr. D. Th. Kuiper, Nieuwmarkt 20a, 1012 CR Amsterdam, tel. 020-264805; J.C. Okkema, Stadhoudersweg 106a, 3039 CK Rotterdam, tel. 010-673253.

Een afgedwaalde Van Leemputten?

mr. J. Belonje
Postbus 107, 1800 AC Alkmaar

Aan de vele personen uit de familie Van Leemputte(n), die in *De Brabantse Leeuw* naar voren werden gebracht, mag, naar ik verwacht, niet ontbreken de XVIIIe-eeuwse classicus *Petrus Godefridus*, die te Alkmaar lange jaren achtereen en tot zijn dood geleefd heeft en die door al ware het alleen al om zijn tweede voornaam stellig tot de zo typisch Brabantse familie behoorde.
Over Petrus Godefridus van Leemputten - zijn naam wordt officieel een enkele maal Van de Leemputte(n) geschreven - is vermeld, dat hij sedert 1730 aan de Latijnse Scholen te Alkmaar heeft gedoceerd. Na van praeceptor conrector te zijn geworden, reeds vóór 1749, heeft hij het plaatselijke rectoraat gedurende ruim een halfjaar waargenomen, maar voor dit laatste ambt werd hij gepasseerd. (1) Hij overleed te Alkmaar op 30 oktober en is daar in de Grote of St.Laurenskerk begraven in het Zuider Kruis (transept) no. 16 op 4 november 1780. Het is wel zeker, dat hij gereformeerd geweest is. (2) De conrector was getrouwd met Maria Clara Stumphius, weduwe van Herman van Gulik, in leven praeceptor der Latijnse Scholen te Haarlem, zoon van Pieter en Johanna van den Bosch, welke laatste te Alkmaar is komen wonen. (3) Maria Clara S. is haar man in de dood voorgegaan en in hetzelfde graf was zij bijgezet op 16 maart 1778. Het huwelijk was kinderloos, maar de vrouw had een voordochter, Johanna Maria van Gulik, die getrouwd was op 6 maart 1774 met Johan Verbeek, die 2 jaren tevoren in de Latijnse Scholen van Alkmaar tot praeceptor was aangesteld. Deze werd Van Leemputtens opvolger en eveneens hij overleed als conrector op 8 januari 1795, drie jonggestorven dochtertjes gehad hebbende.
Van Leemputten, wiens naam herhaalde malen in de Alkmaarse notariële protocollen voorkomt, maakte beneden de *f* 2000,- gegoed een (mutueel) testament op 15 mei 1752 voor notaris A. van der Burgh en nogmaals, maar nu alléén, op 24 juli 1780 voor notaris P. de Lange te Alkmaar, welk laatste testament, zoals wel zeer vreemd is, eerst de 15e januari 1832 geregistreerd werd, een verschijnsel, dat vermoedelijk verband hield met een erfeniskwestie. Blijkens de aangifte der collaterale successie liet de conrector een woonhuis na aan de Alkmaarse hoofdstraat, de Langestraat, aan de noordzijde.

NOTEN

1. A. Visser, *Gedenkboek ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van het Murmellius Gymnasium*, Alkmaar, 1954, blz. 57/8, enz.
2. Het Ms.-Register der verhuurde zitplaatsen der Gr. Kerk, blz. 190 noemt 'de Heer Leemputten' als huurder.
3. Acten notaris A. van der Burgh, Alkmaar, 22 augustus 1747 en 3 december 1749, inventaris not. archief deel 618.

DE KARTHUIZERS TE 'S-HERTOGENBOSCH

Tussen een partij documenten die indertijd deel hebben uitgemaakt van de autographenverzameling van de bekende literator Johannes Kneppelhout alias 'Klikspaan' ontdekte ik een brief van merkwaardige inhoud, die naar het mij voorkomt in verband met de geschiedenis der stad 's-Hertogenbosch wél de moeite van het bekend maken waard is. (1)
Het op papier gestelde stuk bestaat uit een op één zijde beschreven half folio-vel. Het papier is voorzien van een watermerk, voorstellende een miskelk.
De inhoud van de brief heeft betrekking op een nieuwe en tot dusver onbekende poging van de Karthuizerorde om zich beter te 's-Hertogenbosch te kunnen vestigen. Reeds op 1 juli 1591 had de Orde zich tot de Koning van Spanje gewend om haar toe te laten in deze stad en dat werd haar toen toegestaan, waarna zij onmiddellijk haar wel zeer bekrompen refugiehuis in de St.Jorisstraat ter plaatse betrok. (2)
Uit het hier volgende bewijsstuk nu wordt het wel zeer duidelijk dat zelfs in 1611 de moeilijkheden der huisvesting voor de Karthuizers in Den Bosch nog geen einde hadden genomen, maar dat trouwens de hoop niet vervlogen was om daar een betere behuizing te verkrijgen. Vier jaar later daarentegen waren alle kansen verkeken want op 27 maart 1615 bewilligden de Aartshertogen Albertus en Isabella in de verkoop der kloostergoederen om de Orde in staat te stellen een andere standplaats te kiezen.
De tekst van de brief luidt letterlijk als volgt:
Messieurs
Le Reverend pere Procureur des Chartreux de Bolducq a presenté Requete a S.A. en leur nom, par laquelle Ilz luy demandent que son plaisir soit de leur appliquer la maison des fratres, au casqu'elle s'enclinast a en beneficier quelques Religieux, de laquelle Requete ayant faict rapport a S.A. elle m'a commandé de la garder, et en temps et lieul'en resouuenir, m'ayant semblé que quand Il se traicteroit de supprimer ladite maison, sadite Altesze pourroit bien preferer lesdits bons peres a leurs competiteurs, prins fauorable esgard aux raisons qu'Ilz luy ont representé par leure Requete dont je vous ay bien voulu aduertir, et me recommander bien affectueusement en voz bonnes graces. Priant Dieu vous combler
Messieurs des Sainctes (?) siennes en parfaicte santé.
Votre plus affectionne seruiteur
Prv: Prats.
A Bruxelles le 27 Decembre 1 6 1 1.
Naar alle waarschijnlijkheid werd de brief gericht tot het Bossche stadsbestuur, gelijk op het (ontbrekende) achterblad gestaan kan hebben.

dr. J. Belonje, Postbus 107, 1800 AC Alkmaar

NOTEN

1. Geboren te Leiden op 8 januari 1814 werd hij daar op 24 juni 1831 student in de Rechten. Hij verliet de Academie na 8 jaar zonder een examen gedaan te hebben, hij overleed op zijn buitenhuis 'De Hemelsche Berg' onder Oosterbeek, gemeente Renkum, op 8 november 1885. Zie *Gedenkboek Noorthey*, Haarlem, 1920 sub 41; *Nederlands Patriciaat* III, 1912, blz. 204; E.J. Demoed, *Van een Groene Zoom aan een vaal Kleed zijnde de Geschiedenis van de Westelijke Veluwezoom*, Oosterbeek, 1953, blz. 282-286. en *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek*, III, kol. 703/4/5 (met literatuuropgaaf en overzicht van zijn geschriften).
2. Jhr. Mr. A.F.O. van Sasse van Ysselt, *De Voorname Huizen en Gebouwen van 's-Hertogenbosch* I, 's-Hertogenbosch, 1975, blz. 375; Dr. M. Schoengen, *Monasticon Batavum* III, Amsterdam, 1942, blz. 64; en L.H.C. Schutjes, *Geschiedenis van het Bisdom 's-Hertogenbosch* V, St.Michielsgestel, 1876, blz. 859-862 en het daar aangehaalde.

Een weddenschap in 1656

mr. H.W.J. Ansems
Wagnerlaan 4, 5583 ZE Waalre

Een weddenschap, of eigenlijk een reeks weddenschappen, die de gemoederen in de heerlijkheid Dongen ongetwijfeld nog lange tijd heeft beziggehouden, werd in 1656 aangegaan tussen Jan Adriaen Ansems en Cornelis Joris Buysen. (1)
Deze beide ingezetenen van Dongen zijn op de achtentwintigste september van dat jaar samen met ander gezelschap naar Breda geweest om aanwezig te zijn 'opde verpachtingen van de gemeene silijnts (= belasting) middelen'.
Zo kon het gebeuren, dat de heren des namiddags op de terugweg zijn gekomen ten huize van Lucas Andriessen Munareti, herbergier 'inde Drye Witte Lelies op 't gasthuyseque tot Breda'. Aldaar gaat Cornelis Buysen een twistgesprek aan met een zekere Adam Peeters vander Veken. Cornelis Buysen bespot vander Veken, omdat laatstgenoemde volgens Buysen 'te hoogh soude gepacht hebben aen pacht vande hoornbeesten over Dongen ende dat hij verre daeraen soude te kort komen'.
Kennelijk heeft Adam vander Veken eerder die dag in Breda van de overheid het recht gepacht om tegen een bepaalde afgemaakte prijs voor het komend halfjaar de hoorngelden (= de belasting over rundvee) te incasseren in Dongen.
Buysen voegt vander Veken toe, dat hij (vander Veken) geen kennis heeft van pachten en dat hij zulks beter zou laten varen. Ook zegt Buysen nog tegen zijn opponent 'dat geene elffhondert hoornbeesten binnen Dongen in soude wesen voor het halff jaar beginnende den iersten october sestienhondert sesenvijftig'.
Op dat moment voelt Jan Ansems zich geroepen om zich met het gesprek te bemoeien. Hij is er namelijk van overtuigd, dat er het komend halfjaar méér dan elfhonderd hoornbeesten zullen bevonden worden binnen Dongen.
Het is niet bekend of Cornelis Buysen en Jan Ansems ooit eerder moeilijkheden met elkaar gehad hebben, maar vast staat wel, dat het verschil van mening dat nu ontstaan is tussen beide heren zeer hardnekkige vormen zal gaan aannemen en ten slotte zal uitmonden in een jarenlang durende civiele procedure.
Cornelis Buysen daagt Jan Ansems ter plaatse uit om een weddenschap aan te gaan en deze gaat daar zeer gretig op in.
De weddenschap bestaat hierin, dat Buysen wedt dat er het aanstaande halfjaar minder dan elfhonderd gehele hoornbeesten

in de pacht van het hoorngeld zullen zijn in Dongen, waarbij twee halve hoornbeesten (= jonge runderen) voor één hele worden gerekend. Ansems wedt uiteraard het tegendeel 'ende dat voor de somme van vijff ende twintig gulden bijden verliese aenden winder uyt te keeren terstonts naer den voorschreven halven jaere'. Hierbij blijft het echter niet. In dezelfde herberg nog daagt Jan Ansems Cornelis Buysen uit voor een tweede weddenschap naast de eerste. De tweede weddenschap houdt in, dat, indien er het komend halfjaar meer dan elfhonderd*vijftig* gehele hoornbeesten zullen zijn binnen Dongen, Ansems van Buysen 'soude trecken de somme van eenhondert pattacons'; en voorts indien Buysen 'quame te winnen, soo moet Ansems uytreycken de somme van vijff ende twintig Rijnsgulden'.
Een derde weddenschap tussen beiden wordt later op de dag aangegaan 'onder wegen Breda in huyse ende herberghe van Wouter Bouberens tot Teteringe'. Hierbij wordt door Ansems, die kennelijk zeker van zijn zaak is, nog eens vijfentwintig gulden extra aan Buysen toegezegd, indien het komend halfjaar minder dan elfhonderd*vijfenvijftig* hoornbeesten zullen bevonden worden binnen Dongen, terwijl Buysen daar honderd pattacons tegenover stelt, indien dat aantal wel zal worden gehaald.
Zelfs wordt door partijen nog een vierde weddenschap aangegaan om de extra-som van vijf pattacons voor het geval de mijlpaal van elfhonderd*zesenvijftig* hoornbeesten al dan niet bereikt zal worden.
Wie hier denkt bij dit alles te maken te hebben met enige personen, die wellicht onder invloed van geestverruimend vocht overmoedig zijn geworden en de volgende morgen zeker spijt zullen hebben van hun zonden, heeft het mis. Immers uit de latere processtukken blijkt: 'Den anderen daegde nae dat dese weddingen in voegen alsvoren waren geschiet, soo is de aenleggere (=eiser=Ansems) bijden gedaegde (=Buysen) gekomen, hem vragende offe hij de weddingen in alles was goet houdende. Waeroppe den gedaegde ront uyt heeft geseght jae, ende sijne meeninge aende aengegaene weddingen te houden'. (2)
Zelfs begeven beide partijen zich later op die dag nog naar notaris Jan Teulings te Oosterhout, die op verzoek van de partijen alle vier de gesloten weddenschappen keurig vastlegt in een notariële akte. De notariële akte wordt de dato 29 september 1656 opgemaakt ten huize van de notaris in aanwezigheid van Willem Cornelis van Loon en Abraham Geerit Wouters, die als getuigen erbij zijn geroepen en die de akte naast de notaris en de partijen mede ondertekenen. (3)
In dit verband dient te worden opgemerkt, dat - anders dan

in het modernere Nederlands recht - een weddenschap in het Oud-Vaderlands recht nog volledig afdwingbaar was. Het aloude gezegde 'een man een man, een woord een woord' had hier nog niets aan betekenis ingeboet. Het was dus ook belangrijk met het oog op die afdwingbaarheid (door middel van een gerechtelijke procedure) van tevoren zoveel mogelijk harde bewijzen te verzamelen.
Het is bijna een jaar later, wanneer Jan Ansems zijn 'aenspraecke' (= eis) indient bij 'wethouderen' (=rechters) in Oosterhout. Hiermee neemt de civiele procedure een aanvang. Volgens Ansems is duidelijk, dat Buysen de weddenschappen heeft verloren, aangezien in Dongen tussen 1 oktober 1656 en 1 april 1657 meer dan *elfhonderdzesenvijftig* hoornbeesten zijn bevonden, twee halve voor één hele gerekend. 'Dat sulcks waerachtig is blijckt bij extract autentych uyt des pachters (=Adam vander Veken) notitieboeck, hierneffens geëxhibeert ende 't welck den gedaegde over lange is in handen gestelt'. Ook vermeldt de eiser in zijn 'aenspraecke', dat hij 'gedaegde tot verschijde reysen int minnelyck heeft aangemaent'. De eis van Ansems luidt ten slotte: '*vijff*hondert seven ende dertig gulden Rijnstuiveren, door den gedaegde aenden aenleggere uyt te betalen'.
Het proces in Oosterhout neemt ongeveer twee jaar in beslag en wordt blijkens het extract uit de rol (= register van behandelde zaken) afgesloten op 30 oktober 1659. In het procesdossier is helaas geen afschrift van een vonnis aanwezig, maar duidelijk is wel dat een en ander niet geheel naar de zin van de eiser moet zijn verlopen. Immers op 17 februari 1661 begint een procedure voor het departementaal gerechtshof van de Raad van Brabant in Breda, waar Jan Adriaen Ansems in beroep gaat tegen het vonnis van wethouderen van Oosterhout.
Het 'extract uytte rolle van de hooftbancke der stadt ende lande van Breda' geeft aan, dat Ansems in deze procedure heeft gebruik gemaakt van de diensten van de heer Prasers als advocaat en procureur, terwijl Buysen werd vertegenwoordigd door procureur Van Gendt. Het juridisch steekspel dat volgt, is op zich weinig verheffend. Over en weer wordt de zaak door beide procureurs gerekt, teneinde de door hen nodig geachte formaliteiten te kunnen vervullen. Zuiver juridische stellingen komen hierbij nauwelijks aan bod. Alles draait om de bewijzen. Ene Denys Wouters Mutsaers komt getuigen voor Ansems. Ook het notitieboek van Adam vander Veken wordt weer als bewijs aangedragen. Prasers lijkt zeer sterk te staan met een attestatie (=getuigschrift), in de loop van 1661 alsnog afgegeven door schout en schepenen van Dongen. Blijkens deze attestatie is door twee

overheidsdienaren ten overstaan van de schout en schepenen van Dongen een belangrijke verklaring afgelegd, welke zonder meer strekt ten voordele van Jan Ansems. De overheidsdienaren, om wie het hier gaat, zijn Adriaen Aert Jan Meermans, oud omtrent tweeëndertig jaar, gewezen onder-voster en thans voster van Dongen, alsmede Aert Jan Meermans, oud omtrent zeventig jaar, oud-voster van Dongen. Uit hun verklaringen blijkt dat er in Dongen nogal wat onregelmatigheden zijn begaan in het eerder vermelde halfjaar bij de aangifte voor hoorngeld-belastingen. Bij verscheidene ingezeten van Dongen waren door de voster hoornbeesten 'met twee breede tanden' aangetroffen, die door de desbetreffende ingezetenen niet voor de belastingen waren aangegeven. Ook waren er hoornbeesten, 'die hadden vier breede tanden en die maer waren aengebracht (=aangegeven) voor halve'. Ten slotte waren er ook nog verscheidene hoornbeesten, 'vier breede tanden hebbende', die in het geheel niet waren aangegeven.
Wellicht ten overvloede verklaarden de vosters ook dat zij nimmer 'eenige clachte van ingesetenen alhyer' hadden ontvangen, dat de pachter van het hoorngeld meer hoornbeesten zou hebben aangetekend dan aan hem door de belastingplichtigen was aangegeven. Waaruit men dus de conclusie mag trekken, dat Adam vander Veken mogelijk wel te weinig, maar zeker niet te veel hoornbeesten moet hebben aangetekend.
Procureur Van Gendt reageert hierop met een andere attestatie van schout en schepenen van Dongen, die later op 23 mei 1662 is afgegeven en die kennelijk op sommige punten in tegenspraak is met de vorige attestatie. Ook probeert Van Gendt aan te tonen, dat Prasers gedurende het proces bepaalde termijnen heeft overschreden en bijgevolg niet langer het recht heeft nog meer stukken in te dienen.
Hoe het ook zij, de rol van het departementaal hof te Breda sluit op 7 december 1662. Het proces-dossier Ansems-Buysen wordt eerst definitief gesloten in 1664. Wat er in die tussentijd nog gebeurd is, blijkt niet uit het dossier. Ook is er geen afschrift van het vonnis van het gerechtshof aanwezig.
Voor degenen die graag de precieze afloop van het proces vernomen hadden, is dit laatste misschien onbevredigend. Laten zij echter bedenken, dat de hoofdpersonen in bovenvermelde kwestie, die gemeend hebben elkaar in tijd- en geldverslindende procedures te moeten bevechten om wille van financieel gewin, gekrenkte trots of zo maar gelijkhebberij, uiteindelijk beiden als verliezers zijn aan te merken. Slechts hum advocaten zullen bij dit alles wel gevaren zijn. En dan te bedenken, dat Dongen in die tijd,

uitgeput door de 80-jarige oorlog en leeggezogen door de belastingmaatregelen van de Unie der Verenigde Nederlanden, de moeilijkste periode uit zijn historie doormaakte. (4)

NOTEN

1. Bron: Archieven van de Raad van Brabant, civiele processtukken nr. 1428.
2. Bij de vertaling van rechtstermen is hier en daar gebruik gemaakt van M. van Hattum-H. Roozenboom, *Glossarium van oude Nederlandse rechtstermen.*
3. Notarieel 5399 f° 85 (akte 108).
4. Zie onder andere M.J.L. de Ruyter, *Dongen, wetenswaardigheden van een passage.*

(De redactie heeft gemeend bovenstaand artikel te moeten opnemen, omdat het interessant materiaal bevat over andere bronnen dan waaruit genealogen gewoonlijk putten.)

3E MAAS EN WAALSE GENEALOGISCHE DAG

De genealogische werkgroep 'Maas en Waalse geslachten' van de Historische Vereniging 'Tweestromenland' organiseert op zaterdag 19 april a.s. haar derde genealogische dag, die voor iedere belangstellende gratis toegankelijk is.
De werkgroep wil geïnteresseerde genealogen opnieuw samenbrengen om hen zo in de gelegenheid te stellen gegevens uit te wisselen en daarnaast contacten te leggen met andere stamboomonderzoekers.
De genealogische dag wordt gehouden op Kasteel Wijchen, Kasteellaan 9 te Wijchen.
De volgende collecties zullen aanwezig zijn.

- van de werkgroep Maas en Waalse geslachten:
  Doop-, Trouw- en Begraaffiches Land van Maas en Waal.
- van de Nederlandse Genealogische Vereniging, kwartier van Nijmegen:
  Fiches van de ledenservice.
  Genealogische naslagwerken.
  Publiciteitsmateriaal.
- Historische Vereniging Tweestromenland:
  Historische en heemkundige naslagwerken.
  Publiciteitsmateriaal.
- drs. J.W.J. Bouwman demonstreert het gebruik van de computer voor opslag van genealogische gegevens.
- de heer A. v.d. Heuvel uit Winssen is aanwezig met een gedeelte van zijn bidprentjescollectie, speciaal afgestemd op Maas en Waal.

Aan de bezoekers wordt aangeraden zoveel mogelijk gegevens mee te brengen, opdat de resultaten voor hen zelf en de andere bezoekeres optimaal kunnen zijn.
Informatie: W.M.G. Arts, Zwanensingel 259, 6601 GK, Wijchen, tel. 08894 - 16247.

Een landdeken van het dekanaat Hilvarenbeek nader geïndentificeerd

Johannes Huybrechts van Loemel

B. Indekeu
Kerkstraat 28, 3900 Lommel, België

Onlangs nam ik enkele oudere jaargangen van het tijdschrift *Taxandria* door en mijn oog viel daarbij op een artikel van G.C.A. Juten over het landdekanaat Hilvarenbeek. Voor 1527 vermeldt deze auteur Mr. Jan van Loemel, die in dat jaar de rekeningen van het begijnhof van Breda ondertekent, als landdeken. (1)
Het verwonderde ons wel enigszins dat Juten daarbij niet de link legde naar wat reeds voorheen over deze Johannes Huybrechts (Huberti) van Loemel geschreven was door Coppens, Van der Aa, Schutjes, Van der Does de Willebois en Van Kuyk. (2)
Wel is het inderdaad zo dat m.b.t. zijn mandaat van deken van Hilvarenbeek weinig geweten is. Ondergetekende meende aanvankelijk dat hij deken was van het *kapittel* van Hilvarenbeek. (3) In zijn testament doet hij immers een legaat aan het 'concilium' van Hilvarenbeek. (4) De enige andere bekende band met Hilvarenbeek is een document van 1516 waaraan het zegel van ons personage hangt, met volgend randschrift: *'S. Iohis. Loemel. archid. ecclesiae Leod. et decani. cosi. beken.*'Hij was dus reeds in 1516 landdeken van Hilvarenbeek. (5)
In onze recente publikatie over J. Huybrechts (6) hebben we zijn biografie uitgebreid uiteengezet: geboren te Lommel (destijds Meierij van 's-Hertogenbosch) omstreeks 1466, hoogleraar aan de Leuvense universiteit (1501-1511), 'verzamelaar' van kanunniksprebenden (Mechelen, Luik, Antwerpen, Kamerijk, Utrecht), aartsdiaken voor Famenne (1516-1532) en voor Antwerpen (1520-1525), vanaf 1516 raadsheer in de Raad van Brabant en Pauselijk Commissaris voor de aflatenverkoop. Hij overleed te Antwerpen in 1532.
Tijdens zijn leven zijn er dus erg weinig banden met Noord-Brabant. Die komen er pas na zijn dood. Huybrechts had in zijn testament namelijk beurzen gesticht aan de universiteit en het begijnhof te Leuven, die toegankelijk waren voor zijn familieleden en voor inwoners van de Kempen. (7)
Zijn familieleden, nakomelingen van zijn zuster Elisabeth (die eigenaardig genoeg de naam Huybrechts van Loemel behielden), zwermden uit over Noord-Brabant (Valkenswaard, Westerhoven, Bergeik, Helmond, Dommelen, Strijp, Gemert enz.). (8)

Aan een meer gedetailleerde familiegeschiedenis wordt gewerkt door de heer Henri Melotte uit Neerpelt. Lezers die nog inlichtingen willen verstrekken over het geslacht Huybrechts van Lommel wordt vriendelijk verzocht in contact te treden met de auteur, Kerkstraat 28, 3900 Lommel, België, of met de heer H. Mélotte, Eindstraat 4, 3580 Neerpelt, België.

NOTEN

1. G.C.A. Juten, Dekanaat Hilvarenbeek, in: *Taxandria*, jg. 31, 1924, p. 286. De auteur verwijst naar: Rijksarchief Brussel, Portefeuille Begijnhof Breda; Rijksarchief 's-Bosch, Collectie Cuypers.
2. J.A. Coppens, *Nieuwe beschrijving van het bisdom 's-Hertogenbosch*, 's-Hertogenbosch, 1840-1844, dl. 1, p. 366 en dl. 4, p. 171, 179 en 182; *Biografisch Woordenboek der Nederlanden*, dl. 4, Haarlem, 1852, p. 44; L.H.C. Schutjes, *Geschiedenis van het bisdom 's-Hertogenbosch*, Sint Michielsgestel, 1870-1876, dl. 2, p. 221, dl. 3, p. 745, dl. 4, p. 738; A. van der Does de Willebois, *Studiebeurzen, Beurzenstichtingen voor de stad en voormalige meierij van 's-Hertogenbosch*, dl. 4, 's-Hertogenbosch, 1906, p. 545-599; *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek*, dl. 3, Leiden, 1914, kol. 785.
3. B. Indekeu, Johannes Hubrechts (Van Loemel), (1466?-1532), Hoogleraar, Aartsdiaken, Raadsheer, Pauselijk Commissaris en Beurzenstichter, in: *Jaarboek van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Leuven*, 1984, p. 50-75, inz. p. 61 en 66.
4. A. van der Does de Willebois, o.c., p. 577.
5. N.C. Kist, De Pauselijke aflaathandel, in: *Archief voor Kerkelijke Geschiedenis, inzonderheid Nederland*, dl. 1, 1829, p. 235.
6. Zie noot 3.
7. E. De Maesschalck, Beurzenstichtingen door Johannes van Loemel, in: *Jaarboek van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Leuven*, 1984, p. 76-96; A. van der Does de Willebois, o.c., p. 545-599; J. van der Heyden, *Inventaris van het archief van de beurzenstichting van de stad en meierij van 's-Hertogenbosch 1374-1975*, 's-Hertogenbosch, 1979, p. 9 (nr. 68), p. 15 (nr. 121), p. 30 (nr. 358), p. 31 (nr. 359) en p. 87 (nr. 922); A.J.H.M. Prinsen, *Inventaris van het archief van de theologische faculteit te Leuven als bezitster van het personaatschap van Schijndel*, Veghel, 1983, p. 10 (nr. 292); p. 16 (nr. 402).
8. J. Wijland-van Lomwel, C. Schilt, De herkomst van het Ameidense geslacht van Lomwel, in: *Ons Voorgeslacht*, jg. 27, 1972, p. 49-55.

Opmerking: voornoemde artikelen van Indekeu en De Maesschalck verschenen ook afzonderlijk, onder de titel *Johannes Huybrechts (1466?-1532), één van de meest markante historische figuren uit het Lommelse* (Publicaties van de V.Z.W. Museum Kempenland te Lommel, nr. 1), Lommel, 1985.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Familie Van Melsen

Op 12 april 1779 compareerde Pieter van Melsen voor het burgerrecht van de stad Maastricht. Hij is geboren omstreeks 1750 te Breda en volgens de bij zijn dochter gevonden huwelijksbijlagen zijn zijn ouders: Andries van Melsen die overleed op 16 februari 1782 (dodenextract van Ginneken) en Elisabeth Meslig, overleden op 11 oktober 1771 (volgens extract van de Grote Kerk der Nederlands Hervormde Gemeente te Breda). Pieter of Pierre van Melsen is de stamvader van de tak, welke zich in Maastricht heeft voortgezet.

Wie van de abonnees kan mij nadere informaties geven over deze familie.

G.M.A. Coolen, Pres. Rooseveltlaan 208c, 6224 CZ Maastricht.

DE NOORDBRABANTSE BEGIJNEN IN HET BEGIJNHOF VAN TURNHOUT[10]

(vervolg van De Brabantse Leeuw 1985)

J. van Gils, Doelenstraat 68, 5081 CM Hilvarenbeek.

1. JENNEKE CORNELIS VAN DER A[11]

Zij werd geprofest als Jenneke Cornelissen, maar wanneer is niet met zekerheid vast te stellen daar 21.9.1642, 29.5.1661 en 18.10.1665 een Joanna Cornelis geprofest werd. Zij testeerde 3.2.1667 'sieck naer den lichaeme, sittende in eenen stoel voor de viere'. Zij wil begraven worden in de kerk van het begijnhof en verlangt dat na haar overlijden elf dertigsten gehouden worden, een door de pastoor van het begijnhof, een door de heer Johannes de Cort, kanunnik te Turnhout in de St. Pieter, een door de heer Anthonius van Stiphout, regulier in het klooster te Tongerlo en op dat ogenblik pastoor van Westerloo, een door haar neef de heer Joannes van Riemslagh kannunik te Oosterhout, een door de heer Adam Lemmens Jasparszoon van Turnhout 'nu onlancx inde parochiekercke dezer vrijheijt gesongen hebbende sijne ierste misse' en vijf door mr. Peeter Buycx Janszoon wonende in het seminarie van de bisschop van Antwerpen 'ingevalle dese voor haerder testatrice overlijden comt priester te worden', anders ter verzorging door de voornoemde meester Buycx. Tot slot gunt zij nog een dertigste aan de minderbroeders te Turnhout en verlangt dat voor elke dertigste 9 rijns guldens betaald zullen worden.

Direct na haar overlijden moet brood uitgedeeld worden aan de armen en 20 rijns guldens uitgezet worden 'ter capitaelen aende pastorije' tot fundatie van een eeuwig jaargetijde. Een kapitaal van 15 rijns guldens moet worden uitgezet ten behoeve van de kerk van het begijnhof. De intrest van dit kapitaal moet gebruikt worden voor reparatie van de genoemde kerk.

Dan volgen een aantal legaten; 'sess rins guldens ter gedencknisse aen heer Nicolaas Cuijlen, pastoor van den hove'. Hij moet van dit bedrag een zilveren lepel kopen. 'Aen Elisabeth Buijcx Jansdr. haer bijwoonende begijntken haer huijck metten hoet, item haer koetsche ende gardijnen ende keus ofte optie omme naer haer te mogen nemen haerder schappraije ofte kaste staende inde camere van haeren woonhuijse achter de voors. koetsche mits daer voorens te betaelen aen desselfs erfgenaemen 12 rins guldens eens. Aen Barbara Buijcx Jansdr. oock haer bijwoonende begijntken haer beste overrock ende beste onderrock ende eenen begijneommedoeck in vergeldinghe van de gedurighe diensten ende bijstaendt. Annecken Henricx van Heusden haere nichte, gheestelijcke dochter, woonende tot sHertogenbossche 12 rins guldens ende een begijnendoeck. Mr. Peeter van Stiphout, schoolmeester tot Uden haer beste oirkussen. Maria Jacobsdr. daer moeder aff was wijlen Alith Cornelissen van der A, die haer testatrice suster was ende aen Marie Boelaerts Jansdr. waeraff sij peetken is ende daer moeder aff is Cathalijn Cornelissen van der A haerder suster, elcken 100 rins guldens eens, onvermindert haeren legitime portie, met nochtans de voors. testatrice expressen wille, ordonnantie ende begheeren, dat met de voors. legaeten Marie Boelaerts ende marie Jacobs comende ten ouderdomme van omtrent thien jaeren, in cost ende dranck sullen moeten worden bestaeijt (uitbesteed) op den begijnhoven deser voors. vrijheijt bij de voors. Elisabeth ofte Barbara Buijx Jansdr. ende elck dat voor den tijt lanck van twee jaeren, ingevalle de voors. Elisabeth ofte Barbara Buijcx de voors. kinderen alsoo gelieft aen te nemen ende soo niet elders anders op eene bequame plaetsche binnen de voors. begijnhove omme aldaer te laeten leeren lesen ende schrijven, excerceeren in de vreese Godts ende oeffenen in prouffijtighe hantwercken'.

De legaten van 100 gulden aan voornoemde Elisabeth en Marie moeten worden uitgezet en van de rente moeten de kinderen, als zij op het begijnhof komen, worden gekleed en gevoed. Tot slot krijgt Marie Boelaerts nog een zilveren lepel, die Jenneke van der A dagelijks gebruikt. De resterende goederen zijn van voor de gelijke kinderen van haar zusters Alith en Cathalijn Cornelissen van der A.

Dit testament wordt enkele maanden later teniet gedaan door Jenneke, die dan 'gesont ende wel te passe' is. Zij bepaalt dan, dat de verdeling van haar goederen moet gebeuren volgens 'den goedertieren lantrecht'.

2. ADRIANA MARIA ADDEN

Zij werd 23.6.1760 te Roosendaal gedoopt als dochter van Adriaan Adden en Joanna Elsten. Haar professie vond plaats 7.6.1790 en zij overleed op het begijnhof 15.4.1837. Zij werd 17.4.1837 begraven.

3. CATHARINA AERTS[12]
Zij was afkomstig uit Oss en werd 29.5.1718 geprofest als Johanna Catharina Aertsen. Zij overleed op het begijnhof 19.10.1745.
Juffrouw Catharina Aerts machtigt in 1738 sr. Gijsbrecht van den Bogaert, ingezetene van Oss, om naast de overige erfgenamen over te gaan tot de boedelscheiding van de goederen van wijlen Jacob Jan Aerts, in leven ook inwoner van genoemde plaats en haar oom van vaderszijde.
4. ADRIANA AKKERMANS
Zij werd 27.7.1887 te Made geboren als dochter van Henricus Akkermans en Elisabeth Mayen en werd 15.10.1924 te Turnhout geprofest als laatste begijn van Noordbrabantse afkomst.
Bij haar professie staat aangetekend dat zij is teruggekeerd in de wereld; 'discensit in mundum'.
5. LUDOVICA VAN AMELSFOORT
Werd 10.6.1736 geprofest. Volgens de latijnse aantekening bij haar professie overleed zij, na jaren afwezigheid, te 's-Hertogenbosch in 1769. Zij was echter trouw gebleven aan haar begijnenkleding.
Haar begrafenis vond ook plaats in 's-Hertogenbosch.
6. BARBARA AMPSONS[13]
Bij haar professie, 8-5-1700, werd zij Amsens genoemd. Zij overleed te Turnhout 10.5.1730 als Barbara Ampsens. Zij was afkomstig uit Ulicoten onder Baarle-Nassau.
Bij haar eerste testament, gemaakt in 1724, schonk zij het vruchtgebruik van haar goederen voor de helft aan haar broer Jan Adriaen Ampsons en de andere helft aan haar zuster Adriana Adriaen Ampsons. Deze goederen kwamen in eigendom aan hun kinderen.
In 1729 machtigt zij Peeter van Mechelen uit Meel (Meerle) tot verkoop van de haar competerende goederen, zijnde 1/3 deel, bij erfenis aangekomen van haar ouders, gelegen onder Ulicoten en genaamd 'den Boogers'.
Enkele maanden later derogeert en revoceert zij haar testament uit 1724.
Zij wil volgens haar nieuwe wilsbeschikking begraven worden in de kerk van het begijnhof, een dergste op te dragen door de pastoor, en een door elke kapelaan van het hof. Voor ieder dertigste moet 12 gulden betaald worden.
Kort na haar overlijden moeten nog tot een bedrag van 25 gulden missen opgedragen worden tot lafenis van haar ziel. Aan de begijnen, ieder 2 wittebroden van 1 stuiver. Maria Joosdr. Marinus krijgt 50 gulden, haar zuster Adriana Anssems haar hemden, rokken, lakens, slaaplakens 'ende cappoetiens'.
Het vruchtgebruik van haar overige goederen schenkt zij aan haar broers Jan en Adriaan Anssems en het eigendom aan hun kinderen. Zij moeten jaarlijks wel 10 gulden uitkeren aan minderbroeder Willem Anssems, zijn leven lang, op voorwaarde dat deze voor haar zielerust drie 'roosen hoijkens' bidt.
Het jaarlijks legaat van 10 gulden aan haar broer Willem doet zij teniet bij haar codicil, gemaakt een maand voor haar overlijden. Bovendien schenkt zij dan aan haar zuster Adriana haar bed met toebehoren, haar 'copermermit ofte pot met het scheel (deksel), het ijsere keteltje ende koeckpan, seven van haer grofste doecken ende 45 gulden Brabants courant'.
De pretentie die de infirmerie heeft op haar bed moet worden afgekocht door betaling van een bedrag uit haar nalatenschap.
7. MARIA AMPSONS[14]
Zij werd 9.9.1643 te Etten gedoopt als dochter van Jan Willem Anssems, brouwer en schepen te Etten en Catharina Arnouts.
Haar moeder stamde uit het schepengeslacht Arnouts en was een dochter van Jan Cornelis Arnouts, brouwer, klerk, burgemeester en schepen te Etten en Digna Sgrauwen.
Maria werd 28.8.1662 geprofest en overleed te Turnhout 31.5.1704.
Tweemaal werd zij gekozen tot meesteres van het begijnhof. Haar taak als grootmeesteres was het ontvangen van renten en andere inkomsten van het hof, het betalen van schulden en andere lasten en 'het voorsightelijk bestieren van den hove, de cleijnhertige susteren eerst met goedertierendtheijd vermaenen ende verstercken, de quadwillige dapper berispen ende straffen ende den regel ende ordonnantiën van deze gemeijnte eenpaerelijk doen onderhouden sonder uijtneminghe van persoonen'.
Om grootmeesters te kunnen worden moest een begijn tenminste 32 jaar oud zijn en 16 jaar geprofest.
In 1663 machtigt Maria Ampsons haar oom sr. Hendrick Ampsons, wonende te Breda

om aldaar een bunder land te verkopen, gelegen bij de Bospoort.
Tot beheer van haar goederen en het innen van de inkomsten te Etten en elders in de Baronie van Breda machtigt zij in dat jaar haar ooms Anthonis van de Kieboom, Wilboort Arnouts en Huybrecht van der Doncq, allen wonende te Etten.
Haar tantes Maria en Cornelia Arnouts uit Etten geeft zij in 1680 volmacht om in Breda, Den Haag of elders twee percelen weiland te verheffen, gelegen 'in 't Overvelt onder 't Haegsken'.
In dat jaar maakt zij ook haar testament, waarbij 50 gulden vermaakt wordt aan de armen van Etten, 600 gulden aan sr. Jacobus Anssems, apotheker te Breda, haar vaderlijke oom of diens oir en 300 gulden aan Anna Maria Hendrick Anssems, gehuwd met notaris en procureur Beens te Breda of haar oir.
Verder geeft zij 300 gulden aan haar nicht, begijn Geertruijd Anselmus Ansems en diens zusters, Cornelia en Catharina Anselmus Anssems, ieder 100 gulden. Haar overige goederen zijn voor haar tante juffrouw Maria Arnouts, weduwe van sr. Anthonij van de Kieboom 1/3 deel, haar tante juffrouw Cornelia Arnouts, weduwe van Hubertus van der Doncq 1/3 deel en de kinderen van wijlen haar oom sr. Wilboort Arnouts het resterende 1/3 deel.
8. ANNA CATHARINA ARNOUTS[15]
Zij stamde uit een geslacht van dorpsnotabelen en was een nicht van de begijnen Maria Ampsons en Anna Maria van der Donck. Haar ouders waren Wilboort Arnouts, schepen en brouwer te Etten, gehuwd te Meerle 29.7.1659 met Jenneke van Heyst, dochter van lakenkoper Anthoni van Heyst.
Haar broer Ludovicus Bernardus was student te Leuven, haar broer Johan Franciscus, brouwer, schepen van de vrijheid Etten, Leur en Hoeven, hoofdman van het kolveniersgilde en gezworene van de polder Kreitenburgh. Norbertus Cornelis Nouwen haar zwager, was schout van Zantvliet en Berendrecht.
Het familiewapen van de familie Arnouts kennen we van de grafsteen van haar broer Johan Franciscus in de kerk van Stabroek; gedeeld a een vijfbladige kroon met twee pijlen die gekruist met de punten omhoog door de kroon steken, b doorsneden 1 een vogel en 2 een bloem.
Anna Catharina Arnouts werd 20.9.1963 geprofest en was, zoals haar nicht ook twee maal grootmeesteres van het begijnhof.
In 1725 machtigt zij notaris Jacobus Plasschaert te Etten tot nadering van twee percelen land, door de erfgenamen van begijn Maria Anssems verkocht aan Pieter Cornelis Koevoets en Joannes Betterschoth. Aan haar schoonzuster Anna Theresia Nouwen, weduwe van Johan François Arnouts verkoopt zij in 1736 voor 50 gulden 500 roeden land gelegen op de Donk onder de vrijheid Etten.
Tot zaakwaarnemer aldaar benoemt zij een jaar later de in Etten woonachtige Wilhelmus van Everijck.
Haar eerste testament maakte Anna Catharina Arnouts Willibortsdochter, 'grootmeestersse op het vermaarde begijnhof' in 1724. Dit testament doet zij teniet in 1728. Zij bepaalde toen begraven te willen worden in de kerk van het begijnhof onder de zerk van haar nicht Maria Ampsons met 70 pond waslicht op de begrafenis en 6 wittebroden aan de gemeente. Aan de armen van Turnhout moesten op de dag van haar begrafenis aan de poort van het begijnhof zes viertelen gebakken roggebrood worden uitgereikt. De armen van Etten werden bedacht met 35 gulden.
Binnen een jaar na haar overlijden moesten nog 400 missen van requiem worden opgedragen en door de gift van 150 gulden aan de begijnhofkerk fundeerde zij een eeuwig gezongen jaargetijde op de dag van Paulus bekering. Bij ieder jaargetijde moesten vier brandende kaarsen op haar grafzerk staan en kregen de celebrant 28 stuivers, de twee dienende heren ieder een schelling en de scholieren 35 stuivers.
Bovendien moest voor haar zielerust twaalf jaar lang, iedere maand, een gelezen mis worden opgedragen en moesten haar erfgenamen 300 wisselgeld uitzetten tot bidrenten, te betalen aan de begijnen die hiervoor in aanmerking kwamen. (Bidrente was de rente van een bepaald bedrag, die werd uitgekeerd aan, meestal arme begijnen die zich hiervoor verplicht stelden tot het verrichten van bepaalde gebeden voor de zielerust van de instelster ervan).
Aan de R.K. kerk van Etten schonk zij 25 gulden 'tot ciraet' en aan de kerk van het begijnhof 200 gulden. Aan de kosteres van deze kerk moest jaarlijks 3 gulden en 10 stuivers worden uitgekeerd 'voor het cleppen met de clock onder de Hoogmis bij het Sanctus ende Elevatie'.
Haar zwager Norberto Cornelio Nauwen, drossaard van Lillo, schout van Zantvliet en

Berendrecht, weduwnaar van Maria Dimphina Arnouts en haar schoonzuster Anna Theresia Nauwen, weduwe van Joan François Arnouts kregen ieder 6 zilveren lepels en vorken. Verder moesten de goederen verdeeld worden onder de erfgenamen ab intestato.
Ook dit testament werd herroepen en gevolgd door een nieuwe wilsbeschikking in 1737. Zij bepaalde opnieuw, begraven te willen worden onder de zerk van haar nicht Maria Ampsons met 80 pond waslicht op haar begrafenis, 6 wittebroden aan de gemeente van het begijnhof en zes viertelen koren in gebakken brood aan de armen van de stad Turnhout.
Voor een bedrag van 400 gulden moeten missen van requiem worden opgedragen, voor iedere mis te betalen 10 stuivers. Een bedrag van 200 gulden moet worden vastgezet voor een eeuwig gezongen jaargetijde op de dag van Paulus bekering. Van de rente van dit geld krijgt de pastoor 28 stuivers, de twee dienende heren 7 stuivers en de scholieren 36 stuivers. Een bedrag van 150 gulden wisselgeld moet worden vastgezet voor een eeuwig requiem op haar sterfdag en de dag daarna. Bovendien moeten tijdens deze missen vier kaarsen branden op haar graf.
Verder krijgt de pastoor van het begijnhof een 'souvereijn ofte 17.10.-' voor eendertigste en idem aan de onderpastoor van het begijnhof. Boven dit dertigste moet de pastoor nog een aantal missen van requiem opdragen tot een bedrag van 15 gulden en met hetzelfde doel wordt 15 gulden beschikbaar gesteld aan kanunnik Van de Leemputte.
Idem aan de kerk van het begijnhof 100 gulden wisselgeld 'dogh met desen last dat van weghens die gemelde kercke sjaers betaelt worden aen de kuestersse der selve kercke drij guldens eens voor dat sij alle daegen van het jaer sal cleppen met de clocke ten tijde van Sanctus ende Elevatie onder die seven uere misse'. De kerk krijgt ook nog 200 gulden wisselgeld 'voor eene aelmoes' en 300 gulden wisselgeld 'waervan drij ten hondert sjaers sal dienen tot bidtrenthen, welcke de oversten van dese hove sal uijtreijken naer hun goetduncken aen begijnen van deze hove de welcke sullen gehouden sijn telcken weecke de psalm de profundis te bidden voor de gelovigen zielen laeffenisse'.
Haar dienstmeid krijgt 35 gulden 'in plaetse van eenen rouw' en haar neef Isacq van Heijst 100 gulden. Haar overige goederen komen in volle eigendom aan Joannes Willibrordus en Anna Maria Arnouts, kinderen van Joan Franciscus Arnouts en Anna Theresia Nouwen.
Tot executeurs-testamentair benoemt zij de begijnen Catharina Sijnen en Petronella Paulius voor de goederen binnen het begijnhof en genoemde Van Heijst voor de goederen buiten het hof gelegen.
Enigszins ziek maakt zij 30.12.1739 een codicil, waarin de pastoor van het begijnhof, Franciscus Xaverius de Craene, bedacht wordt met 'ses groene trijpe cussens'. De pastoor van Berlaar krijgt zijn leven lang gebruik van haar klok, het O.L.V. beeld in zijn kerk 14 gulden 'tot ciraet', idem het beeld van O.L.V. in de kerk van Meerle.
Aan de kerk van het begijnhof vermaakt zij een lap lijnwaad van 14 1/2 el, de armen krijgen haar overrokken, behalve de beste, haar 'capruijnen' (kapmantels) en voorschoten.
Het volk dat op haar begrafenis verzocht wordt, moet worden onthaald met wijn en een koek, de minderbroeders met 1/4 aam Franse wijn en ieder een wittebrood van een stuiver, de religieusen kanunnikessen van het H. Graf met 6 potten wijn en ook ieder een wittebrood van een stuiver.
Haar dienstmeid krijgt, boven het in haar testament genoemde legaat, 'het beddeken met den hooftpeulinck ende een paer slaeplaeckens op het keldercamerken, het behangsel van de beddecoetse, het cleijn theetaeffeltien, haers dicken rock met swert laecken overtroecken ende het middelsten eijseren pottien'.
Jacoba de Staij zes hemden, de begijnen Maria Theresia en Anna Catharina Huaert, haar nichten, haar notenhouten lessenaar, 25 pinten, 25 potten en flessen, 'de relique met silver omseth, hangende voor de schouwe mitsgaders het schutsel, bestaende in drij dueren'.
Anna Catharina Arnouts overleed op het begijnhof 19.4.1740. Uit de toen opgemaakte inventaris blijkt dat zij een nauwkeurige boekhouding bijhield van haar bezittingen, gezien het grote aantal 'papieren, documenten ende litteragiën, te eenen boeck in quarto gebonden in geelen bandt, sijnde op het derde bladt gefolioteert, alwaer boven staet Etten'.
In dit boek staan o.a. alle goederen opgetekend die afkomstig waren van haar ouders,

haar broer Ludovicus Bernardus en haar zuster Maria Dina, met 'eenige caerten figuratief'. Verder het eigendomsbewijs van een boerderij te Meerle, extracten uit het cijnsboek van Princenhage en het register van koopcontracten van de vrijheid Etten, notariële akten, obligaten, rentbrieven en kwitanties.
Haar erfgenamen, Joannes Willibrordus en Johanna Maria Arnouts, 'mits hunne minderjaerigheijt gebruijckende de speciaele gratie ende octroij, verworven in de raede van Brabant van dato 16 maij 1740', verklaren enkele maanden later *f* 947.15.1 ontvangen te hebben van de grootmeesteres, zijnde de opbrengst van de verkochte inboedel.

9. JOHANNA VAN BAELEN[16]

Zij werd geboren te Roosendaal als dochter van Cornelis Melsen van Balen en Cornelia Anthonissen van den Nieuwenhuijsen en werd 25.5.1721 geprofest als Maria Johanna van Balen. Zij overleed 25.8.1750.
Zij testeerde in 1720, waarbij zij een legaat van 100 gulden 'Hollandse valuatie' vermaakt aan Josephus, Catharina en Anna Toleneirs, kinderen van Cornelius Tolenaers, die 13.11.1689 te Roosendaal gehuwd was met haar zuster Maria van Baelen. Haar nicht Johanna Lucia van Baelen is universeel erfgename van de resterende goederen.
In een codicil, gemaakt in 1748, ratificeert zij haar testament uit 1740, maar prelegateert haar goederen onder Turnhout, als haar nicht Johanna Lucia van Baelen overlijdt voor haar huwelijk op de leeftijd van vijfentwintig jaar, aan de kinderen Toleneirs.

10. MARIA VAN BAELEN[17]

Zij werd 8.10.1713 geprofest en overleed te Turnhout 28.10.1762.
Haar testament, gemaakt voor een Roosendaalse notaris, herriep zij in 1733.
Op haar begrafenis wenste zij 48 pond waslicht te maken door Antoni van Hulsen, 2 wittebroden voor iedere begijn, een viertel rogge in gebakken brood uit te reiken aan de poort van het begijnhof en 25 gulden voor de katholieke armen van Wouw. Na haar overlijden moesten 3 dertigsten worden opgedragen en tot een bedrag van 100 gulden missen van requiem 'de directie daarvan latende aen sr. Laurentius van Baelen haer broeder'. Verder legateerde zij 2 pond witte was aan de kerk van Halsteren en haar kleding en zilveren servies aan haar broers en zuster sr. Laurentius, sr. Cornelis en Cornelia van Baelen, die ook ieder voor 1/3 deel erfgenaam worden van de niet genoemde goederen.
Uit een nieuw testament, gemaakt in 1738, blijkt dat haar goederen liggen 'onder Wouw ofte elders onder de gehoorsaemheijt van de hooghmogende Staten van Hollandt'. Volgens dit testament wil zij 46 pond waslicht op haar begrafenis, 2 wittebroden aan iedere begijn, 50 missen van requiem 'immediatelijck' na haar overlijden en bovendien nog twee dertigsten en missen van requiem tot een bedrag van 100 gulden. Aan de armen van Turnhout moet een viertel rogge in gebakken brood worden uitgereikt aan de poort van het hof.
Een pilgift van 25 gulden vermaakt zij aan Joanna van Beurden en Pieter van Hal, kinderen van haar zuster Cornelia van Baelen en een gelijk bedrag aan de kinderen, nog te verwekken door haar broer Cornelis, waarvan zij peettante zal worden.
Verder zijn haar erfgenamen, ieder voor de helft, haar broer sr. Cornelis van Baelen en zuster juffrouw Cornelia van Baelen, met de last 6 gulden te betalen aan het kind van Laurentius van Baelen, hem daarmee secluderende uit de erfenis.

11. ADRIAENTJE VAN BAERDWIJCK[18]

Zij was afkomstig uit Tilburg en werd daar geboren als dochter van Jan Corstiaen van Baerdwijck, waard in de Vos en de Craen en zijn tweede vrouw Lijsken Peeter Tholincx. Zij werd 5.12.1658 geprofest en overleed te Turnhout 14.12.1692.
In 1666 machtigt Adriaentke van Baerdwijck, dochter van Jan Christiaen van Baerdwijck tot Tilborgh haar zwager Adriaen Verwers, smid aldaar, tot boedelscheiding van de goederen van wijlen haar broer Anthonis van Baerdwijck, gelegen te Tilburg.

12. LUCRETIA VAN BAERDWIJCK[19]

Afkomstig uit Tilburg, halfzuster van Adriaentje van Baerdwijck en nicht van de hierna te noemen Lucretia van Baerdwijck. Zij werd 15.12.1619 te Tilburg gedoopt als dochter van Jan Corstiaen van Baerdwijck en Deliana Isebrandt Gerrit Brock, te Turnhout geprofest in mei 1644 en aldaar overleden 2.2.1662.

13. LUCRETIA VAN BAERDWIJCK[20]

Zij werd 13.4.1623 te Tilburg gedoopt als dochter van Adriaen Corstiaen Antonis van Baerdwijck, in de Vos ende Craen, en Maria Peter Adriaen Cornelis van Spaendoncq.
Te Turnhout werd zij 30.9.1635 geprofest, aldaar overleed zij 7.12.1651.
Volgens haar testament wilde zij begraven worden in de kerk van het begijnhof op de-

zelfde wijze als haar zuster Maria, met zeven dertigsten, waarvan een op te dragen in de kerk van het begijnhof. Een bedrag van 100 gulden schonk zij aan de pastorie van het begijnhof tot fundatie van een eeuwig jaargetijde voor de zielerust van haar moeder Maeijken van Spaendonck en haar zusters Maria en Elisabeth. Bovendien droeg zij haar vader en broer op om 30 missen van requiem te laten doen voor haar moeder en 30 voor haar zuster Elisabeth.
Aan de kerk van het begijnhof schonk zij 100 gulden 'tot ciraet', waarvan de helft besteed moest worden aan een nieuw kruis op het hoogaltaar.
Aan Cornelia van Spaendonk, haar nicht, geeft zij haar beste begijnenoverrok 'tot herkentenisse van soo veel vrintschappen doorgaens van deselve genoten'. Haar tweede overrok of de waarde daarvan krijgt het O.L.V.-altaar in de begijnhofkerk 'tot ciraet', haar beste onderrok is voor haar nicht, begijn Lucretia van Baerdwijck, 100 gulden is bestemd voor haar nicht Catelijn van Baerdwijck wonende te Antwerpen.
Al deze legaten moeten voor de helft door haar vader en voor de helft door haar broer Peter betaald worden uit de bedragen die zij haar schuldig zijn 'ter somme van elck 400 gulden'. Het restant wordt hun kwijtgescholden.
Aan haar halfbroer en halfzusters, door haar vader verwekt bij Antonetta Joost *Joachims vermaakt zij de erfelijkheid van een kapitaal van 200 gulden, haar compete*rende door de verkoop van een huis te Tilburg in de herdgang Korvel aan Jan Robbrechts, maar in tocht bij haar vader. Universeel erfgenaam van haar resterende goederen is haar broer Peter.
Bij het codicil, gemaakt enkele maanden voor haar dood, ratificeert zij bovenstaand testament met teniet doening van het legaat van 100 gulden aan Catelijn van Baerdwijck.

14. MARIA VAN BAERDWIJCK[21]

Zij werd 6.9.1621 te Tilburg gedoopt als dochter van Adriaen Corstiaen Antonis van Baerdwijck en Maria van Spaendoncq en was een zuster van voornoemde Lucretia van Baerdwijck.
Zij werd 11.5.1647 geprofest en overleed op het begijnhof 4.8.1649.

15. CATHARINA BAETEN

Zij werd 8.2.1837 te Alphen geboren als dochter van Willem Baeten en Cornelia van Loon en overleed te Turnhout, waar zij 26.2.1878 als begijn geprofest was, 4.1.1894.
Zij werd 8.1.1894 begraven.

16. JOHANNA MARIA BAKERS

Geboren te Geldrop 27.12.1872, geprofest 13.11.1901, maar trad later uit. Haar ouders waren Wilhelmus Bakers en Catharina Hezemans.

17. CATHARINA BATEN[22]

Afkomstig van Wouw, geprofest 7.6.1716 en te Turnhout overleden 13.10.1734. In 1718 machtigt zij samen met haar zuster, begijn Elisabeth Baeten, Govaert Lendersen van der Beeck te Wouw, om te delen met de medeërfgenamen van haar vader Michiel Baeten. De verkoop van 2 gemeten land onder Steenbergen door hun gewesen momboir Govaert van der Beeck approberen de gezusters Baten in 1725. Samen met haar zuster maakt zij in 1733 een testament, waarin bepaald wordt dat de langstlevende universeel erfgenaam wordt.

18. ELISABETH BATEN[23]

Zuster van Catharina Baten, afkomstig uit Wouw, geprofest 26.9.1717 en te Turnhout overleden 9.12.1753.
In 1743 machtigt zij tot verkoop van de goederen van haar tante Antonetta Baten als medeërfgename en maakt zij een nieuw testament, waarin zij bepaalt in de kerk begraven te willen worden. Haar erfgoederen onder de Staten van Holland zijn voor de helft voor haar vaderlijke- en de helft voor haar moederlijke vrienden. Begijn Maria Catharina Dirven wordt aangesteld tot executeur-testamentair en ontvangt hiervoor 50 gulden.
Wijzigingen worden in dit testament aangebracht in 1751. Catharina Cauwenbergh haar dienstmeid krijgt 200 gulden, de kapelaan en de pastoor van Wouw krijgen ieder 15 gulden voor het celebreren van missen à 10 stuivers per mis.
Met hetzelfde doel wordt ook 15 gulden gegeven aan een zekere heer Vosstraeten.
Al haar goederen te Turnhout moeten verkocht worden om de schulden en begrafeniskosten te betalen, sr. Joannes Aerts te Wouw wordt gemachtigd haar goederen aldaar publiek te verkopen.
Enkele jaren na haar dood machtigt Maria Catharina Dirven de kapelaan van Wouw tot inning van de helft van een kapitaal van 900 gulden van de drossaard van deze plaats, staande op naam van Elisabeth Baten ten laste van genoemde gemeente.

19. AGATA BAVELAERS[24]
Zij was afkomstig uit Roosendaal, dochter van Andries Bavelaers en werd als Agata Andriessens te Turnhout geprofest 18.5.1642. Bij haar overlijden te Turnhout 4.6.1706 werd zij 'jubilaria' genoemd.
Zij machtigt in 1689 als medeërfgenaam van haar broer Jan Bavelaars, sr. Jan Baptist Molemans, notaris te Roosendaal en Cornelia Bavelaers, gehuwd met Michiel Boot voor de wethouders van de vrijheid Roosendaal Jacob Bogaerts te vesten in een huis aan de markt.
20. CORNELIA BAVELAERS[25]
Afkomstig van Roosendaal, geprofest 30.5.1660 en overleden te Turnhout 13.9.1727, 'jubilaria'.
Bij testament bepaalt zij enkele weken voor haar dood dat haar goederen ab intestato verdeeld moeten worden. Verder wil zij dat vijf dertigsten worden gecelebreerd en aan iedere begijn twee wittebroden worden uitgereikt.
Executeurs-testamentair worden Jan Baptist Dons en Cornelia Molemans zijn moeder, wonende te Turnhout.
Cornelia Molemans werd 7.6.1660 te Roosendaal gedoopt als dochter van Joannes Molemans en Marijtken Andriessen Bavelaers.
21. PETRONELLA DE BEER
Geboortig van Tilburg en veertig jaar oud te Turnhout geprofest 6 8bris 1834.
22. ALDEGUNDA VAN BERCKEL[26]
De begijnen Aldegunda, Anna, Catharina en Maria van Berckel waren zusters, geboortig van Oisterwijk en dochters van Johannes van Berckel die 30.7.1636 R.K. huwde te Oisterwijk met Aleydis van den Heuvel. Hun moeder stamde uit het voorname geslacht Van den Heuvel alias De Colle of Hovelius. Haar ouders waren Thomas van den Heuvel, secretaris van Loon op Zand en margaretha Jan Panis. Op het begijnhof te Turnhout woonden de gezusters Van Berckel bij hun tante Maria van den Heuvel.
Aldegunda werd 20.9.1676 geprofest en overleed te Turnhout 21.3.1698.
In 1677 maakt zij een testament, samen met haar zusters Maria en Anneken, waarin zij eerdere testamenten teniet doen, verklaren in de kerk begraven te willen worden en ieder een bedrag van 100 gulden beschikbaar stellen voor missen van requiem.
Zij benoemen elkaar tot universeel erfgenaam. Na het overlijden van de langstlevende gaan hun goederen voor een staak naar de vier kinderen van wijlen hun zuster Margriet van Berckel, die gehuwd was met Michiel van Eersel, voor de tweede staak naar hun zuster Elisabeth van Berckel of bij diens overlijden naar haar kinderen bij Cornelis van Esch en voor de derde staak naar hun ongehuwde zuster Josijna Marie van Berckel.
23. ANNA VAN BERCKEL[27]
Dochter van Jan van Berckel en Aleydis van den Heuvel uit Oisterwijk, geprofest 20.9.1676 en overleden te Turnhout 13.12.1680.
Reeds voor haar professie, als novice wonend op het begijnhof van Turnhout testeert zij aldaar op 22-jarige leeftijd in 1674, ten huize van haar tante Maria van den Heuvel. Zij wilde voor een bedrag van 100 gulden zielemissen en benoemde tot erfgenamen, ieder voor de helft, haar zusters Maria en Catharina van Berckel, begijnen.
24. CATHARINA VAN BERCKEL[28]
Dochter van Jan van Berckel en Aleydis van den Heuvel uit Oisterwijk, geprofest 2.9.1668 en overleden te Turnhout 5.7.1713.
25. MARIA VAN BERCKEL[29]
Dochter van Jan van Berckel en Aleydis van den Heuvel uit Oisterwijk, geprofest 3.9.1663 en overleden te Turnhout 31.5.1677.
26. ANNA VAN DEN BERGH[30]
Zij werd 25.9.1667 geprofest en overleed op het begijnhof 5.8.1728. Haar ouders waren Gerrit Michiel van den Bergh te Antwerpen, die gehuwd was met Catharina dochter van Barthelomeus Jacob Toten uit Tilburg.
27. CATHARINA VAN DEN BERGH[31]
Zuster van Anna van den Bergh, geprofest 26.10.1655 en overleden te Turnhout 4.5.1720.
28. MARIA VAN DEN BERGH[32]
Zuster van Anna en Catharina van den Bergh, geprofest te Turnhout 25.9.1667 en aldaar overleden 20.6.1706.
Samen met haar zusters woont zij bij haar tante, begijn Anna Toten uit Tilburg. Anna Toten verklaart in 1666 dat Maria van den Bergh oud 25 jaar en Anna van den Bergh oud 21 jaar 'geheel genegen sijn tot verlaetinghe van de ydelheytdeser weerelt ende

haer gheerne souden begeven totten dienst ende ere Godts als begijntkens op den begijnhove'. Anna Toten kent 'haerder nichten guden genoghentheit ende derselver neersticheijt soo totten dyenst Godts als omme haeren cost te winnen, nochtans connen haerder comparante nichten hunne voors. godtvruchtige inclinatie nyet en brenghen tot haeren effecte als nyet versien sijnde van middelen om aen de nuwe ordonnatie, te wethen tot verseeckerine van der selver begijnhooffs infermerije, te connen voldoen'. Ter ere Gods en ter voldoening van de ordonnantie beloott Anna Tooten zich borg te stellen voor haar nichten voor 2000 gulden die 'in verseeckeringhe tot rente op goede sufficante erffpanden beleijt sullen worden ten behoeve van haerder comparante susters gelijcke dochteren, tot dat eenighe der selver, des Godt behoeden wille, genootsaeckt waere te commen tot laste der infermerije'.
De samenleving van tante en haar nichten is waarschijnlijk niet erg ideaal geweest, want in haar testament bidt Anna Toten 'Catharina, Anna en Maria van den Berghe, gesusters ende alle drij haerder testatrice nichten ende bijwoonende begijntkens tusschen haer ter liefde Godts den vrede ende eendracht te onderhouden ende te bewaeren ende hun soo langhe in een huijshouden te generen als dat in ruste ende vrede can geschieden, tot welcken eijnde sij testatrice aen voors. Catharina van den Berghe recommandeert omme met voorsichtigheijt ende goedertierenheijt het huijshouden te dirigeren'. Lukt dat niet, dan moeten Maria en Anna van den Bergh bij andere begijnen gaan wonen en zullen zij jaarlijks 12 rijns guldens ontvangen van hun zuster Catharina, die universeel erfgename is van Anna Toten.
29. ADRIAENTJE BERIS[33]
Zij werd geboren te Tilburg als dochter van Hendrick Hendrick Peter Beris, die *21.10.1636 te Tilburg huwde met Maria Jan Peeter Swaens, een van de naaste bloed*vrienden van beurzenstichter heer en meester Aert Swaens.
Adriaentje werd 15.5.1672 geprofest en overleed te Turnhout 13.6.1697. Vanaf 1676 was zij 'geslagen met eene formele blintheijt'.
In haar eerste testament geeft zij 50 gulden aan de kerk van het begijnhof en aan het hoogaltaar in deze kerk 25 gulden 'tot ciraet' en haar groot ammelaken (tafellaken). Een bedrag van 200 gulden moet besteed worden aan missen voor haar zielerust. De arme begijnen schenkt zij 25 gulden, idem aan de armen van Tilburg en haar biechtvader. Haar neef Adriaen Aertsen van Gorcum, wonende te Heuklom krijgt 18 gulden en zijn vrouw *Mecheltje Adriaensen van Gorp 'eenen witte lijnwaeten ommedoeck'*.
Verder worden vooral begijnen van Tilburgse afkomst in dit testament bedacht; de begijnen Van Eeten twee zilveren bekers, Claesken van Hoecken een zilveren lepel, gemerkt A en B, Cornelia de Roy 2 zilveren lepels en 2 stoelen, Barbara van Gils en Maria Gijsels een kleine begijnendoek.
Begijn Elisabeth de la Faille krijgt een zilveren beker, begijn Anneken Neeltjens een zilveren kom, Mecheltje Luijcx, moeder van het convent een paar slaaplakens, hofmeesteres Maria Bax haar beste slaaplakens.
Haar nicht Maria Beris Peetersdr. krijgt haar gouden kruisje en twee gouden ringen, erfgenamen van de resterende goederen worden haar broers Peeter en Hendrick Beris.
Dit testament is herroepen in 1676 als zij 'sieck van den lichame' een nieuwe wilsbeschikking maakt. Zij wil nu 200 missen tot lafenis van haar ziel; 50 bij de Augustijnen te Herenthals, 25 bij de minderbroeders te Turnhout, 25 in Tilburg en 100 missen van requiem in de kerk van het begijnhof. Voor iedere mis moeten zes stuivers betaald worden. Verder draagt zij pastoor Meirmans van het begijnhof op nog 30 missen van requiem te doen en schenkt zij geld aan de altaren van O.L.V., St. Anna en het hoogaltaar in voornoemde kerk.
De armen van Turnhout en Tilburg worden bedacht met twee vierteilen gebakken roggebrood op de dag van haar begrafenis, waarbij 4 kaarsen moeten branden *bij haar lijkbaar* en 4 kaarsen op het hoogaltaar.
Aan de Tilburgse begijnen Van Eeten, Van Loon en De Roy schenkt zij een begijnendoek, hofmeesteres Cecilia Mallants een zilveren lepel.
Aan de infermerie geeft zij 20 gulden in plaats van haar bed en nog eens een bedrag van 12 gulden. Haar bed moet na haar overlijden verkocht worden en de opbrengst moet worden uitgedeeld aan de arme begijnen. Ook nu zijn haar broers Peeter en Hendrick erfgenamen van de overige goederen.
Dit testament is teniet gedaan in 1682.
30. CORNELIA BESSELS[34]
Zij was afkomstig uit Wouw en werd 29.5.1712 geprofest. In 1758 woont zij te Oostelbeers bij haar broer Nicolaas Bessels, die aldaar pastoor is en verklaart zij ter requisitie van

Adriaan Bessels uit Wechelderzande dat zij de hoeve Derrekreek in Kruisland gekocht heeft en dat het erfgoed van de weduwe van Adriaan Creemers uit Rossendaal verkocht is.
Cornelia overleed te Oostelbeers en werd aldaar 5.3.1761 begraven.
Haar broer Nicolaas werd 9.10.1699 te Wouw gedoopt, studeerde te Leuven tussen 31.8.1720 en 28.2.1721 als artesstudent aan de pedagogie het Varken. Later trad hij in bij de Norbertijnen van Tongerlo als frater Franciscus. Hij was vicaris van Hapert en Loon (1731), Poppel (1734) en pastoor van Oostelbeers (1745-1763).

31. ANNA CORNELIA BETINX

Zij werd gedoopt te Roosendaal 3.12.1734 als Anna Cornelia Betinghs dochter van Anthonius en Adriana Mosselmans en 20.9.1767 als begijn geprofest.
Zij overleed te Turnhout 28.8.1816 en wordt dan Bedinx genoemd. In het overlijdensregister van Turnhout werd zij ingeschreven als Anna Cornelia Belienx.

32. MARIA JACOBA BETINX

Zij was een zuster van Anna Cornelia en werd 11.7.1732 te Roosendaal gedoopt. Geprofest 25.9.1763, overleden te Turnhout 20 7bris 1812 als Maria Jacoba Betinkx, dochter van Antonius en Adriana Mosselmans, beroep 'couturiére celibataire au beguinage'.

33. ADRIANA BIEMANS

Geboren te Beek 23.5.1878, geprofest 20.11.1923 en overleden te Turnhout 25.12.1940, waar zij 28.12.1940 begraven werd.
Haar ouders waren Adrianus Biemans en Maria Frijters.

34. CATHARINA BIERSTEKERS[35]

Catharina was afkomstig uit Oudenbosch en een dochter van Joos Adriaenssen Biersteckers alias Hendricx, burgemeester en koopman aldaar. De begijnen Magdalena en Maria Bierstekers waren haar zusters, de begijnen Van Steenhuijs haar nichten. Tien dagen voor haar professie testeren Maria, Magdalena en Catharina Bierstekers te Turnhout en benoemen elkaar tot wederzijdse erfgenamen.
Catharina werd 25.9.1661 geprofest en overleed te Turnhout als Catelijn Hendricx 28.9.1693.

35. MAGDALENA BIERSTEKERS

Geprofest 25.9.1661 samen met haar zuster Catharina en overleden te Turnhout 14.7.1695 als Magdalena Hendricx alias Bierstekers.

36. MARIA BIERSTEKERS[36]

Mogelijk is zij 14.6.1648 geprofest als maria Hendrickx. In ieder geval was zij begijn in 1650 toen zij haar vader Joos Adriaenssen Bierstekers en haar oom sr. Adolff van Steenhuijse, secretaris te Hoeven machtigde om over te gaan tot de boedelscheiding van de goederen van wijlen haar grootmoeder Zijcken Fiers, overleden te Hoeven.
Zij leeft nog in 1707, daar zij in dat jaar haar neef Joseph Bierstekers opdracht geeft haar goederen te beheren gelegen in het markiezaat van Bergen op Zoom, Roosendaal en de Baronie van Breda.

NOTEN

10. Archief begijnhof Turnhout, register van 'naemen vande begijntiens'.
    Doop-, trouw- en begraafboeken van de geboorteplaatsen van de begijnen, registers burgerlijke stand geboorteplaatsen van de begijnen, burgerlijke stand Turnhout, overlijdensregisters 1803-1823.
    Bij al de begijnen, waar geen bronvermelding bij staat, zijn de gegevens geput uit bovenstaande archiefbescheiden.
11. G.A. Turnhout nr. 873 fol. 211v. 3.2.1667, nr. 873 fol. 215v. 24.7.1667.
12. G.A. Turnhout nr. 910 akte 19 13.6.1738.
13. G.A. Turnhout nr. 906 akte 21 28.7.1729, idem akte 14 11.5.1729, idem akte 7 5.4.1730.
    R.A. Antwerpen not. 5743 akte 402 9.6.1724.
14. B. de Roy van Zuidewijn, Het schepengeslacht Arnouts te Etten, *De Brab. Leeuw* jrg. 2 nr. 3 maart 1953 blz. 36.
    G.A. Turnhout nr. 870 akte 181 4.7.1663, idem akte 237 3.12.1663, nr. 883 fol. 269 22.3.1680, nr. 884 fol. 200v. 11.5.1680.
15. Archief begijnhof Turnhout, 'Regels ende statuten van den beggijnhove, elfste capittel van de grootemeesteressen'.
    B. de Roy van Zuidewijn, Het schepengeslacht Arnouts te Etten, *De Brab. Leeuw,* jrg. 2 nr. 3 maart 1953 blz. 35.

H. Bots, J. Matthey, M. Meyer, *Noordbrabantse Studenten 1550-1750,* Tilburg 1979, nr. 186.
G.A. Turnhout nr. 896 akte 89 14.6.1740, nr. 905 akte 71 18.4.1725, nr. 909 akte 25 25.8.1736, nr. 909 akte 7 11.2.1737, nr. 909 akte 26 25.10.1737, nr. 910 akte 32 30 xber 1739, nr. 911 akte 27 1740.
R.A. Antwerpen not. 5743 akte 541 15.9.1728, akte 395 6.3.1724.

16. R.A. Antwerpen not. 5746 akte 43 2 7ber 1740, not. 5746 akte 168 12.2.1748.
17. R.A. Antwerpen not. 5779 akte 5 17.3.1733.
G.A. Turnhout nr. 910 akte 14 30.5.1738.
18. G.A. Tilburg R370 fol. 247 1669, not. 15 fol. 246 8.12.1667, idem fol. 259 6.11.1668, not. 21. fol. 28 17.6.1660, not. 22 fol. 91v. 18.6.1663.
R619 fols. 53, 60 1637.
G.A. Turnhout nr. 871 fol. 210v. 18.9.1666.
19. zie noot 18.
20. G.A. Tilburg R369 fol. 10 1666, R373 fol. 44v. 1674, R370 fol. 93v. 1668, not. 16 fol. 222 13.11.1675.
G.A. Turnhout nr. 868 fol. 301 17.4.1651, idem fol. 344 31.10.1651.
21. zie noot 18.
22. R.A. Antwerpen not. 5744 akte 263 7 9ber 1725, not. 5744 akte 150 14.1.1718, not. 5743 akte 615 3.12.1733.
23. R.A. Antwerpen not. 5746 akte 77 30.7.1743, not. 5751 akte 110 2 7ber 1743, not. 57747 akte 349 24.11.1751, not. 5752 akte 318 25.1.1755.
24. G.A. Turnhout nr. 883 fol. 405 13.7.1689.
25. R.A. Antwerpen not. 5482 akte 24 27.8.1727, not. 5483 akte 40 10 8ber 1727.
26. G.A. Turnhout nr. 882 fol. 200 12.3.1667, nr. 883 fol. 300v. 13.3.1681.
G.A. Tilburg not. 47 fol. 11v 28.10.1695, not. 63 akte 22 20.9.1707.
27. G.A. Turnhout nr. 874 ongefol. 5.4.1674.
28. zie noot 26.
29. zie noot 26.
30. G.A. Tilburg R357 fol. 140 5.6.1638.
G.A. Turnhout nr. 871 fol. 214 1910.1666, nr. 874 ongefol. 6.2.1669.
31. zie noot 30.
32. zie noot 30.
33. G.A. Tilburg R368 fol. 101 1664, R372 fol. 111 1673, voogdijrek. 1668 en 1670, not. 58 fol. 23v. 1683, R377 fol. 58 1680, not. 14 fol. 134v. 30.3.1658, not. 21 fol. 29v. 28.6.1660.
G.A. Turnhout nr. 882 fol. 49 9.1.1674, idem fol. 133 27.6.1676, idem fol. 115 8.2.1676.
34. R.A. 's-Hertogenbosch, Middelbeers R39 fol. 139 31.5.1758.
H. Bots. J. Matthey, M. Meyer, *Noordbrabantse Studenten 1550-1750,* Tilburg 1979, nr. 474.
Fr. v. Spilbeeck, *Necrologium Ecclesiae B.M.V. de Tongerloo.*
35. G.A. Turnhout nr. 873 fol. 196 15.9.1661.
36. G.A. Turnhout nr. 868 fol. 269 3.12.1650, nr. 885 akte 68 14.1.1707.

wordt vervolgd.

DE BRABANTSE LEEUW

verschijnt vier maal per jaargang - uitgave van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van Het Noordbrabants Genootschap

Reductie: dr.ir.C.H.J. van den Brekel, voorzitter; mr.G.Berkelmans; L.van Grinsven; J.H.G.J.van Heeswijk; mevr.P.L.Leget-Kuijlen; A.J.A.van Loon; J.W.M.Weijts
Redactie-adres: 2e Buitenpepers 23, 5231 HA 's-Hertogenbosch, tel. 073 - 410746 (toezending van manuscripten, recensie-exemplaren, ruilabonnementen en mededelingen)
Abonnementsprijzen per jaargang: Nederland en België: *f* 34,-; buitenland (behalve België): *f* 36,-. Men wordt verzocht het abonnementsgeld alleen te betalen via een toe te zenden acceptgirokaart. Opzeggingen uitsluitend schriftelijk voor 1 december 1986.
Administratieadres: Het Noordbrabants Genootschap, Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch, tel. 073 - 139484

INHOUD

Ten geleide, *redactie*, blz. 1
Nationaal genealogisch congres Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, blz. 1
Een wapenschild voor Hilvarenbeek met vier leeuwen en drie vijfbladen, *J.A.J.Becx*, blz. 2 - 13
Van armenzorg tot burgerzorg - de particuliere Gasthuizen van 's-Hertogenbosch, 1345 - 1811, *Rob Wolf*, blz. 14 - 20
Gemeentearchief Tilburg, blz. 20
Vragen en antwoorden: Strijbosch/Strijbos, blz. 20
Kwam 'Geuze Els' uit Strijp?, *J.Th.M.Melssen*, blz. 21 - 24
Vragen en antwoorden: De Roy, blz. 24
Afstammelingen van Reynier Heesters te Haaren, *P.L.Leget-Kuijlen & J.N.Leget*, blz. 25 - 45
De Dolerenden van 1886 en hun nageslacht, blz. 45
Een afgedwaalde Van Leemputten?, *mr.J.Belonje*, blz. 46 -47
De Karthuizers te 's-Hertogenbosch, *mr.J.Belonje*, blz. 47
Een weddenschap in 1656, *mr.H.W.J.Ansems*, blz. 48 - 52
3e Maas en Waalse genealogische dag, blz. 52
Een landdeken van het dekanaat Hilvarenbeek nader geïdentificeerd, *B.Indekeu*, blz. 53 - 54
Vragen en antwoorden: Familie Van Melsen, blz. 54
De Noordbrabantse begijnen in het Begijnhof van Turnhout (vervolg), *J.van Gils*, blz. 55 - 64

de brabantse leeuw

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
VOOR DE BRABANTSE GESLACHT-,
NAAM- EN WAPENKUNDE

JAARGANG 35 NR. 2

1986

HET NOORDBRABANTS GENOOTSCHAP 's-HERTOGENBOSCH

De protestantse familie Borchouts te Strijp

J.Th.M. Melssen
Purmerstraat 14, 5628 HE Eindhoven

Het protestantisme te Strijp

Zoals inmiddels wel bekend zal zijn, waren reeds in het begin van de 16e eeuw aanhangers van de 'nieuwe religie' woonachtig en werkzaam in Eindhoven en omgeving. (1) Over de beeldenstorm te Eindhoven in 1566 is onlangs nog geschreven, (2) terwijl bekend was, dat calvinisten en anabaptisten kort daarvoor in Eindhoven en omgeving woonachtig waren. In 1575 is sprake van anabaptisten, calvinisten en confessionisten (= Lutheranen) in Eindhoven, Woensel en Strijp (3) en in 1577 volgt een tweede 'beeldenstorm' te Eindhoven. (4) Zo kunnen wij doorgaan. De wisselende bezetting door Staatse en Spaanse legers in de 80-jarige oorlog zal telkens bij een Staatse bezetting protestanten in de stad hebben gebracht, die werden bediend door een veldpredikant. Na ca. 1600 blijft de stad meer en meer in Staatse handen waardoor het (protestantse) garnizoen behoefte kreeg aan een vaste predikant.
In 1630 wordt een kerkeraad geformeerd. Dit weten wij omdat de acta of handelingen van de kerkeraad van de gereformeerde kerk binnen Eindhoven over de jaren 1630-1689 verloren zijn gegaan. (5) Predikant Johannes Piscator, die in 1689 te Eindhoven werd beroepen, legde een nieuw register aan en noteerde de communicanten (= lidmaten) die hij bij zijn aankomst had aangetroffen: 49 te Eindhoven en 7 te Strijp. Daarnaast bevat het register de acta of handelingen, doopinschrijvingen en (onder)trouwaantekeningen van Eindhoven en Strijp. (6)
Uit de rekeningen van de gereformeerde kerk van Eindhoven (1648-) kunnen wij afleiden dat de diaconie van Eindhoven-Strijp al eerder gecombineerd was. De Strijpenaren Hendrick Borchouts en Willem Wouters van den Hurck zijn kerkmeester in respectievelijk 1676-1677 en 1689-1690. (7) De uit Strijp afkomstige Simon Daniels van Strijp was diaken te Eindhoven in 1659 (8) en ouderling in 1663, (9) doch dit is geen bewijs voor een gecombineerde diaconie.
Wij gaan er echter van uit, dat Strijp vanaf het begin (1630) met de diaconie van Eindhoven is verbonden geweest. Daardoor is het verlies van het register van acta of handelingen uit 1630-1689, dat zeker ook de lidmaten zal hebben bevat, zo'n ramp.

Slechts twee doopinschrijvingen (1656 en 1670) uit dat register heeft de predikant in het nieuwe register overgeschreven.
Thans moeten wij uitgaan van sporadisch in de schepenakten voorkomende gegevens. Door deze te combineren met de kerkmeesters (1648-1689) en de lidmatenlijst van 1689 en later kunnen wij toch wel oude protestantse families achterhalen. Als voorbeeld van zo'n combinatie noemen wij *Laureys Bastiaens van Esbeeck,* bleker te Gestel in 1640, (10) die als president-schepen van Gestel, Strijp en Stratum op 29 januari 1650 huwelijkse voorwaarden maakt met Jacxken of Jaecquemijnken Janss., weduwe van Dirck Aert Veltackers. (11) In de communicantenlijst van Eindhoven uit 1689 komen wij *Bastiaen van Esbeek,* tinnegieter tegen, die als jongman van Gestel op 4 januari 1695 te Eindhoven ondertrouwt met Maria Seldij, jongedochter van Weerd, Daarnaast kennen wij een akte van 11 januari 1680 waarin de predikant van Eindhoven optreedt als gemachtigde van de voogden van het kind van Mr. Ariaan van Esbeek, (12) terwijl een dochter van bovengenoemde Laureys Bastiaens van Esbeeck, Hendriena, trouwde met Jan Anthonis Box. Haar dochter Jenneke Box trouwde met een kleinzoon van 'Geuze Els'. (13)
Uit bovenstaande combinatie van gegevens durven wij af te leiden, dat Laureys Bastiaens van Esbeeck protestant was. Hierbij kan nog worden aangetekend, dat Henrick Aert Veltackers, een broer van genoemde Dirck, in 1629 als voogd optreedt van een zuster van 'Geuze Els', (14) waardoor het vermoeden bestaat, dat ook de familie Veltackers protestant was.
In 1640 ontmoeten wij verder te Strijp *Henrick Jansz. de Geus,* samen met zijn moeder Jenneke, weduwe van *Jan Henricx de Geus.* (15) Hier zal de naam voor zich hebben gesproken.
Naast de Strijpse familie van 'Geuze Els' komt ook de (deels) protestantse familie Borchouts uit dat dorp.

De familie Borchouts

De familie Borchouts (vroeger Borncots, later Burghouts) kan al vroeg in relatie met de hervorming worden gebracht. De moeder van Mr. Goyart van den Berghe, kapitteldeken van Eindhoven, die in 1566 aan de beeldenstorm te Eindhoven deelnam, was *Margriet Borchouts.* Haar dochter Elisabeth van den Berghe was gehuwd met Jacob van den Dael, wiens familie uit Eindhoven wegtrok omwille van de nieuwe religie, (16) terwijl een van Jacobs kinderen was getrouwd met de doopsge-

zinde uit Gestel bij Eindhoven afkomstige Reinder Janss. Tempelaer (Templer). (17)
De hierna te noemen Jan Jan Willem Borchouts zal eveneens gereformeerd zijn geweest daar hij twee huwelijken aanging met gereformeerde vrouwen. Ook het huwelijk van Willem Paulusz. Berckhout (= Borckhout), weduwnaar van Strijp en wonende te Amsterdam op 13 maart 1663 te Haarlem wijst erop, dat meer takken van deze familie tot het protestantisme waren overgegaan. (18)
Opvallend in de communicantenlijst van Strijp uit 1689 is, dat alle 7 personen, die worden genoemd, behoren tot de familie Borchouts !

Fragment-genealogie Borchouts (19)

I. Jan Jan Willem Borchouts, trouwt (1) Jenneken van Flodrop, dochter van Frans Otto van Flodrop en Beatrix in d'Eyck alias Bontwerckers; trouwt (2) Perina Joosten, dochter van Joost Aerts en N.N.

- op 30 augustus 1623 deelt Jan (Jan) Willem Borchouts als vader en voogd van zijn kinderen verwekt bij Jenneken Frans Otto van Flodrop mee in de nalatenschap van zijn schoonvader en erft q.q. gronden te Eindhoven en Gestel en enkele vorderingen; (20)
- op 23 juli 1625 treedt Jan Willem Borchouts op als borg te Strijp bij een tiendverpachting aldaar; (21)
- op 6 juli 1629 treedt Johan Borchouts op in een zelfde aangelegenheid als hiervoor (22) en op 1 maart 1629, 13 juni 1629 en 18 juli 1629 is Jan Willem Borchouts voogd van de onmondige kinderen van wijlen Peter Servaes bij wijlen Anneke Joost Matheussen (van de Sande); (23)
- op 14 augustus 1630 verkoopt Perijnken Joost Aertssen, weduwe van Jan Willem Borchouts, (met haar voogd Jan Aerts Ghijsen) in het openbaar zekere huisraad te Strijp; (24)
- op 9 mei 1653 maken Daniel, zoon van Jan Janssen Borchouts verwekt bij Jenneken Frans Otto van Flodrop, en zijn 'schoonmoeder' Perina Joost Aertssen, weduwe van Jan Jan Borchouts, een einde aan een geschil dat zij hadden over de nalatenschap van hun vader respectievelijk man; Perina belooft aan Daniel 200 gulden als hij afziet van alle aanspraken op de nalatenschap; hij ontvangt die som op 25 mei 1655; (25)
- op 8 januari 1653 draagt Perijnken Joost Aerts, weduwe

van Jan Willem Borchouts, geassisteerd door haar zoons Daniel (sic!) en Joost, volgens testament dat zij en haar man hadden gemaakt voor notaris Reynder Tempelaers, (26) over aan Aelbert Pauwels een stuk land genaamd Den Bleeck met den Hoogencamp te Strijp in den Horck; (27)
- op 3 mei 1654 draagt Perina, weduwe van Jan Willem Borchouts, geassisteerd door haar zoon Joost, over aan Willem Martens een driesken te Strijp aan de Rijsten; (28)
- op 21 maart 1656 erft Perina Joosten, weduwe van Jan Willem Borchouts, geassisteerd door haar zoon Joost, uit de nalatenschap van haar broer Jan Joosten een akker geheten De Haeghestryep te Strijp; (29)
- op 21 maart 1656 draagt Aert Janss. Smidts als man en voogd van Elsken Joosten (= 'Geuze Els') op aan Perina Joosten, weduwe van Jan Willem Borchouts, een weiveld genaamd Den Lievendael te Strijp; (30)
- op 17 maart 1657 delen Joost, Guilliam, Symon en Henrick de nagelaten goederen van hun ouders, wijlen Jan Jan Willem Borchouts en wijlen Perina Joost Aerts. (31)

Uit het eerste huwelijk bekend:

1. Daniel Jan Borchouts, volgt II*a*.

Uit het tweede huwelijk bekend:

2. Joost Jan Borchouts, volgt II*b*.
3. Guilliam Jan Borchouts, erft op 17 maart 1657 samen met zijn broer Joost een huis, hof en aangelag te Strijp op den Heuvel uit de ouderlijke nalatenschap (31) en op dezelfde dag belooft hij, als wonende te Breukelen in het Sticht Utrecht, aan zijn broer Joost over drie jaar 100 gulden te betalen tegen 5% (gecasseerd op 7 januari 1659); (32) samen met zijn broer Joost genoemd als geërfden in de verpondingskohieren van Strijp van 1658 en 1622. (33)
4. Symon Jan Borchouts, volgt II*c*.
5. Hendrick Jan Borchouts, erft samen met zijn broer Symon op 17 maart 1657 een huis, hof en aangelag te Strijp op den Welpschot of den Sliffert, gekomen van Simon Daniels (van Strijp) uit de nalatenschap van zijn ouders, (31) genoemd met zijn broer Symon als geërfden te Strijp in de verpondingskohieren van 1658 en 1662. (33) Hij is vermoedelijk dezelfde als Hendrick Borchouts uit Strijp, die in 1676-1677 gereformeerd kerkmeester van Eindhoven was (34) en derhalve eveneens vermoedelijk identiek aan Henrick Borchouts, wiens weduwe Geertruyt Boucardus (familie van de Woenselse predikant Boucardus?) hertrouwde met Johannes van Bergen, die testeerde te Amsterdam volgens

een akte van 3 juli 1682. (35)

IIa. *Daniel Jan Borchouts* (zoon van I.), president-schepen (1663-1665) en schepen (1666) van Strijp, (36) treedt al op 21 juni 1633 zelfstandig op en derhalve geboren vóór 1609, behoort tot de erfgenamen van zijn oom Otto van Flodrop, die vóór 24 oktober 1661 te Haarlem overleed, (37) trouwt ná 18 juli 1629, doch vóór 14 juli 1634 met Henricxken, dochter van Joost Matheussen van de Sande en Mechtelt N.N. (38) Hij overleed vóór 12 mei 1671. (39)

- op 21 juni 1633 draagt Daniel Jan Willem Borchouts, wonende te Strijp, over aan Jenneken Martens van Poppel, weduwe van Dirck Franssen van Flodrop, in vruchtgebruik en aan haar kinderen in erfrecht de helft van een stuk akkerland in Gestel, waarvan zij de andere helft al bezit; (40)
- op 14 februari 1635 draagt hij over aan Willem Frans Otto (van Flodrop), zijn oom, de Frans Ottenbeemd voor de Stratumse Poort te Eindhoven, die zijn ouders hadden geërfd; (41)
- in 1647 treden Daniel Jan Borchouts en Joost Jan Borchouts op als borgen bij de tiendverpachting te Strijp; (42)
- in 1658 en 1662 komt Daniel Borchouts voor als geërfde in de verpondingskohieren van Strijp. (43)

Uit dit huwelijk bekend (bij het overlijden van Daniel vier kinderen): (44)

1. Jenneken Daniels Borchouts, overlijdt vóór 5 juni 1678, trouwt (vóór 21 september) 1670 (45) Mr Joannes Govaerts, die op 12 mei 1671 en 30 september 1673 wordt genoemd als schoolmeester van Wintelre; (46) als schoolmeester van Zeelst wordt hij genoemd als hij als vader en voogd van zijn minderjarige kinderen bij wijlen Jenneken Borchouts optreedt tussen de erfgenamen van zijn zwager Jan Borchouts; (47) hij overlijdt vóór 27 juli 1700 (zie hierna) en hertrouwt te Zeelst (Ned. Herv.) op 5 juni 1678 met Hendrickxken Janssen Berchmans.
   Uit dit huwelijk bekend:
   a. Catharina Jans Govaerts, krijgt bij testament van haar neef Henrick Joosten Borchouts een legaat van 50 gulden, terwijl de gezamenlijke voorkinderen van wijlen Joannes Govaers bij hetzelfde testament van 27 juli 1700 de helft van diens nagelaten goederen zullen erven. (48)
2. Joost Daniels Borchouts, vermoedelijk identiek aan Joost Borghouts, majoor op het fort Loevestein, die samen met zijn broer Jan iets had verkocht te Strijp, dat 11 mei 1663

wordt genaast door Anna Borchouts, weduwe van Philip Wilberts van Nerveen, ambachtsvrouwe van Rijswijk, (49) overleden vóór 19 september 1670; (50) zijn weduwe, Hendricxken N.N., (50) hertrouwt met Joris Jans (zie hierna).
Uit dit huwelijk:

a. Henrick Joosten Borchouts, onmondig tot 11 november 1671 en derhalve geboren in 1647, (51) woonde te Strijp, wordt op 11 maart 1692 genoemd als erfgenaam van zijn oom Jan Borchouts, (52) vermoedelijk identiek aan de gereformeerde kerkmeester van Eindhoven, die te Strijp woonachtig was, in 1676-1677 (zie ook hiervoor sub I.5), testeert als jongman te Strijp en ziek van lichaam op 27 juli 1700. Hij legateert aan Jan Joris Jans, zijn halfbroer, 300 gulden; aan Catharina, dochter van Jan Govers, (51) 50 gulden; de rest van zijn goederen moet worden verdeeld tussen Matheus van den Hurck (zie hierna) of bij diens vooroverlijden door diens zoon, en de wettige voorkinderen van wijlen Johannes Govaers; (53) vermoedelijk dezelfde als Hendrick Borchouts, ouderling te Strijp in 1704 en gereformeerd kerkmeester aldaar 1711-1730, daar geen andere Hendricken Borchouts van de gereformeerde religie zijn. (54)

3. Mechtelt Daniels Borchouts, trouwt vóór 1663 met Matheus van den Hurck, zoon van Willem Bastiaens van den Hurck en van Heylken N.N. (55) Hij wordt genoemd als schepen van Strijp in 1671, (56) 1680, (57) 1692 (58) en 1698-1700; (59) beiden komen voor in de communicantenlijst van Strijp uit 1689 als Mattheus van den Hurck en zijn vrouw (Mechtelt), die begin 1699 overlijdt; hij lijdt in 1703 300 gulden schade door Franse en Spaanse troepen (60) en overlijdt ná 1708, doch vóór 1715. (61)
Hun enige (62) zoon is:

a. Willem van den Hurck, respectievelijk klerk ter secretarie, substituut-secretaris, (63) notaris en procureur te Eindhoven; wordt als notaris geadmitteerd door de Raad van Brabant te 's-Gravenhage op 22 september 1687, (64) koopman in wijnen en gedistilleerd te Eindhoven (1715); (65) in 1689 genoemd in de communicantenlijst van Eindhoven; wordt op 11 maart 1692 door de familie Borchouts gemachtigd om met de weduwe van Jan Borchouts te Haarlem diens nalatenschap te regelen; (66) wordt op 13 februari 1690 door de gereformeerde gemeente Eindhoven-Strijp gemachtigd om namens de diaconie twee beemden in de Lange Goorstraat te evinceren;

(67) wordt op 1 november 1706 gekozen tot ouderling, doch niet bevestigd, waarna hij leden van de gemeente opruit en aanzet om een remonstrantie tegen de verkiezingen te tekenen; als oorzaak wordt genoemd het feit dat hij 'is getrouwt met een bittere paepsgesinde vrouw ende alle sijne kinderen bij de papen laet doopen ende in de paepse affgodendienst laet opvoeden, sonder oyt enige van sijne kinderen bij den predikant te hebben laten doopen off in de ware gereformeerde christelijke religie op te brengen'; (68) op 21 november 1706 wordt hij alsnog als ouderling bevestigd, doch hiertegen wordt opnieuw geprotesteerd; (69) Willem van den Hurck overlijdt te Eindhoven in 1718; (70) hij trouwt r.-k. te Eindhoven als 'hereticus' op 2 mei 1683 met Johanna van den Broeck, 'catholica'; (71) zij wordt te Eindhoven begraven op 19 november 1731.

Uit dit huwelijk bekend:

aa. Willem van den Hurck, geboren vóór of in 1685, genoemd in de hoofdgeldlijsten van 1695/1697 en 1701/1707. (72).

ab. Peter van den Hurck, geboren ná 1690, genoemd in de hoofdgeldlijsten als voor.

ac. Mechtildis van den Hurck, (r.-k.) gedoopt te Eindhoven op 1 februari 1692, genoemd in de hoofdgeldlijsten als voor.

ad. Henrica van den Hurck, (r.-k.) gedoopt te Eindhoven op 8 augustus 1694, jong overleden, daar zij niet wordt genoemd in de hoofdgeldlijsten.

ae. Anna Helena van den Hurck, (r.-k.) gedoopt te Eindhoven op 28 maart 1697, als Helena van den Hurck genoemd in de hoofdgeldlijsten (zeker) tot 1719/1720.

Kinderen van Willem van den Hurck worden te Eindhoven begraven op 27 april 1685, 13 maart 1691, 11 juli 1693, 4 december 1694, 20 augustus 1699 en 7 december 1701.

4. Jan Daniels Borchouts, verbleef vermoedelijk voor zijn huwelijk (1661) te Worcum (= Woudrichem?), (73) op 12 mei 1671 als wonende te Haarlem genoemd in de erfeniskwestie van Otto van Flodrop, (74) tot wiens executeurs-testamentair hij behoorde, (75) koopman in lijnwaad aldaar (76) en kinderloos overleden tussen 29 september 1691 en 11 maart 1692; (77) als executeur van zijn boedel (in de erfeniszaak van Otto van Flodrop) wordt Dirck Verschuyl genoemd; (78) hij trouwt te Haarlem als jongman van Strijp op 15 mei 1661 met Wendeltje Roelofs Meijerhofs, jongedochter

van het graafschap Bentheim. (79)

IIb. *Joost Jan Borchouts* (zoon van I.), geboren vóór 1623 omdat hij in 1647 optreedt als borg, (80) schepen van Strijp in 1654, (81) assisteert zijn moeder op 8 januari 1653, 3 mei 1654 en 21 maart 1656 (zie hiervoor), erft op 17 maart 1657 samen met zijn broer Guilliam een huis, hof en aangelag te Strijp op den Heuvel uit de ouderlijke nalatenschap (zie I.3), met wie hij nog als eigenaar wordt genoemd in de verpondingskohieren van Strijp uit 1658 en 1662, overlijdt vóór 1689, als zijn weduwe wordt genoemd in de communicantenlijst van Strijp, trouwt met Dingen van den Hurck, dochter van Willem Bastiaens van den Hurck en Heylken N.N. en derhalve een zuster van de hiervoor genoemde Matheus van den Hurck; (82) door de Franse en Spaanse troepen wordt haar in 1703 290 gulden schade toegebracht; (83) zij testeert op 16 maart 1722 als zijnde zwak van lichaam (84) en overlijdt op 98-jarige leeftijd te Strijp in 1727. (85)

Uit dit huwelijk zijn bekend:

1. Jan Joosten Borchouts, genoemd met zijn moeder in de hoofdgeldlijsten van Strijp 1691-1725 en samen met een (dienst)meid 1728-1730, (86) genoemd in de lidmatenlijst van Strijp vóór 1704, gereformeerd kerkmeester van Strijp in 1693 (87) en 1698-1708, (88) treedt op 10 september 1690 op als neef van Jenneken Peter Willems van den Hurck (89) en op 30 september 1697 als haar testamentaire voogd, (90) overlijdt ongehuwd (1722) te Strijp in 1731 (91) en vermoedelijk begraven te Blaarthem op 5 november 1731.
2. Willem Joosten Borchouts, genoemd in de hoofdgeldlijsten van Strijp 1691-1716, in de lidmatenlijst van Strijp vóór 1704, in het testament van zijn moeder als zijnde ongehuwd (1722), gereformeerd kerkmeester van Strijp 1711-1724, overleden te Strijp. (92)
3. Wouter Joosten Borchouts, genoemd als getuige wonende te Strijp in het testament van Henrick Joost Borchouts (zie IIa.2a) op 27 juli 1700, genoemd in de hoofdgeldlijsten van Strijp 1693-1708, niet meer in 1715, genoemd in de lidmatenlijst van Strijp vóór 1704.
4. Willemine Joosten Borchouts, geboren te Strijp vóór 1675, genoemd in de lidmatenlijst van Strijp vóór 1704 en in de hoofdgeldlijsten van Strijp bij haar moeder 1691-1706, herbergierster te Blaarthem, (93) waar zij in 1744 belijdenis deed, begraven te Blaarthem op 21 januari 1750, trouwt

(ned.-herv.) te Strijp op 10 februari 1697 met Jan Roders (Röders), jongman van Waalre en wonende te Woensel, wordt 1714 lidmaat te Blaarthem, overleden vóór 29 juli 1724 (als Peternel, de dochter van de weduwe van Jan Rooyers wordt begraven).
Haar vier zoons, onder wie een Joost, krijgen van hun grootmoeder bij testament ieder een weefgetouw en haar drie dochters ieder 25 gulden.
Uit dit huwelijk bekend:

a. Johannes (Jan) Rooyers, gedoopt (ned.-herv.) te Strijp in 1698 (waarbij de grootmoeder getuige was), begraven te Blaarthem op 26 april 1729.
b. Joost Jan Roijers (Roijaarts), met name genoemd in het testament van zijn grootmoeder (1722), schepen van Blaarthem in 1738, (94) testeert te Gestel op 29 januari 1778, waaruit blijkt dat hij gereformeerd was en géén naaste familie meer heeft (althans niet bedenkt), (95) begraven te Gestel op 5 april 1780.
c. Peternel Rooyers, begraven te Blaarthem op 29 juli 1724.
d. Willem Rooyers, begraven te Blaarthem op 18 juni 1744.

5. Perijn Joosten Borchouts, overlijdt tussen 1696 en 1698, (96) trouwt vóór 1690 met Jan Peters van Doren, koopbrouwer te Strijp 1698-1700, (97) begraven in de kerk van Strijp 1731/1736, doch vóór 6 februari 1734, (98) in 1703 lijdt hij 200 gulden schade door Franse en Spaanse troepen. (99)
Hun kinderen erven 1/4 deel in de nalatenschap van hun grootmoeder volgens haar testament uit 1722. De kinderen delen de nalatenschap van hun ouders op 16 februari 1734, als Joost een huis in de Hurck, Peter land op de Sliffert en Maria een huis op den Heuvel erven. (100)
Uit dit huwelijk bekend:

a. Joost van Dooren, geboren te Strijp ca. 1689, genoemd in de hoofdgeldlijsten aldaar 1691-1729 als wonende bij zijn vader.
b. Marijke van Dooren, geboren te Strijp ca. 1690, genoemd in de hoofdgeldlijsten aldaar 1691-1729 als wonende bij haar vader.
c. Peter van Dooren, geboren te Strijp ca. 1694, genoemd in de hoofdgeldlijsten aldaar 1694-1729 als wonende bij zijn vader; schepen van Strijp in 1745. (101)

IIc. *Symon Jan Borchouts* (zoon van I.), erft samen met zijn

broer Hendrick op 17 maart 1657 een huis, hof en aangelag te Strijp op den Welpschot of op den Sliffert uit de ouderlijke nalatenschap en wordt met hem als eigenaar nog genoemd in 1658 en 1662 (zie hiervoor 1.5), overleden vóór 1689, als zijn weduwe (Jenneken Simons) voorkomt in de communicantenlijst van Strijp; hij trouwt met Jenneken Geenen, dochter van Hendrick Geenen; zij wordt op 7 maart 1691 bedacht in het testament van haar zuster (102) en lijdt in 1703 90 gulden schade door Franse en Spaanse troepen; (103) zij overlijdt tussen 1 april en 17 oktober 1708. (104)
Uit dit huwelijk bekend (drie kinderen bij het overlijden van de moeder) (105):

1. Hendrick Borchouts, geboren van Strijp, deelt 30 december 1697 mee in de nalatenschap van zijn schoonvader, (106) met zijn vrouw genoemd in de communicantenlijst van Strijp uit 1689 alhoewel dit in tegenspraak is met zijn ondertrouw te Strijp, diaken in 1701 (bij de doop van zijn dochter), overlijdt te Strijp 1701/1702 en begraven in de kerk aldaar, trouwt te Veldhoven (ondertrouwt te Strijp in december 1695) met Maria van den Hurck, geboortig van Strijp en wonende te Veldhoven, dochter van Peter Willem Bastiaans van den Hurck bij diens eerste vrouw; zij wordt als Mi(e)ke Hendrick Burghouts met haar dochter als lidmaten te Strijp genoemd ca. 1723, doch verhuist naar Oosterhout, van waaruit zij op 11 juli 1742 de goederen van haar man te Strijp verpacht; (107) in 1703 had zij 80 gulden schade geleden door Franse en Spaanse troepen. (108)
   Uit dit huwelijk bekend:
   a. Kind, begraven te Strijp in de kerk 1698/1702.
   b. Kind, begraven te Strijp in de kerk 1698/1702 (betaling door weduwe).
   c. Petronell Borchouts, gedoopt (ned.-herv.) te Strijp op 26 juni 1701 (getuige is de vrouw van Wouter van den Hurck), wordt op 25 september 1708 onder voogdij gesteld van Wouter Peters van den Hurck te Zeelst en Jan Joosten Borchouts, (109) lidmaat te Strijp ca. 1723, overleden te Oosterhout en aldaar begraven op 6 februari 1731, ondertrouwt te Strijp op 10 februari 1724 met Nicolaas Ente, geboren te Sint Oedenrode vóór 1700, onderschoolmeester te Strijp per 1 januari 1720 (met attestatie van Schijndel), voorlezer, voorzanger en schoolmeester te Oosterhout (17 augustus 1728), begraven te 's-Hertogenbosch op 23 juni 1772, zoon van Johan Ente en van Maria Zijne(n). Uit dit huwelijk nageslacht. (110)

2. Peternelle (Perijn) Simons Borchouts, geboren te Strijp, genoemd in de communicantenlijst van Strijp uit 1689, overleden aldaar 1716/1717, (111) ondertrouwt te Strijp op 4 maart 1690 met Lucas Vriens (Vrints), zoon van Jan Peters Vrins en N.N.; hij is geboortig van Strijp en wordt in de hoofdgeldlijsten genoemd tot 1696/1697, in ieder geval overleden vóór 12 januari 1709. (112)
   Uit dit huwelijk bekend (volgens de hoofdgeldlijsten):
   a. Anneken Vriens, geboren in 1692, overleden tussen 1704/1705 en 1706/1707.
   b. Simon Vriens, geboren in 1694 (16 jaar in 1708), nog genoemd in de hoofdgeldlijst van 1720/1721.
   Op Perijn Borchouts zullen we hierna in een bijlage nader terugkomen.
3. Jenneken Simons Borchouts, geboren te Strijp, genoemd in de communicantenlijst van Strijp uit 1689, overleden tussen 1 april 1704 en 25 mei 1706, trouwt te Strijp (ondertrouwt aldaar 22 april) 1690 met Michiel Michiels Lobrij, jongman van Strijp, oud-borgemeester aldaar in 1697, (112) lijdt in 1703 ruim 400 gulden schade door Franse en Spaanse troepen, (113) overlijdt tussen 1 april 1704 en 25 mei 1706. (114)
   Uit dit huwelijk bekend:
   a. Jenneken (Joanna) Lobrij, geboren (vóór 1 april) 1691, nog genoemd in de hoofdgeldlijst van 1708/1709.
   b. Simon Lobrij, geboren vóór 1 april 1693, is 10 oktober 1713 in zijn 21e jaar; (114)
   c. Michiel Lobrij, alleen genoemd in de hoofdgeldlijst van 1698/1699, niet meer in die van 1704/1705 en derhalve identiek aan het kind, dat 1703/1708 in de kerk van Strijp is begraven.
   d. Hendrick Lobrij, genoemd in de hoofdgeldlijst van 1704/1705, bedankt op 21 september 1726 (dan meerderjarig) zijn voogden. (115)

Op 25 mei 1706 worden de voogden van de onmondige kinderen van Michiel Michiels Lobrij beëdigd. (116) Dezen beginnen op 2 oktober 1708 hun tweede rekening en dan zijn de zonen Simon en Hendrick nog minderjarig. Daar van Simon wordt meegedeeld, dat hij in 1713 in zijn 21e jaar is en omdat Hendrick zijn voogden bedankt als hij 21/22 jaar oud is, moet ook Jenneken vóór 2 oktober 1708 zijn overleden, doch ná 1 april van dat jaar! De meerderjarigheidsgrens is dus verschoven van 24 jaar (17e eeuw) naar 21 jaar !

BIJLAGE

In het doopregister van de gereformeerde gemeente Eindhoven-Strijp komen drie doopinschrijvingen voor die vragen oproepen. Alhoewel wij deze vragen niet kunnen beantwoorden willen wij toch de aandacht op dit probleem vestigen. Het betreft de volgende inschrijvingen:
- op 10 november 1695 wordt te Strijp - in aanwezigheid van ouderling en diaken - een kind gedoopt waarvan de naam niet wordt opgegeven en dat al in januari 1696 overlijdt. Als vader wordt genoemd *Pontificius vulgo Waldeck dictus* en als getuige de *vrouw van Borckhouts, de grootmoeder;*
- tussen 1 januari en 9 september 1696 wordt een kind gedoopt van wie eveneens de naam niet wordt opgegeven en van wie als vader *Pontificius* en als moeder *Anna van Meurs* wordt opgegeven; getuige is *Catelijn van der Heiden Meurs huisvrouw;*
- in mei 1699 wordt te Strijp een kind met de naam van Hendrick gedoopt, van wie als vader *Pontificius* wordt genoemd; de naam van de moeder wordt hier niet opgegeven, *doch als getuigen fungeren Jenneken Simons de grootmoeder en Hendric Borckhouts den oom;* bij dit kind staat de opmerking *obijt,* d.w.z. dat het is overleden.

Bij twee van de drie inschrijvingen herkennen wij Jenneken, de weduwe van Simon Borchouts als grootmoeder. Hieruit kunnen wij concluderen dat de moeder van de gedoopte kinderen een dochter van Jenneken moet zijn geweest. Bij het natrekken van beide dochters in de hoofdgeldlijsten van Strijp kwamen wij tot de conclusie, dat de moeder van die kinderen *Perijn Borchouts* moet zijn geweest.
De hoofdgeldlijsten geven het volgende beeld:
Luycas Janssen Peters Vrins, vermeld van 1691/1692 tot 1696/1697, gehuwd met een *Perijn*, vermeld van 1691/1692 tot 1693/1694, in 1695/1696 is haar naam doorgehaald en in de lijst van 1698/1699 worden zij en haar kinderen niet genoemd (dan volgt een hiaat tot 1704/1705); zij wordt vermeld tot 1716/1717.
Als kinderen worden genoemd:
1. Anneken, genoemd in de hoofdgeldlijsten van 1692/1693 tot 1704/1705, daarna niet meer.
2. Symon, genoemd in de hoofdgeldlijsten van 1694/1695 tot zeker 1720/1721, 16 jaar oud in 1708/1709 en derhalve geboren in 1692, wat niet juist kan zijn.
3. Elisabet Vrins, genoemd in de hoofdgeldlijsten van 1704/1705 tot zeker 1720/1721, 16 jaar oud in 1719/1720 en derhalve geboren in 1703.
4. Hendrick, genoemd in de hoofdgeldlijsten van 1704/1705 tot 1716/1717, 16 jaar oud in 1715/1716 en derhalve geboren in 1699, niet meer genoemd in de lijst van 1719/1720 en dus - gezien hij 'obijt' bij zijn doopakte - overleden.
5. *Petronel Wouters, genoemd in de hoofdgeldlijsten van 1716/1717 en 1719/1720, niet* in die van en vóór 1715/1716 en derhalve geboren tussen 1 april 1715 in 1 april 1716; een doopinschrijving is niet bekend.

Bovenstaande Perijn Luykas of Luyken (= weduwe van Lucas) komt met haar gezin tot en *met 1697/1698 voor bij de 'gewone' ingezetenen van Strijp, met ingang van 1704/1705* bij de 'armen'.
Als wij bovenstaande kinderen allen als kinderen van Perijn moeten zien, dan heeft zij ná het overlijden van haar man nog drie kinderen gekregen, van wie één bij een Wouter N.N. in 1715/1716. De vader van Hendrick (1699) kennen wij door de doopinschrijving. De dochter Elisabet Vrins roept echter nieuwe vragen op, daar zij wel de achternaam van Perijns overleden man draagt. In ieder geval is de dochter van Jenneken, weduwe van Simon Borchouts, getraceerd.
Bij dit alles is niet ondenkbaar, dat Lucas Vriens niet is overleden, doch is gescheiden van zijn vrouw, daar in de kerkerekeningen van Strijp over 1718/1724 de begraving van Luycas Vriens wordt ingeschreven. Daar hij echter niet in de hoofdgeldlijsten van Strijp ná 1696/1697 voorkomt, zullen wij aan de inschrijving echter niet te veel aandacht schenken (wordt hier zijn weduwe bedoeld?).

De tweede doopinschrijving geeft als moeder Anna van Meurs. Deze wordt in de lidmatenlijst van Eindhoven genoemd, als zij in 1698 belijdenis doet. Zij zal dus omstreeks 1680 zijn geboren. Bij haar inschrijving staat 'obijt' genoteerd.
De getuige bij deze doop was Catelijn van der Heiden Meurs huisvrouw. Zowel Willem van Meurs als zijn vrouw Catelijn van der Heiden wordt in de communicantenlijst van Eindhoven uit 1689 genoemd.
De kinderen van Willem van Meurs en zijn vrouw Catelijn zijn volgens de hoofdgeldlijsten

van Eindhoven: Arnold, Caterijn en Johanna. Laatstgenoemde Johanna is in 1706/1707 nog onder de 16 jaar en is dus niet identiek aan Anna van Meurs. Deze zal dus een zuster van Willem van Meurs zijn geweest. In 1687 worden Willem van Meurs, zijn vrouw, twee kinderen onder de 4 jaar en zijn broer bij de 'onvermogenden' genoemd. Daar de echtgenoot van Anna van Meurs niet bekend is, kan zij niet in de hoofdgeldlijsten worden getraceerd. Dát zij was gehuwd blijkt uit de rekening van de armmeesters van Eindhoven over 1709/1710, waarin staat aangetekend dat de 'man van Anna van Meurs' is begraven. Hieruit kan misschien worden afgeleid, dat deze man geen autochtoon was, daar niet hij maar zijn vrouw bij de armmeesters bekend was!
Daar noch in Strijp noch in Eindhoven iemand met de naam Pontificius staat ingeschreven, moeten wij aannemen, dat de predikant hier een 'nette' inschrijving heeft willen doen, die voor een leek niet direct in het oog sprong. Letterlijk betekent 'pontificius': 'van de priester'. De vader van de genoemde drie kinderen was dus een priester, die in de wandeling Waldeck werd genoemd! Deze geestelijke is ons verder niet bekend.

NOTEN

Tenzij anders aangegeven berusten alle archiefbronnen in het Streekarchief Zuid-Oost Brabant te Eindhoven.

Afkortingen: AA = Administratief archief; RA = Rechterlijk archief; NA = Notarieel archief.

1. L.G.A. Houben, *Geschiedenis van Eindhoven, de stad van Kempenland,* Eindhoven 1974 (reprint), deel I, p. 93 e.v.
2. J.G.C. Venner, De beeldenstorm in Eindhoven, in: *Noordbrabants Historisch Jaarboek* 2, 1985, p. 181-198
3. L.G.A. Houben, *a.w.*, p. 141 en 164.
4. L.G.A. Houben, *a.w.*, p. 182.
5. Archieven van de kerkeraad en kerkvoogdij van de Nederlands-Hervormde Gemeente Eindhoven c.a., inv. nr. 1: Handelingen 1729: *Acta of handelinge van de gereformeerde kerk Jesu Christi binnen Eindhoven, beginnende met den Jaere 1630,* ongebonden in 4°, sub.n° 1.
6. Collectie Doop-. trouw- en begraafregisters, nr. 16.
7. Kerkerekeningen Stadskerk Eindhoven, nrs. 8 en 12.
8. Collectie Charters en Geschiedkundige Bescheiden, doos 65, nr. 133 (1659).
9. *Bijdragen tot de geschiedenis van Kempen- en Peelland,* deel 4, Eindhoven 1979, nr. 375.
10. RA Gestel, nr. 327, f° 72 verso.
11. RA Gestel, nr. 328, f° 54 verso & 116 verso.
12. RA Gestel, verkoopcedule, o.d.
13. *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie,* 1969, p. 83-84.
14. RA Gestel, nr. 306, d.d. 2 maart 1629.
15. RA Gestel, nr. 327, f° 35 verso.
16. *De Brabantse Leeuw,* 1965, p. 72-75.
17. *Gens Nostra,* 1982, p. 246-252 en 274-276.
18. *De Brabantse Leeuw,* 1966, p. 110.
19. Dierck Lenaerts Borchouts te Strijp voerde in 1618 als wapen: een gekroonde leeuw in het midden beladen met een dwarsbalkje (*De Brabantse Leeuw,* 1972, p. 10). Hij behoorde tot een katholieke tak van deze familie. Ook Symon Daniels van Strijp (=uit Strijp) voerde een leeuw in zijn wapen (*De Brabantse Leeuw,* 1972, p. 79).
20. RA Eindhoven, nr. 39, f° 152-153; *De Brabantse Leeuw,* 1968, p. 69 en 71-72.
21. Rijksarchief in Noord-Brabant (voortaan RANB), Archief Commissie van Breda, nr. 470.
22. RANB, Archief Commissie van Breda, nr. 471.
23. RA Gestel, verkoopcedules, o.d.
24. RA Gestel, verkoopcedule, o.d. (oud nr. 563/1).
25. RA Gestel, nr. 328, f° 189 verso - 190.
26. Deze notaris was op 12 oktober 1606 geadmitteerd (Ten Cate, p. 469) en woonde als 61-jarige op 8 november 1624 te Gestel (RA Gestel, nr. 306, los inliggend stuk).
27. RA Gestel, nr. 328, f° 174.
28. RA Gestel, nr. 328, f° 215.
29. RA Gestel, nr. 328, f° 262 verso - 263.
30. RA Gestel, nr. 328, f° 264.
31. RA Gestel, nr. 328, f° 294.
32. RA Gestel, nr. 328, f° 294 verso.
33. Algemeen Rijksarchief 's-Gravenhage, Archief Raad van State, nr.2141.
34. *Bijdragen tot de geschiedenis van Kempen- en Peelland,* deel 4, Eindhoven 1979, p. 203.
35. RANB, NA 2747, f° 317, dd. 3 juli 1682.

36. NA 1217 nr. 62 (1663); 1218 nr. 198 (1665); RA Gestel, oud nr. 511/22 (1665); RA Gestel, attestaties, dd. 29 mei 1666.
37. *De Brabantse Leeuw*, 1968, p. 72; NA 1229 nr. 37.
38. RA Gestel, oude nrs. 379/13 en 379/11; RA Gestel, verkoopcedulle, 18 juli 1629.
39. NA 1229, nr. 37.
40. RA Eindhoven, nr. 41, f° 204 verso.
41. RA Eindhoven, nr. 42, f° 50.
42. RANB, Archief Commissie van Breda, nr. 471.
43. Zie noot 33.
44. RA Gestel, momboirsrekening van het kind van wijlen Joost Borchouts, 1671.
45. Zie noot 44.
46. NA 1229, nr. 37; 1230, nr. 81.
47. NA 1236, nr. 71.
48. NA 1251, nr. 42.
49. NA 1217, nr. 22.
50. Zie noot 44.
51. Zie noot 44.
52. NA 1236, nr. 71.
53. Zie noot 48.
54. Collectie Doop-, trouw- en begraafregisters, nr. 16 (acta 1704); AA Strijp, nrs. 296 t/m 300.
55. NA 1229, nr. 37 (1671); 1236, nr. 71 (1692); zie noot 44; zie noot 33.
56. NA 1229, nr. 37.
57. Collectie Charters en Geschiedkundige Bescheiden, doos 68, nr. 48.
58. NA 1236, nr. 71.
59. AA Strijp, nrs. 188-190.
60. F.N. Smits, *Beknopte geschiedenis van Eindhoven*, Eindhoven 1973 (reprint), 2e deeltje, p. 205-209.
61. AA Strijp, nrs. 242-273: hoofdgeldlijsten 1689-1741.
62. NA 1251, nr. 42 (1700).
63. NA diverse plaatsen.
64. Ten Cate, p. 75.
65. RA Gestel, oud nr. 600/112.
66. NA 1236, nr. 71.
67. Zie noot 6.
68. Zie noot 6; Collectie Charters en Geschiedkundige Bescheiden, doos 54, nr. 40.
69. Collectie Charters en Geschiedkundige Bescheiden, doos 54, nr. 40.
70. *AA Eindhoven, hoofdgeldlijsten;* einddatum van zijn notarieel archief (1718).
71. Er kwamen in die tijd meer gemengde huwelijken voor, zoals op 8 augustus 1683: Arnoldus van Solingen en Mechteldis Guilielmi 'heretica' (*DTB 1*) *en een doop op 22 november* 1695: Matheus zoon van Cornelis Floemans, catholice, en Wilhelmine Scholtis, acatholice (DTB 2).
72. AA Eindhoven, hoofdgeldlijsten.
73. Zie noot 49.
74. NA 1229, nr. 37.
75. NA 1229, nr. 36 (1671).
76. NA 1241, nr. 41.
77. NA 1241, nr. 22; 1236, nr. 71.
78. NA 1242, nr. 57.
79. *De Brabantse Leeuw*, 1966, p. 110.
80. Zie noot 42.
81. RA Gestel, nr. 328, f° 232.
82. RAE 87, f° 90; NA 1241, nr. 9 (1690).
83. Zie noot 60.
84. NA 1257, o.d.
85. Collectie Doop-, trouw en begraafregisters, nr. 16, sub lidmaten.
86. Zie noot 61.
87. RA Gestel, oud nr. 511/82 (1693).
88. AA Strijp, nr. 293 en 294.
89. NA 1241, nr. 9.
90. RA Eindhoven, nr. 87, f° 90-92 verso.
91. Zie noot 85.
92. Zie noot 85.
93. NA 1271, nr. 41.
94. NA 1272, nr. 41.
95. RA Gestel, testamenten, o.d. (oud nr. 363/3).
96. AA Strijp, hoofdgeldlijsten (zie noot 61).
97. AA Strijp, nr. 188-190.
98. NA 1263, nr. 14.
99. Zie noot 60.
100. Zie noot 98.
101. AA Strijp, nr. 287.
102. NA 1241, nr. 56.
103. Zie noot 60.
104. Afgeleid uit combinatie van hoofdgeldlijst Strijp 1708/1709 (zie noot 61) en RA Gestel, momboirsrekening van kinderen Michiel Lobrij 1708.
105. RA Gestel, momboirsrekening van de kinderen Michiel Lobrij, 1708.
106. RA Eindhoven, nr. 87, f° 90-92 verso.
107. NA 1273, nr. 27.
108. Zie noot 60.
109. RA Eindhoven, nr. 140, f° 43 verso.
110. *De Brabantse Leeuw*, 1981, p. 41.
111. Zie noot 61.
112. Zie noot 105.
113. Zie noot 60.
114. Combinatie van noot 60 en 105.
115. RA Eindhoven, nr. 140, f° 39 *verso.*
116. Zie noot 115.

De hoorn in de terminologie van de Hoge Raad van Adel

A.H. Hoeben
Liatrislaan 12, 5582 GJ Aalst-Waalre

Door sommige auteurs wordt wel gesteld dat de beschrijving van een wapen zo nauwkeurig dient te zijn, dat op basis hiervan het wapen volledig correct getekend kan worden. Het zal ieder duidelijk zijn dat zoiets niet erg realistisch is, tenzij men tot zeer uitgebreide beschrijvingen overgaat, die grote hoeveelheden tekst vragen. Vooral voor natuurlijke figuren zouden vanwege de vele details, zoals specifieke houding, kleding, attributen e.d., een meer dan praktische hoeveelheid woorden nodig zijn.
Andere zaken echter kunnen gemakkelijk correct worden beschreven zonder dat (veel) extra-tekst wordt gebruikt. En zeker wanneer figuren in het verleden al tot een discussie aanleiding hebben gegeven, lijkt een uniforme terminologie voor een bepaald aantal wapenfiguren gewenst. Laat ik mij verduidelijken.
Bij de eerste voorbereidingen voor een artikel over de hoorn als teken van recht heb ik in mijn kaartsysteem de beschrijvingen van wapens die de hoorn als hoofd- of bij-element hebben, gelicht. Wat valt daarbij op?
In de beschrijvingen van de gemeentewapens die door de Hoge Raad van Adel van 1815 af zijn opgesteld, heeft de hoorn nu eens het etiket (gewoon) hoorn dan weer posthoorn en een enkele keer ook wel jachthoorn of waldhoorn opgeplakt gekregen. Van de drieëntwintig gemeenten die behandeld worden in het bekende verzamelwerk van Sierksma, wordt 12 maal de term hoorn gebruikt, 9 maal de term posthoorn, 1 maal de term jachthoorn en 1 maal de term waldhoorn. In de blazoenering van het provinciewapen van Limburg wordt de eenvoudigste vorm, dus hoorn, gebruikt. (1)
Opvallend bij een en ander is, dat niet alleen de (gewone) hoorn zowel zonder als met snoer in de wapens wordt afgebeeld, maar ook dat het wapen van Harenkarspel een 'posthoorn' met snoer voert (althans volgens de officiële beschrijving), terwijl alle andere 'posthoorns' zonder snoer zijn weergegeven. Dit alles zou nog gezien kunnen worden als de 'zonden der vaderen' als we in acht nemen dat veel beschrijvingen van wapens met hoorns uit de beginperiode (vóór 1900) van de activiteiten van de Hoge Raad van Adel stammen. Maar dan doemt toch de vraag op waarom die Raad per vandaag niet vóórgaat in een zuiverdere

heraldische terminologie door een zorgvuldiger beleid te voeren ten aanzien van de beschrijving van de nog te verlenen of bevestigen wapens.
In 1970 wordt bij de beschrijving van het nieuwe wapen van de polder Oudshoorn toch weer de term posthoorn gebruikt. Daarbij wordt dan nota bene verwezen naar het wapen van het geslacht Van Oudshoorn, waarvan een zegel uit 1296 te vinden is in het Corpus Sigillorum Neerlandicorum. (2) Ieder die even de moeite neemt een encyclopedie op te slaan zal kunnen lezen dat het postwezen eerst begin 16e eeuw in een georganiseerde vorm is gegoten. Een posthoorn als figuur toekennen aan een geslacht uit de Middeleeuwen moet toch door ieder als ongewenst worden gequalificeerd. Overigens: dezelfde foutieve term 'posthoorn' vinden we in de beschrijving van de wapens van Beegden, Eindhoven, Haelen, Horn, Hunsel, Leende, Neer en Waalre, gemeenten die alle de hoorn(s) ontlenen aan de Van Hornes of (voor Eindhoven) de Van Cranendonks, een zijtak der Van Hornes.
Het hardnekkig gebruik van de verkeerde beschrijving is des te verwonderlijker wanneer men bedenkt dat de kritiek ten aanzien van het woord posthoorn al in 1897 van deskundige zijde werd geuit bij de discussie over de beschrijving van het aan de gemeente Horn verleende wapen. (3) Ook de Van Hornes zijn immers van een dergelijke ouderdom (het oudste zegel stamt uit 1230) dat even zeer als bij de Van Oudshoorns van een posthoorn geen sprake kan zijn, alle indelingen en filosofieën in heraldische handboeken ten spijt. Smit uitte in 1954 opnieuw zijn twijfel 'aan de wetenschappelijke definitie' van de posthoorn als wapenfiguur, terwijl Van Ettro ook nog eens op een aantal facetten wees in 1970. (4)
In 1964 werd een nieuwe term gebruikt, die ik niet kende van eerdere wapenbeschrijvingen, ook nog eens benut in 1975, namelijk de 'boerhoorn', die echter éénmaal als een hoorn met winding, éénmaal als een 'normale' hoorn met snoer wordt afgebeeld. (5)
Als de gemeente Weert bij K.B. van 16 november 1977 nr. 26 een gewijzigd wapen krijgt, worden de toegevoegde hoorns (gelukkig) gewoon hoorns genoemd. (6) Typisch hierbij is echter dan weer, dat gesproken wordt van 'beslagen van zilver' tout court, terwijl de wapentekening dubbele, smalle of versmalde banden toont. Deze banden zijn overigens bewust gekozen op basis van o.a. de hoorns in de bekende Memorietafel van Johanna van Meurs en haar man en kinderen uit de vijftiende eeuw. (7) Op zegels van het geslacht Van Horne ken ik geen hoorns met

(a.)

(b.)

Afbeelding 1. Twee zegels van geslachten die in de Middeleeuwen reeds de hoorn voerden: (*a.*) Zegel uit 1272 van Willem, heer van Horn en Altena. (*b.*) Zegel uit 1296 van Willem, heer van Oudshoorn. Alle zegels van de Van Hornes tonen de eenvoudige, onbeslagen hoorn. Het zegelstempel van Willem van Oudshoorn is mogelijk in Frankrijk vervaardigd.

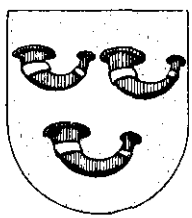

(a.)

(b.)

(c.)

Afbeelding 2. De drie afbeeldingen tonen de verschillen in uitvoering van hoorns die alle zijn afgeleid van de wapenfiguur der Van Hornes, resp. de Van Cranendonks: (*a.*) het gemeentewapen van Horn toont hoorns met 2 banden; (*b.*) de hoorns in het gemeentewapen van Eindhoven met drie banden; (*c.*) de 'Hornse' hoorn met vier banden (gemeentewapen van Waalre).
Misschien is te overwegen om de gemeenten die een nieuw of gewijzigd wapen krijgen, een lijntekening te leveren, door bemiddeling van de Hoge Raad van Adel, zodat een verantwoorde zwart-wit-versie van de officiële wapentekening gebruikt kan worden voor documenten, briefpapier, stempels, e.d.

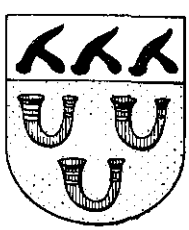

(a.)

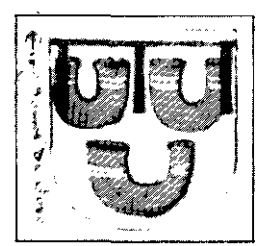

(b.)

Afbeelding 3. (a.) Het wapen van Loon op Zand is een voorbeeld van het toepassen van versmalde, dubbele banden om de hoorns, zoals ook toegepast bij het gemeentewapen van Weert. (*b.*) Het wapen van Daniel van Ghoor in het handschrift nr 3297, folio 21, in de Oesterreichische Nationalbibliothek te Wenen, waarin o.a. de wapens van de deelnemers aan het toernooi in Bergen (Henegouwen) in 1310 zijn opgenomen. Ook hier heeft de auteur of kopiist de smalle banden toegepast, die in de wapens van Loon op Zand en Weert voorkomen. De Van Ghoors stammen naar alle waarschijnlijkheid af van de heren Van Horne.

dubbele banden. Wel geeft een illustratie in het Wapenboek Gelre dezelfde 'tweeling-banden' te zien. (8) Naast Weert is Loon op Zand de andere gemeente die een wapen met de Hornse hoorns met dubbele banden voert; in geen van beide gevallen is dit echter in de blazoenering terug te vinden.
Een andere verfijning in de beschrijving dient mijns inziens te gelden voor het *aantal* banden per hoorn. Zo toont de officiële wapentekening in de hal van het gemeentehuis van Waalre duidelijk *vier* zilveren banden, terwijl binnenzijde van opening en mond dezelfde kleur hebben als de hoorn, namelijk rood. Bij het wapendiploma van Eindhoven zijn de *drie* banden slechts met eenvoudige accenten (niet eens gehele lijnen) aangegeven en vallen dan ook, omdat zij van zilver zijn op een zilveren hoorn, nauwelijks op. (9)
Omdat aantal en type van de banden duidelijk afwijken van de meest gebruikelijke versiering van de hoorns van de geslachten Van Horne en Van Cranendonk, zijn deze details toch relevant genoeg om in een volledige wapenbeschrijving op te nemen.
Samenvattend zou ik het volgende willen stellen. Hoorns die voorkomen in wapens die afgeleid zijn van geslachtswapens waarvan de middeleeuwse oorsprong vaststaat, dienen als gewone hoorns gezien te worden. Het gebruik van de term posthoorn is ten enenmale te verwerpen, als tenminste waarde wordt gehecht aan het uitgangspunt dat elementen in wapens historisch verantwoord moeten zijn. De beschrijving kan, zonder dat men uitgaat van kennelijk verwarrende vaste termen voor bepaalde typen hoorns (jachthoorn, posthoorn, waldhoorn), zeer duidelijk zijn: 'een of meer hoorns, al of niet beslagen met een of meer banden, mogelijk geopend en/of gemond van een afwijkende kleur of metaal, misschien gesnoerd en met of zonder kwasten' geeft alle mogelijkheden om de wapenfiguur duidelijk te definiëren.
In deze bijdrage is slechts een min of meer bij toeval gekozen wapenfiguur als voorbeeld genomen. Ongetwijfeld zullen er meer zaken zijn die aanpassing behoeven. Zo kan men ook een discussie aangaan over de vervanging van de kleuraanduidingen keel, azuur, sinopel en sabel door de direct begrijpelijke pendanten. Gebruik van de normale kleurnamen doet toch niets af aan de waarde van de beschrijving. Ten slotte zijn ook voorheen gebruikte begrippen als bande, baar, faas en dergelijke door eenduidige Nederlandse termen vervangen. Analyse en actie liggen in handen van de Hoge Raad van Adel. Een dankbare taak, lijkt me.

NOTEN

1. K. Sierksma, *De gemeentewapens van Nederland*, derde druk 1968.
2. H. Brugmans en K. Heeringa, *De Nederlandsche zegels tot 1300*. Het zegel van Willem van Oudshoorn onder nr 1115.
3. J. Eversen (bekend heraldicus en ambtenaar van het RA te Maastricht) in *De Maasgouw*, 1897, 5-7.
4. J.P.W.A. Smit in: *De Brabantse Leeuw*, 1954, 1; F. van Ettro, De hoorns van Horne in: *De Nederlandsche Leeuw*, 1970, 149-156, ook in: *De Brabantse Leeuw*, 1971, 161 vlg.
5. *De Nederlandsche Leeuw*, 1964, 440: wapen van het waterschap 'De Monden'; *De Nederlandsche Leeuw*, 1978, 59-60: wapen van het waterschap 'De Veenmarken'.
6. *De Maasgouw*, 1978, 99.
7. *De Maasgouw*, 1961, 133-134.
8. Zie o.a. de afbeelding in: de Boo, *Heraldiek*, afb. 14.
9. Dank aan de heer J. Spoorenberg van het Gemeente-archief van Eindhoven voor zijn hulpvaardigheid.

DE WAARDE VAN VERSCHILLENDE GELDSOORTEN

Wanneer men in de zestiende eeuw geldsoorten vermeld vindt, rijst al snel de vraag, welke waarde deze munten hadden.

Schepenen van Vierlingsbeek lenen op 24 maart 1601 1600 gulden, in geldsoorten, die binnen de stad Geldern in omloop waren. (1)
Van deze geldsoorten wordt het equivalent in 'guldens hollands' vermeld:

Rosenobel	9/5/—
Oude dubbele Spaanse ducaat	8/5/-
Henricus nobel	8/5/--
Enkele Spaanse pistolet	3/10/--
Franse croon	3/11/--
Gouden coninex daler	2/18/--
Gouden Keijsers gulden	2/--/--
Engelot	5/16/--

NOOT
1. Land van Cuijk ORA 284 f 32v, R.A.-'s-Hertogenbosch

J.N. Leget, Dr. Hermanslaan 36, 5348 JK Oss

Stevens
Vierlingsbeek

P.L. Leget - Kuijlen & J.N. Leget
Dr. Hermanslaan 36, 5348 JK Oss

Genealogisch onderzoek in het land van Cuijk heeft een extra-moeilijkheidsgraad. Er is een relatief klein aantal familienamen - nagenoeg alle afgeleid van een patroniem of een plaats van herkomst - zodat velen een zelfde familienaam dragen, doch niet allen tot dezelfde 'stam' behoren.
Voorts treedt er in deze streek een sterke migratie op. De brede strook vruchtbare rivierklei op de lage, linker Maasoever heeft een grote aantrekkingskracht uitgeoefend op de bewoners van de hoge, minder vruchtbare rechter Maasoever en op de bewoners van de zandgronden in Brabant en Limburg.
Dat de patroniemen overgaan in blijvende familienamen, vindt voornamelijk plaats in het begin van de tweede helft van de achttiende eeuw. De familie *Stevens,* hieronder beschreven, vormt hierop dan ook geen uitzondereing.

Genealogie

I. De stamvader *Reinerus Stevens* gaat op 1 april 1690 te Beugen in ondertrouw met Anna Reijniers, waarna het huwelijk aldaar op 16 april ingezegend wordt door de pastoor. (1)
Uit dit echtpaar zijn te Beugen r.-k. gedoopt:
1 Matthia, 31 januari 1691.
2. Stephanus, volgt II.
3. Mechtildis, 11 oktober 1694.
4. Catharina, 1 januari 1696.
5. Petronella, 4 mei 1697. (2)

II. *Stephanus Stevens* (zoon van I.) is te Beugen r.-k. gedoopt op 17 januari 1693 en overleden te Vierlingsbeek op 18 juni 1766.
Hij gaat op 9 september 1725 te Vierlingsbeek in ondertrouw bij de Ned. Geref. predikant met Johanna Aalders en trouwt aldaar op 17 september. (3)
Johanna Aalders, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 26 september 1700 en overleden te Vierlingsbeek op 26 maart 1779 is een dochter van Alarus Jans en Maria Stevens, welk paar op 10 mei 1699 voor de ned. geref. predikant te Vierlingsbeek getrouwd is. De bruidegom is afkomstig van Groeningen, de bruid van

Wanroij.
Agnes Lindemans verkoopt op 29 april 1749 aan Steven en Johanna 3/4 kleine mergen bouwland te Vierlingsbeek voor *f* 310,-. (4, 5)
Steven Reinders en zijn vrouw kopen van Christiaan van Kriken en Francina Cremers, diens echtgenote, op 29 mei 1749 4 kleine mergen weide, de Tigelkamp, te Groeningen voor *f* 600,-. (6)
Steven breidt op 9 oktober 1749 zijn grondbezit uit door de koop van 2 kleine mergen bouwland in het Groeningse veld van Hendrijn van Kriken, weduwe van Willem Bingers, voor *f* 540,-. Dit perceel grenst aan de zuid- en westzijde aan de kopers. (7)
Peter Cornelis Smits, weduwnaar van Helena Hendricx van de Staeij, vader en voogd over zijn minderjarige kinderen, verkoopt aan Steven Reinders en Joanna Aelders een akker, het Kruijs, groot twee kleine mergen, palende aan de Daggenbroecke te Groeningen, een vrij en allodiaal goed, voor *f* 302/10/--. (8, 9, 10)
Steven Reinders en Johanna, zijn huisvrouw, kopen op 8 april 1750 van Tönneken Jans, geassisteerd met Roelof van Els, haar gecoren momboir, (15) drie hofsteden met het aangrenzende land; twee kleine mergen land te Groeningen, grenzende noordwaarts, aan Reinder Remmen; een perceel bouwland in t Heijdeveld, groot zes kleine mergen en 22 3/4 roeden, westwaarts grenzende aan de Hamervennerbeek, en nog enkele percelen aldaar. Voorts enkele percelen in het Vortumse veld en enkele percelen die grenzen aan het grondbezit van de kopers. Verder een waard en enkele percelen die aan de Maas grenzen; percelen in het Groeningse veld achter de Engelaars en bouw- en weiland ten zuiden van de Spitsestraat en ten slotte een bossage, groot 1/2 kleine mergen, de Daggenbroeck, en nog enkele percelen in het Staatse veld, voor *f* 3797,-. (11)
Steven en vrouw kopen van Hendrik van Raij en Mechteld Kelders op 20 mei 1755 een huis, moeshof en plantagien te Groeningen voor *f* 1106/5/-. (12)
Steven Reijnders en Johanna Aelders kopen 1 kleine mergen bouwland, westwaarts palende aan de Beeckbroecken, op 11 februari 1757 van Jacomijn Rutten, weduwe van Matthijs Weijsmans, geassisteerd met Hendrik Weijsmans, voogd over haar drie minderjarige kinderen voor *f* 166,-. (16)
Jan Gerrit Eskers en Allegonda Roffers verkopen Steven Reijnders en vrouw 1½ kleine mergen bouwland in het Groeningse veld voor *f* 343,-. (13)
Ten slotte verkopen Johannes van Raaij en Petronella Loijschel-

ders aan Steven Reijnders en Johanna Alberts (!) twee akkers in het Hamersveen, resp. 1 en 11/4 kleine mergen groot en nog een kleine mergen bouwland op t Geneng, voor te zamen *f* 452/10/-. (14)

Kinderen van Steven Reijnders en Johanna Aalders zijn:

1. Egbertus, volgt IIIa.
2. Reijnerus, volgt IIIb.
3. Johannes, volgt IIIc..
4. Anna Maria, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 20 april 1731, overleden aldaar op 10 maart 1734. (23)
5. Alardus, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 27 juni 1732.
6. Elisabeth, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 19 februari 1734 en overleden aldaar op 8 juli 1829. Zij trouwt te Vierlingsbeek voor de ned. geref. predikant op 24 juli 1755 met Christiaan Claassen zoon van Johannes Claasse en Catharina Vogels, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 27 januari 1730 en overleden aldaar op 30 september 1795.

   Op 17 oktober 1766 kopen Christiaan Claassen en Elisabeth Reijnders twee percelen weide aan de Beekse Berg, samen groot 4½ kleine mergen, van Roelof Verrosmeulen voor *f* 1050,. (18)

   Jacob van Haaff en Anna Matjia Molmans verkopen op 22 april 1772 aan Christiaan Claassen en Elisabeth een huis, schuur, moeshof en boomgaard, groot een kleine mergen en nog 4½ kleine mergen bouwland te Vierlingsbeek voor *f* 2900,-. (19)

   Op 28 februari 1783 verkopen Hendrik Claassen, Jan van Issem, in huwelijk hebbende Hendrina Claassen; Lambertus Huijgen, man en momboir van Johanna Catharina Claassen; en Johannes Claassen, gemachtigd door Willemina Claassen, voor de ambtsrichter te Doetinchem op 7 januari 1783 een weide in de Lege Steegh, groot vier kleine mergen, te Vierlingsbeek aan Christiaan Claassen en Elisabeth Stevens, voor *f* 1050,-. (17)

   Op 8 juni 1821 verkopen: Elisabeth Stevens, weduwe van Christiaan Claassen; Johannes Claassen, Meester smid, met Johanna Huijbers zijn huisvrouw; Antoon Claassen, in huwelijk hebbende Wilhelmina Teunissen, landbouwers; allen te Vierlingsbeek; Laurens Claassen, smid te Grave, in huwelijk hebbende Noldina Gerrits; Wilhelmina Claassen, weduwe van Hendrikus Martens, landbouweres te Vierlingsbeek; met haar zoon Christiaan Martens, echtgenoot van Petronella Vervoort, schoenmaker te Vierlingsbeek, zich fort en sterk makende voor haar tweede zoon Lambertus Martens, een

huis te Vierlingsbeek met zijn aangelag voor *f* 2800,- aan de vier minderjarige kinderen van Frans Adolph Herckenrath bij Petronella van Walsem, met namen: Jacoba Petronella, Johanna Jacoba Petronella, Frans Hendrik Joseph en Maria Josephina Walburgia.
De kooppenningen worden betaald door Jan van Walsem, kostschoolhouder te Bueren, administrateur van het kapitaal dat de kopers toekomt spruitende uit de boedel van Jan van Walsem en Jacoba Petronella Boeuss, echtelieden, overleden te Vierlingsbeek, krachtens hun besloten testament, gepasseerd op 30 juli 1807. (20)
Uit dit echtpaar zijn twee dochters en negen zonen geboren.

7. Anna Maria, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 16 december 1736, overleden vóór 23 juli 1822, trouwt te Vierlingsbeek voor de ned. geref. predikant op 19 april 1761 met Peter van Kempen, zoon van Johannes van Kempen en van Margaretha Huijbers, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 18 augustus 1736, overleden aldaar op 23 juli 1822.
Peter en echtgenote verkopen Johanna Huijbers, weduwe van Hendrik Gerrits, op 2 april 1781 7/4 kleine mergen uiterwaard in de Wissense waard onder Vierlingsbeek voor *f* 925,- (32)
Op 9 maart 1791 verkopen Peter en Anna Maria aan Peter van den Heuvel, weduwnaar van Agnes Gieben, een kleine mergen uiterwaard te Groeningen, grenzende aan de koper, voor *f* 480,-. (21)
Peeter van Kempen, Johannes Deenen, Jan van Issum en Laureijs Gerrits, voor zichzelf en als gemachtigden van Maria Stevens, huisvrouw van de eerste comparant, van Jan van Kempen en Johanna van Elst, van Hendrik Huijbers, weduwnaar van Allegonda Verhaart, van Reijnier Melsen en Johanna Huijbers, zijn huisvrouw, van Hendrien Huijbers, huisvrouw van de tweede comparant, van Jan Claassen, in huwelijk hebbende Anna Maria Gerrits, van Hendrina Claassen, huisvrouw van de derde comparant, Lambertus Huijgen en Anna Catharina Claessen; Hendrikus Claessen, meerderjarig jongeman; Wilhelmina Claessen, weduwe van Jan Hendrik van Gemert; en Theodora, Hendrina en Anna Catharina Gerrits, zusters van de vierde comparant; allen neven en nichten, erfgenamen van Joannes Huijbers, pastoor te Netteren in Gelderland, verkopen aan Johanna van Elst, weduwe van Theodorus Kerstjens, 7 kleine mergen weide, de Plinke wei, tegenover het Afferse veer te Vortum, voor *f* 2990,-, op 8 december 1791. (22)

Op dezelfde datum worden door bovenstaanden nog drie kleine mergen weide aan de Gemeene Berg te Vierlingsbeek verkocht aan Joseph Coppes en Petronella Verhaart; aan Theodorus Mans van Köhler en Anna van Lamsweerde 11/4 kleine mergen bouwland, in het Makkerveld te Vierlingsbeek, voor *f* 238,- en ten slotte aan Johan Willem Joachim Piper en Constantia Susanna à Meinsma 3 kleine mergen bouwland bij de Mortel in het Makkerveld voor *f* 637/10/-.
Uit dit echtpaar zijn zes dochters en vier zonen geboren.

8. Johannes, volgt III*d*.

III*a*. *Egbertus Stevens* (zoon van II.), r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 6 november 1726, overleden te Vierlingsbeek op 2 januari 1798, trouwt te Vierlingsbeek op 7 mei 1752 voor de ned. geref. predikant met Petronella Remme, dochter van Johannes Remmen en van Maria Wijnen, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 13 november 1728, overleden te Vierlingsbeek op 28 februari 1792. (24)
Op 21 oktober 1771 kopen Egbert Stevens en Petronella Remmen van Peter Vonck en Dina de Neve 1 1/4 kleine mergen akkerland in het Groeningse veld, voor *f* 163,-. (25)
Aldert Verrosmeulen verkoopt op 24 november 1777 een huis en moeshof, te zamen 3/4 deel van een kleine mergen, te Groeningen in de Heihoek voor *f* 425,- aan Egbert en huisvrouw. (26, 27)
Kinderen van Egbert en Petronella zijn:

1. Reijnerus, volgt IV*a*.
2. Johanna, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 30 januari 1756, overleden te Sambeek op 21 december 1803, trouwt voor de ned. geref. predikant te Vierlingsbeek op 10 mei 1778 met Egbert Deene, zoon van Jan Deenen en van Catharina Verrosmeulen, landbouwer, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 4 november 1752 en overleden aldaar op 19 september 1831. In 1752 woonde Egbert te Klein Vortum.
Jacobus Deenen, te Vortum, is ziek wanneer hij voor schepenen van Vierlingsbeek op 5 februari 1780 zijn testament passeert. Een van de begunstigden is Egbert Deene. (33)
Uit dit echtpaar zijn zes dochters en drie zonen geboren; vijf kinderen zijn gedoopt te Vierlingsbeek - het laatste kind op 20 maart 1786 - de anderen te Boxmeer tussen 21 maart 1793 en 7 augustus 1798. (28)
3. Godefrida, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 13 februari 1758, overleden te Vierlingsbeek op 19 juni 1834, trouwt te Vierlingsbeek op 15 mei 1791 met Roelof Deenen, zoon van Johannes Deenen en van Catharina Verrosmeulen, r.-

k. gedoopt te Vierlingsbeek op 22 januari 1763, overleden aldaar op 26 november 1836. Johannes woonde in 1791 te Groeningen.
Op 26 juli 1793 verkopen Anna Maria van Irsel, weduwe van Hendrik Braninger, Loeff Huijbers en Lindert Braninger, voogden over de minderjarigen: Hendrikus en Theodorus Braninger, kinderen van Hendrik Braninger uit zowel zijn eerste huwelijk met Hendrina Huijbers als uit zijn tweede huwelijk met Anna Maria van Irsel, aan Roelof Deenen en vrouw een huis, schuur, boomgaard, moeshof, weide en bouwland, totaal 22 kleine mergen, de Tuuthees, te Groeningen voor *f* 1391/17/8. (29)
Roelof Deenen leent op 14 oktober 1823 van de armen van Vierlingsbeek *f* 250,-. (30)
Na het overlijden van dit echtpaar gaan hun vier kinderen op 28 maart 1839 de erfdeling aan van de goederen van hun ouders. Elke kavel heeft een waarde van *f* 1800,-. (31)

4. Wilhelmina, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 28 oktober 1761, overleden te Vierlingsbeek op 24 december 1801, trouwt met Gerardus Willese, zoon van Theodorus Willese en van Elisabeth Derks, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 3 november 1775, wever.
5. Allegonda, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 7 februari 1765, trouwt voor schepenen van Vierlingsbeek op 15 januari 1795 met Petrus Poels.
6. Stephanus, volgt IV*b*.

IV*a*. *Reijnerus Stevens* (zoon van III*a*.), r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 16 april 1753, overleden aldaar op 5 juli 1810, trouwt te Vierlingsbeek op 2 mei 1790 voor de ned. geref. predikant met Margaretha Huijbers, dochter van Jacobus Huijbers en van Johanna Coppes, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 15 oktober 1765, overleden te Vierlingsbeek op 1 maart 1837.
Dit echtpaar woont op de Kiekuit-boerderij te Vierlingsbeek.
Zij passeren op 2 juni 1810 voor schepenen van Vierlingsbeek hun testament; de testateur is dan ziek. (34)
Kinderen van dit echtpaar zijn o.m.:

1. Jacobus, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 16 mei 1791.
2. Petrus, volgt V*a*.
3. Egbertus, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 5 november 1800.
4. Johanna, r.-k. gedoopt Vierlingsbeek op 8 juni 1805.

V*a*. *Petrus Stevens* (zoon van IV*a*.), r.-k. gedoopt te Sambeek op 2 maart 1794, trouwt te Vierlingsbeek op 26 september 1818

met Petronella Stevens, dochter van Petrus Stevens en van Henrica Fransen, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 7 september 1793.
Uit dit echtpaar, dat later naar Geijsteren trekt, o.m.:
1. Regina, geboren Vierlingsbeek op 15 februari 1819.
2. Reinier, geboren Vierlingsbeek op 28 oktober 1820.
3. Johanna, geboren Vierlingsbeek op 15 december 1822.
4. Martinus, geboren Geijsteren op 26 juli 1830, trouwt te Maashees & Overloon op 6 juni 1859 met Elisabeth Poels, dochter van Lambert Poels en van Johanna Loonen, geboren te Venray op 10 maart 1838.

IVb. *Stephanus Stevens* (zoon van IIIa.), r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 8 augustus 1768, overleden Vierlingsbeek op 22 april 1817, trouwt te Vierlingsbeek voor schepenen op 9 mei 1807 met Margaretha van Kempen, dochter van Henricus van Kempen en van Allegonda Martens, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 28 april 1767, overleden Vierlingsbeek op 1 oktober 1853.
Na het overlijden van Stephanus is Margaretha op 20 juni 1818 hertrouwd met Godefridus Mertens, r.-k. gedoopt te Sambeek op 9 december 1768, wonende te Groeningen, overleden te Vierlingsbeek op 5 november 1847.
Uit het echtpaar Stevens-van Kempen zijn de volgende kinderen geboren:
1. Petronella, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 26 augustus 1808, overleden aldaar op 22 maart 1824.
2. Hendrikus, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 9 september 1810, overleden te Vierlingsbeek op 17 februari 1814.
3. Everdine, geboren Vierlingsbeek op 5 september 1812, overleden aldaar op 30 juni 1817.
4. Henrica, geboren Vierlingsbeek op 15 mei 1815, overleden te Vierlingsbeek op 10 oktober 1839.

IIIb. *Reijnerus Stevens* (zoon van II.), r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 31 mei 1728, overleden Vierlingsbeek op 30 oktober 1795. Trouwt (1) voor de ned. geref. predikant te Vierlingsbeek op 12 mei 1754 met Wilhelmina Remmen, dochter van Joannes Remmen en van Maria Dercks, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 21 april 1731, overleden aldaar op 17 februari 1775. Hij trouwt (2) op 12 juli 1778 voor de ned. geref. predikant te Vierlingsbeek met Hendrijn Frantzen, dochter van Martinus Fransen en van Christina van Kessel, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 2 februari 1754, overleden Vierlingsbeek op 31 juli 1837.
Hendrina Fransen hertrouwt te Vierlingsbeek op 23 juni 1800

voor schepenen van Vierlingsbeek met Hendrik Ris, r.-k. gedoopt te Rijckevoort op 21 juni 1771.
Op 23 juni 1840 verpachten de erfgenamen van Reinier Stevens in de herberg van Willem Stevens te Groeningen te velde staand hooigras voor *f* 136,-. (36) Deze erfgenamen verkopen op het zelfde adres te velde staande vruchten en gewassen op 28 juli 1840, welke verkoping *f* 136,- opbrengt. (37)
Voorts wordt op 17 augustus 1840 door Hendrik Ris en alle kinderen van Hendrien Fransen een inventaris opgemaakt van alle goederen, die hun echtgenote resp. moeder in bezit heeft gehad. De waarde van het bezit wordt getaxeerd op *f* 4600,-. (35)
Ten slotte wordt op 20 augustus 1840 een verkoping gehouden van de onroerende goederen uit de nalatenschap van Reinier Stevens en Hendrien Fransen. Deze goederen zijn landerijen aan de Groeningse Dijk, de Horst, aan het Afferse veer, het Haagstuk en in het Vortumse veld. (38)
Kinderen uit beide huwelijken zijn:

1. Godefridus, volgt IV*c*.
2. Anna Maria, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 27 september 1756.
3. Albertus, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 29 mei 1758, overleden aldaar op 9 mei 1824, trouwt voor schepenen van Vierlingsbeek op 15 mei 1808 met Catharina Verrosmeulen, weduwe van Baltus Wilbers, (39) dochter van Henricus Verrosmeulen en van Henrica Jansen, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 24 april 1757, overleden Vierlingsbeek op 1 augustus 1829.
4. Johannes, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 3 mei 1760.
5. Alardus, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 21 juni 1762, overleden Vierlingsbeek op 3 februari 1832.
6. Theodora, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 23 april 1764, overleden aldaar op 29 juni 1831, trouwt voor de ned. geref. predikant te Vierlingsbeek op 22 mei 1791 met Lambertus Siebers, zoon van Jacobus Siebers en van Jacomina Valcx, r.-k. gedoopt Vierlingsbeek op 1 februari 1762, overleden Vierlingsbeek op 1 januari 1831.
   Uit dit echtpaar zijn drie zonen en twee dochters geboren.
7. Stephanus, volgt IV*d*.
8. Allegonda, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 29 oktober 1768, overleden aldaar op 14 juli 1840, trouwt voor schepenen van Vierlingsbeek op 2 november 1800 met Michiel Siebers, zoon van Jacobus Siebers en van Jacoba Valks, r.-k. gedoopt Vierlingsbeek op 29 december 1765, overleden Vierlingsbeek op 24 augustus 1826.
   Franciscus van den Bogaart, in huwelijk hebbende Hendrina

Francken, ook namens zijn moeder Petronella Swijen, weduwe van Peter van den Bogaart; Reijnier van den Bogaart weduwnaar van Johanna Verblakt; Albert van den Bogaart, in huwelijk hebbende Johanna Driessen; Johanna van den Bogaart, weduwe van Johannes Kerstens; Lambertus van den Bosch en Helena van den Boogaert, zijn huisvrouw; broeders en zusters, verkopen aan Michiel Siebers en Allegonda Stevens een huis met zijn aangelag, groot 6 kleine mergen; 1½ kleine mergen bouwland boven de Santpoort; een bossage op de Groeningse Berg; nog twee percelen weide, tegenover het woonhuis, te zamen zes kleine mergen; een akker op het Lang Raadt, groot twee kleine mergen; voorts een akker 21/4 kleine mergen aan de drie Boompjes; en twee percelen bouwland aan de Raadtsche weg resp. 1 en 3/4 kleine mergen; op 11 januari 1808, tegen de prijs van *f* 2175,-. (40)
Uit dit echtpaar twee zonen en twee dochters.

9. Martinus, volgt IV*e*.
10. Johannes, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 31 januari 1775.
11. Wilhelmus, volgt IV*f*.
12. Antonius Jacobus, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 24 juli 1782, aldaar overleden op 15 oktober 1783. (41)
13. Johannes, volgt IV*g*.
14. Anna Maria, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 21 november 1787, overleden Vierlingsbeek op 27 juli 1847, trouwt Vierlingsbeek op 26 april 1828 met Hendrik Beckers, zoon van Christiaan Beckers en van Elisabeth Basten, r.-k. gedoopt te Well op 7 april 1793.
15. Johanna, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 24 april 1789.
16. Petronella, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 4 september 1793, trouwt te Vierlingsbeek op 26 september 1818 met Petrus Stevens (zie V*a*.).
Het onderstaande schema geeft de familierelatie aan tussen Peter en Petronella.

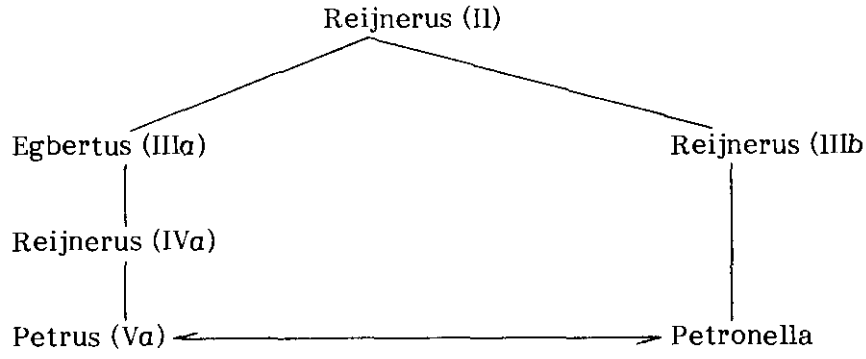

IVc. *Godefridus Stevens* (zoon van IIIb.), r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 28 december 1764, trouwt te Sambeek voor de ned. geref. predikant op 4 mei 1788 met Francina Clabbers, weduwe van Hendrick van Dijck, r.-k. gedoopt te Sambeek op 7 januari 1751, overleden aldaar op 21 april 1832.
Uit dit echtpaar:
1. Henricus, r.-k. gedoopt te Sambeek op 4 maart 1789.
2. Wilhelmus, r.-k. gedoopt te Sambeek op 1 juni 1792.
3. Wilhelmina, r.-k. gedoopt te Sambeek op 27 juli 1793.

IVd. *Stephanus Stevens* (zoon van IIIb.), r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 23 september 1766, overleden te Overloon op 6 november 1852; trouwt voor schepenen van Vierlingsbeek op 14 april 1804 met Antonetta Franssen, dochter van Martinus Franssen en van Agatha Vermaseren, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 10 mei 1774, overleden te Overloon op 25 mei 1850.
Uit dit echtpaar:
1. Reinerus, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 18 januari 1805, overleden Overloon op 30 maart 1881.
2. Martinus, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 19 oktober 1806.
3. Anna Maria, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 15 januari 1808.
4. Wilhelmina, r.-k. gedoopt te Overloon op 22 april 1808, trouwt te Maashees & Overloon op 9 mei 1840 met Petrus Klaessens, zoon van Wilhelminus Klaessens en van Gertrudis Elbers, r.-k. gedoopt te Overloon op 22 april 1808.
5. Geertruij, geboren te Overloon op 28 oktober 1811, trouwt te Maashees & Overloon op 6 september 1839 met Christiaan Jacobs, zoon van Theodoor Jacobs en van Sophia Kersten, r.-k. gedoopt te Wanssum op 29 april 1808.
6. Johannes, geboren te Overloon op 8 september 1813, overleden te Overloon op 2 juni 1899, trouwt te Maashees & Overloon op 13 november 1851 met Johanna Cornelissen, dochter van Geurt Cornelissen en van Maria Lemmens, geboren te Overloon op 25 maart 1819, weduwe van Hendrik Peters, overleden te Overloon op 19 februari 1849.
7. Martinus, geboren te Overloon op 12 mei 1815, overleden te Overloon op 25 juni 1815.

IVe. *Martinus Stevens* (zoon van IIIb.), r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 9 april 1772, overleden aldaar op 17 december 1831, (42) trouwt voor schepenen van Vierlingsbeek op 3 augustus 1806 met Johanna Martens, dochter van Peter Martens en van Johanna Dekkers, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 24 mei 1785,

overleden te Vierlingsbeek op 3 juni 1861.
Marten Stevens koopt op 26 februari 1805 van Nicolaas Sissevan twee kleine mergen bouwland te Vierlingsbeek, ten noorden van de Maasstraat. (43)
Uit dit echtpaar:

1. Reinerus, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 3 juni 1807, trouwt te Vierlingsbeek op 6 november 1840 met Johanna Hermans, dochter van Jan Hermans, timmerman, en van Anna Maria Theunissen, geboren te Vierlingsbeek op 28 oktober 1815, landbouwster te Sambeek.
   Dit echtpaar vestigt zich te Sambeek.
2. Petrus, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 20 januari 1810, aldaar overleden op 20 december 1888.
3. Guillaume, geboren te Vierlingsbeek op 13 februari 1813.
4. Johanna, geboren te Vierlingsbeek op 24 maart 1816, overleden aldaar op 6 augustus 1876, trouwt te Vierlingsbeek op 1 mei 1847 met Jacobus Goossens, zoon van Hendrikus Goossens en van Petronella Jacobs, geboren te Haps op 29 augustus 1812, arbeider te Weeze. Jacobus is overleden te Vierlingsbeek op 18 augustus 1877.
5. Anna Maria, geboren te Vierlingsbeek op 28 september 1821 en overleden aldaar op 22 september 1874, trouwt (1) te Vierlingsbeek op 19 januari 1863 met Johannes van Well en (2) met Matthijs Thijssen te Vierlingsbeek op 4 oktober 1871.

IV*f*. *Wilhelmus Stevens* (zoon van II*b*.), r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 22 april 1779, overleden te Vierlingsbeek op 2 juni 1843, trouwt voor schepenen van Maashees op 12 april 1807 met Anna Gertrudis Rutter, dochter van Hendrikus Rutter en van Johanna Margaretha Franke, geboren te Kevelaer omstreeks 1785, overleden te Vierlingsbeek op 5 september 1868. Zij woonde ten tijde van haar huwelijkssluiting te Maashees, doch daarvoor te Well. (44)
Dit echtpaar heeft in verschillende plaatsen gewoond.
Hun kinderen zijn o.m.:

1. Hendrika Reynilda, trouwt Antoon Bakermans, schoenmaker; dit echtpaar woont in 1847 te Stratum.
2. Anna Wilhelmina, r.-k. gedoopt te Groenlo op 8 oktober 1810, overleden te Vierlingsbeek op 11 april 1867, trouwt te Vierlingsbeek op 21 januari 1857 met Johannes Heesen, zoon van Gerardus Heesen en van Johanna de Bruin, geboren te Sambeek op 24 oktober 1823. (45)
3. Maria Agnes, geboren te Uedem omstreeks 1813, overleden

te Maashees op 27 juni 1869.
4. Reinier, geboren te Uedem omstreeks 1815, overleden te Vierlingsbeek op 3 november 1848.
5. Anna Catharina, geboren in Geldern omstreeks 1825, overleden te Vierlingsbeek op 18 juni 1830.
6. Hendrikus, geboren te Geldern omstreeks 1827, overleden te Vierlingsbeek op 25 juni 1831.
7. Franciscus Martinus, geboren omstreeks 1829 te Geldern, overleden te Vierlingsbeek op 14 juli 1855.

IVg. *Johannes Stevens* (zoon van IIIb.), r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 21 november 1784, trouwt te Vierlingsbeek op 17 december 1814 met Petronella Verberkt, dochter van Peter Verberkt en van Anna Maria Arts, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 27 april 1791, overleden te Vierlingsbeek op 21 april 1835. Johannes is in 1814 akkerman te Schafferden.
Op 24 oktober 1820 machtigen Mattheus Verberkt, bouwman te St.Anthonis; Matthijs van Eersel en Maria Verberkt, zijn echtgenote, eigenaars van de windkorenmolen te Beugen; Jan Stevens, in huwelijk hebbende Petronella Verberkt, bouwlieden op Schafferden; Catharina, Jasper en Petronella Verberkt, allen meerderjarig, op het Lienbraak bij hun moeder wonende; hun moeder om een inventaris van het bezit op te maken. (46, 47)
Jan Stevens, op het Lienbraak te Vierlingsbeek, verkoopt meubilaire goederen op 23 februari 1828 (opbrengst ƒ 267,-), op 1 april 1828 (ontvangst: ƒ 140,32½) en op 28 februari 1829 (opbrengst: ƒ 349,25). (48, 49, 50)
Uit dit echtpaar zijn geboren:
1. Regina, geboren te Vierlingsbeek op 3 november 1815, tweeling met
2. Johanna, overleden te Vierlingsbeek op 25 november 1815.
3. Johanna, geboren te Vierlingsbeek op 12 juni 1817.
4. Anna Maria, geboren te Vierlingsbeek op 29 maart 1819.
5. Antoon, geboren te Vierlingsbeek op 28 januari 1827.
6. Matthias, geboren te Vierlingsbeek op 9 juli 1828.
7. Anna, geboren te Vierlingsbeek op 20 februari 1830.
8. Hendrika, geboren te Vierlingsbeek op 3 maart 1833, overleden te Vierlingsbeek op 8 juli 1861, trouwt te Vierlingsbeek op 16 april 1860 met Michiel Hesen, geboren te Sambeek op 22 mei 1834.
9. Gerardus, geboren te Vierlingsbeek op 21 maart 1835.

IIIc. *Johannes Stevens* (zoon van II.), r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek, op 31 augustus 1742 en overleden aldaar op 5 augustus 1796, trouwt voor de ned. geref. predikant te Vierlingsbeek op 31 mei 1767 met Anna Maria Jansen, dochter van Johannes Aarts en van Maria Martens, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 31 mei 1767 en overleden aldaar op 18 januari 1812. (51)
Antoon Weren en Geertruij Willems, met Hendrik en Jan van Kempen voogden over de vijf onmondige kinderen van wijlen Jan van Kempen bij Geertruij voornoemd, verkopen op 21 juni 1777 aan Jan Stevens en Anna Maria Arts een akker, groot 3½ kleine mergen op het Heijdeveld te Groeningen, voor *f* 562,-. (52)
Op 25 oktober 1771 verkopen Maria Abels, weduwe van Peter van Leunen, c.s. 2 kleine mergen bouwland te Groeningen aan Jan Stevens, voor *f* 370,-. (53) Voorts kopen Jan Stevens en Anna Maria Aerts op 19 september 1774 1½ kleine mergen bouwland in het Groeningse veld voor *f* 290,- van Johannes Jennen en Johanna Dirks. (54)
Sweer, Cornelis en Johanna van Leunen, broeders en zuster, verkopen aan Jan Stevens en Anna Maria Jan Arts 1¼ kleine mergen bouwland op de Dasmus te Groeningen op 7 april 1781 voor *f* 815,-. (55)
Jan Stevens tracht op 22 februari 1783 zijn bezit op de Dasmus uit te breiden door aankoop van twee kleine mergen bouwland van Jan Martens, voor *f* 300,-. Echter, dit perceel wordt vernaderd door Marten Martens, broeder van de verkoper, op 26 maart 1783. (56, 57)
Deze uitbreiding van bezit slaagt wel op 30 september 1785, wanneer Jan Stevens en echtgenote 2½ kleine mergen bouwland aldaar kopen van de erfgenamen van Hugo Hunger en Geertruij Lovendaal, (58) voor *f* 210/10/-.
Op 7 april 1790 verkopen Arnoldus Schoenmakers, in huwelijk hebbende Johanna Dekkers; Andries Schoenmakers met Hendrina Dekkers, zijn huisvrouw; Peter Jansen, in huwelijk hebbende Anna Verhaard; Jan van Bree, getrouwd met Theodora Verhaard; Constantinus Verstraten, man van Willemina Verhaard; Joseph Coppes, in huwelijk hebbende Petronella Verhaard; en ten slotte Hendrik Verhaard aan Jan Stevens en Anna Maria Jansen een huis, schuur, hof, weide en akkers, 15 kleine mergen, ten noorden van de gemeene straat te Groeningen. Verder 3 kleine mergen bouwland, de Lange Loopen, 1½ kleine mergen bouwland, de Krumt, 1½ kleine mergen bouwland, de Vuijst, 4½ kleine mergen bouwland aan de Beek Broeke. Vervolgens nog 2 kleine mergen bouwland in het Neerveld, twee percelen aan de Teetenberg,

resp. 1¼ en 1 kleine mergen en twee percelen in het Roijland, welke akkers oostwaarts grenzen aan het bezit van Nicolaas Deenen, resp. 3 /18 en 1 3/4 kleine mergen. Ten slotte nog twee percelen akkerland, resp. 3½ en 3/1 kleine mergen, alles te zamen voor *f* 7332,-. (59)
Op 18 november 1791 verkopen Catharina Janse, weduwe van Gerrit Remmen; Ernestus van den Bosch, in huwelijk hebbende Catharina Remmen; en Jan, Lambertus, Johanna en Wilhelmina, allen kinderen van wijlen Gerrit en Catharina Janse, aan Jan Stevens en Anna Maria Jansen een huisje met aangelag te Groeningen, groot ½ kleine mergen, belast met een chijns van *f* 6/5/- tot behoef van de armen van Vierlingsbeek, voor *f* 516/5/-. (60, 61)
Anna Maria Jansen, weduwe van Jan Stevens, koopt op 25 september 1797 van Catharina van Mechelen, laatst weduwe van Antoon Arts, 3/4 kleine mergen aan de mistweg, 1 kleine mergen akkerland in de Windmortel en 1 kleine mergen bouwland in het Neerveld, alles te Groeningen, voor *f* 420,-. (62) Anna Maria Jansen koopt op 9 januari 1801 7 3/4 kleine mergen weide aan de Vortumse dijk van de erfgenamen van Matthijs Arts en Johanna in de Rijsseld voor *f* 1990,-. (63) Hendrikus Fijten en Hendrina Driessen verkopen aan Anna Maria Jansen, weduwe Stevens, 1 3/4 kleine mergen akkerland, het Parrenbroek onder Vortum, voor *f* 376,-. (64)
Henri Anthon Verheijen, schout civiel van het land van Cuijk, gemachtigd door de Douairière van Harteveld, welke machtiging gepasseerd is voor 'amptsschrijver van het Koninklijk Pruisisch Gericht te Sevenaar' op 8 januari 1805, verkoopt een bouwhof met toebehoren, de Laarshof, groot 49 kleine mergen bouwland en 19 kleine mergen weide, belast met 7 sester rogge, haver en gerst, aan het gewezen Carthuijser klooster te Roermond en als inkomsten 1½ sester rogge van Christiaen Claesen en nog ½ sester rogge van Gerardus Thielen, een allodiaal goed, palende aan de Groeningse peelweg en verder een weide, ten zuiden van de Groeningse Dijk, een weide, de Koepas; een weide, de Drogen; een weide bij de Engelaars; en een weide, de Brunk, aan Anna Maria Jansen, weduwe van Jan Stevens, voor *f* 6835,-. (65, 66, 67)
Op 28 januari 1805 geven Anna Maria Jansen en haar zoon Jan Stevens een hypotheek groot *f* 3003,- tegen 4% rente 's jaars. (68)
Uit dit echtpaar:
1. Stephanus, volgt IV*h*.
2. Johannes, volgt IV*i*.

3. Petrus, volgt IV*k*.
4. Johanna Catharina, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 30 december 1775.

IV*h*. *Stephanus Stevens*, (zoon van IIIc.), r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 3 mei 1768, overleden te Maashees op 12 februari 1855, gaat zowel voor de ned. geref. predikant te Vierlingsbeek als te Sambeek op 5 mei 1792 in ondertrouw met Petronella van den Bosch, met wie hij op 20 mei 1792 te Sambeek trouwt. Petronella van den Bosch, dochter van Petrus van den Bosch en Anna Maria van Els is te Sambeek r.-k. gedoopt op 9 september 1766 en overleden te Maashees op 6 september 1844.
Uit dit echtpaar:
1. Johannes, r.-k. gedoopt te Maashees op 26 februari 1793, ongehuwd, overleden te Maashees op 30 januari 1870.
2. Christina, r.-k. gedoopt te Maashees op 10 februari 1795, trouwt in de gemeente Maashees & Overloon op 25 oktober 1818 met Christiaan van den Bosch, zoon van Lambertus van den Bosch en Johanna Huijbers, weduwnaar van Johanna Verhaart, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 2 maart 1788, landbouwer te Sambeek.
3. Peter Johannes, r.-k. gedoopt te Maashees op 12 oktober 1796, overleden te Vierlingsbeek op 3 maart 1871, trouwt te Sambeek op 20 mei 1821 met Johanna Petronella Zwarts, dochter van Matthias Zwarts en van Petronella Kerstjens, r.-k. gedoopt te Sambeek op 4 februari 1793 en overleden te Vierlingsbeek op 5 december 1872, landbouwers.
   Uit dit echtpaar:
   1. Johannes Hendrikus, geboren te Sambeek op 25 mei 1822, overleden te Vierlingsbeek op 26 juni 1889.
   2. Johanna Petronella, geboren te Sambeek op 13 september 1823, trouwt te Sambeek op 8 mei 1854 met Hendrikus van Kempen, landbouwer geboren en wonende te Sambeek.
   3. Johanna Christina, geboren te Sambeek op 28 november 1824, overleden te Vierlingsbeek op 31 oktober 1899.
   4. Mattheus Jacobus, geboren te Sambeek op 10 maart 1826.
   5. Mattheus Jacobus, geboren te Sambeek op 19 april 1828, overleden te Vierlingsbeek op 9 juli 1880.
   6. Theodora Alberdina, geboren te Sambeek op 5 november 1829, overleden te Vierlingsbeek op 16 januari 1893.
   7. Peter Christiaan, geboren te Sambeek op 26 juli 1831.
   8. Anna Geertruij, geboren te Sambeek op 16 december 1832.

9. Anna Maria, geboren te Vierlingsbeek op 29 september 1837, overleden te Vierlingsbeek op 14 oktober 1892, trouwt (1) te Vierlingsbeek op 23 april 1877 met Wilhelmus Schouten, bierbrouwer, geboren en wonende te Schaijk; trouwt (2) te Vierlingsbeek op 23 september 1881 met Franciscus Gerardus Cloostermans, landbouwer, geboren en wonende te Linden.

4. Anna Maria, r.-k. gedoopt te Maashees op 8 januari 1799, overleden te Maashees op 21 november 1849, trouwt in de gemeente van Maashees & Overloon op 5 februari 1829 met Hubertus Jansen, zoon van Wilhelmus Jansen en van Catharina van den Bosch, r.-k. gedoopt te Maashees 6 oktober 1800, burgemeester van Maashees & Overloon, overleden te Maashees op 29 april 1844.
5. Johanna Stevens, r.-k. gedoopt te Maashees op 13 februari 1801, trouwt in de gemeente Maashees & Overloon op 8 mei 1841 met Gosewinus van Haessem, zoon van Petrus van Haessem en van Gertrudis Bouwmans, r.-k. gedoopt te Sambeek 29 juni 1800, landbouwer te Sambeek.
6. Lambertus, r.-k. gedoopt te Maashees op 14 maart 1803, trouwt in de gemeente van Maashees & Overloon op 4 juni 1840 met Johanna Tervoren, dochter van Michiel Tervoren en van Anna Catharina Stevens, geboren te Maashees op 17 november 1813.
   Uit dit echtpaar, o.m.
   1. Michiel Hubertus, geboren te Maashees op 14 juli 1841.
7. Gerardus, r.-k. gedoopt te Maashees op 12 maart 1805, overleden te Maashees op 28 september 1860, trouwt te Maashees & Overloon op 15 juni 1849 met Johanna Mechtildis Hermans, dochter van Petrus Hermans en van Anna Catharina Stevens, geboren te Maashees op 25 juli 1819 en overleden te Maashees op 7 juni 1862.
   Uit dit echtpaar zijn te Maashees vier zonen en één dochter geboren.
8. Roelof, r.-k. gedoopt te Maashees op 11 november 1808, overleden te Maashees op 9 februari 1891, trouwt te Maashees & Overloon op 5 februari 1841 met Johanna Stevens, dochter van Theodorus Stevens en van Petronella Wijnhoven, geboren te Maashees op 31 juli 1816, welk echtpaar o.m. te Geisteren gewoond heeft. Na het overlijden van Johanna is Roelof hertrouwd met Maria Gertrudis Litjens, dochter van Peter Litjens en van Margaretha Vollenberg, geboren te Venray, overleden te Maashees op 15 maart 1895, 78 jaar oud. (69)
9. Antoine, geboren te Maashees op 20 februari 1813, overleden

te Vierlingsbeek op 20 januari 1883, trouwt te Maashees & Overloon op 27 mei 1843 met Johanna Catharina Cremers, dochter van Sigisbertus Johannes Cremers en van Jacoba Bartholinda Nabben, geboren te Maashees op 7 september 1819, overleden op 19 oktober 1879 te Vierlingsbeek. Dit echtpaar woonde in 1860 op de Groeningse straat. Uit dit huwelijk zijn 11 kinderen geboren.

IV.*i. Johannes Stevens* (zoon van IIIc.), r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 27 november 1769, overleden te Vierlingsbeek op 29 september 1848, trouwt voor schepenen van Vierlingsbeek op 27 april 1806 met Elisabeth Martens, dochter van Peter Martens en van Hendrina Melsen, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 21 september 1780, overleden te Vierlingsbeek op 2 februari 1842.
Johannes is, evenals zijn bruid, woonachtig te Groeningen; hij is akkerman op de Voort, Hof. (70)
Uit dit echtpaar:

1. Johannes, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 17 april 1807, overleden te Boekel op 30 augustus 1886.
2. Petrus, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 13 september 1808.
3. Johannes, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 27 augustus 1810, overleden te Vierlingsbeek op 21 januari 1894, trouwt (1) te Vierlingsbeek op 1 mei 1858 Wendelina Martens, dochter van Jan Martens en van Theodora Brouwers, geboren te Vierlingsbeek op 5 april 1827, overleden te Vierlingsbeek op 5 november 1864; trouwt (2) te Vierlingsbeek op 11 oktober 1875 Johanna Catharina Martens, dochter van Christiaan Martens en van Helena Jacobs, geboren te Vierlingsbeek op 11 januari 1849.
   Uit beide huwelijken zijn geen kinderen geboren.
4. Guilielmine, geboren te Vierlingsbeek op 5 augustus 1813, trouwt te Vierlingsbeek op 18 mei 1850 Johannes van Haessem, zoon van Petrus van Haessem en van Gertrudis Bouwmans, r.-k. gedoopt te Sambeek op 13 maart 1802. Johannes, landbouwer te Sambeek, is weduwnaar van Jacoba Huijbers.
5. Lambertus, geboren te Vierlingsbeek op 2 mei 1815, overleden te Maashees op 6 januari 1894, trouwt te Maashees & Overloon op 19 juni 1840 met Petronella Biermans, dochter van Jacobus Biermans en van Cecilia Stevens, geboren te Maashees op 13 april 1816. Uit dit echtpaar een zoon en een dochter. De dochter trouwt met Nicolaas Deenen uit Groeningen.
6. Johanna, geboren te Vierlingsbeek op 24 maart 1816, overleden te Vierlingsbeek op 19 mei 1976.
7. Antonius, geboren te Vierlingsbeek op 14 mei 1817, trouwt

te Vierlingsbeek op 10 mei 1852 met Anna Catharina Martens, dochter van Gerard Martens en van Helena Henckens, geboren te Venray op 19 juli 1822.
Uit dit echtpaar zijn twee zonen en twee dochters geboren; de oudste dochter is op jeugdige leeftijd overleden.

8. Getruda, geboren te Vierlingsbeek op 29 maart 1819, overleden te Vierlingsbeek op 25 augustus 1887, trouwt te Vierlingsbeek op 12 april 1845 met Antoon Martens, zoon van Godefridus Martens en van Margaretha van Kempen, geboren te Vierlingsbeek op 16 april 1821, overleden te Vierlingsbeek op 3 augustus 1902.
Uit dit echtpaar zijn negen kinderen geboren.
9. Petronella, geboren te Vierlingsbeek op 4 juni 1821, overleden aldaar op 10 juli 1822.
10. Peter Antoon, geboren te Vierlingsbeek op 23 maart 1826, overleden op 9 maart 1851.

IVk. *Petrus Stevens* (zoon van IIIc.), r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 9 augustus 1772, overleden te Vierlingsbeek op 18 april 1821, trouwt op 1 mei 1814 te Vierlingsbeek met Dorothea Deenen, dochter van Nicolaas Deenen en van Johanna van den Bosch, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 21 december 1788. Dorothea hertrouwt op 16 november 1823 te Vierlingsbeek met Jacobus Antonius Creemers, landbouwer te Maashees, en zij trouwt (3) te Overloon & Maashees op 20 juni 1836 met Johannes van de Voordt, burgemeester van Beugen.

IIId. *Johannes Stevens,* (zoon van II.), r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 31 augustus 1742, overleden te Maashees op 28 januari 1823, trouwt te Vierlingsbeek op 2 mei 1773 voor de ned. geref. predikant met Anna Geertruij van den Wollenberg, dochter van Theodorus van den Wollenbergh en van Anna van den Hergraven, r.-k. gedoopt te Vierlingsbeek op 19 maart 1752, overleden te Maashees op 29 augustus 1843.
Gabriel Pouwels en Elisabeth Lemme, zijn huisvrouw; Dirk Janssen, weduwnaar van Maria Lemmen, met zijn meerderjarige dochter Willemina Janssen; Johanna en Geertruij Lemmen; Jacobus Jansen met Margaretha Lemmen, zijn huisvrouw; Arnold van Hout, in huwelijk hebbende Elisabeth Huigen; Barthel van Ham en Geertruij Huigen, zijn huisvrouw; Lambertus Rodermans, in huwelijk hebbende Petronella Huigen; verkopen aan Johannes Stevens en Geertruij van den Wollenberg 4 kleine morgen weide te Groeningen op 3 mei 1777 voor *f* 1320,-. (72)
Op 17 maart 1786 verkopen Johannes Stevens en Geertruij,

zijn huisvrouw, 5 kleine morgen weiland aan de Engsestraat te Groeningen aan Agnes van Els, weduwe van Peter Kerstjens, voor *f* 1750,-. (73)
Voorts verkopen Johannes en Geertruij op 24 november 1784 aan Willem Theunissen en Willemina van het Hullenaar, zijn huisvrouw, twee percelen bouwland in het Staatse veld, resp. 1 kleine morgen en 7/16 kleine morgen, te zamen voor *f* 190,-. (74)
Kinderen van dit echtpaar:

1. Theodorus, r.-k. gedoopt te Sambeek op 28 oktober 1776 en overleden te Maashees op 5 april 1842, bouwman te Maashees, trouwt in de gemeente Maashees & Overloon op 4 mei 1814 met Petronella Wijnhoven, dochter van Herman Wijnhoven en van Elisabeth Dekkers, r.-k. gedoopt te Geisteren op 2 november 1784, landbouwster te Maashees, overleden aldaar op 5 juni 1864.
   Uit dit echtpaar twee dochters en vijf zonen.
2. Johanna Catharina, r.-k. gedoopt te Sambeek op 21 maart 1779 en overleden te Maashees op 29 oktober 1859, trouwt (1) te Maashees & Overloon op 12 april 1812 met Michael Tervoren, arbeider, zoon van Jan Tervoren en van Helena van de Staay, r.-k. gedoopt te Maashees op 14 februari 1780 en overleden aldaar op 9 mei 1817. Johanna Catharina trouwt (2) te Maashees & Overloon op 15 april 1818 met Petrus Hermans, landbouwer te Wanssum, zoon van Henricus Hermans en van Johanna Deckers, r.-k. gedoopt te Wanssum op 26 augustus 1775 en overleden te Maashees op 20 maart 1865.
3. Johannes, r.-k. gedoopt te Sambeek op 21 januari 1781.
4. Albertus, r.-k. gedoopt te Sambeek op 5 juni 1783, overleden te Sambeek op 23 december 1823, azijnbrouwer van beroep.

NOTEN

1. De geraadpleegde registers bevinden zich in het Rijksarchief in Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch.
   ORA = Oud Rechterlijk Archief; ONA = Oud Notarieel Archief.
2. Bij deze doop staat vermeld voor de ouders: ex Rijckevoort.
3. Dit bruidspaar is - wegens absentie van de predikant - in ondertrouw opgenomen door de koster. De huwelijkssluiting heeft niet - zoals gebruikelijk - op zondag plaatsgevonden, doch in de week 'om redenen'.
   Voorts staat vermeld bij het overlijden van Stephanus Reijnders: subitance morte (plotseling overleden).
4. Eén kl. mergen = 28 roeden.
5. ORA land van Cuijk 288 f 270v, R.A.-'s-Hertogenbosch.
6. ORA land van Cuijk 288 f 274, R.A.-'s-Hertogenbosch
7. ORA land van Cuijk 289 f 2v, R.A.-'s-Hertogenbosch.
8. ORA land van Cuijk 289 f 4, R.A.-'s-Hertogenbosch.
9. Allodiaal goed: vrije eigendom, niet leenplichtig.

10. De opbouw van het betalingsysteem was destijds: 16 penningen vormen 1 stuiver en 20 stuivers vormen één gulden. Het vermelde bedrag bedraagt 302 guldens, 10 stuivers en geen penningen.
11. ORA land van Cuijk 289 f 11, R.A.-'s-Hertogenbosch.
12. ORA land van Cuijk 289 f 65, R.A.-'s-Hertogenbosch.
13. ORA land van Cuijk 289 f 104, R.A.-'s-Hertogenbosch.
14. ORA land van Cuijk 289 f 157, R.A.-'s-Hertogenbosch.
15. Daar een vrouw niet bevoegd was tot rechtshandelingen, moest zij vergezeld worden door een 'voogd'. Hier heeft zij zich als voogd gekozen - voor deze transactie - Roelof van Els, een schepen.
16. ORA land van Cuijk 289 f 95, R.A.-'s-Hertogenbosch.
17. ORA land van Cuijk 291 f 30v, R.A.-'s-Hertogenbosch.
18. ORA land van Cuijk 290 f 43, R.A.-'s-Hertogenbosch.
19. ORA land van Cuijk 290 f 100v, R.A.-'s-Hertogenbosch.
20. ONA Vierlingsbeek N 8236 acte 158, R.A.-'s-Hertogenbosch.
21. ORA land van Cuijk 291 f 122v, R.A.-'s-Hertogenbosch.
22. ORA land van Cuijk 291 f 135, R.A.-'s-Hertogenbosch.
23. Het is niet zeker of het inderdaad om dit kind gaat. Er staat vermeld: Proles Stephani Reijnders et Joanna Aalders, ex Vortum. Men woonde dus op dat tijdstip te Vortum.
24. Egbert heeft nog geen 'vaste' familienaam; hij wordt met zowel Reinders als met Stevens aangeduid.
25. ORA land van Cuijk R 290 f 88, R.A.-'s-Hertogenbosch.
26. ORA land van Cuijk R 290 f 175, R.A.-'sHertogenbosch.
27. Dit pand is de Kiek Uit, een boerderij in de Heihoek, tegenwoordig ten westen van de spoorlijn Nijmegen-Venlo.
28. Een genealogie Deenen is in voorbereiding.
29. ORA land van Cuijk R 291 f 152v, R.A.-'sHertogenbosch.
30. ONA Vierlingsbeek N 8238 acte 43, R.A.'s-Hertogenbosch.
31. ONA Vierlingsbeek N 8261 acte 1 & 13, R.A.-'s-Hertogenbosch.
32. ORA land van Cuijk R 291 f 17, R.A.-'s-Hertogenbosch.
33. ORA land van Cuijk R 296 acte 39, R.A.'s-Hertogenbosch.
34. ORA land van Cuijk R 296 acte 87, R.A.'s-Hertogenbosch.
35. ONA Vierlingsbeek N 8262 acte 44, R.A.'s-Hertogenbosch.
36. ONA Vierlingsbeek N 8262 acte 30, R.A.'s-Hertogenbosch.
37. ONA Vierlingsbeek N 8262 acte 39, R.A.'s-Hertogenbosch.
38. ONA Vierlingsbeek N 8262 acte 40, R.A.'s-Hertogenbosch.
39. Balten Wilbers, geboortig van Sambeek, trouwt te Vierlingsbeek op 9 mei 1784 met Catharina Verrosmeulen. Hij overlijdt te Vierlingsbeek op 25 november 1807.
40. ORA land van Cuijk R 293 f 94, R.A.-'s-Hertogenbosch.
41. De naam van het kind is niet vermeld. Er staat: Proles Reijneri Stevens et Hendrina Fransen. Er heerst in die periode een dysenterie-epidemie.
42. Als beroep staat voor Martinus vermeld: schoenmaker bij zijn huwelijk; in zijn overlijdensakte staat hij vermeld als landbouwer.
43. ORA land van Cuijk 293 f 25v, R.A.-'s-Hertogenbosch.
44. Wilhelmus heeft verschillende beroepen uitgeoefend. Wanneer hij trouwt staat hij vermeld als "s'-lands gaarder"; verder komt hij voor als blauwverver en in 1840 is hij herbergier. Bij zijn overlijden wordt hij vermeld als winkelier.
45. Als beroep van Anna Wilhelmina wordt vermeld ventster.
46. ONA Vierlingsbeek N 8235 acte 98, R.A.-'s-Hertogenbosch.
47. Hun moeder is: Anna Maria Arts, dochter van Jasper Ardts en van Petronella Thomassen, geboortig van Beugen, overleden te Vierlingsbeek op 5 februari 1825, weduwe van Peter Verberkt.
48. ONA Vierlingsbeek N 8243 acte 164, R.A.-'s-Hertogenbosch.
49. ONA Vierlingsbeek N 8243 acte 172, R.A.'s-Hertogenbosch.
50. ONA Vierlingsbeek N 8244 acte 208, R.A.'s-Hertogenbosch.
51. Anna Maria wordt vermeld als Jansen en als A(a)rts.
52. ORA land van Cuijk R 290 f 83, R.A.-'s-Hertogenbosch.
53. ORA land van Cuijk R 290 f 92, R.A.-'s-Hertogenbosch.
54. ORA land van Cuijk R 290 f 136, R.A.-'sHertogenbosch.
55. ORA land van Cuijk R 291 f 14, R.A.-'s-Hertogenbosch.
56. ORA land van Cuijk R 291 f 31v.

57. Vernadering: de koop wordt ongedaan gemaakt, door iemand die 'nader in den bloede stond tot de verkoper' dan de koper, d.w.z. een familielid maakte de koop ongedaan. Moest geschieden binnen een termijn van één jaar na de oorspronkelijke verkoop.
58. ORA land van Cuijk R 291 f 50.
59. ORA land van Cuijk R 291 f 110v.
60. ORA land van Cuijk R 291 f 134v.
61. Deze chijns is afgelost op 11 januari 1803 met *f* 200,-.
62. ORA land van Cuijk R 292 f 31v.
63. ORA land van Cuijk R 292 f 104v.
64. ORA land van Cuijk R 292 f 104v.
65. ORA land van Cuijk R 293 f 5.
66. Allodiaal goed: een vrij, niet-leenroerig goed.
67. Met de verschillende sesters rogge, tarwe en gerst pachten worden leningen aangegeven, waarvoor men jaarlijks met een bepaalde maat van deze korensoorten moest betalen. Deze hoeveelheden graan werden als regel vervangen door een bedrag in geld.
68. ORA land van Cuijk R 293 f 9v.
69. Uit het huidige onderzoek is niet gebleken, dat er een verwantschap bestaat tussen Roelof en zijn vrouw Johanna.
70. Hiermede is hoogstwaarschijnlijk bedoeld de boerderij de Hof, die tegenover de boerderij de Voort ligt aan de Heihoekstraat.
71. In zijn ondertrouwakte staat vermeld: geboren te Holthees. Dit behoeft niet letterlijk zo te zijn. Het kan ook betekenen dat hij er heel lang gewoond heeft.
72. Land van Cuijk ORA 290 f 171.
73. Land van Cuijk ORA 291 f 60v.
74. Land van Cuijk ORA 291 f 45.

Het glibberige pad van een verleidelijke hypothese:
de tekens van recht en de heraldiek

A.H. Hoeben
Liatrislaan 12, 5582 GJ Aalst-Waalre

Het mag wel algemeen bekend worden verondersteld dat de gebieden van geschiedenis en de daarmee verbonden hulpwetenschappen zoals genealogie en heraldiek, voor wat betreft de perioden tot in de Middeleeuwen, kampen met één grote moeilijkheid: de spaarzaamheid van dateerbare bronnen ter staving van hypothesen die feitelijkheden op een aanvaardbare wijze moeten vervangen. Zo lang auteur en lezer zich bewust zijn van het gevaarlijke terrein waarop men zich bevindt, kunnen hypothesen stimuleren tot nader onderzoek en ordening van indirecte aanwijzingen dan wel leiden tot het betreden van minder voor de hand liggende gebieden, waar mogelijk door vergelijking dan een vast(er) bewijs voor de gedachtengang kan worden gevonden.
Dat het gebruiken van een hypothese, maar dan als algemeen aanvaarde stelling, gevaren in zich bergt, kan men geïllustreerd vinden in een negen jaar oud artikel dat mij pas onlangs onder ogen kwam en waarin Knippenberg de bakstenen figuren in muren van kerken behandelt. (1)
Wat gebeurt er namelijk? De auteur gaat er van uit dat de veronderstellingen van Smit in zijn werk *De Brabantsche Beelden en Teekens van Recht*, die voor een aantal heraldische figuren een bloed- of volksbanteken als oorsprong ziet, nader ondersteund wordt door de figuren als maalteken (in de heraldiek schuinkruis), gewoon kruis, hart, pentagram, etc. die voorkomen in muren van baksteen in Frankrijk, België en Nederland en waarvan Knippenberg enkele overzichten bijvoegt.
Ik vind het hier niet de plaats de theorieën van Smit zelf ter discussie te stellen. Ik wil slechts wijzen op het merkwaardige bouwsel van gegevens dat door Knippenberg wordt gepresenteerd en wil mij daarbij ook nog beperken tot enkel heraldische argumenten die hij aanvoert.
Schrijver vermeldt en beeldt af een wapen en een bijbehorende tekstplaat, betrekking hebbend op Robertus van Gruuthuuse, met het jaartal 1138 en de tekst die zegt dat deze Robert de eerste abt van de Abdij Ter Duinen is geweest. (2) Knippenberg zegt dan: '.. het wapen is gevierendeeld, tweemaal het gelijkarmi-

ge kruis, tweemaal het maalteken, *de tekens van wereldlijke en geestelijke rechtsmacht...*' (cursivering van mij)
Wat zijn nu de feiten? Ten eerste, in 1138 komen nog geen wapens voor in schildvorm, wel bepaalde tekens die later tot geslachtswapen zijn geworden. Het oudste wapenschild in West-Europa is te vinden in het zegel van Raoul de Vermandois in 1146. (3) Vervolgens, het vierendelen van wapens is van latere tijden. Smit zelf noemt een zegel van een anoniem persoon uit Frankrijk van *waarschijnlijk* 1181 als oudste specimen van de vierendeling in deze streken. (4)
Verder, het oudste schuinkruis in een wapen is, nog steeds volgens Smit, van 1195, gevoerd door een de Vernon. (5)
Een wapen Gruuthuse wordt door De Raadt inderdaad beschreven zoals de afbeelding in het artikel van Knippenberg weergeeft, maar dan zijn we al in 1339 beland. (6) De vraag is nu: kunnen we aannemen dat de 'tekens van macht' van de abt Robert van Gruuthuuse uit 1138 door hem zijn doorgegeven aan zijn familie (om aan afstammelingen nog maar niet te denken)?
Ik denk dat niemand hierop bevestigend zal durven antwoorden. Daarom ook mijn conclusie: het wapen bij het jaartal en de naam van de abt is een gewoon familiewapen dat op een later tijdstip op de gedenkplaat is aangebracht en daarom niet gebruikt mag worden als bewijs voor het door Knippenberg behandelde onderwerp.
De ingemetselde harten vindt de auteur moeilijker verklaarbaar, zodat hij een mogelijke relatie legt met de bruidspoorten van kerken. Dan noemt Knippenberg ook nog, zonder enige samenhang met het daaraan voorafgaande, de harten in het gemeentewapen van Geldrop, waarvan inmiddels wel vast staat dat het geen harten maar plompebladeren zijn. Helemaal geen zin heeft het mijns inziens om dan ook nog een zegel van de prelaat van Postel uit 1647 erbij te halen, evenmin trouwens als het voorkomen van één zegel in de vorm van een hart en het éénmalige hartvormige hartschild, op de zovele duizenden (honderdduizenden ?) zegels die in de archieven rusten en waarbij dergelijke vormen, gezien de reeds gepubliceerde zegels, zeer waarschijnlijk grote uitzonderingen zijn. (7)
Al met al is het artikel een collage van allerhande gegevens, die jammer genoeg niet bijdragen tot een verdere onderbouwing van de ideeën zoals door Smit in 1957 in zijn regelmatig aangehaalde werk gelanceerd. Op deze manier wordt aan geen enkel facet van de geschiedenis een bijdrage geleverd, maar blijven we hangen in de sfeer van legenden, waaraan de lokale en regionale historie vaak zo rijk is (om de term mank gaan maar niet

te gebruiken).

NOTEN

1. W.H. Knippenberg, Oude rechtstekens in bakstenen kerkmuren. In: *Brabantse Oudheden*, 1977, pp. 241-258.
2. Knippenberg, *a.w.*, p. 246, afb. 2.
3. M. Pastoureau, *Traité d'héraldique*, p. 31.
4. J.P.W.A. Smit, *Brabantsche Beelden en Teekens van Recht*, 1957, p. 141, met verwijzing naar Gheusi (zonder titel), p. 3.
5. Smit, *a.w.*, p. 197, noot 2. Hierbij ga ik met Smit voorbij aan het oncontroleerbare gegeven bij Butkens, die aan Leonius van Brussel omstreeks 1175 een wapen met een schuinkruis toeschrijft: Smit, *a.w.*, p. 199 met verwijzing naar Butkens, *Trophées de Brabant*, II, p. 107.
6. Zegel van 'Jhan van den Gruuthuse, heer van Ha' in: J.Th. de Raadt, *Sceaux armoriés des Pays-Bas* etc., IV, p. 460.
7. Knippenberg, *a.w.*, p. 247.

Reactie

drs. W.H.Th. Knippenberg
Socrateslaan 115, 5216 CT 's-Hertogenbosch

Laat ik beginnen met te zeggen, dat het me verheugt dat er na negen jaren eindelijk eens een reactie komt op mijn artikel over *Oude rechtstekens in bakstenen kerkmuren*. Dat artikel was een eerste verkenningstocht op zoek naar de geografische verspreiding van vreemde tekens op gebouwen uit de 16de-17de eeuw en nu nog zichtbaar. In Noord-Frankrijk had de Franse architect Paul Meuret 783 van zulke tekens gevonden en daarover in 1973 een uitvoerig artikel gepubliceerd. Ik heb hem bezocht en hem erop gewezen, dat in Nederland dezelfde tekens bekend zijn, in Noord-Brabant alleen ongeveer 120 en een zelfde aantal in België. Op zijn verzoek heb ik daarna mijn gegevens in 1977 gepubliceerd. Dat ik daarbij de hulp inriep van dr. J.P.W.A. Smit, de oud-rijksarchivaris te 's-Hertogenbosch, is begrijpelijk.
Omdat ook Paul Meuret moeite had met de verklaring van de tekens en zeven mogelijke hypothesen aanhaalde, die mij als geheel onwaarschijnlijk leken, heb ik een andere hypothese voorgesteld en getracht die te onderbouwen met moeilijk vindbaar bouwmateriaal.
De heer Hoeben toont aan dat enige bouwstenen te licht zijn bevonden en verwijderd moeten worden. Het zij zo. Maar welke heraldicus verklaart, waarom in Noord-Frankrijk meer dan een kwart van alle tekens uit harten bestaat? In een artikel, dat ik over ditzelfde onderwerp kon publiceren in het tijdschrift

Monumenten 3 (1982) nr. 11-12, p. 4-11, heb ik de door de heer Hoeben gewraakte aanhalingen over het hart dan ook wijselijk weggelaten.
Over de geografische verspreiding van de bakstenen tekens weten we de tien laatste jaren veel meer dan tevoren. De Belgische architect M.A.W. Driessen heeft in het congresboek *Actes du colloque international de glyptographie de Saragosse* van 1982 onder de titel 'Les marques magiques de maçons' (p. 441-457) ongeveer 150 tekens alleen uit Belgisch Limburg opgenomen. De verklaring blijft ook hier, zoals uit de titel blijkt, duister. Het onderzoek is nog jong en terecht noemt de heer Hoeben het een glibberig pad. Iedere kritische bijdrage kan helpen dat pad te verharden of onder het ijslaagje het juiste pad te vinden. Ik dank de heer Hoeben voor zijn eerste bijdrage.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Nicolaas Reijnen en familie Scheffers

Op 18 december 1741 wordt te Limburg Nicolaas Reijnen gedoopt als zoon van Johannes Reijnen en Elisabeth Jansens. Nicolaas is gehuwd met Adriaantje van Tuijl en Maria Verheyden en is op 16 juli 1810 te Helvoirt begraven. Vraag: wie kan mij iets meer vertellen over bovenstaande Nicolaas Reijnen en zijn ouders?

Tevens contact gezocht met genealogen die kwartieren hebben waarin leden van de familie Scheffers (o.a. voorkomende te Oisterwijk e.o., Waalwijk en Vught) voorkomen.

F.A.J.M. Scheffers, Biezenmortelsestraat 11, 5074 PD Udenhout

DE NOORDBRABANTSE BEGIJNEN IN HET BEGIJNHOF VAN TURNHOUT
(vervolg van De Brabantse Leeuw 1986, 55-64)

J. van Gils, Doelenstraat 68, 5081 CM Hilvarenbeek

37. CATHARINA DE BIJE[37]
Dochter van Johannes de Bie en Janneke Blocx, geprofest te Turnhout 9.5.1717. In 1732 en 1734 machtigt zij haar broer Franciscus de Bije, kapelaan te Oud-Gastel, om haar goederen te beheren, gelegen te Wouw, Roosendaal en Vosmeer.
Enigszins ziekelijk maakt zij haar testament 26 9bris 1734. Zij wil begraven worden in de kerk van het begijnhof 'omtrent de sepulture van haere moeije Catharina Blockx'. In de kerk moeten bij haar begrafenis '50 pond witte wasschen keersen' branden.
Bovendien wil zij dat dan de O.L.V.-klok van de St. Pieterskerk geluid wordt. Na haar overlijden moeten twee dertigsten en voor een bedrag van 300 gulden missen van requiem gecelebreerd worden. Iedere begijn krijgt voor 3 stuivers wittebrood, de armen van Turnhout 1½ viertel rogge in gebakken brood en de R.K. armen van Halsteren 25 gulden.
Vier van haar beste hemden zijn voor haar nicht Cornelia Vennen, geestelijke dochter. Aan haar neef Joannes de Bije vermaakt zij 600 gulden Hollands "om daermede sijne scholing in de latijnsche taele, waertoe voors. Joannes alhier binnen Turnhout is, te voltrecken tot den rethorica ende dialectica".
Haar onroerende goederen geeft zij, in twee gelijke parten, in eigendom aan haar broers Jan en Cornelis de Bije. Executeur-testamentair wordt haar broer Franciscus en hij krijgt hiervoor de pacht of het jaarlijks inkomen van een perceel land onder Wouw, groot 5 gemeten.
Bij codicil bepaalt Catharina enige weken later dat het part van haar broer Jan de Bije eigendom wordt van zijn kinderen. Jan krijgt alleen het vruchtgebruik.
38. CATHARINA BLOCX[38]
Zij was een dochter van Cornelis Block van Noordgeest, die 8.2.1652 te Wouw huwde met Catharina Jansdr. Engelen.
Geprofest 8.6.1681 en overleden te Turnhout 3.8.1711.
In 1693 machtigt zij haar broer Pieter Blocx, wonende te Halsteren, om te Wouw drie percelen land te verkopen, haar voor 1/3 deel competerende.
39. CORNELIA BOLSIUS
Geboren te 's-Hertogenbosch en 26 jaar oud geprofest 20 7bris 1790.
Zij overleed te Turnhout 19.1.1822. Haar ouders waren Joannes Bolsius en Catharina van Ospen.
40. CECILIA VAN DEN BOOME
Gedoopt te Lierop 11.1.1741, dochter van Franciscus van den Boome en Wilhelmina Voermans. Geprofest 8.6.1766, overleden te Turnhout 26.6.1833 en aldaar begraven 28.6.1833.
41. REIJNERA CLARA BOONAERTS[39]
Zij werd 6.10.1683 te Oss gedoopt als dochter van Gisbertus Boonaerts en Agnes van Meerwijck en werd 16.5.1706 geprofest.
Haar vader behoorde tot de dorpsnotabelen; hij was schepen van Oss en tot 1694 erfsecretaris van het kwartier van Maasland.
In haar eerste testament, gemaakt in 1731, verklaart Reijnera begraven te willen worden in de kerk. Aan haar zuster Adriana Tresia Boonaerts vermaakt zij vijf dozijn beste servetten, acht tafellakens en vijf paar slaaplakens, aan haar nicht Agnes van Ruremond zes zilveren lepels en vorken, een zilveren peperbus, twee zilveren zoutvaten en een zilveren schenkkan, haar neef Hubertus van Ruremond krijgt zes zilveren lepels en vorken, een zilveren beker, een zilveren tafelbel, een zilveren mosterdpot, een damasten tafellaken en twaalf damasten servetten.
Begijn Immeraet krijgt 50 gulden boven hetgeen zij aan haar verschuldigd is en het vruchtgebruik van de resterende meubilaire goederen en huisraad, haar leven lang. Deze goederen worden daarna het eigendom van haar zuster Adriana Tresia, die bovendien de helft erft van de resterende roerende goederen. De andere helft hiervan is voor haar broer Alexander Boonaerts.
Van de erfelijke goederen komen de gronden onder Orten en Empel aan haar broer Alexander, haar hoeve onder Helvoirt aan Agnes Maria van Ruremond en haar hoeve te Berchem aan sr. Joannes Josephus van Ruremond, op voorwaarde dat deze erfgenamen de reële en personele schulden betalen.

Reijnera maakt in 1748, ziek zijnde, een nieuw testament. Hierin geeft zij aan haar zuster Adriana Tresia Boonaerts het volle eigendom van haar hoeve te Berchem en het vruchtgebruik van de hoeve te Helvoirt.
Na het overlijden van Adriana Tresia zal de hoeve te Helvoirt eigendom worden van haar kinderen Agnes Maria en Hubertus van Ruremond. De vier kinderen van Alexander Boonaerts krijgen ieder 50 gulden en worden daarmee gesecludeerd uit de erfenis.
Haar zwager Reijnier Jacobus van Ruremond, wonende te Oss, machtigt Reijnera in 1738 tot het afleggen 'van soodanighe dijckgelofte als noodigh ende behoorelijck is tot Empel ten behoeve van twee parcheelen dijckx te weten de helft van 15 voet dijckx tegens over de hooghe huijse met de helft van 5 voet teghens Neel Gilis huijs'. In 1751 vordert hij te Oss een som geld voor haar.
Reijnera Clara Boonaerts overleed te Turnhout 27.10.1752.

42. MARIA CORNELIA BOONS
Werd gedoopt te Dommelen 9.9.1750, geprofest 27.9.1772 en overleden te Turnhout volgens het overlijdensregister van de stad 19 8bris 1813. In het overlijdensregister van het begijnhof staat dat zij 20 8bris 1813 gestorven is.
Haar ouders waren Adrianus Boons en Elisabeth Coppens.

43. MARIA ELISABETH BOONS
Afkomstig van Dommelen en 23 jaar oud geprofest 9.6.1771. Zij overleed te Turnhout 28.9.1795.

44. JOANNA BOOT[40]
Zij werd 30.5.1660 geprofest en overleed op het begijnhof in 1727 als Johanna Boet.
Volgens haar wilsbeschikking wilde zij begraven worden in de kerk en moest 50 gulden gereserveerd worden voor het celebreren van zielemissen.
Zij prelegateerde aan haar zuster Dingena Boot het vruchtgebruik van een hoeve met landerijen, gelegen in het gehucht de Zegge onder Oudenbosch en het eigendom aan diens kinderen. De resterende goederen geeft zij, ieder voor 1/3 deel, aan haar zuster Dingena en haar broers Peeter en Jan Boot.
Haar broers pater Franciscus Boot en broeder Andreas Boot krijgen ieder een aalmoes van 50 gulden.
Elf jaar later, in 1701, ratificeert zij dit testament met enkele veranderingen; boven de missen die gedaan moeten worden wil zij nog twee dertigsten, haar neef Adriaen Swagemackers krijgt 25 gulden en het legaat van haar broer Peeter Boot wordt uitgebreid met 1/6 part in een hoeve onder Gastel en een kapitaal van 350 gulden.

45. CATHARINA MARIA VAN BRAGT
Geboren te Waspik 23.2.1839 en geprofest te Turnhout 4.6.1860.

46. ANNA MARIA MARGARETHA BRENTA
Zij werd geboren te 's-Hertogenbosch en 28 jaar oud geprofest 18.4.1837.
Te Turnhout overleed zij 18.9.1841 en aldaar werd zij 21.9.1841 begraven. Haar ouders waren Jacobus Antonius Brenta en Mechtildis van Goch.

47. MARTINE BRIL[41]
Zij werd 21 jaar oud geprofest 9.5.1785. Zij was een tante van begijn Johanna Kuylen uit Woensdrecht, die een dochter was van Wilhelmus Kuylen en Cartharina Bril. Volgens het professieboek was zij afkomstig uit 'Cruysweg', volgens het *Aardrijkskundig Woordenboek* van Van der Aa een straat in Staats-Vlaanderen. Mogelijk komt zij niet uit Cruysweg, maar uit Kruisstraat in West-Brabant (volgens Van der Aa een buurtschap in de gemeente Roosendaal en een buurtschap in de gemeente Hoeven).

48. JOHANNA BROCKEN[42]
Zij werd 26.1.1704 te Tilburg gedoopt als dochter van Peter Joost Brocken en Maria Couwenberg. In een Tilburgse akte van 1727 wordt Johanna Brocken begijn te Turnhout genoemd. Zij komt als zodanig niet voor in het professieboek van het begijnhof. Wel werd 1.10.1724 een Joanna Theresia Brock geprofest, die 11.6.1779 als *jubilaria te Turnhout overleed. Mogelijk is deze Joanna Theresia Brock dezelfde als* Johanna Brocken. Het is ook mogelijk dat Johanna Brocken niet als begijn, maar als geestelijke dochter te Turnhout woonachtig was.

49. ANGELINA VAN DEN BROEK
Geboren te Bavel 17.9.1854, geprofest 11.5.1880 en overleden te Turnhout 19.12.1896. Aldaar begraven 21.12.1896.
Haar ouders waren Nicolaas van den Broek en Joanna Adriaensen.

50. ANNA MARIA VAN DEN BROEK
Zij werd 23.3.1862 te Chaam geboren als dochter van Nicolaas van den Broek en

Joanna Adriaensen en was dus een zuster van Angelina van den Broek.
Zij werd 1.10.1883 geprofest en overleed te Turnhout 19.6.1894. Aldaar begraven 21.6.1894.

51. MARIA VAN DEN BROEK[43]

Zij werd 18.5.1670 geprofest en overleed te Turnhout 13.10.1721.
Zij was een nicht van begijn Anna de Wit uit Wintelre en erft van haar in 1677 een pattacon. Verdere gegevens zijn niet bekend.

52. DYMPHNA BRUIJNINCX[44]

Afkomstig uit Baarle-Nassau, geprofest 25.9.1661 en overleden te Turnhout 2.9.1684.
Haar erfgenamen zijn Dymphna, dochter van Peter Stevens, die in 1660 te Baarle-Nassau trouwde met Jacomijn Bruijnincx, een nicht van Dymphna Bruijnincx, en Jan Peterszn. Stevens.

53. CLARA DE BRUYN

Gedoopt te Grave 27.3.1804, overleden te Turnhout 10.11.1865 en aldaar begraven 13.11.1865. Zij werd 30.7.1827 geprofest en was later grootmeesteres van het begijnhof.
Haar ouders waren Petrus Ignatius Joannes de Bruyn en Clara Maria Elisabeth de la Geneste.

54. JOHANNA MARIA BUSSCHOP[45]

Zij werd te Antwerpen gedoopt in de St. Jacobus-kerk als dochter van Daniël Busschop en Johanna Sijnen uit Heeze. Catharina Sijnen uit Heeze, grootmeesteres van het Turnhoutse begijnhof, was haar nicht.
Johanna Maria Busschop werd 29.5.1729 geprofest en overleed te Turnhout 30.7.1758. In haar wilsbeschikking brengt zij de wens naar voren om begraven te worden in de kerk bij de preekstoel. Bij haar begrafenis moet 40 pond waslicht branden en moeten drie wittebroden worden uitgereikt aan iedere begijn. Verder moeten twee dertigsten en 200 missen van requiem worden opgedragen en fundeert zij met een bedrag van 100 gulden twee eeuwige gelezen jaargetijden voor de zielerust van zichzelf en haar ouders, een in de kerk van het begijnhof en een in de St. Walburghkerk te Antwerpen.
Haar universele erfgenaam is haar broer Daniël Justus Busschop, kanunnik te Turnhout.

55. ELISABETH BUYCX[46]

Zij overleed te Turnhout 18.11.1664. Haar professiedatum is niet met zekerheid te zeggen; 22.9.1647 en 16.5.1649 werd een Elisabeth Buycx geprofest.
Als nicht van begijn Geertruijd van Reuth uit Baarle-Nassau erft zij in 1662 een begijnendoek. Verder is alleen bekend dat zij een dochter was van Daniël Buycx.

56. ANNA BUYSSEN[47]

Dochter van sr. Willem Buyssen van 's-Hertogenbosch, geprofest 13.5.1668 en te Turnhout overleden 24.8.1720, 'jubilaria'.
In 1667 machtigt zij haar vader 'tot voorderinghe van haere staet ende toecommende professie' een kapitaal van 200 rijns guldens te vorderen van haar neef en momboir sr. Johan Roeloffsen Kievits, bij testament aan haar vermaakt door wijlen haar tante Elisabeth Buyssen.

57. CATHARINA CASTELIJNS[48]

Dochter van Jan Jan Dirck Castelijns uit Dongen en Marie Adriaen de Bont uit Tilburg, geprofest te Turnhout 8.9.1675 en aldaar overleden 21.8.1730.
Bij testament laat zij de verzorging van haar begrafenis over aan haar nicht Maria Anna Castelijns. Maria Anna krijgt hiervoor haar kleding, meubelen en verdere huisraad. Haar broer Dirck erft het vruchtgebruik van haar onroerende goederen, gelegen te Tilburg in de herdgang Korvel. Zijn kinderen krijgen de goederen in eigendom.
Dit testament werd in 1719 door Catharina teniet gedaan.
Te Tilburg verkoopt zij in 1695 een obligatie van 400 gulden aan Antonij Stackenborgh en leent zij enkele malen geld aan familieleden.

58. MARIA ANNA CASTELIJNS[49]

Zij werd 15.2.1681 te Riel gedoopt als dochter van Dirck Jan Castelijns en Anneken, dochter van Herman Hendricks de Roy alias Witlock en Anna Jan Wouters Verrijt.
Dirck Castleijns, broer van begijn Catharina Castelijns, woonde later te Goirle, waar hij herbergier was en collecteur. Hij hertrouwde aldaar met Adriana van Voorst, dochter van de gereformeerde schoolmeester Willem van Voorst.
Zijn dochter Maria Anna woonde op het begijnhof te Turnhout als geestelijke dochter bij haar tante Catharina Castelijns en woonde nog aldaar in 1735, toen zij optrad als

geldschietster. Zij overleed te Antwerpen.
59. HUBERDINA CEUSTERS[50]
Geprofest 29.5.1712 en overleden te Turnhout 24.7.1751. Zij was afkomstig uit Oss of omgeving en woonde samen met haar halfzuster, begijn Joanna Loodens. Bij testament vermaakt zij de helft van haar meubelen, kleding en huisraad aan haar nicht Maria Aerts, wonende te Oss, dochter van Govaert Aerts, op voorwaarde dat zij begijn wordt.
60. ELISABETH CHEEUWS[51]
Zij was een dochter van Adriaen Cheeuws, meester timmerman te Breda, en Anna Jan Coopmans uit Oosterhout en werd 28.9.1710 geprofest.
In 1720 machtigt zij haar broer advocaat Johan Cheeuws zich te vervoegen bij Pieter Jacob Calckberner, die gehuwd was met haar zuster, om inzicht te krijgen in het beheer van haar zusters goederen. Aan Sebastiaan van Glabbeeck, majoor bij de artillerie, in dienst van de Verenigde Nederlanden, verkoopt zij in 1727 een obligatie van 100 gulden staande ten laste van de generaliteit. Procureur Johan Beeris te Breda machtigt zij in 1727 een schepenschuldbrief van 4000 gulden voor de wethouders van Oosterhout te cederen aan haar broer Johan Cheeuws.
Haar eerste testament maakt Elisabeth Cheeuws in 1724. Zij wil begraven worden in de kerk en schenkt haar goederen aan de kinderen van haar broer Johan Cheeuws in eigendom. Het vruchtgebruik is voor hun vader.
In een nieuw testament, gemaakt in 1727, verklaart zij begraven te willen worden onder 'een blauwen steenen sarck met marmeren rand en marmeren kruijs en letters, niet begeirende dat bij haer uijtvaert gebruijkt sal worden de groote clocke, geen licht op de croon staende midden in de kerk, maer voor ider heijlige een keers van een 1/2 pont en het volle licht bij de baer, het hoog- ende zijaltaeren'.
Bij haar begrafenis krijgt de pastoor een pattacon, iedere dienaar of tweede heer een schelling, de scholieren 30 stuivers, iedere begijn drie wittebroden en de meesteressen, de begijnen die met haar geprofest zijn en de begijnen die op haar sterfdag bij haar wonen 'een pot wijn en eenen corinthenkoeck van twee stuijvers'.
De begijnen die bij haar wonen krijgen bovendien nog een kleine begijnendoek en een boek, begijn Barbara Ampsons haar beste overrok, rok, voorschoot en kapruin. De rest van haar kleding is voor de arme begijnen.
Aan de kerk vermaakt zij 200 gulden en bovendien nog 150 gulden voor de fundatie van een eeuwig gezongen jaargetijde op het feest van St. Begga.
Tot slot wil zij dat na haar overlijden drie dertigsten gecelebreerd worden. Universeel erfgenaam van al haar overige goederen wordt haar broer Johan Cheeuws te Breda.
Elisabeth Cheeuws overleed te Turnhout 24.12.1727.
61. JUDITH COLEN[52]
Dochter van Jan Colen uit Oss, geprofest 13.10.1720 en overleden te Turnhout 23.7.1770.
Zij testeert in 1748 voor de eerste maal en maakt een codicil op dit testament in 1751, waarin zij een legaat van 25 gulden aan haar broer Jan Colen teniet doet. De kinderen van Jan en Willem Colen en Johanna de Loijer krijgen elk een pattacon, Hendrick Horens 100 gulden.
Volgens een nieuw testament, gemaakt in 1759 wil zij begraven worden in de kerk van het begijnhof bij de preekstoel in een hardhouten kist en met 45 pond waslicht bij haar uitvaart. Voor haar zielerust moeten twee dertigsten en voor een bedrag van 50 gulden missen van requiem worden opgedragen.
De schuurkerk van Oss krijgt 100 gulden Brabants courant. Van de rente van dit geld moeten zoveel mogelijk missen van 8 stuivers worden gecelebreerd als mogelijk is voor de zielerust van haar en haar ouders.
Haar meubilair en huisraad zijn voor begijn Catharina van Dael, die hiervoor 45 gulden moet inbrengen in het sterfhuis. De tocht van haar overige goederen is voor haar zuster Adriana Coleta Colen, gehuwd met Hendrick van Horen, het eigendom is voor haar kinderen, maar dezen krijgen wel, direct na haar overlijden, 100 gulden Brabants courant. De schenking aan de schuurkerk van Oss revoceert zij in 1767.
62. ADRIANA COUWENBERGH[53]
Zij werd geboren te Besoyen als dochter van Jan Couwenberg, molenaar te Besoyen en meerdere malen burgemeester aldaar, en Adriana Anthonis Wouter Bogaerts.
Zij werd te Turnhout geprofest als Adriana Maria Couwenbergh 11.5.1687.
Haar overlijden werd te Turnhout niet gevonden. De overlijdensdatum vermeld in het artikel van G. F. Couwenberg, 'Couwenbergh, Cauwenbergh en Philiberts' is die van

haar, hieronder genoemde nicht Adriana Couwenbergh.

63. ADRIANA COUWENBERGH[54]

Zij was een nicht van bovengenoemde Adriana Couwenbergh en werd geboren te Waalwijk als dochter van molenaar Adrianus Couwenbergh en Cornelia Brouwers. Geprofest te Turnhout 23.5.1700 en aldaar overleden 16.10.1748.

In 1721 testeert begijn Adriana Couwenbergh te Turnhout samen met haar zusters Agnes en Anna (niet genoemd in het bovenvermelde artikel van G. F. Couwenbergh). Ieder van de langstlevende krijgt 1/3 deel van de goederen van de eerstgestorvene. Het resterende 1/3 deel is voor de kinderen of kindskinderen van hun broer Jan Couwenbergh. Momboir over hun onmondige erfgenamen wordt de heer Peeter Adriaenszn. Couwenbergh, wonende te Besoijen, rentmeester van de heer van Dussen.

Enigszins ziek ratificeert Adriana Couwenbergh haar testament en benoemt tot executeur-testamentair Peeter Couwenbergh, rentmeester van de graaf van Groesbeeck, heer van Dussen.

64. AGNES COUWENBERGH[55]

Geboren te Waalwijk als dochter van Adriaan Couwenbergh, molenaar, en Cornelia Brouwers, zuster van begijn Adriana Couwenbergh.

Zij was geen begijn, maar woonde te Turnhout als geestelijke dochter op het begijnhof.

Zij machtigt in 1734 haar zuster begijn Adriana Couwenbergh om de helft van een schuldbrief ad 1700 gulden met de achterstallige rente te vorderen, staande op een huis te Waalwijk ten laste van Adriana Uijthoven, weduwe van Jan Couwenbergh (bij G. F. Couwenbergh Maria Uijthoven genaamd).

In 1744 woont zij nog te Turnhout en benoemt daar haar zuster Adriana tot universeel erfgename.

Eerder had zij bij codicil bepaald begraven te willen worden in de kerk van het begijnhof indien zij te Turnhout zou overlijden. Dat is niet gebeurd. Zij werd als 'filia devota Sancti Norberti' begraven in de kerk van Waalwijk 4.2.1762.

65. ANNA COUWENBERGH[56]

Dochter van Willem Wouters Couwenbergh en Teuniske Horen uit Onsenoort.

In de genealogie 'Couwenbergh, Cauwenbergh en Philiberts' worden Anna en haar zuster Dymphna niet genoemd als dochters van Willem en Teuniske Horen, maar dit blijkt duidelijk uit de testamenten van Anna. Bij haar wilsbeschikking van 1718 geeft zij 200 gulden aan de kinderen van wijlen haar broer Wouter, de kinderen van wijlen haar broer Adriaan, de kinderen van wijlen haar broer Carel, de kinderen van wijlen haar zuster Dymphna en ook 200 gulden aan haar nog in leven zijnde broer Jan Couwenbergh.

Catharina Jansdr. Couwenbergh krijgt haar bed met toebehoren, Maria Elisabeth Boudij enige roerende goederen o.a. een schapraijken en een spinnewiel. Aan het O.L.V.-altaar schenkt zij 12 gulden en bij haar begrafenis zal iedere begijn 1 wittebrood ontvangen. Voor haar zielerust moet een dertigste gecelebreerd worden. Van haar resterende goederen is enige en universele erfgename Anna Theresia Viviën, hofmeesteres van het begijnhof.

In 1721 maakt zij een nieuw testament en wordt dan Anna Wilsmdochter genoemd. Haar dienstmeid Geertruijd Janssen krijgt dan 10 gulden, na haar begrafenis wil zij drie dertigsten, aan de gemeente schenkt zij twee wittebroden en aan de armen een viertel koren in gebakken brood.

Haar erfgenamen worden ieder voor 1/5 deel de kinderen van wijlen haar boers Wouter, Jan Adriaan en Carel en de kinderen van wijlen haar zuster Digna.

Tot zaakwaarnemer benoemde zij in 1678 haar neef mr. Adriaen Couwenbergh, inwoner van Waalwijk.

Anna werd 30.7.1662 geprofest en overleed te Turnhout 12.5.1726.

66. HILDEGUNDIS VAN CRONENBORGH[57]

Gedoopt te Best 22.7.1625, dochter van Adrianus Gisbertus van Cronenborgh en Mechtildis Jan Geraerts van der Loo, geprofest 30.8.1648 en overleden te Turnhout 25.9.1685.

Zij machtigt in 1650 haar oom Arnoldus Gijsbrechts van Cronenborgh, wonende te Best om voor de schepenen van Oirschot een perceel grond onder de parochie van St. Odulphus te Best, afkomstig van wijlen haar vader, te verkopen aan haar tante Ida Goortsen, weduwe van Pauwels Gijsbrechts van Cronenborgh.

Zuster Maria Hermans, begijn oud 63 jaar, verklaart in 1687 ter requisitie van Jenneke Croonenborgh, weduwe van Hendrick van Winteroij, 'dat sij omtrent vijff jaer geleden

is geweest ten huijse van begijn Van Croonenborgh ende aldaer door deselve is genooijnt (uitgenodigd) geweest om te comen 't avontmael te houden met deselve ende heere Schellekens, pastoir van Best in de Meijerije, doch aleer sij metten selven aende taeffel ginck, gaf deselve begijn Croonenborgh aen genoemde heere Schellekens wederomme alsulcke somme van hondert gulden als Hildegundis van genoemde heer Schellekens in bewaernisse hadde ende also op de voors. hondert guldens 28 guldens te cort waren, die sij al hadde geleent aen Jenneke van Winteroij, soo verclaert sij comparante dat sij deselve 28 gulden van voors. Jenneke van Winteroij heeft gaen ontfangen ende heeft overgetelt aen de voors. heere ende in 't overtellen heeft zij comparante door opgemelde joffrouw Croonenborgh horen seggen hier neeff daer is u gelt, siet ofter niet allemael en is, waer op den selve antwoordende 't is wel nicht'.

67. GERTRUDIS CUIJLEN

Volgens het professieboek afkomstig van Bladel, geprofest 22.10.1617.

68. ANNA DAEMS[58]

Zij was afkomstig van Osch en een tante van begijn Maria Anna Daems aan wie zij in 1715 een perceel land verkoopt, groot 125 roeden gelegen binnen de vrijheid Oss.

In dat jaar maakt zij ook haar testament waarin zij haar goederen onder de Staten van Holland vermaakt aan haar erfgenamen ab intestato en haar goederen onder Spaans Brabant aan haar nicht Maria Anna Daems.

Anna Daems werd 26.8.1675 geprofest en overleed te Tunrhout 13.9.1715 als 'moeder der novitën'.

69. MARIA ANNA DAEMS[59]

Haar professiedatum is niet met zekerheid te zeggen; 17.5.1711 werd een Maria Daems geprofest, 24.9.1713 een Maria Anna Damen. Zij was in ieder geval afkomstig van Oss en een nicht van begijn Anna Daems. In 1732 machtigt zij haar neef sr. Cornelis van Schaijck wonende te Oss om een perceel grond gelegen in het Schaijck-sevelt publiek te verkopen.

Volgens haar testament, gemaakt in 1761, wil zij begraven worden in de kerk 'alwaer sij ordinairelijck altijt heeft geseten, verbiedende nochtans wel expresselijck datter imant van haere vrinden van buijten sal comen op haere begraeffenisse om redenen haer moverende'. Verder wil zij op haar begrafenis 30 pond waslicht, twee wittebroden aan iedere begijn en 30 missen van requiem. Al haar meubelen, koper, tin, zilverwerk, linnen en wol moeten na haar overlijden publiek verkocht worden ter betaling van de kerkrechten en de openstaande schuld van begijn Joanna Catharina van Immerseel 'makende daervan haer eijge schult.'

Erfgenamen van haar onroerende goederen worden de kinderen van wijlen haar broer Jan Daems voor een staak, de kinderen van wijlen haar zuster Maria Daems, weduwe van Jacobus van Schaijck, voor een staak en voor de derde staak de kinderen van wijlen haar zuster Catharina Daems, weduwe van Joannes van Herp.

Maria Anna Daems overleed te Turnhout 23.12.1767, 'jubilaria'.

70. ANNA DECKERS[60]

Geprofest te Turnhout 9.5.1655 en overleden te Turnhout 3.11.1711, 'jubilaria'.

In 1667 machtigt zij haar zuster Maria Deckers, weduwe van Christoffel Meesters, wonende te Gastel, tot afhandeling van de erfenis van wijlen Willemken Cornelis Rijnen, weduwe van Adriaen Jacops Deckers, haar comparante moeder, overleden te Gastel.

Sr. Françhois Does, inwoner van Oud-Gastel, machtigt zij in 1679 tot het innen en ontvangen van alle openstaande en onbetaalde schulden op haar verstorven door het overlijden van haar neef Goris Deckers en het innen van andere schulden te Gastel, haar competerende van de weduwe van Cornelis Deckers de oude, Lennaert Janssen Huijskens en de weduwe van Jacob Deckers.

71. ANNA CATHARINA DELEN[61]

Gedoopt te Heeze 17.10.1715, dochter van Joannes Matthias Deelen en Anna Godefridus Sijnen, geprofest 3.6.1736, overleden te Turnhout 6.1.1798 en aldaar begraven 8.1.1798, 'jubilaria'.

Haar tante was Catharina Sijnen, grootmeesteres van het begijnhof. Begijn Johanna Maria Delen, met wie zij in 1760 testeert, was haar zuster.

Volgens dit testament willen de gezusters Delen begraven worden in de kerk met 40 pond waslicht, twee dertigsten en ieder 100 missen van requiem. Iedere begijn zal bij hun begrafenis twee wittebroden ontvangen. De langstlevende is universeel erfgenaam.

72. JOHANNA MARIA DELEN[62]
Gedoopt te Heeze 26.2.1718, dochter van Joannes Matthias Deelen en Anna Godefridus Sijnen, geprofest 19.6.1740, overleden te Turnhout 19.1.1799 en aldaar begraven 21.1.1799.
Zij testeert in 1760 samen met haar zuster en machtigt in 1765 haar broer Martinus Delen tot verkoop van een perceel grond onder de jurisdictie van Helmond.
73. PETRONELLA ANTONIA DIELISSEN
Afkomstig van 's-Hertogenbosch en 19 jaar oud geprofest 26.8.1781.
Overleden te Turnhout 8.3.1836 en 11.3.1836 aldaar begraven, 'domicella'. Haar ouders waren Alexander Dielissen en Wilhelmina van Giersbergen.
74. JENNEKE VAN DIESSEN[63]
Gedoopt te Hilvarenbeek 26.12.1641, dochter van Gerardus Janszn. van Diessen en Maijken Henricx Kiebooms. Uit haar testament blijkt duidelijk dat zij begijn was te Turnhout, maar de naam Van Diessen komt noch in het professieboek noch in het overlijdensregister voor. Mogelijk is zij geprofest en overleden als Jenneke Janssens. Een Jenneke Janssens werd 13.6.1663 geprofest en een Jenneke Jans overleed te Turnhout 29.5.1679.
Jenneke van Diessen, 'begijn op den hove alhier', testeert te Turnhout in 1676. Zij doet eerdere testamenten teniet, wil begraven worden in de kerk van het begijnhof en stelt 150 gulden beschikbaar voor missen van requiem. Vijftig gulden schenkt zij aan deze kerk 'tot ciraet' en nog eens vijftig gulden moeten door de kerk worden uitgezet 'op last dat daervan in de kercke alle jaren ende eeuwelicken sal vuijtgereijckt worden ten behoeve van de chorissen ofte sangeressen de somme van *f* 2.10.-'.
Een kapitaal van 100 gulden moet door de kerk worden uitgezet tot fundatie van een eeuwig, uit drie gelezen missen bestaande jaargetijde, een voor haar eigen zielerust en twee voor die van haar ouders.
De armen bedenkt zij met een gift van 50 gulden aan de infirmerie, twee viertelen rogge in gebakken brood, uit te reiken aan de poort van het begijnhof aan de behoeftigen van Turnhout en twee viertelen rogge aan de Hilvarenbeekse armen.
Haar moederlijke vrienden krijgen 300 gulden, pas te genieten na de dood van haar zuster Maria van Diessen. De tocht van haar goederen krijgt genoemde Maria van Diessen, eigenaars worden na haar overlijden haar broer Jan en Hendrik van Diessen en het kind van Cornelis van Diessen met name Gerardus, mitsgaders Johanna en Lucia van Diessen, allen kinderen en kindskinderen van Gerardus van Diessen en Maeijken Kiebooms.
Sterven haar erfgenamen zonder oir, dan moeten haar goederen verkocht worden en komt de opbrengst ten goede aan de armen van Hilvarenbeek.
'Sieck te bedde liggende' maakt zij in 1678 een codicil; de gift van 300 gulden aan haar moederlijke vrienden wordt 200 gulden, de bij haar wonende begijn Cathalijn Diercx krijgt voor haar trouwe dienst haar beste overrok, een werkendaagse onderrok en een slechte kapruin, begijn Margriet Diercx haar beste kapruin en een van haar beste tafellakens.
De som van 50 gulden, bestemd voor de zangeressen op het begijnhof vervalt en komt 'aen seker O.L.V. beelt in de schuerkerke van Hilvarenbeek, genaempt O.L.V. van Napels, tot ciraet ofte tot vernieuwinghe ofte herstellinge van deselve beelt'.
75. LUCIA VAN DIESSEN[64]
Zuster van voornoemde Jenneke van Diessen, woont te Turnhout als geestelijke dochter.
Bij testament fundeert zij een eeuwig jaargetijde in de kerk van Hilvarenbeek. Na haar overlijden moeten 200 missen van requiem worden opgedragen, 75 in de kerk van St. Pieter te Turnhout, 75 in de schuurkerk van Hilvarenbeek en 50 door de uit Hilvarenbeek afkomstige Joannes de Cort, kanunnik te Turnhout. De huisarmen van Turnhout en Hilvarenbeek krijgen elk drie viertelen koren om brood te bakken.
Haar petekind Gerardus Corneliszn. van Diessen schenkt zij 200 gulden, de minderbroeders te Turnhout 25 gulden, haar broers Jan en Hendrick van Diessen ieder 50 gulden en het gilde St. Barbara te Hilvarenbeek 12 gulden 'tot ciraet van het aultair'.
Verder geeft zij geld aan de geestelijke dochters Maria Fijen en Catharina Timmermans, Maria Jansdr. Verschueren krijgt een zilveren lepel.
Jenneke van Diessen, begijn, erft haar bed met toebehoren en zes van haar beste hemden. Bovendien, samen met Jenneke de vrouw van Cornelis van Diessen, haar huisraad en kleding.
De resterende goederen moeten hoofdsgewijze verdeeld worden tussen haar broers

en zuster, Jan, Hendrick, Cornelis en Jenneke van Diessen.

76. JENNEKE VAN DIJCK[65]

Stamde uit een familie van Goirlese dorpsnotabelen. Haar vader was Hendrick Jan Geerts van Dijck, molenaar op de Heesmolen te Baarle en later op de watermolen te Goirle en de door hem gebouwde korenmolen op Abcoven. Haar moeder was de molenaarsdochter Anna Anthonis Alewijns, landdeken Antonius Crols was haar neef. Bij de erfdeling van de goederen van haar ouders erft zij, samen met haar broer heer Matthijs van Dijck, het huis Ter Loo onder Goirle op de Abcoven.

Van genoemde Matthijs, begraven te Goirle 23.5.1669, was zij de universele erfgename.

Jenneke werd 7.10.1657 geprofest en kwam in 1669 ziek naar Goirle. Ten huize van haar broer Willem, molenaar op de watermolen, werd zij verpleegd en maakte zij ook haar laatste wilsbeschikking.

Zij overleed op het begijnhof te Turnhout 18.1.1670.

77. *ISABELLA VAN DINTHER*[66]

Waarschijnlijk van Noordbrabantse afkomst. Zij werd 29.5.1712 geprofest en overleed te Turnhout 7.10.1738. Bij testament vermaakt zij 6 gulden aan de dochter van Francis van Geldrop, haar nicht, en 6 gulden aan Jacobus van Geldrop. Er moeten 100 missen van requiem worden opgedragen en universeel erfgenaam van haar resterende goederen is Jan Baptist van der Veken, kapelaan op het begijnhof.

78. MARIA CATHARINA DIRVEN[67]

Zij was een dochter van Joannes Gregorius Dirven, gedoopt te Breda (Brugstraat) 5.5.1664, apotheker te Antwerpen. Haar grootouders van vaderszijde waren mr. Gregorius Dirven, licentiaat in de rechten en advocaat te Breda, gehuwd met Anna Dirven uit Etten.

In 1737 geeft Maria Catharina Dirven, enige dochter van wijlen Johan Dirven, procuratie tot verkoop van een boerderij onder de jurisdictie van Princenhage en heide onder Rijsbergen, afkomstig van haar grootvader, heer en meester Gregorius Dirven.

Bij testament bepaalde zij in de kerk van het begijnhof begraven te willen worden. Haar universele erfgename was begijn Joanna Françoise de Hulder, die zeven jaar later, in 1762, Maria Catharina Dirven tot haar enige erfgename benoemde.

Maria Catharina Dirven werd 9.5.1717 geprofest en overleed te Turnhout 29.9.1766, Zij was 'directrice der choor ende scholieren op den begijnhove'.

79. MARIA DOBBELSTEEN[68]

Dochter van Cornelis Dobbelsteen en Jenneke van Hesewijck. Haar moeder en tante, begijn Maria van Hesewijck, waren dochters van Peter van Hesewijck uit Vught en Johanna van Heumen uit Oss.

Maria Dobbelsteen werd 5.10.1727 geprofest en overleed te Turnhout 24.8.1778, '*jubilaria*'.

Zij werd begraven in de kerk met 40 pond waslicht op haar begrafenis en twee dertigsten en 40 missen van requiem voor haar zielerust.

Aan de begijnen gaf ze ieder twee wittebroden, haar broer Johannes, haar zuster Maria Helena en de dochter van haar nicht Johanna van Loon, waar zij peet van was, kregen *ieder 50 gulden Hollands*.

Haar verdere erfgenamen waren, ieder voor 1/6 deel, haar broer Jan, haar zuster Maria Helena, de kinderen van haar zuster Hendrina, het kind van haar broer Hendrik, de kinderen van haar zuster Theresia en de kinderen van haar zuster Anna Maria Dobbelsteen.

80. *MAEIJKEN DOMIS*[69]

Afkomstig uit Zundert en geprofest als Maria Domis 12.10.1664.

Zij woonde op het begijnhof bij haar tante, begijn Maria Willemssen, en erfde diens meubelen en huisraad. In het testament van Maria Willemssen wordt zij Marie Laureijs Donussen genoemd, in andere notariële akten Maeijken Laureijs Damens.

In november 1664 machtigt zij haar broer Cornelis Laureijs Damens, wonende te Wernhout, tot verkoop van vijf percelen land, twee onder Zundert en drie onder Wernhout.

Tot beheerder van haar goederen benoemt zij in 1665 haar zwager Roelant Adriaen Matthijssen, wonende te Zundert.

Waarschijnlijk is zij 15.11.1710 te Turnhout overleden als Maria Daems.

81. ANNA MARIA VAN DER DONCK[70]

Zij werd 26.1.1665 te Etten gedoopt als dochter van Huijbert van der Donck, brouwer in de Swaen, en Cornelia uit het schepengeslacht Arnouts.

Geprofest 6.9.1682 en overleden te Turnhout 22.3.1690.
Ziek zijnde maakt zij in 1682 een codicil, waarin zij haar testament, gemaakt 4 8bris 1677 voor notaris Slaets, ratificeert en tevens een legaat van 250 gulden vermaakt aan haar nicht Maria Anssems, hofmeesteres van het begijnhof. Een nieuw testament maakt zij 24.1.1690. Zij bepaalt hierin begraven te willen worden in de kerk 'onder den sarck die daer alreede is liggende'.
Grootmeesteres Maria Anssems erft 12 van de fijnste servetten, een lang tafellaken en een wijn- en bierpint met zilveren deksels. Bovendien de helft van haar hafelijke, meubilaire en roerende goederen. De andere helft is voor haar nicht juffrouw Maria Catharina van de Kieboom. De voornoemde nichten Anssems en Van de Kieboom erven ook ieder de helft van de onroerende goederen, afkomstig van de vader en grootvader van begijn Van der Donck en tevens haar moederlijke goederen, waarvan zij de doodschulden moeten betalen.
Haar nicht juffrouw Maria Jansdr. van der Donck krijgt 'haere schreijne kaste staende tot Breda ten huijse van Joannes van de Broeck'.
De armen van Turnhout krijgen vijf viertelen rogge, die van Etten 25 gulden. Tenslotte verklaart Anna Maria in dit testament dat zij, de met 1000 gulden belaste goederen van haar broer, wijlen Joan Françhois van der Donck, heeft aanvaard en altijd de intrest van deze 1000 gulden heeft betaald.
Vier dagen later maakt Anna Maria van der Donck een geheel nieuw testament. In deze wilsbeschikking vermaakt zij haar nicht Anssems twee dozijn servetten, een lang tafellaken, een bier- en wijnpint met zilveren deksel en 300 gulden. Nicht Maria Catharina van de Kieboom erft al haar roerende goederen, obligaten, pachten en openstaande schulden boven de goederen 'vercregen uijt het incomen van haer vader ende vaderlijcken grootmoeder' met 400 gulden eens.
De kast bij Van de Broeck blijft voor haar nicht Van der Donck en ook het bedrag aan de armen van Etten blijft ongewijzigd.
De resterende goederen, afkomstig van haar ouders en grootmoeder van vaderszijde 'aen hen die daertoe naer rechte ofte costumen van de landen waerin sij gelegen sijn als erfgenaem in aenmerking comen'.
82. CATHARINA VAN DONGEN
Geboren te Made 31.10.1865, geprofest 13.1.1897 en te Turnhout overleden 14.1.1945. Zij werd aldaar 16.1.1945 begraven.
Haar ouders waren Jacobus van Dongen en Cornelia Timmers.
83. ELISABETH VAN DRONGELEN[71]
Geprofest 12.10.1692. Drie dagen voor haar professie verklaart Lauwrentius Slaets, haar voogd, wonende te Waalwijk borg te staan voor een kapitaal van 1000 gulden, renderende jaarlijks 50 gulden ten behoeve van Elisabeth van Drongelen Cornelisdr. 'alreede aenveert als novice'.
Hij bindt voor dit kapitaal 1/3 deel van 12 mergen hooi- of weiland in de heerlijkheid Hagoort.
84. ELISABETH VAN DUN[72]
Gedoopt te Hilvarenbeek 9.8.1646, dochter van Matthijs Peeters van Dun en Barbara Peeter Verrijt. Begijn Jenneke Verrijt was haar nicht.
Elisabeth werd 10.5.1671 geprofest en overleed te Turnhout 27.11.1702.
Haar zusters waren; Adriaentje van Dun, gehuwd met Jan Anthonis Ketelaers, Marie van Dun, gehuwd met Hendrick Janse van Tulder en Allegonda van Dun, gehuwd met Gielis Bosch.
85. AGNES EELKENS[73]
Geboren te Tilburg, dochter van Adriaan Cornelis Peter Eelkens in de Ram en Deliana Gerit Joost Brocken. In Tilburgse akten wordt zij begijn te Turnhout genoemd, haar naam komt echter niet voor in het professieboek en het overlijdensregister van het begijnhof.
Mogelijk woonde zij op het begijnhof als geestelijke dochter bij haar zuster Anna Eelkens.
86. ANNA EELKENS[74]
Gedoopt te Tilburg 17.6.1624, dochter van Adriaan Cornelis Peter Eelkens en Deliana Gerit Joost Brocken, zuster van Agnes Eelkens.
Zij werd 8.9.1648 geprofest en overleed te Turnhout 4.10.1681.
87. ELISABETH EELKENS[75]
Geboren te Tilburg, dochter van Jacob Michiel Willem Joost Eeltjens en zijn tweede vrouw Marie Peter Goyaerts.

Geprofest 13.5.1668 en overleden te Turnhout 19.10.1689.
88. ANNA VAN EETEN[76]
Geboren te Tilburg, dochter van Peter Cornelis van Eeten en Jenneke Jan Willem Hoeck, geprofest 11.5.1664 en overleden te Turnhout 7.9.1706.
Zij testeert in 1667 met haar zusters, de begijnen Marie en Dierckxken van Eeten. Zij willen begraven worden in de nieuwe kerk van het begijnhof en benoemen elkaar tot wederzijdse erfgenamen.
*Na het overlijden van haar zuster Maria van Eeten maakt zij een nieuwe wilsbeschik*king met haar zuster Dierckxken.
Opnieuw verklaren zij in de kerk begraven te willen worden met het volle waslicht op de altaren van O.L.V. en St. Anna. Voor ieder van hen moeten tien dertigsten of 300 missen van requiem worden opgedragen ten koste van het sterfhuis. Iedere begijn krijgt voor 2 stuivers wittebrood, de kerk zoveel wittebrood als totaal aan de begijnen zal worden uitgereikt.
De arme begijnen krijgen hun kleding en vier viertelen gebakken roggebrood, wat ook gegeven moet worden aan de armen van Tilburg.
Zij benoemen elkaar tot universeel erfgenaam, daarmee secluderende hun broers Jan en Adriaan van Eeten en de kinderen van wijlen hun zuster Jenneke van Eeten bij Peter Brocken.
Pas na de dood van de langstlevende worden deze staaksgewijze eigenaars van hun goederen, inclusief meubilair, dat niet publiek verkocht mag worden.
89. ANNA MARIA VAN EETEN[77]
Afkomstig van Tilburg en 23.5.1688 geprofest, nicht van de begijnen Anna, Maria en Dierckxken van Eeten. Zij was gebrekkig en verliet later het begijnhof.
Haar ouders waren Adriaen Peeter Cornelis van Eeten en Maria Jan Campe.
90. DIERCKXKEN VAN EETEN[78]
Dochter van Peter Cornelis van Eeten uit Tilburg en Jenneke Jan Willem Hoeck.
Geprofest 28.8.1662 en overleden te Turnhout 20.3.1702.
91. MARIA VAN EETEN[79]
Dochter van Peter Cornelis van Eeten uit Tilburg en Jenneke Jan Willem Hoeck.
Geprofest 8.10.1656 en overleden te Turnhout 25.9.1676.
92. MARIA VAN EMPEL[80]
Het is niet duidelijk of zij in enige relatie tot het begijnhof stond.
Zij woonde als jonge dochter te Turnhout en verklaarde een dochter te zijn van wijlen Jan van Empel en Anthonetta van Vechel uit 's-Hertogenbosch en geen andere erfgoederen te bezitten dan een huisje aan de Vuchterdijk aldaar, bewoond door de weduwe van Jan van Empel en haar en haar uitlandige broer Frederick competerende.
93. CORNELIA ENGELEN[81]
Afkomstig van Wouw, geprofest 1.10.1724, overleden te Turnhout 24.3.1779, begraven in de kerk 27.3.1779, 'jubilaria'.
In 1734 machtigt zij haar zuster Antonia Engelen, begijn te Lier, tot zaakwaarneemster. Een Lierse begijn machtigt zij in 1762 tot boedelscheiding van de goederen van wijlen haar zuster Antonia Engelen, van wie zij erfgename ab intestato is.
Cornelia Engelen fundeert met een bedrag van 50 gulden 'op den feestdagh van St. Anna een lesende mis sjaers, in de octaef van St. Anna door de heer capellaen te lesen, waervoor het St. Anna outaer betaelen moet voor ider mis 10 stuijvers'.
Bij testament bepaalt Cornelia Engelen in 1767 begraven te willen wordn in de kerk van het begijnhof, onder het gelui van de O.L.V. klok, met 60 pond waslicht en twee wittebroden voor iedere begijn.
Na haar overlijden moeten twee dertigsten en 100 missen van requiem worden gecelebreerd.
Aan de Lierse begijnen Johanna en Elisabeth Sanders vermaakt zij 500 gulden, Elisabeth Vadden en Johanna van Roij, ook begijnen te Lier, krijgen ieder 500 gulden.
Haar goederen onder de Staten van Holland, afkomstig van haar vader moeten verdeeld worden onder haar vrienden van vaderszijde, die van haar moeder onder vrienden van moederszijde. Haar goederen onder Brabant zijn, na betaling van 100 gulden aan haar moederlijke vrienden, voor de helft voor de familie van vaderszijde en de andere helft voor de familie van moederszijde.
94. JOHANNA ENGELEN[82]
Dochter van Cornelis Engelen uit Wouw, tante van begijn Cornelia Engelen en nicht van begijn Catharina Blocx, geprofest 20.9.1693 en overleden te Turnhout 1.3.1750.
Zij machtigt in 1715 Jan Moerkens wonende te Wouw tot publieke verkoop van de helft

van een perceel land, geheel groot 10 gemeten, gelegen onder Steenbergen. Tot beheer van haar goederen onder Roosendaal, Wouw en Steenbergen machtigt zij in 1723 haar neef Joannes Sanders wonende te Wouw.
Aan dominus Vadder te Wouw geeft zij in 1745 volmacht tot verkoop van de goederen haar competerende als erfgename ab intestato van Antonia Baeten, weduwe van Marinus van der Beeck, overleden te Wouw en dochter van haar zuster Cornelia Engelen.
Enigszins ziek doet Johanna in 1718 het testament teniet, gemaakt 19 xber 1707 voor notaris Buijten. Volgens het nieuwe testament moeten bij haar begrafenis kaarsen van een pond branden voor het beeld van St. Jozef en de Engelbewaarder, voor de andere heiligen kaarsen van een half pond. Iedere begijn krijgt twee wittebroden, de kerk een wittebrood en wittebrood in plaats van rijst aan iedere begijn die met haar geprofest is, iedere begijn uit Wouw 'ende degene die het tabernakel dragen'.
Na haar overlijden moeten vier dertigsten ad 13 gulden en 300 missen van requiem worden opgedragen.
Cornelia Cornelisdr. Engelen haar nicht krijgt 'haer lijnwaet, cleederen, alle silveren lepels, fourketten en hert houte cas' indien zij begijn wordt en geprofest voor haar negentiende jaar.
Haar resterende goederen vermaakt zij aan haar zuster Geertruij voor 1/4 deel, haar zuster Catharina 1/4 deel, haar zuster Cornelia 1/4 deel en het resterende 1/4 deel aan de kinderen van haar broer Cornelis Engelen.
Bij codicil van 1724 doet zij het prelegaat aan Cornelia Engelen teniet en vervangt dit legaat door 'een dosijn beste hemden, een dosijn servietten, een dosijn doecken, twee beste omdoecken, ses paer fluwijnen, vier ammelackens, haer beste overrock, rock ende capruijn, een half dosijn stoelen, een zetelstoel, een houtte taeffel, een schilderij en het crucifix'.
Dit prelegaat wordt in 1748 uitgebreid tot al haar meubilair, huisraad, goud en zilver, op voorwaarde dat Cornelia de kosten van de uitvaart en de missen van requiem betaalt.
95. ANNA VAN ERP
Zij werd 1.5.1753 te Oss gedoopt als dochter van Antonius van Erp en Joanna Bosmans, geprofest 13.10.1776 en overleden te Turnhout 5.2.1809 'rentière celibataire'.
96. ANNA ELISABETH VAN EUPEN[83]
Haar vader, Alfonsus Michaël van Eupen, werd 2.10.1841 te Eindhoven geboren en huwde te Turnhout Anna Maria Francisca van Vliet, geboren aldaar.
Uit dit huwelijk werd te Turnhout 19.7.1869 Anna Elisabeth van Eupen geboren, die 28.9.1886 geprofest werd en op het begijnhof 7.3.1953 overleed.
Zij was twintig jaar novicemeesteres en werd 28.3.1933 overste van het hof.
97. CATHARINA FABRI[84]
Afkomstig van Bladel, geprofest 25.9.1689 en overleden te Turnhout 24.11.1725.
Jan Luijcas, wonende te Bladel, stelt zich in 1689 in naam van zijn schoonvader Peter Fabri, ook wonende te Bladel, 'tot borge principael voor Catharina Fabri des voors. Peetersdr. novice op het begijnhof voor 1000 gulden capitael ofte 50 gulden sjaers voor haere professie volgens den regel van deselve hove, bindende speciaelijck sekere stede gelegen tot Casteren'.
Begijn Catharina Fabri machtigt in 1723 Hendrick Kerkhoffs tot verkoop van het 1/5 deel, haar competerende in de nalatenschap van wijlen haar broer Hendrick Fabri vulgo Hospes.
98. DYMPHNA FABRY[85]
Afkomstig van Bladel, geprofest 9.10.1667 en overleden te Turnhout 22.3.1713.
Zij testeert, samen met haar zuster Maria Fabry, in 1687 en wordt in dit testament dochter van Peter Fabry genoemd.
In 1712 doet zij afstand van het recht op het vruchtgebruik, haar leven lang, van de goederen van wijlen haar nicht Elisabeth Verheggen, gelegen in de jurisdictie van Bladel.
99. MARIA FABRY[86]
Afkomstig uit Bladel, zuster van Dymphna Fabry, geprofest 9.10.1667 en overleden te Turnhout 25.1.1693.
100. THERESIA VAN DER FLAES
Geboren te Baarle-Hertog 29.4.1851, geprofest 13.6.1881 en overleden te Turnhout 15.1.1899.

Haar ouders waren van Noordbrabantse afkomst. Haar vader was Gerardus van der Flaes, gedoopt te Baarle-Nassau 1.1.1803, smid te Baarle-Hertog, zoon van Govardus van der Flaes en Cornelia Geerts.
Hij huwde te Baarle-Hertog 5.7.1838 Anna Cornelia van der Schoot, geboren te Baarle-Nassau 26.12.1811, dochter van Adrianus van der Schoot en Anna Catharina van Dijck.

101. MARIA VAN GAGELDONCK
Gedoopt te Roosendaal 22.1.1746, geprofest 31.5.1778 overleden te Turnhout 30.11.1828. Aldaar begraven 2.12.1828.
Haar ouders waren Jacobus van Gageldonck en Anna van Herenthout.

102. HENDRINA VAN GEIMERT[87]
Geprofest 1.9.1743 en overleden te Turnhout 23.6.1795, aldaar begraven 25.6.1795.
Zij testeert in 1774 samen met haar zusters, de begijnen Maria en Wilhelmina van Geimert. Na het overlijden van haar zusters ratificeert zij dit testament bij codicil en legateert bovendien aan haar neef Lambertus Kerkhof, wonende te Neerloon in het land van Cuyk, voor de administratie van haar goederen 30 gulden Hollands per jaar, te rekenen vanaf 1.12.1790.
Bij testament bepaalde zij begraven te willen worden met 50 pond waslicht op het hoogaltaar en 3 pond waslicht op ieder zijaltaar met gelui van de O.L.V. klok. Onder de uitvaartmis moet het miserere en de profundis gezongen worden en aan iedere begijn zullen vier wittebroden worden uitgereikt.
Voor haar zielerust wenst zij twee dertigsten, te celebreren aan het O.L.V. altaar. Bovendien moeten na de uitvaart aan iedere overste en de pastoor van het begijnhof een pot wijn en een koek gegeven worden.
Aan haar nicht, begijn Maria Schuermans, vermaakt zij een hardhouten kast met drie deuren, begijn Wilhelmina Guldemans erft een half dozijn 'theetaskens en schoteltjes'.
Tot verkoop van een huis machtigt zij in 1754 haar broer Joannes van Geimert, wonende te Loon bij Ravenstein.

103. MARIA VAN GEIMERT[88]
Zuster van Hendrina en Wilhelmina van Geimert, geprofest 1.10.1724 en overleden te Turnhout 22.2.1781. Aldaar in de kerk begraven 24.2.1781.
Met haar zusters en broer Joannes Franciscus, wonende te Neerloon, was zij erfgename van Maria Ruijs en Joannes Ruijs, pastoor te Neerloon van 1703 tot zijn overlijden op 13.10.1748.

104. WILHELMINA VAN GEIMERT[89]
Geprofest 20.9.1739, overleden te Turnhout 1.5.1783 en aldaar begraven 5.5.1783.
Wilhelmina Jansdr. van Geimert en haar zuster Hendrina machtigen in 1773 de heer Petrus van Rijn te 's-Hertogenbosch 'te compareren voor de leenhove van de heerlijcke abdije van Echternach en aldaar hulde te brengen en de eed van trouw af te leggen, vermits de bereijkinge van de meerderjaerigheijt van joffrouwen comparanten, ten aansien van 1/16 paert van een scheut ofte clampthiende tot Vlierden, leenroerig aan opgemelde leenhove'.

105. MARGARETHA VAN GEMERT[90]
Gedoopt te Ravenstein 13.4.1692, dochter van Joannes van Gemert en Maria Holl. Geprofest 9.5.1717 en overleden te Turnhout 1.4.1750.
Bij testament vermaakt zij 10 gulden per jaar aan haar broer Anthonius van Gemert, gedoopt te Ravenstein 18.6.1689, minderbroeder te Turnhout 'tot het coopen van boeken of andersints te gebruiken'. Haar nicht Maria van Osch krijgt haar gouden oorringen. Haar overige goederen zijn voor haar zuster Helena Cornelia van Gemert, gehuwd met sr. Abraham van Osch. Voor haar zielerust wil Margaretha 100 missen van requiem.
Een jaar later, in 1749 vermaakt zij het vruchtgebruik van haar goederen aan haar zuster Helena van Gemert. Eigenaars worden de kinderen van haar (niet met name genoemde) broer en drie zusters.

106. BERTHA GIESEN[91]
Geboren te Maashees 10.5.1868, geprofest 29.9.1885, overleden te Turnhout 25.1.1947 en aldaar begraven 29.1.1947.
Haar ouders waren Albertus Hendricus Giesen en Elisabeth Reigeler.
Zij was onderwijzeres en gaf tot 1912 o.a. Franse les.

107. CATHARINA GIJSELS[92]
Geboortig van Tilburg, dochter van koopman Herry Gijsels en zijn eerste vrouw

Jenneke Cornelis van den Merenbergh. Haar vader hertrouwde Jenneke Jans van de Ven.
Zij werd 26.8.1675 geprofest en overleed te Tunrhout 8.3.1709.
Samen met haar zuster, begijn Maria Gijsels, maakt zij een testament in 1680. Zij wil begraven worden in de kerk en de langstlevende is universeel erfgename.
Hun halfzuster Jenneke machtigen zij in 1686 tot verkoop van onroerende goederen, hen competerende in de heerlijkheden Tilburg, Hilvarenbeek, Middelbeers, Gilze en andere plaatsen.

108. MARIA GIJSELS[93]

Geboortig van Tilburg en overleden te Turnhout 24.4.1687. Haar professiedatum is niet met zekerheid te zeggen. Een Maria Gijsels werd 29.5.1672 en 24.9.1673 geprofest.
Zij was een dochter van Herry Gijssels en Jenneke van den Merenbergh, haar zuster was begijn Catharina Gijsels.

109. CORNELIA GILLIS[94]

Afkomstig van Baarle-Nassau. Haar professiedatum is niet bekend, in ieder geval vóór 28.4.1724.
Op het begijnhof woont zij samen met Maria Anna van Bedaff, gedoopt te Baarle-Hertog 3.4.1679 en 8.5.1700 geprofest. De broer van Maria Anna, Philipus van Bedaff, huwde 1.3.1711 te Baarle-Hertog met Elisabeth Gillis, zuster van begijn Cornelia Gillis.
De begijnen Van Bedaff en Gillis zijn dan ook beiden erfgenamen van Elisabeth Gillis, weduwe van Philipus van Bedaff.
In 1739 machtigen zij procureur Johannes Franciscus Kuijpers te Baarle-Nassau tot verkoop aan de Poppelse secretaris Barthelomeus Lemnius van een obligatie van 250 gulden ten laste van Gerit van Hoeck, een obligatie van 1027.16.- staande ten laste van de voorkinderen van Cornelis Jan Gillis en een obligatie van 400 gulden staande ten name van Cornelia en Elisabeth Gillis, hun aangekomen bij transport door de medeërfgenamen van wijlen Elisabeth Gillis en nog een obligatie van 80 gulden ten name van Cornelis Janssen de Jongh, gekocht van sr. Gijsbertus de Roy.
Aan Maria Anna van Bedaff verkoopt Cornelia Gillis 'de resterende cooppenningen van sekere vercochte stede gestaen ende gelegen tot Uijlecoten ter somma van 500 gulden, staende ten naeme van Cornelis Tuijteleirs, item wat donatrice nogh is toecomende in het sterfhuijs van joffrouw Elisabeth Gillis, weduwe van Philipus van Bedaff'.
In 1739 maken de begijnen Van Bedaff en Gillis een testament, waarin ze eerdere testamenten, gemaakt in 1724, 1731 en 1738, herroepen en teniet doen. Zij willen begraven worden in de kerk, ieder met 50 pond waslicht. Iedere begijn krijgt drie wittebroden.
Na hun aflijvigheid moeten voor Maria Anna en Cornelia 300 missen van requiem worden opgedragen, met inbegrip van twee dertigsten. Na hun overlijden moet bovendien een bedrag van 200 gulden betaald worden aan de kerk tot fundatie van een eeuwig jaargetijde, bestaande uit zes missen van requiem.
Cornelis Gillis wonende te Alphen, neef van Cornelia Gillis, krijgt 100 gulden, te betalen na het overlijden van de langstlevende. Anna en Geraert Reckers ontvangen 50 gulden van iedere testatrice. Een legaat van 50 gulden wordt vermaakt aan Maria Catharina Havermans voor haar trouwe diensten.
Maria Anna Bedaff belast haar goederen onder Baarle-Hertog, bestaande uit een huis met stalling, oliemolen en brouwerij met 600 gulden, uit te zetten door de pastoor van Baarle-Hertog tegen 2% tot fundatie van een eeuwigdurend jaargetijde, te celebreren door genoemde pastoor en bestaande uit 20 missen van requiem, 14 voor de zielerust van haar zelf en haar ouders, 3 voor haar broer Willem van Bedaff en drie voor diens vrouw Margaretha Hermans.
Van de resterende goederen benoemen de begijnen Van Bedaff en Gillis elkaar tot enige erfgename.
In 1739 maken zij een nieuw testament, dat vrijwel gelijk is aan het testament van 1738. Alleen het legaat aan Anna en Gerard Reckers wordt 300 gulden, maar moet nu ook gedeeld worden met de kinderen van Willem Reckers en Adriana Ampsons.
Cornelia Gillis is 28.1.1744 te Turnhout overleden, Maria Anna van Bedaff nalatende als haar universele erfgename. Begijn van Bedaff maakt opnieuw een testament in 1751 en sterft te Turnhout 6.10.1752.

110. BARBARA VAN GILS[95]
Geboren te Tilburg, dochter van Cornelis Robben van Gils en Peerken Hendrick Jan Damen, geprofest 15.5.1672.
Ziek zijnde, maakt zij haar testament in 1678. Na haar begrafenis moet 25 gulden betaald worden aan de minderbroeders te Turnhout en een zelfde bedrag aan de armen van Tilburg. Aan de poort van het begijnhof moet een viertel rogge in gebakken brood worden uitgereikt aan de Turnhoutse armen.
Voor haar zielerust moeten 240 missen van requiem worden opgedragen, waarvan *120 bij de minderbroeders en 30 door priester Bartholomeus Molengraeff.*
Aan haar nicht Petronella Molengraeff prelegateert zij twee beemden genaamd de Goolschen Vloeten, een zilveren schaaltje, twee zilveren lepels, haar beste omdoek, een half dozijn kleine doeken en een half dozijn hemden.
De twee kinderen van de Turnhoutse notaris Joannes Verschueren, die gehuwd is met haar nicht Maria Jan Roberts Toten alias Van Gils, met name Maria en Isabella, krijgen 15 gulden.
Al haar roerende goederen en het vruchtgebruik van de onroerende goederen zijn *voor haar zuster Anna van Gils. De erfelijkheid van deze goederen is voor de kinderen* van Anna, verwekt of nog te verwekken in haar eerste, tweede of andere huwelijken.
111. MARIA VAN GILS[96]
Afkomstig van Tilburg, geprofest 6.9.1682. Haar ouders waren Andries Jan van Gils en Hendrickxken Cornelis Jan Peters, weduwe van Huijbert Peeter van Groenendael.
112. MARIA VAN GILS[97]
Afkomstig van Alphen, dochter van Jan Jaspers van Gilse en Marie Henrick Mutsaerts, geprofest 28.8.1662, overleden te Turnhout 5.7.1716, 'jubilaria'.
Voor de schepenen *Pauwels Princen en Peeter Smits vindt in 1663* de boedelscheiding plaats van de goederen van haar ouders, bestaande uit twee hoeven te Alphen en een perceel hooiland in het dorp Raamsdonk.
De deelgenoten in deze boedelscheiding zijn Willem van Gils, de twee kinderen van Peter van de Corput bij wijlen Hillegonda van Gils, begijn Marie van Gils, Margriet van Gils, *Pirijntje van Gils, Jan Jacob Jacobssen, gehuwd met Jenneke van Gils,* en de 'incapabele' Jasper van Gils.
113. PIRIJNTJE VAN GILS[98]
Afkomstig van Alphen, dochter van Jan Jaspers van Gils en Marie Mutsaerts, zuster van Maria van Gils, geprofest 28.9.1664, overleden te Turnhout 29.12.1683.
Enkele maanden voor haar overlijden, maakt zij samen met haar zuster Marie een testament. De langstlevende van hen beiden is universeel erfgename.
Na het overlijden van de langstlevende moeten de goederen verdeeld worden tussen *de kinderen van Peter Jan van de Corput voor een staak en Jenneke van Gils,* huisvrouw van Jan Jacobs, voor de tweede staak.
114. JOHANNA VAN GOCH[99]
Afkomstig uit Noord-Brabant, geprofest 1.10.1724, overleden te Turnhout 27.2.1776, 'jubilaria'.
Volgens haar eerste testament wil zij begraven worden in de kerk. Iedere begijn krijgt twee wittebroden, voor haar zielerust moeten 100 missen van requiem worden opgedragen, inclusief twee dertigsten.
Haar halfzuster Erdina van Goch, gehuwd met Adriaen Verstegen, ontvangt 25 gulden Hollands en een jaarlijkse lijfrente van 10 gulden.
Haar overige goederen zijn voor de helft voor haar halfbroer Geeraert van Goch en de andere helft vermaakt zij aan haar zuster Maria van Goch, gehuwd met Peeter van de Ven.
Uit haar nieuwe wilsbeschikking, gemaakt in 1771, blijkt dat haar halfzuster Erdina hertrouwd is met Gerardus van Bocxtel, ook nu krijgt zij een legaat van 25 gulden en een jaarlijkse lijfrente van 10 gulden. Haar halfbroer Gerard is overleden en zijn aan*deel in haar nalatenschap vermaakt zij aan diens zoon Jan van Goch.*
Aan begijn Maria Dobbelsteen vermaakt zij 50 gulden Brabants courant, begijn Agnes Govaerts krijgt haar beste overkleed, rok en kapruin.
115. ANNA MARIA GODSCHALX[100]
Gedoopt te Heesch 2.3.1750, geprofest 8.9.1771. Haar ouders waren Adrianus Godschalx en Catharina Cuypers.
Zij testeerde in 1786. Aan de kerk geeft zij 7 gulden voor een begraafplaats, aan haar biechtvader 50 gulden. Tijdens haar uitvaart moet 50 pond waslicht branden in de kerk *en de O.L.V. klok geluid worden.* Iedere begijn krijgt 3 wittebroden, de oversten,

pastoor, onderpastoor en hoogschout van Turnhout een pot wijn en een koek. Aan de poort van het begijnhof moeten 50 roggebroden verdeeld worden onder de armen.
Tweehonderd missen van requiem, waarvan er honderd moeten worden gecelebreerd door haar biechtvader, een dertigste aan het O.L.V. altaar en een dertigste aan het St. Anna-altaar moeten de rust van haar ziel waarborgen.
Haar nalatenschap gaat voor 1/4 deel naar haar broer Arnoldus Godschalx, 1/4 deel naar haar zuster Johanna, gehuwd met Rijnier van Erp, 1/4 deel naar haar zuster Christina, gehuwd met Arnoldus de Lauw. Het resterende 1/4 deel is voor Catharina en Maria-Francisca Godschalx, kinderen van haar oudste broer Anthonius Godschalx en Johanna Vermeulen.

116. ANNA GOOSSENS[101]

Geprofest 3.9.1663 en overleden te Turnhout 15.2.1731.
Zij wil begraven worden in de kerk voor haar knielbank, met gelui van de O.L.V. klok in de St. Pieterskerk en 30 missen van requiem na haar begrafenis. Iedere begijn krijgt voor 2 stuivers wittebrood, te bakken door Wouter Wouters, de vrouw van bakker Wouters vermaakt zij een zilveren lepel. Elisabeth van der Meire, gehuwd met Jan Perren, is haar erfgename voor de helft en krijgt bovendien 4 stuivers daags voor haar diensten. Erfgename van de wederhelft is Catharina Goossens, gehuwd met Daniël van de Vleut, wonende te Oirschot.

117. JOANNA VAN GORKUM

Gedoopt te Moergestel 21.1.1765, dochter van Joannes van Gorcum en Catharina Keteleers, geprofest 7.5.1787 en overleden te Turnhout 21.12.1823. Aldaar begraven 24.12.1823.

118. ANNA MARIA VAN GORP

Geboren te Alphen 22.7.1833, geprofest 18.6.1850.

119. ANNA GOVAERTS[102]

Geprofest 16.5.1706, overleden te Turnhout 1.1.1766, 'jubilaria'.
De gezusters Anna, Johanna en Goverdina Govaerts, begijnen, machtigen in 1738 Gijsbrecht van den Bogaert, inwoner van Oss, om naast de andere erfgenamen over te gaan tot de scheiding van de goederen van wijlen Maria Govaerts, weduwe van Gossen van Ceucken, hun zuster.
In 1756 machtigen Johanna en Anna Govaerts de heer Maurits Coets, procureur van het kwartier Maasland, om in hun naam te ageren en te rechten tegen de goederen van Francis Rutten van der Stappen en Hendrina Gerritsen, beiden overleden te Berchem, en van welke goederen zij een som van 750 gulden te pretenderen hebben. Hun neef, Paulus Govaerts, wonende te Oss, geven zij in 1757 opdracht tot verkoop van een kapitaal van 750 gulden, ontvangen uit de nalatenschap van Francis Rutten van der Stappen.
Johanna en Anna testeren in 1755. Bij hun begrafenis willen zij ieder 43 pond witte was en drie broden aan de gemeente. De begrafenis van de langstlevende moet geregeld worden door de begijnen Maria en Anna van Alphen, waarvoor zij 50 gulden ontvangen 'voor henne moeijten ende andere getrouwe diensten'.
Na het overlijden van beiden worden hun erfgenamen de zes kinderen en kindskinderen van hun broer Paulus Govaerts, met name Elisabeth, Agnes, Johanna, Maria, Adriana en het wettig kind wijlen Govaert ieder 1/18 part, de twee kinderen van wijlen hun broer Antonius Govaerts ieder 1/8 part, de acht kinderen van wijlen hun broer Jan Govaerts ieder 1/18 part en de twee kinderen van wijlen hun zuster Dorothea Govaerts ieder 1/18.

120. GOVERDINA GOVAERTS

Geprofest 1.1.1692, overleden te Turnhout 23.6.1749, zuster van Anna en Johanna Govaerts.

121. JOHANNA GOVAERTS

Geprofest 28.9.1710, overleden te Turnhout 8.4.1764, 'jubilaria', zuster van Anna en Goverdina Govaerts.

122. AGNES GOVERS

Ex Nieuwland, geprofest 28.4.1765 op de leeftijd van 25 jaar. Zij overleed te Nuland en werd aldaar 13.10.1781 begraven.

123. ANTONIA GRAUWMANS

Geboren te Ginneken 14.5.1879, geprofest 5.10.1910, overleden te Turnhout 24.6.1961 en aldaar begraven 27.6.1961. Zij was de laatste Turnhoutse begijn van Noordbrabantse afkomst. Haar ouders waren Henricus Grauwmans en Catharina Verstallen.

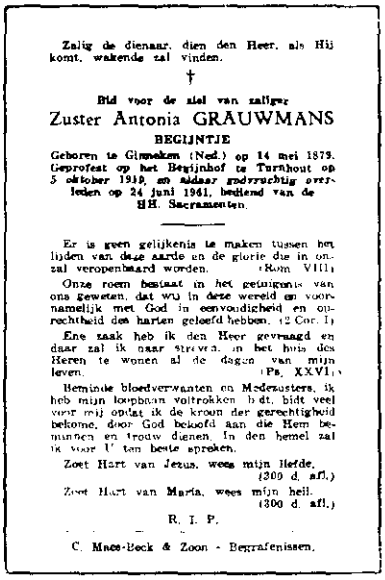

Zalig de dienaar, dien den Heer, als Hij komt, wakende zal vinden.

†

Bid voor de ziel van zaliger

Zuster Antonia GRAUWMANS

BEGIJNTJE

Geboren te Gimmaken (Ned.) op 14 mei 1879. Geprofest op het Begijnhof te Turnhout op 5 oktober 1939, en aldaar godvruchtig overleden op 24 juni 1961, bediend van de HH. Sacramenten.

Er is geen gelijkenis te maken tussen het lijden van deze aarde en de glorie die in ons zal veropenbaard worden. (Rom. VIII)

Onze roem bestaat in het getuigenis van ons geweten, dat wij in deze wereld en voornamelijk met God in eenvoudigheid en oprechtheid des harten geleefd hebben. (2 Cor. I)

Ene zaak heb ik den Heer gevraagd en daar zal ik naar streven, in het huis des Heren te wonen al de dagen van mijn leven. (Ps. XXVI)

Beminde bloedverwanten en Medezusters, ik heb mijn loopbaan voltrokken bidt, bidt veel voor mij opdat ik de kroon der gerechtigheid bekome, door God bekoofd aan die Hem beminnen en trouw dienen. In den hemel zal ik voor U ten beste spreken.

Zoet Hart van Jezus, wees mijn Liefde. (300 d. afl.)

Zoet Hart van Maria, wees mijn heil. (300 d. afl.)

R. I. P.

C. Maes-Beck & Zoon - Begrafenissen.

Collectie gem. archief Turnhout

124. ALDEGUNDIS VAN GRINSVEN[103]
Gedoopt te Lith 28.12.1696, dochter van Gerardus van Grinsven en Antonia Nauhuys, geprofest 11.9.1718, overleden te Turnhout 30.4.1783, 'jubilaria', aldaar begraven 2.5.1783.
Zij machtigt in 1730 samen met haar zuster Gertrudis, haar moeder Antonia Nauhuys tot verkoop van een huis te Lith, afkomstig van wijlen hun vader. Tot verkoop van een perceel weiland, groot twee hont, gelegen te Lith over de Maas aan Aernaudt van Helmont, *geven zij in 1735 procuratie aan Gijsbrecht van Moren te Lith. Genoemde* Moren behartigt ook hun belangen in de nalatenschap van hun vader en verkoopt publiek in 1739, namens de begijnen Van Grinsven, onroerende goederen onder Lith.
Later, in 1751 en 1755, benoemen de begijnen Van Grinsven hun neef Gerard van Grinsven uit Lith tot hun zaakwaarnemer.
Hun eerste testament maken de gezusters Van Grinsven in 1724. Zij benoemen hierin de langstlevende tot universeel erfgename.
Na het overlijden van haar zuster maakt Aldegundis in 1757 een nieuw testament. Zij wil begraven worden in de kerk met 40 pond waslicht, 200 missen van requiem en twee dertigsten. Voor iedere mis van requiem moeten 7 à 8 stuivers betaald worden, voor de dertigsten 15 gulden.
Aan begijn Maria Helena van der Linden vermaakt zij een zilveren lepel en vork. Diens zuster Agnes van der Linden, meesteres op het begijnhof, benoemt zij tot executeur-testamentair. Zij krijgt voor haar zorgen 26 gulden.
De overige goederen zijn voor haar erfgenamen ab intestato.
De erfgenamen worden wel met name genoemd in een nieuwe wilsbeschikking, gemaakt in 1765. 1/5 deel is voor Peter, zoon van wijlen haar broer Jan van Grinsven, 1/5 deel voor de kinderen van Anthonet van Grinsven, 1/5 deel voor Gerard en 1/5 deel voor Adriaan, zonen van Rombout van Grinsven en het laatste 1/5 deel is voor de dochter van wijlen haar zuster Hendrina van Grinsven. Bij codicil van 1776 prelegateert zij aan Gerard van Grinsven ook nog een weiland onder Groot Lith.
125. GERTRUDIS VAN GRINSVEN
Gedoopt te Lith 10.10.1693, dochter van Gerardus van Grinsven en Antonia Nauhyus, zuster van begijn Aldegundis van Grinsven, geprofest 30.9.1714, overleden te Turnhout 6.12.1755.
126. MARIA DE GRUYTER[104]
Afkomstig van Hilvarenbeek, geprofest 6.6.1627, overleden te Turnhout 24.11.1658.
Zij was een nicht van begijn Catalijn Woestenborch, dochter van Claes Cornelis

Wuestenborchs en Agneesken Cornelis Spapen, en erft van haar de beddekoets.
127. PETRONELLA CORNELIA GULDEMANS
Gedoopt te Geffen 13.12.1754, geprofest 28.5.1775 en overleden te Turnhout 1.4.1820. Haar ouders waren Henricus Guldemans en Cornelia Vervoeren.
128. WILHELMINA GULDEMANS
Te Geffen 2.2.1752 gedoopt als dochter van Henricus Guldemans en Cornelia Vervoeren, zuster van Petronella Cornelia Guldemans.
Geprofest 10.1.1773, overleden te Turnhout 30.3.1795 en aldaar begraven 1.4.1795.
129. CORNELIA GULDEN[105]
Gedoopt te Oudenbosch 29.11.1698, dochter van Marinus Peter Gulden en Maria Cornelis van Oosterhoudt. Geprofest 26.9.1717, overleden te Turnhout 6.8.1761.
Met haar zuster Johanna machtigt zij in 1751 Johannes van Etten te Oudenbosch om de heer Francis van Campenhout aldaar te vesten in twee bossen, 1 plak zaailand en een weiland.
Volgens haar testament zal zij begraven zijn in de kerk van het begijnhof, haar zuster Johanna nalatende als haar enige erfgename.
Bij haar begrafenis brandde in de kerk 40 pond waslicht en kreeg iedere begijn 2 wittebroden. Voor haar zielerust werden 200 missen van requiem opgedragen.
130. JOHANNA GULDEN[106]
Zuster van Cornelia Gulden, gedoopt te Oudenbosch 17.11.1691, dochter van Marinus Gulden en Maria van Oosterhoudt, geprofest 29.5.1712 en overleden 24.2.1763. Ook bij haar uitvaart brandde in de kerk 40 pond waslicht en kreeg iedere begijn 2 wittebroden. Bovendien werden voor haar zielrust 200 missen van requiem gecelebreerd.
131. CATHALIJN HABRAKEN[107]
Geprofest als Cathalijn Houbraken 11.5.1664, overleden te Turnhout 21.1.1716.
Enkele dagen voor haar overlijden, ziek zijnde, maakt zij haar laatste wilsbeschikking. Zij wil begraven worden in de kerk en geeft twee wittebroden aan de gemeente. Sommige begijnen krijgen drie wittebroden. Een bedrag van 50 gulden moet besteed worden aan requiem-missen, inbegrepen drie dertigsten. Aan Jan en Maria Habraken, haar halve broer en zuster, en de kinderen van haar niet met name genoemde halfbroer vermaakt zij 1/3 deel in een kapitaal van 50 gulden, hen daarmee secluderende van haar nalatenschap. Haar zinneloze nicht Mariken Jan Henskens legateert zij haar perceel erf gelegen 'tot Sinte Oeijen Rode'.
De resterende goederen zijn voor de kinderen van haar overleden broer en zuster Arnoldus en Maria Habraken.
132. MARIA HACKENS[108]
Gedoopt te Hilvarenbeek 27.9.1645, dochter van Willem Henric Hackens en Cornelia Cornelis Willibrordus van den Nieuwenhuijsen. Geprofest 14.6.1665, overleden te Turnhout 12.7.1715.
Maria en Petronella Hackens, begijnen, de laatste ziekelijk, benoemen elkaar in 1679 tot wederzijdse erfgenamen met secludering van hun vier zusters en broer om redenen hen daartoe moverende.
Een eerder testament had Maria gemaakt voor de professie van haar zuster Petronella. Zij bepaalde toen begraven te willen worden op het kerkhof van het begijnhof. Voor het bedrag van 70 gulden, haar nog competerende van haar vader, moeten missen van requiem worden opgedragen. Indien haar zuster Petronella begijn wordt, erft zij een obligatie van 100 gulden, staande ten laste van Jan Tijssen de Bie uit Merksplas.
Wordt zij geen begijn, dan moet dit bedrag gegeven worden aan de kerk tot fundatie van een eeuwigdurend jaargetijde. Aan Petronella vermaakt zij bovendien al haar meubelen, huisraad en verdere roerende en onroerende goederen, die gepart en gedeeld moeten worden door haar naaste bloedvrienden, indien Petronella geen begijn wordt.
In 1680 is Petronella Hackens overleden en woont op het begijnhof bij Marie Hackens haar zuster Hendrien, geestelijke dochter.
Marie doet dan het testament van 1679 teniet en maakt een nieuwe wilsbeschikking met haar zuster Hendrien.
Bij dit testament vermaakt Marie aan Catalijn, Cornelis, Claesken en Anneken, haar broer en zusters, ieder een grote begijnendoek en een paar slaaplakens. Haar zuster Claesken bovendien een grote ijzeren pot. Begijn Anneken Wouters erft het blauwe behangsel van haar beddekoets en een zwarte onderrok, novice Anneken Wouters en

begijn Christina Deckers krijgen ieder een kleine begijnendoek.
De Hilvarenbeekse goederen van Marie Hackens worden gedeeld in 1716 en in deze boedelscheidingsakte wordt Marie geestelijke dochter genoemd.
Haar erfgenamen, genoemd in deze akte zijn Peter, Marie, Cornelia, Hendrina, Allegonda en Willem, kinderen van Peter Wijten en Anneken Hackens, voor de eerste staak en voor de tweede staak Jan Hoosmans, gehuwd met Cornelia Hackens, en Jan van Raeck, gehuwd met Maria Theresia Hackens, mede voor Stans van Heeswijck, gehuwd met Pieternel Hackens.
De personen genoemd bij de tweede staak zijn de kinderen van Cornelis Willem Hackens en Marie Jan Heijmans.

NOTEN

37. G.A. Turnhout nr. 907 akte 10 7.5.1732, idem akte 11 8.5.1732, nr. 908 akte 54 26 9bris 1734, idem akte 57 15.12.1734.
38. G.A. Turnhout nr. 883 fol. 425v 28.1.1693.
    J. B. van Loon, Wouwse families VIII, *De Brab. Leeuw* jrg. 2 nr. 2 febr. 1953.
39. G.A. Turnhout nr. 910 akte 600 29 xber 1731, not. 5746 akte 172 26.4.1748, not. 5752 akte 227 3.3.1751.
    Noordbrabantse Studenten nr. 700.
40. G.A. Turnhout nr. 877 ongefol. 21.1.1690, nr. 878 ongefol. 10.1.1701.
41. Van der Aa, *Aardrijkskundig Woordenboek.*
42. G.A. Tilburg R471 fol. 196v. 1719, R472 fol. 117 1723, R473, fol. 298 1734, R433 fol. 45v. 8.8.1727.
43. G.A. Turnhout nr. 882 fol. 172v. 24.9.1676.
44. G.A. Turnhout nr. 884 fol. 309v. 29.8.1684.
45. R.A. Antwerpen not. 5490 akte 24 16.7.1740, not. 5748 akte 1.2.1758.
46. G.A. Turnhout nr. 873 fol. 205v. 7.1.1662.
47. G.A. Turnhout nr. 871 fol. 270 30.4.1667.
48. G.A. Tilburg R363 fol. 134v., R369 fol. 175v. 1667, R94 6.10.1681, R 817 23.4.1667, R665 5.4.1667, not. 69 akte 175 17.5.1722, R375 fol. 28v. 1678, R815 23.6.1668, R817 14.4.1667.
    G.A. Turnhout nr. 885 fol. 178 4.11.1707, nr. 885 ongefol. 4.11.1707, nr. 886 akte 73 1.3.1719.
    G.A. Tilburg R432 fol. 278v. 31.5.1726, not. 59 fol. 254v. 11.10.1695, not. 59 255 10.10.1695, not. 65 akte 70 31.5.1726.
49. G.A. Tilburg R480 fol. 113 9.3.1772, not. 51 fol. 60 11.4.1708
    G.A. Turnhout nr. 908 akte 11 23.3.1735.
50. R.A. Antwerpen not. 5491 akte 20 27 9brus 1744.
51. *Noordbrabantse Studenten* nr 1552.
    G.A. Turnhout nr. 904 akte 122 7 xber 1720, nr. 905 akte 62 7.8.1724, nr. 905 akte 63 7.7.1724.
    R.A. Antwerpen not. 5484 akte 49 21.11.1727, not. 5484 akte 50 24.11.1727.
    G.A. Breda not. 316 akte 441 1.6.1700, not. 352 akte 58 1.4.1703, not. 449 akte 32 20.3.1703.
52. R.A. Antwerpen not. 5748 akte 462 13.8.1759, not. 5747 akte 253 5.2.1751, not. 5749 akte 641 3.10.1767.
53. G.A. Tilburg R381 fol. 147 1686, R381 fol. 248 1688, not. 45 fol. 14v. 29.4.1694.
    G.F. Couwenbergh, Couwenbergh, Cauwenbergh en Philiberts, *De Brab. Leeuw* jrg. 22 nr. 1 en 2 jan./febr. 1973.
54. G.F. Couwenbergh, *De Brab. Leeuw* 22 nr. 1 en 2 jan./febr. 1973.
    R.A. Antwerpen not. 5743 akte 604 23.4.1732, not. 5742 akte 296 9.3.1721.
55. R.A. Antwerpen not. 5743 akte 603 23.4.1732, not. 5488 akte 21 1 8ber 1734, not. 5746 akte 95 1.8.1744. Zie verder noot 54.
56. R.A. Antwerpen not. 5742 akte 310 12.7.1721, not. 5742 akte 199 16.11.1718.
    G.F. Couwenbergh, *De Brab. Leeuw* jrg. 22 nr. 1 en 2 jan./febr. 1973.
    Idem, *De Brab. Leeuw* jrg 20 nr. 11 en 12 nov./dec. 1971.
    G.A. Turnhout nr. 883 fol. 252 30.8.1678.
57. G.A. Turnhout nr. 868 fol. 214 13.1.1650, nr. 883 fol. 362 25.2.1687.
    A. B. van Cronenburg, Echtparen van Cronenburg in *Campinia* 4e jrg. 1974, blz. 209.
58. R.A. Antwerpen not. 5741 akte 4.2.1715, not. 5744 akte 121 16.2.1715.

59. R.A. Antwerpen not. 5779 akte 3 24.1.1732, not. 5777 akte 1 23.7.1761.
60. G. A. Turnhout nr. 871 fol. 260v. 26.4.1667, nr. 883 fol. 208 2.6.1679.
61. R.A. Antwerpen not. 5748 akte 473 5.3.1760.
62. R.A. Antwerpen not. 5753 akte 452 1.2.1765.
63. G.A. Turnhout nr. 882 fol. 180 28.9.1676, nr. 884 fol. 32 23.5.1678.
64. G.A. Turnhout nr. 876 ongefol. 3.9.1676.
65. J. v. Gils, Drie Bavelse pastoors en hun erfgenamen, *De Brab. Leeuw* jrg 24 nr. 1 en 2 jan./febr. 1975 blz. 29.
66. R.A. Antwerpen not. 5743 akte 649 4.3.1735.
67. *Noordbrabantse Studenten* nr 1173.
    G.A. Turnhout nr. 900 akte 4 22.1.1756.
    R.A. Antwerpen not. 5489 akte 43 17.11.1737, not. 5747 akte 371 30.10.1755, not. 5620 akte 23 1.10.1762.
68. R.A. Antwerpen not. 5749 akte 711 23.1.1771.
69. G.A. Turnhout nr. 874 ongefol. 29.11.1664, nr 874 ongefol. 11.12.1665.
70. B. de Roy van Zuidewijn, het schepengeslacht Arnouts te Etten, *De Brab. Leuuw* jrg. 2 nr. 3 maart 1953 blz. 35.
    G.A. Turnhout nr. 884 fol. 401 28.1.1690, nr. 884 fol. 398 24.1.1690, nr. 884 fol. 253 14.7.1682.
71. G.A. Turnhout nr. 883 fol. 423v. 9 8ber 1692.
72. R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R69 fol. 234v.
73. G.A. Tilburg R361 fol. 151v. 1648, R620 fol. 41v. 1640, not. 14 fol. 188 11.11.1660.
74. zie noot 73.
75. G.A. Tilburg R370 fol. 232v. 29.1.1669, R371 fol. 201v. 24.10.1670.
76. G.A. Tilburg R364 fol. 142 1655, R366 fol. 147v. 1659, R367 fol. 324 1663, R369 fol. 145v. 1667, R373 fol. 130 1674, idem fol. 223v. 1675, R374 fol. 25 1675, R375 fol. 18v. 1676, idem fol. 73v. 1677, not. 13 fol. 530 19.4.1652, voogdijrek. 1662 en 1666.
    G.A. Turnhout nr. 884 fol. 8.3.1680, nr. 874 ongefol. 1.4.1667.
77. G.A. Tilburg not. 14 fol. 159v. 28.12.1658, not. 53 fol. 280 19.4.1688, R469 fol. 214 13.5.1710, R468 fol. 168v. 1697.
78. zie noot 76.
79. zie noot 76.
80. G.A. Turnhout nr. 911 akte 49 10.5.1741.
81. Archief begijnhof Turnhout, bundel 3, inventaris van de beneficiën.
    R.A. Antwerpen not, 5488 akte 1 4.1.1734, not. 5620 akte 7 21.4.1762, not. 5625 akte 19 16.7.1767.
82. J. B. van Loon, Wouwse families VIII, *De Brab. Leeuw* jrg. 2 nr. 2 febr. 1953, blz. 20.
    R.A. Antwerpen not. 5744 akte 127 30.7.1715, not. 5491 akte 35 11.8.1745, not. 5744 akte 223 22 8ber 1723, not. 5742 akte 194 10.10.1718, not. 5491 29.10.1748, not. 5743 akte 411 4.8.1724.
83. J. M. S. Mol, Aanvulling genealogie Van Eupen, *De Brab. Leeuw* jrg. 14 afl. 12.
84. G.A. Turnhout nr. 886 akte 112 22 8bris 1723, nr. 883 fol. 409 17 9ber 1689.
85. G.A. Turnhout nr. 886 akte 15 6.5.1712.
86. G.A. Turnhout nr. 884 fol. 365v. 20.5.1687.
87. R.A. Antwerpen not. 5757 akte 156 1 8bris 1792, not 5757 akte 166 29.6.1793, not. 5752 akte 307 4.6.1754, not 5750 akte 781 10 9ber 1774.
88. R.A. Antwerpen not. 5754 akte 522 14.3.1773, not. 5754 akte 533 15.6.1774.
    Noordbrabantse Studenten nr. 4454.
89. R.A. Antwerpen not. 5754 akte 528 29.11.1773.
90. R.A. Antwerpen not. 5746 akte 180 12.9.1748, not. 5746 akte 189 21.1.1749.
91. Frans Verachters, André Gailliaerde en Frans Vervoort, *Voorsale des Hemels ofte het begijnhof in de XVII provinciën,* Retie 1973.
92. G.A. Tilburg not. 48 akte 94 1698, not. 56 ongefol. 6.8.1693, not. 17 fol. 98 2.9.1678.
    G.A. Turnhout nr. 877 ongefol. 25.2.1686, nr. 883 fol. 114 14.2.1678, nr. 884 fol. 203 14.5.1680, nr. 883 fol. 204v. 13.4.1679.
93. zie noot 92.
94. G.A. Turnhout nr. 895 akte 19 17.2.1737, nr. 910 akte 24 7 9ber 1739, nr. 910 akte 25 13.11.1739, nr. 910 akte 26 20 9ber 1739, nr. 910 akte 13 13.5.1738, nr.

910 akte 28 7.12.1739, nr. 911 akte 43 15.3.1741.
R.A. Antwerpen not. 5743 akte 308 28.4.1724, not. 5747 akte 265 16.8.1751.

95. G.A. Turnhout nr. 880 fol. 220 1.3.1678, nr. 871 fol. 175v. 1666.
G.A. Tilburg R374 fol. 140 1676, R375 fol. 57 1677, fols. 73, 79 1678, not. 57 fol. 154v. 10.8.1682.
96. G.A. Tilburg not. 57 fol. 106 1.10.1681, idem fol. 148 1682, voogdijrek. 1682.
97. G.A. Breda R774 ongefol. 30.3.1663.
G.A. Turnhout nr. 884 fol. 293 1 8ber 1683, nr. 870 fol. 167v. 7.3.1663; in deze akte machtigt Marie Jan Jaspars, begijn, haar zwager Peeter Janssen van de Corput wonende tot Riel onder Beek (Riel was een van de dorpen van de dingbank Hilvarenbeek) tot boedelscheiding goederen van haar ouders Jan Jaspars en Marie Mutsaerts, overleden te Alphen.
98. zie noot 97.
99. R.A. Antwerpen not. 5749 akte 712 23.1.1771, not. 5748 akte 414.
100. R.A. Antwerpen not. 5757 akte 101 27.9.1786.
De Brab. Leeuw jrg. 2 nr. 8 aug. 1953 blz. 128.
101. R.A. Antwerpen not. 5778 akte 1 25.1.1729.
102. G.A. Turnhout nr. 900 akte 23 23 8ber 1756, idem akte 3 1757, idem akte 23 25 9ber 1755, nr. 910 akte 18 13.6.1738.
103. G.A. Turnhout nr. 910 akte 5 11.2.1735, idem akte 10 7.4.1738, idem akte 21 8.10.1739.
R.A. Antwerpen not. 5752 akte 242 19.8.1751, idem akte 330 15.9.1755, not. 5485 akte 28 13.7.1730, not. 5754 akte 475 26.5.1767, not. 5743 akte 391 19.1.1724, not. 5748 akte 405 18.3.1757, not. 5748 akte 596 13.7.1765, not. 5754 akte 520 21.5.1771, not. 5750 akte 795 20.3.1776.
104. G.A. Turnhout nr. 868 fol. 187 1.10.1649.
105. R.A. Antwerpen not. 5747 akte 254 4.3.1751, not. 5752 akte 245 7.10.1751.
106. zie noot 105.
107. R.A. Antwerpen not. 5741 akte 135 19.1.1716.
108. R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R74 fol. 61v. 6.10.1716.
G.A. Turnhout nr. 882 fol. 3 9 juni 1673, nr. 884 fol. 159 7 8bris 1679, nr. 884 fol. 208v. 8.7.1680.

(wordt vervolgd)

LITERATUURGIDS VOOR DE NOORDBRABANTSE GESCHIEDENIS

Een complete Noordbrabantse historische bibliografie bestaat er op dit moment nog niet. Om in deze nood enigszins te voorzien heeft drs. A.C.M. Kappelhof een literatuurgids samengesteld die een selectie bevat van ca. 1150 titels van boeken of artikelen over het verleden van Noord-Brabant.

ix + 140 blz. *f* 12,50

REPERTORIUM OP TAXANDRIA 1894 - 1943

In de jaren 1894 - 1944 verscheen het Noordbrabants tijdschrift Taxandria, een goudmijn voor de geschiedenis van Noord-Brabant en de omringende gebieden. Ook bevat het genealogieën van bekende geslachten die in Zuid-Nederland een belangrijke rol speelden.
Het repertorium maakt Taxandria beter toegankelijk voor ieder die historisch, genealogisch, volkskundig of archeologisch onderzoek wil verrichten.

104 blz. *f* 25,-

REGISTER OP DE JAARGANGEN 1-25, 1952 - 1976, VAN DE BRABANTSE LEEUW

275 blz. *f* 29,-

INBINDBANDEN DE BRABANTSE LEEUW

Voor uw jaargangen zijn beschikbaar losse gestempelde inbindbanden.

f 5,20 per exemplaar.

Alle prijzen excl. verzendkosten.

te bestellen bij:
Het Noordbrabants Genootschap,
Postbus 1104,
5200 BD 's-Hertogenbosch

DE BRABANTSE LEEUW

verschijnt vier maal per jaargang - uitgave van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van Het Noordbrabants Genootschap

Redactie: dr.ir.C.H.J. van den Brekel, voorzitter; mr.G.Berkelmans; L.van Grinsven; J.H.G.J.van Heeswijk; mevr.P.L.Leget-Kuijlen; A.J.A.van Loon; J.W.M.Weijts
Redactie-adres: 2e Buitenpepers 23, 5231 HA 's-Hertogenbosch, tel. 073 - 410746 (toezending van manuscripten, recensie-exemplaren, ruilabonnementen en mededelingen)
Abonnementsprijzen per jaargang: Nederland en België: *f* 34,-; buitenland (behalve België): *f* 36,-. Men wordt verzocht het abonnementsgeld alleen te betalen via een toe te zenden acceptgirokaart. Opzeggingen uitsluitend schriftelijk voor 1 december 1986.
Administratie-adres: Het Noordbrabants Genootschap, Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch, tel. 073 - 139484

INHOUD

De protestantse familie Borchouts, *J.Th.M. Melssen*, blz. 65 - 78
De hoorn in de terminologie van de Hoge Raad van Adel, *A.H. Hoeben*, blz. 79 - 83
De waarde van verschillende geldsoorten, *J.N. Leget*, blz. 83
Stevens - Vierlingsbeek, *P.L. Leget-Kuijlen & J.N. Leget*, blz. 84 - 104
Het glibberige pad van een verleidelijke hypothese: de tekens van recht en de heraldiek, *A.H. Hoeben*, blz. 105 - 107
Reactie, *drs. W.H.Th. Knippenberg*, blz. 107 - 108
Vragen en antwoorden: Nicolas Reijnen & familie Scheffers blz. 108
De Noordbrabantse begijnen in het Begijnhof van Turnhout (vervolg), *J. van Gils*, blz. 109 - 128

de brabantse leeuw

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
VOOR DE BRABANTSE GESLACHT-,
NAAM- EN WAPENKUNDE

JAARGANG 35 NR. 3

1986

HET NOORDBRABANTS GENOOTSCHAP 's-HERTOGENBOSCH

Van Spul en de oorsprong van de familie Snellen

L.F.W. Adriaenssen
Van der Hoopstraat 85, 1051 VD Amsterdam

I. *Inleiding*

De tot dusver oudst bekende stamvader van de Bredase patriciërsfamilie Snellen heette Willem Willem Snellen en woonde te Hooge Mierde. (1) Hij was gehuwd met Margriet Wouter Boyens van Nertingen. Een post uit een in 1499 aangelegd hertogelijk cijnsboek voedde mijn vermoeden, dat Willem Snellen een nakomeling was van Snelleken Willems van Spulle te Hilvarenbeek, die in de tweede helft van de veertiende eeuw leefde. Volgens de bewuste post (2) betaalde Wouter Boudewijns van Nertingen voor Willem Willem Snellarts een cijns uit de erfenis *dat Ryt*, waarover voordien, althans voorheen, Wilhelmus Snellardi van Spulle cijnsplichtig was geweest.
Een Moergestels cijnsboek, aangelegd in 1497, gaf meer zekerheid. In dat en de volgende jaren betaalde *Willem Willem Snellarts soen van Spulle voir Willem van Spul vanden Brugacker die Lems kynder was* 5 oude denieren herencijns. (3) Als belastingbetaler uit die akker werd hij opgevolgd door Wouter Boyens van Mierde, dezelfde die ook te Hooge Mierde in zijn erfenis getreden was en die overigens niet zijn schoonvader, maar zijn zwager was.
De bakermat van de familie Van Spul was de herdgang *Spul* te Hilvarenbeek, ten zuiden van het dorp, en wellicht meer bijzonder het Hoogspul, waar eertijds een omwaterde huizing heeft gestaan. (4) Zo'n huizing zou een gepast decorum zijn geweest voor de door Butkens vermelde *Willaume van Spulle à Beeck*, die een vazal was van hertogin Johanna van Brabant (gest. 1404) en ten minste de status van schildknaap zal hebben gehad. (5) Een stamboom van het aloude geslacht Van Spul kan waarschijnlijk niet meer worden gereconstrueerd, maar wel kunnen de Van Spuls tot verschillende samenhangende familiegroepen en fragment-genealogieën worden gerangschikt.
De naam Van Spul komt al in de oudste Hilvarenbeekse archivalia voor. In het cijnsboek van 1340 figureren Gheno de Spulle en Ioannes de Spul, (6) in dat van 1380 Willem Grieten van Spul, die voor Gheen van Spul, en Henricus Albus de Spulle, die voor het goed van Aleydis Ludekini cijns betaalden. (7) Volgens een Beekse schepenbrief van 13 mei 1361 verpachtte Jan, zoon van Jan van Spulle en Catelyne, erfelijk 9 lopen rogge aan Mysken

van der Byest. (8) De rekeningrol van de kwartierschout van Oisterwijk lopende van 1368 tot Kerstmis 1369 geeft Vrancks kinderen van Spulle, Heyn van Spul, Willem van Spul en Jan van Spull. (9) Op de vrijdag na Sint Paulus' bekering in het jaar 1375 verschenen voor schepenen van Hilvarenbeek Jan geheten Ghestel Jans zoen was van Spulle en zijn broer Aert geheten Beerthouyt om aan hun zus Katheline, de vrouw van Peter van Ghageldonc, het erfgoed van hun grootmoeder jonkvrouw Aliten over te dragen. (10) En in 1409 gaf Jan zoon Henrics van Spulle van Eynde aan de heilige-geesttafel van Hilvarenbeek land, gelegen bij de erfenis van Heylwich Henricx vrouw van Spulle en haar kinderen. (11)

2. *Nageslacht van Snel Willems van Spulle*

Snellaert Willems van Spulle is omstreeks 1350 geboren en overleed voor 1436. Misschien was hij een broer van Jan Willems van Spull van Beke (gest. 1443 à 1453), die bij Christyn dochter mr. Ghysbert Schermer zes natuurlijke kinderen had. (12) Van Snel van Spul zijn zeven kinderen bekend: (13)

1. Snellart Snellarts van Spul, (14) bij Jut Willems van den Wuestenborch uit Diessen vader van Snellaert en Henrick Snellen van Spul.
2. Ermgaert Snellaerts van Spul, gehuwd met Jan Henrickss van den Blomendaele (15) te Moergestel.
3. Henrick Snellaerts van Spulle. (16)
4. Goyart Snellart Willems van Spulle was getrouwd met Oda Henricx van der Buusbeke, die uiterlijk in 1453 hertrouwde met Pauwels Jacob Pauwels. (17)
5. Aert Snellen van Spulle (18) was bij Maria Henrick Aleyten alias Baerlmans vader van:
   a. Henrick Aert Snellen. (19)
   b. Jan Aert Snellen, (20) gehuwd met Lysbeth Jan Jan Roeffs.
   c. Marie Aerts Snellen van Spulle, (21) gehuwd met Joerden Jans van der Vloet.
6. Jan Snellen van Spul, wiens dochter Mechtelt trouwde met Symon Aert Schellekens, olieslager te Esbeek onder Hilvarenbeek. (22)
7. Willem Snellaerts van Spulle (23) te Moergestel was gehuwd met Lysbeth Gielis dochter van der Schueren bij Aleyt Jans van der Vloet, (24) die uit Oirschot of Middelbeers kwam. Zij was in elk geval de moeder van de vier eerstgenoemde kinderen van Willem van Spulle: (25)
   a. Gielis Willem Snellaerts, (26), schepen van Oirschot, bij

Henricxken Peters van den Venne vader van Peter Gieliss Snellen van Spulle (27) en van Willem Gielis Snellen. (28)

b. Henrick Willems van Spull, gehuwd met Lysbeth Amelis van Rut. (29)

c. Snellaert Willems van Spull, (30) vader van Jan Snellaert Willem Snellen. (31)

d. Jan Willem Snellen, (32) zonder oir gestorven voor 1507.

e. Willem Willem Snellen, (33) stamvader van de Bredase familie Snellen.

3. *Een hooggeleerde familie Van Spul*

Jan van Spull, priester, werd door de abt van Tongerlo voorgedragen als investiet van Moergestel, welke voordracht de aartsdiaken van Kempenland op 4 februari 1356 aanvaardde. Op 16 februari droeg de dienstdoende priester de kerk van Moergestel over aan heer Jan. (34) Deze had ten minste één onwettig kind, Jan, die aan een onbekende universiteit rechten studeerde.

Mr. Jan van Spull zoon heer Jans van Spull (35) was *magister artium et baccalaureus iuris canonici* (meester in de vrije kunsten en baccalaureus in het kanonieke recht), toen hij zich in 1403 aan de universiteit van Keulen liet inschrijven. Hij was daar docent in de jurisprudentie en promoveerde er uiterlijk in 1411 tot *licentiatus decretorum* ofwel licentiaat in het kanonieke recht. In 1418 en 1438 wordt hij vermeld als advokaat bij het bisschoppelijke hof te Keulen. (36) Daar is hij in 1447 overleden. Voor zijn Keulse tijd heeft mr. Jan misschien te Oisterwijk gewoond, hij bezat daar althans een huis. (37) Te Moergestel bezat hij *tguet te Spull* aan de Heisen en *den pachtguede ter Braken*. (38) Bij zijn vrouw Katharina liet hij vier kinderen na: (39)

1. Mr. Jan van Spulle junior (40) werd in 1413 als student in het kanonieke recht aan de universiteit van Keulen ingeschreven. In 1424 promoveerde hij tot licentiaat in die discipline en reeds in 1429 was hij doctor in de beide rechten. In hetzelfde jaar kreeg hij een kanunniksdij in de Sint Gereonis te Keulen. In 1428 had de stad hem aangesteld tot hoogleraar in de jurisprudentie tegen een jaarlijks honorarium van 125 mark. Sedert 1430 wordt hij gezien als advokaat *in curia Coloniensis* (in het bisschoppelijke hof te Keulen). Hij was in 1437 afgevaardigde op het concilie van Bazel en maakte in 1446 deel uit van een gezantschap te Frankfort. In 1430

kreeg hij een aanstelling tot scholaster van de Sint Gereon, omstreeks 1450 verwierf hij een universiteitsprebende in de Sint Andreas te Keulen en aan het einde van zijn leven nog een dij in de Apostelenkerk aldaar. De universiteit van Leuven probeerde hem in 1432 en 1458 *hier te mogen crigen* ten behoeve *vander lecturen ordinaris inde geestelyken rechte alhier vacerende*. Dr. Jan van Spulle verklaarde in 1461, dat hij 60 jaar oud was, 40 jaar lang te Keulen woonde en er 31 jaar professor was; geen van deze opgaven klopt. In 1468 nam hij ontslag. De magistraat van Keulen richtte zich in september tot het universiteitsbestuur met het verzoek *zo bedenken sich up eynen doctoir, der in stat m. Johans Spulle - iste renunciavat propter senium, quia legit ordinarie ultra 40 annos - leyse des morgens in der canonisten schule*. Op 28 augustus 1472 is Van Spul overleden. Zijn verdwenen grafzerk in de Sint Gereon te Keulen droeg het opschrift: *Anno 1472 die S. Augustini moritur venerabilis D. Joannes Spull, J.U.D. scholasticus et canonicus hujus ecclesiae et dotatur hujus capellae*. (41) Zijn nagelaten geschriften werden tot in deze eeuw door Duitse rechtenstudenten als studiemateriaal gebruikt. (42)

2. Mr. Ghysbrecht van Spulle (13) werd in 1417 aan de universiteit van Keulen ingeschreven. Hij had in het bisdom Luik de lagere wijdingen ontvangen en bracht het in zijn studie tot baccalaureus in de beide rechten. Van 1433 tot 1466 wordt hij gezien als syndicus en procureur aan het bisschoppelijke hof te Keulen; bovendien praktizeerde hij als advokaat. (44) In september 1474 gaf zijn weduwe Stijngijn een erfrente van 20 overlandse rijnsgulden aan een altaar in de Sint-Pauluskerk te Keulen. (45)
3. Mr. Ymbrecht van Spul (46) werd als klerk van het bisdom Luik in 1423 geïmmatriculeerd aan de universiteit van Keulen. Over zijn studieverloop is slechts bekend dat hij een meesterstitel behaalde. Hij vestigde zich te Brussel, waar hij in 1440 secretaris van de stad was. Zijn vrouw heette Katharina en zijn kinderen waren: (47)
   a. Jonkvrouw Katheryn van Spulle, gehuwd met Jan Esselen.
   b. Jonkvrouw Cecylia van Spulle, gehuwd met mr. Willem Craye.
   c. Mr. Jan van Spul. (48) Hij werd als Brusselaar op 4 december 1460 ingeschreven aan de universiteit van Keulen. (49) Hij promoveerde daar tot *decretorum baccalaurius*.
   In de collegiale kerk van Hilvarenbeek was hij gebeneficieerd met een van de porties van het hoofdaltaar,

namelijk dat van Sint Maarten. (50) Het obituarium van Anderlecht vermeldt hem op 24 oktober als *canonicus huius ecclesie*; daarbij wordt vermeld: *voer het cleyn heylich cruys, een cruys in witten steen*, waarmee zijn grafmonument of althans een gedenksteen moet zijn bedoeld. (51)

4. Mr. Thomas van Spul (52) ging in 1430 aan de universiteit van Keulen studeren. Hij promoveerde in 1435 tot baccalaureus in het burgerlijke recht en heet in 1445 baccalaureus in het kanonieke en licentiaat in het burgerlijke recht. In 1440-1448 was hij professor in het burgerlijke recht, waarvoor de stad Keulen hem jaarlijks met 60 mark honoreerde. Uiterlijk in 1456 trad Thomas van Spul in bij de kartuizers van Keulen, die zodoende het Moergestelse pachtgoed *ter Braken* verwierven. (53) In 1475 is Thomas overleden.

NOTEN

A.R.A. = Algemeen Rijksarchief. G.A. = Gemeentearchief.
R. = Rechterlijk archief. R.A. = Rijksarchief.

1. L.F.W. Adriaenssen. *De eerste zeven generaties van de familie Snellen te Breda, 1450-1650*. In: De Brabantse Leeuw XXVIII, 1979, p.153.
2. A.R.A. Brussel, Rekenkamer 45076, f CCCXXVv.
3. A.R.A. Brussel, Familiearchief d'Ursel, L 1499, f XLIII. Cfr. L. 1500, ongef.
4. B. Aarts. *'Omwaterde huizingen' in Hilvarenbeek en Diessen: zicht op een nog weinig bekend verschijnsel*. In: Nieuwsbrief van de Heemkundige Kring 'Ioannes Goropius Becanus' te Hilvarenbeek no. 5, april 1983, p.24.
5. C. Butkens, *Trophées tant sacrés que prophanes de la duché de Brabant*. DL I. La Haye 1724, p. 545.
6. A.R.A. Brussel, Rekenkamer 45038, ff 98 en 101.
7. A.R.A. Brussel, Rekenkamer 45072, pp. 12 en 29.
8. A. Bogaerts en E. Cresens. *Inventaris van het Dominikaans archief*, deel II. Brussel 1977, p.194, no 2279.
9. A.R.A. Brussel, Rolrekeningen 2779. Wijnrick natuurlijke zoon Francken van Spulle, in 1402 gezien als poorter van Leuven, was gehuwd met Margriet, dochter van Dieric Moerken bij Hadewig van Watermael (*Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique* VIII, 1870, p.216. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1186, ff 38v e.v. R 1190, f 347). Franck natuurlijke zoon Francken van Spulle bezat in 1462 te Hilvarenbeek een huis aan de Vrijthof, thans nummer 22 of 24 (A.R.A. 's-Gravenhage, Staten-Generaal 5032-II, lectum 29 december 1663).
10. Abdijarchief Tongerlo, Charterverzameling no 836.
11. Raadhuis Hilvarenbeek, Oud administratief archief no 4337, 29 mei 1409.
12. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1222, f 130v: Jan, Willem, Margriet (gehuwd met Dierck Jan Claes Willems), Heylwich (gehuwd met Jan Jan Grieten), Lysbeth (gehuwd met Dierck Henrickss die Molner van Goirle) en Servacia (gehuwd met Roelloff Aert Roeloff van den Spiker). Bij Lysbeth Aerts van der Strathen had Jan nog een bastaarddochter, Margriet, die trouwde met Jans Janss van Eynde (R 1216, f 187v). Op 5 juni 1460 (R 1230, f 318v) verkocht Barbara natuurlijke dochter Jan natuurlijke zoon Willems van Spull een beemd *in dat Spulrebroeck* aan genoemde Roelloff van den Spiker.
13. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1222, f 31.
14. L.F.W. Adriaenssen. *Stamboom van de Brabantse familie Woestenborg (1400-1800)*. In: De Brabantse Leeuw XXVII, 1978, p.78.
15. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1236, f 291v.
16. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1237, f 117.
17. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1216, f 139, 31 december 1445. R 1222, f 158.
18. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1213, f 221.

19. Hij was vader van Gerit Henrick Aert Snellen, wiens erfgename in 1530 zijn zus Aert Henrick Aert Snellen (vrouw van Jan Janss van Mol) was: R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R 24, f 145, 4 april 1530.
20. A.R.A. Brussel, Rekenkamer 45070, f CCLXXVIII. Hij had minstens drie kinderen: Geertruyt, gehuwd met Wouter Aertss Poynenborch (G.A. 's-Hertogenbosch, R 1263, f 325); Gielis Jan Aert Snellen (R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R 59, f 37v, 17 februari 1545); Jenneken Jan Aert Snellen (R.A. 's-Hertogenbosch, Moergestel R 50, ongef., 4 december 1610).
21. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1251, f 275.
22. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1212, f 210, 30 augustus 1442. R 1213, f 112, 1 juli 1443. R 1226, f 127, 25 juni 1456. R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek. R 317, 30 september 1479. A.R.A. Brussel, Rekenkamer 5295, f Lv, 31 december 1464. Rekenkamer 45074, f CCXCIXbis.
23. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1205, f 167v, 28 maart 1435. R 1214, f 71v.
24. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1215, f 199.
25. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1221, f 94, 18 mei 1451. R 1236, f 291v.
26. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1209, f 134v. R 1230, ff 218v, 271v en 321.
27. Abdijarchief Tongerlo, Charterverzameling no 2576, 20 juni 1506. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1249, f 228v.
28. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1236, f 138.
29. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1243, f 26v.
30. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1225, f 234v. R 1226, f 480. R 1232, f 201.
31. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1263, f 129.
32. Abdijarchief Tongerlo, Charterverzameling no 2576, 20 juni 1506. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1214, f 71v. R 1222, f 31. R 1227, f 30. R 1233, f 56. R 1234, f 199v.
33. A.R.A. Brussel, Rekenkamer 45076, f CCCXXV.
34. J. Vriens. *Inventaris van het archief van de tienden van Moergestel 1618-1658, waarin opgenomen een fragment van het familiearchief de la Torre 1608-1694.* 's-Hertogenbosch 1970, p.61. Zie voor heer Jan verder: G.A. 's-Hertogenbosch, R 1177, f 144. R 1205, f 207, 18 juni 1435. R 1210, f 66v, 28 april 1440.
35. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1177, f 144. R 1194, f 236v. R 1208, f 418, 18 juni 1438. R 1210, f 66v, 2 augustus 1440; f 318v, 7 april 1440. R 1211, f 93v, 17 augustus 1441. R 1216, ff 317 en 334.
36. H. Keussen. *Regesten und Auszüge zur Geschichte der Universität Köln 1388-1559.* In: Mitteilungen aus dem Stadtarchiv von Köln 36/37, 1918, p.28, no 183; p.46, no 299; p.71, no 498; p.88 no 661; p.91 no 683. H. Keussen. *Die Matrikel der Universität Köln. DI I, 2e dr.* Bonn *1928*, p.72, no *32*; p.*113*, no *9*.
37. R.A. 's-Hertogenbosch, Oisterwijk R 163, f 21v, 22 augustus 1455. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1247, f 114v, 19 december 1477.
38. A.R.A. Brussel, Familiearchief d'Ursel, L 1499, f XXXv. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1247, f 115v, 19 december 1477.
39. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1218, f 206. R 1247, f 114 e.v., 19 december 1477.
40. Keussen 1918, o.c., p.86, no 599; p.92, no 687; p.93, no 745; p.95, nrs 781-810; p.104, no 892; p.111, no 927; p. 114, no 953; p. 154, no 1232; p.187, no 1436 en no 1437; p.188 no 1438; p.194, no 1474; p.202-203, no 1533. Keussen 1928, o.c., p. 164-165, no 20.
41. P. Clemen. *Die Kunstdenkmäler der Stadt Köln.* Düsseldorf 1911, p.83.
42. Th. Muther. *Zur Geschichte der Rechtswissenschaft und der Universitäten in Deutschland. Gesammelte Aufsätze.* Jena 1876, p.99. V. Rose. *Die Handschriften-Verzeignisse der königlichen Bibliothek zu Berlin. Verzeignis der lateinischen Handschriften.* DI II-2. Berlijn 1903, pp.609, 628 en 629.
43. Keussen 1918, o.c., p. 128, no 1039; p. 160, no 1268; p. 168, no 1321. Keussen 1928, o.c., p. 190, no 29.
44. Stadtarchiv Keulen, Haupturkundenarchiv no 12593, maart 1456.
45. Stadtarchiv Keulen, Haupturkundenarhciv no 13237, 22 september 1474.
46. E. Reusens. *Documents relatifs à l'histoire de l'université de Louvain (1425-1797).* In: Analectes pour servir à l'histoire de la Belgique XXX, 1903, pp. 137, 138, 142 en 143. Keussen 1928, o.c., p. 260, no 65. Raadhuis Hilvarenbeek, Oud administratief archief no 14, 13 maart 1440. R.A. 's-Hertogenbosch, Raad van Brabant 1322, f 202v, 1440. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1219, f 13v.
47. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1247, f 114, 19 december 1477.

48. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1243, f 85, 14 november 1473. Keussen (noot 49) meent, dat Jan identiek was aan *Johannes Spúl de Busca-Ducis*, die in 1469 aan de universiteit van Bazel werd geïmmatriculeerd. Deze wordt van 1463 tot 1501 gezien als procureur van de bisschoppelijke officialiteit te Bazel. In 1490 was hij *Schaffner* of rentmeester van de bisschop; hij verkocht in dat jaar samen met zijn vrouw Barbara voor 36 pond een huis in de Freienstrasze te Bazel aan de officiaal. Ik houd de mogelijkheid open, dat de 'Bossche' mr. Jan van Spul een andere was dan de Brusselse en afkomstig was van Hilvarenbeek. Een gehuwde staat strookt immers niet met de status van kanunnik, hoewel de geestelijke voor de huwelijkse staat kan zijn verwisseld. Bovendien lijkt de Brusselse mr. Jan te zijn begraven te Anderlecht (noot 51), niet te Bazel. (H.G. Wackernagel. *Die Matrikel der Universität Basel.* Dl I. Bazel 1951, p. 75, no 18. Staatsarchiv Bazel, akte op 20 november 1490 gepasseerd voor het schoutsgerecht. Klosterarchiv St. Martin, oorkonden no 80, 30 september 1479, en no H 16, 3 februari 1501. Klosterarchiv Gnadenthal, oorkonden no 349, 698, 705 en 710. Ter complicatie nog het volgende citaat uit Gerichtsarchiv B 7, f 271, 1454: Wilhelmus Spül, *procurator an des Officials Hoffgericht*, en zijn vrouw Enneken geloven 40 gulden op *dem Huse genant Zem Grünen Ringe am Palast gesslin oben an der Frien stress am Palast gaslin).*
49. Keussen 1928, *o.c.*, p. 657, no 59.
50. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1246, f 206, 16 mei 1477. R 1265, f 142v. De vorster van Hilvarenbeek verwondde in 1487 de diaken mr. Jan van Spul tot bloedens toe (G. Bannenberg, A. Frenken en H. Hens. *De oude dekenaten Cuyk, Woensel en Hilvarenbeek in de 15de- en 16de-eeuwse registers van het aartsdekenaat Kempenland.* Dl II. Nijmegen 1970, p. 167).
51. J.B. Stockmans. *Het obituarium van Sint-Pieterskerk te Anderlecht.* In: Bijdragen tot de geschiedenis bijzonderlijk van het aloude hertogdom Brabant V, 1906, p. 92.
52. Keussen 1918, *o.c.*, p. 95, nrs 815-824. Keussen 1928, o.c., p. 74, no 63; p. 332, no 69.
53. A.R.A. Brussel, L 1499, f XXVv. L 1500, f XLVII. G.A. 's-Hertogenbosch, R 1247, f 114, 19 december 1477.

Het gemeentewapen van Geldrop

geplaatst tegen de vroegste geschiedenis

J.Th.M. Melssen
Purmerstraat 14, 5628 HE Eindhoven

Voor de oorsprong van de *heerlijkheid* Geldrop dienen wij, door gebrek aan lokale gegevens te rade te gaan in de regio.
Op het einde van de 12e eeuw verschijnt de hertog van Brabant in deze streek. Nadat de hertog van Brabant, Hendrik I, in 1203 de graaf van Gelre het rechtsgebied van de Kempen afhandig heeft gemaakt, weet hij zijn gebied snel verder uit te breiden. In hetzelfde jaar verklaren de hertog en de graaf dat zij beiden evenveel rechten hebben op het huis van *Hese* (Heeze), in 1220 blijkt de hertog in het bezit te zijn van het *dominium* van Helmond, waartoe Sterksel behoorde, en in 1222 verwerft hij het *allodium* van Helmond. In 1231 koopt hij van de graaf van Gelre het graafschap Sint Oedenrode en in 1232 maakt hij nog afspraken met Boudewijn, heer van Vught, over rechten in de Kempen. Met de verlening van vrijheidsrechten aan Oisterwijk, Eindhoven en Sint Oedenrode en vermoedelijk ook aan Helmond en Eersel is de eerste fase van de Brabantse gebiedsuitbreiding afgerond.
Hiermee behoorde echter de zuid-oosthoek van onze provincie nog niet geheel tot het hertogdom. Na de dood van hertog Hendrik I gingen de verwervingen door. Vanuit Weert drong als het ware een wig het hertogdom binnen tot in Woensel. De heerlijkheid Cranendonk (Soerendonk, Maarheeze en Gastel) komt vermoedelijk in 1282 definitief in leenverband bij Brabant. De heerlijkheid Heeze en Leende (met Zesgehuchten) wordt in 1294 administratief bij de Meierij van 's-Hertogenbosch gevoegd en zal in 1334 ook een Brabants leen worden. Het dorp Budel gaat bij opdracht in 1421 tot de Meierij behoren. Als hekkesluiters kunnen wij de heerlijkheden Aalst en Waalre-Valkenswaard beschouwen, die vermoedelijk omstreeks hetzelfde jaar tot de Brabantse lenen gaan behoren.
Ook daarna blijven delen van onze regio nog tot latere datum buiten het hertogdom staan ofschoon zij administratief wél tot de Meierij van 's-Hertogenbosch behoren. Bergeijk blijft tot 1468 tweeherig, terwijl Woensel een allodiale heerlijkheid blijft en dus nooit een leen wordt. Ook Geldrop blijft een buitenbeentje, dat nota bene in leenverband met Gelre staat,

ook al is het dorp omringd door hertogelijk gebied. Een poging van de hertog van Brabant in 1334 om de graaf van Gelre de hertogelijke leenhoogheid over Geldrop te doen erkennen, loopt dan ook op niets uit. Wél worden ook daarna pogingen in die richting ondernomen: in 1371 neemt Jan, heer van Geldrop, met zijn bastaardzoon onder het vaandel van de heer van Perwez aan de Brabantse zijde deel aan de slag bij Baesweiler tégen Gelre (!) en opvallend is, dat op een lijst uit 1374 onder de Meierij van 's-Hertogenbosch Geldrop wordt genoemd onder de *smalheren* met 25 inwoners, die 1, 2 of 4 mottoenen (= munteenheid) kunnnen opbrengen om de slag bij Baesweiler te betalen, terwijl Geldrop - evenals Budel, dat in die lijst niet wordt genoemd - niet tot de hertogelijke dorpen kan worden gerekend. In 1377 ten slotte belooft de heer van Geldrop een erfrente (= jaarlijkse betaling) uit al zijn goederen - later speciaal uit de heerlijkheid Geldrop - die wordt ingeschreven in de Brabantse leenregisters! Al deze feiten duiden onzes inziens op vruchteloze pogingen van de heer van Geldrop (of de hertog van Brabant?) om onder de leenband met Gelre uit te komen en een dergelijke band met Brabant aan te gaan. Feit blijft wel, dat Geldrop in ieder geval administratief deel ging uitmaken van de Meierij van 's-Hertogenbosch (onder het Ambacht van de Peel, later Kwartier van Peelland).

Wat tot het Gelderse leen behoorde, blijkt uit de oudst bekende inschrijvingen van 1403 en 1405: het dorp Geldrop met de heerlijkheid, hoge en lage, het huis (= kasteel) met voorburcht en grachten, het hofgoed (akkerlanden en beemden), de (water)molen, de accijnzen, de (grond)cijnzen, de tienden van Geldrop, Braakhuizen, Gijzenrooi, Riel en Hulst en de Hoge tiende (= gebied van Genoenhuis, Hout en Hoog Geldrop) en verder alle renten, rechten en toebehoren.

Dat er naast genoemde zaken en rechten nog ander bezit was, blijkt uit verschillende akten. De heer van Geldrop bezat het weggeld in zijn dorp en een hoeve bij de kerk (1381) en tot de verkoop ervan door de familie in 1394 de (oude) burcht. Uit een akte van 1381 blijkt, dat ook de tienden van Riel afkomstig waren van de voorouders van de toenmalige heer. Verder bezat de heer het patronaatsrecht (1419) en verleende hij aan de inwoners van Geldrop het marktrecht (1371), beurde hij de markttol en het staangeld en verkocht hij zijn inwoners tegen een jaarlijkse cijns de in zijn bezit zijnde gemene gronden en heide binnen zijn rechtsgebied (1377). Ook stelde hij richtlijnen vast voor belastingheffing, rechtspraak, gebruik van gemene gronden, aanstelling van vorster en schutter, maten en gewichten

en de betaling van de grondcijnzen (1377).
In ieder geval behoorde het patronaatsrecht tot het Gelderse leengoed want de hertog van Gelre stemde in 1462 in met de vervreemding van dit recht door Philips van Horne aan de landcommandeur van de Balije Aldenbiezen.

De oudste vermeldingen van de *parochie* Geldrop vinden wij in de jaren 1296-1304 als *Gheldorpe* wordt genoemd met betrekking tot goederen onder het gebied van Zesgehuchten, die aan de Tafel van de Heilige Geest van 's-Hertogenbosch zijn gekomen. Daarmee staat dan tevens vast, dat het grondgebied van Zesgehuchten toen reeds tot de parochie Geldrop behoorde. De tienden onder deze gehuchten behoorden aan de heren van Geldrop. De latere gemeente Zesgehuchten maakte vermoedelijk al in de 13e eeuw deel uit van de heerlijkheid Heeze en Leende, ook al is het oudste bewijs daarvoor eerst uit 1325 overgeleverd. De ouderdom van de namen van de zes gehuchten is divers: *Riele* wordt genoemd in 1302, *Ghisenrode* in 1303, *Ten Huls* en *Ten Hout* beide in 1333, terwijl *Hoghe Geldorp* en *Nuwenhuyse* (later: *Op gheen Nuwenhuys*) ten slotte beide eerst in 1408 worden vermeld en onzes inziens als afsplitsingen van Hulst (Hoog Geldrop) en Gijzenrooi (Genoenhuis) kunnnen worden beschouwd. Voor zover bekend zijn binnen de parochie Geldrop slechts onder Zesgehuchten 'vreemde' rechthebbenden terug te vinden, d.w.z. andere dan de heer van Geldrop: onder Riel zijn cijns- en andere rechten bezit van het Domkapittel van Sint Lambertus te Luik (dat ook onder Leende goederen bezat), terwijl onder Hulst zowel de hertog van Brabant als het kapittel van Oirschot cijnsrechten bezit. De rechten van het Oirschotse kapittel zijn waarschijnlijk afkomstig van de familie van de heren van Geldrop, die verschilende leden heeft gekend, die kanunnik te Oirschot zijn geweest, terwijl de Oirschotse kanunniken het pastoraat te Geldrop hebben uitgeoefend (14e - eerste helft 15e eeuw).

Binnen de heerlijkheid Geldrop oefenden de schepenen de rechtsmacht uit. Zij werden benoemd door de heer van Geldrop en maakten met anderen deel uit van het dorpsbestuur. De oudste vermelding van schepenen en schout te Geldrop dateert van 10 juli 1377 en Geldropse schepenakten zijn bekend van 1421 en 1431. Het archief van de schepenbank vangt aan in 1458.
De Geldropse schepenbank volgt het Bossche recht (1377) en gaat, na door schepenen van 's-Hertogenbosch te zijn geleerd, in beroep om hoofdvonnis voor leenmannen van de heer en daarna 'bij betreck' (= hoger beroep) voor kanselier en Raad van Brabant

(15e eeuw). Vanaf de 16e eeuw gaat men, volgens de Geldropse costuimen (= rechtsregels) te hoofde (= lering) te 's-Hertogenbosch. De Geldropse schepenen zegelden - voor zover bekend - niet met hun persoonlijke zegels maar met het gemeen (= gemeenschappelijk) schependomszegel. Het bestaan van dergelijke schependomszegels wordt in de eerste helft van de 14e eeuw in onze regio gemeengoed, ook al zijn sommige van oudere of jongere datum. Het oudst bekende exemplaar van Geldrop is bewaard gebleven aan een akte van 1561, doch het stempel daarvan moet zeker al in 1513 hebben bestaan. Gezien de spelling *Gheldrop* i.p.v. *Gheldorp* zal dit ná 1400 zijn gesneden naar een ouder exemplaar. Dit laatste kan alleen via de heraldiek worden aangetoond.
De achtereenvolgende geslachten van heren van Geldrop zijn Van Geldrop (vóór 1340-1456), Van Goor (1456-1462), Van Horne (1462-1552), Van Merode (1552-1570), enz. Géén van deze geslachten voerde het wapen uit het Geldropse schependomszegel, waaruit - gezien de oorsprong van het gebruik van wapens in schependomszegels - komt vast te staan, dat dit zegelbeeld van een herengeslacht van vóór 1340 moet dateren en gezien het algemeen gebruik van invoering van schependomszegels van ná ca. 1300!
Dat de harten in het wapen van Geldrop een fout zouden zijn van de stempelsnijder voor de drie horens van het geslacht Van Horne - zoals wel werd beweerd - lijkt ons niet waarschijnlijk. Opvallend is de overeenkomst in afbeelding van de drie Geldropse 'harten' met drie meerbladeren in een wapenschild dat op een zegel van een lid van de familie Van Poelgeest uit 1285 voorkomt. Ook de meerbladeren in de Friese vlag zijn vervormd tot harten! Als wij uitgaan van meerbladeren i.p.v. harten blijft de oorsprong van het wapen eveneens onduidelijk. Een relatie met het oude wapen van de graven van Gelre (drie mispelbloemen = meerbloemen), dat tot 1229 werd gevoerd, ligt dan ook niet voor de hand. Wij blijven dus zitten met een onbekende oorsprong van het wapen van Geldrop.
Komen wij terug op de zegels. Het oudst bekende zegel (1513, 1561) toont ons binnen het randschrift + *S.SCHABI.DE.GHELDROP* (= zegel van het schependom van Geldrop) een wapenschild met drie meerbladeren of harten (2,1) en boven het schild één punt.
In het laatste kwart van de 16e eeuw raken door diefstal, verlies of oorlogsgeweld talrijke schependomszegels in het ongerede (Tongelre, Woensel, Nuenen, Aalst, enz). Uniek voor Geldrop is echter dat daar een akte bewaard is gebleven van de vervanging

Zegel van Geldrop - 1561

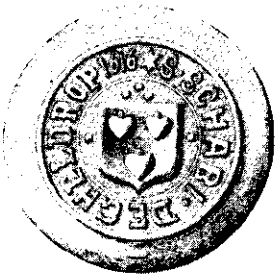

Zegel van Geldrop - 1616

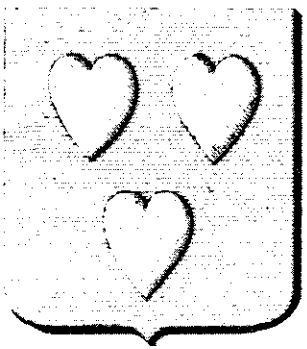

Wapen van Geldrop - 1817

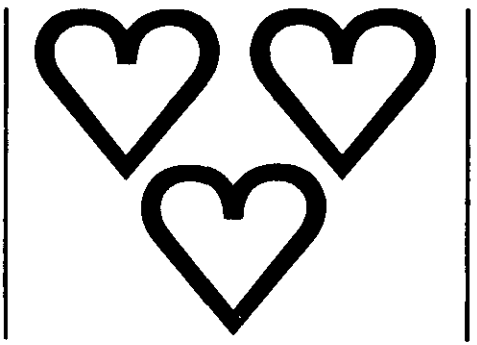

Het thans door de gemeente gevoerde symbool, afgeleid van het wapen

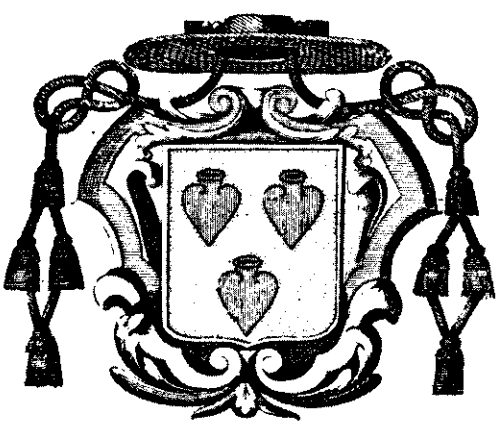

Wapen van Joost Houbraecken

Wapen van de heren van Geldro uit het geslacht Van Geldrop

van het schependomszegel nadat in de nacht van 4 op 5 mei 1616 ten huize van de eerste schepen het 'dorpszegel' was gestolen. Op 18 juni 1616 staan de aartshertogen toe, dat de schepenen van de heerlijkheid Geldrop - om toekomstig abuis uit te sluiten - een nieuw zegel zullen laten snijden dat groter van formaat moet zijn dan het oude zegel, doch hetzelfde randschrift zal moeten dragen. Aan dit randschrift wordt het jaartal *1616* toegevoegd. De drie meerbladeren of harten uit de oude gestolen stempel worden in de nieuwe gesneden stempel echter duidelijk *harten* doordat aan de bovenzijde van de harten een in- c.q. uitgang van een ader wordt opgenomen. Boven het schild zijn in deze stempel drie punten en aan weerszijden van het schild één punt zichtbaar.
Het zegel van 1616 blijft in gebruik tot de Franse tijd (1798) en daarna (1814-1817). In de Franse tijd zal - zoals overal elders - een stempel zijn gebruikt met de (keizerlijke) Franse adelaar eventueel voorafgegaan door de Bataafse vrijheidsmaagd.
Begin vorige eeuw vond koning Willem I het een goede zaak dat elke gemeente een gemeentewapen had. In 1815 riep de Hoge Raad van Adel daarom alle gemeenten op om hun wapen ter bevestiging in te zenden of om de verlening van een nieuw wapen te verzoeken. Het antwoord van de burgemeester van Geldrop op die oproep is niet bewaard gebleven. Vermoedelijk heeft hij een zegelafdruk van het oude schependomszegel aan de Hoge Raad gezonden, zonder de eventueel bij hem bekende kleuren van het wapenschild te vermelden. De Hoge Raad van Adel bevestigt dan ook op 16 juli 1817 de gemeente Geldrop in het bezit van het wapen 'zijnde van lazuur, beladen met drie harten van goud, staande twee en een'. Bij de bevestiging (en verlening) van de gemeentewapens in 1817 zijn aan alle wapens die zonder kleurbeschrijving werden toegezonden, de Rijkskleuren (blauw en goud) verleend.
Dit wapen is, ook na de samenvoeging van Zesgehuchten met Geldrop in 1921, tot heden door de gemeente Geldrop gevoerd, zij het dat de symbolen uit het wapen op het drukwerk van de gemeente vrij zijn komen te staan.
De opgeheven gemeente Zesgehuchten, die vóór 1810 deel uitmaakte van de in 1798 opgeheven heerlijkheid Heeze en Leende, werd op 16 juli 1817 bevestigd in het bezit van een wâpen ('zijnde van lazuur, beladen met een boom van goud, aan wiens takken is hangende een schildje eveneens van goud, waarop drie hoorns van lazuur, en chef twee starren van goud') dat bijna gelijk was aan dat van de gemeente Heeze. Beide wapens waren - evenals dat van de gemeente Leende - afgeleid

van het oude schependomszegel van Heeze en Leende.

Concluderend kunnen wij stellen, dat het wapen van de gemeente Geldrop een zeer oud wapen is van een onbekend geslacht van heren van Geldrop. De kleuren zijn mogelijk goud (schild) en keel (harten) geweest, zoals uit het het ambts-/familiewapen van de in Geldrop geboren Joost Houbraecken (ca. 1619-1681), apostolisch vicaris van 's-Hertogenbosch, kan blijken. Harten van keel (= rood) liggen ook meer voor de hand, daar dan de natuurlijke kleur wordt toegepast. In tegenspraak met de harten (van keel) is het vermoeden, dat oorspronkelijk drie meerbladeren in het wapen stonden afgebeeld; van deze kan de natuurlijke kleur nooit keel zijn geweest.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

VAN HEESWIJK

In een artikel van J.A.W. Swane getiteld Mulders in Brabant; XIV Van Beurden, *De Brabantse Leeuw* 1964, blz. 76, lees ik: Vergelijk de stamreeks Van Heeswijck in bewerking.
Wie kan mij vertellen of zo'n stamreeks of genealogie van de Vughtse familie Van Heeswijck bestaat, of ergens verschenen of gepubliceerd is?

G. van Heeswijk, Hellenweg 22, 5051 ZR Goirle

LAMBERTUS BUIJS

Omstreeks 1712 verhuist ene Lambertus Buijs vanuit Waspik (Langstraat) naar Oudenbosch.
Deze Lambertus was een zoon van Petrus Buijs, die omstreeks 1655-1660 is geboren.
Weet een van de lezers waar de naam Buijs vanaf stamt en of deze naam een (speciale) betekenis heeft?
Beschikt een lezer over meer gegevens over de familie Buijs?

A.C. Buijs, Jasmijnlaan 54, 4731 CC Oudenbosch

Grootgrondbezitters te Escharen en omgeving

dr. J. Belonje
Postbus 107, 1800 AC Alkmaar

Escharen is een plaats in Brabant in het Nederambt van Cuijk waaraan maar op zeer bescheiden wijze aandacht is besteed door geografen of geschiedkundigen, want noch de deskundige A.J. van der Aa in zijn *Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden* noch de steeds zo goed geïnformeerde pastoor L.H.Chr. Schutjes in diens *Geschiedenis van het Bisdom 's-Hertogenbosch*, (1) maakte melding van enige vestiging van omvang te dier plaatse die bijzondere aandacht waardig zou zijn. Ook de toonaangevende periodieken *Taxandria* en *De Brabantse Leeuw* laten ons in dezen ten enenmale in de steek.
Niettemin valt er op dit terrein toch nog wel het een en ander te berichten, hetwelk tot dusverre niet of nauwelijks aandacht heeft verkregen waarom dit hier moge volgen.
Te Den Haag verscheen op 3 mei 1703 voor notaris Cornelis den Haan senior 'Vrouwe Aletta Boll, weduwe van zaliger de Heer en Meester Johan Ruijl, woonachtig te Haarlem' om een testament te maken. (2) Haar man behoorde tot de familie Ruijl, die het kasteel De Hatert in bezit heeft gehad, die in Den Bosch heeft gewoond en bijna erfelijk het belangrijke en zeer lucratieve rentmeesterschap had over de Domeinen en Geestelijke goederen van Grave en de Lande van Cuijk. De rentmeester Johan Ruijl overleed in maart 1739 en werd te Grave in de Grote kerk begraven. Peter Ruijl, insgelijks rentmeester, kocht de Hatert op 28 februari 1693, gehuwd zijnde met G. Cuijper van Holthuijsen, en een eerdere Mr. Johan, eveneens rentmeester, werd daar al genoemd in maart 1633. De Haarlemse Mr. Johan nu behoorde ter plaatse tot de regering; (3) hij is naar alle waarschijnlijkheid de zoon geweest van een naamgenoot, de stadspensionaris, over wie verklaard werd 'd Heer Pensionaris Ruijl subitelijck uut dese werelt te haelen door een pleuris daeraen sijn E., naar eenige weynige daegen sieckte, op Dingsdach voorleden 16 juni (1654) 's morgens is overleden'. (4)
Uit het al genoemde testament blijkt, dat Vrouwe Aletta Boll nog een eerdere maar toen besloten uiterste wil had gepasseerd te zamen toen met haar echtgenoot en te Haarlem op 19 juni 1701 voor notaris Michiel de Keijser. De inhoud daarvan handhavende bepaalde de testatrice alleen en dus in 1703, dat haar na te laten goederen voor de helft fideï-commissair

verbonden moesten blijven, met verbod van detractie wegens 'legitieme, Falcidië- en Trebellianque portien'. (5) Daarbij schreeef zij voor, hoe voor iedere staak van haar kinderen en kleinkinderen de verdeling van haar bezittingen zou uitvallen in een nominatieve opsomming van de zaken.
De eerste staak gold haar dochter Alida Ruijl, die getrouwd was met Philibert Vernatti baron van Carlton, oudste zoon van Louis Philibert, Ridder, en diens eerste vrouw, Anna de Vigny, dochter van de kapitein Isaack en van Johanna de Perponcher Maisonneufve. Hij testeerde ten huize van zijn voornoemde grootmoeder de Perponcher te Delft op 28 juni 1677; was in 1681 vendrig, ongehuwd en nog minderjarig; maar woonde getrouwd met Alida Ruijl te Utrecht in 1686. De vrouw moet te Wijk bij Duurstede overleden zijn, want voor haar hing aldaar in de kerk een rouwkas met de kwartieren *Ruijl*, Boll (moet zijn *De Vigny*), *Wijntgen* en *Colpers*, met bijschrift 'Obiit 13 junii 1705'. Uit dit huwelijk waren zes kinderen, over wie hierna meer. (6)
Voor deze *eerste staak* nu waren gereserveerd 'de ses morgen van de Hollantse Kempen, gelegen buijten de Grave. Item noch den halven Borgh over de Mase gelegen, voorts de ses morgen van de lage ofte natte Waeij Keinpen ende eijndelijk de erfpacht van Rijn Hermans van twee malder roggen jaarlijcks gaende uijt sijn hoff gelegen tot St. Huybert'.
De *tweede staak* gold de kinderen van dochter Anna Ruijl zaliger, die zij had uit haar huwelijk met 'den Heer Ziegenhiert'. In de genealogie zijn deze man en vrouw ongenoemd gebleven, maar het lijkt vrij zeker, dat hier bedoeld is een generatie uit het adellijke geslacht Ziegenhirt von Rosenthal. Voor deze staak namelijk werd door de erflaatster bestemd 'den Bouwhoff genaemt de Kraen met desselfs onderhorende landerijen en houtgewassen, item noch die hoff genaemt *Kouwenoort* ende noch de kamp gekomen van Aert Kluijten genaemt de Hooge Waeij kamp naest den hoff op Kouwenoort', terwijl in het testament de speciale clausule werd opgenomen, luidende 'Voorts is haar Vrouwe Comparantes expresse wille en begeerte, dat alle goederen, die Johan Albert en Ernst Augustus Ziegenhiert voor hunne erfportie (behalve de voorgespecificeerde goederen in Gelderlandt gelegen) sullen competeren'. Deze laatste zin, die klaarblijkelijk onvoltooid is, wijst er merkwaardigerwijs op, dat deze gerechtigden tot het geslacht Ziegenhirt von Rosenthal hebben behoord blijkens de aan de eerstgenoemde zoon toegekende voornamen van Johan Albert. Mogelijk waren zij dus nazaten van de Rijksridder Conrad von Rosenthal uit een van diens

huwelijken, hetzij met Geertruijd Comijns hetzij met Anna Maria van de Wall. (7)
De *derde staak* betrof haar zoon Pieter Ruijl. Voor hem bestemde zijn moeder 'de Boogaert, item het Nieuwe Bos nu voor een gedeelte bebout, noch het groot en kleyne Starrebos, item den bouwhoff op Koldenhuijse met de aengehorende landerijen voorts den kamp de Rijt, item de kamp den Hoogh gelegen onder Gassel, noch den Bouwhoff tot Holthaer neffens alle de erfpachts - landerijen, soo gelegen onder Overloon en Holthaer en Manhaer, soo als deselve op haer vrouwe Comparantes boeck sullen bevonden werden dat de pachtgelders aldaer jaerlijcks aen haer schuldich zijn'.
De *vierde staak* zou zijn die voor haar zoon Johan Ruijl en de portie voor hem moest bestaan uit 'Den Hoff genaemt Oosterbolt met de landerijen en plantagien daer toe behoorende, Item noch den Kamp gelegen in den Horst voorts den Kamp dewelke de Vrouwe Comparante van Otto van Elderen heeft overgenomen ende noch het kampken de Bickelkamp ofte de Rijckwiel'.
Een *vijfde staak* werd die voor haar opvolgende zoon Cornelis Ruijl en voor hem werd gereserveerd het grondbezit bestaande uit 'de bouwhoff de Middelbolt, met de landerijen en plantagien daer onder gehorende, ende noch den bouwhoff de Westerbolt met de landerijen daer onder gehoorende'.
Ten laatste kwam de *zesde staak*, die gemaakt werd voor het jongste kind, erflaatsters dochter Beatrix Ruijl. Het grondbezit dat hier werd vastgesteld, bestond uit 'haer Vrouwe Comparantes plaets gelegen tot Heemstede, met het lant dat daer onder behoort, neffens het jacht met alle de visnetten ende het geen dat daer meer toebehoort, Item de thuijn gelegen in de Poullaen buijten Haerlem zijnde vrij erf, ende sal haer Ed: bovendien hier bij noch hebben twee lijfrenten tharen lijve staende als eene van tachtich guldens jaerlijcx, op 't gemeene lants Comptoir binnen Haerlem vervallende den 30.october ende d'andere van 50 guldens jaerlijcx op de Thesaurie van Haerlem, vervallende den 18 November'. (8)
Een gedetailleerde verdeling van losse goederen volgde eindelijk nog met de opsomming van een serie legaten en een aanwijzing van een tweetal executeurs-testamentair, bijzonderheden die hier kortheidshalve onvermeld kunnen blijven.
Het hier al eerder (staak 1) genoemde echtpaar Vernatti-Ruijl heeft vier kinderen gehad, onder wie de zusters Aleyda Adriana (de echtgenote van ds. Louis Timon Piélat, predikant te Berlicum en te Nijmegen, gedoopt te Rotterdam op 4 juni 1691 en overleden te Zaltbommel op 20 mei 1750, zoon van Philibert en Johanna

of Jeanne Vernatti) en Anna Albertina. Laatstgenoemde, die in 1693 geboren was, woonde te Amsterdam en overleed ongehuwd in Den Haag op 8 mei 1761. Blijkens het register der collaterale successie, (9) liet zij, behalve een aandeel in enige obligatiën, diverse landerijen na, gelegen onder Escharen, St. Hubert en Grave (alles fideï-commissair verbonden) en waren haar erfgenamen de kinderen van haar reeds vooroverleden zuster Aleyda Adriana Vernatti, zijnde toen Mr. Pieter Piélat, Willem Lodewijck Piélat en Lodewijk Timon de Kempenaer, enig kind van Beatrix Albertina Piélat 'hebbende de overledene overigens geen broeders of zusters kinderen nagelaten'. (10)
Nog eer de fideï-commissiën op grond van de Napoleontische Wetgeving verdwenen waren, hebben de gezamenlijke erfgenamen van het nog verbonden bezit, nu in een verre graad, van zich doen spreken. Dat was door de zojuist genoemde Ludovicus Timon de Kempenaer. Hij was de zoon van Mr. Johan, kanunnik in het Kapittel van Sint Pieter te Oirschot, Commissaris van de Ammunitie van Oorlog en Griffier van de Raad in de Leenhove van Brabant en Overmaze, en van Beatrix Albertina Piélat, de tweede vrouw met wie Mr. Johan te Scheveningen was getrouwd op 26 juli 1750, geboren te Berlicum in 1714 en overleden te 's-Gravenhage op 8 april 1758, dochter van Ds. Ludovicus Timon en van Aleijda de Vernatti en weduwe van Gerard van Minninghen.
Ludovicus Timon de Kempenaer was geboren in Den Haag op 2 augustus 1752; als 'Haga Batavus' promoveerde hij in de Rechten te Leiden op proefschrift *De Eo quod moris et consuetudinis est in Belgio circa pacta inter futuros conjuges*. Te Alkmaar werd hij schepen in 1781/2; tot raad in de vroedschap werd hij benoemd in 1779; bij schrijven van de Staten van Holland werd hij afgezet op 11 oktober 1787; tot Hoofdingeland van de Zijpe en Hazepolder werd hij aangesteld op 7 april 1796; benoemd werd hij tot Generaal-Meester van de Munt en tot lid van de Nationale Vergadering. Een portret is van hem bekend. Hij is daarna Vrederechter geworden in het Kanton Purmerend en hij overleed in die stad in het huis Peperstraat op 22 september 1812. In eerste huwelijk was hij getrouwd met Anna Elisabeth Blanckert, gedoopt te Boxtel op 13 juni 1759 en overleden te Alkmaar op 15 november 1776, daar begraven in de Grote kerk, kelder Zuider Kapel F. 1-6 op 22 november 1776, dochter van Steffen Blanckert en van Susanna van Daverveldt. Mr. L.T. de Kempenaer hertrouwde te Alkmaar op 22 mei 1781 met Maria Eva van Foreest, geboren aldaar op 13 maart 1760, overleden te Haarlem in haar huis aan het Spaarne no.171 wijk 2 op 22

oktober 1818, oudste dochter van jr. Mr. Dirk van Foreest en van Maria Wilhelmina Stoezak. (11)
In verband met 's mans belangen in en om Escharen heeft Mr. L.T. de Kempenaer voor Schepenen van Alkmaar een tweetal akten gepasseerd. De eerste was van 6 juni 1776. Daarbij verleende hij volmacht op de heer Pieter van der Lee, procureur in den Lande van Cuijk, om een aantal goederen te laten taxeren, alle fideï-commissair verbonden goederen, die door het testament van Vrouwe Aletta Boll, weduwe van de Rentmeester Johan Ruijl, uit haar boedel door het overlijden van Mr. Pieter Piélat op 4 mei 1775 te Nijmegen voorgevallen, op hem, comparant, en Ds. Martinus Rummerink, *nomine uxoris* Vrouwe Alida Adriana Piélat, waren aanbestorven. (12) Die bestonden uit: *'onder de Jurisdictie van Eschaeren, Lande van Cuijk de negende part in drie bouwhoven de Oosterbolt, de Westerbolt en Middelbolt genaamd met de landerijen en bosschen daar bij behoorende, voor zoo verre dezelve onder Eschaeren geleegen zijn.* Item de negende part van zeekere kamp de Horst genaamd. Nog de derde part van zeekere kamp, de natte Waijen genaamd, onder de Jurisdictie der Stad Grave. De negende part van twee stukken in de Otto van Elderoms (!) kamp en het halve Kampke genaamd, Item de derde part in zeekere kamp de Hollandsche; met een Ventje daarbij behoorende. Onder Sint Huijbert De derde part van twee malders rogge komende de pacht uit de goederen van Jan Nabers onder Sint Huijbert, Lande van Cuijk gelegen, jaarlijks gegolden. Onder Neder Asselt Ampte tusschen Maas en Waal De derde part van zekere kamp de Zuure Kamp of de Borcht genaamd'.
Blijkbaar bezaten de erven Ruijl ook vrije gronden, immers, dat vloeit voort uit de tweede akte, die Mr. L.T.de Kempenaer op 30 november 1776 voor hetzelfde college passeerde. Op die datum namelijk verleende hij volmacht op Mr. Willem Gerard van Oijen, de toenmalige Ontvanger van de Gemenelands-Domeinen over de Stad Grave en Lande van Cuijk, om voor hem ondershands te verkopen én te leveren het perceel de Laegen Waykamp, zijnde een weiland groot ongeveer 5 Hollandsche morgen, gedeeltelijk onder de jurisdictie der stad Grave en gedeeltelijk onder het dorp Eschaeren. (13)
Rest ten slotte de vraag, waar lagen nu precies die bezittingen onder Escharen?
Oudere kaarten wijzen ons in dezen de weg. Van grote betekenis is dan het tijdens de inlijving bij Frankrijk door de 'géomètres' J. Vesters en J.A. Knaap vervaardigde en naderhand door de laatste hunner 'geacheveerde' oorspronkelijke kadastrale plan

dier gemeente en dit te zamen met de bijbehorende kadastrale documentatie. (14) Ook het oudste blad "s-Hertogenbosch' no. 45 van onze zg. Stafkaart, editie 1852, naar de militaire verkenningen van 1836-1838, schaal 1:50.000, geeft uitsluitsel: daar vindt men *Op de Boll* en ten noorden daarvan *Kouwe Oort* met een langwerpig-vierkant en omgracht perceel dat wijst op een plaats waar een aanzienlijk huis moet hebben gelegen in eerdere tijden. Men zie ook het blad 'Grave', no. 571 van de Chromo-Topografische Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden, schaal 1:25.000.
Ik moge hier mijn mededelingen besluiten met de wens, dat Escharen in de toekomst wat meer aandacht zal mogen krijgen.

NOTEN

1. Zie respectievelijk IV, Gorinchem 1843, bldz. 225/6 en III, St.-Michielsgestel 1872, bldz. 617 evv.
2. Gemeente-archief 's-Gravenhage inventaris deel 997, fol.o 224-228.
3. Jhr. Mr. A.F.O. van Sasse van Ysselt, *De Voornaame Huizen en Gebouwen van 's-Hertogenbosch*, bldz. 545/6; *Taxandria* XXXIII, 1926, bldz. 112 en 128.
4. R. Fruin, *Brieven van Johan de Witt*, Amsterdam 1906, bldz. 191.
5. Kortingen uit het Romeinse recht (Corpus Iuris Civilis).
6. Mr. P.C. Bloys van Treslong Prins, *Gedenkwaardigheden*, Utrecht, 1919, bldz. 393.
7. Zie *Gothaisches Genealogisches Taschenbuch der Adeligen Häuser Alter Adel und Briefadel* XXII, 1930, S. 693 en *Nederland's Adelsboek* XLIII, 1950, bldz. 361.
8. G.H. Kurtz, *De Straat waarin wij in Haarlem wonen*, Haarlem 1965, bldz. 109 en 115.
9. *De Nederlandsche Leeuw*, XXXI, 1912, kol. 116.
10. *De Wapenheraut*, I en II, 1897/8, passim.
11. *Nederland's Patriciaat*, XXXIX, 1953, bldz. 152/3 en 162.
12. Oud-rechterlijk archief Alkmaar, deel 325, akte no. 169.
13. Als voren, deel 325 akte no. 175.
14. Ing. P.S. Teeling, *Landmeters van de Kadastrering van Nederland*, 's-Gravenhage, 1984, bldz. 179 en 250.

Korthout

P.L. Leget-Kuijlen & J.N. Leget
Dr. Hermanslaan 36, 5348 JK Oss

De familienaam *Korthout* is niet autochtoon in Noord-Brabant. Toch vinden we de naam in verschillende plaatsen vermeld, o.m. Heusden, (1) 's-Hertogenbosch, (2) en Oisterwijk, terwijl ook een vermelding te Breda gevonden wordt.(3)
In onderstaande zal alleen aandacht besteed worden aan de descendenten van *Jacobus Corthout*, die zich in de Vrijheid van Oisterwijk vestigt.

Genealogie

I. *Jacobus Corthout* gaat te Oisterwijk voor schepenen in ondertrouw op 6 juni 1682 met Margaretha Joist van Breda. De bruidegom wordt vermeld als jongman van Huijclom, de bruid als jongedochter te Oisterwijk. (4,5) Dit paar trouwt voor schepenen van Oisterwijk op 21 juni 1682, terwijl het huwelijk op dezelfde dag door de pastoor te Oisterwijk ingezegend wordt.(6)
Margaretha, dochter van Joost Thomas van Breda en van Maria Cornelis Wouter Rijsbroeck is overleden ná 12 juli 1695, doch vóór 8 juni 1697, wanneer Jacobus Gerardus Corthout voor de ned.geref. predikant te Oisterwijk in ondertrouw gaat met Dirris Aert Storimans, (7,8) dochter van Arnoldus Aert Storimans en van Maria Jan Aert Wijten van Iersel, r.-k. gedoopt te Moergestel op 7 maart 1672.
Jacobus Corthout is begraven te Oisterwijk op 10 februari 1749 en heeft een hoge leeftijd bereikt.(9)
Jacobus Corthout leent, samen met Joost Thomas van Breda, 50 caroli guldens van Abraham Verster, secretaris van Esch, op 6 juni 1686. Deze lening wordt afgelost op 11 september 1711.(10)
Maria, dochter van Jan Aert Wijten, eerder weduwe van Aert Aert Stoormans, thans gehuwd met Jan Matthijsse, verklaart op 17 juni 1688, dat haar overleden echtgenoot 150 caroli gulden uitgeleend heeft. Deze lening wordt door Anthonij Stoormans en Jacob Corthout afgelost op 22 maart 1700.(11)
Anthonij Botermans, in huwelijk hebbende Elisabeth; Jacobus Corthout, echtgenoot van Margrita; Adriaan Maes, man van Josina, met Thomas en Ida, kinderen van Joost Thomas van Breda bij Maria Rijsbroeck; gaan, met Aert Huijbert van Esch en Adriaan

Peter Thomas van Breda, voogden van de onmondige kinderen van Jan van Esch bij Adriana, ook dochter van Joost van Breda en van Maria Rijsbroeck, een erfdeling aan van de goederen van wijlen Joost en Maria eerder genoemd, gelegen o.m. aan de Hoochstraat te Oisterwijk, op 12 juli 1695.(7) Jacobus koopt op 9 augustus 1695 een akker uit deze nalatenschap.(12)
Op 15 juni 1697 maakt Jacobus Korthout een inventaris op van de goederen, die hij te zamen met zijn overleden vrouw bezeten heeft.(13) Tot het opmaken van deze inventaris was Jacobus verplicht, krachtens het op 18 maart 1656 door de Staten-Generaal te 's-Gravenhage uitgevaardigde 'Egtreglement over de Generaliteijt'.(14, 15)
Op 29 september 1698 verklaren Jacobus, zoon van Gerard Corthout, en Embrecht Wouters van Balthoven, 'gebuijren over malcanders deur', op verzoek van Anthonij, zoon van Abraham Verster, tijdens zijn leven secretaris van de Vrijheid van Oisterwijk en griffier van het Kwartier van Oisterwijk, dat Jacobus aan Anthonij 'een zwart aftands merriepaard met een druipende coll of bleske voor het hoofd en twee witte achtervoeten verkocht had'. Antonie heeft dit paard nog geen veertien dagen in bezit gehad.(16)
Jacobus Corthout, in huwelijk hebbende Dircxken, en Anthonij Stoormans, met Cornelis Jacobs voogden over Jenneke, Peter, Aert en de onmondige Cornelia, alle vijf kinderen van wijlen Aert Aert Stoormans bij Maria, dochter van Jan Aert Wijnand van Iersel, gaan op 2 november 1700 erfdeling aan van de goederen, nagelaten door Aert en Maria bovenvermeld, te Moergestel.(17)
Aegidius, zoon van Franchoijs Govaerts, Doctor en Licentiaat in de Medicijnen te Turnhout, daar moeder af was Geertruijd, dochter van Jan Aegidius de Weer bij Jenneke van den Heuvel, verkoopt op 25 maart 1715 aan Jacobus een perceel in de Huijclumse akkers. Deze akker, die Geertruijd aanbestorven was via Joannes van den Heuvel, canonick te Zanthen, heeft Aegidius verworven door afgaan van de tocht door zijn vader, gepasseerd voor schepenen van Turnhout op 5 april 1714.(18)
Cornelis Adriaan Dekkers en Matthijs Peter de Groot, voogden over de drie minderjarige kinderen van Jan Hendrik van Oudenhoven bij Jenneke Hoevenaars, verkopen op 6 januari 1717 de helft in een obligatie, groot *f* 200,--, van het Corpus van Oisterwijk aan Jacobus Korthoudt.(19)
Jan Sijmen Waegemackers leent op 9 juni 1717 50 carolus gulden van Jacobus Corthout, provisor van het armevrouwenhuis te Oisterwijk.(20)
Barbara Gerrit Smits, weduwe van Arnoldus van Megen, verkoopt

op 17 december 1717 een akker aan de Schutskoij te Oisterwijk aan Jacobus Corthout tot behoef van zijn vijf kinderen: Margo, Gerardus, Willem, Francis en Arnoud. Deze akker wordt evenwel vernaderd op 4 oktober 1718 door Peter van Heck.(21)
Jacobus Corthout leent op 29 december 1718 100 gulden uit aan Andries Herbert de Cort, oud-schepen en burgemeester van Oisterwijk.(22)
Op 28 december 1719 verkoopt Thomas van Breda, weduwnaar van Elisabeth van Nuijs, krachtens het testament van 25 september 1719 een akker te Oisterwijk ter Neervonder aan Jacobus Corthout.(23) Jacobus huurt op 24 maart 1720 een akker op de Hoolstraat te Oisterwijk van Cornelia Peter van Beurden, weduwe van Embert Wouter van Balthoven, voor een periode van acht jaren.(24) Jacobus Korthout koopt op 16 september 1723 een akker te Oisterwijk van Willem, Jan en Peter van Ooten.(25)
Jacobus huurt op 22 maart 1728 van Hendrina Embert van Balthoven, weduwe van Jan Augustus, 5 lopense akkerland te Oisterwijk voor een periode van acht jaren.(26)
Voorts is Jacobus Corthout, te zamen met Balthus Antonius Versteijnen, op 9 november 1730 aangesteld als voogd over de drie kinderen van zijn zoon Jan Jacobus Korthout.(27) Deze voogden verstrekken op 24 augustus 1733 een lening van 100 caroli guldens aan Jan Goijaert van de Wiel en diens borg Peter Jan Pot.(28) Voorts lenen Jacobus en Balthus op 17 mei 1734 775 caroli guldens aan Gerrit Jacobus Corthout.(29)
Op 11 augustus 1734 testeert Jacobus Korthout tijdens een periode van ziekte; hij is dan inmiddels voor de tweede maal weduwnaar.(30, 31)
Jacobus Korthout en zijn mede-voogd Balthus Versteijnen verhuren op 17 mei 1736 aan Gerard Corthout een huis met 5 lopense land aan de Kleine Linde te Oisterwijk voor een periode van acht jaren; Gerard heeft deze goederen al in gebruik.(32) Verder lenen Jacob en Balthus op 22 augustus 1736 aan Gerrit Corthout 775 caroli guldens. Deze lening wordt afgelost op 18 mei 1740.(33)
Uit beide huwelijken zijn kinderen geboren:(34)

1. Gerardus, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 19 oktober 1682.
2. Jan, volgt II*a*.
3. Francis, r.-k. gedoopt op 12 april 1687.
4. Cornelius, r.-k. gedoopt 5 december 1689.
5. Renerus, volgt II*b*.
6. Adriana Maria, r.-k. gedoopt op 10 augustus 1694.
7. Arnoldus, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 27 februari 1698.
8. Margaretha, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 17 oktober 1700, begraven te Oisterwijk op 26 november 1781, (35) trouwt

voor de ned.geref. predikant te Oisterwijk op 26 januari 1744 met Gerard de Bont, zoon van Johannes de Bont en van Margaretha Vriens, r.-k. gedoopt te Moergestel op 6 september 1721, begraven te Oisterwijk op 3 mei 1747.
Margo gaat, met haar broeders Gerrit, Francis en Arnout, allen kinderen uit het tweede huwelijk van Jacob Korthout, op 11 april 1749 een erfdeling aan van de goederen van hun overleden vader.(35)
Op 17 april 1749 verkopen Margo en haar drie broeders een hof met zijn aangelag te Oisterwijk aan Hendrik Brenders tot behoef van Jennemarie en Adriaan, kinderen van Jan van Rijswijck.(36)
Margo koopt op 26 juni 1749 een akker te Kerckhoven van haar broeder Francis Jacob Korthout.(37)
Margo verkoopt Gosewien Adriaan van de Wouw de helft in een beemd te Moergestel, op 25 juni 1749.(38)
Margo passeert op 30 april 1776 haar testament te Oisterwijk. Zij wordt dan aangeduid als weduwe van Gerit de Bont. Jacobus, de zoon van haar broeder Francis, krijgt *f* 25,--, terwijl haar roerende goederen haar broeder Arnout ten deel zullen vallen. Verder zijn haar drie broeders, reeds eerder vermeld, haar universele erfgenamen.(39)
Voorts verkoopt Margo Jacobus Korthout op 4 juni 1778 de akker te Kerckhoven die zij op 26 juni 1749 van haar broeder Francis gekocht had, aan Maria Nicolaas van de Ven.(40)
Margo Korthout, weduwe van Gerit de Bont, passeert een nieuw testament op 11 december 1778.(41)
Op 30 december 1781 geeft haar neef en erfgenaam, Jacobus Korthout, de goederen van wijlen zijn tante, Margo Korthout, die te Oisterwijk overleden en begraven is, aan voor de collaterale successie.(42)

9. Maria, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 6 januari 1703.
10. Gerardus, volgt IIc.
11. Anna Maria, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 1 oktober 1707.
12. Guilielmus, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 15 oktober 1708, begraven te Oisterwijk op 9 april 1749.
    Zijn te Moergestel nagelaten bezit wordt op 26 april 1749 aangebracht voor het heffen van de collaterale successie.(43)
    Op 20 mei 1749 geeft zijn broeder Aernout zijn nalatenschap aan voor de collaterale successie. De nalatenschap bestaat uit 1/5 part in drie akkers te Oisterwijk en een hof aldaar, in een weide te Huijclum, in een akker en een beemd te Moergestel. Het bezit beloopt 80/5/—, waarover de 20e Penning geheven wordt, groot 4/--/4.(44)
13. Franciscus, volgt IId.

14. Arnoldus, volgt IIe.

IIa. *Jan Corthout* (zoon van I), geboren tussen 19 oktober 1682 en 12 april 1687, begraven Oisterwijk op 12 augustus 1732, (27) is tweemaal gehuwd.
Voor de eerste maal voor schepenen van Oisterwijk op 24 februari 1715 met Johanna Jan van der Meulen, dochter van Jan van der Meulen, de Jonge, en van Adriaantje Jansen Roeters, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 12 juli 1687; overleden ná 23 mei 1719 maar vóór 8 november 1720.(45)
Na het overlijden van Johanna van der Meulen hertrouwt Jan Jacobus Corthout voor de ned.geref. predikant te Oisterwijk op 9 november 1720 met Barbara, dochter van Gerardus Anthonius Smits en van Johanna Jeroen van Beurden, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 11 september 1664; Barbara was weduwe van Andries Papen.
Op 25 juni 1715 verkoopt Jan, zoon van Marten Jan van Beurden, de onbedeelde helft in een akker in de Beijgaert te Oisterwijk aan Johannes Jacobus Corthout.(46)
Embert Wouter van Balthoven, in huwelijk hebbende Cornelia Peter van Beurden, verkoopt op 25 januari 1716 een akker aan de Cloosterdijck te Oisterwijk aan Cornelis Hendrik van Hees. Jan Jacob Corthout vernadert deze akker op 14 maart 1716.(47)
Jan Jacobus Corthout en Barbara Smits maken huwelijksvoorwaarden.(45, 48)
Jan Jacob Corthout koopt op 11 januari 1721 van Gratiaen Jacob de Velle, deurwaarder van de 'Gemeene Lands Middelen', een akker te Oisterwijk, die verkocht wordt tot behoef van de pachters der verpondingen.(49)
Van Jan Jacob Corthout zijn alleen kinderen uit zijn eerste huwelijk bekend:

1. Johannes, volgt IIIa.
2. Franciscus, volgt IIIb.
3. Maria, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 23 mei 1719, overleden en begraven te Oirschot op 9 oktober 1746, (50) trouwt voor schepenen van Oisterwijk op 8 mei 1740 met Cornelis de Lepper, geboren te Udenhout, zoon van Johannes de Lepper en van Cornelia van Gurcum, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 11 juli 1712, begraven te Oirschot op 13 oktober 1746.(50)
   Cornelis Jan de Lepper, geboren te Udenhout en Maria Johannes Corthout verwerven op 9 september 1740 van schepenen van Oisterwijk een borgbrief voor Oirschot.(51)
   Cornelis Jan de Lepper koopt op 25 april 1743 van Francis Jan Corthout een huis met zijn aangelag te Oisterwijk.(52)

Op 17 april 1749 verkopen Francis Jan Corthout en Jan Jan Corthout, zo voor zich zelve en als momboirs over het onmondig kind van wijlen Cornelis de Lepper en Maria Jan Corthout, geautoriseerd door schepenen van Oirschot op 7 april 1749, met Hendrik Brenders, echtgenoot van Margo Reinier Corthout, twee zevende gedeelten in een hof en aangelag in de Kerkstraat te Oisterwijk en nog twee vierde gedeelten in een akkker te Kerkhoven, aanbestorven via hun grootvader Jacobus Corthout, aan Gerardus, Francis, Aernout en Margo, allen kinderen van de hiervoorgenoemde Jacobus Corthout, die het resterende deel van deze goederen reeds bezitten.(53)
Ten slotte verklaart Francis Jan Korthoudt, te Oisterwijk, dat hij samen met zijn broeder Jan Jan Korthoudt te Valkenswaard voogd is geweest over het onmondig kind van Cornelis de Lepper en van Maria Korthoudt te Oirschot. Hij heeft vier jaar lang de voogdijrekening gevoerd. Bij het sluiten van de rekening was hij nog *f* 600,-- schuldig aan dit weeskind en van dit bedrag heeft zijn broeder de helft betaald. Francis verklaart op 4 juni 1757, dat hij zijn deel in die schuld binnen acht dagen zal voldoen.(54)
Uit het huwelijk van Cornelis de Lepper en Maria Corthout zijn drie kinderen geboren:

a. Johanna de Lepper, r.-k. gedoopt te Oirschot op 4 maart 1741, begraven aldaar op 14 april 1741.
b. Johannes de Lepper r.-k. gedoopt te Oirschot op 15 april 1742
c. Cornelius, r.-k. gedoopt te Oirschot op 12 oktober 1744.(50, 55)

IIIa. *Johannes Corthout* (zoon van IIa), r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 11 mei 1716 en begraven te Valkenswaard op 23 juli 1762, trouwt met Elisabeth de Die op 26 oktober 1738 te 's-Hertogenbosch.(56)
Jan Corthout te Oisterwijk verkoopt op 23 juni 1732 aan Elisabeth Wouter van de Lisdincq, weduwe van Jacob Ancems, landerijen te Moergestel.(57) Op 25 mei 1738 verwerft Jan Corthout een borgbrief van schepenen van Oisterwijk op zich te Valkenswaard.(58) Deze borgbrief wordt herhaald op 8 december 1738, maar nu is ook Elisabeth de Du vermeld.(59)
Op 18 november 1740 verkopen Jan Jan Corthout en Francis de Groot landerijen te Oisterwijk aan Cornelis van Heusden.(60)
Voorts verkoopt Jan Corthout te Valkenswaard op 12 december 1740 een akker te Oisterwijk, hem aanbestorven via zijn ouders, aan Francis Corthout.(61)

Jan Corthout verkoopt op 16 oktober 1745 landerijen te Moergestel, hem aangekomen bij koop tegen Nicolaas de Bossij, deurwaarder.(62)
Kinderen van Jan en Elizabeth zijn:

1. Johanna, r.-k. gedoopt te Valkenswaard op 20 december 1739, begraven te Valkenswaard op 22 november 1779, trouwt te Waalre voor schepenen aldaar op 23 mei 1762 met Jan Dircxe Hoppenbrouwers, weduwnaar van Maria Adriana van Dooren, geboren te Valkenswaard, doch enige jaren wonende te Oirschot.
2. Mechtildis, r.-k. gedoopt te Valkenswaard op 19 januari 1741.
3. Johannes, r.-k. gedoopt te Valkenswaard op 30 januari 1743.
4. Jacobus, r.-k gedoopt te Valkenswaard op 1 december 1745.
5. Maria Francisca, r.-k. gedoopt te Valkenswaard op 8 november 1747, overleden te Oisterwijk op 17 juni 1828, trouwt voor schepenen van Oirschot op 14 juli 1771 met Jan Cornelis de Croon, jongman, geboren te Oirschot.
6. Elisabeth Maria, r.k. gedoopt te Valkenswaard op 10 november 1749, begraven te Valkenswaard op 9 december 1749.
7. Helena, r.k. gedoopt te Valkenswaard op 8 januari 1752, begraven aldaar op 27 september 1752.

IIIb. *Franciscus Corthout* (zoon van II*a*), r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 4 oktober 1716, trouwt op 7 augustus 1740 te Haaren met Maria Nicolaas Lombarts, dochter van Nicolaas Lombarts en van Walburgis van de Plas, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 28 juni 1716.
Op 4 oktober 1741 leent Hendrik Brenders 50 caroli guldens van Francis Jan Corthout, welke lening op 17 april 1749 afgelost wordt.(63)
Francis verkoopt op 15 maart 1742 Laureijs Jan van Rijswijck een perceel, zowel akker als weide, te Udenhout, aangekomen via de ouders van zijn vrouw.(64)
Cornelis van Heusden, vorster, verkoopt op 17 maart 1742 een houtveld te Oisterwijk aan Francis Jan Corthout.(65)
Adriaan van Beurden verkoopt Francis een akker te Oisterwijk op 4 mei 1742.(66)
Op 29 september 1742 verkoopt Francis Corthout een perceel heide, aan de sandcant te Helvoirt, aangekomen via zijn schoonvader Nicolaas Lombarts, aan Peter Adriaan Vermeer te Udenhout.(67)
Francis koopt op 19 maart 1743 een huis met zijn aangelag te Oisterwijk van Willem de Gier, de vorster te Oisterwijk.(68)
Op 28 maart 1743 koopt Francis Korthout een akker te Oisterwijk van Francis Beers en Nicolaas van Haaren, in huwelijk hebbende

Adriana; Adriaan Jan de Bruijn, echtgenoot van Anna Maria; Laureijs van Haaren, echtgenoot van Johanna; Peter Jan Vriends, getrouwd met Jacomijna; en Anthonij Scheffers in huwelijk hebbende Elisabeth - alle vijf dochters van Adriaan Wagemakers.(69)
Op 27 maart 1743 leent Francis een bedrag van *f* 750,-- van de gerechtsbode Cornelis van Heusden; Francis wordt dan vermeld als koopman.(70)
Nicolaas van Abeelen en Wouter van Heeswijck, voogden over Jan, onmondige zoon van wijlen Willem Jan van Abeelen en van wijlen Maria Jan van Hees; Anthonij Lombaerts en Adriaan Peter van Ierssel, voogden over Jacobus, minderjarige zoon van wijlen Nicolaas Lombaerts bij wijlen Adriana Teurlincx; Jan Storimans, in huwelijk hebbende Maria, dochter van Peter Heijliger Brock; Adriana van Abeelen, weduwe van Willem van Liempt; Petronella van Abeelen, weduwe van Norbart Zeegers; en Francis Corthout, getrouwd met Maria Nicolaas Lombarts; verkopen op 4 november 1743 aan Anthonij Jacob Lombaerts een perceel nieuw erve, de Steenovers te Tilburg omtrent de Riddershof, aan Anthonij Jacob Lombaarts.(71, 72)
Op 24 december 1745 verkoopt Francis Jan Korthout een perceel akkerland te Oisterwijk aan Jan van de Plasch.(73)
Op 30 juli 1751 leent Francis *f* 250,-- van Sophia Millingh, weduwe van Walter van Esch.(74)
Johannes Watering te 's-Hertogenbosch koopt op 6 maart 1752 een houtbos te Udenhout van Francis Jan Corthout.(75)
Francis Jan Korthout te Oisterwijk verkoopt een akker te Enschot op 12 mei 1755 aan Arnoldus Storimans; door Jacobus Lombarts te Tilburg vernaderd op 23 juni 1755.(76)
Francis leent op 21 juli 1755 400 caroli gulden van Johannes Peter van Spaendonck te Tilburg; deze lening is op 8 juni 1757 afgelost.(77)
Adriaan van Dal machtigt Francis Jan Corthoudt om in zijn naam en in zijn plaats de schouw van wegen en waterlaten te houden, op 28 september 1756.(78)
Francis Jan Korthout verkoopt op 12 februari 1757 een akker te Enschot aan Arnoldus Storimans.(79)
Op 8 juni 1757 verkoopt Francis een huis met zijn aangelag te Enschot aan Lambert de Zeede te Tilburg.(80)
Cornelis van Heusden verkoopt op 8 juni 1757 een akker te Oisterwijk aan de Kerk aan Francis Jan Corthout.(81)
Op 17 oktober 1757 verkoopt Francis Jan Corthout een akker te Oisterwijk - hem aanbestorven via zijn vader - aan Zeeger Peter Matthijsse.(82) Op 18 augustus 1758 wordt deze akker

vernaderd door Aernout Corthout.(83)
Op 14 april 1858 verhuurt Francis een akker, het Blokshekken, te Oisterwijk aan Jan van Loon voor een periode van zes jaren.(84)
Mr. Philip Reinhard Vitriarius, secretaris van Oisterwijk, koopt op 17 februari 1759 een akker en op 12 november 1759 een weide van Francis Jan Korthout, beide percelen liggen te Oisterwijk.(85, 86)
Francis verkoopt aan Govert Jan van der Aa een akker te Oisterwijk op 22 juli 1761 (87) en op 18 augustus 1761 een akker, eveneens te Oisterwijk, aan Anthonij Glavimans.(88)
Lourens van Dissel koopt een weide te Oisterwijk van Francis op 6 maart 1762.(89)
Francis Jan Corthout passeert op 30 december 1762 een schulbekentenis voor notaris Cornelis Weijgaers te 's-Hertogenbosch.(90)
Op 24 april 1764 verkoopt Francis Jan Korthout een weide en een akker te Oisterwijk aan Johannes de Lepper.(91)
Op 30 september 1771 wordt Francis vermeld als oud-schepen, wanneer hij verklaart, dat in 1770 en 1771 Anthonij Lombarts, bierbrouwer, een perceel moerveld, het Harensbroek, uitgeturfd heeft.(92)
Op 18 februari 1771 verkoopt Andries van Heeswijk de helft in een uitgeturfd moerveld te Haaren, hem aangekomen op 16 december 1768 bij transport van Willem van Beijnen, aan Francis Jan Korthout.(93, 94)
Jan Roeland van Hasselt verhuurt op 5 december 1773 aan Francis Wolfs een huis met zijn aangelag aan de Kerkstraat te Oisterwijk, waarvan de bewoners zijn Francis Korthout en Jan Raaijmakers.(95, 96)
Francis Jan Korthout te Oisterwijk verkoopt op 22 mei 1775 een uitgeturfd moerveld te Haaren aan Arnoldus van Roessel, de Jonge.(97)
Kinderen van Franciscus Corthout en Maria Nicolaas Lombarts zijn: (150)

1. Adriana, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 27 juni 1741.
2. Elizabeth, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 1 mei 1743, overleden te Oisterwijk op 21 december 1811, trouwt met Peter Huijbregs, begraven te Oisterwijk op 29 maart 1788.(98)
   Uit dit echtpaar:
   a. Nicolaus Huijbregs, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 7 februari 1773, begraven te Oisterwijk op 29 juli 1776.
      Johan Christoffel Lust, Mr.chirurgijn te Oisterwijk, verklaart, dat op 27 juli 1776, 's avonds om 6 à 7 uur Nicolaas, zoon van Peter Huijbrechts en van Maria

Elizabeth Corthout, in de Stroom was gevonden; het kind was verdronken.(99)

b. Jacobus Huijbrechts, r.-k. gedoopt op 31 augustus 1776 te Oisterwijk.

c. Ida Huijbregs, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 8 oktober 1779.(100)

3. Johanna, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 26 juli 1745, begraven aldaar op 27 december 1808.
4. Maria, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 5 mei 1748, overleden te Hilvarenbeek op 29 januari 1826, trouwt op 31 juli 1774 aldaar met Jan Vingerhoets.
5. Johannnes, volgt IV*a*.
6. Nicolaa, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 2 mei 1752.
7. Jacobus, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 23 augustus 1755, trouwt met Elisabeth de Vos.
   Uit dit echtpaar:

   a. Maria Catharina Lutgardis Corthout, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 21 juli 1777.

   b. Maria Elizabeth Corthout, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 2 november 1778.

IV*a*. *Johannes Corthout*(zoon van III*b*), r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 27 maart 1752, overleden te Waalwijk op 6 juli 1814, trouwt te Waalwijk op 5 mei 1782 met Johanna Maes, dochter van Thomas Maes en van Cornelia Berkelmans, r.-k. gedoopt te Cromvoirt en overleden te Waalwijk op 22 februari 1822, 78 jaar oud.(149)
Johanna Maas, landbouweres, weduwe van Jan Korthout, voor haarzelve en als gemachtigde van Johannes Hendrikus Korthout, herbergier te Lier in België, Francis Korthout, Thomas Korthout, landbouwers, en Maria Korthout, zonder beroep, allen te Waalwijk, verkopen een perceeel hooi- of weiland te Waalwijk, 6½ hont groot, aan Jan Baptist Jan Adriaan Smulders, landbouwer te Tilburg.(101, 102)
Francis en Thomas Korthout, landbouwers te Waalwijk, met Maria Korthout, huisvrouw van Willem van Maren, schoenmaker, Johannes Korthout, herbergier, allen te 's-Hertogenbosch, gaan op 20 mei 1820 een erfdeling aan van de nalatenschap van hun ouders:

1. Francis verwerft de helft in een huis, schuur en hof te Waalwijk, getaxeerd op *f* 400,-- en de helft in een perceel zaailand, getaxeerd op *f* 300,--.
2. Thomas verwerft de andere helft van de bovenvermelde goederen.
3. Maria verwerft de helft van een perceel zaailand en de helft in een perceel hooiland, beide percelen te Waalwijk, getaxeerd

op *f* 400,-- respectievelijk *f* 300,--.

4. Johannes verwerft de andere helft van de goederen, vermeld onder 3.(103)
   Johannes Korthout en zijn zuster Maria verkopen op 23 mei 1820 het hooiland, aanbestorven via hun ouders, aan hun broeders; (104) en op 1 juni 1820 het zaailand, door vererving verkregen, eveneens aan Francis en Thomas.(105)
   Francis en Thomas Korthout, gebroeders, landbouwers te Waalwijk, lenen op 21 april 1828 *f* 300,-- van Willem van der Colff, penningmeester van de Hoogen Maasdijk te Woudrichem.(106)
   Kinderen van Jan Korthout en van Johanna Maas zijn o.a.: (107)

1. Johannes Franciscus, r.-k. gedoopt te Waalwijk op 26 april 1783, overleden aldaar op 10 maart 1854, trouwt te Waalwijk op 26 mei 1813 met Magdalena Couwenberg, dientmeid, dochter van Pierre Couwenberg en van Gertrude Leermans, r.-k. gedoopt te Udenhout op 11 april 1785, overleden te Waalwijk op 24 juli 1820.
   Johannes Franciscus Korthout hertrouwt te Loon op Zand op 11 juni 1840 met Petronella Kemmere, weduwe van Wouter van Belzen, dochter van Gerardus Kemmere en van Petronella Verheijd, r.-k. gedoopt te Loon op Zand op 26 augustus 1797.
   Alleen uit het eerste huwelijk zijn kinderen geboren:
   a. Johannes, geboren te Waalwijk op 10 mei 1841, arbeider, trouwt te Waalwijk op 4 mei 1842 met Maria Peters, dienstmeid, dochter van Johannes Peters en van Catharina Segers, geboren te Hilvarenbeek op 28 september 1802.
   b. Petronella, geboren op 6 februari 1816 te Besoijen, overleden te Waalwijk op 10 maart 1817.
   c. Peter, geboren te Besoijen op 24 mei 1818, overleden te Waalwijk op 5 december 1821.
   d. Johanna Maria, geboren te Waalwijk op 14 juli 1820, overleden aldaar op 11 april 1862.
      In verband met zijn tweede huwelijk maakt Johannes Franciscus Korthout een inventaris op voor zijn minderjarige dochter Johanna, in presentie van zijn broeder Thomas Korthout, die voogd is over de minderjarige. Er zijn dan geen vaste goederen.(108)
2. Thomas Korthout, r.-k. gedoopt te Waalwijk op 6 oktober 1785, overleden aldaar op 14 januari 1861, landbouwer, trouwt te Waalwijk op 3 augustus 1812 met Adriana Maria du Quesnoy, dochter van Antonius du Quesnoy en van Catharina Trommels, r.-k. gedoopt te Besoijen op 29 maart 1785, overleden te

Waalwijk op 2 juni 1852. Uit dit echtpaar zijn zes zonen en drie dochters geboren.

3. Maria Johanna, r.-k. gedoopt te Waalwijk op 9 januari 1787, trouwt te Waalwijk op 6 april 1815 met Wilhelmus van Maaren, schoenmaker te 's-Hertogenbosch, zoon van Jan van Maaren en van Maria Langerhuijsen, r.-k. gedoopt te 's-Hertogenbosch op 4 oktober 1786. Dit echtpaar woonde op de Hooge Steenweg 218. Uit dit echtpaar drie zonen en drie dochters.(134)
4. Johannes Hendrikus, r.-k. gedoopt te Waalwijk in 1788, is vertrokken naar Lier in België, waar hij vermeld wordt als herbergier, 1815. Hij trouwt met Francisca de Koorde, geboren te Aalst in 1792.(134) In 1822 wordt hij vermeld als koffiehuishouder op de Groote Markt te 's-Hertogenbosch, No 3 wijk A, pand no 241.(109) Hij vertrekt op 24 januari 1853 naar Brussel.(135)
   Uit dit echtpaar:
   a. Carolina, geboren te Lier in 1818.
   b. Franciscus, geboren te Lier in 1819.

IIb. *Renerus Corthout* (zoon van I), r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 10 januari 1692, begraven aldaar op 29 augustus 1717, (110) trouwt te Oisterwijk voor de ned.geref. predikant op 12 juli 1716 met Anna Maria de Moij, dochter van Godefridus Jansen de Moij en van Clara Willem Schepens, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 1 september 1682. Na het overlijden van Reijnier is Maria de Moij op 15 november 1721 voor de ned.geref. predikant te Oisterwijk in ondertrouw gegaan met Hendrik Peters van Uden, jongman, geboren te Oisterwijk.(111). Uit haar tweede huwelijk een zoon, Franciscus, en een dochter, Anna Maria.
Uit het huwelijk van Reijnier Korthout en Anna Maria de Moij:
Margaretha, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 12 april 1717, begraven te Oisterwijk op 22 maart 1788, trouwt te Tilburg op 22 maart 1741 voor de ned.geref. predikant met Hendrik Brenders, zoon van Gerardus Brenders en van Pieternel Schippers, r.-k. gedoopt te Tilburg op 27 april 1718, begraven te Oisterwijk op 25 april 1771, woont op het Nieuland te Tilburg.(112)
Op 24 augustus 1742 wordt Cornelis van Heusden te Oisterwijk gemachtigd door Willem de Moij, voor zichzelve en zich fort en sterk makende voor zijn zuster Johanna te 's-Gravenhage; Amarens van Leurs, weduwe van Francis van de Ven, dochter van wijlen Anneke de Moij; Hendrik Brenders, in huwelijk hebbende Margo Corthout, dochter van wijlen Maria de Moij, allen te Oisterwijk; en Francis van Uen, zoon van wijlen Maria de Moij uit haar tweede huwelijk, te Boxtel; allen erfgenamen van hun

overleden nicht Marianna Swaens, echtgenote van Jasper Schuermans; om hun aandeel in de nalatenschap van Marianna Swaens, groot ƒ 200,--, te Antwerpen te innen.(113)
Uit het huwelijk van Margo Corthout en Hendrik Brenders zijn zes zonen en twee dochters geboren, allen r.-k. gedoopt te Oisterwijk

IIc. *Gerardus Corthout* (zoon van I), r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 28 april 1705 en begraven aldaar op 8 juli 1791, trouwt op 24 december 1732 voor schepenen van St. Michielsgestel met Hendrien Gijsbert Spirincx, dochter van Gijsbert Spierinckx en van Antonia Hendrickx van Zeelandt, r.-k. gedoopt te St. Michielsgestel op 22 mei 1711, begraven te Oisterwijk op 28 september 1754.
Cornelis van Groeningen leent op 12 februari 1737 25 caroli gulden van Gerit Corthout, welke lening op 2 juli 1742 afgelost wordt.(114)
Gerardus Corthout verhuurt op 29 maart 1737 aan Johan Jacob van de Wiel een huis op het Linteijnd te Oisterwijk (115) voor een periode van zes jaren.
Leunis Hendriks van den Boer vernadert op 10 september 1737 de verkoop van 60 eikebomen die Elisabeth Hendriks van den Boer op 8 september 1737 aan Gerrit Corthout verkocht had.(116)
Gerardus Corthout huurt van Tilemanus Ermers, koopman in lakens te 's-Hertogenbosch, een akker in de Schijf te Oisterwijk, op 23 juli 1737.(117)
Op 30 juli 1745 verkoopt Gerardus al het te velde staande gewas op een akker in de Schijf te Oisterwijk aan Thilemanus Ermers te 's-Hertogenbosch om achterstallige pacht en renten te kunnen betalen.(118)
Kinderen van Gerardus Corthout en van Hendrien Spirincx zijn:

1. Dorothea, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 4 juli 1734, begraven aldaar.
2. Antonia, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 4 januari 1736, overleden te Oisterwijk op 20 april 1822, trouwt op 29 mei 1768 voor de ned.geref. predikant te Oisterwijk met Johannes van Keulen, zoon van Franciscus van Keulen en van Catharina de Haes, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 5 maart 1731, begraven te Oisterwijk op 27 juli 1782.
   Jan van Keulen koopt op 26 augustus 1763 een perceel houtbos te Oisterwijk van Jan Wouter van de Wiel, Catharina van de Wiel, Peter van de Wiel en Gerardus van Gool, in huwelijk hebbende Maria Wouter van de Wiel.(119)
   Op 21 september 1763 koopt Jan van Ceulen een weide te Oisterwijk van Peter Jacobs.

Jozina Hendrik Slootjens, weduwe van Willem van Roessel, geassisteerd met haar zoon Willem van Roessel, vernadert, op 12 november 1763.(120)
Waltera van de Wiel, weduwe van Gerardus Roeters, cedeert haar tochtrecht in een huis met zijn aangelag aan het Lindteijnd te Oisterwijk aan haar zoon Francis Gerardus Roeters, die het goed op 6 april 1771 verkoopt aan Jan van Keulen.(121)
Op 11 mei 1782 passeren Jan van Keulen en Antonetta Korthout hun mutueel testament voor de notaris te Oisterwijk.(122)
Antonetta Korthout passeert haar testament op 14 maart 1805 waarbij zij bepaalt, dat haar kinderen universele erfgenamen zullen zijn.(123)
Uit het huwelijk van Jan van Keulen en Antonetta Korthout zijn vier dochters en een zoon geboren, allen r.-k. gedoopt te Oisterwijk.

3. Jacoba, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 2 september 1737 en aldaar begraven op 2 november 1737.
4. Gijsbertus, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 16 maart 1739, overleden te Tilburg op 6 mei 1824, trouwt te Tilburg voor schepenen op 13 mei 1780 met Johanna Donkers, dochter van Johannes Donkers en van Petronella Fime, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 1 mei 1738, overleden te Tilburg op 24 januari 1814.(124)
   Gijsbertus leent 100 caroli guldens van Cornelis de Canter te Tilburg op 30 oktober 1780.(125)
   Hendrik van Boxtel leent op 8 augustus 1785 50 gulden van Gijsbert Corthout, welke lening afgelost wordt op 18 januari 1793.(126)
   Gijsbert Corthout en Johanna Donkers verkopen op 4 juni 1792 een huis te Tilburg, aan de kerk, aan Jan Jan Storimans, pastoor te Den Dungen.(127)
   Simon van Lommel, in huwelijk hebbende Maria van den Boer, en Jan Baptist Timmermans, beiden te Moergestel, en Gijsbert Korthout te Tilburg, testamentaire voogd over Petronella, dochter van wijlen Anthonij van den Boer, gaan erfdeling aan van de goederen van hun overleden ouders Anthonij van den Boer en Adriana van Iersel.(128)
   Gijsbertus wordt te Tilburg op 30 mei 1811 vermeld als wijnkoopman.(129)
   Uit dit echtpaar zijn geen kinderen geboren.
5. Jacobus, volgt IIIc.
6. Dymphna, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 15 april 1743, begraven te Oisterwijk op 16 juli 1746.
7. Maria Magdalena, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 20 september

1747.
8. Wilhelmus, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 27 oktober 1750.

IIIc. *Jacobus Corthout*(zoon van IIc), r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 23 mei 1741, overleden te Oisterwijk op 30 mei 1814, trouwt voor de ned.geref. predikant te Oisterwijk op 26 mei 1766, met Magdalena Wagemakers, dochter van Nicolaas Cornelius Wagemakers en van Adriana van Ostay, r.-k. gedoopt te Rijsbergen op 15 februari 1729 en overleden te Breda op 23 juli 1808.
Uit dit echtpaar zijn geboren:
1. Henrica, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 2 januari 1768.
2. Adriana, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 1 april 1769, ongehuwd overleden te Breda op 25 maart 1846.
3. Henricus, volgt IV*b*.

IV*b*. *Henricus Corthout* (zoon van IIIc), r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 30 maart 1773, overleden te Breda op 25 april 1825, trouwt voor schepenen van Breda op 8 augustus 1802 met Catharina van Opstal, dochter van Christoffel van Opstal en van Cornelia Luijks, r.-k. gedoopt te Breda en overleden aldaar op 16 maart 1818, 47 jaar oud.
Dit echtpaar passeert op 26 augustus 1803 te Breda hun mutueel testament.(130)
Kinderen van Henricus en Catharina zijn:
1. Jacobus, r.-k. gedoopt te Breda op 4 maart 1803.
   Hij trouwt te Breda op 10 april 1826 met Cornelia van Riel en na haar ovelijden hertrouwt Jacobus te Breda op 6 november 1834 met Anna Maria Kouwenberg.
   Uit beide huwelijken van Jacobus, die vermeld wordt als tuinman, zijn kinderen geboren.
2. Antonius, r.-k. gedoopt te Breda op 8 november 1805.
3. Johanna, r.-k. gedoopt te Breda op 1 januari 1807,
   tweeling met
4. Cornelia.
5. Wilhelmus, r.-k. gedoopt te Breda op 2 mei 1810, trouwt te Breda op 27 juni 1833 met Cornelia Schoenmakers. Hij is koperslager. Uit dit echtpaar zijn vier kinderen geboren.
6. Johanna, geboren te Breda op 19 april 1812 en overleden aldaar op 11 november 1816.
7. Christoffel, geboren te Breda op 15 september 1813, trouwt te Oudenbosch op 21 juli 1850 met Johanna Janssen. Uit dit huwelijk is één zoon geboren.
8. Cornelis, geboren te Breda op 25 januari 1815 en overleden te Breda op 14 maart 1817.

IId. *Franciscus Corthout* (zoon van I), r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 15 december 1710, trouwt voor schepenen van Oisterwijk op 10 augustus 1732 met Johanna Paulus van de Wiel, dochter van Paulus Henricus van de Wiel en van Maria Johanna Aart de Kort, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 26 oktober 1711 en begraven te Oisterwijk op 17 mei 1785.
Op 26 juni 1749 verkoopt Francis Jacob Corthout een akker te Kerkhoven aan Margo Corthout.(131)
Uit dit echtpaar zijn de volgende kinderen geboren: (150)

1. Theodorus, volgt IIId.
2. Johanna Maria, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 15 juni 1735, begraven aldaar op 11 augustus 1798, trouwt voor de ned.geref. predikant te Oisterwijk op 13 januari 1765 met Theodorus Michiel van Iersel, zoon van Michiel van Iersel en van Anna Maria Lathouwers, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 6 maart 1739, begraven aldaar op 9 september 1799.
   Uit dit echtpaar zijn twee zonen en vijf dochters geboren, allen r.-k. gedoopt te Oisterwijk.
3. Jacobus, volgt IIIe.
4. Johanna, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 31 mei 1740, overleden te Hilvarenbeek op 1 april 1812, trouwt te Hilvarenbeek op 12 mei 1771 met Peter Jan Bosmans, zoon van Jan Jan Bosmans en van Petronella Adriaan de Bont, r.-k. gedoopt te Hilvarenbeek in maart 1728, begraven aldaar op 14 maart 1782.(132)
   Johanna hertrouwt te Hilvarenbeek op 30 oktober 1785 voor de ned.geref. predikant met Hendrik van Esch, zoon van Peter van Esch, r.-k. gedoopt te Poppel en overleden op 24 oktober 1812 te Hilvarenbeek, 60 jaar oud.
   Johanna verwerft van schepenen van Oisterwijk een borgbrief om zich te Hilvarenbeek te vestigen, op 25 april 1771.(133)
   Uit haar eerste huwelijk zijn twee zonen en twee dochters geboren, allen r.-k. gedoopt te Hilvarenbeek.
5. Walterus, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 20 mei 1743.
6. Margarita, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 5 januari 1746.
7. Gerardus, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 2 mei 1748.
8. Matthias Jacobus, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 25 juli 1752, begraven aldaar op 2 mei 1796.
9. Cornelia, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 21 april 1754, overleden te Oisterwijk op 9 november 1814, trouwt op 28 januari 1781 voor de ned.geref. predikant te Oisterwijk met Adrianus van Haaren, zoon van Jan Adriaan van Haaren en van Dorothea Jan Heessels, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 30 juli 1757 en begraven aldaar op 30 juli 1810.

Uit dit echtpaar zijn drie dochters en één zoon geboren.

IIId. *Theodorus Corthout* (zoon van IId), r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 23 maart 1733, begraven aldaar op 3 januari 1771, trouwt voor de ned.geref. predikant te Oisterwijk op 8 december 1765 met Johanna van der Loo, dochter van Guilielmus Adriaan van der Loo en van Cornelia Jansen Carpins, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 1 december 1738, begraven te Oisterwijk op 9 september 1799.
Na het overlijden van Theodorus Korthout hertrouwt Johanna voor de ned.geref. predikant te Oisterwijk op 24 mei 1772 met Peter van der Loo, timmerman, zoon van Jan van der Loo en van Anna Maria van den Boer, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 9 september 1745, overleden aldaar op 26 september 1829.
Uit het huwelijk van Theodorus met Johanna is geboren:
1. Cornelia, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 1 maart 1769.

IIIe. *Jacobus Corthout* (zoon van IId), r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 22 oktober 1737, begraven te Oisterwijk op 29 maart 1803, trouwt te Oisterwijk voor de ned.geref. predikant te Oisterwijk op 21 april 1771 met Theresia Lambert van der Loo, dochter van Lambert Adriaan van der Loo en van Anna Gerrit Haans, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 5 april 1736, begraven te Oisterwijk op 17 april 1810.
Jacobus wordt bij zijn begraven vermeld als 'arm'.
Uit dit echtpaar:
1. Adrianus, volgt IVc.

IVc. *Adrianus Corthout* (zoon van IIIe), r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 3 september 1764, begraven te Oisterwijk op 12 maart 1809.
Adrianus, gedoopt als illegitieme zoon van Jacobus Corthout en van Theresia van der Loo - volgens opgave van de vroedvrouw - is bij het huwelijk van zijn ouders, in 1771, gewettigd.(136)
Adrianus is te Oisterwijk voor de ned.geref. predikant op 31 mei 1789 getrouwd met Petronella van der Louw, dochter van Theodorus van der Louw en van Johanna van der Schelle, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 21 april 1765 en overleden aldaar op 11 januari 1825.(137)
Adrianus wordt vermeld als 'arm'.
Uit dit echtpaar:
1. Theodorus, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 2 april 1790, daggelder, overleden te Vught op 8 november 1857, trouwt te Oisterwijk op 24 oktober 1818 met Elizabeth Zebregs, dochter van Jacobus Zebregs en van Maria Poth, r.-k. gedoopt

te Oisterwijk op 6 december 1796, overleden te Oisterwijk op 11 juli 1856.
Uit dit echtpaar zijn vier dochters en vijf zonen geboren te Oisterwijk.

2. Johannes, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 9 oktober 1791, is ongehuwd gebleven, overleden te Oisterwijk op 16 januari 1850.
3. Lambertus r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 19 juni 1794, begraven aldaar op 18 maart 1807.
4. Adriana Cornelia, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 31 oktober 1796.
5. Adrianus, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 15 november 1797.
6. Anna, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 18 mei 1799, overleden te Dussen op 14 januari 1875, trouwt te Oisterwijk op 18 november 1823 met Cornelis Schalken, zoon van Sebastianus Schalken en van Cornelia van Biessen, r.-k. gedoopt te Dussen op 1 oktober 1797, overleden te Dussen op 19 november 1861.
7. Johanna, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 16 november 1800, overleden aldaar op 13 september 1869, trouwt te Oisterwijk op 18 november 1823 met Johannes Franciscus van de Wiel, dagloner, zoon van Josephus van de Wiel en van Elisabeth du Pon, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 29 oktober 1798.
Johannes Francis van de Wiel is vrijgesteld van de Nationale Militie, omdat hij te klein was: 159,5 cm lang. Hij had blauwe ogen en blond haar.
8. Adrianus, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 7 januari 1802.
9. Adrianus, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 25 december 1802.
10. Jacobus, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 16 september 1804 overleden aldaar op 23 juni 1811.
11. Cornelius, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 7 februari 1807, begraven aldaar op 15 juli 1808.
12. Dorothea, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 5 juli 1808 en overleden aldaar op 10 december 1822.

IIe. *Arnoldus Corthout* (zoon van I), r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 20 mei 1715, begraven te Oisterwijk op 29 april 1778, trouwt te Oisterwijk op 30 mei 1751 voor de ned.geref. predikant met Maria Cornelis van Iersel, dochter van Cornelis Renders van Iersel en van Maria Lodewijcx, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 11 januari 1714, begraven te Oisterwijk op 24 mei 1775.
Arnout Corthout, in huwelijk hebbende Maria Cornelis van Iersel; Francis van de Wiel, weduwnaar van Jennemarie Cornelis van Iersel, vader en voogd van zijn drie kinderen Jan, Agnes en Cornelia; Willemijn Cornelis van Iersel; Franchijn Cornelis van

Iersel; en Peter Hoppenbrouwers, in huwelijk hebbende Catharina Cornelis van Iersel; gaan op 29 september 1758 een erfdeling aan van de goederen van wijlen Cornelis Reijnder van Iersel.(138)
Arnout Korthout huurt op 3 mei 1765 een huizing met zijn aangelag te Oisterwijk van Arnoldus van Roessel de Oude voor een periode van zes jaren.(139)
Arnout Corthout leent op 8 mei 1765 100 caroli gulden van de drie onmondige kinderen van Peter Hoppenbrouwers, welke lening afgelost wordt op 30 mei 1782.(140)
Arnout verkoopt op 24 april 1769 landerijen op de Locht te Oisterwijk, hem aangekomen bij de erfdeling van 29 september 1758 (138) aan Jan Willem Hoppenbrouwers.(141)
Uit hun huwelijk is slechts één kind geboren:
Jacobus, volgt III*f*.

III*f*. *Jacobus Corthout* (zoon van II*e*), r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 24 mei 1754, begraven te Oisterwijk op 6 september 1784, trouwt op 21 november 1779 voor schepenen van Oisterwijk, terwijl het huwelijk op 20 november 1779 door de pastoor te Oisterwijk ingezegend was, met Johanna Matthijs Brabers, dochter van Matthijs Brabers en van Maria de Jong, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 17 april 1750, overleden te Oisterwijk op 22 juli 1818.
Na het overlijden van Jacobus Korthout hertrouwt Johanna voor de ned.geref. predikant te Oisterwijk op 26 juni 1785 met Francis Smolders, zoon van Cornelius Smolders en van Maria Antonius van Eekelen, r.-k. gedoopt te Haaren op 20 september 1739.
Jacobus en Johanna passeren hun testament op 24 juli 1784.(142)
Johanna Brabers, weduwe van Jacob Corthout, verkoopt een akker te Oisterwijk, aangekomen via Aernout Corthout, aan Laurens Bolders.(143)
Op 9 mei 1785 verkoopt Johanna een weide te Heuclum aan Huijbert van Laarhoven, te Moergestel.(144)
Johanna verkoopt op 6 juni 1785 een akker te Oisterwijk, aanbestorven via haar schoonvader, aan Francis Wagemans.(145)
Voorts leent Johanna Matthijs Brabers op dezelfde datum 200 gulden van Peter Leemans.(146)
Op 10 juni 1785 maken Johanna Matthijs Brabers en Francis Smulders hun huwelijkscontract, waarbij de belangen van de twee kinderen van Johanna Brabers en Jacobus Korthout veilig gesteld worden.(147)
Uit het huwelijk van Jacobus Korthout met Johanna Brabers zijn twee kinderen geboren:
1. Maria, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 27 maart 1781, overleden

te Waalwijk op 9 oktober 1856, trouwt te Waalwijk op 4 mei 1811 met Christiaan van den Mijdenbergh, dagloner, zoon van Jan Baptist van den Mijdenbergh en van Elizabeth van de Wetering, r.-k. gedoopt te Tilburg op 25 augustus 1777, overleden te Waalwijk op 5 februari 1863.

2. Matthijs, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 11 januari 1783, schoenmaker, trouwt te Oisterwijk op 23 juli 1827 met Anna van Rijswijk, dochter van Johannes van Rijswijk en van Hendrika van den Bosch, r.-k. gedoopt te Oisterwijk op 10 januari 1802.
   Op 26 maart 1823 verkopen Matthijs Korthout, looijer en schoenmaker te Oisterwijk, en Maria Korthout, huisvrouw van Christiaan van den Meijdenberg, te Waalwijk, een akker, te Oisterwijk, hun aanbestorven via hun ouders.(148)

NOTEN

De geraadpleegde registers zijn aanwezig in het Rijksarchief in Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch, tenzij anders is aangegeven.
Voorts verwijst R naar het oud-rechterlijk archief en N verwijst naar het oud-notarieel archief van Oisterwijk.
Voor andere archieven wordt de plaatsnaam erbij vermeld.

1. Jan Corthout, j.m. van St. Truijen, trouwt op 21 april 1626 te Heusden met Neeltje Corstiaens, j.d. van Breda. Op 20 december 1676 trouwt te Heusden Jan Corthout, j.m., ruiter onder de ritmeester Rek, met Eijltje Hermans Hasemont, j.d. van Out-Heusden.
2. Lourens Corthout, j.m. van Soutleeuwen, soldaat in het regiment van de Overste Plotho, trouwt op 11 juli 1733 te 's-Hertogenbosch met Helena Hoffsteegh (DTB 444 f 31).
3. Josephus Korthout te Leuven heeft op 29 augustus 1791 een besloten testament gepasseerd: N 1367 akte 43, G.A.-Breda.
4. Bijlagen van de trouwakten voor schepenen van Oisterwijk DTB 26.
5. De doop van Jacobus Corthout is niet te Oisterwijk gevonden. Wel worden bij de doop van zijn kinderen verschillende naamdragers als doopheffers vermeld: Elizabeth Corthout, Anna Corthout, Johannes Korthout en Joanna Johannes Corthout.
6. R.-k. Trouwregister DTB 6
7. R 478 *f* 103.
8. Ned. Geref. Trouwboek DTB 13. Alleen de ondertrouwdatum is vermeld.
9. Ned. Geref. Begraafregisters DTB 16.
10. R 475 f 87.
11. R 400 f 138.
12. *R 403 f 65.*
13. N 5290.
14. *Mensen van vroeger*, 166 (1975).
15. *De Brabantse Leeuw 3*, 31, 103 (1982).
16. R 305 f 178v.
17. R 480 f 60.
18. R 410 f 88.
19. R 410 f 228.
20. R 411 f 73v.
21. R 411 f 141.
22. N 5294 akte 131.
23. R 412 f 82.
24. N 5294.
25. R 413 f 156.
26. N 5295.
27. *R 488 f 4v.*
28. N 5297 f 297.
29. N 5297 f 350.
30. N 5297 f 337.
31. Het overlijden van Dorothea Storimans is niet te Oisterwijk gevonden. De begraafregisters van Oisterwijk beginnen eerst in 1730.
32. N 5298 f 89.
33. R 417 f 9.
34. Wanneer Jacobus Corthout op 15 *juni* 1697 een inventaris opmaakt, is er sprake van vijf onmondige kinderen. Uit zijn eerste huwelijk zijn echter zes kinderen geboren.
35. R 489 f 388.
36. *R 420 f 58.*
37. R 420 f 75v.
38. Moergestel *R* 667 f 39v.
39. N 5313 f 183.
40. R 430 f 109v.

41. N 5313 f 438.
42. Moergestel R 662 f 11v.
43. Moergestel R 658 f 177.
44. R 456 f 105.
45. N 5294.
46. R 410 f 107v.
47. R 410 f 138v.
48. Het huwelijk van Barbara met Jan Jacob Corthout was haar derde; haar eerste echtgenoot was Arnoldus van Megen.
49. R 412 f 164v.
50. Oirschot DTB 39. Vermeld wordt dat beiden 'van de loop' overleden zijn. In die tijd heerste er een dysenterie-epidemie, waardoor ook een van hun kinderen op 19 september 1746 overleden is. Voor de ouders wordt *f* 1/10/-- begraafkosten betaald; voor het kind was *f* 1 0/13/8 verschuldigd.
51. R 417 f 217.
52. R 418 f 147v.
53. R 420 f 57.
54. N 5319 akte 31.
55. Welke zoon overleden is, kon (nog) niet vastgesteld worden. Vermeld staat alleen: Begraven kind van Cornelis de Lepper.
56. Van Elisabeth de Die wordt vermeld, dat zij afkomstig is uit Roermond. Haar overlijden is niet te Valkenswaard gevonden.
57. Moergestel R 312 f 83v.
58. R 417 f 87v.
59. R 417 f 110.
60. R 417 f 225v.
61. R 417 f 230.
62. Moergestel R 313 f 256v.
63. R 418 f 40v.
64. R 418 f 66.
65. R 418 f 66v.
66. R 418 f 71v.
67. Helvoirt R 35 f 169.
68. R 418 f 136v.
69. R 418 f 138.
70. N 5299 f 273.
71. Tilburg R 436 f 65v.
72. Wanneer voogden over minderjarigen goederen die deze minderjarigen bezitten, willen verkopen, moeten schepenen van de plaats van inwoning daartoe toestemming verlenen. In dit geval hebben schepenen van Oisterwijk op 3 november 1743 hun toestemming gegeven.
73. R 419 f 98v.
74. R 421 f 102.
75. R 421 f 155v.
76. R 556 f 24.
77. R 556 f 37.
78. N 5319 akte 16.
79. R 556 f 153.
80. R 556 f 185v.
81. R 422 f 264v.
82. R 422 f 282v.
83. R 423 f 31v.
84. N 5319 akte 61.
85. R 423 f 36v.
86. R 423 f 132.
87. R 423 f 253.
88. R 423 f 257v.
89. R 424 f 5.
90. N 3318 f 349 G.A.-'s-Hertogenbosch.
91. R 424 f 171.
92. N 5323.
93. R 558 f 124.
94. Andries van Heeswijk, molenaar op de Kerkhovense molen, was eerst gehuwd met Maria van den Merendonck, daarna met Maria Elisabeth de Jong.
95. R 594 f 35v.
96. Genealogie Wolfs, *De Brabantse Leeuw*, 33, 77 (1984).
97. R 560 f 24v.
98. DTB 16. Hij wordt vermeld als 'arm'.
99. R 512 f 89v.
100. Op 29 maart 1783 wordt 'een kind van Pieter Huijbregs' begraven. Er is niet vastgesteld, welk kind hier bedoeld wordt.
101. Waalwijk N 8600 akte 3.
102. Een hond is 0.165 ha (J.M. Verhoeff, *De oude Nederlandse maten en gewichten*, P.J. Meertensinstituut, Amsterdam, 2e druk, 1983).
103. Waalwijk N 8488 akte 39.
104. Waalwijk N 8488 akte 40.
105. Waalwijk N 8488 akte 45.
106. Waalwijk N 8496.
107. R.-K. doopsels tussen 1636 en 1808 van Waalwijk ontbreken. Hieraan is de grote brand van 25 juni 1824 debet.
108. Waalwijk N 8629 akte 39.
109. De volkstelling van 1822 f 31. *Boschboom Bladeren* 8 + 9, 's-Hertogenbosch, 1972.
110. Hij woonde toen in de Kerckstraat: DTB 36.
111. DTB 13. In plaats van de trouwdatum staat vermeld: getrouwd op zijn tijd.
112. DTB 17 f 92v G.A.-Tilburg.
113. N 5299 f 265.
114. R 417 f 38.
115. N 5298 f 165.
116. R 417 f 63.
117. N 5298 f 185.
118. N 5300 f 66.
119. R 424 f 114.
120. R 424 f 124.

121. R 428 f 17.
122. N 5314 f 335.
123. N 5331.
124. DTB 50 f 170v G.A.-Tilburg.
125. R 447 f 125v G.A.-Tilburg.
126. R 450 f 58 G.A.-Tilburg.
127. R 455 f 40 G.A.-Tilburg.
128. Moergestel R 322 f 105.
129. Bijlage van het register van ingekomen personen G.A.-Tilburg.
130. N 1147 akte 92 G.A.-Breda.
131. R 420 f 75v.
132. DTB 16. Er staat vermeld 'de Kerkenregten gehouden van Pieter Bosmans'.
133. R 428 f 26.
134. Bevolkingsregister 1840 G.A.-'s-Hertogenbosch.
135. Bevolkingsregister 1850 G.A.-'s-Hertogenbosch.
136. W. de Bakker en Mr. G. Berkelmans, *Anderhalve eeuw in Oisterwijk*, 's-Hertogenbosch, 1974, p. 198: Hier wordt Adrianus vermeld als zoon van Theodorus Korthout en van Johanna van der Loo, in tegenstelling tot de vermelding in DTB 10 f 539.
137. Johanna van der Schelle wordt ook vermeld als Johanna van Dal of Johanna Godal.
138. R 491 f 71.
139. N 5321 akte 59.
140. R 424 f 237.
141. R 427 f 10v.
142. N 5315 f 49.
143. R 432 f 83.
144. R 561 f 46.
145. R 432 f 91v.
146. R 432 f 92v.
147. R 529 f 203.
148. N 5350.
149. Dit gegeven is ontleend aan de overlijdensakte. De doop is echter *niet gevonden te Cromvoirt noch* te Helvoirt, Drunen, Vught of Vlijmen.
150. De resterende kinderen van Francis Korthout zijn op jeugdige leeftijd overleden. Het begraafregister vermeldt echter alleen: begraven kind van Francis Korthout en de begraafdatum.

Huis Burgt onder Stratum - II

dr. J. Belonje
Postbus 107, 1800 AC Alkmaar

Bij het opstellen van mijn mededelingen over het Huis Burgt onder Stratum in *De Brabantse Leeuw*, XXVII, 1978, 156-159, was het mij helaas onbekend, dat de heer en mevrouw Boekweijt-De Sturler te 's-Gravenhage in het bezit waren van een in Zwitserland aangehouden, zéér uitgebreide familie-genealogie, maar ook doende waren om een nieuwe editie te bewerken van de gedrukte geslachtslijst. (1)
Hoewel er een belangrijke aanwijzing bestond, dat de in mijn bovengemelde bijdrage geciteerde Emanuel Sturler identiek zou kunnen zijn aan de daar aangehaalde Samuel Frederik Emanuel, kon het bewijs toen niet worden geleverd. Dank zij de welwillendheid o.a. van de heer H.A. Boekweijt kan ik thans over deze bezitter van Huis Burgt niet alleen de identiteit van Emanuel met de Samuel Frederik Emanuel Stürler volstrekt bevestigen, maar tevens meer gegevens over de gezochte persoon verschaffen, die hier volgen.
Samuel Frederik Emanuel Stürler werd geboren in 1733 als zoon van Victor uit Wangen, Zwitserland, en Margaretha Rosina Morlot. Hij overleed, wonende op de Kalvermarkt te Den Haag, op 14 maart 1810. In de dienst opgenomen bij het leger van de Staten-Generaal werd hij op 31 maart 1760 eerste-luitenant in het 1e bataljon van het Regiment Zwitsers van Stürler. Bevorderd op 1 juli 1765 tot kapitein-luitenant en op 28 januari 1777 tot kapitein der 1e compagnie van het 1e bataljon, kon hij op 4 december 1787 majoor worden van het 2e bataljon en op 30 december 1793 luitenant-kolonel van het destijds aan de kolonel Du Gumoëns toebehorende korps. Deze dienst verliet hij bij de omwenteling in 1795. Te Maastricht is Stürler getrouwd met Augustina Catharina Hardy, van wie hij scheidde in 1787; zij overleed te Bern in 1807. Dat hij zich 'de Wangen' genoemd heeft schijnt daarmede verband te houden, dat zijn vader van Wangen prefect was en dan ter onderscheiding van de verscheidene andere takken van het geslacht. Een curieus bericht over Emanuel komt voor in de Zwitserse MS.-genealogie, waarin over hem onthuld wordt: *'zugenannt Soucy wegen seines schönen aber finstern Figur'*. De heer Boekweijt bezorgde mij over de latere overste in Statendienst, die toen deel uitmaakte van het garnizoen van Maastricht, (2) een merkwaardige notitie

ontleend aan het leden-register van de Grote Societeit aldaar, luidende: Le 1 Janvier 1771 *On a balloté Monsieur E. Sturler, Capitaine-lieutenant de Wanghuen proposé par Monsieur Sturler collonel: reçu unanimement*'.

NOTEN

1. *Généalogische Aanteekeningen van de Familie De Stürler.* Roermond 1863.
2. Archief Grote Societeit Maastricht, Soc. hist. Centrum van Limburg te Maastricht.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

K(C)LUIJTMANS SINT OEDENRODE

De van oorsprong Brabantse familie K(C)luijtmans heeft o.m. vertakkingen naar Sint Oedenrode. De oudste mij bekende uit deze tak is Johannes Hendrikzn., die op 28 april 1765 aldaar trouwde met Johanna van Dommelen, geboortig uit Nederwetten.
Wie beschikt over gegevens betreffende oudere generaties van deze familietak?

L. Canjels, Rielseweg 18, 5643 PE Eindhoven

MARINUS REIJNGOUDT

Wie weet meer, met name of hij schout was en of hij een zegel of wapen had, van Marinus Reijngoudt, geboren te Ouwekerk, datum onbekend, op 17 april 1735 te Sint Philipsland, *vader Pieter Claesse, gehuwd met Jannetje Wale, van beroep zou hij schout zijn geweest,* overleden te Sint Philipsland op 28 juli 1783.

D. Reijngoudt, Johan de Knuijtlaan 12, 4681 BB Nieuw Vossemer.

Jan van Gils, Doelenstraat 68, 5081 CM Hilvarenbeek

133. PETRONELLA HACKENS
Geboortig van Hilvarenbeek, dochter van Willem Hackens en Cornelia van den Nieuwenhuijsen, zuster van begijn Marie Hackens.
Zij werd 2.9.1674 geprofest en overleed te Turnhout 7.9.1679.
134. ADRIANA VAN HALL[109]
Afkomstig uit Alphen, geprofest 29.5.1649 en overleden te Turnhout 23.8.1698. In 1667 compareren voor een Turnhoutse notaris Adriana, Lucia en Willemijntje van Hall, gezusters, begijnen, dochters van wijlen Adriaen Adriaenssen van Hall van Alphen en machtigen Peeter Peeters Smith, wonende aldaar, om voor de wethouders van Alphen 'te aenhoren, te sien calculeren, passeren ende sluijten soodanighe reeckeninghe als Cornelis Adriaenssen van Hall der selver broeder, heeft opgemaeckt over de ontfanck van de vercochte haefflijcke goederen, als beslichter van den sterfhuijsse van wijlen Jenneke Jan Servaessen, weduwe van Adriaen Adriaenssen van Hall hennen moeder'.
135. LUCIA VAN HALL
Zuster van Adriana van Hall, geprofest 29.12.1658, overleden te Turnhout in 1668.
136. WILLEMIJNTKEN VAN HALL
Zuster van Adriana en Lucia van Hall, geprofest 6.5.1663, overleden te Turnhout 19.12.1680.
137. CORNELIA HAVERMANS[110]
Afkomstig uit Alphen, geprofest 19.10.1659, overleden te Turnhout 9.11.1689.
'Zieck te bedde' testeert zij een maand voor haar overlijden. Bij haar uitvaart wil zij waslicht op ieder altaar en voor ieder beeld. Aan het O.L.V.-altaar geeft zij 12 gulden 'mits conditie dat daer inne sal gevonden worden het recht voor het gebruijck van 't cruijs, de croone ende 't baercleet op haar lijck'. Een bedrag van 100 gulden moet uitgetrokken worden voor missen van requiem.
Haar zuster Elisabeth Havermans, weduwe van Peter Matthijssen, vermaakt zij 200 gulden, Mariken Melis, wiens moeder was Dimphna Peter Matthijssen haar nicht, krijgt 100 gulden, haar broer Peter 50 gulden.
Christina Ruelens, dochter van haar nicht, krijgt 50 gulden 'om geëmployeert te worden tot een jaer costgelt van deselve op de begijnhove tot Hoogstraeten'. Dit legaat vervalt als de voogden van Christina niet willen dat zij naar Hoogstraten vertrekt.
Helena Cornelis Horevorts, haar nicht waar zij peettante van is, vermaakt zij 50 gulden, haar voornoemde zuster Elisabeth Havermans haar beste onderrok, een fijn ammelaken, een half dozijn servetten, twee paar slaaplakens en 'een lapken hemdlijnwaet'. Adriaetken Peeter Matthijssen erft haar beste paternoster, Maria Horevorts, 'haere nichte begijntken tot Breda hare schilderije ofte portrait'.
De resterende goederen zijn voor haar naaste bloedverwanten. Catharina Adriaensdr. Havermans moet uit haar deel in de erfenis 25 gulden betalen aan de kerk van Alphen en 25 gulden verdelen onder de armen aldaar.
138. CATHARINA HEESTERMANS[111]
Gedoopt te Zundert 13.10.1682, dochter van Jan Jansz. Heestermans en Elisabeth Sgrauwen.
Zij komt niet voor in het professieboek van het Turnhoutse begijnhof en ook niet in het overlijdensregister. Toch wordt zij begijn te Turnhout genoemd in een akte van 1736.
In dat jaar compareren voor een Turnhoutse notaris Catharina en Cornelia Heestermans, gezusters, begijntjes op het begijnhof alhier, die 'verklaeren maghtigh gemaeckt ende geauthoriseert te hebben sr. Adriaen Cornelis Hereygers woonachtig tot Cleyn Sundert om de debiteure pachters ende huerders van hunne goederen ende renten gelegen tot Groot ende Cleyn Sundert over hunne openstaende pachtpenningen ende achterstallige interesten te administreren ende te liquederen'.
Uit een testament van haar zuster Cornelia blijkt dat Catharina Heestermans 'subiet' is overleden.
139. CORNELIA HEESTERMANS[112]
Gedoopt de Zundert 2.11.1685, geprofest 7.6.1716 en overleden te Turnhout 2.7.1760. Stamde uit een familie van dorpsnotabelen. Haar ouders waren Jan

Heestermans en Elisabeth sGrauwen.
Volgens haar testament van 1747 wil zij begraven worden in de kerk 'in de middelbeuck voor de preeckstoel ofte het H. Cruys' met 70 pond waslicht. De begijnen krijgen ieder drie wittebroden, iedere overste en kapelaan een pot wijn en een 'corintenkoeck', die op de begrafenis verzocht worden 'dobbel broot'.
Aan de poort van het begijnhof moet na de uitvaart een viertel rogge in gebakken brood worden uitgereikt, later nog eens drie viertelen, bovendien zijn haar turf en brandhout voor de armen.
Niemand van haar 'buijtenvrinden' mag op de begrafenis verzocht worden, alleen de executeur en executrices. Voor haar zielrust moeten 200 missen van requiem worden opgedragen en twee dertigsten.
In de kerk van Groot Zundert fundeert zij een eeuwigdurende veertiendaagse gezongen mis, te geschieden op donderdag met de lofzang 'ecce panis angelorum' waarvoor aan de kerk aldaar gegeven moet worden een kapitaal van 450 gulden ten laste van Andries Geerts te Oostmalle en een kapitaal van 200 gulden, staande ten laste van Huybrecht van Rooij te Rijckevorsel. Van de rente van dit geld krijgt de pastoor van Zundert jaarlijks 18 gulden en de koster 3 gulden voor het zingen van de missen. Bovendien geeft zij de kerk van Zundert 25 gulden, op voorwaarde dat haar naam geplaatst wordt in het weldoenersboek. De rente van een kapitaal van 217 gulden, staande ten laste van Willem van Aerde te Rijckevorsel, geeft zij aan haar arme familieleden en als die er niet zijn aan de r.k. armen van Groot Zundert. De armen van Zundert krijgen ook nog een jaar lang iedere maand een viertel koren in gebakken brood.
Door de 'subiete' dood van haar zuster Catharina is een 'stat' verborgen gebleven (mogelijk wordt hier bedoeld een statbrief, dit is een akte opgemaakt van een voor het gerecht verrichte handeling of een staat van uitgaven en ontvangsten). Wordt deze 'stat' gevonden, dan is 1/4 deel voor de kerk van Vlimmeren, 1/4 deel voor het begijnhof, 1/4 deel voor de r.k. kerk te Zundert en 1/4 deel voor de armen aldaar. Ten slotte vermaakt ze aan de armen van Zundert ook nog een kapitaal van 583 gulden en 6 1/2 stuiver, staande ten laste van de weduwe van Lenaert van Aerde.
Een legaat van 50 gulden gaat naar de kerk van het begijnhof, Johanna van den Heuvel krijgt zes van haar beste hemden en al haar kleding, behalve de beste lakense rok die ze vermaakt aan Maria Anna Daems. Maria Anna krijgt bovendien nog een paar van haar slaaplakens, Johanna Catharina van Immersdeel erft een zilveren lepel, Johanna Maria de Lange drie hemden, 'queseltje' Verkerck twee hemden.
Haar executeurs-testamentair worden Maria Anna Daems en Johanna van den Heuvel, die hiervoor ieder 50 gulden krijgen, en Egidius Adrianus Heestermans, neef van vaderszijde met de geestelijke dochter Paulina Schrauwe, nicht van moederszijde. De twee laatsten krijgen ieder 100 gulden Hollands.
De resterende goederen gaan naar haar erfgenamen ab intestato.
Bij codicil bepaalt Cornelia een maand later dat de veertiendaagse mis te Zundert een wekelijkse gezongen mis moet worden, waarvoor de pastoor jaarlijks 34 gulden krijgt en de koster 2 gulden. Zij geeft hiervoor aan de kerk van Zundert ook nog een kapitaal van 500 gulden, staande ten laste van Peter Wouters te Beerse en 200 gulden uit haar sterfhuis. De armen van Zundert krijgen een jaar lang iedere week een 1/2 viertel koren. Al haar porselein vermaakt zij aan haar nichten Anna Cathartina en Theresia Heestermans.
De vorige beschikkingen doet zij teniet in 1750. Zij maakt dan een nieuw testament, dat op de volgende punten afwijkt van de wilsbeschikking uit 1747; Direct na haar dood moet te Groot Zundert een gezongen mis van requiem worden gecelebreerd met 8 pond waslicht. De r.k. kerk van Groot Zundert krijgt een kapitaal van 583 gulden 6 1/2 stuiver courant geld en een kapitaal van 217 gulden. De intrest hiervan moet haar leven lang genoten worden door Geertruij Cornelis Schrauwen en na haar overlijden door haar andere arme vrienden. Aan de kerk van Groot Zundert vermaakt zij ook een kapitaal van 450 gulden ten laste van Andries Geerts en een kapitaal van 500 gulden ten laste van Peter Wouters. Met deze kapitalen fundeert zij in de kerk aldaar een eeuwigdurende veertiendaagse gezongen mis, te geschieden op donderdag 'met het venerabel op den autaer ende benedictie onder de misse ende met den lofsanck ecce panis angelorum onder de benedictie'. Van de intrest van het geld krijgt de pastoor jaarlijks 10 gulden, de koster 3 gulden en de zangers 2 gulden en 10 stuivers. Aan de kerk van Groot Zundert geeft zij verder 10 pond waslicht, aan de kerk van Klein Zundert 4 pond. De armen van Groot Zundert krijgen een jaar lang iedere maand

1 viertel koren in gebakken brood, die van Klein Zundert alle drie maanden 1 viertel.
Aan Johanna van den Heuvel vermaakt zij 'haer wollen cleederen, sticklijven en zes beste hemden, al het aerdewerk, koussen, muijlen, blauwe voorschoten, coleure neusdoecken, al het vlas gehekelt en ongehekelt in het sterfhuijs en bij de spinsers met 50 gulden capitael uijt een meerder capitael van 150 gulden ten laste van Martinus Wijmers met de tocht van het resterende capitael waervan het eijgendom komt aen den begijnhove'.
Andere legaten zijn; 25 gulden aan begijn Joanna Catharina van Immerseel, 1 pistoel en 4 hemden aan Maria de Lange, 2 hemden aan kwezel Verkerck, 25 gulden en de beste lakense rok aan Maria Anna Daems met nog een paar van de beste lakens, een voorschoot en een kapruin, aan Anneke de Jong 1 pistoel, begijn Maria Rosalia van Cantelbeeck 1 ducaat en de erfgenamen van vaderszijde een prelegaat van 500 gulden, haar aangekomen als erfgename van Jenne-Catrina Meesters.
Een obligatie van 100 gulden ten laste van Margriet Adriaen Simons en haar broer wordt kwijtgescholden.
De executeurs-testamentair Maria Anna Daems en Johanna van den Heuvel krijgen ieder 50 gulden, Adriaen Herreijgers en Paulina Schrauwen 100 gulden Hollands en 1 pistoel voor hun overkomst naar de begrafenis.
Haar overige goederen moeten volgens landrecht verdeeld worden.
Enkele veranderingen aan dit testament worden aangebracht door haar codicil van 1752 en dat van 1756.
De executeurs-testamentair Maria Anna Daems en Johanna van den Heuvel krijgen ieder maar 25 gulden in plaats van 50 gulden, alleen Adriaen Herreijgers wordt executeur over de goederen, gelegen buiten het begijnhof, maar ontvangt daarvoor nu 200 gulden, een half dozijn servetten, een zilveren lepel en vork en 1 pistoel voor overkomst naar de begrafenis.
Haar vrienden, die de uitvaart bijwonen, krijgen geen 'dobbel' brood, maar 'enckel broot off vier brooden en een pint wijn'.
De rente van de kapitalen van 583 gulden 6 1/2 stuiver en 217 gulden wordt niet meer alleen genoten door Geertruij Cornelis Schrauwen, maar moet door haar gedeeld worden met Cornelia Schrauwen en Maria Cornelia Luijcx. Aan de weduwe van Peter Oostvogels scheldt zij een jaar de huur van haar boerderij kwijt. Ten slotte bepaalt zij dat het kapitaal van 100 gulden, waarvan Johanna van den Heuvel het vruchtgebruik genoot, in eigendom komt aan genoemde Johanna, die bovendien al haar 'geleijwerck' erft.
In de Turnhoutse notariële archieven vinden we betreffende Cornelia Heestermans in 1731 nog een conditie voor de verkoop van schaarhout onder Vosselaar, afkomstig van Jacobus Janssens alias Dooremans en de machtiging van Adriaan Herreijgers in 1749 tot verkoop van een huis aan de Molenstraat in Zundert.
140. MARIA VAN DER HEIJDEN
Ex Oosterhout, geprofest 7.5.1792.
141. MARIA VAN HEIJST[113]
Afkomstig uit Tilburg, dochter van Peeter Henricx van Heijst en Jenneke Andries Peeter Theurlincx, geprofest 13.10.1641, overleden te Turnhout 27.7.1683 als Maria van Heest.
Zij verzoekt in 1648 haar broer Hendrik op te treden als beredder van de nalatenschap van wijlen hun moeder. Haar aandeel in een huis, landerijen, driessen, heiden, weiden, putten en moeren, nagelaten door haar ouders binnen Tilburg, verkoopt zij in 1668 aan haar broer Hendrik voor een jaarlijkse lijfrente van 150 gulden, haar leven lang.
'Sieckelijck te bedde' testeert zij in 1683. Zij wenst begraven te worden op het kerkhof van het begijnhof voor het H. Kruis aldaar. Er moeten 300 missen worden gecelebreerd voor haarzelf en haar ouders. Haar huis op het begijnhof en de helft van haar huisraad vermaakt zij aan haar nicht Catharina van der Zijp, de wederhelft is voor de kinderen van haar broer Hendrik. Een schuld van 50 rijns guldens van haar halfbroer en zusters Jan, Jenneke, Elisabeth en Engeltje van Heijst en de kinderen van Adriaan van Heijst wordt kwijtgescholden, hen daarmee secluderende uit haar nalatenschap. Haar eigen schulden moeten betaald worden uit het bedrag van 500 gulden, berustende bij de de weduwe of kinderen van Hendrik van Heijst. Haar resterende goederen zijn voor de helft voor Catharina van der Zijp en haar zusters. De andere helft is voor de kinderen van Hendrik van Heijst.
Bij codicil bepaalt zij in april 1683 dat Catharina van der Zijpe tevreden moet zijn met

haar huis en de helft van de huisraad. Zij wordt dan ook uitgesloten als erfgename van de helft van de resterende goederen. Deze helft is nu voor haar zusters Maria Françoise en Johanna Magdalena van der Zijp, die bovendien als prelegaat een perceel weiland onder Oosterhout krijgen. Enkele kleine legaten, vermaakt bij codicil zijn: haar beste overrrok en drie vierendeel laken aan begijn Catharina van Coersel voor haar trouwe dienst en bijstand, een zilveren lepel aan Joannes Harmans, haar beste rok en stiklijf aan haar dienstmeid, de slechte kleding aan de armen en een zilveren lepel aan Elijsabeth Grielens te Rijckevorsel.

142. ELISABETH HEIR

Afkomstig van Alphen, geboren 27.4.1840, geprofest 10.7.1865.

143. DIGNA HELDERMANS[114]

Geprofest als Dimphna Hessermans 24.9.1713, overleden te Turnhout 16.11.1774, 'jubilaria'.

Maakt haar eerste testament in 1728. Zij wil begraven worden in de kerk door de pastoor van het begijnhof, die hiervoor 12 gulden krijgt. De pastoor van Empel krijgt 10 gulden voor het opdragen van een dertigste, de armen aldaar geeft zij 6 gulden, iedere begijn een wittebrood.

Een bedrag van 15 gulden vermaakt zij aan het kind van Jan Geraertssen van Gemert en aan ieder van de twee kinderen van Hendrick Anthonissone van Beeck. Haar beste over- en onderrok is voor begijn Maria Veters.

Haar overige goederen zijn voor haar erfgenamen ab intestato.

Dit testament doet zij teniet in 1765. Blijkbaar is haar materiële welstand groter geworden. Zij wil nu dat er twee dertigsten worden gehouden, geeft 3 wittebroden aan de gemeente en bestelt 40 pond waslicht op haar uitvaart.

Een prelegaat van 50 gulden gaat naar haar zuster Sophia Heldermans, weduwe van Hendrik van den Heuvel. Haar erfgenamen worden de kinderen van wijlen haar broer *Lucas Heldermans en haar zusters Maria, Tillemijn en Sophia Heldermans.* Executeur-testamentair Joseph van Oers, haar aangetrouwde neef, krijgt 50 gulden voor zijn zorgen.

In 1772 blijkt een van haar erfgenamen, Johanna Clara Heldermans, dochter van Lucas, te zijn overleden. De kinderen van Johanna Clara krijgen nu 200 gulden Brabants courant en worden verder uitgesloten.

Volgens een nieuwe wilsbeschikking uit 1773 zijn haar erfgenamen de wettige kinderen van wijlen Lucas Heldermans en haar zusters Tielemijn en Sophia Heldermans.

144. MARIA CATHARINA VAN HEMERT

Ex Uden, 52 jaar oud geprofest 13 8bris 1840, overleden te Turnhout 4.1.1855. Haar ouders waren Cornelis van Hemert en Antonia van den Biggelaer.

145. ANNA VAN HERLAER[115]

Geprofest als Anna Josina van Herlen 26.9.1717, overleden te Turnhout 17.10.1749.

Zij machtigt in 1723 Henricus Deckers te 's-Hertogenbosch tot ontvangst van een kapitaal van 1000 gulden uit handen van advocaat Van Ackerdijck.

Haar universele erfgenaam is haar neef Joannes Franciscus van Herlaer.

Zij prelegateert 100 gulden Hollands aan de weduwe van Jan Baptist van Niels, 25 *gulden en een half dozijn doeken aan Jacoba van Herlaer, dochter van haar broer* Leonardus, en aan haar nicht Anna Magdalena van Herlaer Leonardusdr. 40 gulden, 1 dozijn hemden, 1 dozijn doeken, 2 paar lakens en een paar gouden oorringen. De rest van haar kleding is voor haar zuster Jacoba Mechtilda van Herlaer.

146. ISABELLA HERMANS[116]

Stamt uit een Oirschotse familie van dorpsnotabelen, dochter van Hermannus Sebastianus en Elisabeth Rijsbosch, geprofest 11.5.1693, overleden te Turnhout 24.8.1730.

Van haar nicht Margaretha van den Kerckhoff, ook begijn te Turnhout, erft zij 'een schilderij, een tennen candeleer met een gemertelde Jezus'.

De kinderen Hermans zijn volgens testament, gepasseerd voor notaris Jacob de Bie te 's-Hertogenbosch, voor 1/7 deel erfgenamen van hun schatrijke, te Hilvarenbeek wonende tante Jacomijn Rijsbosch.

Bij de erfdeling van diens goederen voor de schepenen van Hilvarenbeek in 1711 worden voor 1/7 deel genoemd begijn Isabella Hermans, Marianna Hermans, gehuwd met Peter Jans, sr. Johannes van Poppel, gehuwd met Jennemina Hermans, en Daniël van Achelen, vader en voogd over zijn minderjarige kinderen, verwekt bij Clara Hermans, *allen kinderen van wijlen Herman Hermans.*

Bij deze erfdeling wordt o.a. een huis 'de Sonne' genoemd, gelegen aan de

gemeenteplaats te Diessen.
147. MARIA HESEMANS
Geprofest 2.6.1737, overleden te Luijksgestel 25.1.1789 en 27.1.1789 aldaar begraven, 'jubilaria'.
148. MARIA VAN HESEWIJCK[117]
Geprofest 2.6. 1737. Dochter van Peter van Heeswijck uit Vught en Johanna van Heumen uit Oss. Zij was een nicht van begijn Anna Catharina van Heumen en een tante van begijn Maria Dobbelsteen.
Zij testeert in 1754. Voor haar zielerust moeten 100 missen van requiem worden opgedragen, inclusief een dertigste. Al haar meubelen, huisraad, wol, linnen en contante penningen zijn voor haar nicht Maria Dobbelsteen.
Haar goederen gelegen in de Meijerij van Den Bosch zijn voor haar zuster Jenneke van Hesewijck, gehuwd met Cornelis Dobbelsteen of haar kinderen, op voorwaarde dat zij 100 gulden Hollands uitkeert aan haar neef Adriaen van Gestel en 50 gulden Hollands aan ieder van zijn twee zusters.
149. ANNA CATHARINA VAN HEUMEN[118]
Gedoopt te Oss 9.10.1696, dochter van Leonardus Cornelis van Heumen en Digna Reijnier van Hore, geprofest 24.9.1713, overleden te Turnhout 28.9.1765, 'jubilaria'.
Volgens haar testament van 1754 wil zij begraven worden in de kerk met 42 pond waslicht, een dertigste aan het St. Anna-altaar en twee lijkbroden aan de gemeente. Een bedrag van 100 gulden moet besteed worden aan missen van requiem. Haar lijnwaad en kast schenkt zij aan haar nicht Maria van Hesewijck, haar neef Jan van Hesewijck krijgt 'een pistoelet'.
De resterende goederen zijn voor 1/3 deel voor de kinderen van haar zuster Isabella van Heumen en 1/3 deel voor de kinderen van haar zusterJoanna van Heumen. Het resterende 1/3 deel is voor haar neef Cornelis Boonaerts, zoon van Alexander Boonaerts en Maria van Heumen, op voorwaarde dat hij voor een bedrag van 150 gulden missen van requiem laat celebreren.
Bij codicil van 1758 vermaakt zij het 1/3 deel bestemd voor de kinderen van Johanna van Heumen aan de kinderen van wijlen haar broer Jacobus van Heumen.
In 1765 brengt zij opnieuw wijzigingen aan in haar testament. Haar nicht Maria van Hesewijck krijgt 25 gulden, haar neef Jan van Hesewijck 200 gulden Hollands. Het 1/3 deel dat bestemd was voor de kinderen van Isabella van Heumen wordt vermaakt aan Cornelis Boonaerts en de kinderen van Jacobus van Heumen. De kinderen van Isabella krijgen nu 600 gulden, te weten ieder 300.
Haar schulden, begrafeniskosten en kerkrechten moeten betaald worden uit de opbrengst van haar goederen binnen Turnhout.
150. HELENA VAN DEN HEUVEL[119]
Gedoopt te Berghem 23.9.1691, dochter van Gerardus Nicolaas van den Heuvel en Reijnera Jansdr. Lamberts. Zij werd 28.5.1713 geprofest.
Volgens haar testament wil zij begraven worden in gewijde aarde. Aan haar neef Gerardus van den Heuvel, zoon van haar broer Nicolaas en Johanna Maria Schuermans, prelegateert zij een perceel hooi- of weiland onder Berghem in de Meijerij. Haar enige erfgenaam van de resterende goederen is haar genoemde broer Nicolaas.
Begijn Helena van den Heuvel overleed te Berghem 18.9.1761 en werd 22.9.1761 aldaar begraven.
151. JOHANNA VAN DEN HEUVEL[120]
Joffrouw Johanna van den Heuvel doet in 1751 afstand van de inkomsten van zeker huis aan de Toorenstraet te Oss en een akker aldaar, aan haar gecedeerd voor de schepenen van Oss d.d. 9.5.1732 door Franciscus, Antonius en Johanna van den Heuvel 'tot versekeringen van haer onderhoud'.
Zij werd 17.5.1733 geprofest en overleed te Turnhout 17.6.1774.
152. MARIA VAN DEN HEUVEL[121]
Grootmeesteres van het begijnhof, stamde uit de vooraanstaande Oisterwijkse familie Van den Heuvel. Zij werd aldaar 16.7.1613 gedoopt als dochter van Thomas vanden Hovel of Hovelius en Margaretha Jan Panis.
Geprofest 23.5.1632 en overleden te Turnhout 24.10.1680.
Haar olografisch testament werd 21 8bris 1680 geopend. Betreffende haar begrafenis zegt zij 'ik kies mijne sepulture in de kercke van den begijnhove onder de sarcksteen die ik alreede daer hebben doen leggen'. Iedere begijn krijgt 5 wittebroden, aan de armen moet 5 mud rogge uitgereikt worden.

Voor haar zielerust moeten 22 dertigsten ofwel 660 missen worden gecelebreerd. Een bedrag van 150 gulden vermaakt zij aan de kerk tot fundatie van een eeuwigdurend gezongen jaargetijde en een gelezen jaargetijde voor de zielerust van haar ouders. Van de rente van dit geld krijgt de pastoor jaarlijks een pattacon, de scholieren op het hof 1 gulden en 16 stuivers, de organiste 6 stuivers en de priester die het jaargetijde voor haar ouders leest 8 stuivers.
Zij legateert 100 gulden aan de kerk van het begijnhof, 12 gulden aan het O.L.V.-altaar, 6 gulden aan het altaar van St. Anna en aan de minderbroeders te Turnhout 'eene eerlijcke recreatie ter discretie van mijne erfgenamen'.
De infirmerie vermaakt zij 200 gulden 'daer inne begrijpende mijn bedde 't welcke d'infirmerije niet en sal mogen worden gepresenteert'. De meesteressen van het begijnhof krijgen ieder een zilveren lepel 'tot gedencknisse', het St. Elisabethgasthuis te Turnhout 50 gulden, de moeder van het voorgeschreven gasthuis een zilveren lepel en 'het vrouwenclooster tot Oisterwijck in de Meijerije van sHertogenbossche' 100 gulden.
Aan de begijnen Van Berckel, haar nichten, die haar huis op het begijnhof gekocht hebben, legateert zij een kapitaal van 600 gulden, staande ten laste van de kerk en het hof en 500 gulden courant tot betaling en reparatie van dit huis. De bij haar wonende begijnen Van Berckel krijgen bovendien haar kleding en huisraad met 1/4 van het aanwezige lijnwaad, tin en zilverwerk. 1/4 is voor haar nicht begijn Lemnius, 1/4 voor haar nicht begijn De Weer en 1/4 deel voor haar nicht begijn Verschueren.
Haar zusters Johanna van den Heuvel, weduwe van Johan de Weer, en Barbara van den Heuvel, gehuwd met Thielman Lemnius, krijgen ieder 6 zilveren lepels.
De resterende goederen moeten verdeeld worden in vier staken. De 1e staak is voor haar zuster Jenneke van den Heuvel, de 2e staak voor de kinderen van wijlen Anneken van den Heuvel, weduwe van Joris Verschueren, de 3e staak voor de kinderen van wijlen Aeltjen van den Heuvel, gehuwd met Jan van Berckel, en de 4e staak voor Barbara van den Heuvel, gehuwd met Thielman Lemnius.
Dit onder voorwaarde dat haar broer, de eerwaarde heer Johannes van den Heuvel, kanunnik te Xanten, zijn leven lang het vruchtgebruik zal genieten van de goederen afkomstig van haar ouders.

153. GEERTRUDIS VAN HILVERENBEECK[122]

Geprofest 28.5.1724 en overleden te Turnhout 6.6.1738, gegoed te Hoeven en Oudenbosch.
Begijn Geertrudis van Hilverenbeeck en haar tante Elisabeth van Hilverenbeeck mutueel testament 'met conditie niettemin dat seeckeren acker gelegen tot Oudenbosch, groot 5 gemeten door den momboir van Geertrudis vs. 't haeren behoeve gecocht, gelegen in de Capelstraet aldaer, sal geërft worden door sr. Joannes van der Riet, wonende in de Hoeven, broeder van halven bedde van vs. Geertrudis'.
Bij codicil van 1738 vermaakt Gertrudis aan haar tante Elisabeth van Hilverenbeeck nog een aantal obligaten ter waarde van 1000 gulden 'wegens vrintschappen zo lange jaren genoten'.
Van sr. François van Arendonck, wonende op de Leur, ontvangt zij een week voor haar overlijden 300 gulden.

154. FRANCISCA HOEBEN[123]

Gedoopt te Leende 11.7.1750, dochter van Arnoldus Hoeben en Johanna Pompen, geprofest 6.5.1781.
Zij was grootmeesteres en leermeesteres. Als 'meestersse van de choor' tekende zij in 1820 een rekest gericht aan koning Willem I. Dit verzoekschrift had de volgende inhoud;
Sire.
Volgens den onderrigting en aenmoeding onser geestelijke en wereldlijke overheijd, bieden wij uwe majesteijd met eerbied aen de statuten der begijnhoven van de aertsbisdom van Mechelen, waer onder wij hooren.
Deese statuten sijn goedgekeurd door onsen aertsbiscop; wij durven betrouwen sire dat sij ook de goedkeuring van U.M. sullen verwerven.
De beggijnhoven bestaen reeds meer als ses eeuwen in uw rijk sire, sij sijn nationale stigtingen, gans overeenkomstig met den aert en het caracter van het vrijmoedig Belgisch volk en aen de in wesen sijnde wetten geensins tegenstrijdig, sijn ten alle tijde door geestelijke en wereldlijke overheijd, door d'aensinnelijkste persoonen, niet alleenelijk door beweegreden van Godsdienst, maer ook door borgerlijke en staedkundige aenmerkingen als seer nutte stigtingen aenschoud geweest. Als dusdanige

hoopen wij, sal U.M. de selve beschouwen en sal hen beschermen en handhaven en dus sal haer wettig bestaen in uw rijk sire door uw koninklijk gesag versekert worden.
De zeer ootmoedige en gehoorsaeme dienaeressen en getrouwe onderdaenen.
A. F. Diels hofmeestersse, in mijnen naem en van alle aen mijne sorg toebetrouwd
Lucia Rosa, meestersse der kranke.
Francisca Hoeben, meestersse van de choor.
Domicella Francisca Hoeben overleed te Turnhout 8.1.1821.

155. CLAESKEN HOECK[124]

Gedoopt te Tilburg 11.2.1611 dochter van Jan Willem Hoeck en Marie Jan Peeter Hixpoirs, geprofest als Claesken Jans 9.5.1632, overleden te Turnhout 3.10.1676. Zij was een tante van de begijnen Anna, Dierckxken en Maria van Eeten.

156. ANTONETTA HOECKEN[125]

Geboortig van Tilburg, dochter van Jan Laureijs Jan Hoecken, die huwde met Marie Adriaen Bacx en hertrouwde met Adriaentje Wouter Keysers.
Antonetta Hoecken werd 13.5.1691 geprofest en overleed te Turnhout 24.8.1728.

157. JOHANNA MARIA HOLLANDER

Geprofest 30.5.1756, overleden te Turnhout 17.6.1807 en begraven aldaar 20.6.1807, 'jubilaria'.
Zij was geboortig van Steenbergen en een dochter van Petrus Hollander en Maria de Klijn.

158. JOHANNA VAN HOOGERHEIJDE[126]

Janneke werd gedoopt te Wouw 15.2.1653 als dochter van Andries Andriessen Hogerheide de jonge en Dinga Vlamincx. Haar grootvader van moederszijde was hoevenaar Huyg Vlamincx. Zij werd genoemd naar haar grootmoeder van moederszijde Janneke Meurs, die als weduwe van Huyg Vlamincx hertrouwde met Gijsbertus Wijtens, notaris en procureur te Wouw.
Johanna van Hoogerheide werd 2.9.1674 geprofest en overleed te Turnhout 1.12.1714.
In 1714 doet zij een donatie inter vivos van 400 gulden aan Andries Adriaenssen, die dit bedrag aan haar schuldig is volgens een minuut, gepasseerd voor notaris Van de Mast te Bergen op Zoom d.d. 13.6.1693.
Volgens haar testament moeten na haar overlijden drie dertigsten en 300 missen van requiem betaald worden uit de goederen die haar competeren onder Spaans Brabant. Na aftrek van genoemde kosten zijn deze goederen voor begijn Maria Wagemaekers. Haar goederen onder Staats Brabant zijn voor haar erfgenamen ab intestato.

159. JENNEKE HOREVERS[127]

Afkomstig van Tilburg en als Johanna Horrevoets geprofest op haar sterfbed 5.8.1678. Zij overleed 8.10.1678.
Zij maakt haar testament als novice, 'sieck te bedde op den begijnhove' op de dag van haar professie, gevolgd door een codicil op 30.7.1678.
Zij vermaakt 30 gulden aan de kerk, waarin zij begraven wil worden, en 100 gulden aan de kapelaan van het begijnhof.
Het O.L.V.-altaar krijgt een ducaton 'tot ciraet', begijn Cornelia Aerts haar beste zwart lakense rok, geestelijke dochter Jenneke Mutsaerts haar slechte zwart lakense rok. De armen van Turnhout krijgen haar blauwe onderrok, de H. Geesttafel van Tilburg 100 gulden.
Universeel erfgenaam is haar broer Jan Horevers. Tot zijn zestiende jaar zal hij alleen het vruchtgebruik genieten. Overlijdt hij voor zijn zestiende jaar, dan zijn haar erfgenamen voor de 1e staak haar oom Hendrick Horevers, haar oom van moederszijde Adriaen Janssen voor de 2e staak, haar tante Jenneke Janssen voor de 3e staak en voor de 4e staak haar nicht Catelijn de Bont, dochter van Anneken Janssen.

160. ADRIANA HORREVOORTS

Geboren te Alphen 29.8.1816, geprofest 29.11.1860, overleden te Turnhout 23.3.1870 en aldaar begraven 26.3.1870.

161. ANNA MARIA HORREVOORTS

Geboren te Alphen 2.9.1822, geprofest 6.6.1864, overleden te Turnhout 29.1.1897 en aldaar begraven 1.2.1897.
Haar ouders waren Martinus Horrevoorts en Helena van Bael.

162. JOHANNA CATHARINA VAN HOVE[128]

Geprofest 27.9.1722, overleden te Turnhout 21.2.1753.
Begijn joffrouw Johanna Catharina van den Hove, mede voor haar broer en zusters, verhuurt in 1740 aan Peter Aert Loeijens, ingezetene van Riel (bij Geldrop) 'seecker

erve ende hoeve landts van oudts genaempt de Putten, bestaende in huijsinge, groes, weij ende saijlanden, gestaen en gelegen tot Riel voor de termijn van 6 jaer'.
De verhuring geschiedt op dezelfde conditie als genoemd in de akte gepasseerd voor notaris Willem de With binnen Eindhoven d.d. 6.7.1732, waarin de heer Gommarius Egidius van den Hove, in leven advocaat, de voornoemde hoeve verhuurt aan Aert Jan Loijen.
De huurder moet te allen tijde 'op ierste ordre van verhuerster hout cappen ende binden te meijtien om te vaeren naer Eijndthoven, Geldrop ofte anderssints'. Ook moet hij ieder jaar brengen of zenden naar het huis van de verhuurster 'eenen sack vol winterpeiren ende beste appelen onder elcanderen gelijck oock thien ponden boter eens'.
Getuigen zijn sr. Franciscus Verheijden en Andries van Alphen, wonende te Tongeren bij Eijndthoven.

163. ANTONIA HUIJBEN

Geprofest 28.9.1749 en 80 jaar oud te Turnhout overleden 19.5.1806. Zij werd aldaar begraven 21.5.1806. Haar beroep was naaister. Zij werd geboren te Teteringen en haar ouders waren Nicolaas Huijben en Adriana de Laet.

164. BARBARA VAN IERSEL[129]

Gedoopt te Tilburg 30.8.1644, dochter van Adriaen Jan van Eersel, slijter in bieren, wijnen, likeuren en azijn, en Barbara Wouter Denijs Colen.
Haar professiedatum werd niet gevonden, zij overleed te Turnhout 24.12.1721 als 'jubilaria'.
Samen met haar zuster maakt zij in 1674 een mutueel testament 'vuijt singuliere liefde ende affectie die sij maelcanderen sijn dragende'.
Na het overlijden van beiden worden hun erfgenamen, ieder voor 1/4 part, hun broer Jan van Iersel, de vijf kinderen van Michaël van Iersel hun broer, die gehuwd was met Margriet van Berckel en hun zusters Cornelia en Catharina van Iersel.
Verdere schriftelijke godvruchtige legaten en donaties, beginnende met de woorden Jezus, Maria, Joseph, bevinden zich in handen van hun biechtvader en moeten voldaan worden uit de goederen en de gemene boedel die door Barbara en Elisabeth zal worden nagelaten.
Het testament van 1674 wordt in 1676 tenietgedaan en vervangen door een nieuw mutueel testament, waarin zij het verlangen uitspreken in de kerk begraven te willen worden.

165. ELISABETH VAN IERSEL[130]

Zuster van Barbara van Iersel, gedoopt te Tilburg 27.9.1649, dochter van Adriaen van Eersel en Barbara Colen, geprofest 2.9.1668, overleden te Turnhout 6.9.1713.
In 1710 verklaart Elisabeth, samen met andere begijnen, ter instantie van de pastoor en de meesteressen van het begijnhof, dat de wereldse personen, wonende op het hof, altijd in de kerk aldaar hun Pasen hebben gehouden.
Zij verklaart ook dat zij 'nu over 36 jaer in haer huijs heeft schole gehouden ende de jonge dochters heeft geïnstrueert ofte laeten instrueren in de Fransche taele, spellewerck etc. ende dat 't haere huijsen hebben gewoont sommige jaeren 10, 20, 30 minder ende meerder getal van deselve dochters, die altijt hunne paeschen gehouden hebben in de kercke van voors. hove'.

166. ELISABETH VAN IERSEL[131]

Geboren te Tilburg, dochter van brouwer Jan Adriaen van Iersel en Catharina Joris Jochem Verschueren, nicht van de begijnen Barbara en Elisabeth van Iersel en de begijnen Verschueren.
Zij werd 7.8.1689 geprofest als Elisabeth van Yrsel en overleed te Turnhout 31.8.1737.
Haar tante Elisabeth Verschueren stond borg bij haar professie.
Juffrouw Gertrudis Ermers, weduwe Van Turnhout, wonende te Oisterwijk, machtigt zij in 1719 tot het in ontvangst nemen van een legaat, dat aan haar vermaakt is door Anna de Weer.
Bij testament bepaalt zij in 1727 begraven te willen worden in de kerk omtrent het H. Kruis met gelui van de O.L.V.-klok en 35 pond waslicht. Aan de gemeente geeft zij twee wittebroden, aan de infirmerie 12 gulden in plaats van haar bed en twee viertelen koren. Twee viertelen koren in gebakken brood geeft zij ook aan de armen van Turnhout en aan de minderbroeders.
Voor haar zielerust moet een dertigste worden gehouden voor een bedrag van 14 gulden. Haar bed met toebehoren vermaakt zij aan haar broers dochter Catharina van Iersel, novice Johanna Margaretha van Iersel krijgt haar lijnwaad en een kast.

De rest laat en maakt zij aan haar broer Adriaan van Iersel, aan wie haar goederen ab intestato toekomen.

167. JOHANNA MARGARETHA VAN IERSEL

Geprofest 30.5.1728 en overleden als Johanna van Ersel te Turnhout 10.1.1768. Waarschijnlijk van Noordbrabantse afkomst en familie van voornoemde Elisabeth van Iersel, daar zij in diens testament genoemd wordt.

168. ANTONIA JANSEN

Geboren te Teteringen 20.5.1826, geprofest 6.6.1864 en overleden te Turnhout 20.9.1907. Zij werd aldaar begraven 23.9.1907.

169. GEERTRUIJT JANSSEN[132]

Geprofest 13.9.1630 en overleden te Turnhout 4.1.1656. Ziek zijnde maakt zij haar testament een maand voor haar overlijden. Zij wil begraven worden in de kerk en 'ene taemelijcke respectie van cost ende drancke aende vrinden die op de vuijtvaert comen'.

Voor een bedrag van 100 gulden moeten 333 missen worden gecelebreerd. De altaren van O.L.V. en St. Anna krijgen ieder 6 rijns guldens de huisarmen in Hoeven in het Markiezaat van Bergen op Zoom of binnen Etten 50 gulden.

De gezusters begijnen Josijntken en Margriet van de Venne erven elk 8 rijns guldens, haar spinnewiel met het garen en de grootste ijzeren pot, begijn Heyltken van de Vliet 12 gulden en 'seecker hangende herthouten schappraeijken' begijn Maria Henricx haar nicht (mogelijk Maria Bierstekers) haar beste onderrok.

Aan Cathalijn van de Borgh vermaakt zij haar beste kapruin, haar neven en nicht Gerit, Cornelis en Anneken Bastiaens ieder 25 rijns gulden. Dat bedrag vermaakt zij ook aan Cornelia Daemen, haar nicht, wonende 'in de Hoeffven'' en aan de gezusters Dinga, Adriaentken en Cornelia (geen familienaam genoemd), 'haerder nichten, geboren tot Reuckven'.

Haar halfzuster Huberta Janssen, natuurlijke dochter van haar vader, erft haar beemd onder Hoeven en 50 rijns guldens. Zij mag deze beemd pas verkopen als zij de leeftijd van 25 jaar bereikt heeft of gehuwd is.

Van de resterende goederen zijn erfgenamen, ieder voor de helft, haar halfbroer en zuster Antoni en Helena Janssen.

170. JENNEKE JANSSEN[133]

Jenneke Janssen 'geboortich van Osch tegenwoordich novice op den begijnhove stelt te panden *f* 2000.-.- capitael ofte 50 gulden sjaers om haer professie te kunnen doen' in 1689. Waarschijnlijk is zij 28.10.1696 te Turnhout overleden.

171. DYMPHNA JOCHEMS

Geboren te Chaam 31.10.1858, geprofest 22.4.1903, overleden te Turnhout 14.1.1918 en aldaar begraven 17.1.1918.

Haar ouders waren Petrus Joannes Jochems en Maria Theresia Rombouts. Zij waren afkomstig van Loenhout en haar aldaar geboren zuster was ook begijn te Turnhout.

172. MARIA LUCIA DE JONG

Geboren te Tilburg 10.8.1817, geprofest 25.8.1856, overleden te Turnhout 12.12.1857 en aldaar 14.12.1857 begraven.

Haar ouders waren Andries de Jong en Cornelia van Oerle.

173. JENNEKE JOOSTEN[134]

Dochter van Cornelis Joosten en volgens haar testament geboren te Tilburg. Zowel in het professieboek als het overlijdensregister staat zij ingeschreven als Jenneke Cornelis. Data kunnen niet gegeven worden, omdat in de 17e eeuw drie begijnen met deze naam op het begijnhof woonden.

Haar testament maakt zij 'gesont ende te passe' in 1667. Voor haar begrafenis geeft zij 25 gulden aan de kerk. Voor haar zielerust moeten vijf dertigsten gecelebreerd worden, een door de pastoor van het begijnhof, twee bij de minderbroeders, een in de parochiekerk van Turnhout en een bij de Clarissen aldaar. De Clarissen krijgen ook 6 gulden 'recommanderende hen in derselver recreatie voor haerder testatrice siele te bidden'.

Twee viertelen gebakken korenbrood moet worden verdeeld onder de schamele mensen van Turnhout aan de poort van het begijnhof. De armen van Tilburg, haar geboorteplaats, krijgen vier viertelen koren op voorwaarde dat zij 'voor haerder testatrice siele bidden'. Een arm begijntje krijgt haar slechtste kapruin, overrok en onderrok, vier van haar beste hemden zijn voor haar naaste arme r.k. vrienden, terwijl ook de intrest 'van soodanighe rente haer competerende binnen Tilborgh' om Godswil moet worden verdeeld onder de behoeftigen. 'Aen Maeijken ende Ida Henricx,

gesusters begijntkens bij de welcke sij tegenwoordigh is inwoonende elck een silveren lepel ter weerde van vijff guldens, elck begijn waermede sij 't haerder overlijden sal wonen eenen clijnen begijnendoeck'.
Aan haar ooms en tantes van moederszijde of hun kinderen vermaakt zij staaksgewijs 600 gulden, het vruchtgebruik van de overige goederen is voor haar vader Cornelis Joosten. Haar halfbroer Adriaen Cornelis Joosten krijgt deze goederen in eigendom, maar hij mag ze niet verkopen of belasten indien hij geen wettige kinderen krijgt. Sterft hij zonder oir, dan gaan deze goederen terug naar de families, waarvan ze gekomen zijn.
174. CATHARINA VAN DE KERCKHOFF[135]
Geboren te St. Oedenrode, gegoed aldaar en onder Liempde, testeert 21.4.1662. Zij wil begraven worden in de oude kerk van het H. Kruis op het begijnhof 'met eene kerckelijkcke vuijtvaart meer naer de zalicheijt haerder ziele als naer de pracht deser wereldt nyet willende dat tot haer naegedachte worden gegeven eenighe maeltijden, maer wel aen de begijntkens haere gewoonlijcken gerechticheijt'. Een viertel koren moet aan de poort worden verdeeld onder de armen, tot onderhoud van het altaar van O.L.V. geeft zij 6 gulden en aan de meesteressen van het begijnhoff 'een gedenckenis van 2 gulden ende 10 stuijvers'. Voor haar zielerust moeten drie dertigsten gecelebreerd worden; een in de kerk van het begijnhof en twee bij de predikheren te Mechelen. Voor elk dertigste moet negen rijns gulden betaald worden, de kerk van het begijnhof krijgt bovendien 25 gulden, evenals haar broer mr. Johan van den Kerckhoff, procureur te Oirschot in de Swaene. Aan diens dochter Clara van den Kerckhoff, wonende bij haar testatrice, vermaakt zij 'een roucleet', aan haar halfzuster Elisabeth van de Kerckhoff 'een ront hert houtighe tafele'.
De resterende goederen erft haar halfzuster Catharina van den Kerckhoff 'haer bijwonende medebegijntken'.
Haar professie- en overlijdensdatum kunnen niet met zekerheid gegeven worden, aangezien haar gelijknamige halfzuster ook begijn was. Een Catharina van de Kerckhoven werd geprofest 27.8.1651 en 8.10.1656. In het overlijdensregister wordt ook tweemaal het overlijden van een Catharina van de Kerkchoven vermeld; 2.7.1663 en 27.1.1713.
175. CATHARINA VN DE KERCKHOFF
Halfzuster van voornoemde Catharina van den Kerckhoff en bij haar wonende op het begijnhoff. Verdere gegevens ontbreken.
176. MARGARETHA VAN DEN KERCKHOFF[136]
Haar vader, mr. Johan van den Kerckhoff, was procureur te Oirschot, waar hij woonde in het huis 'de Swaene' en eigenaar was van het 'de Swaenborgh'.
Hij huwde te Oirschot 7.1.1645 Isabella Rijsbosch en uit dit huwelijk werd 17.8.1646 gedoopt Margaretha van den Kerckhoff. Zij werd 3.10.1666 geprofest en overleed te Turnhout 27.9.1722, 'jubilaroa'. Zij was een nicht van de begijnen Van den Kerckhoff en begijn Isabella Hermans. Van haar tante Jacomijn van de Rijsbosch erft zij te Hilvarenbeek aan de Koestraat een huis, dat tijdens het pastoraat van Petrus Bruurs dienst deed als pastorie.
Margriet testeert in 1712. Bij haar uitvaart wil zij op het hoofdaltaar 6 pond waslicht, op ieder zijaltaar twee kaarsen van een half pond en voor iedere heilige een kaars van een kwart pond. De kerk krijgt een wittebrood en de gemeente een, drie viertelen koren in gebakken brood moeten worden uitgereikt aan de armen van Turnhout en Oirschot, voor haar zielerust moeten twee dertigsten worden opgedragen.
Aan haar neef Jan Baptist van Oudenhoven, priester te Oirschot, zoon van advocaat Heribertus van Oudenhoven en Clara Maria van de Kerckhoff, vermaakt zij 300 gulden, aan Clara Hermans, gehuwd met mons. van Mierlo, wonende te Oirschot, 'een schilderije haer testatrice representerende', aan haar nicht begijn Isabella Hermans een schilderij, een tinnen kan en 'een gemertelde Jezus'.
De resterende goederen zijn voor 1/3 deel bestemd voor haar zuster Elisabeth van den Kerckhof, 1/3 deel voor haar zuster Maria van den Kerckhof, gehuwd met mons. Van den Oever, en 1/3 deel voor voornoemde Jan Baptist van Oudenhoven en zijn uitlandige broer.
Door het overlijden van Elisabeth van den Kerckhof is zij in 1722 genoodzaakt een codicil te maken. Het aandeel van haar zuster Elisabeth vermaakt zij daarbij aan haar nicht Jacoba van Herssel, gehuwd met sr. De Laure.
De bij haar wonende begijn Maria van Alphen krijgt 50 gulden voor haar trouwe dienst, haar achterstallige, nog te ontvangen renten, vermaakt zij aan de pastoor van het

begijnhof, die hiervan een aantal zielemissen moet celebreren.
177. JOANNA CATHARINA KERSSEMAKERS
Ex Gestel, 32 jaar oud geprofest 8.5.1815, overleden te Turnhout 27.9.1848 en aldaar begraven 30.9.1848. Haar ouders waren Gerardus Hubertus Kerssemakers en Maria Steymans.
178. DINGENTKEN VAN DEN KIEBOOM[137]
Geprofest 14.5.1628, overleden te Turnhout 16.7.1665. Zij was een tante van begijn Jenneke van Diessen uit Hilvarenbeek.
Gerard Janssen van Diessen en Maria van den Kieboom, zuster van Dingentken, wonende te Hilvarenbeek verkopen in 1667 als haar erfgenamen aan notaris Jan Verschueren te Turnhout een erfelijke rente van vijf rijns guldens per jaar, staande ten laste van Peeter Borghmans en Catalijn Jonas volgens een schepenbrief te Merksplas d.d. 1.8.1661.
179. MARIA KIPPENS[138]
Geprofest 17.5.1699, overleden te Turnhout 26.10.1719. Haar testament maakt zij in 1710. Aan de armen van Baardwijk geeft zij 50 gulden, aan de bloedverwanten van vaderszijde 200 gulden, hen verder secluderende in haar nalatenschap. Haar bloedvrienden van moederszijde erven al haar onroerend goed onder de jurisdictie van Drunen gelegen. De resterende goederen ervan, ieder voor de helft, de begijnen Maria Couwenbergh en Anna Catharina Arnouts. Als deze twee begijnen stervan voor de testatrice, dan is Jacomina Smulders, begijn, haar universele erfgename.
180. FRANCISCA KROLLEN
Geboren te Hooge Mierde 22.12.1861, geprofest 1.10.1883, overleden te Turnhout 13.5.1934 en aldaar begraven 16.5.1934.
181. JOHANNA KUYLEN
Ex Woensdrecht, geprofest 15.6.1829 19 jaar oud. Zij overleed te Turnhout 10.5.1837 en werd aldaar 13.5.1837 begraven.
Haar ouders waren Wilhelmus Kuylen en Catharina Bril.
182. BARBARA ELISABETH VAN DER LAET[139]
Gedoopt te Breda (Waterstraat) 26.1.1743, dochter van koperslager Gerardus van der Laet en Cornelia Molenaars. Zij verhuist vóór 1768 met haar ouders naar Turnhout en wordt daar 7.5.1769 als begijn geprofest. Zij overlijdt te Turnhout 31.3.1795 en wordt aldaar 1.4.1795 begraven.
In het testament van haar vader wordt haar een lijfrente toegekend van 28 gulden per jaar 'voor haere getrouwe diensten' en 60 gulden, te betalen 'op haere professie als begijntje voor hofgelt'. Zijn koperslagersgereedschap vermaakt Gerard van der Laet aan zijn zonen Cornelis en Paulus.
183. ANNA MARIA DE LANGE[140]
Geprofest 27.9.1716, overleden te Turnhout 10.12.1782, begraven in de kerk 11.12.1782, 'jubilaria'.
Bij testament laat zij de regeling van haar uitvaart over aan de executeur-testamentair, begijn Maria van Geimert. Het vruchtgebruik van haar goederen en een bedrag van 50 gulden Hollands vermaakt zij aan haar halfzuster Maria Elisabeth de Lange. Eigenaars worden voor de helft de kinderen van haar halfzuster Maria Elisabeth en voor de andere helft de kinderen van haar halfzuster Christina.
Jan Baptist de Groot, onderpastoor te Megen, machtigt zij in 1775 tot verkoop of belasting van haar goederen, bestaande in 5 1/2 hont land gelegen onder de parochie Huisseling, haar voor de helft aangekomen van haar ouders en de wederhelft van haar zuster Arnoldina.
Voor deze verkoop krijgt zij toestemming van de pastoor van het hof en de meesteressen, omdat zij 'om haere hoogen ouderdom onbequam is te connen subsisteren haer revenuën en incomen, die zij jaerlijks is genietende en oversulcke genootsaekt is haere goederen te vercoopen of te belasten'.
Bij de boedelscheiding van de goederen van wijlen haar nicht Arnoldina de Lange laat zij zichzelf vertegenwoordigen door haar neef Jacobus Wright uit Ravenstein.
184. MARIA LEMNIUS[141]
Maria Lemmens werd gedoopt te Hilvarenbeek 5.11.1646 als dochter van Tilman Lemmens, schepen van Hilvarenbeek, en Barbara Thomas van den Heuvel.
Zij werd 2.9.1668 geprofest en overleed te Turnhout 16.1.1730. Begijn Maria van den Heuvel was haar tante, haar nichten waren de begijnen Van Berckel, Verschueren en De Weer.
In 1713 machtigt zij haar zuster Margaretha Lemnius, weduwe van sr. Andreas

Ermers, wonende te Tilburg, tot beheer van haar goederen onder Hilvarenbeek.
185. JOHANNA VAN LILL
Geboren te Chaam 9.6.1822 als dochter van Adriaan van Lil en Maria Backx. Geprofest 23.9.1879, overleden te Tunhout 17.2.1894 en aldaar begraven 21.2.1894.
186. LUCIA VAN LIL
Zuster van Johanna van Lil, geboren te Chaam 26.8.1829, geprofest 23.9.1879, overleden te Turnhout 18.12.1897 en aldaar begraven 21.12.1897.
Adrianus van Lil en Maria Backx waren haar ouders
187. AGNES VAN DER LINDEN[142]
Gedoopt te Lith als Agnes Catharina 8.5.1697, dochter van Gooswinus van Linden en Johanna Bernardus Criele, meesteres op het begijnhof, waar zij 30.9.1714 werd geprofest. Zij overleed te Turnhout 20.1 1779 en werd in de kerk begraven 22.1.1779, 'jubilaria directrix'.
Maria Schuermans, weduwe van Joseph Ceulemans, leent in 1768 200 gulden van juffrouw Van der Linden, hofmeesteres.
188. MARIA HELENA VAN DER LINDEN[143]
Gedoopt te Lith 15.12.1706, dochter van Gooswinus en Johanna Criele, zuster van begijn Agnes van der Linden. Geprofest 30.5.1728, overleden te Turnhout 11.4.1780 en 13.4.1780 in de kerk begraven, 'jubilaria'.
Tot haar zaakwaarnemer benoemt zij haar broer Bernardus van der Linden te Lith. Coenraedt van Linden te Lith machtigt zij in 1775 om zijn broer Anthoni te vesten in en perceel land.
189. *ELISABETH DE LOIJER*[144]
Halfzuster van Jenneke de Loijer en volgens een akte uit 1690 'van intentie begijn te worden'. Haar professiedatum is niet gevonden. Wel overleed op het begijnhof van Turnhout 28.8.1692 Elisabeth de Loijer.
190 JENNEKE DE LOIJER[145]
Zij werd 22.9.1686 geprofest. In 1690 verklaart Jenneke Jansdr. de Loijer 'haer professie gedaen te hebben sonder behoorlijcke borg tot ontlastinge der infirmerije te hebben gegeven'. Zij stelt haar persoon en goederen tot borg, speciaal de helft van een kamp groesland in het geheel groot 5 mergen, gelegen onder het dorp Teeffelen in het graafschap Megen, een kamp groes, groot 6 mergen, gelegen in het Oijerbroek onder de vrijheid Oss, de helft van 8 hont hooiland onder Oss en de helft van een mergen hooiland aldaar.
Haar zaakwaarnemer te Teeffelen en Oss is haar broer Ivo de Looijer.
Belangrijke inkomsten verkrijgt Jenneke de Loijer door het uitlenen van geld. De aflossing van dit geld gebeurt steeds in de vorm van een lijfrente van 10%, 'het natuurlijke leven van begijn de Loijer durende'.
Tegen een rente van 10% leent zij b.v. in 1720 250 gulden aan Peter en Adriaan Wouters wonende te Kastelree, 150 gulden in 1730 aan Jacobus de Wals, een jaar later 100 gulden aan Gerard Pelckmans koopman te Turnhout en aan Hendrik Kieboom te Turnhout in hetzelfde jaar 130 gulden.
191. JOHANNA LOODENS[146]
Geprofest 28.8.1700, afkomstig uit Oss of omgeving, woonde op het begijnhof bij haar halfzuster Huberdina Ceusters. Zij testeren 27.11.1744. De langstlevende is universeel erfgename, hun meubelen, kleding en huisraad komen na het overlijden van de langstlevende in handen van begijn Catharina Geerts, die dit bezit moet delen met Maria Aerts, nicht van Huberdina Ceusters, indien zij begijn wordt.
Na hun overlijden willen de begijnen Loodens en Ceusters dat een bedrag van 50 gulden wordt betaald aan de kerk voor missen van requiem, bovendien moeten voor hun zielerust twee dertigsten worden gecelebreerd.
192 COLETA VAN LOON[147]
Geboortig van Tilburg, dochter van Gabriël Huyberts van Loon en Catharina Jan Jan Tielemans, geprofest 13.5.1668, overleden te Turnhout 27.4.1722.
Zij machtigt in 1685 haar moeder Catharina Tielemans, weduwe van Gabriël van Loon en Peter Coolen, om in haar naam te Tilburg en elders geld te innen.
193. JOHANNA VAN LOON[148]
Zuster van Coleta van Loon, dochter van Gabriël van Loon en Catharina Tielemans, afkomstig uit Tilburg, geprofest 13.5.1668 en overleden te Turnhout 29.7.1682.
De gezusters Van Loon maken in 1678 een testament, waarin zij elkaar benoemen tot enige erfgename, 'speciael van de goederen hen competerende binnen Tilborgh ende elders in de Meijerije van Shertogenbossche'.

194. ANNA GERTRUDIS MAGILSENS
Geboren te Hoogerheide, 19 jaar oud geprofest 4.10.1772, overleden te Turnhout 12.8.1797 en aldaar begraven 14.8.1797.
195. GEERTRUIDA MARIA VAN DER MARCK
Geboren te Grave 19.6.1812, geprofest 24.8.1863, overleden te Turnhout 11.12.1878 en aldaar begraven 14.12.1878. Haar ouders waren Jan van der Marck en Maria van de Middegaal.
196. WILHELMINA LOUISA VAN DER MARCK
Dochter van Jan en Maria van de Middegaal, zuster van Geertruida Maria van der Marck, geprofest 17.7.1854, overleden te Turnhout 12.10.1899 en aldaar begraven 16.10.1899. Zij werd geboren te Gemert 7.5.1814.
197. CATHALIJN MATHIJSSEN[149]
Geprofest 30.5.1677, overleden te Turnhout in maart 1693.
'Sieck van den lichaeme' maakt zij in 1680 haar wilsbeschikking. Zij wil begraven worden in gewijde aarde 'kiesende daertoe hare sepulture in de kercke vande voors. hove onder den sarcksteen daer wijlen joffrouw Zebrechts, meestersse begraven licht'. Op haar begrafenis wil zij in de kerk een pond waslicht en voor ieder van de elf beelden een kaars van een kwart pond, de altaren van O.L.V. en St. Anna krijgen ieder een pond Vlaems, voor haar zielerust moeten 500 missen van requiem worden opgedragen. Aan de abdij van Postel laat zij 25 gulden tot fundatie van een eeuwigdurend jaargetijde in de kerk van Lage Mierde, bovendien wil zij dat haar naam genoemd wordt in het zondagsgebed voor de overledenen in de voornoemde kerk.
De kerk van Lage Mierde krijgt een pond waslicht, de r.-k. kerken van Moergestel, Diessen en Netersel een half pond. De huisarmen van Lage Mierde bedeelt zij met 50 gulden en een viertel rogge. Een viertel rogge moet ook gegeven worden aan de armen van Hooge Mierde en Turnhout.
Jenneke Adriaensdr. Lemmens krijgt 10 gulden 'om voor deselve een cleet te maecken', haar moeder Margriet 6 gulden, begijn Catharina Lemmens haar beste onderrok en een paar nieuwe schoenen, begijn Anneken Lemmens 10 gulden en haar beste kapruin, begijn Anneken van der Linden haar beste onderrok en een wollen voorschoot.
Cathalijn Jespers geeft zij 10 gulden. Een bedrag van 300 gulden legateert zij aan voornoemde Cathalijn Jespers, Cathalijn Verhagen en Jenneke Barthelomeus Verhagen, op voorwaarde dat zij non, begijn of geestelijke dochter worden. Haar oudoom Adriaen Hermans krijgt een prelegaat van 100 ducatons en bovendien is hij met zijn oir erfgenaam van de eerste staak van haar resterende goederen. Marie Hermans, gehuwd met Jan van de Berge, haar oom, erft de tweede staak. Erfgenamen van de derde staak zijn Elisabeth Hermans, haar oudtante, weduwe van Barthelomeus Verhagen; de kinderen van wijlen haar oudoom Peeter Hermans, die gehuwd was met Cathalijn Merten Cornelis, krijgen de vierde staak en de laatste staak is voor de kinderen van wijlen haar oudoom Jan Hermans bij zijn huisvrouwen Anneken Adriaenssen en Marie Maes.
Zij secludeert uit haar nalatenschap haar familieleden Jan en Adriaen Peeter Schuermans, de kinderen van wijlen Marie Adriaenssen bij Adriaen Verspreeuwsel, de kinderen van wijlen Anneken Adriaen Diercx bij Jan Hermans en de kinderen van wijlen Henricus en Peeter Adriaen Diercx.
Procureur Sebastiani uit Poppel machtigt zij in 1681 om te compareren voor de wethouders van Mierde, Reusel, Netersel en Bladel en aldaar te procederen tegen de erfgenamen van wijlen Huijbrecht Janssen.
198. CORNELIA MEEUS[150]
Afkomstig van Tilburg, dochter van Aert Cornelis Meeuw en geprofest als Cornelia Aertssen 11.9.1672.
Te Tilburg wordt zij in 1678 genoemd als verkoopster van een akker aan de Hasselt aldaar.
199. GERTRUDIS VAN DEN MEGDENBERGH[151]
Geboren te Tilburg, dochter van Joris Peeters van den Meechdenberch en Adriana Gerrit Brock, geprofest 23.9.1668 en overleden te Turnhout 28.4.1720, 'jubilaria'.
Haar erfgenamen benoemen de medeërfgenamen Joris Peeter van den Megdenbergh en Joris Hendrick van den Meghdenbergh in 1720 tot administrateurs van de nalatenschap van begijn Van den Meghdenbergh.
Deze erfgenamen zijn Peter, Cornelia, Anna, Adriaentje, Gerard en Jennemarie Hendrick van den Megdenbergh, Nicolaes de Crom, Gerard Peeter van den Megden-

bergh en Adriana Maria van den Megdenbergh.

200. JENNEKE VAN DEN MEGDENBERGH

Dochter van Joris Peeters van den Megdenbergh en Adriana Gerrit Borck, zuster van Gertrudis van den Megdenbergh, geprofest 28.9.1664, overleden te Turnhout 1.3.1686.

201. HEYLTJE MELIS[152]

Geboren te Tilburg, dochter van Cornelis Jan Melis en Pirijntje Cornelis Jan Daemen, geprofest 17.10.1666 en overleden te Turnhout 29.7.1676. Zij machtigt in 1668 haar oom Laureijs Jan Hoecken om te Tilburg te delen met de andere erfgenamen van wijlen Cornelis Melis en Cornelis Damen, respectievelijk haar vader en grootvader.

Een jaar later maakt zij haar testament. Zij wil 'een eerlijcke maeltijt voor haer vrinden', die op haar begrafenis komen, de armen van Tilburg en Turnhout krijgen elk twee viertelen koren. Na haar overlijden moeten er twaalf dertigsten worden gecelebreerd voor haar zielerust en drie dertigsten 'tot laeffenisse van alle gelovige zielen'. Met een bedrag van 100 gulden fundeert zij een eeuwigdurend jaargetijde van drie missen; een voor haar zelf, een voor haar ouders en een mis voor haar broers en zusters.

Aan de altaren van O.L.V. en St. Anna geeft zij 2 pattacons en 4 pond waslicht, te ontsteken tijdens de celebratie van het eerste dertigste, de kerk van het begijnhof krijgt 50 gulden, 'Onse Liefve Vrouwe van Tilborgh' vermaakt zij 12 gulden tot 'ciraet'. Catalijn Meeuw erft 50 gulden, haar beste overrok en een omdoek, Claesken Jans en Elisabeth Volders een zilveren lepel, Barbara en Elisabeth van Ierssel 't' samen eenen omdoeck' en een arm begijntje haar slechte over- en onderrok. De resterende goederen zijn voor haar broer en zuster, Jan Melis en Maria Melis, gehuwd met Gerrit Maes.

202. FRANCISCA VAN DE MIDDEGAAL

Geboren te Grave, in de leeftijd van dertig jaar 30.7.1827, overleden te Turnhout 2.12.1879. Haar ouders waren Hermanus van de Middegaal en Maria Aarts.

203. MARIA MIDDEGAELS[153]

Gedoopt te Hilvarenbeek 19.5.1627, dochter van voerman Servaes Matthijs Mid-

Wie God vreest, moet de dood nooit vreezen, want zij zal eene bron van geluk zijn. Eccl. I, 13

†

TER ZALIGER GEDACHTENIS
van Juffrouw

Adriana VAN MIERT

Overste van het Begijnhof te Turnhout

geboren te Ginneken 29 October 1861
geprofest op het Begijnhof alhier 11 Januari 1893
tot overste aangesteld 6 April 1909
en voorzien van de H. H. Sacramenten, godvruchtig ontslapen in den Heer, den 14 Maart 1933.

Heer, ik heb den luister van uw huis en de verblijfplaats uwer glorie liefgehad. Ps. XXI. 8

Zij heeft hare hand voor den behoeftige geopend en ze den arme toegereikt. Prov. XXXI. 20

Gelukkig die zooveel liefdewerken beoefend heeft, de Heer zal haar ter hulp komen. Ps. XL. 2

Voor mij is het leven Christus en het sterven een gewin. Ad. Philipp. I, 21

Hoe zoet is de dood na een leven van trouwe godsvrucht tot het Hart van Hem die ons moet oordeelen. Dat de Heer zijn H. aanschijn tot mij keere en mij den vrede geve.

Mijn gelleide zusters, blijft Jesus beminnen en houdt Hem te vriend : Hij alleen kan en zal helpen als alles u schijnt te verlaten. Blijft bij Jesus in leven en dood.

Goede Broeder, bloedverwanten en zusters, indien gij mij bemint, gedenkt mij nog in uwe gebeden bij den Heer

Mijn Jesus, barmhartigheid !

Lijdend Hart van Maria, wees mijne toevlucht !

R. I. P.

Drukk. G. Crols-Verwilt — Turnhout

Collectie gem. archief Turnhout.

degaels en Maeyken Willems van der Linden, geprofest 7.10.1657, overleden te Tunrhout 17.10.1683.
Zij testeert vier dagen voor haar dood 'sieckelijck te bedde liggende'.
Zij wil begraven worden in de kerk met negen dertigsten voor haar zielerust. Aan iedere begijn geeft zij een wittebrood, aan de infermerie 50 gulden, een viertel koren aan de Hilvarenbeekse armen. Twee kaarsen van samen een pond schenkt zij de beelden van O.L.V. en de heilige moeder Anna in de kerk van haar geboorteplaats. Aan Adriaen van Limdt, zoon van Willemijntje Servaes Middegaels, vermaakt zij 25 gulden, aan haar broer Jan Middegaels haar deel in een boerderij te Esbeek, het bedrag van 100 gulden, dat Cornelis Verschueren, gehuwd met Marie Jan Middegaels, aan haar schuldig is, een obligatie van 25 ducatons, staande ten laste van voornoemde Cornelis Verschueren en de schuld van sr. Servaes Middegaels, zijnde 25 pattacons. Bovendien schenkt zij haar broer Jan zijn schuld van 50 gulden kwijt.
Haar zuster Cornelia erft de tocht en haar kinderen de eigendom van een obligatie van 100 gulden ten laste van Christoffel van Gompel te Retie en een obligatie van 150 gulden, staande ten laste van Jenneke Peeters van Ubelen te Hilvarenbeek. Mede erft zij de tocht van een obligatie, groot 50 gulden, ten laste van Cathalijn Huijsmans.
De overige goederen krijgen Jan en Cornelia Middegaels, ieder voor de helft, in tocht, het eigendom is voor hun kinderen.

204. ADRIANA JOHANNA VAN MIERT
Geboren te Ginneken 29.10.1861, geprofest 11.1.1893. Zij werd 6.4.1909 tot overste benoemd en overleed te Turnhout 14.3.1933. Aldaar begraven 18.3.1933.

205. CATHARINA MARIA MINGAARS
Geboren te Teteringen 14.4.1845 als dochter van Petrus Mingaars en Goverdina Maria Woestenberg, geprofest 10.8.1869, overleden te Turnhout 14.8.1904 en aldaar begraven 17.8.1904.

206. PETRONELLA MOLENSCHOT
Ex 's-Hertogenbosch, 35 jaar oud geprofest 14.1.1793, overleden te Turnhout 10.12.1822. Haar ouders waren Joannes Molenschot en Adriana van der Heyden.

207. THERESIA MOONEN[154]
Gedoopt te Bladel 5.7.1691 als Johanna Theresia, dochter van Jan Moonen en Johanna Mollen, geprofest 17.5.1722, overleden te Turnhout 8.11.1738.
Over de nalatenschap van wijlen haar moeder, Johanna Mollen, contracteert zij in 1738 met haar zwager sr. Joseph Janssen, te Bladel, gehuwd met Catharina Moonen.
In dat jaar maakt Theresia Moonen haar zuster Catharina bij testament tot haar universele erfgename. Aan haar zwager, Joseph Janssen, vermaakt zij een zilveren lepel en vork en een zilveren wijwatervat. De armen krijgen 10 pattacons.

208. MARIA MOORS[155]
Afkomstig uit Hulsel, dochter van Peeter Moors en Engel Wilboorts, geprofest 2.10.1644, overleden te Turnhout 26.6.1654.
Bij testament geeft zij in 1647 100 gulden aan de kerk van het begijnhof 'tot reparatie, vergrotinghe ofte wel tot ciraet'. De armen van Turnhout krijgen 25 gulden. Dit bedrag wordt ook gegeven aan de H. Geest armen van Hulsel.
De tocht van haar goederen geeft zij aan haar vader Peeter Maurus Moors.
Het eigendom is voor de kinderen van haar vader, verwekt bij zijn derde vrouw, Barbara Janssen.

209. CATHARINA MOSSELMANS[156]
Gedoopt te Roosendaal als Anna Catharina Mosselmans 27.4.1701, dochter van Adriaen Mosselmans en Isabella Loncq, geprofest 28.5.1724, overleden te Roosendaal en aldaar begraven in 1790, 'jubilaria'.
Ondergenoemde begijn Johanna Mosselmans was haar zuster. Zij waren tantes van de begijnen Betinx.
Hun zuster Cornelia Mosselmans machtigen de begijnen Mosselmans in 1732 tot ontvangst van 'de leste paije der cooppenningen' van zeker huis binnen Roosendaal, gekocht door Joos van Marode. Jacobus van Baerle aldaar geven zij een jaar later volmacht tot verkoop van een weiland onder Hoeven.
Hun broer Joseph verklaart te Turnhout in 1734 voldaan te zijn door zijn zusters Cornelia, Adriana, Catharina en Johanna Mosselmans in het deel, hem competerende in de nalatenschap van zijn ouders.
De begijnen Mosselmans maken in 1737 een mutueel testament. Bij codicil ratificeren zij dit testament in 1741 en benoemen zij tot momboir over hun minderjarige erfgenamen sr. Antonij Betincx, echtgenoot van Adriana Mosselmans. Bij het opmaken van dit

codicil zit Johanna Mosselmans 'enigszins ziek in haeren stoel'.
Na het overlijden van haar zuster maakt Adriana Mosselmans in 1750 een nieuw testament, waarin zij de wens uit in de kerk begraven te worden.
Haar erfgenamen zijn de drie kinderen van wijlen Adriana Mosselmans, momboirs over deze kinderen worden Michiel van Weel en Francis van Ham, wonende te Roosendaal.

210. JOHANNA MOSSELMANS
Gedoopt te Roosendaal 16.10.1704, dochter van Adrianus Mosselmans en Isabella Loncq, geprofest 2.6.1726, overleden te Turnhout 31.5.1741.

211. MARIA THERESIA VAN MUNSTER
Als dochter van Martinus van Munster en Elisabeth van der Meulen geboren te 's-Hertogenbosch 23.2.1819 en overleden te Turnhout 21.12.1894. Zij werd 5.6.1849 geprofest.

212. MAEIJKEN NICOLAESSEN[157]
Geprofest als Maria Claes 30.8.1650. Zij was een nicht van begijn Geertruij van Reuth uit Baarle-Nassau. Verdere gegevens zijn onbekend.

213. PETRONELLA NIJSSEN[158]
Dochter van Frans Nijssen, nicht van de begijnen Catharina en Elisabeth Baeten uit Wouw. Zij werd 22.9.1715 geprofest en overleed te Turnhout 4.8.1735. In 1725 ratificeert zij haar testament, gemaakt voor notaris Van Pelt te Roosendaal in 1712. Zij voegt hieraan toe, dat zij begraven wil worden in de kerk van het begijnhof met 60 pond waslicht en vier dertigsten voor de rust van haar ziel.

214. MARGARETHA VAN DEN NOUWELANDT[159]
Afkomstig van Breda, geprofest 20.9.1705 en overleden te Turnhout 31.8.1753. Haar zuster is begijn Maria Theresia van den Nouwelandt (Nauwlandt, Noulande). Margaretha en Maria Theresia van den Naulande, begijnen 'op het vermaert begijnhof tot Turnhout', machtigen in 1720 en 1725 tot beheer van hun goederen de Bredase advocaten mr. Pieter Gerard en mr. Cornelis Ludovicus Montens.
In 1744 is hun zaakwaarnemer sr. Johan Damen, koopman te Zevenbergen.
Mr. Cornelis van Dunne, advocaat te Breda, verkoopt voor hen in 1734 aan mr.Pieter Gerard Montens een schepenschuldbrief van 600 gulden, staande ten laste van Jan Vermeulen, burger en meesterbakker in die stad.
Tot verkoop van onroerende goederen wordt in 1748 Wilhelmus van Eertrijck te Etten gemachtigd.
Margaretha van den Nouwelandt testeert na het overlijden van haar zuster en wenst volgens deze wilsbeschikking in de kerk bij haar zuster begraven te worden. Bij haar uitvaart wil zij 80 pond waslicht en gelui van de klokken van de St. Pieter te Turnhout, 's morgens en 's avonds voor de uitvaart en tijdens de uitvaart. Iedere begijn krijgt vier wittebroden, de armen twee viertelen koren in gebakken brood aan de poort en de minderbroeders een viertel koren. Voor haar zielrust wil zij twee dertigsten en 600 missen van requiem à zes stuivers. Verder fundeert zij met een bedrag van 200 gulden in de kerk van het begijnhof een eeuwigdurend jaargetijde, bestaande uit zes missen van requiem, waarvan er een moet worden gecelebreerd op het feest van St. Margaretha. Tijdens deze missen moeten op haar graf vier kaarsen branden.
De onderpastoor van het begijnhof krijgt zes zilveren lepels en vorken, 100 gulden vermaakt zij aan haar neef, de heer Dinghemans pastoor te Woluwe, sr. Cornelis Maes, kleermaker te Antwerpen en de heer Van Dussen, controleur op het fort Philip.
Aan haar dienstmeid Margo Smekens legateert zij 600 gulden, een ledikant met behangsel, een kast, een tafel, servetten en tafellakens.
Catharina, dochter van Cornelis Ludovicus Montens, en haar neef Petrus Ludovicus, zoon van mr. Pieter Geerarts Montens, krijgen ieder 100 gulden, de voornoemde mr. Montens haar staande klok. Haar erfgenamen van de resterende goederen, ieder voor de helft, zijn haar neef mr. Pieter Geerard Montens, advocaat te Breda, en de drie kinderen van haar neef wijlen mr. Cornelis Ludovicus Montens, in leven ook advocaat te Breda, gehuwd met vrouwe Maria Françoise van Dunne. Deze erfgenamen moeten 3000 gulden uitkeren aan de pastoor van het St. Elisabethgasthuis te Antwerpen.

215. MARIA THERESIA VAN DEN NOUWELANDT[160]
Afkomstig van Breda, geprofest 17.5.1699, overleden te Turnhout 19.9.1744. Zij was hofmeesteres. Tot ontvangst van achterstallige renten machtigt zij in 1708 haar behuwdoom sr. Cornelis Beens, koopman te Breda.

216. CATHARINA VAN NUNEN[161]
Geboren te Middelbeers 17.9.1853, dochter van Jan Adriaan van Nunen en Adriana

van Aken, geprofest 11.2.1889, overleden te Turnhout 9.11.1916, begraven aldaar 11.11.1916.

217. MARGRIET VAN OLMEN[162]

Begijn te Turnhout en aldaar vóór 1662 overleden. Zij was een tante van begijn Geertruid van Reuth uit Baarle-Nassau. Verdere gegevens ontbreken.

218. JOHANNA MARIA OOMS[163]

Geboren plm. 1680/1690, dochter van Jan Hendricks Ooms, schepen en voerman te Aalst, en Elisabeth van Mierlo. Zij werd 25.9.1707 geprofest.

Begijn Ooms testeert in 1751. Zij wil 50 pond waslicht op haar begrafenis, 'de keersen sullen moeten gemaeckt worden door Joannes Schuermans en Jan Baptist Verhoeven, ieder voor de helft' en drie wittebroden voor iedere begijn, 'te backen door voornoemde Schuermans, backer aen de Botermerckt'.

Aan de armen te Turnhout geeft zij een zak koren in gebakken brood, met een bedrag van 50 gulden fundeert zij in de kerk van het begijnhof een eeuwigdurend jaargetijde, bestaande uit twee missen van requiem, een voor haarzelf en een voor haar ouders. Deze missen moeten 'sondaegs bij publicatie op den predickstoel' bekendgemaakt worden.

Voor de betaling van de kerkrechten en begrafeniskosten moet haar meubilair publiek verkocht worden. Het tekort moet, indien nodig, voldaan worden uit een rente van 1000 gulden, staande ten laste van de heren Staten van Holland in het district Utrecht, waarvan de directie is hebbende sr. Mathijs Delen te Heeze. De resterende goederen zijn voor haar erfgenamen ab intestato.

Voor notaris Jan Baptist van Gastel te Turnhout testeert in 1760 en 1761 Johannes Josephus van Mierlo, pastoor te Liempde. In augustus 1761 worden deze testamenten van wijlen de heer Van Mierlo geapprobeerd door zijn nicht, begijn Johanna Maria Ooms.

Volgens de genealogie Ooms in *De Brabantse Leeuw* van 1966 en 1983 overleed Johanna Maria Ooms te Turnhout 16.6.1762. Haar naam komt niet voor in het overlijdensregister van het begijnhof.

219. CORNELIA VAN OOSTERHOUT[164]

Gedoopt te Roosendaal 16.9.1690, dochter van Cornelis Cornelissen van Oosterhout en Jenneke Mertens Scoensetters, zuster van begijn Maria van Oosterhout, geprofest 28.5.1713, overleden te Turnhout 18.8.1748.

Met haar zuster maakt zij in 1731 een mutueel testament. Bij codicil ratificeren zij dit testament in 1741, maar bepalen wel dat de tocht van hun goederen, die volgens het eerste testament zou versterven op de langstlevende van hen beiden, nu meteen komt aan hun erfgenamen ab intestato. Deze erfgenamen moeten wel 100 ducatons betalen *aan de langstlevende van de begijnen Van Oosterhout, ter betaling van de kosten* van het ziekbed, de uitvaart etc.

Voogd over hun minderjarige erfgenamen wordt de in 1711 te Roosendaal geboren Cornelis Tolenaers, zoon van Andreas Tolenaers en Magdalena Cornelis van Oosterhout.

Deze beschikkingen worden tenietgedaan in mei 1748.

220. MARIA VAN OOSTERHOUT

Gedoopt te Roosendaal 9.5.1695, dochter van Cornelis van Oosterhout en Jenneke Scoensetters, geprofest 28.5.1713, overleden te Turnhout 17.1.1749.

221. JOHANNA MARIA VAN ORTEN[165]

Geprofest 25.9.1689.

Juffrouw Johanna Maria van Orten, begijn, machtigt in 1715 sr. Hendrick van Amelsfoort, bierbrouwer te 's-Hertogenbosch, tot verkoop van een obligatie van 126 gulden, haar aangekomen van wijlen haar vader en staande ten laste van Adams Josephus te Lieshout. Van Amelsfoort wordt verder belast met het beheer en de administratie van haar goederen, gelegen in de stad en de Meierij van Den Bosch en in het land van Heusden.

222. EVA VAN OS[166]

Dochter van Gerit Niclaes Adriaen van Osch te Tilburg en Catalijn Cornelis Gerit Daniëls, geprofest 5.12.1658, overleden te Turnhout 9.9.1676.

Te Turnhout vinden we in 1669 het testament van 'Joannes Geeraertszn. van Os, jongman oudt omtrent 25 jaer, geboortich van Tilborgh wel gesont ende te passe, die heeft geresolveert deser weerelt aff te sterven door het aenvanghen metten hulpe Godts van eenen gheestelijcken staet int clooster der Lieven Vrouwe Broeders Carmelieten'.

Zijn goederen laat hij aan zijn zusters, de begijnen Ieffken en Judith van Os 'ende dat ter oorsaecke dat deselve sijne susters alreede so veel hebben geaccommodeert in gereede penninghen ende noch meer sullen gehouden wesen hem testateur t' assisteeren tot avanceeringhe van sijnen aentegaene gheestelijcke staet, secludeerende daermeede sijnen broeder Nicolaes van Os vuijt alle sijne goederen'.

223. JUDITH VAN OS

Dochter van Gerit van Osch uit Tilburg en Catalijn Daniëls, geprofest 5.12.1658 en overleden te Turnhout 9.9.1676.

224. CORNELIA JOSEPHA VAN OUDENHOVEN[167]

Geprofest 13.10.1729, overleden te Turnhout 19.3.1773, 'jubilaria'.

Waarschijnlijk van Noordbrabantse afkomst. In 1723 maakt zij een mutueel testament met haar zuster Maria Brigitta en Johanna Theresia, waarbij zij met een bedrag van 6 gulden wisselgeld Wilhelmus Xaverius van Oudenhoven secluderen uit de nalatenschap.

Juffrouw Joanna Theresia van Oudenhoven is blijkens dit testament 'geintentioneert haer te geven tot eenen geestelijcke staet in het clooster voortijts geweest sijnde tot Dommelen ende nu tot Arendoncq, genaempt het derde ordre onder den regel van den H. Franciscus'.

Cornelia Josepha wordt in 1764 benoemd tot universeel erfgename van begijn Maria Anna van den Broeck.

Zelf maakt zij een nieuwe wilsbeschikking in 1767. Zij wil begraven worden onder het gelui van de O.L.V.-klok met 50 pond waslicht, te verdelen over de beelden van de heiligen, de altaren en de kroon, hangende midden in de kerk. Bij de lijkdienst moeten de zijaltaren bekleed worden met de zilveren ornamenten en onder de mis moet de psalm Miserere mei Deus gezongen worden.

Op de uitvaart moeten vier minderbroeders verzocht worden, waarbij twee paters, die tijdens de lijkdienst een mis moeten celebreren voor haar zielerust op de zijaltaren. Iedere minderbroeder krijgt hiervoor 'een pot van de beste cottauwijn en een coeck van vier stuijvers'. De minderbroeder, die bij haar overlijden haar biechtvader is, krijgt een 'dobbel souvereijn'.

Voor haar zielerust wil zij een dertigste, te celebreren door de pastoor van het begijnhof en 200 missen van requiem in de kerk van de minderbroeders à 7 stuivers per mis. Iedere begijn krijgt 2 wittebroden, de kerk 1 wittebrood. De portierster van het begijnhof moet aan de armen van de stad uitreiken 16 roggebroden van 10 pond, bovendien moet haar kleding onder armen verdeeld worden.

Aan Elisabeth van Mattenborgh, gehuwd met Joannes Bonet, legateert zij haar staande klok, een hardhouten pers en een rond schilderij.

Erfgenamen van de resterende goederen zijn, ieder voor de helft, begijn Maria van den Broeck en haar nicht Margaretha Vervloot, gehuwd met Pieter van Mattenborgh.

NOTEN

109. G.A. Turnhout nr. 871 fol. 253v. 12.3.1667.
110. G.A. Turnhout nr. 884 fol. 394 19.10.1689.
111. G.A. Turnhout nr. 895 akte 8 24.10.1736.
112. R.A. Antwerpen not. 5746 akte 145 19.1.1747, not 5746 akte 147 17.2.1747, not. 5779 akte 2 8.2.1731, not 5746 akte 239 27.10.1750, not. 5499 akte 1 8.1.1749, not. 5748 akte 374 15.1.1756, not. 5747 akte 275 26.2.1752.
J. v. Gils, Twee families Heestermans in de heerlijkheid Tilburg, *De Brab. Leeuw* jrg. 32 nr. 2 maart/april 1983 blz. 32.
113. G.A. Tilburg R363 fol. 19v. 1651, R360 fols. 205v., 325 1645/46, R362 fol. 208v. 1650, R368 fol. 189 1665, R367 fol. 11 1661.
G.A. Turnhout nr. 874 ongefol. 21.8.1668, nr. 868 fol. 65v. 20.7.1648, nr. 881 fol. 51 21.4.1683, nr. 881 fol. 52v. 30.4.1683, nr. 881 fol. 43 16.3.1683, nr. 868 fols 76v. en 77v. 1648.
114. R.A. Antwerpen not. 5743 akte 542 18.9.1728, not. 5746 akte 55 31.8.1741, not. 5754 akte 486 9.8.1768, not. 5748 akte 604 8 9ber 1765, not 5750 akte 745 14.9.1772, not 5750 akte 763 6.10.1773.
115. R.A. Antwerpen not. 5743 akte 644 3.12.1734.
G.A. Turnhout nr. 888 akte 80 4.2.1723.
116. *Noordbrabantse Studenten* nr. 2114.
R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R73 fol. 33v. 5.8.1711.

J. v. Gils, De schuurkerken van Hilvarenbeek, *Brabants Heem* 36e jrg. 1984, nrs. 1 en 2.

117. R.A. Antwerpen not. 5747 akte 334 12.3.1754.
118. R.A. Antwerpen not. 5748 akte 433 28.7.1758, not. 5748 akte 600 23.9.1765, not. 5754 akte 343 9.8.1754.
119. R.A. Antwerpen not. 5748 akte 474 9.4.1760.
120. R.A. Antwerpen not. 5752 akte 232 24.5.1751.
121. Archief begijnhof Turnhout, lijst van grootmeesteressen.
Taxandria jrg. 1918 blz. 80, idem jrg. 1940 blz. 230.
G.A. Tilburg Turnhout nr. 884 fol. 223 21 8bris 1680.
122. R.A. Antwerpen not. 5489 akte 11 3.4.1737, not. 5489 akte 19, idem akte 21 31.5.1738.
123. Archief begijnhof Turnhout, 'copie van het requeste gedaen aen S. M. voor het beggijnhof van Turnhout den 9 November 1820'.
124. G.A. Tilburg R362 fol. 221 1650, R364 fol. 142 1655, R367 fol. 324 1663, R375 fol. 18v. 1676.
125. G.A. Tilburg not. 59 fol. 53v. 12.3.1691, voogdijrek. 1670.
126. J. B. van Loon, Wouwse families XI, *De Brab. Leeuw* jrg. 2 nr. 5 mei 1953 blz. 77.
R.A. Antwerpen not. 5741 akte 117 1.12.1714, not. 5744 akte 116 1 xber 1714.
127. G.A. Turnhout nr. 884 fol. 43 30.7.1678, nr. 884 fol. 45 5.8.1678.
128. G.A. Turnhout nr. 911 akte 22 24 9ber 1740.
129. G.A. Tilburg not. 14 fol. 146, R376 fol. 21v. 1679, R375 fol. 158 1677, R374 fol. 59v. 1675, R367 fol. 143v. 1662, not. 16 fol. 210 27.7.1675, not. 16 fol. 230 18.12.1675.
G.A. Turnhout nr. 882 ongefol. 26.1.1674, nr. 882 fol. 159v. 16.9.1676, nr. 883 fol. 161/162 19 8ber 1678.
130. G.A. Turnhout nr. 885 fol. 177 26.8.1710, zie verder noot 129.
131. G.A. Tilburg R373 fol. 39 1674, R374 fol. 55v. 1675, idem fol. 120v. 1676, R375 fol. 59 1678, R381 fol. 120v. 1686.
G.A. Turnhout nr. 903 akte 94 11.3.1719.
R.A. Antwerpen not. 5743 akte 543 23.11.1727.
132. G.A. Turnhout nr. 873 fol. 29 6.12.1655.
133. G.A. Turnhout nr. 883 fol. 406 29.7.1689.
134. G.A. Turnhout nr. 874 ongefol. 15.12.1667. Professie van een Jenneke Cornelis: 18.10.1665, 29.5.1661, 21.9.1642, overleden Jenneke Cornelis: 11.4.1669, 31.8.1673, 24.10.1685.
135. G.A. Turnhout nr. 870 fol. 79 21.4.1662.
136. R.A. Antwerpen not. 5741 akte 65 1712, not. 5742 akte 336 22.7.1722 G.A. Oirschot verpondingsboek nr. 1 fol. 119, nr. 2 fols 123/124, nr. 3 fol. 181. idem nr. 1 fol. 119v. nr. 2 fol. 123v.
Campinia 5e jrg. april 1975 nr. 17 blz. 174 huizen en bewoners te Oirschot van de 17e tot de 20e eeuw.
zie ook noot 116.
137. G.A. Turnhout nr. 871 fol. 274v. 4.6.1667.
138. G.A. Turnhout nr. 885 fol. 159 16.1.1710.
139. R.A. Antwerpen not. 5749 akte 668 27.10.1768.
J. v. Gils, Correctie en aanvullingen, *De Brab. Leeuw* jrg. 27 nr. 3 blz 106.
140. R.A. Antwerpen not. 5754 akte 542 15.2.1777, not. 5749 akte 636 9.3.1767, not. 5754 akte 535 16.10.1775, not. 5754 akte 536 16.10.1775.
141. G.A. Turnhout nr. 904 akte 17 30.7.1713.
B. W. v. Schijndel, *Genealogie Otten dit Otto de Mentock, avec notices sur les familles alliées*, Antwerpen 1954, blz. 315.
Taxandria 47e jrg. 1940 blz. 230, fam. Van den Heuvel.
G.A. Tilburg R930 ongefol. 28.10.1695.
142. R.A. Antwerpen not. 5748 akte 405 18.3.1757, not. 5676 akte 5 29.3.1768, not. 5748 akte 596 13.7.1765.
143. R.A. Antwerpen not. 5744 akte 296 3.2.1728, not. 5754 akte 538 16.11.175.
144. zie noot 145.
145. G.A. Turnhout nr. 883 fol. 415 26 7ber 1690, nr. 883 fol. 431v. 27.7.1694, nr. 893 akte 2 9.1.1734, nr. 904 akte 117 21.11.1720, nr. 906 akte 11 21.3.1731 idem akte 15 24.4.1731.

R.A. Antwerpen not. 5485 akte 36 4.9.1730, not. 5485 akte 18 21.6.1729, not. 5486 akte 3 9.2.1731, not. 5486 akte 14 9.7.1731.

146. R.A. Antwerpen not. 5491 akte 20 27 9bris 1744.
147. G.A. Turnhout nr. 883 fol. 346v. 15.1.1685, nr. 884 fol. 57 5 7ber 1678.
G.A. Tilburg R366 fols. 195, 198 1660, R368 fol. 35 1664, R378 fol. 83v. 1681, R381 fol. 139 1686, not. 13 fol. 417 27.12.1651, R469 fol. 191v. 1709, not. 50 fol. 85 8.2.1706, not. 51 fol. 114 7.8.1709.
148. zie noot 147.
149. G.A. Turnhout nr. 883 fol. 303v. 17.4.1681, nr. 884 fol. 168 11.1.1680.
150. G.A. Tilburg R375 II fol. 41 3.3.1678.
151. G.A. Turnhout nr. 886 akte 82 2.5.1720.
G.A. Tilburg R372 fol. 74v. 11.10.1672, idem fol. 75, R370 fol. 262 22.2.1669.
152. G.A. Turnhout nr. 879 fol. 125v. 27.10.1668, idem fol. 141 18.11.1669.
G.A. Tilburg R375 II fol. 79v. 31.5.1680.
153. G.A. Turnhout nr. 881 fol. 65 13.10.1683.
L. F. W. Adriaenssen, Middegaels te Hilvarenbeek, *De Brab. Leeuw* jrg. 33 nr. 5 sept./okt. 1984 blz. 140.
154. R.A. Antwerpen not. 5489 akte 33 9.10.1738, not. 5489 akte 36 29.10.1738.
155. G.A. Turnhout nr. 867 fol. 273 30.3.1647.
156. G.A. Turnhout nr. 907 akte 2 30.1.1732, nr. 909 akte 8 20.2.1737, nr. 908 akte 39 30.7.1734, nr. 911 akte 48 21.4.1741.
R.A. Antwerpen not. 5746 akte 241 20.11.1750, not. 5487 akte 54 9.12.1733.
157. G.A. Turnhout nr. 873 fol. 205v. 7.1.1662.
158. R.A. Antwerpen not. 5743 akte 427 18.1.1725.
159. R.A. Antwerpen not. 5491 akte 22, idem akte 56 16.5.1746, idem akte 111 14.10.1748.
G.A. Breda not. 452 akte 240 28.9.1706, not. 454 akte 55 25.1.1708 idem akte 61 31.1.1708, not. 479 akte 44 7.4.1700.
R582 fol. 171v. de begijnen Van den Nauwelant zijn medeërfgenamen van juffrouw Leonarda van Lingen, weduwe van Cornelis Beens borger en koopman in lakenen te Breda. Zij verkopen het huis de Swarten Ringh in de Lange Brugstraat te Breda aan sr. Johannes van Gils, 16.3.1726, idem fol. 259v. verkoop door dezelfden van huis de Trouw aan de westzijde van de Karstraat te Breda met drie huisjes daarachter aan Philip Willem Croijzé med. doctor te Breda 23.9.1726.
160. G.A. Turnhout nr. 909 akte 25 14.10.1737, nr. 885 fol. 117 13.2.1708.
G.A. Breda not. 695 akte 35 13.6.1738, not. 549 akte 45 25.10.1720, not. 605 akte 4 16.1.1725, not. 606 akte 90 11.10.1726.
R.A. Antwerpen not. 5488 akte 13 30.6.1734, not. 5491 akte 7 23.4.1744, not. 5744 akte 247 13 9ber 1720.
161. Volgens het professieboek geboren te Middelbeers 6.9.1853, volgens de B.S. van de gemeente O.W. Middelbeers 17.9.1853.
162. G.A. Turnhout nr. 873 fol. 205v. 7.1.1662.
163. R.A. Antwerpen not. 5492 akte 23 27.10.1751, not. 5493 akte 41 27.8.1761, not. 5493 akte 39 17.6.1761, idem akte 34 13 8ber 1760.
J. Th. M. Melssen, De familie Ooms, *De Brab. Leeuw* jrg. 32 nr. 4 juli/aug. 1983, idem jrg. 15 nr. 1 jan. 1966 blz. 10.
164. G.A. Turnhout nr. 906 akte 29 18.8.1731, nr. 911 akte 50 13.5.1741, gecasseerd bij akte van 16.5.1748.
165. R.A. Antwerpen not. 5744 akte 125 22.7.1715.
166. G.A. Turnhout nr. 874 ongefol. 24.6.1669.
G.A. Tilburg R817 10.5.1669, R365 fol. 160v. 1657, R367 fol. 255 1663, R368 fol. 7 1664, R369 fol. 214v. 1667, idem fol. 287 1667, R370 fol. 318v. 1669, not. 22 fol. 38 25.7.1662, voogdijrek. 1662 en 1667.
167. R.A. Antwerpen not. 5759 akte 10 22.5.1754, not 5625 akte 8 19.3.1767.
G.A. Turnhout nr. 905 akte 54 20.9.1723.

(wordt vervolgd)

DE BRABANTSE LEEUW

verschijnt vier maal per jaargang - uitgave van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van Het Noordbrabants Genootschap

Redactie: dr. ir. C.H.J. van den Brekel, voorzitter; mr. G. Berkelmans; L.A.M. van Grinsven; J.H.G.J. van Heeswijk; mevr. P.L. Leget-Kuijlen; A.J.A. van Loon; J.W.M. Weijts
Redactie-adres: 2e Buitenpepers 23, 5231 HA 's-Hertogenbosch, tel. 073-410746 (toezending van manuscripten, recensie-exemplaren, ruilabonnementen en mededelingen/vragen en antwoorden)
Abonnementsprijzen per jaargang: Nederland en België *f* 34,- ; buitenland (behalve België): *f* 36,-. Men wordt verzocht het abonnementsgeld alleen te betalen via een toe te zenden acceptgirokaart. Opzeggingen uitsluitend schriftelijk voor 1 december 1986.
Administratie-adres (betreffende abonnementen, losse nummers, oude jaargangen en inbindbanden): Het Noordbrabants Genootschap, Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch, tel. 073-139484

INHOUD AFLEVERING 1986/3

Van Spul en de oorsprong van de familie Snellen, *L.F.W. Adriaenssen*, blz. 129-135
Het gemeentewapen van Geldrop geplaatst tegen de vroegste geschiedenis, *J.Th.M.Melssen*, blz. 136-142
Vragen en Antwoorden: Van Heeswijk - Lambertus Buijs, blz. 142
Grootgrondbezitters te Escharen en omgeving, *dr. J. Belonje*, blz. 143-148
Korthout, *P.L. Leget-Kuijlen & J.N. Leget*, blz. 149-170
Huis Burgt onder Stratum II, *dr. J. Belonje*, blz. 171-172
Vragen en antwoorden: K(C)luijtmans Sint Oedenrode - Marinus Reijngoudt, blz. 172
De Noordbrabantse begijnen in het Begijnhof van Turnhout (vervolg), *J. van Gils*, blz. 173-192

Overname van (gedeelten van) artikelen alleen met schriftelijke toestemming van de redactie

de brabantse leeuw

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
VOOR DE BRABANTSE GESLACHT-,
NAAM- EN WAPENKUNDE

JAARGANG 35 NR. 4

1986

HET NOORDBRABANTS GENOOTSCHAP 's-HERTOGENBOSCH

De volgende generaties Cavelaers-Kavelaars; van ca. 1700 tot ca. 1880

Hooge Zwaluwe, Terheijden, Zevenbergen, Zwijndracht, Delfshaven, Roterdam

L.M.C.M. Kavelaars
El Tosalet, 103 Calle de la Rosa, Jávea (Alicante) Spanje

Vervolg van De Brabantse Leeuw jrg.33, nr. 2, maart-april 1984

Indien niet anders vermeld zijn de DTO r.-k. en het beroep bouwman/landbouwer e.d. Waar de data niet zijn vermeld, ontbreken de bronnen.

VIa. *Adrianus Bastiaensen Cavelers* (enige zoon van V*b*), geboren te Hooge Zwaluwe op de Cavelen en gedoopt te Terheijden op 1 december 1662, waarbij getuigen waren Joannes Adrianus en Maria Cavelaers; overleden tussen 20 februari 1698 en maart 1703. Hij trouwt kerkelijk te Zevenbergen (66) op 29 september 1687 met Adriana Govaerts van Leijden, ondertrouw op de 20ste daaraanvoorafgaande, waarbij getuige is zijn oom Laurentius Cavelaer. Het burgerlijk huwelijk heeft daarna plaats op 12 oktober 1687 te Zevenbergen: (67) 'Adriaen Bastiaense Cavelaers J:M: van de Swaluwe woond aan de Langewegh en Adriaantje Govert van Leijen J:D: geboortig van ter Heijden en woond inden Sonseelsen Polder, hier getrouwt'.
Zij is geboren (ook) uit een oud plaatselijk geslacht, dat daar reeds rond 1500 gevestigd was, zoals uit verschillende documenten blijkt, (zie Bijlage I). Zij werd geboren te Terheijden en gedoopt te Zevenbergen op 13 augustus 1663, (69) vader is Govert Adriaense en moeder Elisabeth Adriaensen Anemaat. Zij overlijdt na 9 november 1715.
Dit echtpaar had vijf kinderen die te Zevenbergen gedoopt werden:

1. Adrianus, volgt onder VII*a*.
2. Sebastianus, volgt onder VII*b*.
3. Marike, volgt onder VII*c*.
4. Godefridus, volgt onder VII*d*.
5. Cornelius, volgt onder VII*e*.

Zij wonen dan aan de noordzijde van de Langeweg, tussen de eerste en de tweede weg op een stuk grond groot 2 bunder 328 roeden, volgens 'metinge gedaan door den Lantmeter Brant', zoals het Schotboek (inv.nr. 1393) vermeldt, waarin hij regelmatig

voorkomt. Zijn moeder Maeyken Adriaensen Geereden Winden woont dan nog op de Vrije Cavelen met haar tweede echtgenoot Cornelis Adriaan Sweeren; krachtens de huwelijksvoorwaarden van 8 mei 1689 voor notaris Joost Schoenmaker verleden valt dit ouderlijk goed hem toe na haar overlijden. Hierdoor en ook door de vorengenoemde huwelijken, *De Brabantse Leeuw*, 84/2, blz.63, gaat dit bezit dus gedeeltelijk in andere handen over.
Maar ook het vroegtijdig overlijden van Adrianus Bastiaensen Cavelaers op ca. 40-jarige leeftijd heeft zijn ingrijpende gevolgen, als zijn weduwe op 12 januari 1704, als de kinderen 16, 15, 11, 9 en 6 jaar oud zijn, te Zevenbergen hertrouwt met Cornelis Cornelissen Eskens jongman van Terheijden en aldaar wonende, (70) uit welk huwelijk een kind Anthony. (71)
Om een inzicht te geven in de uitermate gecompliceerde situatie ontstaan door de voormelde huwelijken en vroegtijdige overlijdens van de betrokkenen volgt hieronder een schematisch overzicht.

Vb Bastiaen Cornelissen Cavelaers x Maeyken Adriaensen Geereden Winden
geb. ca. 1638, Oosterhout 10.04.1659
overl. ca. 1681-1682

x
Zevenbergen 08.05.1689
Cornelis Adriaen Sweeren
x
Hooge Zwaluwe 16.12.1714
Margaretha Maertens van Gils
x
Adrianus Cornelis
ged. 20.10.1715
Hooge Zwaluwe 27.02.1719
Adriaen Adriaense de Laet
geb. en won. op de Made

VIa Adrianus Bastiaensen
ged. 01.12.1662, overl. ca. 1700
x
Zevenbergen 29.09.1687
(I.) Adriana Govaerts van Leijden
Ged. Zevenbergen 13.08.1663

VIa Adrianus
VIb Adriana
VIc Johanna
VId Dymphna
VIe Maeyken
VIf Cornelia

VIIa Adrianus geb. ca. 1688
VIIb Sebastianus geb. 06.01.1689
VIIc Marike geb. 18.01.1693
VIId Godefridus geb. 30.11.1695
VIIe Cornelius geb. 20.02.1698

Adriana Govaerts van Leijden
x
Zevenbergen 12.01.1704
(II.) Cornelis Cornelissen Eskens

Anthony

Gedurende een lange reeks van jaren werden de vele mutaties van de eigendomsrechten alleen vastgelegd in de kohieren etc. van Hooge en Lage Zwaluwe en Zevenbergen, waardoor de eigendomsovergangen tot in de negentiende eeuw nauwkeurig te volgen zijn en waaruit ook blijkt dat men door huwelijken tussen buren zoveel mogelijk de versnippering van het grondbezit trachtte te voorkomen. Vooral de volgende kohieren geven hiervan een uitstekend beeld: GA Zevenbergen 1371-1375. 1382, 1393-1397 en GA Hooge en Lage Zwaluwe 828-830, 848 en 1061.
Om alle geschillen en processen te voorkomen wordt eerst op 24 mei 1740 door tussenspraak van de Eerw. Heer Adriaen Bergmans, pastoor op de Maede, en de heer Dijkgraaf Daniel van Bodegom voor Schepenen van de Hooge en Lage Zwaluwe bij forme van uitkoop een regeling getroffen door *Adriaen Adriaensen de Laet* en *Adriaen Cornelissen Sweeren*, zoon uit het eerste huwelijk van zijn echtgenote Margaretha Maertens van Gils en Cornelis Adriaen Sweeren, waarbij eerstgenoemde aan laatstgenoemde zal uitkeren ter voldoening van diens legitieme portie zowel van zijn vaderlijk als van zijn moederlijk erfgoed de navolgende 'onroerende en haeffelijke goederen'... etc. etc. (95)
Het duurde nog tot 1743, veertig jaar na het overlijden van *Adrianus Aryse Cavelaers* voordat 'hetgeen over vele jaeren tusschen den anderen mondelinge en in der minne gedaen als nu schriftelijk bij dezen' scheidinge en delinge werd vastgelegd en door de Secretaris van Zevenbergen op 20 november 1743 werd geregistreerd:
Scheijdinge en de deelinge gedaen en de gemaekt bij de resp. kinderen en representanten deszelver, van *Arie Bastiaensen Cavelaers*, (VIa) ende *Adriaentje Goverden van Leijen* deszelfs huysvr. zoo als gemelde kinderen die aangekomen zijn uijt den boedel van Cornelis Cornelissen Eskens, getrouwt geweest zijnde naer het overlijden van den bovengenoemden Arie Bastiaensen Cavelaers met desselfs wed. de voors. Adriaentje Goverden van Leijen, in hun leven bouwlieden gewoont hebbende aen de Noortzijde van de Langeweg in het Oude Lant van Zevenbergen als ook die dezelve kinderen aengekomen zijn, uijthoofden van *Maayke Adriaense Winden* (getrouwt geweest met *Corn. Adr. Sweeren* (Vb.) en te vorens weduwe geweest zijnde van *Bastiaen Corn. Cavelaers*) welke hunne grootmoeder was.
Eerstelijk is te beurt bevallen en bedeelt aen *Adriaen Aryse Cavelaers* (VIIa.) ses bunderen Zaey en weijlant, gelegen aen de Noort zijde van de Langeweg in den Ouden Polder van Zevenbergen ....aengekomen voor moederlijk goet uyt den boedel

van Cornelis Cornelissen Eskens
alsnogh is den voorz. Adriaen Aryse Cavelaers aanbedeelt omtr. vier bunder zoo zaey als weijlant, gelegen onder de Hooge Zwaluwe op *de Cavelen* in den Grooten Zonseelsen Polder ... gekoomen uyt den boedel van meergenoemde Maeyke Adr. Winden ende Cornelis Adr. Sweeren. (Vb.)
Corn. Arise Cavelaers (VIIe.) is aenbedeelt eerstelijk 2 bunder weijlant gelegen in den Moerdijk in Strepelant, onder Zevenbergen, gekoomen uyt den boedel vande voorz. Maeyke Winden en Corn. Adraense Sweere. Ten tweeden is hem nog aanbedeelt omtr. drie hondert 87 roeden weijlant gelegen in den Grooten Zonseelsen Polder tussen den 2e en 3e weg onder Zevenbergen...gekomen uyt den boedel van Arie Bastiaense Cavelaers (Vl*a*.) ende Adriaentje Goverden van Leijen hun vader en moeder zal. Ten derden is hem nog aanbedeelt 2 br. zaeylant tusschen den 1. en 2. wegg, belent...aengekogt uyt den nalatenschap van Daniel Jansse. Ten vierden alsnog omtrent 3 bbr. zaeylant gelegen tussen den 1. weg en Reesloot ... als hiervoor
Bastiaen Aryse Cavelaers (VII*b*.) is aanbedeelt omtrent 2 br. zaeylant gelegen inden voors. polder onder Zevenbergen tussen den 1. weg en Reesloot belent...gekoomen uyt den boedel van sijn. Moeder en Corn. Eskens.
Govert Aryse Cavelaers (VII*d*.) is aenbedeelt eerstelijk 3 br. zaelant tussen den 1 en 2 wegh als voren belent....gekomen uijt den boedel van *Arie Bastiaense Cavelaers* (Vl*a*.) ende Adriaentje Goverden van Leijen ende laetstelijk en-ten tweeden nog omtr. 2 br. zaeylant gelegen als voren belent...zijnde gekoomen uyt den boedel van hun ouders voors en nu bij gemaekten staet en verdelinge, voor vaderlijk goet bewezen aende kinderen van Govert Aryse Cavelaers verwekt aen Marike Jans Schets, tegenwoordig huysvr. van Frans Verbaten
en aan Adriaen Cornelissen van Loon bouwman woonende in Bloemendael onder Niervaert in huwelijk gehad hebbende *Marike Aryse Cavelaers* (VIIc.) is aenbedeelt omtrent 4 br. br. zaeylant gelegen in den Grooten Zonseelsen Polder onder Zevenbergen tusschen den 4 wegh en Hooghen Zeedijk belent...
Alvorens tot deze registratie werd overgegaan werd op 10 mei 1743 voor notaris Hendrik de Merode te Zevenbergen een akte van akkoord verleden als volgt:
...ter presentie van de naergenoemde getuijgen *Adriaen Cornelisz* (VIII.) en *Bastiaen Aryse Cavelaers* (VII*b*.), Frans Verbaten in huwelijk hebbende Marike Jansz Schets, tevoren weduwe van *Govert Arise Cavelaers* (VII*d*.), mitgrs Adriaen van Loon eerder

weduwnaar en boedelhouder van *Marike Arise Cavelaers*, (VIIe.), alle kinderen en representanten mitsgdrs erfgenamen van wijlen den voorn *Arie Bastiaense Cavelaers*, ende *Adriaentje Goverde van Leijen*, hunne ouders, dewelke verklaerden bij deze de voorenstaende deelinge te confirmeeren ende te approbeeren zoals nu schriftelijk is vastgelegd. Ook hetgeen mocht aengekomen zijn van de meergen. *Maeyke Adriaense Winden*, deszelver grootmoeder. Aldus gepasseerd onder Zevenbergen in het Out Land, daer Adriaen en Cornelis Cavelaers woonachtig sijn ...

VIb. *Adriana Bastiaensen Cavelaers* (dochter van Vb.), geboren te Hooge Zwaluwe en gedoopt te Terheijden op 1 november 1662 (72):'Baptisavi Adrianum filiam Sebastiani Cornelis Cavelaar et Maria Adriaensen (Geereden). Susceptores Joannes Adrianus Geerden (haar oom) et Marie Cavelaers'. Getuige Joannes Adrianus Geerden komt voor in Prins Frederik inv.nr. 116 te *Hulten* nrs. 356-465-591-748.
Op 30 november 1695 is zij getuige en meter bij de doop van Godefridus Aryse Cavelaars te Zevenbergen en op 20 oktober 1715 te Made en Drimmelen bij de doop van Adrianus, zoon van Cornelis Sweeren en Margarita van Gils.

VIc. *Johanna Bastiaansen Cavelaars* (dochter van Vb.) werd geboren te Hooge Zwaluwe op de Blauwe Sluys en gedoopt te Terheijden op 9 augustus 1665. Zij is non geworden en was op 7 februari 1715 reeds enkele jaren overleden.

VId. *Dymphna Bastiaensen Cavelaers* (dochter van Vb.), geboren te Hooge Zwaluwe en gedoopt te Terheijden op 10 augustus 1668:'Baptisavi Dimphnam filiam Sebastiani Cornelissen Caveleer et Maria Adriaensen, susceptor Andreas Cornelius Wynden loco Laurenti Cornelissen Caveleer'.
Zij trouwt (I.) te Zevenbergen op 25 augustus 1692 Thomasz Jansz Hoeven, geboren in 't Land van Zevenbergen en (II.) Jacobus Adriaen Sweere van de Blauwe Sluis, uit welk huwelijk een kind, Maria, gedoopt te Made op 25 december 1694, doopgetuige Adriana Cavelaars - de ouders zijn van de Blauwe Sluis. Op 31 januari 1695 akte van de staat en inventaris door Jacob Adriaen Sweere, weduwnaar van wijlen Dingna Cavelaars. Zij liet een kind na, Maria Jacob Zweeren, dat plm. een maand oud is. Voogden zijn de ooms van het kind, Arie Cavelaers en Cornelis Zweeren. (75)

VIe. *Maeyken Bastiaensen Cavelaers* (dochter van Vb.), geboren te Hooge Zwaluwe en gedoopt te Terheijden ca.1670.
Zij overlijdt als weduwe te Zevenbergen op 7 april 1731 (begr.recht ƒ 15-0-0).
Op 18 februari 1693 trouwt zij te Zwaluwe met Andries Adriaen Damen, jongman, geboren en woonachtig te Zevenbergen, ondertrouw op 31 januari 1693.
Zij hadden zes kinderen, die te Zevenbergen werden gedoopt:
1. Adrianus, op 17 maart 1694
2. Sebastianus, op 11 maart 1698
3. Cornelius, op 9 maart 1701
4. Maria, op 5 november 1703
5. Johannes, op 20 oktober 1704
6. Johanna, op 6 december 1705.

Adrianus getuigt onder ede voor Stadhouder en Schepenen van de Hooge en Lage Zwaluwe op 18 april 1719 inzake leen als allodiale goederen 'onder dese jurisdictie gelegen op de Vrije Cavelen in den Zonzeelsen Polder'. (76)

VI*f*. *Cornelia Bastiaensen Cavelaars* (dochter van Vb.), geboren te Hooge Zwaluwe ca. 1672 en overleden ca. maart 1703.
Zij trouwt voor de secretaris van Terheijden op 22 oktober 1696 met Johan Jansz van Sprangh, jongman, geboren en woonachtig op Wagenberg, uit welk huwelijk een kind, Willem Janssen van Sprangh.
Op 19 maart 1703 wordt een mutueel testament gepasseerd voor notaris Leonard Deijts te Terheijden door Jan Jansen van Sprangh, meester wagenmaker op Wagenberg, en Cornelia Bastiaensen Cavelaers (ziek in het kinderbed liggende), waarbij zij na overlijden tot voogden over de kinderen benoemen grootvader Jan van Sprangh en oom Andries Adriaen Damen, die getuige is bij het verlijden van het testament. (77) Leonard Deijts is dan procureur tot Oosterhout.
Jan Jansen van Sprangh hertrouwt met Adriaentje Corn. Joosten. Zij verlijden een mutueel testament voor notaris Deijts op 17 februari 1709. (78)

VII*a*. *Adrianus Aryse Cavelaers* (zoon van VIa.), werd geboren ca. 1688. Hij overlijdt te Zevenbergen ongehuwd op 22 september 1759. (begraafrecht ƒ 6-0-0). In 1743 blijkt hij met zijn broer Cornelis woonachtig te zijn in het Out Lant onder Zevenbergen.

VII*b*. *Sebastianus Aryse Cavelaers* (zoon van VIa.), geboren te Zevenbergen en gedoopt aldaar op 6 januari 1689. Doopgetuigen:

Joanna Cavelaer i.p.v. Godefridus van Leyen en Maria Adriaensen (zijn grootmoeder). Hij trouwt met Maria Symen Nuyten, uit welk huwelijk twee zoons geboren werden, gedoopt te Zevenbergen:

1. Adrianus op 11 oktober 1728. Getuigen: Adrianus Aryse Cavelaers, Maria Janse Schets, Maria Sebastianus Cavelaers. Het kind overlijdt echter op 3 november 1728. Begraafrecht *f* 3:0:0.
2. Adrianus op 25 augustus 1729. Getuigen: Maria Sebastianus Cavelaers en Adriaan Aryse Cavelaers. Ook deze zoon overlijdt na enige weken op 14 november 1729.

VIIc. *Marike Aryse Cavelaer* (dochter van VIa.), geboren te Zevenbergen en aldaar gedoopt op 18 januari 1693. Doopgetuigen: Laurentius Cornelissen Cavelaar (haar oom) en Cornelia Govarden van Laeyen (haar tante). Zij trouwt te Zevenbergen op 6 januari 1720 met Adriaan Cornelissen van Loon (trouwrecht elk *f* 3- 0-0).

VIId. *Godefridus Aryse Cavelaers* (zoon van VIa.), geboren te Zwaluwe en gedoopt te Zevenbergen op 30 november 1695. Peter Rochus Geersen de Bruyn en meter Adriana Bastiaense Cavelaer (zijn tante), beiden vertegenwoordigd door Maria Arianse Winden (zijn grootmoeder). Hij overleed te Zevenbergen op 1 september 1739 (begraafrecht *f* 3-0-0). Godefridus trouwt te Zevenbergen burgerlijk (79) op 28 juni 1721 en kerkelijk op 20 juli 1721, (80) ondertrouw op 29 juni 1721 met Maria Johannis Adriaense Schets, gedoopt te Zevenbergen op 31 januari 1698, dochter van Johannes Adrianse en van Anna Peeters Stoop (trouwrecht elk *f* 3-0-0).
Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren:

1. Adrianus, volgt onder VIII.
2. Anna, die op 27 augustus 1756 te Zevenbergen in ondertrouw is met Marijnis Verbaten en aldaar begraven werd op 20 maart 1758 (begraafrecht *f* 3-0-0).

Maria Johannis Schets, weduwe van Godefridus Aryse Cavelaers, hertrouwt met Frans Verbaten, die het landbouwbedrijf van ruim 46 bunder onder Zevenbergen (G.A. Zevenbergen inv.nr. 1395 blz. 13) dan voortzet, hetgeen wel een uitkomst was, omdat de enige zoon Adrianus bij het overlijden van zijn vader pas 16 jaar oud was. Op 24 april 1786 vindt de boedelscheiding plaats van Frans Verbaten en Maria Johannis Adrianse Schets (G.A. Zevenbergen inv.nr. 1397 blz. 31 vso).

VIIe. *Cornelis Aryse Cavelaers* (zoon van VIa.), gedoopt te Zevenbergen op 20 februari 1698. Doopgetuigen: Joannes Willemse van Dorst en Maria van Leijen. Hij overlijdt te Zevenbergen op 12 februari 1770, waarvoor begraafrecht *f* 15:0:0.
Op 12 juni 1754 is hij te Zevenbergen in ondertrouw met Jacoba Pieter Krijnen, geboren en wonende onder Terheijden: 'gehoorende ider onder de classis van ses guldens, samen *f* 12:0:0.' Het huwelijk wordt voltrokken te Terheijden op 30 juni 1754. Zij overlijdt op 27 december 1812, 84 jaar oud, als weduwe van Willem van Tetering.
Uit dit huwelijk werden zeven kinderen geboren en te Zevenbergen gedoopt:

1. Adrianus op 23 augustus 1755. Getuigen: Adrianus Cavelaers en Cornelia Leijten.
2. Petrus op 26 januari 1757. Getuigen: Petrus Willem Ligthart en Maria Govert Nuyten.
3. Sebastianus op 17 januari 1759. Getuigen: Fransiscus Verbaat en Anna Maria Crijnen.
4. Cornelius op 26 januari 1761. Getuigen: Thomas Pieterse Crijnen en Janna Willems van Sprang. Deze overlijdt te Zevenbergen op 25 mei 1802. Begraafrecht *f* 30:0:0.
5. Adriana op 30 april 1764. Getuigen: Cornelius Crijnen en Antonia Sips. Deze overlijdt te Zevenbergen op 20 januari 1804, in leven huisvrouw van Theodorus Cornelis van Aken. Begraafrecht *f* 3:0:0.
6. Maria op 22 september 1766. Getuigen: Jacobus Crijnen en Antonia Sips. Zij overlijdt te Zevenbergen op 7 juni 1809, oud 43 jaar, nalatende zeven kinderen uit haar huwelijk met Cornelis den Rijer, geboren te Oosterhout op 14 september 1747.
7. Godefridus op 4 juli 1770. Getuigen: Jacobus Crijnen en Antonia Sips. Hij overlijdt ongehuwd te Zevenbergen op 8 september 1821 in het huis genummerd 517. Zijn broer Adriaan Kavelaars en zwager Cornelis den Reijer, landeigenaars en bouwlieden, doen aangifte.

Uit een voogdijakte op 15 januari 1751 verleden voor notaris H. de Merode blijken Cornelisz Arisz Cavelaers en Ary de Leeuw, beiden bouwlieden in den Ouden Polder, onder de jurisdictie van Zevenbergen, voogden te zijn, de eerste administrerend en de tweede toeziend, over de zes minderjarige kinderen van wijlen Bartolomeus Stoop, meesterhoefsmith op het Slikgat en aldaar overleden.

VIII. *Adrianus Goverde Cavelaers/Kavelaars* (zoon van VIId.),

geboren te Hooge Zwaluwe en gedoopt te Zevenbergen op 12 september 1723, (81) waarbij doopgetuigen waren Cornelius Cavelaers en Elisabeth van Alphen namens Anna Peeters Stoop (zijn grootmoeder). Hij overlijdt te Zwaluwe op 30 januari 1803, (82) 79 jaar oud, en trouwt tweemaal:

(I.) met Catharina de Laat, wonende onder de Swaluwe, te Zevenbergen op 7 januari 1746, 'gehorende hij onder de classis van *f* 6-0-0'. Het kerkelijk huwelijk werd voltrokken op 11 januari 1746. (83)

Uit dit huwelijk werden vijf kinderen geboren:

1. Godefridus, gedoopt te Made en Drimmelen op 23 juni 1747, waarbij getuigen waren Adrianus de Laat en Maria Schets.
2. Adrianus, gedoopt te Made en Drimmelen op 4 december 1748, doopgetuigen waren Cornelia de Laat namens Fransiscus Verbaat en Margaretha Meertens. Hij overlijdt, 10 jaar oud, te Zevenbergen op 12 september 1759 (begraafrecht *f* 6- 0-0).
3. Godefridus, volgt onder IX*a*.
4. Johanna, gedoopt te Zevenbergen op 29 augustus 1754. Doopgetuigen waren Adrianus Pals en Joanna Centen.
5. Maria, gedoopt te Made en Drimmelen op 28 oktober 1756, waarbij doopgetuigen waren Marinus Verbaaten en Adriana Kavelaars. Zij overlijdt 26 jaar oud op 25 mei 1782 te Zwaluwe en is begraven 'de 28ste dito op 't Kerkhof. Komt voor 2 uuren geluy *f* 2:0:0, voor Baar en Kleed *f* 6:10:0. En voor het Zinken *f* 1:10:0 samen *f* 10:0:0'.

(II.) Na het overlijden van Catharina de Laat te Zevenbergen met Maria Catharina Damen, wonende onder de jurisdictie van Zevenbergen, op 27 juli 1758: (84) 'Ary Goverde Cavelaers weduwenaar van Cath. de Laat, wonende onder de Zwaluwe, gehoren sij Bruijd onder de classis van *f* 6:0:0'. Het kerkelijk huwelijk wordt voltrokken op 28 augustus 1758, getuigen zijn haar zuster Anna en haar broer Andreas, ondertrouw op 28 juli 1758. (85) Zij werd gedoopt te Zevenbergen op 23 augustus 1735, de ouders zijn Adriaen Andriesse Damen en Anthonia Florae Bouwens. (86) Zij overlijdt op 18 augustus 1804 te Hooge en en Lage Zwaluwe. (82)

Uit dit tweede huwelijk werden nog acht kinderen geboren, allen gedoopt te Made en Drimmelen:

6. Catharina op 19 augustus 1759, waarbij getuigen waren Adrianus Damen en Antonia Bouwens. Zij overlijdt te Zwaluwe op 12/15 maart 1785, oud omtrent 26 jaren, als huisvrouw van Cornelis Adriaan van der Made, en werd begraven op het kerkhof: komt voor het gelui *f* 1-0-0 voor Baar en Kleed

f 6-10-0 en voor het zinken *f* 1:10:0.

7. Adriana op 6 maart 1761, waarbij getuigen waren Antonius Damen en Lucia van Swol. Zij trouwt met Adriaan Cornelis Pals en overlijdt te Zwaluwe op 5 oktober 1822 in het huis 226 aan 't Plantzoen als weduwe van Cornelis van Dorst, herbergierster.
8. Fransiscus, volgt onder IX*b*.
9. Antonia op 3 juli 1765. Getuigen bij de doop Andres Damen en Engelina Damen. Zij overlijdt te Zwaluwe op 21 december 1798 en was net in dat jaar getrouwd met Gijsberti van Gils.
10. Johannes, volgt onder IX*c*.
11. Dingena op 20 april 1770, waarbij getuigen waren Digmanus Damen en Catharina Damen. Zij is op 30 september 1845 te Zwaluwe overleden, oud 75 jaar, echtgenote van Willem Antoniezoon Beljaars.
12. Anna op 20 mei 1773, waarbij getuigen waren Maria van Tilborgh namens Fransiscus Pieterse Verbaten en Catharina Janse de Leeuw namens Cornelius Marijnissen Verbaten. Zij overlijdt reeds op 28/30 oktober 1773 te Hooge en Lage Zwaluwe.
13. Andreas, volgt onder IX*d*.

Om een achtergrond en indruk te geven van de omstandigheden waarin deze generaties leefden volgt hier een TIJDSBEELD VAN HET MIDDEN VAN DE ACHTTIENDE EEUW als dieptepunt van de zgn. Algemene Crisis van de zeventiende eeuw, waarop de moderne geschiedschrijving wel een heel nieuw licht werpt. (87)

Het jaar 1740 was zo catastrofaal voor de landbouw door de uitzonderlijk strenge winter van 1739-1740 (die werd gevolgd door een diepongelukkige zomer), dat men 50 jaar later nog dacht, dat die o.a. mede de oorzaak waren van het verval van de Republiek, Stavorinus o.a. (92) In 1743 schreef een Engelsman, die lang in Holland resideerde, dat de opmerkelijke onvruchtbaarheid van de Hollandse vrouw een welbekend en onbetwist feit was. (88)

In 1747 vinden wij in de rekeningen van de Nassause Domeinraad (89) vele vermeldingen van verbod tot ontgronding in verband met de slecht onderhouden dijken en op 23 augustus 1747: 'Tussen den Ouden Moer en de Zonzeelschen Polder legt alleen maar de breedte vanden oudendijk, zodat die polders aan elkander leggen. Krijgt den polder mettertijd een zee van binnen en van buiten'.

De veeteelt ook in dit gebied werd herhaaldelijk getroffen door de algemeen verspreide runderpest, met fatale golven in de periodes 1713-1723, 1744-1756 en 1766-1786, waardoor de landbouwer de moed opgaf en trachtte over te schakelen van veeteelt op akkerbouw, wat weer werd belemmerd door de slechte toestand van de polders.

Wellicht hadden deze epidemieën gedeeltelijk voorkomen kunnen worden, indien de boer minder had vastgehouden aan de overgeleverde gebruiken, zich minder wantrouwig had opgesteld (overigens wel verklaarbaar) tegenover de 'heren', die maatregelen ter bestrijding afkondigden, en de runderpest minder had gezien als een bezoeking van God. (90) Het wanbeleid kwam ook sterk tot uitdrukking door de zeer geringe landaanwinning, die het laagst was in de periode van drie eeuwen: van 1540 tot 1850. (91)

Hoewel de landbouwprijzen in de twee laatste decennia van de 18e eeuw aantrokken, werd dat voordeel weer tenietgedaan door de zware belastingen op hun produkten.

Het is derhalve niet verwonderlijk, dat een ooggetuige in 1785 schreef: Mensen die de boeren van Brabant kennen, moesten vaststellen, dat deze verstoken zijn van alle comfort, dat een menselijk wezen toekomt. Zij drinken zure karnemelk of water, zij eten aardappelen en brood zonder boter of kaas, zij zijn miserabel gekleed, zij slapen op stroo. Een gevangene in Holland heeft een beter leven dan een boer in Brabant.(92)

Er zal wel een verschil zijn geweest in de situatie in de kleistreek dan wel op de zandgronden, maar deze bittere getuigenis spreekt wel boekdelen.

IX*a*. *Godefridus Ariese Cavelaers/Kavelaars* (zoon van VIII), geboren te Zevenbergen en aldaar gedoopt op 24 april 1751, waarbij getuigen waren Cornelius Peterse Crijnen en Maria Jansse Schets.
Hij overlijdt te Hooge en Lage Zwaluwe op 12 januari 1805 en trouwt aldaar op 15/31 januari 1779 met Anna van der Made, geboren en wonende onder de Lage Zwaluwe, dochter van Adriaan van der Made en van Anna Toebak, beiden te Zwaluwe overleden op 20 januari 1777 respectievelijk 16 januari 1802. Anna van der Made is te Zwaluwe overleden op 12 januari 1816.
Dit echtpaar had vijf kinderen, van wie de eerste vier dochters te Made en Drimmelen gedoopt werden en de zoon te Zevenbergen:

1. Catharina op 24 juni 1780. Getuigen: Maria Damen voor zich en Adrianus Kavelaars. Zij overlijdt te Zwaluwe op 18 april 1860 als weduwe van Gijsbert Krijne.
2. Anna op 12 maart 1782. Getuigen: Cornelis van der Made en Joanna van der Made namens Anna Toebak. Zij overlijdt te Zwaluwe op 26 augustus 1801.
3. Maria op 15 april 1784. Getuigen: Maria Damen namens Adrianus Adriaanse Kavelaar en Adriana Kavelaar. Zij is overleden te Zwaluwe op 12 juni 1786.
4. Maria op 19 oktober 1786. Getuigen: Adrianus en Adriana Kavelaars. Ook zij is jong overleden op 18 november 1795 te Zwaluwe en de 20ste d.a.v. begraven op het kerkhof aldaar met 't klijne Baartje.
5. Op 10 november 1788 werd een zoon geboren Adrianus, die echter te Zwaluwe gedoopt werd. Getuigen: Petrus Kanters en Cornelis van der Made. (Volgt onder X*a*.)

Op 25 oktober 1780 koopt Govert Cavelaers, wonende in Lage Zwaluwe, een huis en schuur op de Gaete onder Hooge Zwaluwe en lijdt daar schade door de Franse invasie, die door de extreem strenge winter van december/januari 1794/1795 zo vergemakkelijkt werd. Hij krijgt daarvoor driemaal een schadeloosstelling resp. *f* 323.10, *f* 52.— en *f* 28.— zoals in de rekeningen van de Nassause Domeinraad vermeld is. (93)

IX*b*. *Fransiscus Adrianus Kavelaars* (zoon van VIII), geboren te Hooge Zwaluwe en gedoopt te Made en Drimmelen op 18 januari 1763; doopgetuigen: Fransiscus Verbaten en Maria Schets.
Hij is op 1 februari 1798 in ondertrouw te Zwaluwe: 'Frans

Kavelaar J.M.geborende en wonende onder de H:S: zullende trouwen met Bastiaantje Segeren weduwe van Cornelis Crijne geboren onder de Made en wonende onder Sevenbergen in de eerste C: voor den Bruydegom alleen *f* 30:0:0'. Noch huwelijk noch kinderen zijn bekend.
Op 29 mei 1819 doet hij aangifte van het overlijden van zijn broer Johannes Aryzoon, nalatende elf kinderen. Hij is dan 56 jaar oud.

IXc. *Johannes Adrianus (Aryzoon) Kavelaars* (zoon van VIII), geboren te Hooge Zwaluwe en gedoopt te Made en Drimmelen op 10 oktober 1767, waarbij getuigen waren Adrianus Pals en Adriana Kavelaars. Hij overlijdt te Klundert in het huis genummerd 330 op 29 mei 1819, oud 51 jaar, nalatende elf kinderen. Zijn broer Frans, oud 56 jaar, doet aangifte.
Hij trouwt tweemaal:
(I.) Op zaterdag 11 mei 1798 het vierde jaar der Bataafsche Vrijheid ondertrouw en op 27 mei 1798 trouw voor de Municipaliteit der Stede en Lande van Niervaart gezegd de Klundert (Schepenbank) met Antonia Maria van Velthoven, jonge dochter, geboren en wonende te Terheijden, uit welk huwelijk vier kinderen geboren werden en te Zevenbergen gedoopt:
1. op 16 februari 1799 Maria. Getuigen: Fransiscus Kavelaars en Sebastiana Segere,
2. op 30 oktober 1801 Elizabetha. Getuigen: Joannes van Velthoven en Anna Pieters van der Horst.
3. op 21 mei 1803 Adrianus. Getuigen: Cornelius van Dorst en Adriana Adriaansen Kavelaars. Hij overlijdt ongehuwd te Klundert, oud 60 jaar, op 11 juni 1863.
4. op 31 juli 1806 Matthias. Getuigen: Gerardus van Velthoven en Maria Verhoef. Hij trouwt Huiberdina de Bruin, uit welk huwelijk op 14 december 1828 te Terheijden een zoon geboren werd: Johannes Mathias Kavelaars, die op 2 juli 1858 te Zevenbergen trouwt met Maria Verbaten, dochter van Pieter en van Henrica de Leeuw. Het gezin verhuisde ca. 1829 naar Oirschot, waar hij koopman en herbergier was en nog vier kinderen geboren werden:
   2. op 12 april 1831 Petronella Maria.
   3. op 6 juli 1833 Antonia Maria, die op 10 februari 1835 sterft.
   4. op 29 maart 1836 Antonius Matthijs.
   5. op 15 januari 1840 Huiberdina Adriana.

Na het overlijden circa 1807 van Antonia Maria van Velthoven trouwt Jan Aryse Kavelaars, toen het jongste kind nauwelijks een jaar oud was,

(II.) Elizabeth de Rooij voor de Schepenbank van Klundert op 15 december 1808 en 1 januari 1809. Zij is geboren en wonende te Zevenbergen en aldaar gedoopt op 3 februari 1788 als dochter van Antonius en Adriana Kavelaars, waarbij getuigen waren Joannes de Rooy en Jacoba Pieterssen Krijnen. Zij overlijdt op 50-jarige leeftijd te Klundert op 21 juni 1838.
Uit dit tweede huwelijk werden nog zeven kinderen geboren:

5. Op 12 oktober 1809 werd te Zevenbergen gedoopt Antonius, waarbij getuigen waren Cornelius en Antonia de Rooij. Voor de ligting van 1828 lootte hij nr. 12, waaraan hij heeft voldaan door nommerverwisseling. Signalement: lengte 1.700 el, aangezicht ovaal, voorhoofd rond, ogen blauw, neus dik, mond gewoon, kin rond, haar en wenkbrauwen lichtbruin. Op 27 november 1840 trouwt hij te Zevenbergen Joanna de Leeuw, geboren op 10 augustus 1816 te Zevenbergen en wonende aldaar, jongedochter van Joannes Lucas de Leeuw en van Aplonia Sprangers.
6. Op 5 november 1810 werd te Zevenbergen gedoopt Antonia Maria waarbij getuigen waren Adriana Kavelaars, namens Wilhelmus Beljaars en Digna Kavelaars.
7. Op 1 maart 1812 werd te Klundert geboren Theodorus, die op 1 november 1835 te Zevenbergen trouwt met Hendrika van Leent, oud 22 jaar, geboren te Zevenbergen op 8 november 1813, dochter van Hermanus, oud 69 jaar, landbouwer en van Maria Brenders, oud 57 jaar, wonende te Zevenbergen.
8. Op 7 maart 1814 werd te Klundert geboren Adriana.
9. Op 27 juli 1815 werd te Klundert geboren Bastiana.
10. Op 29 november 1816 werd te Klundert geboren Adriana (Tona).
11. Op 17 april 1818 werd te Klundert geboren Cornelis.

Opnieuw werd het gezin getroffen door een ramp, nu door het overlijden van hun vader Jan Aryse op 29 mei 1819, oud 52 jaar, waardoor Elizabeth de Rooij achterbleef met elf kinderen, van wie de jongste net één jaar was en de oudste 18 jaar. Maar ook nu weer ging het gezegde 'wanneer de nood het hoogste is, is de redding het meest nabij' op: nu in de persoon van Leonardus Melisse, even oud, 32 jaar, met wie zij een tweede huwelijk aangaat. Dat hierbij weer de nodige papieren te pas kwamen, spreekt wel voor zichzelf, waarbij slechts te noemen zijn: een Akte van Bekendheid afgegeven te Zevenbergen op 19 augustus 1820 betreffende het overlijden van grootvader Johannes de Rooij te Zevenbergen op een onbekende datum in 1794, aangezien de ouders beiden overleden zijn; een Extract uit de minuten, berustende ter Griffie van het Vredegerecht des Cantons

Zevenbergen betreffende een Familie Raad houdende Continuatie van Elizabeth De Rooij, weduwe van Han Kavelaars, als voogdesse en Aanstelling van haren aanstaanden man Leendert Melisse alsmede voogd over de minderjarigen Kavelaars.
Het huwelijk van Elizabeth de Rooij met Leonardus Melisse, bouwman van beroep, zoon van Jacobus, overleden, en van Adriana Kocks, landbouweres, werd voltrokken te Klundert op 24 augustus 1820. Leonardus Melisse werd te Zevenbergen gedoopt op 7 september 1787, waarbij getuigen waren Joannes Kocks en Adriana Melisse.

IXd. *Andries (Andreas) Kavelaars* (zoon van VIII), geboren te Swaluwe en gedoopt te Made en Drimmelen op 24 september 1774, de doopgetuigen zijn Catharina de Louw en Andreae Damen. (94)
Hij trouwt voor Daniel de Jongh, maire Officier de l'Etat Civil van de Hooge en Lage Zwaluwe, op 21 januari 1813 met Petronella Kock (Koks), geboren te Terheijden en aldaar gedoopt op 30 augustus 1791, vader Marijnis van Princenhage en moeder Sebastiaantje van Sprang. De in de Franse taal geschreven trouwakte vermeldt hem als cultivateur wonende te Zwaluwe.
Hij overlijdt te Terheijden op 81-jarige leeftijd op 9 november 1855. Zijn vrouw is hem reeds op 35-jarige leeftijd voorgegaan op 26 april 1826, toen zij overleed te Hooge Zwaluwe in het huis op de Gaet 167, maar wonende te Zwijndrecht.
Uit dit huwelijk werden vier zoons geboren:
1. Marinus, volgt onder Xb.
2. Adrianus, geboren te Zwijndrecht op 17 juni 1819.
3. Leendert, geboren te Zwijndrecht op 18 mei 1822.
4. Bastiaan, geboren te Zwijndrecht op 30 september 1824; overleden te Zwijndrecht op 24 september 1833.

De ouders met hun zoon Marinus verhuizen in september 1818 naar Zwijndrecht, waar dus de drie volgende zoons geboren worden. Hij is de eerste van deze tak, die de landbouw verlaat; hij vestigt zich aldaar als bierbrouwer.
Op de lijst der eigenaren der 'Landen gehoorende tot de Kaarten No. 1, 2 en 3, tesaamen uitmakende de Gemeente van de Hoge Zwaluwe' (96) van begin 19e eeuw komt Andries A. Kavelaar echter nog uitvoerig voor bij de beschrijving van de *V r i j e K a v e l e n* en wel voor bouwland ca. 15 morgen, weiland ca. 6 morgen, boomgaard en tuin 2½ morgen, zoals aangeduid met de nummers 364, 371/2, 381-386. Een onderzoek is nog gaande wat er met dit grondbezit geschiedde en wat de achtergronden waren toen de familie dus in 1818 naar Zwijndrecht

vertrok.
In de overlijdensakte van zijn vrouw wordt haar moeder Bastiaantje Kock-van Sprang, oud 67 jaar, vermeld als weduwe en bierbrouwster te Hooge en Lage Zwaluwe.

Xa. *Adrianus Kavelaars* (zoon van IXa.) gedoopt te Zwaluwe op 18 november 1788. Getuigen Petrus Kanters en Cornelis van der Made. De ouders wonen dan onder de Lage Zwaluwe. Hij overlijdt te Zwaluwe op 9 november 1877, oud 89 jaar, en trouwt tweemaal:
(I.) Op 24 april 1817 te Zwaluwe met Geertruida Krijnen, oud 21 jaar, dochter van Willem en Geertruide Schuermans. Zij werd gedoopt te Zwaluwe op 10 november 1795, waarbij getuigen waren Peter Gijsbertus Krijnen en Maria Krijnen. Zij overlijdt slechts 25 jaar oud te Zwaluwe op 15 mei 1821.
Uit dit huwelijk werden drie kinderen te Zwaluwe geboren:
1. op 6 februari 1818 Godefridus, die op 15 november 1848, oud 30 jaar, ongehuwd te Zwaluwe is overleden;
2. op 11 februari 1819 Geertruida, die op 18-jarige leeftijd te Zwaluwe overlijdt op 24 april 1837;
3. op 5 juli 1820 Cornelis, overleden te Zwaluwe, zes maanden oud, op 11 januari 1821.

(II.) Op 21 augustus 1829 trouwt Adrianus Kavelaars te Zwaluwe met Petronella van der Made, oud 31 jaar, geboren te Terheijden op 5 juni 1798, dochter van Cornelis (overleden te Terheijden op 31 maart 1800) en van Maria van Schendel, oud 65 jaar, wonende te Terheijden. Petronella van der Made is gedoopt te Terheijden op 5 juni 1798, waarbij getuigen waren Antonius van Schendel en Mechelina Knoop. Zij overlijdt te Zwaluwe op 26 januari 1839.
Uit dit tweede huwelijk van Adrianus Kavelaars werden nog zes kinderen te Zwaluwe geboren:
4. op 5 oktober 1829 Cornelis. Deze trouwt op 26 mei 1854 te Zwaluwe met Anna van Gils.
5. op 18 maart 1832 Anna, die op 25 juli 1833 te Zwaluwe is overleden.
6. op 30 december 1832 Johannes. Deze trouwt op 20 januari 1871 te Zwaluwe met Anna van Velthoven.
7. op 26 januari 1835 Gijsbertus, die op 17 mei 1839, oud 5 jaar, te Zwaluwe overlijdt.
8. op 7 augustus 1836 Maria, overleden, 5 maanden oud, te Zwaluwe op 12 januari 1837.
9. op 13 maart 1838 Gerardus, overleden te Zwaluwe, 20 jaar oud, op 25 november 1858.

Ook in dit gezin is de dikwijls vroege sterfte in het vrouwelijk geslacht opvallend, waardoor Adrianus niet alleen aan het graf stond van zijn beide echtgenoten, maar ook van zeven van zijn negen kinderen en zijn tweede echtgenote 38 jaar overleefde!

Xb. *Marinus Kavelaars* (zoon van IXd.) geboren te Zwaluwe op 4 maart 1816 en overleden te Zwijndrecht op 1 augustus 1877; hij werd op de zesde d.a.v. begraven op de r.k. begraafplaats te Delfshaven. In 1835 lootte hij voor de militaire dienst nr.13, maar kwam vrij door het nemen van een plaatsvervanger: lang 1 el 7 palm 6 duim en 5 strepen (1.90 m), aangezicht rond, voorhoofd rond, haar bruin, ogen blauw, neus gewoon, mond groot en kin rond. Hij trouwt in gemeenschap van goederen te Dordrecht op 8 januari 1840 met Cornelia Petronella Maria van Aarsen, geboren te Oud-Beijerland op 30 oktober 1816, dochter van Hendrikus, goud- en zilverkashouder te Oud-Beijerland, en van Dorothea Petronella Engelbrecht. Zij overleed slechts enig maanden na haar echtgenoot op 28 november 1877 te Zwijndrecht en werd eveneens te Delfshaven begraven.
Evenals zijn vader is Marinus bierbrouwer en later ook distillateur te Zwijndrecht. Zij hadden zeven kinderen, die te Zwijndrecht werden geboren:

1. Andreas Hendrikus op 4 juni 1840.
2. Dorothe Petronella op 21 augustus 1841.
3. Hendrika Maria op 29 augustus 1843; deze trouwt in gemeenschap van goederen met Josephus Godefridus Hendricus van Eijck, linnenfabrikant te Bredevoort.
4. Adrianus Leonardus (volgt onder XI.).
5. Hendrikus Petrus op 26 februari 1849; deze overlijdt ongehuwd te Uden op 27 maart 1887 en werd aldaar begraven op het r.k. kerkhof de 30e d.a.v.
6. Leonardus Marius op 5 mei 1850; deze trouwt te Zwijndrecht met Elisabeth Cornelia Pennock, uit welk huwelijk twee kinderen geboren werden nl. een zoon op 28 juli 1878 en Marinus Leonardus Josephus op 26 maart 1880. Hij is evenals zijn vader distillateur en likeurstoker te Zwijndrecht.
7. Bernardus Jacobus Petrus op 2 augustus 1861.

Na het overlijden van Marinus op 61-jarige leeftijd werd op 27 oktober 1877 in aanwezigheid van Meester Jan Willem van der Noordaa, notaris ter standplaats Dordrecht, ten sterfhuize te Zwijndrecht aan het Marktveld A3 een zeer uitvoerige boedelbeschrijving van 31 blz. opgesteld (G.A Dordrecht arch.nr. 20B, stuk nr. 119, akte nr. 584), waarbij Antonie Mak, schatter te Dordrecht, als taxateur optreedt voor de roerende goederen

tot in de kleinste details, zowel in het sterfhuis aanwezig als in de bedrijfsgebouwen gelegen te Zwijndrecht:
'de Distilleerderij aan den Dijk B 187
de Slijterij aan den Dijk B 187 a
de Bierbrouwerij aan het Marktveld A 3
de Mouterij aan den Dijk A 12
de Oud-bierkelder aan den Dijk A98
de Fransche school aan den Straatweg B 206
de Bierbrouwerij gelegen te Delfshaven aan den Hoogen Zeedijk E 149 en 150, bekend bij het Kadaster Sectie A. Nummer 1364 en 1365 met daarop door den overleden heer Marijnus Kavelaars gesticht woonhuis, bierbrouwerij en mouterij'. Behalve deze onroerende goederen vallen ook nog in de boedel twee woningen op en onder de Dijk, verhuurd voor drie gulden tien cent per week.
Een interessant beeld hoe men 100 jaar geleden 'belegde' geeft onderstaande lijst der effecten:
Drie aandelen in de Riasch Wiasma Spoorwegmaatschappij elk groot *f* 236.--
Twee pandbrieven Oostenrijks Grondcrediet elk groot 200 florijnen
Vier obligatien ten laste van Ecuador elk groot 250 pond sterling
Vier obligatien Geconfedereerde Staten van Amerika elk groot 1000 dollars
Een obligatie ten laste van Spanje groot 800 piasters
Twee premieloten ten laste van de Stad Milaan elk groot tien franken
Een premielot Paleis van Volksvlijt groot *f* 2.50
Drie obligatien ten laste van de Charkow Asow Spoorwegmij. elk groot £ 100
Vijf obligatien ten laste van de Nicolaas Spoorweg elk groot *f* 236.--
Een obligatie ten laste van Oostenrijk groot 1000 florijnen
Een obligatie ten laste van de Oostenrijksche Spoorwegen groot 500 franks
Dertig obligatien ten laste der Stad Rotterdam, premielening van 1868 elk groot *f* 100,--
Twee obligatien ten laste van de Noord-Brabantsch-Duitsche Spoorwegmaatschappij Lijn Boxtel Wezel.
Nadat de boedelbeschrijving gesloten was werden de beschreven goederen in bewaring gesteld en wel als volgt:
de meubilaire goederen en de roerende goederen betrekkelijk de handelszaken te Zwijndrecht aan de aangeefster Cornelia Petronella van Aarsen, weduwe van Marijnus Kavelaars
de effecten, vorderingen en contante gelden en de roerende

goederen te Delfshaven aan Leonardus Marius Kavelaars
de effecten, vorderingen en contante gelden geïventariseerd op heden aan Adrianus Leonardus Kavelaars .
Gezien het korte tijdsverloop van vier maanden tussen het opmaken van deze boedelbeschrijving en het overlijden van Cornelia Petronella Maria van Aarsen verklaren de erfgenamen op 29 december 1877 zich ermee akkoord, dat deze wordt aangehouden, maar wensen alleen de veranderingen te constateren, die inmiddels hebben plaatsgevonden o.a. dat de meubilaire goederen, de roerende goederen betrekkelijk de handelszaken en de contante gelden te Zwijndrecht etc. in bewaring zijn gesteld van Leonardus Marius Kavelaars en de roerende goederen etc. te Delfshaven van Adrianus Leonardus Kavelaars.
De scheiding en deling vindt plaats op 12 februari 1881 voor notaris Nicolaas Pieter Jongkindt te Dordrecht, waarbij de bedrijfspanden met inventaris etc. respectievelijk toebedeeld worden aan Adrianus Leonardus en Leonardus Marius Kavelaars en de roerende goederen, effecten e.d. aan de andere drie erfgenamen, die wegens overbedeling van de twee eerstgenoemden op dezen een hypothecaire vordering behouden. In deze akte wordt zowel te Zwijndrecht als te Delfshaven een stoombierbrouwerij 'de Hand' vermeld.
Dat men besloot zich ook in Delfshaven te vestigen zal zeker wel in verband hebben gestaan met het feit, dat daar een zeer belangrijk centrum van branderijen en distilleerderijen bestond, maar vooral ook omdat vandaar zeer veel geëxporteerd werd naar Amerika, Canada, Afrika en Australië. Het overlijden van Adrianus Leonardus Kavelaars (zie XI) op 36-jarige leeftijd in 1881 frustreerde deze opzet echter volkomen.

XI. *Adrianus Leonardus Kavelaars* (zoon van Xa.), geboren te Zwijndrecht op 24 oktober 1844, overleden te Delfshaven op 23 april 1881, begraven 27 april op de r.k. begraafplaats aldaar.
Hij trouwt in gemeenschap van goederen te Delfshaven op 5 november 1873, ondertrouw op 5 oktober, met Jacoba Cornelia Maria van der Valk, geboren te Delfshaven op 28 december 1849, dochter van Jacobus, grondeigenaar en wethouder der Gemeente Delfshaven, en van Cornelia van Paassen. Zij overlijdt op 9 juni 1918 te Rotterdam aan het adres Nieuwe Binnenweg 448 en is begraven op 12 juni d.a.v. op het r.k. kerkhof te Oud-Delfshaven.
Hij was bierbrouwer van beroep. Uit zijn huwelijk werden drie kinderen geboren: Marinus Jacobus Cornelis Maria op 21 maart

1875, Jacobus Cornelis Marinus Maria op 22 mei 1877 en Wilhelmus Maria op 25 november 1880, over wie zijn echtgenote als voogdesse en Franciscus van der Valk Jacobuszoon, brander te Delfshaven, als toeziende voogd werden benoemd en beëdigd door de Kantonrechter van het Eerste Kanton te Rotterdam Meester Johan Gregorius Vogel, in wiens aanwezigheid op 25 januari 1883 voor notaris Ulrik Lourenszoon, gevestigd te Delfshaven, akte van scheiding en verdeling werd gepasseerd aan de hand van de boedelinventaris, door deze opgemaakt op 24 juni 1881. Voor deze notaris testeerde Adrianus Leonardus op 16 januari 1874.
Dit overlijden viel wel in een buitengewoon ongelukkige periode, gezien de algemene landelijke malaise en de terugval van de plaatselijke drankindustrie, waarbij zeker moet verwezen worden naar het voortreffelijke werk van Herman Romer, Delven in Delfshaven, 's-Gravenhage, 1979.

NOTEN

RANB (indien niet anders is vermeld)

66. Zevenbergen 1b.
67. Zevenbergen 13.
68. GA Zevenbergen R.2 en 3 en ARA Nass. Domeinraad Reg.nrs. 2473 en 2478, H 6463 Uitgegeven erflenen.
69. Zevenbergen 2a.
70. Zevenbergen R 310a.
71. Cijnsboek van Terheijden f.73 en Prins Frederik 116.
72. Terheijden 4a.
73. Zevenbergen 1a.
74. Made en Drimmelen 1a.
75. Hooge en Lage Zwaluwe R 99.
76. GAZW, administratief archief.
77. Terheijden Not. 7706.
78. Terheijden Not. 7703.
79. Zevenbergen 14.
80. Zevenbergen 2b.
81. Zevenbergen 2a.
82. Hooge en Lage Zwaluwe 2.
83. Zevenbergen 3b.
84. Zevenbergen 14,
85. Zevenbergen 3b.
86. Zevenbergen 2a.
87. Geoffrey Parker en Lesley M.Smith, *De algemene crisis van de zeventiende eeuw*, Unieboek, 1980 (Fibula).
88. Anon., *A. Discription of Holland etc.*, Londen, 1743, p. 97.
89. A.R.A. Nass. Dom. nr.9017/2.
90. C.R. Boxer, *The Dutch Seaborne Empire 1600-1800*, Hutchinson, Londen, blz. 284.
91. Geoffrey Parker en Lesley M. Smith, *o.c.*,p. 163
92. B.M. Vlekke, *Evolution of the Dutch Nation*, New York, 1945, pp. 259-260.
    Johan de Vries, *De economische achteruitgang der Republiek in de achttiende eeuw*, Amsterdam, 1959.
    Johan Splinter Stavorinus, *Voyages to the East Indies 1768-1778*, 3 vols., Londen, 1798.
93. A.R.A. Nass. Domeinraad nr. 9017, f.58. en f.52.
94. Made en Drimmelen 2.

95. Zevenbergen R 115.
96. GA Zevenbergen H. en L. Zwaluwe 848 ca. 1800.

BIJLAGE 1

Proeve van stamreeksen

Cavelaers		van Ley(d)en
Anthony		Jan van Leijen
Magdalena Thonisdr. geb. ca. 1550		Daniel Janszoon van Leij(d)en schepen van Zevenbergen 1498 en 1503 Inv. Zevenbergen R 2, 1506 Nass.Dom. R. 2473 en 2478 1525 Nass. Dom. H 6463 Uitgegeven erflenen
x ca. 1578		
I. Cornelis Cornelissen van Hulten alias Caveleer geb. 1543		
II. Adriaen Janssen Oubosch alias Caveleer		
Anthony Cornelissen Cavelaer(s)		Adriaen van Leijden schepen van Zevenbergen 1541 Inv.Zevenbergen R 8 1610 Inv.Zevenbergen 1366
x ca. 1604		
Maeyken Aerden Oubos		
Cornelis Antonissen Cavelaers		Adriaen Adriaensen van Leijen 1647 Inv.Zevenbergen 1374
x ca. 1635		
Adriana Sebastiana Oomen		
Bastiaen Cornelis Cavelaers		Govert Adriaensz van Leijen
x 10 april 1657		x
Maeyken Adriaensen Geereden		Elisabeth Ariaensen Anemaat
x		
Corn.Adr.Sweeren		
Adrianus Bastiaensen Cavelaers	x	Adriaantje Goverden van Leijen ged. Zevenbergen 13 augustus 1663 geb. Terheijden

Zevenbergen 12 oktober 1687

Nass. Domeinraad Inventaris nr. 2473 van 1506 oktober 28:
(Henrick Graaf van Nassau) verpacht aan Daniel van Leijen c.s. 105½ bunder opten Hoogh vande Grooten Keene tot opten cant vande Drimmelschen Moer in de heerlijkheid Zwaluwe voor 70 jaar met de bepaling dat alle geschillen door den Schout van der Heijden berecht zullen worden en uit de meest gegoeden twee of drie personen jaarlijks gekozen zullen worden tot regeling van het bedrijf, onder eede voor het gerecht van der Heijden.
Op 1507 juni 21 geven Burgemeesters, Schepenen en Raad van Breda vidimus van deze brief.

Nass. Domeinraad Inventaris nr. H.6463:
Op 12 november 1525 Rentmeester Henrick Montens Rentmr tot Breda over 21 morgen lants gelegen tot Drimmelen onder de Zwaluwe, zijnde uitgedolven moeren en gronden als hij voirtijts tegens Jacob Jacob Damass vercregen heeft, die gelegen zijn in twee hoeven aant eijnde van den zestienhoevende zuytsijde ende Noirtzij van Spierincxvaert. (68)

Kidnapping in de Meierij (1635-1638)

Het incassobeleid van de Spaanse rentmeester Gerard van Broeckhoven

L.F.W. Adriaenssen
Van der Hoopstraat 85, 1051 VD Amsterdam

Na de inname van Den Bosch door Frederik Hendrik in 1629 bleef tot aan het sluiten van de vrede van Munster de souvereiniteit over de Meierij een strijdpunt tussen Spanje en de Republiek. De Staten-Generaal gingen uit van de onderhorigheid van de Meierij aan de stad, terwijl men zich in Brussel op het standpunt stelde, dat het platteland niet in de reductie was begrepen geweest.
De meierijenaars stond het inmiddels geenszins vrij om te kiezen of zij geus of paaps, Staats of Spaans wilden zijn. Beide partijen verlangden hun loyaliteit en deze diende niet op de laatste plaats in de belastingafdracht tot uiting te komen. Kortom, van 1629 tot 1648 betaalden de plattelandsbewoners aan beide partijen de gemene middelen of imposten, de beden, de verponding en andere belastingen.
De Republiek sloeg de Meierij elk jaar aan voor ongeveer *f* 220.000 aan gemene middelen en *f* 50.000 tot *f* 55.000 voor de bede. De Spaanse belastingen beliepen jaarlijks *f* 35.000 voor de gemene middelen, *f* 50.000 voor de koningsbede en nog een bedrag (in 1632 *f* 12.000) voor de buitengewone bede. Herhaaldelijk werd het de meierijenaars door de Staten van Brabant te Brussel verboden om generaliteitsbelastingen te betalen, terwijl de Staten-Generaal gelijkluidende verbodsbepalingen ten aanzien van Spanje uitvaardigden. Zowel de Staatsen als de Spaansen dwongen de betalingen *met swaere executie* af en stuurden soldaten af op wanbetalers.
Gerard van Broeckhoven was sinds 1626 of 1627 raad en rentmeester van de Staten van Brabant voor het kwartier van 's-Hertogenbosch. Hij had te Leuven rechten gestudeerd, was in de adelstand verheven, had sedert 1610 verschillende malen zitting in de Bossche schepenbank en was heer van Bergeijk, Westerhoven en Riethoven. Na de capitulatie van Den Bosch vestigde hij zich in Antwerpen en daarna, al in 1630, woonde hij te Breda, vanwaaar hij zijn bezigheden als rentmeester voortzette. Minstens van het begin van 1634 af dateert zijn verblijf te Lier, waar hij op 7 februari 1638 is overleden.
Op het stadsarchief van Lier bewaart men een register van

schepengeloften, kwitanties, borgtochten en obligaties, waarin 79 overeenkomsten tussen Van Broeckhoven met 49 meierijse dorpen zijn opgenomen. Het eerste contract is gesloten op 12 juni 1635, het laatste op 18 januari 1638. Alle akten betreffen het betalen van achterstallige aanslagen van de koningsbede. De debiterende partij bestond meestal uit een of meer gegijzelde regenten of notabelen van het desbetreffende dorp. Van Broeckhoven had een kapitein in dienst, Floris van Mechelen, die op gezette tijden expedities uitvoerde naar in gebreke gebleven meierijse dorpen. Daar werden, als geen prompte betaling van de belasting en de deurwaarderskosten volgde, schepenen, burgemeesters, secretarissen, gecommitteerden of particulieren gearresteerd, meegenomen naar Lier en gevangen gezet tot er een afdoende regeling was getroffen.
In bijna 60% van de overeenkomsten wordt een bedrag genoemd; daaruit blijkt, dat Van Broeckhoven gedurende 32 maanden tienduizenden guldens na voorafgaande kidnapping en gijzeling van meierijenaars incasseerde. Zelfs zijn eigen dorpen Bergeijk en Westerhoven ontsnapten niet aan deze behandeling. Meestal werden de gedetineerden vrijgelaten, nadat dorpsgenoten de desbetreffende som hadden neergeteld of hadden beloofd deze binnen een termijn van 8 dagen à 3 maanden te voldoen. Overschrijding van de termijn werd beboet met 60 gouden realen, terwijl veelal een nieuwe gijzeling volgde. Hoe moeilijk het was de opgeëiste gelden (bijtijds) bijeen te brengen, blijkt uit de diverse betalingsuitstellen die de rentmeester verleende.
De rentmeester opereerde tot in de verste uithoeken van de Meierij, maar schuwde evenmin de plaatsen die onder de rook van het Staatse 's-Hertogenbosch lagen. In alfabetische volgorde werden de volgende dorpen bezocht door de soldaten van jonker Van Broeckhoven; de nummers geven de akten aan in het desbetreffende Lierse schepenregister (inv. Lens 1280):
AARLE EN BEEK, 5 maart 1637. De gecommitteerde Jan Andriessen belooft tegen de week na halfvasten aanstaande 200 pattacons (*f* 480) te betalen (no 309).
AARLE EN RIXTEL, 12 juni 1635. Mr Henrick Verbeeck, secretaris, belooft binnen 8 dagen 1200 carolusgulden te voldoen (no 215).
AARLE EN RIXTEL, 15 november 1637. Jan Andriessen belooft binnen 10 dagen een betaling van 300 gulden (no 356).
ASTEN, 5 december 1637. De burgemeesters Aert Symons en Jan Daniels zullen binnen 8 dagen 600 gulden betalen (no 358).
ASTEN, 5 januari 1638. Burgemeester Aert Symons heeft *f* 250 van de gevraagde *f* 600 betaald en zal voor 1 februari de rest af-

dragen (no363).
BAKEL, 21 september 1637. Reynier Willems, schepen, belooft een betaling van *f* 5945:5:8 te verrichten binnen drie weken (no 349).
BEEK, 12 juni 1635. Dirick Ancelis, president van de schepenbank, zal binnen 8 dagen 1800 carolusgulden betalen (no 215).
BERGEIJK, 7 september 1635. Burgemeester Gielis Janssens zal binnen 8 dagen de achterstallige belasting storten (no 245).
BERGEIJK, 4 februari 1637. Aert Adriaenssen, burgemeester, belooft *f* 500 (no 302).
BERKEL, 28 januari 1636. Cornelis Aertssen, burgemeester, belooft binnen 10 dagen de openstaande som te betalen. Hij betaalde slechts *een cleijne partije*, waarop Van Broeckhoven hem wilde detineren. Op zijn belofte werd Aertssen echter vrijgelaten (no 267).
BLADEL, 23 juni 1635. Adriaen Jacobs van Bladel, burgemeester, zal binnen 8 dagen het verschuldigde afdragen (no 221).
BLADEL, 18 september 1635. Adriaen Jacobs, gecommitteerde, zal binnen drie weken betalen (no 250).
BOXTEL, 15 juni 1637. Roeloff Andriessen, president, en Henrick Janssen, burgemeester, beloven binnen 3 maanden *f* 5000 te betalen (no 335)
CASTEREN, 26 juni 1635. Burgemeester Geeraert Gijsbrechts belooft 150 rijnsgulden binnen 10 dagen te voldoen (no 223).
DIESSEN, 1 september 1635. Jan Jacobs (Tielen van den Berche), gewezen burgemeester, belooft een voldoening van de achterstalligheid binnen 8 dagen (no 242).
DINTHER, 29 december 1637. Dirick Pennincx, schepen, zal binnen 3 weken 600 gulden betalen (no 359).
DRUNEN, 28 januari 1636. Franchoys Wouters, schepen, belooft binnen 10 dagen aan te zuiveren wat van de koningsbede te weinig was betaald (no 270).
DUIZEL, 4 februari 1637. Burgemeester Dirick Gheerts zal binnen een maand 100 pattacons (240 gulden) betalen (no 303).
DUIZEL, 6 maart 1637. Burgemeester Geerart Diricxssen zal binnen een maand 240 gulden betalen (no 310).
EMPEL, 23 juni 1635. Anthonis Peeterssen de Bijl, burgemeester, belooft de achterstallige bede binnen twee weken te voldoen (no 220).
EMPEL, 14 juli 1635. Omdat de penningen nog niet gereed zijn, krijgt burgemeester Anthonis Peeterssen de Bijl twee weken uitstel van betaling (no 226).
ENSCHOT, 28 januari 1636. Joost Adriaensen, oud-burgemeester, krijgt 10 dagen de tijd voor betaling van

het achterstallige (no 268).
HAPERT, 1 september 1635. Adriaen Peeters, burgemeester, zal binnen 8 dagen betalen (no 243).
HAPERT, 17 maart 1637. Jan Nyssen, burgemeester, belooft 240 gulden te betalen (no 317).
HEESCH, 7 september 1635. Rombout Bastiaens, burgemeester, belooft betaling van het achterstel binnen 14 dagen (no 247).
HEESWIJK, 2 september 1637. Henrick Janssens, burgemeester, krijgt drie weken de tijd om 300 gulden te lichten en af te dragen (no 360).
HELVOIRT, 30 augustus 1635. Aert Janssen belooft het achterstel te betalen (no 238).
HEUKELOM, 28 januari 1636. Henrick Emmens, oud-burgemeester, zal binnen 10 dagen betalen (no 269).
HILVARENBEEK, 4 augustus 1635. Geeraert Helselmans, gecommitteerde, belooft te betalen (no 234).
HILVARENBEEK, 1 september 1635. Christiaen Huybrechts (Wuestenborchs), bedezetter, belooft binnen 8 dagen de achterstallige bede te voldoen (no 241).
HILVARENBEEK, 5 december 1637. De gecommitteerde Geeraert Helselmans en de schepen Wouter Sledden beloven een betaling van 1000 gulden binnen 8 dagen (no 357).
HOOGE MIERDE, 13 juli 1635. Thomas Diercxssens belooft binnen 14 dagen het achterstel van 500 gulden te betalen (no 224).
HULSEL, 13 juli 1635. Peter Maurus zal binnen 14 dagen het achterstel van 150 gulden betalen (no 224).
LAGE MIERDE, 13 juli 1635. Jacob Martens, gecommitteerde, belooft 300 gulden te betalen binnen 14 dagen (no 224).
LIEMPDE, 4 augustus 1635. Henrick van den Broeck, burgemeester, belooft voldoening van het achterstel (no 234).
LIEROP, 6 maart 1637. Anthonis Goyaerts, burgemeester, zal binnen een maand 240 gulden vereffenen (no 311).
LIESHOUT, 30 december 1637. Marcelis Colen, schepen, belooft betaling van 500 gulden binnen 14 dagen (no 361).
LIESHOUT, 9 januari 1638. Peter Roeffen, burgemeester, belooft voor Lichtmis aanstaande 600 gulden te betalen (no 367).
LITHOIJEN, 20 juni 1635. Jan Cornelis Aerts, ex-burgemeester, belooft voldoening binnen 8 dagen (no 219).
LITHOIJEN, 14 september 1635. Jan Cornelis Aerts, burgemeester, moet de achterstallige bede binnen een maand betalen (no 248).
LOMMEL, 30 april 1637. Jan Lenaerts en Henrick Jacobs, burgemeesters, beloven binnen 14 dagen *f* 240 te betalen (no

329).
LOMMEL, 4 september 1637. De burgemeesters Jan de Weert en Henrick Jacobs beloven ƒ 1000 achterstallige koningsbede af te dragen (no 342).
LOON OP ZAND, 31 december 1637. Jan Janssens en Cornelis Janssen de Lepper, schepenen, beloven binnen twee weken ƒ 600 te betalen (no 362).
LOON OP ZAND, 18 januari 1638. Jan Janssens en Cornelis Janssen de Lepper, burgemeesters (*sic*), zullen binnen een maand 600 carolusgulden betalen (no 368).
SINT-MICHIELSGESTEL, 19 juli 1635. Willem Willemssen Meulenbroeck, president-schepen, en Willem Daems Peetersen, schepen, bekennen in zake de achterstallige koningsbede ƒ 976:16:8 schuldig te zijn aan Jan Michielssen, gewezen president (no 227).
SINT-MICHIELSGESTEL, 1 augustus 1635. Willem Daems, schepen, wordt vrijgelaten op belofte dat hij op 21 augustus aanstaande terug zal komen (no 230).
SINT-MICHIELSGESTEL, 1 augustus 1635. Jan Michielssen verklaart zich tevreden, dat jonker Engelbert Lion, drost, mr. Charles van Vlierden en Jan Hermans te Duffel op 22 augustus aanstaande tegen de belastingaanslag een juridische aktie zullen beginnen. Willem Meulenbroecx zal te Lier in arrest blijven als er geen overeenstemming wordt bereikt (no 231).
MIERLO, 23 maart 1637. Adam Diricx en Augustinus van Dijck, de pastoor, beloven binnen 12 dagen 800 gulden te komen betalen. Pastoor Van Dijck had rentmeester Van Broeckhoven overreed om Adam vrij te laten (no 308).
MOERGESTEL, 4 augustus 1635. Geeraert Adriaen Lathouwers, burgemeester, belooft het achterstel aan te zuiveren (no 234).
MOERGESTEL, 4 september 1637. Marcus Jacobs (de Beer), schepen, en Jan Henricx, burgemeester, zullen binnen twee weken 1000 gulden betalen (no 343).
NISTELROIJ, 7 september 1635. Mr. Jan van der Laer, secretaris, belooft voldoening binnen twee weken (no 246).
NISTELROIJ, 30 oktober 1637. Mr. Jan Henricx van den Laer, secretaris, belooft ƒ 2500 te betalen (no 353).
SINT-OEDENRODE, 12 november 1637. Michiel Michielsse en Franchoys Joosten zullen binnen een maand 3000 gulden betalen (no 355).
SINT-OEDENRODE, 11 januari 1638. Michiel Michielssen en Heijman Claessen, burgemeesters, zullen binnen 8 dagen 1200 gulden betalen (no 365).
OIRSCHOT, 5 februari 1637. De gecommitteerde Niclaes Jacobs

en de burgemeester Adolph Goossens beloven 7000 gulden binnen een maand (no 304).
OIRSCHOT, 9 maart 1637. Adolphus Goossens, burgemeester, belooft 7000 gulden binnen een maand (no 312).
OISTERWIJK, 20 juni 1635. Cornelis Claessen Verdoelt, gecommiteerde, belooft het achterstel binnen 8 dagen te betalen (no 219).
OISTERWIJK, 13 juli 1635. Gielis de Weer, gecommitteerde, belooft voldoening binnen 8 dagen (no 225).
OISTERWIJK, 14 september 1635. Cornelis Claessen Verdoelt, nog steeds in gijzeling, belooft betaling binnen drie weken en wordt op deze belofte gerelaxeerd (no 249).
OSCH, 28 januari 1636. Sebrecht Jacobs en Henrick Jacobs hadden slechts 600 gulden betaald, wat te weinig was. Op belofte het deficiet binnen 12 dagen te betalen, werden zij op vrije voeten gesteld (no 353).
REUSEL, 23 juni 1635. Laureys Henricx Smets, burgemeester, zal binnen 8 dagen betalen (no 221).
REUSEL, 18 september 1635. Laurens Smits, burgemeester, zal binnen drie weken betalen (no 251).
RIEL, 29 december 1636. Jan Adriaenssen (Vermetten), kerkmeester, telde slechts 150 gulden en belooft voor aanstaande Lichtmis het nog verschuldigde bij te passen (no 297).
ROSMALEN, 11 januari 1638. Jan Adriaenssen, schepen, belooft binnen 8 dagen *f* 1200 te betalen (no 366).
SOMEREN, 21 september 1637. Huybert van Desseldoncq, kerkmeester, belooft binnen drie weken *f* 4447:12:8 te betalen (no 348).
SON, 21 september 1637. Joos Joosten de Greve, burgemeester, belooft een betaling van *f* 2840:12:0 binnen drie weken (no 350).
STEENSEL, 18 september 1635. Willem Wilboorts, burgemeester, zal het achterstel betalen (no 252).
STEENSEL, 1 oktober 1635. Willem Wilboorts. inmiddels vrijgelaten, belooft een betaling van *f* 1200. Jan van Aelst te Knegsel zal deze som aan Gerard van Broeckhoven ter hand stellen; Wilboorts belooft Van Aelst in vier termijnen te zullen terugbetalen (no 254).
STEENSEL, 4 mei 1657. Willem Verlinden zal binnen een half jaar de aanslag voldoen (no 331).
STIPHOUT, 15 november 1637. Jan Andriessen zal binnen 10 dagen *f* 250 betalen (no 356).
TILBURG, 20 augustus 1635. Geeraert Hermans zal *f* 1670 betalen (no 238).
TONGELRE, 5 februari 1637. Lucas Henricx van Tongerloo

(van Tongelre?) zal binnen een maand de achterstallige bede betalen (no 305, niet gepasseerd).
VESSEM, 26 juni 1635. Gabriel Thomas, gecommitteerde, belooft binnen 10 dagen 100 pattacons (is *f* 240) te betalen (no 222).
WESTERHOVEN, 14 juni 1635. Bartholomeus Anthonissen heeft betaling beloofd en wordt vrijgelaten (no 216).
WESTERHOVEN, 15 juni 1635. Franchoijs Peeter Wijnen belooft binnen een jaar 300 carolusgulden te betalen (no 217).
WESTERHOVEN, 20 augustus 1635. Jan Aert Schouffen belooft aan Lucas Henricxssen van Tongerroe (vgl. hierboven *sub* Tongelre) binnen drie dagen 100 carolusgulden terug te betalen, gebruikt voor het delgen van de belastingschuld (no 239 en no 240).
WESTERHOVEN, 1 oktober 1635. Willem Martens, burgemeester, krijgt 8 dagen om 200 carolusgulden achterstel te betalen (no 253).

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Luijkx

Andries Luiks (Luijkx of Luiken), geboren te Rucphen in februari 1786, overleden te Rucphen op 28 maart 1867. Hij was gehuwd met Johanna van Overveld, geboren te Rucphen in 1781/82 en aldaar overleden op 23 februari 1856.
Een zoon, Andries Luijkx, werd geboren op 30 september 1811 te Rucphen en is overleden te Wouw op 6 december 1854. Hij huwde te Wouw op 5 mei 1845 met Anthonetta Schoonen, geboren te Wouw op 8 oktober 1822 en overleden na 1880.
Dit echtpaar had o.a. een dochter Johanna, geboren te Wouw op 16 april 1846.
Gevraagd wordt verder voorgeslacht van de familie Luijkx.
Kan iemand mij verder iets mededelen omtrent de genoemde dochter Johanna? Ná 1880 komt zij niet meer in de wijkregisters van Wouw voor. Zij treedt in een kloosterorde. Er is een gedachtenisplaatje waarin zij als zuster Gertrude wordt genoemd bij haar 25-jarig professiefeest. De orde is echter onbekend. Wanneer is zij overleden en tot welke orde of congregatie behoorde zij?

N.H. van der Heiden, Verdilaan 34, 4384 LE Vlissingen

Wapens en vlaggen van Noord-Brabant

A.H. Hoeben
Liatrislaan 12, 5582 GJ Aalst-Waalre

De heraldiek leeft! Dat is een belangrijke conclusie die zich aan mij opdringt na het lezen van het eerste deel betreffende Noord-Brabant van een reeks publikaties (onder auspiciën van het Koninklijk Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde) over de wapens van provincie, gemeenten en waterschappen. Het is belangrijk, dat dit boekwerk tot stand is gekomen. Er is immers zo veel veranderd sinds 1968, toen de laatste editie van het populaire boekje van Sierksma, *De gemeentewapens van Nederland*, verscheen: door samensmelting van gemeenten, door het ontstaan van nieuwe waterschappen, maar ook door de bewustwording bij gemeentebesturen dat het wapen van hun stad of dorp niet de historische elementen bevat die het zou moeten bevatten of andere principiële 'Schönheitsfehler' laat zien.
Het materiaal dat Van Ham aanbiedt, mag zonder meer rijk genoemd worden. Uit velerlei verschillende regionale en lokale publikaties zijn de gegevens verwerkt en ik denk dat we mogen stellen dat nu voor het eerst een echt handboek is ontstaan dat ver uitgaat boven de simpele opzet van afbeelding en vermelding van officiële wapenbeschrijving. Van de Noordbrabantse steden en veel dorpen worden de 'oerdragers' van de symboliek van stad, vrijheid of schepenbank, de zegels, betrokken in de analyse van de totstandkoming van het huidige gemeentelijk blazoen. Maar ook secondaire bronnen, zoals wapenkaarten en afbeeldingen in stadsbeschrijvingen en dergelijke, worden in de ontwikkelingsgeschiedenis betrokken. Overigens is het in dit verband opvallend dat nergens de kaart van Zangrius uit 1600 wordt genoemd. Deze kaart, behandeld door Van Ettro in *De Nederlandsche Leeuw*, 1964, en als facsimile gebonden in het boekje van Tops en Verschueren, Eindhoven, 1956, is voor mij steeds een waardevollen bron gebleken bij de studie betreffende Zuidnederlandse wapens.
Hoewel misschien oordelend vanuit een persoonlijke instelling, zou ik ook de cijfermatige gegevens in het hoofdstuk 'Herkomst en ontwikkeling' willen noemen, als interessant materiaal, dat natuurlijk echt waardevol wordt als vergelijkbare cijfers van andere provincies en omringende buitenlandse regio's beschikbaar zijn.

Daarnaast vind ik de uitgebreide literatuuropgave voorbeeldig van opzet.
Toch is er ook plaats voor kritische kanttekeningen. Uiteraard is een publikatie als de hier gerecenseerde onderhevig aan enkele schrijffouten. (Ik ga voorbij aan enkele zetfouten zoals vergeten of verkeerde letters of een niet aangebrachte spatie.) Ik doel op een mededeling als: 'de oudste dorpszegels dateren hooguit uit de tiende eeuw' (pag.35) waar wel dertiende zal hebben moeten staan, of de vergissing waarbij over 'schildhoofd' wordt gesproken, terwijl 'helmteken' wordt bedoeld (pag.89, over het zegel van Megen uit de 16e eeuw). En als Van Ham spreekt over de vaantjes van Oisterwijk, die bij Tilburg zouden ontbreken (pag.97), dan wordt dit niet bevestigd door de wapenafbeeldingen.
Veel belangrijker voor een publikatie die een veelomvattend verhaal over heraldische zaken is, lijkt mij de zuiverheid van de gebruikte terminologie. Een dwarsbalk in het schild betekent niet dat het schild doorsneden in drieën is (pag.55), want dit is een aparte heraldische term. Onvoorzichtig is het gebruik van de term 'schaaktoren' voor de burchttoren in het wapen van Cuyk (pag.91). Ook de schaaktoren is een in de heraldiek duidelijk onderscheiden figuur. Overigens spreekt Van Ham steeds over burcht als er één enkele burchttoren is afgebeeld, zoals b.v. in de wapens van Hoeven en Etten-Leur. Eveneens verwarrend is de mededeling dat het wapen van Oudenbosch drie maliën voert (pag.111), terwijl de wapentekening drie ruiten laat zien die als 'lozanges' ook in de tekst van de wapenbevestiging voorkomen. Dat deze ruiten eigenlijk maliën zouden moeten zijn is een andere zaak. En nu ik toch over de afbeeldingen schrijf: het is uitgesproken irritant dat de wapens niet in alfabetische volgorde zijn opgenomen. Dat betekent dat men steeds opnieuw via het register moet uitvinden op welke bladzijde een bepaalde afbeelding geplaatst is. Dit aspect verdient mijns inziens voor de nog te volgen publikaties van andere provincies zeker correctie.
Terugblikkend over de hele publikatie bekruipt mij overigens het gevoel van een zeker dualisme in de opzet van deze eersteling. Zoals reeds gezegd, biedt het boek een rijkdom aan gegevens die uitermate belangwekkend is, ook op het gebied van de territoriale geschiedenis en enkele genealogische samenhangen, zodat ik vanuit deze optiek het boek gerust een wetenschappelijke publikatie durf noemen. Daarom is het van de andere kant zo verwonderlijk dat uitgebreid wordt ingegaan op een verklaring van heraldische termen, die voor interessenten in het vakgebied toch gesneden koek zijn. Ook de vermelding van de legende

omtrent het 'verlenen' van het rad aan Boudewijn van Heusden in de 9e eeuw is wat populair. Jammer genoeg wordt zelfs nog voorzichtig gesuggereerd, dat er wel een kern van waarheid kan zitten in de vermelding van de acht gouden scepters in het oude wapen (pag.86)! Hier glijdt de schrijver toch werkelijk af naar wat hij zelf noemt 'romantische verbeelding'. Zoiets is best aardig voor een spreekbeurt maar dient toch geen plaats te krijgen in een verder zo zakelijk uitgewerkt handboek, dat eerder voor vakbroeders dan leken geschreven lijkt. Hetzelfde geldt voor de paragraaf die handelt over de betekenis der symbolen in het wapen van Geertruidenberg (pag.84).
Ook dualistisch, maar dan in andere zin, lijkt mij de wijze waarop Van Ham Smit citeert. Het is alsof de schrijver de door Smit geponeerde opvattingen niet steunt, maar ze anderzijds niet weg wil of durft laten. Zijn zin 'Toch kan hij (=Smit) - nolens volens (*sic*) - ...niet worden genegeerd' (pag.28) geeft dit eigenlijk ook al aan. Ik vermoed, dat Van Ham, evenals ik, veel problemen heeft met enerzijds het doorzien van de onderliggende gedachten van Smit in diens *Brabantsche Beelden en Teekens van Recht*, en anderzijds twijfelt aan de validiteit van een aantal van Smits uitspraken.
Tot slot een kritische noot ten aanzien van de illustraties. Een aantal is werkelijk beneden niveau, gezien de kostbare uitvoering die aan de wapens gegeven is en waarbij door de extra-drukgangen voor zilver en goud de werkelijkheid wel zeer dicht benaderd wordt. Ik noem hier Breda, Steenbergen, Son en Udenhout, om over de verschillende heiligenfiguren en kleine manco's nog maar te zwijgen. Ook de weergave van b.v. de merlet (waarom kuiken genoemd door Van Ham op pags. 43,91,112?), die verschillend is voor verschillende wapens, zal, lijkt mij, voor de volgende publikaties punt van discussie moeten zijn.
Ondanks de kritiek, die naar ik hoop in het juiste perspectief gelezen zal worden, heb ik grote waardering voor het boek. Ik kan het boek dan ook aan ieder aanbevelen. Als de reeks in een gestage stroom wordt voortgezet, zal de totale serie een belangrijke aanvulling zijn voor elke heraldische bibliotheek.
En het Noordbrabantse deel zal nog door velen, daar twijfel ik niet aan, als onuitputtelijke bron vaak ter hand worden genomen.

W.A. van Ham, Wapens en vlaggen van Noord-Brabant, Zutphen, De Walburg Pers, 1986

WEERWOORD

De bespreking van mijn boek over *Wapens en vlaggen van Noord-Brabant* door de heraldicus Hoeben munt hierin uit, dat zonder punten van kritiek te verzwijgen de waarde van het geheel onaangetast wordt gelaten. Men treft wel eens anders aan in het kleine en vaak naijverige wereldje van heraldiek en banistiek.
Toch komt de recensent éénmaal in botsing met de feiten en een ander maal is zijn opinie op een eenzijdige voorkeur gebaseerd. Daarom is een weerwoord op zijn plaats waartoe de redactie met instemming van de recensent mij hier publikatiemogelijkheid gaf. Hiervoor betuig ik mijn waardering.
Allereerst de algemene opzet van het boek en de doelgroep. De oorspronkelijke opzet was zeer bescheiden: een brochure samen te stellen als toelichting bij de in 1985 te Heeze georganiseerde tentoonstelling over gemeentewapens en -vlaggen. In overleg met de uitgever werd echter besloten de opzet te verbreden, zodat een al veel eerder voorgenomen uitgavenreeks eindelijk kon starten. De omvang moest echter beperkt blijven, zodat men niet over ieder wapen of vlag een afzonderlijke, uitvoerige tekst aantreft. Hoewel de stof in principe aanwezig is, lijkt een dergelijke onderneming financieel niet haalbaar.
Het boek is bestemd voor allen, die interesse voor de materie hebben. Daartoe behoren niet alleen de 'vakbroeders', voor wie heraldische termen 'gesneden koek' zijn.
Rietstap's handboek voor wapenkunde kreeg zijn laatste editie door C. Pama in 1961 en is zeker niet in iedere Brabantse bibliotheek aanwezig. Ook het boekje van De Boo dateert uit de zestiger jaren. Het is beperkter van opzet en niet overal meer te vinden. De nationale heraldiek leeft wel in de landsdelen, maar in het centrum durft men het kennelijk niet meer aan... Vandaar de uitleg van bekende termen aan een belangstellend maar van basisgegevens verstoken publiek.
De kleurschakering met goud en zilverdruk doet niet vermoeden dat ook hier enige bezuiniging gewenst was in vormgeving en volgorde. De ware vakbroeder moet enig geduld kunnen opbrengen bij het naslaan van de wapens. Wat de tekeningen zelf betreft, moge ik verwijzen naar de toelichting (blz.137-138). Niet heraldische schoonheid heeft het doel gevormd, doch een documentatie van de gemeenteheraldiek van Brabant, zoals die nu werkelijk is. De gewraakte tekeningen zijn nauwkeurig naar het wapendiploma of door de gemeenten gebruikte moderne natekeningen (Steenbergen, Son) of naar niet in strijd met dat diploma vervaardigde varianten (Breda, Udenhout). De opinie van de recensent doet geen recht aan opzet en middelen van uitgever en schrijver.
Het is welhaast onvermijdelijk, dat een 'eersteling' een aantal misslagen bevat. Voor zover die hierna niet vermeld zijn, worden deze ruiterlijk toegegeven. Het niet noemen van de wapenkaart van Zangrius heeft een gegronde reden. Men kan deze slechts op zijn juiste waarde schatten door hem in relatie met de overige getekende en/of gedrukte wapenreeksen van Brabantse steden te beschouwen.
Aan deze voorwaarde meen ik in het jubileum-nummer van dit blad ruimschoots te hebben voldaan. Een geïsoleerde vermelding van de kaart van Zangrius in een meer algemeen werk geeft daaraan m.i. te veel gewicht. (1)
Hoeben meent een dualisme te kunnen constateren, wanneer ik Smit citeer. Uit de formulering van Hoebens eigen standpunt t.a.v. deze onvermijdelijke figuur uit de Brabantse heraldische wetenschap, dat in grote lijnen met het mijne overeenkomt, spreekt een zelfde dubbelzinnigheid in de opinievorming. Kan het anders? De grote stap voorwaarts die dank zij Smit gedaan kon worden, werd voor velen geblokkeerd door vaak duister geformuleerde meningen over alle aan heraldiek, zegel- en vlaggenkunde verbonden problemen. Enige daarvan vloeiden voort uit het kennelijk onvermogen bepaalde feiten als zodanig te beschouwen, zoals het bestaaan van 'sprekende' wapens. Smit ontkende deze 'rebus'-functie van de wapens, zocht (en vond) een geleerde maar gewrongen uitleg. Een zelfde weg lijkt de recensent te willen inslaan, wanneer ik enige wapenlegenden of populaire naamsverklaringen noem (Geertruidenberg en Heusden). Uit hetgeen ik geschreven heb, blijkt nergens, dat ik deze van wetenschappelijke waarde acht. Dergelijke zaken hebben echter een respectabele ouderdom en verdienen in het kader van een historische beschouwing zeker vermelding. De kern van de waarheid over het wapen van Heusden kan niet in de legende zelf zitten, maar in de mogelijke ontwikkeling uit (of invloed van) het wapen van de graven van Kleef in hun leenland aan de Nedermaas. Wat de beoordelaar mij hier toeschrijft is bezijden de waarheid.
Een vervelende verschrijving vormt de vermelding van de oudste dorpszegels als hooguit tiende-eeuws (blz.35). De bespreker heeft hier terecht geconstateerd, dat dit dertiende-

eeuws moet zijn. Het gemeentewapen van Oudenbosch is intussen bij Koninklijk Besluit verbeterd, waarmee meteen de misslag in de beschrijving daarvan (blz.111) ontkracht is. (2)
Opvallend is, dat Hoeben nergens de vlaggen vermeldt. Heeft hij dit hoofdstuk soms overgeslagen? Of vindt hij deze materie te 'jong' om er aandacht aan te schenken? Met deze vraag moge ik dit weerwoord afsluiten.

Willem van Ham

NOTEN

1. W.A. van Ham, 'De wapens van de steden in het voormalige hertogdom Brabant', *De Brabantse Leeuw* 25 (1976) 163-196.
2. W. van Ham, 'De herziening van het gemeentewapen van Oudenbosch', *De Nederlandsche Leeuw* 103 (1986) 445-447.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

IPPEL

Wie van de lezers is iets bekend over een schepenzegel van *Cornelis Bastiaanszn Ippel*, gedoopt 5 september 1653 te Sleeuwijk. Cornelis Bastiaanszn Ippel is één van vragers voorouders, die tussen 1690 en ca. 1710 vele jaren schepen van Sleeuwijk is geweest. Indien er geen zegel van hem bekend is, is het dan mogelijk, dat de schepenen ter plaatse in die tijd gezamenlijk één zegel hebben gebruikt? Of werden documenten mogelijk alleen door de schout met zijn zegel bekrachtigd?
Er is een schepenakte uit 1686, dus vóór Cornelis Bastiaanszn Ippel schepen werd, bekend, waarin hij wordt aangeduid als Cornelis Bastiaanszn *van* Ippel.
Zo goed als zeker was zijn vader (of grootvader) afkomstig uit Uppel (de Uppelse polder ten zuiden van Sleeuwijk) en werd die in de wandeling, ter onderscheiding van anderen, als die van Uppel (later door ontronding gereduceerd tot van *I*ppel) aangeduid.
Toen Cornelis later schepen was geworden, heeft hij vele malen zijn handtekening moeten zetten onder documenten. Hij heeft toen de naam Ippel aan zijn patroniem toegevoegd en van de eerste te ondertekenen akte af steeds getekend als Cornelis Bastiaanszn Ippel (dus niet *van* Ippel). Misschien was de naam Ippel (dus zonder het woord 'van') in het mondeling verkeer (waarin men zich bij voorkeur zo kort mogelijk uitdrukt) reeds geheel ingeburgerd, zodat Cornelis, toen hij zijn naam schriftelijk moest gaan vermelden, dat heeft gedaan zoals hij in het algemeen reeds genoemd werd.
Het is echter ook heel goed mogelijk, dat Cornelis bewust het woord 'van' voor zijn achternaam heeft weggelaten om aan te geven, dat hij geen heer (of eigenaar) van Uppel (Ippel) was, doch slechts daarvan afkomstig.
Welke is de mening van de lezers? Zijn misschien analoge gevallen bekend?
Ook zou ondergetekende graag willen weten of iets bekend is over de herkomst van de naam Uppel. De naam komt reeds voor in een oorkonde van het jaar 1277. In het Charterboek van Frans Mieris staat op blz. 432 van het tweede deel van het Charterboek een oorkonde gedateerd 22 july 1327. Hierin is de naam van de Uppelse polder vermeld als 'Huppen'. Waar komt deze naam vandaan of is dit hetzelfde? Heeft de naam een betekenis?

D.C. Ippel, Lambrecht van Dalelaan 27, 2015 ER Haarlem

Relaties in de familie Van Nouhuijs met Bladel

dr. J. Belonje
Postbus 107, 1800 AC Alkmaar

Bij het tamelijk vertakte Brabantse geslacht *Van Nouhuijs* ontbreekt het niet aan genealogische gegevens die in druk verschenen zijn. Een aantal vindplaatsen treft men opgesomd in Van Beresteyn's alom bekende *Repertorium* en aan de hand daarvan zij in dezen speciaal verwezen naar de stambomen welke gepubliceerd zijn in *De Nederlandsche Leeuw* en in *Nederland's Patriciaat*. (1)
Daarin werd nu naar voren gebracht een Herman van Nouhuijs, gedoopt op 6 maart 1701, die te 's-Hertogenbos in 1726 een aanstelling tot deurwaarder verkreeg. Hij oefende dit ambt daarna uit te Lith sedert 1734 om daarnaast te 's-Hertogenbosch als notaris te fungeren van 1727 tot zijn overlijden aldaar op 28 september 1740. Hij trouwde met Elisabeth Douglas, dochter van de Schotse kapitein George Douglas en van Catharina de Bock, terwijl er uit dit huwelijk twee kinderen waren. De oudste dochter was Belia van Nouhuijs, gedoopt te 's-Hertogenbosch, Grote kerk, op 28 oktober 1735, en de tweede, eveneens een dochter, was Catharina Elisabeth, gedoopt als haar zuster op 8 februari 1737, welke laatste op 11 november 1775 getrouwd is met Johan Christiaan van Crollenberg (lees echter, zoals hierna blijken zal: Van Crullenbergh). Gegevens over de familierelaties van deze twee dochters - de oudste dochter bleef ongehuwd - vindt men voorts nog aangevuld in Jhr.Mr. A.F.O. van Sasse van Ysselt, *De Voornaamste Huizen en Gebouwen van 's-Hertogenbosch*. (2)
Opvallend is het, dat wij aangaande het verdere bestaan van deze beide zusters ten enenmale in het ongewisse worden gelaten. Geen enkele nadere bijzonderheid is over haar tot dusverre bekend geworden. Niettemin hebben zij toch, te zamen met de man van de jongste, vooral in het latere leven, voornamelijk wegens belangrijke bezittingen onder Bladel, een niet onbetekenende rol gespeeld.
Belia van Nouhuijs was, ofschoon meestal in Den Bosch verblijvende, nog in 1792 eigenaresse van een watermolen, zijnde korenmolen, gelegen op de linker oever van de Grote Beerze onder Bladel. Het was een bezitting, die lang tevoren 'onder de gehoorsaemheijd van hun Hoog Mogenden, is aangeslagen als sijnde destijts in eijgendom van d'Abdij van Postel'. (3) De

naam van deze watermolen was de Wolfswinkelse of Kastersche molen. Hij was gelegen aan het bovengemelde riviertje op een afstand van een uur gaans van de na te noemen 'Bladelse Molen', tussen welk tweetal destijds nog een derde watermolen lag, namelijk 'den Herpertsen Molen'. Gebruiker was toen van de Wolfwinkelse molen Pieter Loots. De limieten hier strekten, zo werd al aangehaald in een akte van bekendheid voor de notaris Thom.D. van Vessem, gepasseerd te Netersel op 29 september 1605, 'van een rivierken genaemt de Aa, en vandaar op het Meulen rat van de Wolfwinkelsche Molen en van daar op den Haelschboom van de Wolfswinkelsche hoeve', en 'van daer op den Aelshoek'. Het blijkt voorts, dat ook deze 'Wolfswinkelsche hoeve' het eigendom was van Belia van Nouhuijs.
Men zou wellicht geneigd zijn bij het lezen van de naam Wolfswinkel onder Bladel te zoeken naar verband met de tussen Sint-Oedenrode en Son gelegen 'Heerlijkheid', genaamd Het Wolfswinkel, maar dit schijnt ten enenmale onjuist. (4) Het roofdier de wolf maakte het voorheen dun bevolkte platteland in deze hoek van Noord-Brabant dermate onveilig, dat een hoek of 'winkel' waar zich dergelijke verscheurende dieren voordeden, gemakkelijk door de inwoners kon worden aangeduid.
Ook de jongere zuster, Catharina Elisabeth van Nouhuijs, bezat eigendommen onder Bladel, namelijk de eigenlijk gezegde Bladelse molen of 'het Backs Molentje', die haar toekwam uit de boedel van de Rentmeester der Geestelijke Goederen van Kempenland De Back. Deze molen was echter gelegen 'aan Eene andere zijde van het dorp van Bladel omtrent ½ uur boven de Hapertse Molen suytswaarts, en meer als een uur van Netersel en Kasteren en dierhalven voor die dorpen al te ongereet om eenig graan aldaar te malen', zoals blijkt uit een particuliere brief d.d. 24 januari 1792, die bij de stukken in het hierna aan te halen geding is overgelegd. Hij was gericht aan Belia van Nouhuijs door haar zwager, de man van haar zuster Catharina Elisabeth van Nouhuijs, de al eerder genoemde Johan Christiaan van Crullenbergh, die destijds nog de functie had van Secretaris van Bladel en een broeder was van de president-schepen aldaar. In het Koninklijk Besluit van 8 februari 1831, Stbld.4, wordt te Bladel 'de hoeve van den Heer Krullenburg' genoemd. Gelet op de tekst was deze zeker Wolfwinkel. De rechtsvoorganger De Back is vrij zeker identiek met de Cornelis de Back wiens naam voorkomt op de klok van Aalst (1737) als substituut-rentmeester der Geestelijke Goederen van Kempenland en op die van Oerle (1755) als 'rentmeester des quartiers van Kempelant en Oisterwijck', (5) wiens vrouw een dochter was van George Douglas en van

Catharina de Bock, die eerder genoemd werden.
De oudste van de twee zusters nu geraakte verzeild in een administratieve procedure over haar watermolen aan de Grote Beerze. Zij hield staande daarvoor het recht van dwang- of banmolen te bezitten ingevolge waarvan niet alleen de inwoners van Bladel, maar ook die van Netersel en Casteren op straffe van boete bij weigering hun granen moesten laten 'malen of breken' en wel zulks als genoemd werd, 'gebruikende het recht van bijvang en dwang' voor haar molen, zijnde de bijvang het district 'alwaar de Molenkar mag rijden'. Dit proces werd gevoerd voor de Raad van State, welk lichaam na ontvangst van het bezwaarschrift der belanghebbende haar request bij appointement van 9 november 1791 in handen heeft gesteld om advies van de gezamenlijke Ontvangers van 's Lands Gemene Middelen over de vier kwartieren van de Meierij van 's-Hertogenbosch om te dienen van bericht. (6)
De toenmalige ontvanger van Peelland, Van Burmania, was afwezig maar hem vervangende heeft toen Melchior van Goens, de Ontvanger van Kempenland, als secretaris opgedragen aan Mr. Caspar (baron) van Breugel om te rapporteren. Hij kweet zich van die taak in een uitvoerig rapport aan de Raad van State, waartoe eerst nog het oordeel gevraagd was van de plaatselijke regenten te Netersel en Casteren. Dit bewaard gebleven stuk viel volledig gedocumenteerd uit en is doorspekt met aanhalingen van historische aard. Zo bleek daaruit bijvoorbeeld, dat de Brabantse hertogen in de Meierij twee jachthuizen bezaten, 'ter Nemelaar' en te 'Nederzeele'; dat in 1584 geheel Nedersel afgebrand was; maar ook hoe men zich de situatie van de Wolfwinkelse molen in het terrein moest voorstellen: voorzien van een molenhuis dat met leien gedekt was; in de beek 'een watervloet voor de molen'; het 'molenwiel', enz. Kortom, hoofdzakelijk dingen die met het vraagstuk zelf weinig of niets te maken hadden, bijvoorbeeld ook bijzonderheden over de Coeverings molen, die Sint-Oedenrode, Schijndel en Vechel bemaalde, bewijsbaar al sedert 1399. (7)
Het advies met de gecombineerde opmerkingen, welke door of namens de dorpsbesturen waren ingezonden bij de kwartier-Ontvangers, verkreeg bij de Raad van State als 'exhibitum' 29 maart 1792. Het proces zal hierna uitgesteld en vervolgens van die zijde gestaakt zijn, hetgeen te verwachten valt in verband met het verloop van de oorlog met Frankrijk, waarin weldra de vijandelijkheden zich verplaatsten naar ons zuiden. Bovendien: ten gevolge van het uitbreken der revolutie van 1795 was ineens elke grond aan een geschil als het onderhavige ontvallen. Immers,

was het misschien al niet dat het hier om een heerlijk recht ging, dan was het toch stellig op grond van de ontstane vrijheid van uitoefening van bedrijven een feit, dat het recht van de dwang- of banmolen was afgeschaft. (8) Zo kon dan de eigenaar van de molen voor het vervolg alléén die klanten aanvaarden die zich vrijwillig kwamen aanmelden!

NOTEN

1. Respectievelijk LXIX, 1952, kolom 44, en X, 1919, bldz.392 e.v.
2. II. 's-Hertogenbosch 1975, bldz.420 en 541/2. Zie ook noot 5.
3. Zie voor deze onder Moll gelegen Abdij Eug. de Seyn, *Dictionnaire Historique et Géographique des Communes Belges*,II, Bruxelles,1925, bldz.88.
4. Vgl. mijn 'Sekere Heerlijkheyt ofte Hoeve genaamt Wolfswinkel' in *De Brabantse Leeuw*, XIX, 1970, bldz.187-191. Ook bij dit andere Wolfswinkel behoorde vanouds een watermolen, die bij een aanval van de Fransen in 1794 door de Engelsen verbrand werd. Daar heeft in dat jaar in september .... zijn hoofdkwartier gehouden terwijl in diezelfde maand daar de broeder van de Hannoverse generaal-majoor Baron van Linsingen krijgsgevangene werd gemaakt. Zie A.J. van der Aa, *Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden*, XII, Gorinchem, 1849, bldz. 576/7.
5. Mr. P.C. Bloys van Treslong Prins, *Genealogische en Heraldische Gedenkwaardigheden in en uit de Kerken der Provincie Noord-Brabant*, respectievelijk I, Utrecht, 1924, bldz.4, en II, a.v., bldz. 106. Zie ook noot 2.
6. Ingekomen Stukken Raad van State, Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage inventaris no. 1193 d.d. 29 maart 1792. Zie nog over de watermolen te Bladel in 1781: Dr.W.J. Formsma, *De Archieven van de Raad en Rentmeester-Generaal der Domeinen en Leen- en Tolkamer in Stad en Meierij van 's-Hertogenbosch*, 's-Gravenhage, 1949, bldz.59 *sub* 335.
7. A.J. van der Aa, *Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden*, II, bldz.462, vermeldt de aanwezigheid 'vroeger' van twee korenmolens, die door het water van de Grote Beerze werden gedreven, waarvan er één op 31 mei 1830 zou zijn afgebrand en niet herbouwd. Op het zg. 'Stafkaartblad' no 51, 'Eindhoven', schaal 1:50.000, naar de militaire verkenningen van 1840, editie 1853, komt ten zuiden van het met name aangeduide huis 'Wolfwinkel' op de linkeroever van de Grote Beerze de bijbehorende molen voor maar deze, de Wolfwinkelse molen, zonder naam. Zie ook het blad 689 der Chromo-Topografische Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden, schaal 1:25.000, waarop molen en huis zijn aangeduid, maar naamloos bleven.
8. Mr. H.F.W.D. Fischer, *Kort begrip van het oud-Vaderlands Burgerlijk Recht*, Groningen-Djakarta, 1950, bldz.238.

De protestantse familie Borchouts te Strijp

P. Sanders, Kornoeljestraat 150, 2564 LV 's-Gravenhage

De heer J.Th.M. Melssen vermeldt in *De Brabantse Leeuw*, jaargang 35, nr.2, 1986, op pagina 69 ene *Joost Daniels Borchouts*, die vermoedelijk identiek zou zijn aan *Joost Borghouts*, majoor op het fort Loevestein. Op pagina 71 vinden we *Jan Daniels Borchouts*, die vermoedelijk vóór zijn huwelijk (1661) te Woudrichem verbleef. Op pagina 70 komen we dan ten slotte tegen *Anna Borchouts*, die weduwe was van Philip Wilberts van Nerven (=Nederveen).

Het zou leuk zijn, als we Joost, Jan en Anna konden koppelen aan de ouders Daniël Jan Borchouts en Henricxken Joost van de Sande (zie IIa., pagina 69), maar niets is minder waar! Want deze drie passen niet in of aan de door de heer Melssen gepubliceerde opstelling; dit mag blijken uit onderstaande gegevens, die nog verre van volledig zijn.

We beginnen met *Joost Burchout*, majoor en 'comijs' op het fort Loevestein: hij gaat op 3 maart 1646 te Woudrichem in ondertrouw met Hillegonda La Grú, jongedochter van Heusden. Van deze ondertrouw gaat een att. tot proclamatie naar de 'Eer. Broederen van Gorinchem en Wijck'. Het huwelijk werd niet te Heusden aangetroffen en zal dus vermoedelijk te Gorinchem of Wijk hebben plaatsgevonden.
Jan Burchout trouwt (plaats en datum onbekend) met Maria Willeborts van Nederveen, die ca. 1610 geboren is als dochter van Willebort Philipsz van Nederveen en van Mechtild Gijsmaers van Hedickhuijsen. (Zie ook hieronder, haar broer was gehuwd met Anna Burchout.) Jan Burchout was ambachtsheer van Rijswijk, Noord-Brabant.
Kinderen uit dit huwelijk:

1. Willem Janszn Burghout, gedoopt te Woudrichem op 14 januari 1642, getuigen Wilbort Philips, Joost Burghout en Willemijntje van Engelen.
2. Mechlina Jansdr Burghout, gedoopt te Woudrichem op 30 oktober 1644, getuigen Jan de Wit en Anna Burghout.
3. Anna Jansdr Burghout, gedoopt te Woudrichem op 27 januari 1647, getuigen Johan van Engelen en Adriana van Nederveen.
4. Adriaan Janszn Burghout, gedoopt te Woudrichem op 2 mei 1649, getuigen Wilboort van Nederveen en Hillegont La Grú.

5. Philippus Janszn Burghout, gedoopt te Woudrichem op 8 april 1657, getuigen de Heer van Rijswijk, Wilbordt van Nederveen, de Vrouw van Rijswijk en Anna Burghout.

Anna Burghout, jongedochter, wonende op Loevestein, in ondertrouw te Woudrichem op 11 februari 1645, trouwt te Rijswijk, datum niet gevonden, met Philip Willebortsz van Nederveen, geboren ca. 1608, bij zijn huwelijk jongman van Woudrichem (hij was dus de broer van Maria van Nederveen, zie hierboven), overleden op 5 september 1647, hij was Heer van Rijswijk, Noord-Brabant.

Uit dit huwelijk vermoedelijk geen kinderen.

In N.A. Gorinchem, inv. 4004, fol. 265, d.d. 3 september 1657, wordt vermeld Anna Burghout, weduwe van Philip Nederveen, zonder vermelding van kinderen.

In het lidmatenboek van Rijswijk, Noord-Brabant, bewerkt door ir. F. Nawijn, 's-Gravenhage, vinden we de volgende gegevens:

Adriana Burchout, lid 4 juli 1655, vertrokken naar 's-Gravenhage;

Anna Burchout, weduwe van de Heer van Rijswijk, lid 3 oktober 1649, vertrokken;

Catarina Burchout, lid 4 juli 1655, vertrokken naar 's-Gravenhage;

en

Sara Burchout, lid 17 april 1650, overleden in 1656.

In het Not.archief 's-Gravenhage, nr. 295, fol.403 worden vermeld: Anna Burchout en haar vader Willem Burchout, majoor op Loevestein, alsmede haar zusters Adriana, gehuwd met Gaspar van de Brouck, en Catharina, meerderjarige dochter.

Wij menen uit het bovenstaande de volgende conclusies te mogen trekken:

Mogelijk behoort Anna Burchout tot de familie Borchouts te Strijp (zie ook noot 49 in het artikel van de heer Melssen: N.A.1217, nr.22, vermeld op pagina 70).

Joost, Jan, Anna, Adriana, Catharina en Sara waren kinderen van ene Willem Burchout, majoor op Loevestein.

Deze tak zet zich vermoedelijk voort te Meeuwen, waar we o.a. vinden:

Willem Burghout, wonende op de Hill, die aldaar overleed, impost Meeuwen 10 maart 1729, *f* 3,--. Hij was toen gehuwd met Maria van Gelder.

Uit dit huwelijk o.a.:

1. Bastiaan Burghout, gehuwd met Magrieta Brandenburger.
2. Jan Burghout, gehuwd met Adriaantje Ruijmschotel.
3. Jacobus Burghout, gehuwd met Adriaantje van de Koppel.
4. Joost Burghout, gehuwd met Maria IJpelaars.

Hieruit verder nakomelingen in het Land van Heusden en Altena. Van wie Willem Burghout een zoon is, is mij onbekend. Ook een open vraag blijft of hij identiek is aan Willem Janszn Burghoud, gedoopt te Woudrichem op 14 januari 1642.

BRONNEN

DTB Woudrichem; DTB Meeuwen; Het geslacht van Nederveen te Woudrichem, in: GTMWB, jaargang 8, 16 - 21, jaargang 9, 74 - 77; Trouwen, dopen, lidmaten Rijswijk, Ned. Ger. 1649 - 1736, in: GTMWB, jaargang 9, 1 - 24.

naschrift J.Th.M.Melssen

BORCHOUTS TE LOEVENSTEIN/WOUDRICHEM EN STRIJP

De conclusie van de heer Sanders is juist. De door mij genoemde Joost, Jan en Anna zijn kinderen van een Willem Borchouts uit Strijp en dus niet van de door mij genoemde Daniel, zoals ik in mijn artikel veronderstelde.
Dit was mij echter al voor de reactie van de heer Sanders bekend omdat ik enkele weken geleden in de transportregisters van de stad Eindhoven (nr. 44, fol. 265v.) een akte van 17 maart 1648 aantrof, waarin sprake is van een perceel erf genaamd Den Bleeck, gelegen te Strijp ter plaatse Den Horck, dat verkopers was aangekomen bij transport voor schepenen van Strijp op 27 februari 1644 van de kinderen en erfgenamen van wijlen Guilliam Borchouts, in zijn leven majoor op Loevestein.
De akte van 27 februari 1644 wordt ook in de notariële akte van 11 mei 1663 (N.A. Eindhoven nr. 1217, akte 22) aangehaald als de datum waarop Judocus Burckhouts, majoor op het fort Loevestein, en Jan Borckhouts, zijn broer wonende te Worcum (=Woudrichem), aan Beelken Pauwels een huis, hof, schuur, wei- en zaailanden transporteren, die dan (1663) in andere handen zijn geraakt en die door Anna Borckhouts, weduwe van Pilips Wilberts van Nederveen, ambachtsvrouwe van Rijswijk, door sententie van de Raad van Brabant zijn 'ontwonnen'. Op genoemde datum in 1663 geven de kinderen van Beelken Pauwels machtiging om met Judocus en Jan Burckhouts te gaan praten om 'recht te plegen'.
Uit beide akten blijkt dus duidelijk dat Joost en Jan zoons zijn van Guilliam Borchouts, in zijn leven majoor op Loevestein, die voor 27 februari 1644 overleed en wiens goederen in Strijp op genoemde datum worden verkocht.
Gezien de godsdienst van beide takken Borchouts en hun herkomst uit het dorp Strijp alsmede de gelijkheid in voornamen, doet

een familierelatie tussen beide takken vermoeden. Mogelijk waren Jan Borchouts (gehuwd met Perijn Joost Aerts) en majoor Guilliam/Willem broers. Een bewijs daarvoor is echter nog niet gevonden.

STAMBOOMONDERZOEKTENTOONSTELLING TE BERLICUM

De Heemkundekring 'De Plaets' te Berlicum houdt bij gelegenheid van zijn twintigjarig bestaan een grote stamboomonderzoektentoonstelling in het gemeentehuis van Berlicum van 15 maart tot en met 29 maart 1987.
Geopend: op werkdagen van 9.00 tot 12.00 uur en van 14.00 tot 16.00 uur; op zaterdagen en zondagen van 14.00 tot 16.00 uur.
Er wordt informatie verstrekt zowel over stamboomonderzoek in het algemeen als over tenminste 31 Berlicumse families.
Medewerking wordt verleend door de Nederlandse Genealogische Vereniging(afdeling 's-Hertogenbosch/Tilburg), het Genealogische Tijdschrift voor Oost-Brabant, het Streekarchivariaat langs Aa en Dommel, de foto- en filmclub Shot '71, het Sint-Jorisgilde en de heer A. van Lith (gegevens uit het rechterlijk archief Berlicum 1680/1810 via de computer).

DE NOORDBRABANTSE BEGIJNEN IN HET BEGIJNHOF VAN TURNHOUT
(vervolg van De Brabantse Leeuw 1986, 173-192; slot)

J. van Gils, Doelenstraat 68, 5081 CM Hilvarenbeek

225. DYMPHNA VAN OUDENHOVEN[168]
Dochter van Thomas van Oudenhoven, nicht van begijn Anna de Wit, geprofest 23.9.1668, overleden te Turnhout 10.9.1686.
Om haar zaken te Wintelre en elders waar te nemen, machtigt zij in 1677 haar broer Hendrick van Oudenhoven, wonende te Vessem, in 1678 Johannes Albors, procureur te Eersel.
Voor de hofmeesteres verklaart zij in dat jaar, dat begijn Jasparina van den Bekant zich misdragen heeft, door zich in herberg Schuttershof tegoed te doen aan een pint Diesters bier.
226. MARIA BRIGITTA VAN OUDENHOVEN
Zuster van begijn Cornelia Josepha van Oudenhoven, geprofest 26.9.1717, overleden te Turnhout 4.6.1728.
227. ADRIANA VAN DER OUDERAA
Geboren te Roosendaal 9.7.1816, dochter van Andreas van der Ouderaa en Anna van Heyst, geprofest 18.6.1850, overleden te Turnhout 31.10.1886 en aldaar begraven 3.11.1886 'begginagie superiorissa'. Zij werd 24.3.1871 gekozen tot overste van het begijnhof.
228. ANNA VAN DER OUDERAA
Gedoopt te Roosendaal 7.2.1719, dochter van Petrus van der Ouderaa en Maria de Wolf, tante van de begijnen Van der Riet, geprofest 31.5.1739, overleden te Turnhout 25.11.1797 en aldaar begraven 28.11.1797, 'jubilaria'.
229. MARIA VAN DER OUDERAA
Gedoopt te Roosendaal 19.2.1797, dochter van Andreas van der Ouderaa en Anna van Heyst, zuster van Adriana van der Ouderaa.
Zij werd 4.7.1831 geprofest, overleed te Turnhout 10.3.1871 en werd 13 maart d.o.v. begraven. Zij was grootmeesteres.
230. ANNA DYMPHNA PEIJNEN
Geboren te Woensdrecht als dochter van Matheus Peijnen en Cornelia de Grouw. Zij was weduwe van Petrus Woumans, toen zij 16.5.1779 werd geprofest. Zij overleed 65 jaar oud op het begijnhof 8.4.1808 (volgens de B.S. van Turnhout 9.4.1808). Haar beroep was naaister.
231. ANGELINA PELKMANS
Geboren te Chaam 5.11.1856, geprofest 23.9.1879, overleden te Turnhout 5.12.1890, aldaar begraven 9.12.1890. Haar ouders waren Willem Pelkmans en Antonia Brouwers.
232. ANNA VAN PELT[169]
Geboren te Tilburg als dochter van Goyaert Peter Broeckmans alias Van Pelt en Deliana Jan Jan Beris van Oerle in 't Swart Peerd.
Haar professiedatum werd niet gevonden. Als begijn te Turnhout testeert zij in 1669 voor de schepenen van Tilburg, aldaar ziek in bed liggende ten huize van de weduwe van haar broer aan den Heuvel.
In dit testament noemt zij zichzelf Anna Goyaert Broeckmans diemen noemt Van Pelt.
Als joffrouw Johanna van Pelt machtigt zij in 1694 haar zwager Cornelis Sprangers om in haar naam de achterstallige intrest te vorderen van een kapitaal groot 1200 gulden, staande ten laste van 'de gemeijnte van Venloon op 't Sandt'.
Waarschijnlijk is zij als Jenneke van Pelt 2.7.1696 te Turnhout overleden.
233. EMERENTIA PICK
Ex Oss, 26 jaar oud geprofest 20.9.1761, overleden te Turnhout 9 8bris 1814. Haar ouders waren Andreas Pick en Maria de Beyl.
234. ELISABETH PIJNAPPEL[170]
Geprofest 18.5.1647, overleden te Turnhout 14.3.1710.
In 1688 machtigt zij een koopman te 's-Hertogenbosch tot verkoop van een rente van 10 gulden per jaar 'ter capitaele van 200 gulden staende op het huijs genaemt de Jaeger op 't Hintemereijnde aldaer tot laste van borger Herman van Wiecghem'.
Sr. Matthijs Saren, burger te 's-Hertogenbosch, geeft zij in 1709 opdracht de achterstallige rente te vorderen van een kapitaal van 800 gulden 'haer competerende als tochteresse volgens testament van Margaritha van Emmickhoven, sijnde deselve

rente behypothecqueert geweest op sekere huijsinge tot 's-Hertogenbossche, genaempt den IJseren Man'.

235. ANNA MARIA PIJSEN

'Ex Halteren', 25 jaar oud geprofest 11 7bris 1786. Mogelijk is hier de plaats Halsteren bedoeld. Verdere gegevens ontbreken.

236. CECILIA DU PONT[171]

Geboren te Tilburg, dochter van Arnold du Pon en Anna Maria Hoecx in 'de oude drie Swanen' aan den Heuvel, geprofest 10.9.1719, overleden te Turnhout 12.8.1729.

Tot beheer van goederen onder Tilburg en Goirle machtigt zij in 1725 sr. Johan Tabbers, inwoner van Tilburg, procureur aldaar. Aan voornoemde Tabbers verkoopt zij in 1727 voor 500 gulden 'haer volle gedeelte in sekere thienden, gegeven wordende *tot Goirle, vrij ende commerloos, behalve de jaerlijckse betaling van 35 à 36 stuijvers* aen de H. Geest armen tot Oosterwijck ende 3 vaten rogge aen de H. Geest armen van Goirle'.

De erfgenamen van Cecilia du Pon zijn haar nichten Cornelia en Anna Maria van den Hoeck, dochters van Jan van den Hoeck en Aldegunda du Pon.

237. HELENA PRINCEN[172]

Geprofest 17.5.1711, overleden te Turnhout 4.3.1742. Zij geeft in 1713 volmacht aan haar zwager Paulus Sporenbergh, koopman en burgemeester te Eindhoven, gehuwd met Johanna Princen, 'te interveniëren ende staen onder soodanighe splitssinge, scheijdinge ende deijlinge van sekere hoeve, landerijen ende erffen, gelegen in de heerlijckheijt Aelst in de Maijerije van 's Bosch, genaempt de Colenhoeve, haer competerende voor 1/8 deel ende aenbestorven bij doode van wijlen haer vader.'

238. IDA VAN DE PUTH[173]

Ex Tilburg, dochter van Henrick Damen van de Puth, geprofest als Ida Hendricx 23.9.1640 *en overleden te Turnhout* 19.1.1678.

De erfgenamen van Ida en Maria Henricx Damen van de Puth, begijnen te Turnhout, verkopen in 1678 een huis te Tilburg aan het Nieuwland aan Jan Jacob Bonenbergh.

239. MAEIJKEN VAN DE PUTH

Afkomstig van Tilburg, dochter van Henrick Damen van de Puth en zuster van begijn Ida van de Puth.

Verdere gegevens zijn onbekend. Zij zal geprofest zijn als Maria Henrickx of Maria Damen, maar in de 17e eeuw wonen meer begijnen met die naam op het Turnhoutse begijnhof.

240. JENNEKE RAIJMAECKERS[174]

Geboren te Tilburg, dochter van Lenaert Adriaen Lenaert Raijmackers en Eva Gerit Adriaen van Spaendoncq, geprofest 9.5.1632, overleden te Turnhout in 1684. Haar vader woonde te Tilburg in 't Sweert aan de kerk.

241. MARIA ANNA RAMAKERS

Gedoopt te Gemert 9.4.1772, dochter van Joannes Ramaekers en Anna Vermeulen, geprofest 23.6.1806. Zij heeft later het begijnhof verlaten.

242. GEERTRUIJ VAN REUTH[175]

Geprofest als Geertruidis van Ruedt 18.5.1642, overleden te Turnhout 16.1.1662. Zij was een dochter van Adriaen van Reuth en geboortig van Baarle-Nassau.

Een week voor haar overlijden maakt zij haar testament, 'sieck te bedde liggende'. Voor haar zielerust moeten vier dertigsten worden gecelebreerd, voor ieder dertigste moet 9 gulden betaald worden. Zij wil twee dertigsten in de kerk van het begijnhof, een bij de Augustijnen te Herentals en een in het klooster van Korssendonk. Door de pastoor van het begijnhof wil zij een jaar lang herdacht worden in het zondagsgebed, verder fundeert zij een eeuwigdurend jaargetijde van twee gelezen missen voor haarzelf en de ziel van wijlen begijn Margrieta van Olmen, haar tante, in de kerk van het begijnhof. Aan deze kerk geeft zij hiervoor 30 rijns guldens en bovendien 8 gulden 'voor het broot ende de communiewijn'.

De begijnen Elisabeth Daniëlsdr. Buijcx, haar nicht, Dingentjen Bruyncx, Dingentjen Thielemans en Anneken Oomen krijgen een begijnendoek, haar nicht begijn Maeijken Nicolaessen een begijnenomdoek. De bij haar wonende begijn Judith van Os krijgt kwijtschelding van achterstallige huur en een begijnendoek.

De overige goederen vermaakt zij voor de helft aan de kinderen van wijlen Elisabeth van Reuth Adriaensdr. bij Heijliger Cornelis Willemsen. De andere helft is voor de kinderen van wijlen haar zuster Cornelia Adriaen van Reuth bij Adriaen van Hoeck de jonge, 'mits desen allen haere andere vrinden ende maegen vuijt haeren sterffhuijse wel expresselijck secluderende, om redenen haer daer toe moverende'.

Enige dagen later maakt zij een codicil waarin ze aan Judith van Os bovendien 'haere begijnenhuijck metten hoet' vermaakt en aan haar vader Adriaen Adriaenssen van Reuth, gehuwd met Machieltjen Willemsen 'haerder testatrice slaep ofte spennenbanck staende inde caemere daer inne testatrice sieck is liggende met haerder bedde ende hoofpeulincq'.

243. CORNELIA VAN RIEL[176]

Gedoopt te Breda (Brugstraat) 20.2.1690, dochter van Jan van Riel en Anna van Gulick, geprofest 12.5.1709, overleden te Turnhout 26.3.1763, 'jubilaria'. Cornelia van Riel en haar moeder Anna van Gulick, weduwe van Jan van Riel en bij haar dochter wonende op het begijnhof, verklaren in 1753 zeer wel bekend te zijn met het feit dat hun zoon en broer, militair Simon van Riel, f 227.16.- schuldig is aan sr. Willem Sweens, koopman te Breda, 'wegens geleverde tabacq, caffé en thé'. Zij stellen zich borg voor de betaling.

Anna van Gulick machtigt in dat jaar haar zoon Gerard en dochter Cornelia om te compareren in 't Haagsken bij Breda en aldaar de Bredase burger sr. Govaert Maes te vesten in een hoeve, groot 3 gemeten, gestaan en gelegen in de Meirstraat op de Leurse pad.

Op het begijnhof te Turnhout ratificeert Anna van Gulick haar testament en voegt hieraan toe begraven te willen worden op het kerkhof van het begijnhof met 25 missen van requiem en een dertigste, 'latende de directie aen haeren dochter, begijn Cornelia van Riel'. De minderbroeders geeft zij een viertel koren in gebakken brood.

244. ANNA CATHARINA VAN DER RIET

Gedoopt te Roosendaal 18.4.1765, dochter van Christiaan van der Riet en Catharina van der Ouderaa. Zij werd 11 7bris 1809 geprofest. Zij overleed te Roosendaal, zonder beroep, wonende aldaar, 12.8.1828.

245. PETRONELLA VAN DER RIET

Gedoopt te Roosendaal als Petronella Anna 23.8.1749, dochter van Christiaan van der Riet en Catharina van der Ouderaa, geprofest 21.9.1777, overleden te Turnhout 31.1.1827 en aldaar begraven 3.2.1827.

246. ELISABETH VAN RIETHOVEN[177]

Geprofest 7.8.1689, overleden te Turnhout 11.8.1746. Zij stelt zich borg in 1724 voor haar broer Augustinus van Riethoven, als deze 103 gulden leent van Johan Boterschot te Etten.

Haar eerste wilsbeschikking dateert uit 1727. Zij wil begraven worden in de kerk met 50 pond waslicht, drie broden aan de gemeente en twee viertelen koren voor de armen. Voor een bedrag van 50 gulden moeten missen van requiem worden opgedragen. Aan haar zuster, 'nonneke Claris tot Hoogstraeten' vermaakt zij 40 gulden. De resterende goederen, o.a. gelegen onder Etten, vermaakt zij voor de helft aan haar boer Cornelis van Riethoven. De wederhelft is voor haar nicht Anna Maria van Riethoven. Een nieuw testament maakt zij in 1739. Hierin bepaalt zij dat er 300 missen van requiem moeten worden gecelebreerd. Aan begijn Adriana Seldeslagh te Herentals vermaakt ze twee schilderijen, het ene voorstellende O.L.V., het andere 'de passie Ons Heren'.

Haar universele erfgenaam wordt haar broer Cornelis van Riethoven of bij diens overlijden zijn zoon Hendrik. Bij advocaat Montens te Breda deponeert zij vast 70 gulden Hollands, die gebruikt moeten worden om bij het overlijden van Cornelis van Riethoven de begrafeniskosten te betalen.

Haar financiële positie is in 1746 blijkbaar zo verslechterd, dat zij genoodzaakt is een nieuw testament te maken. Bij haar begrafenis moeten nu aan de volgende voorwaarden voldaan worden: de O.L.V.-klok moet worden geluid, in de kerk zal 25 pond waslicht branden, de begijnen krijgen ieder drie wittebroden, onder de armen moet 100 gulden verdeeld worden en de minderbroeders krijgen 2 viertelen koren. Bovendien moet aan de poort nog een viertel koren uitgereikt worden aan de armen. Voor haar zielerust reseveert zij een bedrag van 100 gulden, waarvan twee dertigsten en een aantal missen van requiem moeten worden gecelebreerd. Haar meid krijgt 25 gulden, haar kleding is voor Adriana Seldeslagh en Maria Antonissen.

Van de opbrengst van haar 'wijnige overschietende goederen' fundeert zij in de kerk van het begijnhof een eeuwigdurend jaargetijde, bestaande uit twee gelezen missen, een op haar sterfdag en een op Maria Magdalenadag.

247. CATHARINA MARIA VAN RIJCKEVORSEL[178]

Dochter van Augustinus van Rijckevorsel en Maria Adriana van Kessel, geboren te 's-Bosch, geprofest 26.8.1742, overleden te Turnhout 5.5.1789 en aldaar

begraven 7.5.1789.
Zij werd driemaal gekozen tot grootmeesteres, wat haar het recht gaf de titel 'keijserinne' te dragen.
Thomas van Rijckevorsel, geboren te 's-Bosch en doctor in de medicijnen te Breda, verkoop aan haar in 1750 aan kapitaal van 300 gulden, staande ten laste van Anthoni de Roover en Catharina Janssens.
Bij testament geeft Catharina 12 gulden aan de kerk voor de begrafenis op het kerkhof van het begijnhof. Voor haar zielerust moeten 500 missen van requiem worden gecelebreerd en twee dertigsten. Bij haar uitvaart moet 80 pond waslicht branden in de kerk, aan de armen moet 50 gulden worden uitgereikt en aan de zes lijkdraagsters *'ider eenen schellinck met een pint wijn en eenen koeck'. Haar zilveren snuifdoos* is voor begijn Margaretha Diels, aan begijn Theresia van der Borst vermaakt zij de intrest van een geldlening en haar beste rok en overrok, aan haar dienstmeid 200 gulden, de openstaande huur en een bed. Van de resterende goederen is haar broer Jan van Rijckevorsel de erfgenaam.
Haar moeder, Maria Adriana van Kessel, woont ook op het begijnhof en is daar 25.8.1763 overleden. In 1751 wordt zij wonende aldaar vermeld als erfgename Josina van Kessel, begijn te Lier. Bij testament bepaalt zij begraven te willen worden in de kerk van het begijnhof onder gelui van de grote klok. Haar dochter moet 50 gulden uitreiken aan de armen en voor de zielerust van haar moeder een dertigste en 400 missen van requiem laten celebreren. Joffrouw Catharina Maria van Rijckevorsel erft van haar moeder het recht op haar huis binnen het begijnhof, de inboedel en een rente van 950 gulden kapitaal. Haar zoon Johannes van Rijckevorsel erft vooraf al haar juwelen, kleding en kanten. De resterende goederen moeten egaal gepart worden tussen haar zoon en dochter.
248. ANNA GERTRUDIS ROBERT[179]
Zij werd gedoopt te Turnhout 2.11.1733, werd tweemaal gekozen tot overste en overleed aldaar 17.6.1802. Zij was een dochter van Joannes Baptist Robert, koopman en kerkmeester te Turnhout en Elisabeth van Tuerenhout.
Elisabeth van Tuerenhout werd 15.7.1705 te Oisterwijk gedoopt als dochter van Barthelomeus van Tuerenhout en Gertrudis Ermers, die 21.11.1702 te Tilburg huwden. Begijn Maria Lemnius was een tante van Gertrudis Ermers.
Een zuster van begijn Anna Gertrudis Robert was Clara Maria Robert. Zij werd de grootmoeder van Henrica Maria Elisabeth de la Geneste, stichteres van het blindeninstituut St. Henricus te Grave.
249. ANNA CATHARINA VAN ROOY
Gedoopt te Roosendaal 23.4.1775, dochter van Joannes van Roij en Catharina Jongenelen, geprofest 13 8bris 1794, overleden te Turnhout 21.6.1860 en aldaar begraven 23.6.1860.
250. BARBARA DE ROY[180]
Geboren te Alphen, dochter van stadhouder Charles de Roy en Dingen Ruelens, nicht van begijn Elisabeth de Roy.
Joffrouw Barbara de Roy approbeert in 1667 de verkoop van een perceel erf, groot 75 roeden 'gelegen tot Tilborch omtrent den Heuvel op de Kruysstraet, genaempt den Qualsterboom' door haar broer sr. Huijbrecht de Roy en haar zwager sr. Henricus van Asten. Dit perceel grond was afkomstig van wijlen haar vader sr. Charles de Roy.
Barbara werd 3.5.1654 geprofest en overleed te Turnhout 19.2.1689.
251. CORNELIA DE ROY[181]
Gedoopt te Tilburg 27.1.1627, geprofest 11.5.1647, overleden te Turnhout 11.3.1694 en aldaar volgens haar testament begraven 'onder haren sarck die sij aldaer is hebbende'. Volgens de grafsteen in de kerk van het begijnhof is zij begraven bij haar tante Elisabeth de Roy. Op deze steen staat namelijk het volgende opschrift:

D.O.M.
SEPULTURE VAN JOVFFROV
ELISABETH DE ROY MEESTERS(E)
ENDE JUBILARIS VAN DESEN
HOVE OVT 71 IAREN STERFT
DEN 18 NOVEMBER A 1664
EN JOVFF CORNELIA DE ROY
HARE NICHTE OOCK BEGYNTK(EN)
VAN DESEN HOVE.

De ouders van Cornelia de Roy waren Herman Jan de Roy, baccalaureus in de rech-

ten, secretaris van Tilburg en Goirle (1602-1620), schout (1620-1650), notaris (1616-1638), en Maria van Heyst.
Begijn Cornelia de Roy en haar te Turnhout wonende zuster Elisabeth de Roy, echtgenote van advocaat mr. Jan Mallants, machtigen als medeërfgenamen van Maria de Roy, weduwe van drossaard Gerardi, hun broer Charles de Roy tot verkoop van drie percelen land te Tilburg 'gelegen tot Broeckhoven aen de Qualsterboom ende aende Bysteren'.
Zij maakt haar laatste wilsbeschikking in 1674. Een bedrag van 100 gulden geeft zij aan de kerk van het begijnhof voor een eeuwig gezongen jaargetijde. Dit bedrag moet worden uitgezet tegen 4% en van de rente krijgt de pastoor jaarlijks 25 stuivers, de scholieren krijgen 25 stuivers en de kerk krijgt 30 stuivers.
Terstond na haar overlijden moeten 1000 missen van requiem worden gecelebreerd, 500 bij de paters Augustijnen te Herentals, 100 door Norbertus Hermans, pastoor te Heusden, 100 door de minderbroeders te Turnhout, 30 door de pastoor van het begijnhof, 30 door de kapelaan van het begijnhof, 100 door Joannes de Roy, religieus van het convent te Tongerlo, 100 door priester Anthonius de Roy en de rest 'daer 't de executeuren sal goeddunckeń'. Voor iedere mis moeten 6 stuivers betaald worden. Haar uitvaart moet betaald worden uit de opbrengst van haar meubilair, dat direct na de begrafenis verkocht moet worden.
Aan iedere begijn geeft zij twee wittebroden van een stuiver, aan de armen van Turnhout drie viertelen rogge.
Dan volgen een aantal kleine legaten: 50 gulden aan het St. Anna-altaar 'tot ciraet', 25 gulden aan het St. Elisabethgasthuis te Turnhout, een rente van vijf gulden per jaar aan Jenneke, weduwe van Stephanus Solemne ten laste van Jan Cornelis te Ravels, drie viertelen rogge en haar zondagse over- en onderrok aan begijn Anneken Eeltkens, Adriaentje van Andel twee van haar beste onderrokken, Dymphna Tielemans haar beste onderrok, begijn Margriet Kerckhoven een schilderij, voorstellende Maria Magdalena, meesteres Cecilia Mallants een zilveren lepel en twee pattacons, begijn Barbara de Roy een zilveren lepel, juffrouw Cornelia de Roy, gehuwd met sr. Van Heyst, haar zilveren zoutvat, Elisabeth Carelsdr. de Roy haar zilveren mosterdpot en haar zuster Elisabeth de Roy, huisvrouw van de heer Mallants, 'seker schilderije affbeldende d'affdoeninghe van onsen saligmaker ende haer portrait'.
Verder zijn haar universele erfgenamen de drie zonen en de dochter van wijlen haar broer, advocaat Christiaen de Roy baccelier in de rechten, de zoon en de twee dochters van wijlen haar zuster Engeltjen de Roy, haar zuster Elisabeth de Roy, haar broer Huijbert de Roy, licentiaat in de rechten, haar broer Adrianus de Roy, licentiaat in de rechten, en haar broer Carel de Roy, ook licentiaat in de rechten en advocaat te Tilburg. 'Alsoo in sesse egale gelijcke portien'.

252. DELIANA DE ROY[182]

Gedoopt te Tilburg 13.6.1625, dochter van Aert Herman Aerts (de Roy) en Jenneke Jan Jan Daniëls van Beurden, geprofest als Deliana Aerts 1.9.1647, overleden te Turnhout als Deliken Heerden de Roy 5.12.1693.
Deliana Aerts en haar zuster, begijn Jenneke Aerts, testeren in 1676. Zij willen voor hun zielerust negen dertigsten of 270 missen 'cort na hunlieden overlijden'. Aan de arme begijnen geven zij ieder 6 lopen rogge, aan het hoogaltaar en de altaren van O.L.V. en St. Anna ieder 6 gulden.
De langstlevende is universeel erfgename, maar moet wel 25 gulden uitkeren aan de infirmerie.
Na de dood van beiden moeten hun goederen gedeeld worden tussen hun zusters Margriet en Anneken Aerts of hun kinderen 'naer lantrechte van Tilborch ende Meijerij van Shertogenbossche, soo dat de naeste in bloede altijd comt inde plaetse van de overledene'.
In 1682 akkorderen de begijnen Jenneke en Deliana Aert Hermans met Govaert van de Ven uit Tilburg.

253. ELISABETH DE ROY[183]

Zij werd geboren te Tilburg in 1593, geprofest 22.7.1612, grootmeesteres, overleden te Turnhout 18.11.1664.
Haar ouders waren Jan de Roy, secretaris van Tilburg en Goirle (1581-1602), schout (1602-1621), rentmeester van de heren Van Grobbendonck, en Angela Spijckers. Haar vader hertrouwde later Elisabeth Eeltjens, weduwe van schoolmeester Hendrik Gerrit Borchmans, dochter van Gerrit Eeltjens en Aleijd Cornelis Spapen. Zij was een tante

van de begijnen Barbara en Cornelia de Roy.
Haar eerste testament, gemaakt voor notaris Michiel Loijcx te Lille d.d. 13.10.1662, herriep zij bij haar nieuwe wilsbeschikking in november 1663. Zij wil begraven worden in de kerk van het begijnhof 'bij de joffrouwen haeren mede meesteressen alwaer sij 't haerder memorie begheert geleght te worden eenen taemelijcken sarcksteen met sijne behoorlijcke superscriptie'. Na de uitvaart wil zij 'eene taemelijcke respectieve offte maeltijt voor de vrinden, waer onder sij oock begheert geroepen ende gebeden te worden de heeren magistraet deser vrijheijt Turnhout'.
Tot troost van de armen moeten vier viertelen rogge in gebakken brood aan de poort worden uitgereikt, de minderbroeders krijgen drie viertelen koren, de begijnen ieder twee witebroden.
Aan de minderbroeders moet 30 rijns gulden gegeven worden, waarvoor zij 100 missen van requiem moeten celebreren. Bovendien moeten er zeven dertigsten worden opgedragen, een in de begijnhofkerk, drie bij de minderbroeders en drie bij de Augustijnen te Herentals, voor elk dertigste moet 9 rijns gulden betaald worden.
Voor een eeuwigdurend gezongen jaargetijde moet 100 gulden worden vastgezet in onroerende goederen, bovendien fundeert zij met een bedrag van 60 gulden een jaarlijkse gezongen mis ter ere van St. Jozef 'tot inder eeuwicheijt' en met een bedrag van 25 gulden een mis ter ere van St. Elisabeth.
Voor de bouw van de nieuwe kerk op het begijnhof geeft zij 800 gulden.
»Zij vervolgt haar testament met een groot aantal legaten; haar bedden, houtijzer en aardewerk en het linnengoed aan haar nichten Cornelia en Barbara de Roy, die deze goederen eerlijk moeten verdelen en bij geschillen de hulp moeten inroepen van de grootmeesteres. Cornelia en Barbara krijgen ieder een zilveren kroes en een zilveren lepel. Cornelia de Roy krijgt bovendien al haar hout en turf, Barbara de Roy haar beste kapruin.
De armen in de infirmerie haar beste zilveren kroes, de infirmerie 100 gulden en 'een hooghe hertten houten schappraaijken als staende is neffens de schouwe in haer keucken, eerst te aenveerden na doode van de lanx levende haerder voornoemde nichten'.
Begijn Anna van Loon twee zilveren lepels, haar beste rok en 'haeren hollantschen baeijen voorschoijt', haar nicht begijn Maria van den Heuvel een zilveren lepel, begijn Anneken Eeltkiens een baaien voorschoot, haar zondagse overrok en twee begijnendoeken, Maria van de Plas ook een begijnendoek.
Verder een begijnendoek aan Anneken Cornelissen van Miert, vrouwe in de infirmerie, de begijnen Elisabeth Mattheeuwsen, Catharina Geertsmans en Jenneke van Dijck en aan Maeijken Hermans, vrouw van de hoevenaar van de infirmerie. De pastoor van het begijnhof 18 gulden of drie zilveren lepels.
De prelaten aan haar familie zijn: twee begijnendoeken aan de twee dochters van schout Proost en twee aan de dochter van Franchoijs van Weerden, drie doeken aan de dochter van drossaard Couwegem te Geel, haar nicht.
Aan Guiliaem Proost, zoon van schout Proost en Angelina van Asten, van wie zij vrompeet is, haar beste tafellaken en een half dozijn servetten, zijn moeder, Angelina van Asten, erft een omdoek en een zilveren kroeske, haar nicht Catharina Lemmens, huisvrouw van Franchoijs van Weerden, een omdoek en haar zilveren zoutvat, haar neef Matthijs de Cannart 12 gulden, Angelina en Elisabeth Lemmens, nonnen in het Clarissenklooster respectievelijk te Boxtel en te Antwerpen, ieder 25 gulden.
Aan juffrouw Elisabeth de Roy, huisvrouw van advocaat Joan Mallans, haar nicht, vermaakt zij een omdoek en een zilveren lepel, aan haar man 'voor eene vrindelijcke gedencknisse' 25 guldens eens 'tot vier silveren lepels off ander service'.
Lucretia de Roy, religieuse in het klooster ter Cameren bij Brussel, krijgt een lijfrente van 5 rijns guldens per jaar, uit te keren door haar erfgenaam Joannes van de Zande.
De resterende goederen moeten gepart worden in acht gelijke delen;
1/8 aan Johanna de Roy, weduwe van Adriaen Coomans, in leven schout te Oisterwijk, alleen in tocht en na haar overlijden erfelijk 1/2 aan de kinderen van haar neef Christiaen de Roy, licentiaat in de rechten en gewezen secretaris van de stad Breda, 1/4 aan juffrouw Engelina de Roy wijlen Huijbrechtsdr, gehuwd met sr. Jacobus van Asten, gewezen secretaris te Gilze, en het resterende 1/4 deel voor de helft aan Guilliaem, zoon van Guilliaem Proost, en voor de andere helft aan Joanna Maria van Couwegom, dochter van drossaard Couwegom te Geel en juffrouw Catharina de Roy.
1/8 aan sr. Chaerel de Roy, stadhouder te Alphen.
1/8 aan juffrouw Agnes de Roy, weduwe wijlen sr. Adriaen van Asten te Baarle, 'ende

na haer doot moet sij dit overmaeken aen haer kinderen ende boven dese aen Agnes haere sustere 400 gulden eens als over enige jaeren aen deselve geleent heeft ende een perceel zaaijlant'.
1/8 in tocht aan juffrouw Maria de Roy, weduwe van de heer Gerardi, in leven drossaard van Heeze en Leende, het erfrecht is voor de kinderen van Adriaen van Asten en Agnes de Roy.
1/8 aan de kinderen zaliger de heer Herman de Roy, in leven schout van Tilburg en Goirle.
1/8 aan de kinderen van zaliger Huijbrecht de Roy, in leven secretaris te Etten.
1/8 aan de kinderen wijlen juffrouw Deliana de Roy, gehuwd met de heer Rochus Lemmens, in leven rentmeester te Boxtel.
1/8 aan juffrouw Angelina de Roy, gehuwd met sr. Jan van de Zande te Tilburg.
Executeurs-testamentair zijn de hofmeesteres, haar broer Charles de Roy, die hiervoor 100 gulden ontvangt, welke gevonden moeten worden in het erfdeel van Angelina de Roy, en sr. Guilliaem Proost, schout te Kinschot, die ook 100 gulden krijgt.
'Sieckelijck te bedde' ratificeert zij haar testament in 1664, enkele weken voor haar overlijden. In dit codicil volgen opnieuw een aantal kleine legaten: aan Adriana de Veth, begijn te Herentals, zes van haar grove hemden, een half dozijn servetten, twee paar slaaplakens en 'haeren gevoerderden swerckendaegschen rock', begijn Johanna Cuylen een van haar beste begijnendoeken, juffrouw Maria Lemmens Rochusdr. zes begijnendoeken, de dochter van Franchoijs van Weerden en Catharina Lemmens ook zes begijnendoeken, de oudste dochter van mijnheer Beijnaerts, gewezen drossaard van Boxtel, zes begijnendoeken, een schilderijtje en 'een tenne lampeth mette schotel'.
Aan haar nicht begijn Barbara de Roy een boek, haar nicht begijn Cornelia de Roy het grootste van haar vierkante tafellakens en een boek genaamd de legenden van alle heiligen 'welcke boeck na haere doot moet komen op de outste van haere nichte in den begijnhove'.
Aan sr. Joannes de Roy, gehuwd met Catharina Lemnius, de rente van 80 gulden, haar competerende te Heukelom bij Oisterwijk op Wouter Colen, een tafellaken, een dozijn servetten 'met ronde blommekens', drie handdoeken en een paar lakens, juffrouw Elisabeth de Roy, huisvrouw van Joan Mallans, een dozijn servetten en een vierkant tafellaken, juffrouw Engelina van Asten, weduwe van sr. Guilliaem Proost, het bedrag van 100 gulden dat Proost zou erven als executeur-testamentair, een dozijn servetten, een vierkant tafellaken en twee handdoeken, juffrouw Maria van Asten, gehuwd met sr. Guilliaem van Duysel te Weelde, een half dozijn servetten en een paar lakens, de infirmerie een paar lakens en Agnes de Roy, in plaats van de tocht, het erfelijk bezit van een akker, groot 14 lopen en 14 roeden.
Het bedrag van 800 gulden, dat zij vermaakt had aan de kerk van het begijnhof, wordt 600 gulden, 100 gulden geeft zij tot verbetering van de fundatie der missen op de vier hoogtijdagen en 100 gulden tot verbetering van de fundatie der scholieren in de kerk van het begijnhof.
Ten slotte bepaalt zij dat het erfdeel van Maria de Roy na haar dood gepart moet worden in gelijke delen tussen Johanna de Roy, weduwe van Adriaan Coomans, sr. Charles de Roy, Agnes de Roy, weduwe van Adriaen van Asten, de kinderen van wijlen Herman de Roy, de kinderen van wijlen Huybrechts de Roy, de kinderen van Rochus Lemmens en Angelina de Roy, huisvrouw van Jan van de Zande.

254. JENNEKE DE ROY[184]

Gedoopt te Tilburg 13.12.1622, dochter van Aert Herman Aerts 'die mets eenich accident aen sijne tonge niet wel spreecken konde' en Jenneke Jan Jan Daniëls van Beurden, zuster van begijn Deliana de Roy, geprofest 1.9.1647 en overleden te Turnhout 4.10.1708.

255. MARIA DE ROY[185]

Gedoopt te Tilburg 28.7.1647 dochter van Wouter Herman Aert de Roy en Adriaentken Jan Peters van de Ven, geprofest 3.6.1669.
Zij woont op het begijnhof samen met haar halfzuster Maria de Roy, haar sterfdatum kan daarom niet precies worden vastgesteld. Volgens het overlijdensregister sterft 18.2.1676 en 17.12.1683 een Maria de Roy.
Volgens haar testament wil zij begraven worden in de kerk en moeten er voor haar zielerust 333 missen van requiem worden gecelebreerd. Aan de kerk geeft zij 18 gulden 'tot ciraet', aan de armen van Turnhout twee viertelen koren. Universeel erfgename is haar zuster Maria de Roy, dochter van Wouter Hermans, 'in sijnen tweeden

houwelijck verweckt aen Johanna van den Nieuwenhuijsen'.
256. MARIA DE ROY
Geprofest 7.6.1671, dochter van Wouter Hermans de Roy uit Tilburg en zijn tweede, uit Hilvarenbeek afkomstige vrouw, Jenneke Peeter Barthelomeus van den Nieuwenhuijsen.
257. PETRONELLA VAN SAMBEEK
Ex Helmond, 24 jaar oud geprofest 31.5.1778, overleden te Turnhout 19.4.1796, begraven aldaar 21.4.1796.
258. MARIA VAN SCHAICK[186]
Geprofest 16.5.1706, overleden te Turnhout 1.4.1749. In 1729 machtigt zij sr. Gijsbrecht van den Boogaert, inwoner van Oss, om aldaar een perceel land te verkopen.
259. ALDEGUNDA SCHUERMANS[187]
Geprofest 10.10.1683, overleden te Turnhout 8.9.1726, 'jubilaria'.
Zij verkoopt in 1713 aan Geerit Jan Aertse te Oss de helft van een wei- of broekland onder de jurisdictie van Oss.
260. MARIA SCHUERMANS
Nicht van de begijnen van Geimert, geprofest 8.6.1755, overleden te Gestel bij Eindhoven 18.11.1816 en aldaar 20.11.1816 begraven.
261. CATHARINA SEGERS[188]
Geboren te Tilburg als dochter van Peeter Segers en Ida Anthonis Alewijns.
Bij de verkoop van land te Tilburg in 1672 wordt zij begijn te Turnhout genoemd. Haar naam komt echter niet voor in het professieboek en ook niet in het overlijdensregister. Mogelijk woonde zij te Turnhout als geestelijke dochter.
262. CATHARINA SIJNEN[189]
Gedoopt te Heeze 24.3.1688, geprofest 23.9.1714, tweemaal gekozen tot grootmeesteres, overleden te Turnhout 23.1.1766, 'jubilaria'. Haar ouders waren Godefridus Sijnen en Helena Hessius.
Over de familie van Catharina Sijnen worden we zeer goed ingelicht door een, te Turnhout opgemaakte, 'boom genealogicq van Anna Lucas, die halve suster ende erfgenaeme is geweest van joffrouw Joanna van Santvoort, fondatrice van boersen voor notaris Verdonck tot Antwerpen dato 26.2.1682'.
Anna Lucas x Martinus Sijnen.
Hun kinderen waren;
1. heer Justus, kanunnik te Antwerpen.
2. Maria, religieuse te Ommel.
3. Adriana, geestelijke dochter.
4. Joanna x Daniël Busschop te Antwerpen St. Jacob.
   Hun kinderen waren;
   a. Catharina Josepha.
   b. Joannes Michaël, priester.
   c. Johanna Maria, begijn.
   d. Daniël Justus, kanunnik.
   e. Joannes Baltasar met twee dochters Joanna Maria en Catharina Josepha.
5. Godefridus x Helena Hessius te Heeze, xx Maria Faessen.
   Hun kinderen waren;
   a. Anna Elisabeth x Jan Delen.
   b. Catharina, begijn.
   c. Adriana.
   d. Johanna Maria.
   e. Judocus.
   f. Helena x Peeter Lutsenborgh. Zij was het enige kind uit het tweede huwelijk.
6. Antonetta, religieuse te Petersbeeck.
7. Rudolphus, jong overleden zonder oir.
8. Birgitta, geestelijke dochter.

Hofmeesteres Catharina Sijnen en andere erfgenamen van juffrouw Birgitta Sijnen, die erfgename was van juffrouw Maria van Santfoort, verkopen in 1737 een kapitaal van 100 gulden, zijnde het restant van 2000 gulden ten laste van de gemeente Tongelre, aan Jan Delen, gehuwd met Anna Sijnen en de kinderen van wijlen Peter van Litsenborgh en Helena Sijnen.
De begijnen Catharina Sijnen en Johanna Maria Busschop verklaren in 1748 dat de collatie van twee fundaties van ieder 1000 gulden door het overlijden van priester

Johannes Michaël Busschop te Antwerpen op hen vervallen is.
Dit collatierecht ontlenen de begijnen Sijnen en Busschop aan het feit dat de fundaties afkomstig zijn van wijlen Joanna van Santvoort, geestelijke dochter te Antwerpen, halfzuster van Anna Lucas, hun grootmoeder.
Haar eerste testament maakt Catharina Sijnen in 1727. Zij wil begraven worden in de kerk met 42 pond waslicht. Voor haar zielerust wil zij 150 missen van requiem, waarin begrepen drie dertigsten te celebreren door de pastoor of onderpastoor van het begijnhof. Twee dertigsten moeten worden opgedragen door de pastoor te Heeze en 50 missen van requiem door kanunnik Busschop te Turnhout. Aan de armen van Heeze geeft zij 100 gulden, aan die van het begijnhof 50 gulden, aan de nonnen te Ommel 40 pattacons.
Begijn Haenegraeff krijgt haar huik, haar nicht Helena Delen 25 gulden en een zilveren vork en lepel, Adrianus Judocus Delen, van wie zij peettante is, haar zilveren snuifdoos en haar petekind Anna Catharina van Lutsenborgh een zilveren lepel en vork.
Aan de kinderen van haar zuster Anna Sijnen vermaakt zij 1500 gulden, de tocht van dit bedrag is voor hun moeder 'tot ieder kind gekomen is tot geestelijcke off wereldlijcke staet, daeronder oock begrepen de begijnen ende quesels'.
De eerste twee kinderen van haar andere zusters die tot een geestelijke staat komen krijgen ieder 500 gulden.
De resterende goederen zijn voor haar erfgenamen ab intestato.
Hofmeesteres Catharina Sijnen doet dit testament in 1750 teniet en maakt dan een nieuwe wilsbeschikking. Zij wil begraven worden in de kerk met 70 pond waslicht namelijk 10 kaarsen van 1 1/2 pond, waarvan 6 op het hoogaltaar, iedere heilige een kaars van een half pond, 3 pond kaarsen aan het O.L.V.-altaar, 3 pond kaarsen voor het altaar van St. Anna en vier kaarsen op haar graf bij het celebreren van de dertigsten. Voor haar zielrust geeft zij aan de kerk 100 gulden voor missen van requiem, inbegrepen twee dertigsten.
Bovendien fundeert zij met een bedrag van 300 gulden een eeuwig gezongen jaargetijde in de kerk van het begijnhof voor de lafenis van de zielen van haarzelf en haar familie. Van de rente van dit geld krijgt de pastoor jaarlijks 28 stuivers, iedere assistent 6 stuivers en de zangeressen 36 stuivers. Op haar graf moeten bij ieder jaargetijde 4 kaarsen branden.
Zij geeft 50 gulden aan de arme begijnen en 4 wittebroden aan de gemeente, 200 gulden aan de infirmerie en 50 gulden aan de armen van Heeze.
Martinus, Godefridus en Judocus Delen krijgen ieder 50 gulden en een zilveren vork en lepel, Wilhelmina Delen een zilveren vork en lepel en 150 gulden.
Een zilveren vork en lepel geeft zij ook aan Maria Catharina van Lutsenborgh en Johanna Maria Busschop.
Erfgenamen van de resterende goederen zijn, ieder voor de helft, de begijnen Anna Catharina en Johanna Maria Delen, haar nichten.
Bij codicil ratificeert zij dit testament in 1761. Hierbij doet ze wel teniet de giften aan de armen van Heeze en de arme begijnen en de legaten aan Martinus, Godefridus, Judocus en Wilhelmina Deelen. Aan de infirmerie geeft zij 50 gulden in plaats van 200, met een bedrag van 100 gulden fundeert zij een nieuw eeuwigdurend jaargetijde, bestaande uit twee gelezen missen.

263. ELISABETH SIMONS

Geboren te Chaam 30.12.1856, geprofest 13.6.1881, overleden te Turnhout 24.1.1924 en aldaar begraven 28.1.1924. Haar ouders waren Adrianus Simons en Cornelia Verdonck.

264. JACOBA SMEULDERS[190]

Afkomstig uit Valkenswaard, geprofest 8.9.1709, overleden te Turnhout 7.1.1728, stamde uit een familie van valkeniers.
Haar ouders waren Hendrick Smulders, meester-valkenier van de markgraaf van Ansbach, en Hendrina Hollen, die hertrouwde met Hendrick Daems, meester-valkenier van de hertog van Saksen-Gotha en later van de markgraaf van Ansbach.
In 1727 doet Jacoba Smeulders een donatie *inter vivos* 'uijt liefde en afectie''. Haar goederen 'onder den bodem van de heren Staeten van Holland' schenkt zij, ieder voor 1/4 deel, aan haar broer Francis, meester-valkenier van de markgraaf van Ansbach, haar zuster Catharina, gehuwd met Adam Daems, valkenier van landgraaf van Hessen-Kassel, haar halfbroer Hendrick Daems, valkenier van de markgraaf van Ansbach, en haar halfzuster Petronella Daems, gehuwd met Willem Cornoudus,

valkenier van de hertog van Lotharingen en de prins de Conti.

265. PETRONELLA SMEULDERS

Ex Westerhoven, 35 jaar oud geprofest 1.9.1788, overleden te Turnhout 4.10.1825 en aldaar begraven 7.10.1825.

266. *WILLEMIJNA SMOLDERS*[191]

Gedoopt te Tilburg 5.4.1639, dochter van Adriaen Denijs Henrick Smolders en Adriaentke Aert Jan Scheijven, overleden te Turnhout 22.4.1691.

Haar professiedatum werd niet gevonden. Zij was in ieder geval al begijn in 1672, toen zij te Turnhout haar broer Lambrecht Adriaen Smolders, inwoner van Tilburg, volmacht gaf tot verkoop van haar 1/3 deel 'in een huijsinge ende hovinghe tot Tilborch aen de Broeckstraete achter de pastorije aldaer, sijnde de voors. huijsinge onverdeijlt tusschen haer ende hare twee broeders aengekomen bij doode wijlen Adriaen Smolders ende Adriaentken Scheijven haere ouders'.

267. DIMPHNA SOFFAERTS[192]

Afkomstig uit Tilburg, dochter van Jan Baptist Soffaerts, ontvanger der gemene middelen, en Maria Egodr. de With(s).

Zij werd 25.5.1727 geprofest en overleed te Turnhout 27.9.1738. Begijn Soffaerts was *zeer gegoed. Zij bezat een deel van de watermolen te Moergestel, de helft van de* windmolen te Goirle, de helft van de zogenaamde Nieuwe Molen aan de Heikant in Tilburg en 1/6 part van de wind- en rosmolen aan de Veldhoven in voornoemde stad. Tot beheerder van deze goederen benoemde zij in 1722 de Tilburgse notaris Van der Burcht, in 1732 sr. Norbertus Segers, bij codicil in 1738 sr. Johan Tabbers.

Dimphna Souffaerts testeert in juni 1738, zij wil begraven worden in de kerk met 80 pond waslicht en geeft aan iedere begijn 3 wittebroden.

Met een bedrag van 200 gulden fundeert zij in de kerk van het begijnhof een eeuwig gezongen jaargetijde op het octaaf van allerzielen. Zolang haar zuster Antonia leeft, wil zij te Tilburg jaarlijks omstreeks allerzielen 30 missen van requiem, waarbij zes pond waslicht moet branden. Bij de minderbroeders te Turnhout moet direct na het overlijden van Dimphna een aantal zielemissen worden opgedragen tot een bedrag van 100 gulden. Na het overlijden van haar zuster Antonia moeten tot een bedrag van *300 gulden missen van requiem worden gecelebreerd voor haar zielerust. Aan de kerk* van Tilburg geeft zij 25 gulden Hollands en aan de armen in die plaats een zelfde bedrag.

Universeel erfgename is haar zuster Antonia Souffaerts.

Direct na het overlijden van Dimphna wordt een inventaris van haar goederen opgemaakt ten behoeve van haar zuster Antonia. De schulden van het erfhuis waren: 100 gulden voor missen, 73 gulden 17 stuivers voor 80 pond waslicht en kaarsen op de uitvaart, 12 gulden voor de doodskist, 8.8.8 voor geleverde rijnse wijn, 3.1.8. voor het open- en dichtmaken van het graf, 42.17.8 voor geleverd wittebrood aan de gemeente, 10 gulden 5 stuivers aan Anna Vleugels wegens achterstallige 'meijthuere' en 5 gulden en 18 stuivers zijnde de vertering van haar neef Couwenberg 'voor een coppel kiekens en disterbier'.

268. JOHANNA ANTONIA SOFFAERTS[193]

Meestal Antonia of Antonetta genaamd, was een zuster van Dimphna Soffaerts en wordt in een Tilburgse akte begijn genoemd. Zij woonde echter op het begijnhof bij haar zuster als 'innocente' ongehuwde jongdochter. Paulus Egidius Loijens, doctor in de medicijnen te Turnhout, verklaart in 1738 dat 'zij teenemael impotent is om haere goederen selfs te regeren'.

Zij overleed te Turnhout op het begijnhof in 1753 ten huize van begijn Maria van Waelderen.

269. BARBARA SOMERS[194]

Geboren te Tilburg, dochter van Jan Cornelis Somers en Jenneke Hendrick de Wijs, geprofest 8.6.1670, overleden te Turnhout 30.4.1727.

Peeter de Roy en Adriaen van Eeten machtigt zij in 1679 tot verkoop te Tilburg van 'een huijsinge met toebehoren op den gehuchte van Nieuwlant haer aengekomen bij successie van haer ouders'

In 1681 maakt zij een testament, samen met de bij haar wonende zuster Adriana Somers, geestelijke dochter. Beiden willen begraven worden op het kerkhof van het begijnhof. Barbara geeft iedere begijn twee wittebroden 'sonder dat de kercke ter respecte haerder begraeffenisse eenich wittebrood sal genieten'.

Iedere geestelijke dochter van de derde orde te Turnhout krijgt van Adriana drie wittebroden. De infirmerie krijgt van Barbara 6 gulden in plaats van haar bed en haar

neef Cornelis van Beurden geeft zij een pilgift van 25 gulden.
Zij benoemen elkaar tot universeel erfgename, maar na de dood van de langstlevende moet aan de armen van Tilburg een mud rogge gegeven worden, terwijl 'de eerststervende' aan hun broer Jan Somers twee zilveren vorken vermaakt en aan hun broer Hendrick Somers vier zilveren lepels. Na het overlijden van de langstlevende krijgen de drie kinderen van hun zuster Maria Somers, te weten Gerard, Franciscus en Cornelis van Beurden, ieder een prelegaat van 200 gulden. Bij codicil bepalen Barbara en Adriana Somers dat na de aflijvigheid 'van de eerste haerder beijde' 100 zielemissen moeten worden gecelebreerd. Sterft Barbara voor Adriana, dan zal de laatste vier pond waskaarsen geven aan het H. Kruis in de kerk van het begijnhof en twee pond waskaarsen aan de altaren van O.L.V. en St. Anna. Na de dood van beiden moeten 200 missen van requiem worden opgedragen bij de minderbroeders te Turnhout, die hiervoor 100 gulden zullen genieten en 'voor een eerlijcke recreatie' 25 gulden eens en 10 pond waslicht.
In 1709 maken zij een nieuw mutueel testament 'vuijt pure susterlijcke affectie'. Na het overlijden van de langstlevende zijn hun erfgenamen hun broer Jan Somers voor de eerste staak, hun broer Hendrick Somers voor de tweede staak en de kindern van hun zuster Maria Somers bij Cornelis van Beurden voor de derde staak. Hun broer Hendrick krijgt bovendien 50 gulden 'voor een rouwcleet'.

270. BEGGA VAN SPAENDONCK[195]

Gedoopt te Tilburg 2.10.1644, geprofest 8.6.1670, overleden te Turnhout 3.2.1697, dochter van Jan Adriaen Peeter van Spaandonck en Marie Jan Corstiaen van Baerdwijck. Haar tantes waren de begijnen Lucretia en Adriana van Baerdwijck. Begijn Maria van Spaendonck was haar zuster.
Maria van Baerdwijck geeft in 1669 ten behoeve van haar dochters Begga en Maria van Spaendonck een perceel hooiland, groot 1800 roeden, gelegen in het ambacht van Besoijen als pand aan het begijnhof, 'indien haere dochters aenstaende begijntkens ten laste mochten comen van de infirmerije'.
De begijnen Van Spaendonck machtigen in 1681 hun broers Jan en Isebrandt om te Tilburg over te gaan tot de boedelscheiding van de goederen van hun ouders. In 1688 maken zij een testament. Voor hun zielerust willen zij ieder vijf dertigsten. Na de dood van beiden moet 100 gulden gegeven worden aan de kerk van het begijnhof tot fundatie van een gezongen jaargetijde. Het jaargetijde voor Begga moet gehouden worden in het octaaf van het feest van St. Begga.
De langstlevende is universeel erfgename en na diens dood komt de nalatenschap in handen van hun zuster Elisabeth van Spaendonck, geestelijke dochter.
Hun broers en zusters Jenneke, Deliana, Jan en Isebrandt van Spaendonck krijgen elk een pattacon en worden daarmee uitgesloten van de erfenis.

271. CORNELIA VAN SPAENDONCK[196]

Gedoopt te Tilburg 6.1.1614, dochter van Jan Peter Adriaen van Spaendonck en Adriaentje Jan van Heijst, geprofest 13.9.1630, overleden te Turnhout 23.7.1683, 'jubilaria'. Zij was een nicht van begijn Lucretia Adriaensdr. van Baerdwijck.

272. MARIA VAN SPAENDONCK

Gedoopt te Tilburg 25.4.1647, dochter van Jan van Spaendonck en Maria van Baerdwijck, geprofest 8.6.1670, overleden te Turnhout 14.12.1698.

273. MARIA SPIJCKERS

Geprofest 6.6.1666, overleden te Turnhout 10.4.1683. Verdere gegevens ontbreken, maar mogelijk stamt zij uit het Tilburgse geslacht Spijckers alias Berthouts.

274. ANTHONIA DE STAAS[197]

In 1727 machtigt Antonia de Staas, begijn te Turnhout, Peter Reijniers om al haar meubelen en huisraad, opgeslagen ten huize van de heer Bramback te Bergen op Zoom, publiek te verkopen. Verdere gegevens ontbreken.

275. ADRIANA VAN STEENHUIJS[198]

Geboren te Hoeven, dochter van Adolff van Steenhuijs, secretaris van Hoeven, en Johanna Biersteeckers, geprofest 25.9.1650, overleden te Turnhout 3.3.1710. De begijnen Adriana, Anna en Magdalena van Steenhuijs en geestelijke dochter Elisabeth van Steenhuijs, gezusters, bij elkaar wonend op het begijnhof, maken in 1667 een testament. De goederen die zij hebben verworven van hun ouders en andere bloedverwanten laten zij aan elkaar in tocht, hun roerende goederen aanwezig binnen het begijnhof laten zij aan elkaar in eigendom.

276. ANNA VAN STEENHUIJS[199]

Geboren te Hoeven, dochter van Adolff van Steenhuijs en Johanna Biersteeckers,

geprofest 3.5.1654, overleden te Turnhout 16.9.1667.
Ziek zijnde maakt zij 12.9.1667 een testament met haar zusters. Dezelfde dag ratificeert zij dit testament bij codicil met de volgende aanvullingen: voor haar zielerust wil zij 1000 missen van requiem. Op de dag van de uitvaart moeten onder de armen van Turnhout aan de poort van het hof twee viertelen roggebrood verdeeld worden, de arme begijnen krijgen vier viertelen koren in gebakken brood en aan de armen van Hoeven 'haerder geboorteplaetsche' moeten acht viertelen roggebrood uitgereikt worden 'op advies van Joanna Biersteeckers haer moeder'. De kerk van het begijnhof schenkt zij 200 rijns guldens, het altaar van O.L.V. in deze kerk 30 rijns guldens 'tot ciraet' en de minderbroeders 200 rijns guldens. Aan haar nicht, begijn Maria Biersteekers, vermaakt zij 'haer lesten nieuwen overrock', aan diens zusters Catharina en Magdalena Biersteekers, ook begijnen, elk een van haar beste rokken.
Tot slot is er een legaat van 150 gulden voor haar petekind en neef Joseph de Potter, die van dit bedrag 'ter gedencknisse een eerlijck stuck silveren service' moet kopen. *Sterft Joseph de Potter voor testatrice, dan komt dit bedrag aan de eerste van zijn* broers of zusters die tot een geestelijke staat komt, 'de begijntkens daer toe geprefereert ende de besloten cloosters daer van absolutelijck gesecludeert'.
277. MAGDALENA VAN STEENHUIJS
Geboren te Hoeven, dochter van Adolff van Steenhuijs en Johanna Biersteeckers, geprofest 29.5.1649, overleden te Turnhout 18.2.1681.
278. CATHARINA STRUIJCK[200]
Geprofest 2.9.1668. In het testament uit 1666 van begijn Maria Willem Timmermans wordt zij Catharina Struijck Jansdr. in den Oudenbosch genoemd. Verdere gegevens ontbreken.
279. ALDEGONDA MARIA SUYS
Geboren te 's-Hertogenbosch, 19 jaar oud geprofest 2.9.1781, overleden te Turnhout 8.4.1831 en aldaar begraven 12.4.1831. Haar ouders waren Cornelis Suys en Aldegundis van Grinsven.
280. ELIJSABETH SWEENS[201]
Dochter van Adriaen Jan Peter Goyaert Sweens, schepen te Diessen, en Cathelijn Willem Adriaen van der Lijnden, geprofest 26.9.1649, overleden te Turnhout *20.5.1674.*
281. ELISABETH SWERTS[202]
Afkomstig uit Hulsel, geprofest 5.10.1687, overleden te Turnhout 20.11.1741, 'jubilaria'. Bij haar professie werd zij Elisabeth Swaerts genoemd.
Jan Sweerts, wonende te Hulsel bij Mierde, verklaart in 1686 dat zijn dochter, novice op het begijnhof, wil komen 'totten begijnelijcken staet'. Hij ontlast daartoe de infirmerie met een rente van 50 gulden per jaar en voor een kapitaal van 1000 gulden. Hij stelt als borg de helft van een hoeve onder Castel (Kasterlee) met de daarbij behorende gronden onder Castel, Tielen en Turnhout.
In 1736 verkoopt Elisabeth Swerts de helft van een hoeve, waarvan de andere helft toekomt aan de kinderen van Peeter Janssens, genaamd den Bergh, gestaan en gelegen te Hooge Mierde voor 150 gulden aan Peeter Staes Mertenszn.
Haar eerste testament maakt Elisabeth in 1733. Bij haar uitvaart wil zij 30 pond waslicht: 5 pond voor de heiligenbeelden, 6 pond op de zijaltaren en 19 pond rond de baar en op het hoogaltaar. Bij het celebreren van de twee dertigsten moeten 9 pond waskaarsen branden. Aan de gemeente geeft zij twee wittebroden, aan de armen een viertel rogge in gebakken brood. Tot fundatie van een jaargetijde geeft zij aan de kerk 50 gulden, aan de kinderen van haar halfzuster Anna Swerts, gehuwd met Gijsbrecht Huijsmans 'tot Mirt' (Mierde), vermaakt zij ook 50 gulden.
Verder zijn haar erfgenamen de kinderen van wijlen haar broer Hendrick Swerts bij Johanna Bertels de Haes voor 1/3 deel, de kinderen van wijlen haar zuster Elisabeth Swerts bij Hendrick Fabri voor 1/3 deel en voor het resterende 1/3 deel de kinderen van wijlen haar zuster Lucia Swerts bij Jacob Janssens.
In 1738 laat zij een obligatie van 50 gulden ten laste van sr. Anthony van Hulsel aan de kerk als betaling van begrafeniskosten. Aan haar nicht Maria Swerts, novice op het begijnhof, vermaakt zij dan haar gerechte helft in een hoeve te Castel. De begijnen wordt verzocht 'voor haere ziele te bidden ende haer lijck te gelijden'.
Van haar ouders erfde Elisabeth een obligatie van 300 gulden, staande ten laste van het dorp Hulsel. De jaarlijkse intrest van dit kapitaal hadden haar ouders geschonken 'aen de rooms catolique priester die binnen Hulsel soude comen te wonen'. Elisabeth schenkt opnieuw de intrest aan de priester 'die bij tijde tot Hulsel soude wonen', op

voorwaarde dat hij jaarlijks tien missen van requiem celebreert. In 1741 blijkt dat de vroede vaderen van Hulsel 250 gulden hebben afgelost. Het resterende tegoed van 50 gulden schenkt zij dan als donatie inter vivos aan haar neef sr. Joseph Janssen. Als het resterende bedrag ook nog wordt afgelost, dan moet het legaat aan Joseph Janssen voldaan worden 'uijt haere uijtstaende renten ofte obligatiën, maer niet uijt haere weijnige meubeltiens, die sij gemaeckt heeft aen Maria Swerts haere nichte'.

282. DIMPHNA THIELEMANS[203]

Dochter van Jan Thielemans en Heijlken Bobarts te Baarle-Nassau, geprofest 25.8.1652, overleden te Turnhout 2.4.1708.

Zij geeft in 1672 volmacht aan haar broer Michiel Thielemans, wonende te Chaam, om voor de schepenen van Breda of Baarle-Nassau haar 1/5 part in een huis te Baarle-Nassau in de Caterstraat en een akker aldaar te verkopen.

Haar testament maakt zij in 1707. Voor haar zielerust moeten vier dertigsten gecelebreerd worden, een eeuwigdurend jaargetijde moet worden gehouden op het feest van de H. Drievuldigheid. Aan Francis Tielemans vermaakt zij een zilveren beker. De andere erfgenamen zijn, ieder voor 1/4 deel, Helena Michiel Tielemans en Anna Maria, Helena en François Herman Tielemans.

283. MARIA TIMMERMANS[203]

Dochter van Willem Timmermans en waarschijnlijk geprofest als Maria Willems. De naam van haar grootmoeder was blijkens een notariële akte Tanneke Jacobsdr. de Vries.

'Sieckelijck te bedde' maakt zij een testament in 1664, waarbij zij ter ere Gods 50 gulden geeft aan de armen van Oudenbosch en 50 gulden aan de armen te Hoeven, uit te reiken door haar neef sr. Anthonis de Bruijn en juffrouw Digna Schobben, gehuwd met de heer Betinx. Door Maria Thérèse van Heuckelom moet te Turnhout 150 gulden verdeeld worden, te besteden aan kleding voor zeven arme kinderen en andere behoeftigen als er geld over is. Zij prelageert 200 rijns guldens aan de bij haar wonende Maria Jansdr. Timmermans, 'haere vaders nichte', 150 rijns guldens aan haar nicht Maria Fransdr. Bos.

Haar resterende goederen, gelegen in de Baronie van Breda en het Markiezaat van Bergen op Zoom, laat zij na aan haar onnozele zuster Franchijn Willem Timmermans. Zij ratificeert dit testament in 1666 en geeft dan 25 gulden aan Catharina Jans Sruijck in Oudenbosch. Aan juffrouw Digna Schobben, gehuwd met doctor Petrus Betinx te Breda, vermaakt zij 400 gulden en haar 'glaversingule' (waarschijnlijk is hier een klavecimbel bedoeld).

284. JOHANNA TIMMERS

Geboren te Made 29.4.1839, dochter van Cornelis Timmers en Catharina Avontuur, geprofest 6.6.1871, overleden te Turnhout 16.9.1901 en aldaar begraven 19.9.1901.

285. ANNA TOTEN[205]Geboren te Tilburg als dochter van Barthelomeus Jacob Toten, geprofest 7.11.1627, overleden te Turnhout 15.11.1687. Zij was een tante van de begijnen Van den Bergh, die bij haar woonden op het begijnhof. Bij testament benoemt zij in 1669 begijn Catharina van den Berg tot haar enige en universele erfgename. Haar zuster Catharina Toten beveelt zij aan 'inde lieffde ende goedertierentheijt' van de begijnen Van den Bergh, dochters van voornoemde Catharina.

286. CORNELIA VAERTEN[206]

Gedoopt te Alphen 25.7.1690, dochter van Hendrick Goris Vaerten en Catharina Adriaen Havermans, geprofest 8.9.1709, overleden te Turnhout 27.3.1730.

Zij was boedelhoudster van wijlen haar broer Adriaen Vaerten. Cornelis Gielis te Alphen verkoopt voor haar in 1730 1/4 deel in een boerderij onder Teteringen, verhuurd aan de weduwe van Cornelis van Rielen. De helft van deze boerderij is eigendom van Nicolaas van den Ouwelanden en het resterende 1/4 deel is van de erfgenamen van Peter de Bont en Jan Cornelis van Rielen.

Volgens haar wilsbeschikking van 1727 wil Cornelia Vaerten begraven worden in de kerk met 50 pond waslicht. Een bedrag van 200 gulden moet besteed worden aan missen van requiem, waarbij inbegrepen zijn drie dertigsten. Iedere begijn krijgt drie wittebroden, zij schenkt aan iedere overste een pot rijnwijn en aan de armen van Alphen 200 gulden. Aan de R.K. kerk van Alphen schenkt zij 100 gulden, ieder kind van wie zij peettante is krijgt 25 gulden en aan de heer Van den Bergh vermaakt zij 'een silvere comme met het scheil (deksel) met den spigel'.

Na aftrek van haar schulden en kerkrechten zijn haar goederen onder Spaans-Brabant voor haar halfzuster Petronella Gielis.

Petronella Vaerten werd 21.6.1698 te Alphen gedoopt als dochter van Hendrick Goris Vaerten en Lucia van Alphen, zij huwde Cornelis Gielis.
Blijkbaar is later een nieuwe wilsbeschikking gemaakt, want na haar overlijden overhandigen begijn Cornelia Gielis en Petronella Vaerten een olografisch testament aan de notaris. Hierin schenkt Cornelia Vaerten aan de armen van Alphen 50 gulden, aan haar petekinderen, te weten het kind van Cornelis Gielis en het kind van Anthonij Vaerten, 25 gulden, aan de heer Van de Berge, kapelaan van het begijnhof, 50 gulden en aan de armen van Turnhout twee viertelen koren.
Verder geeft zij aan Cornelia Magiester haar slechtste rok en overrok, aan doctor Bots een zilveren vork en lepel, aan begijn Margriet Dircx haar rok en overrok, aan begijn Cornelia Gielis haar beste rok en overrok en aan de bij haar wonende begijnen Van Bedaff en voornoemde Cornelia Gielis ieder een omdoek.
Haar halfzuster Petronella Vaerten erft een obligatie van 870 gulden en al haar meubilair en huisraad. De resterende goederen zijn voor haar erfgenamen ab intestato.

287. ALDEGONDA VAN DE VEB

Geboren te Eersel 3.9.1833, geprofest 13.8.1866, overleden te Turnhout 25.9.1903 en aldaar begraven 28.9.1903.

288. MARGRIET VAN VELTHOVEN[207]

Ex Leende, geprofest 15.5.1661, overleden te Turnhout 1.6.1696.
Zij testeert in 1676, waarbij zij bepaalt dat haar lijnwaad moet worden opgeslagen in de infirmerie 'ten behoeve van hare soo moederlijcke als susterlijcke nichten de welcke voor de voors. hove begijn sullen worden'.
Aan Adriaentje Diercx van Velthoven, geeft zij 'haere hart houte kasse met haren beste onderrock ende de beste tabbaert in cas deselve begijntken wordt'.
Haar erfgenamen zijn haar broers Adriaen en Dierck van Velthoven, Jenneke en Maijeken van Velthoven haar zusters, Jan, Abraham, Jaspar en Mariken de Lauwerije (de Laure), kinderen van wijlen haar zuster Cathalijn van Velthoven, en Jan de Lauwerije, zoon van wijlen haar zuster Anneken van Velthoven.
Als iemand van haar familieleden niet akkoord gaat met haar wilsbeschikking zal hij slechts zes gulden genieten en verder uitgesloten worden in de nalatenschap.

289. PETRONELLA VAN VELTHOVEN[208]

Gedoopt te Leende 23.1.1668, dochter van Dierck Adriaen van Velthoven en Jenneke Wijnen, geprofest 26.9.1694, overleden te Turnhout 1.7.1734.
Volgens haar testament uit 1734 wil zij begraven worden in de kerk met 40 pond witte waskaarsen en voor haar zielerust drie dertigsten en voor 58 gulden missen van requiem. Aan iedere begijn geeft zij een wittebrood, aan Catharina Sijnen, hofmeesteres, 25 potten van de beste 'rensche' wijn.
De kinderen van Arnoldus van den Haegelaer en Johanna van Velthoven, haar nicht, erven 300 gulden, waarvan voornoemde Johanna de tocht zal genieten. Bovendien krijgt zij een bed met toebehoren. Elisabeth Hendricksdr. van Velthoven erft ook een bed, Johanna Petronella Hendricksdr. van Velthoven 100 gulden, begijn Theresia Moonen 25 gulden voor haar getrouwe dienst en Adrianus en Theodorus Pompen al het gesponnen garen en gehekeld vlas in haar sterfhuis. Aan de R.K. kerk van Leende vermaakt zij '9 ellen lijnwaet voor eenen alpke ende eenen almickt'.
Erfgenamen van de overige goederen zijn, ieder voor 1/4 deel, Elisabeth van Velthoven, gehuwd met Francis Pompen, Johanna van Velthoven, gehuwd met Godefridus van Engelen, de kinderen van Hendrick van Velthoven en Johanna van Velthoven, weduwe van Arnoldus van den Haegelaer.

290. CATHARINA VAN DE VEN[209]

Dochter van Jan Jan Peters van de Ven die 6.10.1654 te Tilburg huwde met Margriet Aert Herman Aerts (de Roy). Haar tantes waren de begijnen Maria van de Ven en Deliana en Jenneke de Roy. Zij werd 23.8.1671 geprofest en overleed te Turnhout 10.7.1719.
In 1678 verkoopt zij een huis op het begijnhof aan de meesteressen Maria van den Heuvel en Cecilia Mallants.

291. MARIA VAN DE VEN[210]

Afkomstig uit Tilburg, dochter van Jan Peters van de Ven en Catharina Goyaert Mutsaerts. Haar nichten waren de begijnen Gijsels en begijn Maria van de Ven. Zij is waarschijnlijk geprofest als Maria Jans en overleed te Tunrhout 5.11.1693.
Haar broer Jans Janszn. van de Ven, oud-burgemeester van Tilburg, verhuurt in 1690 als lasthebber van zijn zuster een stuk hooiland in 'Nederen Cappel' aan Jan Dirck Smits.

292. CATHARINA MARIA VERBEECK
Ex Aarle-Beek, zuster van begijn Isabella Maria Verbeeck, geprofest 14.10.1703, overleden te Turnhout 21.9.1735.
293. ISABELLA MARIA VERBEECK[211]
Ex Aarle-Beek, geprofest 28.8.1700, overleden te Turnhout 30.7.1736.
Volgens haar testament wil zij een begrafenis als haar zuster Catharina Maria 'insgelijks begijn op dese hove' met een dertigste voor haar zielerust.
Iedere begijn geeft zij voor twee stuivers wittebrood en twee pond waskaarsen schenkt zij 'aen het beldt van O.L.V. in de Rooms Catholique kercke tot Aerle-Beeck'. De resterende goederen moeten egaal gedeeld worden tussen haar broers Frans en Joannes Anthony Verbeeck.
294. ANTONIA VERBUNT[212]
Gedoopt te Tilburg 24.4.1691, dochter van Cornelis Verbunt op de Strijthoef in de herdgang Corvel en Catharina Jan de Bont, geprofest 13.5.1714, overleden te Tilburg 12.5.1763. Volgens haar testament, gemaakt te Turnhout in 1752, wil zij in de kerk van het begijnhof begraven worden. Haar enige en universele erfgename is haar zuster Barbara Verbunt.
295. ANNA ELISABETH VEREIJCK
Als dochter van Petrus Vereijck en Hendrina Trimbos geboren te 's-Hertogenbosch. Zij werd, 21 jaar oud, 6.10.1783 geprofest en overleed te Turnhout 11.3.1837. Zij werd aldaar 14.3.1837 begraven.
296. ANNEKE VERGOUWEN[213]
Zij was geboren te Wouw en woonde, niet als begijn, te Turnhout op het begijnhof. In 1712 benoemt zij haar vader Jan Jansen Vergouwen tot universeel erfgenaam.
297. ADRIANA VERHAGEN
Te Teteringen 20.2.1841 geboren als dochter van Cornelis Verhagen en Johanna Hosemans, geprofest 26.4.1870, overleden 26.4.1894 te Turnhout en aldaar 30.4.1894 begraven.
298. MARIA VERHAGEN[214]
Gedoopt te Lage Mierde 13.3.1643, dochter van Michiel Barthelomeus van der Hagen, leenman van het goed Ten Bogaerde, gezworene, collecteur der verponding, heilige Geestmeester en borgemeester. Heijlcken Petersdr. Huijbrechts was haar moeder. Zij werd opgevoed op het begijnhof te Turnhout, huwde later Cornelis Jans Verbuijten en hertrouwde Albertus Prijers.
299. CATHARINA VERHEIJEN
Geboren te Chaam 13.3.1856, geprofest 11.5.1880, overleden te Turnhout 26.2.1932 en aldaar begraven 29.2.1932.
300. CORNELIA VERHEIJEN
Geboren te Chaam 20.1.1871, geprofest 13.1.1897, overleden te Turnhout 22.8.1943 en aldaar begraven 25.8.1943. Haar ouders waren Christiaan Verheijen en Adriana Jansens.
301. MARIA VERHEIJEN
Te Chaam 25.8.1865 geboren als dochter van Christiaan Verheijen en Adriana Jansens, geprofest 10.7.1890, overleden te Turnhout 11.11.1943 en aldaar begraven 15.11.1943.
302. THERESIA VERHEIJEN
Geboren te Chaam 27.10.1875, geprofest 8.5.1895, overleden te Turnhout 9.1.1920 en aldaar begraven 13.1.1920. Haar ouders waren Christiaan Verheijen en Adriana Jansens.
303. JENNEKE VERRIJT[215]
Afkomstig uit Hilvarenbeek, dochter van schepen chirurgijn Lambrecht Peter Wouter Verrijt en Anna Adriaen Andries van den Nieuwenhuijsen.
Als Joanna Verreijdt werd zij 10.5.1671 geprofest.
Jenneke woonde op het begijnhof bij de uit Antwerpen afkomstige begijn Maria van Rijswijck. Na het overlijden van begijn Van Rijswijck mocht zij in haar huis blijven wonen tegen betaling van 12 gulden huur per jaar aan de erfgenamen.
304. ADRIANA MARIA VERSCHUEREN[216]
Geboren te Tilburg, dochter van Joris Verschueren en Anneken van den Heuvel. Geprofest 7.9.1677 en overleden te Turnhout 21.3.1683. Haar zusters waren de begijnen Elisabeth en Johanna Verschueren. Begijn Maria van den Heuvel was hun tante, de begijnen Van Berckel, Maria Lemnius en Elisabeth van Iersel waren nichten.
In 1679 geeft Adriana Maria Verschueren volmacht aan Jan van Esch, wonende te

's-Hertogenbosch om te Oisterwijk Cornelis van Esch te vesten en te goeden in 'seker sparbosken gelegen op den Gemulhoeck'.
Samen met haar zusters Johanna en Elisabeth maakt zij in 1682 een mutueel testament. De enige legaten aan familieleden zijn een zilveren lepel aan hun zusters *Cornelia, Catharina en Anna Verschueren, zes servetten aan hun broer priester* Joachim Verschueren, zes servetten aan hun broer priester Cornelis Verschueren en aan ieder van de kinderen van wijlen hun broer Thomas Verschueren een zilveren lepel. Na het overlijden van de langstlevende van de begijnen Verschueren moeten tot lafenis van hun zielen missen van requiem worden gecelebreerd tot een bedrag van 100 gulden.

305. ELISABETH VERSCHUEREN[217]

Geboren te Tilburg, dochter van Joris Verschueren en Anneken van den Heuvel, geprofest 17.5.1665, overleden te Turnhout 30.5.1696.
Elisabeth Verschueren stelt zich in 1689 borg voor haar nicht Elisabeth van Iersel, als novice wonende op het begijnhof, 'tot altijt costeloos ende schadeloos houden van de infirmerije voor 50 gulden sjaers oftewel 1000 gulden eens verbindende daervoor haer persoon ende hare goederen specialijck seker stuck hooijlant gelegen onder Suijdewijn-Capelle *neffens de Labbegatsche Vaert, groot omtrent 28 hondt, haer* onverdeylt toebehorende met Aernoldus van den Hove haere neve ende haer aengekomen van wijlen haer suster Johanna Verschueren oock begijntken op voors. hoeve'.

306. JOHANNA VERSCHUEREN[218]

Geboren te Tilburg, dochter van Joris Verschueren en Anneken van den Heuvel, geprofest 9.5.1655, overleden te Turnhout 11.12.1685.
Bij hun testament van 1675 benoemen Johanna en Elisabeth Verschueren elkaar tot enige en universele erfgename 'vuijt singuliere lieffde ende genegentheijt'.

307. GERTRUDIS VLAMINCX[219]

Gedoopt te Wouw 7.3.1664, geprofest 10.10.1683, overleden te Turnhout 6.2.1723.
Dochter van Jacob Jacobs Vlamincx, gemeenteman van Westelaar, gehuwd te Wouw sch. 16.7.1660 met Adriana Engelen. Begijn Maria Vlamincx was haar nicht.

308. MARIA VLAMINCX[220]

Gedoopt te Wouw 18.7.1693, dochter van Johannes Jacob Vlamincx en Catharina Mattheus Baten. Zij werd 8.10.1713 geprofest en overleed te Turnhout 30.8.1724.

309. DOROTHEA VOGELVANGER

Ex 's-Hertogenbosch en 21 jaar oud geprofest 9.5.1785. Zij overleed te Turnhout 7.4.1834 en werd aldaar 9.4.1834 begraven.

310. ANNA MARIA VOS

Gedoopt te Roosendaal 2.4.1748, dochter van Adrianus Vos en Barbara Adden, geprofest 6.5.1781, overleden te Turnhout 3.3.1818.

311. ANNA MARIA ELISABETH VUEGHTS[221]

Geboren te 's-Hertogenbosch als dochter van Jan Vughts en Geertruida Hetterickx. In april 1767 verklaart Anna Maria Elisabeth Vueghts, novice op het begijnhof, dat zij haar professie wil doen en daarom laat zij aan de infirmerie 'haer drie huijskens, de twee daervan staende binnen 's-Bosch in het bleijkersstraetje achter den rosmolen tegenover het waschuijs van den bleijcke en het derde huijske staende in hetzelfde straetje'.
Zij werd 31.5.1767 geprofest en overleed te Turnhout 11.5.1809, beroep 'couturière'.

312. JOANNA GERTRUDIS VUGHS

Ex '-Hertogenbosch, 19 jaar oud geprofest 20.5.1775, overleden te Turnhout 20.8.1795, begraven aldaar 22.8.1795.

313. ANNA WAGEMAECKERS[222]

Gedoopt te Wouw 8.2.1670, dochter van Jacob Claes Wagemakers en Geertruy Cornelis Goorts. Haar moeder hertrouwde met Mathijs Janszn. van Kempen.
Anna werd 5.10.1687 geprofest en overleed te Turnhout 22.3.1719.
Volgens haar testament wil Anna dat na haar overlijden 600 missen van requiem worden opgedragen. Aan de infirmerie geeft zij 14 gulden in plaats van haar bed, begijn Maria Bogaerts krijgt haar slechte onderrok en aan haar halve broer en zuster, Jan en Martina van kempen, geeft zij 50 gulden.
Als haar zuster Maria Wagemaeckers begijn wordt, erft zij het vruchtgebruik van haar goederen, wordt zij geen begijn, dan is zowel het erfrecht als het vruchtgebruik voor haar naaste (niet met name genoemde) vrienden.
Volgens de genealogie Wagemakers in jaargang drie van *De Brabantse Leeuw*, huwde Maria Wagemaeckers in 1697 met Jan Wissels.

314. MARIA WAGEMAECKERS[223]
Geprofest 19.5.1697, overleden te Turnhout 9.10.1733. Zij machtigt in 1727 begijn Maria de Ruijter om te Wouw een bedrag van 500 gulden te innen. Bij testament vermaakt zij in dat jaar al haar roerende goederen onder Spaans-Brabant aan begijn Johanna Maria Theresia Kerckhofs. De resterende goederen zijn voor haar erfgenamen ab intestato.
Zij ratificeert dit testament in 1733 met de bepaling dat haar schulden onder Spaans-Brabant betaald worden door begijn Kerckhofs.
315. CHRISTINA WALS
Volgens het professieboek was zij afkomstig uit 'Buel'. Christina Waels werd gedoopt te Budel 16.10.1733 als dochter van Arnoldus Waels en Maria Wilhelm Vereijssen. Zij werd 3.10.1762 geprofest.
316. CATHARINA DE WEER[224]
Dochter van Johan de Weer te Oisterwijk en Jenneke van den Heuvel, geprofest 15.5.1661, overleden te Turnhout 5.4.1716. Hofmeesteres Maria van den Heuvel was haar tante. De begijnen Van Berckel, Verschueren en Maria Lemnius waren haar nichten.
317. ELISABETH VAN DE WELBERGH[225]
Geprofest 23.9.1731 en overleden te Gastel 15.6.1777. Zij approbeert in 1759 de verkoop van een perceel land op Oistelaar onder Wouw, groot drie gemeten, door haar broer Marinus van de Welbergh.
318. JACOMINA VAN WELL[226]
Geprofest 6.6.1666, overleden te Turnhout 15.8.1710. In dat jaar machtigt zij, mede in naam van haar broer Theodorus van Well te Mechelen, de heer Theodorus van Asten, notaris en gezworene klerk der secretarie te 's-Hertogenbosch, tot verkoop van de helft in een huis aldaar aan de Minnebroedersstraat.
319. GERTRUDIS VAN WIJCK[227]
Ex Breda, 22 jaar oud geprofest 28.4.1765, overleden te Turnhout 4.9.1793.
Als novice te Turnhout leent zij in 1764 1000 gulden aan doctor Philips Willem Croyzé, 'borger captein' te Breda.
320. PETRONELLA WILLEMS
Ex Tilburg, 26 jaar oud geprofest 7.5.1769, overleden te Turnhout 4.9.1782 en aldaar begraven 6.9.1782.
321. ADRIANA WILLEMSE
Geboren te Woensdrecht en 27 jaar oud geprofest 25.8.1846. Zij overleed te Turnhout 20.5.1863 en werd aldaar 22.5.1863 begraven. Haar ouders waren Matheus Willemse en Maria Catharina Koekhoven.
322. CORNELIA WILLEMSE
Ex Woensdrecht, 19 jaar oud geprofest 5.9.1785, overleden te Turnhout 23.6.1844 en aldaar begraven 25.6.1844. Haar ouders waren Antonius Willemse en Joanna Peyne.
323. MARIA WILLEMSSEN[228]
Als begijn op het Turnhoutse hof testeert zij in 1674. Aan Anneken Laureijs Donnis dochter, haar nicht, gehuwd met Roelant Adriaen Matthijssen te Zundert, laat zij 100 gulden, aan haar nicht Marie Laureijs Donnussen, begijn te Turnhout, haar meubilair en huisraad. Aan de families Laureijssen, Donnussen en Braspenninx vermaakt zij haar overige goederen, bestaande uit een deel in een hoeve en landerijen te Gastel en obligaties, schuldbrieven etc. te Groot- en Klein-Zundert, Wernhout, Gastel 'ende andere plaetsen daeromtrent'.
324. CORNELIA WILMSE.
Ex Woensdrecht, 26 jaar oud geprofest 2 8bris 1826, overleden te Turnhout 29.2.1872 en aldaar begraven 2.3.1872.
325. ANNA DE WIT[229]
Afkomstig uit Wintelre, geprofest 27.8.1651, overleden te Turnhout 29.9.1677.
Zij testeert 'onpasselijck van den lichame' in 1676. Haar lichaan moet begraven worden in de kerk en voor haar zielerust moeten missen worden opgedragen voor een bedrag van 100 pattacons. Iedere begijn krijgt 3 wittebroden, de huisarmen van Wintelre twee viertelen rogge en de armen van Turnhout zes lopen rogge in gebakken brood, uit te reiken aan de poort van het begijnhof. Het St. Anna-altaar in de begijnhofkerk schenkt zij 6 gulden en 2 pond waslicht, het altaar van O.L.V. 2 pond waslicht. Aan de kerk van Wintelre schenkt zij 'lijnwaet tot een albe' en aan het O.L.V.-altaar in deze kerk 'hare lancxste ammelaken in cas desselven int toecomende bij de Catholijcken ofte pausgezinde wederomme comt gebruijckt te worden'.

Haar nichten begijnen, met name Marie van den Broeck en Maria en Dymphna Fabry, geeft zij ieder een pattacon, de begijnen Anneken en Jenneke Goossens ieder een begijnendoek en begijn Dymphna van den Oudenhoven haar beste overrok, voorschoot, kapruin en huik 'ende haerder beste twee schappraijkens'.
Perijntje van Hees in Wintelre krijgt 'een paer middelbaere slaeplakens', haar nicht Dymphna van Oudenhoven het gebruik van een weiland binnen Wintelre en de rente van de helft van een kapitaal, op Anna de Wit verstorven na het overlijden van haar moeder.
Aan de kinderen van Thomas van Oudenhoven, met name Elisabeth, Pirijntje, Dymphna, Maria, Anna, Hendrick en Jan, haar neven en nichten, vermaakt zij elk twee servetten en twee kleine begijnendoeken.
Haar halfbroer Willeboort de Wit erft haar huisraad, meubilair en kleding en het vruchtgebruik van haar onroerende goederen, die aan zijn wettige kinderen in eigendom komen. Willeboort moet hiervoor 150 gulden betalen aan haar neven en nichten Van Oudenhoven, 50 gulden aan de H. Geest armen van Wintelre en 150 gulden aan zijn natuurlijke dochter Anneken de Wit, die bovendien een begijnendoek erft.
Als de wettige kinderen van Willeboort de Wit sterven zonder oir, dan komt het eigendom van haar onroerende goederen aan de kinderen van Thomas van Oudenhoven.

326. ADRIANA MARIA JACOBA WITTENS[230]

Haar professiedatum werd niet gevonden, haar sterfdatum is waarschijnlijk 22.11.1766. Op die datum werd in het overlijdensregister een Maria Wittens ingeschreven. In 1753 machtigt zij advocaat Johannes Franciscus Montens te Breda om als erfgename haar deel te innen in de nalatenschap van wijlen Anthoni Cornelis Stadthouders, overleden te Oosterhout. Dit kan wijzen op haar Noordbrabantse afkomst.
Volgens haar testament, gemaakt in 1765, wil zij begraven worden naar haar staat en conditie met 50 missen van requiem voor haar zielerust. Universeel erfgename is begijn Catharina Barbara Michielsen.

327. ANNA WITTENS[231]

Ex Mierde, geprofest 26.9.1694, overleden te Turnhout 5.7.1731.
Begijn Anna Wittens en haar zuster Elisabeth Wittens, weduwe van Francis van den Goor maken samen een testament te Turnhout in 1721. Zij benoemen elkaar tot erfgename van het vruchtgebruik van hun goederen.
Elisabeth Wittens wil bovendien dat haar kleding, gouden ring en gouden kruis worden uitgereikt aan de personen die zij genoemd heeft aan begijn Wittens. Aan de armen geven zij drie viertelen gebakken brood.
Haar executeur-testamentair, Walterus van Dun, verzoekt notaris Dominicus van Bove in 1735 zich in verbinding te stellen met de erfgenamen van wijlen begijn Anna Wittens. De notaris verklaart 14.1.1735 in herberg Cupedo te Turnhout gedaan te hebben 'de advertentiën ende presentatie in clinckende ende blinckende munt' aan de erfgenamen Govaert Lemmens, Jan Wittens, Jacobus van Miert en Wouter van Hulst.
Er moet een bedrag van *f* 809.17.1 gedeeld worden in vijf gelijke staken en verder krijgen de erfgenamen per staak *f* 241.11.3. Als erfgenamen worden genoemd de kinderen van Jacobus Wittens, de kinderen van Nicolaas van Miert bij Catharina Wittens, de kinderen van Jenneke Wittens die gehuwd was met Abraham van den Goor, de kinderen van Maria Wittens en Lambrecht van den Borne, die gehuwd is met Henrica Wittens.

328. CLARA WITTENS[232]

Geprofest 29.5.1672, overleden te Turnhout 26.1.1729, afkomstig van Mierde en tante van begijn Anna Wittens.
Clara Hendricksdr. Wittens machtigt in 1689 Anthonij Everts, schepen van Hooge Mierde 'te innen ofte in arrest te nemen alsulcken openstaende ende verloopen pachten van een rente van 900 gulden capitael ten laste van de gemeijnte Hooge Mierde, welcke competerende is Maria Verhagen weduwe van Hendrick Wittens'.
Clara Wittens maakt haar testament in 1728. Zij wil begraven worden op het kerkhof van het begijnhof. Bij de uitvaart moeten vier kaarsen branden op het hoogaltaar, aan iedere begijn geeft zij een wittebrood en voor haar zielerust moeten vier dertigsten worden gecelebreerd, waarvan een bij de minderbroeders.
Maria Jacobsdr. Wittens, waarvan zij oudtante is, erft een ledikant met behangsel, een tafel, een half dozijn hemden, een half dozijn servetten, twee paar lakens en haar omdoeken. Bovendien het vruchtgebruik van 150 gulden 'die joffrouw meesteres Van

Trier is ten onder hebbende', het eigendom komt aan Maria Middegaels. De resterende goederen zijn voor haar erfgenamen ab intestato.

329. ADRIANA MARIA WOESTENBERG

Geboren te Hoeven 10.1.1811, dochter van Cornelis Woestenberg en Catharina van Helmond, geprofest 11.7.1859, overleden te Turnhout 24.6.1890 en aldaar begraven 26.6.1890.

330. AGNES WOESTENBORCHS[233]

Gedoopt te Vosselaar 6.1.1645, dochter van de uit Hilvarenbeek afkomstige Cornelis Woystenborchs en Anna Corstiaen Adriaens. Zij werd 4.9.1667 geprofest en overleed te Turnhout 6.6.1719. Zij was een tante van begijn Catharina Woestenborchs en een nicht van begijn Lyntgen Woestenborchs. Zij werd genoemd naar haar Tilburgse grootmoeder Agneesken Spapen.

Bij testament vermaakt zij in 1712 haar meubilair en huisraad aan haar nicht begijn Catharina Woestenborgh. Haar broer en erfgenaam Abraham Woestenborgh moet bovendien jaarlijks een lijfrente van 50 gulden geven aan Catharina.

331. CATHARINA WOESTENBORCHS[234]

Nicht van Agnes Woestenborchs, geboren te Vosselaar in november 1664 als dochter van Abraham Wostenborgh, schepen van Vosselaar en Elisabeth Broecx.

Zij werd 26.9.1694 geprofest en overleed te Turnhout 3.8.1724. Volgens haar testament, gemaakt enkele dagen voor haar overlijden, wil zij een begrafenis als 'haere moeije begijn' met 100 missen van requiem voor haar zielerust en bovendien drie dertigsten. Iedere begijn geeft zij twee wittebroden. Haar nalatenschap is voor de erfgenamen ab intestato.

332. LYNTGEN WOESTENBORCH[235]

Afkomstig uit Hilvarenbeek, dochter van Claes Cornelis Wuestenborchs te Gorp en Agneesken Cornelis Spapen uit Tilburg, met haar ouders voor 25.11.1614 verhuisd naar Vosselaar.

Begijn Catalijn Woestenborch maakt haar testament in 1649. Aan de pastorie van het begijnhof geeft zij 25 Carolus guldens 'omme tot fundatie van haeren jaergetijde tot erffelijke rente vuijtgestelt te worden' Twaalf gulden geeft zij aan het altaar van St. Catharina in de kerk van het begijnhof en twaalf gulden 'tot ciraet'' aan het altaar van O.L.V. in de kerk van Vosselaar. Aan de armen schenkt zij in gebakken brood of geld zes rijns guldens, Maria de Gruyter, haar nicht begijn, krijgt 'alsulcke beddekoetse van herten geschreynwerckte houte in de voirkamer van haer huijs aen 't begijnhove'.

Verder zijn haar erfgenamen de kinderen van haar broer Cornelis Woestenborch en de kinderen van haar zuster Dimphna Woestenborch, die gehuwd was met Adriaen Grielens en hertrouwde met Jan Borchmans. Het vruchtgebruik van 'de Cleyn Hoeve' te Vosselaar, op haar verstorven bij de dood van Agneta Spapen, weduwe van Niclaes Woestenborch, vermaakt zij aan haar broer Cornelis. Andere goederen zijn haar aangekomen van haar neef Cornelis Winters, regulier te Corssendonck.

333. HELENA WOUTERS[236]

Geprofest 25.5.1721, overleden te Turnhout 3.10.1744. De pastoor en meesteressen van het begijnhof verklaren in 1737 dat 'joffrouw Helena Wouters tot de begijnelijcke staet is ontfangen geworden ende oock gekleedt ende geprofessiet uijt crachte van seecker capitael van *f* 1000,- staende ten laste van de dorpe van Bergeijk, aen haer geschonken door haar ouders Wouter Jan Wouters ende Cathlijn Smolders, met overleveringhe van den originele brief d.d. 27.11.1713'.

334. CATHARINA VAN DER ZIJP[237]

Geprofest 13.10.1669, overleden te Turnhout 10.2.1684, dochter van sr. Baltasar van der Zijpe te Antwerpen en Digna van Heijst uit Tilburg.

De Tilburgse begijn Maria van Heijst was haar tante.

Verwant in de tweede graad van bloedverwantschap aan voorouders uit mijn kwartierstaat zijn de begijnen en geestelijke dochters Catharina en Maria Anna Castelijns, Jenneke van Dijck, Maria en Petronella Hackens, Geertruij van Reuth, Margriet van Velthoven, Jenneke Verrijt, Anna en Clara Wittens, Maria de Gruyter en de gezusters Fabry.

NOTEN

168. G.A. Turnhout nr. 883 fol. 97 27 9ber 1677, idem fol. 136 24.3.1678, idem fol. 142 14.4.1678.
169. G.A. Turnhout nr. 881 fol. 211 6.9.1694.

G.A. Tilburg R370 fol. 280v. 17.3.1669, not. 14 fol. 20 14.11.1655, not. 16 fol. 1 20.2.1669, R370 fol. 18 1668, idem fol. 258v. 1669, R369 fol. 137 1667, idem fol. 213 1667, *R368 fol. 53 1664*.

170. G.A. Turnhout nr. 883 fol. 367v. 9.4.1688, nr. 885 fol. 147 27.8.1709.
171. R.A. Antwerpen not. 5744 akte 291 15.8.1727, not. 5744 akte 258 27.7.1725, not. 5743 akte 503 29.7.1727.
G.A. Tilburg R827 28.2.1725, not. 51 fol. 75 13.11.1708, R472 fol. 93 1723, idem fol. 150 1724.
172. *Noordbrabantse Studenten* nr. 4908.
G.A. Turnhout nr. 886 akte 21 2.1.1713.
173. G.A. Tilburg R375 II fol. 73 30.4.1678.
174. G.A. Tilburg not. 6 3.12.1631, not. 7 1.10.1630, R368 fol. 37 1664, idem fol. 250 1665, R 369 fol. 166 1667, R370 fol. 112v. 1668, R361 fol. 216v. 1648, R360 fol. 176v. 1645, R358 fols. 87, 138v. 1641.
175. G.A. Turnhout nr. 873 fol. 205v. 7.1.1662, nr 873 fol. 208v. 13.1.1662.
176. R.A. Antwerpen not. 5487 akte 28 28.5.1733, not. 5487 akte 31 2.6.1733, not. 5487 akte 34 2.7.1733.
G.A. Breda not. 676 akte 156 10.6.1733, not. 627 akte 163 4.4.1711, not. 480 *akte 115 7.5.1701, not. 550 akte 3.7.1721*.
Te Breda vinden we in not. 627 akte 163 de oplossing van een geschil tussen Adriaen Voet wedn. Adriaentje de Gruyter ter eenre en ter andere zijde Willem van Gulick, juffrouw Anna de Gruyter, weduwe van mons. Johan Stickers, mede voor de innocente Geertruijd van Gulick, Anna van Gulick, weduwe van Jan van Riel, en Cornelia van Gulick, kinderen van wijlen Simon van Gulick en Adriaentje de Gruyter.
177. G.A. Turnhout nr. 886 akte 117 21.8.1724.
R.A. Antwerpen not. 5746 akte 32 31.10.1739, not 5743 akte 517 21.10.1727, not. 5746 akte 127 29.3.1746, not. 5746 akte 56 6 7ber 1741.
178. R.A. Antwerpen not. 5757 akte 100 19.7.1786, not. 5754 akte 520 15.12.1772, not. 5751 akte 221 11 xber 1750, not. 5752 akte 239 2.8.1751, not. 5747 akte 311 29.5.1753.
Archief begijnhof Turnhout, lijst van grootmeesteressen.
179. N. A. Hamers, Van Tuerenhout, Melchior en Robert, drie kwartieren van de stichteres van het blindeninstituut St. Henricus te Grave, *De Brab. Leeuw* jrg. 8 1959.
180. G.A. Turnhout nr. 871 fol. 245 14.1.1667.
181. *Voorsale des Hemels ofte het begijnhof in de XVII provinciën.*
G.A. Turnhout nr. 882 fol. 67 3 7ber 1674, nr 883 fol. 249v. 22.10.1679, nr. 872 fol. 149v. 10.1.1669.
J. H. van Mosselveld, De Roy, een Kempisch patriciërsgeslacht, *De Brab. Leeuw*, jrg. 4 1955.
B. de Roy van Zuidewijn, Herman de Roy, *De Brab. Leeuw* jrg. 4 1955.
182. J. van Dijk +, Aanvullingen op de oudste Tilburgse De Roy's *De Brab. Leeuw* jrg. 18 afl. 7 en 8, blz. 120, 1969.
G. A. Turnhout nr. 883 fol. 318v. 7.3.1682, nr. 882 fol. 155 14.9.1676.
183. zie noot 181.
G.A. Turnhout nr. 870 fol. 229v. 30.11.1663, nr. 871 fol. 68 28.10.1664.
184. zie noot 182.
185. G.A. Turnhout nr. 874 ongefol. 7.8.1672.
Zie voor literatuur noot 181 en 182.
186. G.A. Turnhout nr. 906 akte 30 14.10.1729.
187. G.A. Turnhout nr. 886 akte 22 16.3.1713.
188. G.A. Tilburg R372 fol. 86v. 14.12.1672.
R.A. Antwerpen not. 5748 akte 380 12.4.1756. In deze akte wordt een Catharina Segers genoemd, die als geestelijke dochter woont op het begijnhof. Bij testament benoemt zij tot haar universeel erfgenaam haar neef Antoni Segers *Mathijszoon. Eerder komt geen Catharina Segers voor in de notariële archieven* van de stad Turnhout.
189. Archief begijnhof Turnhout, lijst van grootmeesteressen.
R.A. Antwerpen not. 5752 akte 248 27.3.1752 'boom genealogicq van Anna Lucas'. Bij deze akte zijn doopbewijzen gevoegd uit de St. Jacobusparochie te Antwerpen en de parochie Heeze.
Not. 5751 akte 165 10.1.1748, not. 5743 akte 520 23 8ber 1727, not. 5746 akte

238 21 8ber 1750, not. 5748 akte 523 22.8.1761.
G.A. Turnhout nr. 909 akte 19 5.7.1737.

190. R.A. Antwerpen not. 5743 akte 524 25 9ber 1727.
J. M. P. van Oorschot, *Vorstelijke vliegers en Valkenswaardse valkeniers*, bijdragen tot de geschiedenis van het zuiden van Nederland, deel XXIX, Tilburg 1974.
191. G.A. Tilburg nr. 874 ongefol., 23.2.1672.
J. A. M. Smulders en A. J. A. van Loon, *'In de permetatie', een genealogisch onderzoek door schepenen van Tilburg in 1769*, blz. 99.
192. G.A. Tilburg not. 69 akte 171 4.5.1722, R429 fol. 68v 21.4.1706, R429 fol. 116v. 1707, not 67 akte 171 1.7.1704, idem akte 179 26.8.1704, not. 67 akte 68 14.8.1702, not. 62 akte 7 1.3.1696, R434 fol. 82 5.2.1733, R434 fol. 207v. 24.3.1735, R432 fol. 311 24.12.1726, R433 fol. 306v. 12.4.1731, R500 ongefol. 14.3.1739, R473 fol. 202 19 7ber 1732, R473 fol. 277v. 1733, not. 48 fol. 106 5.7.1698, not. 61 akte 69 9.2.1699.
R.A. Antwerpen not. 5746 akte 16 21.6.1738, not. 5746 akte 23 21.6.1738, not. 5744 akte 327 19 7ber 1732.
G.A. Turnhout nr. 888 akte 75 24.7.1722.
193. G.A. Tilburg R473 fols. 202v., 203 10.12.1732.
R.A. Antwerpen not. 5751 akte 21 12.8.1738, not. 5752 akte 274 12.3.1753.
194. G.A. Tilburg R375 fol. 1 1678, R376 fol. 44v. 1679, R665 30.1.1671, not. 59 fol. 116v. 11.8.1692, R819 31.1.1677.
G.A. Turnhout nr. 881 fol. 12v. 20.3.1681, nr. 881 fol. 14v. 20.3.1681, nr. 883 fol. 250 3 9ber 1679, nr. 885 fol. 141 7.2.1709, in deze akte is sprake van begijn Barbara Somers en geestelijke dochter Catharina Somers. Met Catharina zal Adriana bedoeld zijn, daar ook in de Tilburgse akten geen Catharina Somers voorkomt als zuster van Barbara Somers.
195. G.A. Tilburg R379 fol. 32 1682, not 32 fol. 25 24.10.1682, R108 ongefol. 24.3.1717.
G.A. Turnhout nr. 884 fol. 467 1.1.1688, nr 879 fol. 133v. 24.4.1669, nr. 883 fol. 315 24 xber 1681.
196. G.A. Tilburg R353 fol. 73v., 78 1628, R356 fol. 54 1636, R360 fol. 18 1644.
197. R.A. Antwerpen not. 5744 akte 292 6 7ber 1727.
198. G.A. Turnhout nr. 883 fol. 320v. 21.3.1682, nr. 877 ongefol. 1.7.1682, idem 4.7.1682 stukken betreffende het proces tegen de meesteressen van het begijnhof, gevoerd door Adriana van Steenhuijs begijn en de geestelijke dochters Elisabeth, Cornelia en Maria Françhoise van Steenhuijs.
nr. 872 fol. 8 12.9.1667.
199. G.A. Turnhout nr. 872 fol. 12v. 12.9.1667.
200. G.A. Turnhout nr. 874 ongefol. 5.3.1666.
201. R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R105 ongefol. 30.1.1680, R54 fol. 139v. 6.4.1655, idem fol. 143 26.4.1655, idem fol. 151v. 29.6.1655.
L. F. W. Adriaenssen, Elf generaties Moonen, *De Brab. Leeuw* jrg. 20 jan/febr 1971 nr. 1 en 2, blz. 19. Ook Martijntgen Sweens, zuster van Maria Sweens, wordt hier begijn genoemd. In het professieboek van het begijnhof te Turnhout komt haar naam niet voor.
202. G.A. Turnhout nr. 895 akte 61 25.11.1738, idem akte 74 13.8.1739, nr. 896 akte 4 9.2.1741, nr. 896 akte 5 9.2.1741, nr. 883 fol. 357 5 8bris 1686, nr. 909 akte 35 1.12.1736.
R.A. Antwerpen not. 5779 akte 7 17.3.1733.
203. G.A. Turnhout nr. 874 ongefol. 23.2.1672, nr. 885 fol. 82 15.4.1707.
204. G.A. Turnhout nr. 874 ongefol. 5.3.1666, nr. 871 fol. 6v. 2.5.1664.
Een Maria Willems wordt 25.9.1639 geprofest. Maria Wilmen obiit 1.2.1693, Maria Willems obiit 15.6.1673.
205. G.A. Tilburg R357 fol. 14v. 5.6.1638.
G.A. Turnhout nr. 871 fol. 214 29.10.1666, nr. 874 ongefol. 6.2.1669.
206. R.A. Antwerpen not. 5743 akte 502 29.7.1727, not. 5485 akte 5 6.2.1730, not. 5485 akte 10 8.3.1730, not. 5485 akte 12 4.2.1730.
207. G.A. Turnhout nr. 882 fol. 167v. 20 7ber 1676.
A. F. N. v. Asten, Mulders in Brabant, De Laure, *De Brab. Leeuw* jrg. 14 afl. 9 blz. 134, 1965.
208. R.A. Antwerpen not. 5488 akte 7 4.5.1734.
209. G.A. Turnhout nr. 883 fol. 149 27.7.1678.

J. van Dijk, Aanvullingen op de oudste Tilburgse De Roy's, *De Brab. Leeuw* jrg. 18 afl. 7 en 8, blz. 120, 1969.

210. G.A. Tilburg not. 55 akte 3 26.1.1690, R368 fol. 91v. 22.10.1664.
211. G.A. Tilburg nr. 909 akte 1 29.1.1736.
De begijnen Verbeeck worden niet genoemd in: J. A. W. Swane, Verbeeck, *De Brab. Leeuw* jrg. 14 afl. 12, 1965.
212. R.A. *Antwerpen not. 5747 akte 279* 12.6.1752.
G.A. Tilburg not. 66 akte 85 24.10.1731, not. 73 akte 120 20.4.1749.
213. G.A. Turnhout nr. 887 akte 72 10.2.1712.
214. G. Th. Verhagen, Het geslacht Van der Hagen (Verhagen) te Lage Mierde, *De Brab. Leeuw* jrg. 15 afl. 3 blz. 33, 1966.
215. G.A. Turnhout nr. *877 ongefol* 3.3.1682.
R.A. 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek R67 fol. 135v. 21.8.1671, R231 24.9.1677, R234 2.11.1682.
L. F. W. Adriaenssen, Van Gijsel, *De Brab. Leeuw* jrg. 18 afl. 5 en 6 blz. 94, 1969.
216. G.A. Turnhout nr. 883 fol. 202v. 24.3.1679, nr. 884 fol. 266v. 2 8ber 1682.
217. G.A. Turnhout nr. 883 fol. 404v. 27.4.1689.
218. G.A. Turnhout nr. 882 fol. 103 27 7ber 1675.
219. J.B. van Loon, Wouwse families XI, Vlamincx, *De Brab. Leeuw* jrg. 2 nr. 5 mei 1953.
220. zie noot 219.
221. R.A. Antwerpen not. 5754 akte 473 29.4.1767.
222. J. B. van Loon, Wouwse families, Wagemakers (17e eeuw), *De Brab. Leeuw* jrg. 3 afl. 3 blz. 45.
G.A. Turnhout nr. 884 fol. 396 15.11.1689.
223. R.-A. *Antwerpen not. 5744 akte 282 19.1.1727, not. 5743 akte 615 17.2.1733,* not. 5743 akte 487 13.1.1727.
224. G.A. Tilburg not. 47 fol. 11v. 28.10.1695.
225. R.A. Antwerpen not. 5753 akte 388 21.3.1759.
226. G.A. Turnhout nr. 885 fol. 161 6.2.1710.
227. G.A. Breda R605 fol. 145 30.8.1764.
228. G.A. Turnhout nr. 880 fol. 58 14.5.1674.
229. G.A. Turnhout nr. 882 fol. 172v. 24.9.1676.
230. R.A. Antwerpen not. 5752 akte 280 2.7.1753, not. 5748 akte 592 16.4.1765.
231. G.A. Turnhout nr. 905 akte 11 24.4.1721, nr. 891 fol. 1 14.1.1735, idem akte 2 14.1.1735.
232. G.A. Turnhout nr. 883 fol. 404 23.4.1689.
R.A. Antwerpen not. 5743 akte 548 24 xber 1728, not. 5743 akte 537 3 7ber 1728.
233. R.A. *Antwerpen not. 5741 akte 81 5.11.1712.*
L. F. W. Adriaenssen, Stamboom van de Brabantse familie Woestenbirg (1400-1800), *De Brab. Leeuw* jrg. 27 nr. 4 blz. 115, 1978.
J. van Gils, Spapen is de zoon van de Paap, *De Brab. Leeuw* jrg. 28 nr. 6 blz. 172, 1979.
234. L. F. W. Adriaenssen, Stamboom van de Brabantse familie Woestenborg, *De Brab. Leeuw* jrg. 27 nr. 4 blz. 115, 1978.
R.A. Antwerpen not. 5743 akte 409 30.7.1724.
235. L. F. W. Adriaenssen, Stamboom van de Brabantse familie Woestenborg, *De Brabantse Leeuw* jrg. 27, nr. 4, 1978.
G.A. Turnhout nr. 868 fol. 187 1.10.1649.
236. R.A. Antwerpen not. 5489 akte 15 15.4.1737.
237. zie noot 113.

BIJLAGE

Begijnen, van wie de achternaam wijst op Noordbrabantse herkomst, maar van wie in de notariële archieven geen gegevens gevonden werden:

1. Maria van Bakel geprofest 30.9.1635, overleden 31.3.1655.
2. *Margaretha Blocx geprofest 21.9.1681, overleden 10.7.1695.*
3. Maria Blocx geprofest 4.9.1667, overleden 24.3.1685.
4. Maria Anna van Boxmeer geprofest 16.5.1683, overleden 18.9.1722.
5. Catharina Canters geprofest 29.5.1672, overleden 22.5.1699 of 20.8.1699.

6. Anna Couwenbergh geprofest 14.10.1685, overleden 9.1.1744.
7. Geertrudis Couwenbergh geprofest 8.6.1681, overleden 24.7.1743.
8. Hendrina Couwenbergh geprofest 20.9.1693, overleden 14.6.1705.
9. Maria Couwenbergh geprofest 8.6.1681, overleden 21.11.1726.
10. Gertrudis Cuijlen geprofest 25.8.1652.
11. Jenneke Cuijlen overleden 21.1.1680.
12. Elisabeth van Dommelen geprofest 21.9.1664, overleden 22.6.1679.
13. Digna van Dungen geprofest 5.10.1603.
14. Maria Eeltiëns geprofest 26.9.1677, overleden 18.5.1680.
15. Catharina Fabri geprofest 21.9.1642, overleden 30.8.1658.
16. Jenneke Fabri geprofest 26.9.1677, overleden 13.2.1703.
17. Anna Maria van Gemert geprofest 24.9.1673, overleden 17.2.1718.
18. Margaretha van Gemert geprofest 22.9.1686.
19. Margaretha van Gils geprofest 28.9.1670, overleden 12.2.1682.
20. Petronella van Gils geprofest 28.9.1670, overleden 9.12.1672.
21. Petronella de Groot geprofest 10.6.1736.
22. Elisabeth de Gruijter geprofest 5.5.1624, overleden 3.7.1662.
23. Lucia Havermans geprofest 6.5.1663, overleden 6.9.1663.
24. Maria Havermans geprofest 29.12.1658, overleden 3.10.1664.
25. Agnes van Herpen geprofest 2.6.1720, overleden 26.3.1738.
26. Antonetta van Herpen geprofest 26.9.1694.
27. Maria van Hesewijck geprofest 12.10.1698.
28. Elisabeth van Heumen geprofest 20.9.1676, overleden 8.11.1689.
29. Elisabeth v. d. Heuvel geprofest 9.10.1616, overleden 29.5.1654.
30. Gertrudis Hoeben geprofest 23.8.1671, overleden 8.2.1708.
31. Maria Hoeckx geprofest 26.10.1655, overleden 29.9.1688.
32. Maria van Huckelom geprofest 27.8.1651, overleden 20.8.1703, 'jubilaria'.
33. Catharina Kivits geprofest 10.10.1683, overleden 23.6.1698.
34. Cornelia Kivits geprofest 14.4.1652, overleden 22.12.1661.
35. Gertrudis van de Leur geprofest 8.9.1709, overleden 8.4.1765, 'jubilaria'.
36. Catharina van den Nieuwenhuijsen geprofest 6.1.1609, overleden 6.8.1680, 'jubilaria'.
37. Heijlwich van den Nieuwenhuijsen vidua geprofest 12.2.1666, overleden 23.2.1666.
38. Ida van den Nieuwenhuijsen alias Smeijers geprofest 7.10.1612, overleden 8.10.1636.
39. Elisabeth van Os geprofest 8.10.1656, overleden 21.10.1678.
40. Gertrudis de Roy geprofest 17.12.1684.
41. Ida de Roy geprofest 18.5.1681.
42. Judith de Roy, wed. Hendrik Mutsaerts, werelds persoon, overleden 3.10.1796.
43. Petronella van Son geprofest 19.10.1659, overleden 9.4.1660.
44. Anna Steenhuijse geprofest 8.10.1656.
45. Catharina van Steenhuijssen geprofest 13.10.1641, overleden 4.8.1706, 'jubilaria'.
46. Maria van Uden geprofest 21.9.1708, overleden 31.7.1746.
47. Josina van de Ven geprofest 27.5.1617.
48. Catharina van de Ven geprofest 10.10.1695.
49. Margaretha van de Ven geprofest 27.5.1617, overleden 9.7.1658.
50. Louisa van Winteroij geprofest 27.8.1651.

CORRIGENDA

Tot onze spijt zijn in het artikel van de heer J. van Gils, De Noordbrabantse begijnen in het Begijnhof van Turnhout, De Brabantse Leeuw 1986/3, blz 173 - 192, enkele storende fouten opgetreden.

blz. 173: Jan van Gils moet zijn: J. van Gils.

blz. 174: 34e regel van boven: Johanna Catharina van Immersdeel moet zijn: Johanna Catharina van Immerseel.

blz. 178: 13e regel van boven: voorgeschreven moet zijn: voorschreven.
35e regel van boven: achter Hilverenbeeck toevoegen: maken een.

blz. 179: 23e regel van onder: 30.7.1678 moet zijn: 30 7ber 1678.

blz. 182: 37e regel van boven: achter het en voor 'de Swaenborgh' toevoegen: het huis.

blz. 184: 2e regel van boven: JOHANNA VAN LILL moet zijn: JOHANNA VAN LIL.

blz. 186: 4e regel van onder: toevoegen achter jaar: geprofest.

DE BRABANTSE LEEUW

verschijnt vier maal per jaargang - uitgave van de Sectie voor Geslacht-, Naam- en Wapenkunde van Het Noordbrabants Genootschap

Redactie: dr.ir.C.H.J. van den Brekel, voorzitter; mr. G.Berkelmans; L.A.M.van Grinsven; J.H.G.J.van Heeswijk; mevr.P.L.Leget-Kuijlen; A.J.A.van Loon; J.W.M.Weijts
Redactie- en administratie-adres: Het Noordbrabants Genootschap, Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch, tel. 073 - 139484
Abonnementsprijzen per jaargang: Nederland en België: ƒ 34,-; verder buitenland: ƒ 36,--. Men wordt verzocht het abonnementsgeld alleen te voldoen via een toe te zenden acceptgirokaart. Opzeggingen uitsluitend schriftelijk voor 1 december van de lopende jaargang.

INHOUD AFLEVERING 1986/4

De volgende generaties Cavelaers - Kavelaars: van ca. 1700 tot ca. 1880, Hooge Zwaluwe, Terheijden, Zevenbergen, Zwijndrecht, Delfshaven, Rotterdam - *L.M.C.M.Kavelaars*, blz. 193 - 212
Kidnapping in de Meijerij (1635 - 1638) - *L.F.W.Adriaenssen*, blz. 213 - 219
Vragen en Antwoorden: Luijkx, blz. 219
Wapens en vlaggen van Noord-Brabant - *A.H.Hoeben*, blz. 220 - 222
Weerwoord - *Willem van Ham*, blz. 223 - 224
Vragen en Antwoorden: Ippel, blz. 224
Relaties in de familie Van Nouhuijs met Bladel - *dr.J.Belonje*, blz. 225 - 228
De protestantse familie Borchouts te Strijp - *P.Sanders*, blz. 229 - 231
Naschrift - *J.Th.M.Melssen*, blz. 231 - 232
Stamboomonderzoektentoonstelling te Berlicum, blz. 232
De Noordbrabantse begijnen in het Begijnhof van Turnhout (slot) - *J.van Gils*,
blz. 233 - 256

Overname van (gedeelten van) artikelen alleen met schriftelijke toestemming van de redactie

0616.00619.76

de brabantse leeuw

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN DE SECTIE VOOR GESLACHT-, NAAM- EN WAPENKUNDE VAN HET NOORDBRABANTS GENOOTSCHAP

REGISTER JAARGANG 35

1986

HET NOORDBRABANTS GENOOTSCHAP 's-HERTOGENBOSCH

Samengesteld door P.Th. de Lange, Eindhoven.

ARTIKELEN

ADRIAENSSEN, L.F.W., Van Spul en de oorsprong van de familie Snellen 129
- -, Kidnapping in de Meijerij (1635-1638) 213
ANSEMS, H.W.J., Een weddenschap in 1656 48
BECX, J.A.J., Een wapenschild voor Hilvarenbeek met vier leeuwen en drie vijfbladen 2
BELONJE, J., Een afgedwaalde Van Leemputten? 46
- -, De Karthuizers te 's-Hertogenbosch 47
- -, Grootgrondbezitters te Escharen en omgeving 143
- -, Huis Burgt onder Stratum - II 171
- -, Relaties in de familie Van Nouhuys met Bladel 225
GILS, J. van, De Noordbrabantse begijnen in het Begijnhof van Turnhout (vervolg) 55, 109, 173, 233
HAM, Willem van, Weerwoord 223
HOEBEN, A.H., De hoorn in de terminologie van de Hoge Raad van Adel 79
- -, Het glibberige pad van de verleidelijke hypothese: de tekens van recht en de heraldiek 105
- -, Wapens en vlaggen van Noord-Brabant 220
INDEKEU, B., Een landdeken van het dekanaat Hilvarenbeek nader geïdentificeerd: Johannes Huybrechts van Loemel 53
KAVELAARS, L.M.C.M., De volgende generaties Cavelaers - Kavelaers: van ca. 1700 tot ca. 1880. Hoge Zwaluwe, Terheijden, Zevenbergen, Zwijndrecht, Delfshaven, Rotterdam 193
KNIPPENBERG, W.H.Th., Reactie 107
LEGET, J.N., De waarde van verschillende geldsoorten 83
LEGET-KUIJLEN, P.L., en J.N. Leget, Afstammelingen van Reynier Heesters te Haaren 25
- -, Stevens - Vierlingsbeek 84
- -, Korthout 149
MELSSEN, J.Th.M., Kwam 'Geuze Els' uit Strijp? 21
- -, De protestantse familie Borchouts te Strijp 65
- -, Het gemeentewapen van Geldrop geplaatst tegen de vroegste geschiedenis 136
- -, Borchouts te Loevestein/Woudrichem en Strijp 231
SANDERS, P., De protestantse familie Borchouts te Strijp 229
WOLF, Rob, Van Armenzorg tot burgerzorg. De particuliere gasthuizen van 's-Hertogenbosch, 1345-1811 14

Mededelingen van de redactie:
- Ten geleide 1
- Nationaal genealogisch congres Vlaamse Vereniging voor Familiekunde 1

- Gemeentearchief Tilburg 20
- De Dolerenden van 1886 en hun nageslacht 45
- 3e Maas en Waalse genealogische dag 52
- Stamboomonderzoektentoonstelling te Berlicum 232

Vragen en antwoorden 20, 24, 54, 108, 142, 172, 219, 224

NAAMREGISTER

A(a), v.d. 36, 157 - Aalders, 84, 86, 103 - A(a)r(d)ts, 95-97, 103 - Aarsen, v., 208-210 - Abeelen, v., 156 - Abels, 96 - Adriaans, 35, 41 - Adria(e)ns(s)e(n), 193, 197, 199, 215, 218 - Adrianus, 193 - Aelders, 85 - Aelst, v., 218 - Aerts(sen), 21-23, 42, 67, 68, 96, 215, 216, 232 - Aken, v., 200 - Alberts, 86 - Albertus, aartshertog, 47-Aleyten, 130 - Alphen, v., 201 - Ancelis, 215 - Ancems, 154 - Andriessen, 214, 215, 218 - Anemaat, 193, 212 - Ans(s)ems, 39, 48-51 - Anthonissen, 219 - Appels, 25, 34, 37, 43 - Arkel, v., 16 - Augustus, 151 - Avenne, v.d., 15.

Back, d., 226 - Baerlmans, 130 - Bakermans, 94 - Balen, v., 20 - Balthoven, v., 150, 151, 153 - Basten, 92 - Bastiaens, 216 - Beckers, 92 - Beeck, v., 29, 32 - Beer, d., 33, 34, 36, 217 - Beers, 155 - Beerthouyt, 130 - Beljaars, 202, 205 - Belzen, v., 159 - Berche, v.d., 215 - Berchmans, 69 - Berckhout, 67 - Bergen, v., 68 - Berghe, v.d., 66 - Bergmans, 195 - Berthens, 42 - Beurden, v., 34, 39, 151, 153, 155 - Beijherts, 33, 34 - Beijnen, v., 157 - Biermans, 100 - Biessen, v., 166 - Bingers, 85 - Bladel, v., 40, 215 - Blanckart, 146 - Bloeijmans, 25 - Blomendaele, v.d., 130 - Bock, d., 225, 227 - Bodegom, v., 195 - Boer, v.d., 32, 161, 162, 165 - Boeuss, 87 - Bogaart, v.d., 91, 92 - Bolders, 167 - Boll, 143, 144,147 - Bont, d., 34, 152, 164 - Bontwerckers, 67 - Boogaert, v.d., 92 - Borchouts, 21, 65-78, 229-232 - Borcht, v.d., 38, 40 - Borckhout(s), 67, 76, 231 - Borghouts, 69, 229 - Borncots, 66 - Bosch, 16-Bosch, v.d., 27, 28, 38-41, 46, 92, 97-99, 101, 168 - Bosmans, 164, 170 - Boudewijn, v. Heusden, 222 - Bossij, d., 155 - Botermans, 149 - Bouberens, 49 - Boucardus, 68 - Boudewijn, heer v. Vught, 136 - Bouwens, 201 - Bouwmans, 99, 100 - Box, 66-Boxtel, v., 162 - Brabers, 167 - Brandenburger, 230 - Braninger, 89 - Brant, 193-Breda, v., 149-151 - Bree, v., 96 - Brekelmans, 26, 34, 36, 158 - Brenders, 152, 154, 155, 160, 161, 205 - Breugel, v., 227 - Brock(en), 27, 29, 33, 34, 36-43, 156-Broeck, v.d., 15, 16, 71, 216 - Broeckhoven, v., 213-215, 217, 218 - Brouck, v.d., 230 - Brouwers, 100 - Brugacker, v.d., 129 - Bruin, d., 94, 204 - Brussel, v., 107-Bruijn, d., 156, 199 - Buebbels, 38 - Buenincx, 28 - Burchout, 229, 230 - Burckhouts, 231 - Burgh, v.d., 46, 47 - Burghoud, 231 - Burghout(s), 66, 74, 229-231-Burmania, v., 227 - Buusbeke, v.d., 130 - Buijs, 142 - Buysen, 48-51 - Byest, v.d., 130 - Bijl, d., 215.

Canter, d., 162 - Carpins, 165 - Cavelaar(s), 197-199 - Cavel(a)er(s), 193-210, 203, 212 - Caveleer, 197, 212 - Centen, 201 - Ceulen, v., 161 - Claasse(n), 37, 86, 87-Clabbers, 93 - Claes(s)e(n), 87, 97, 172, 217 - Clerck, d., 32, 33 - Cloostermans, 99 - Cluijtmans, 172 - Colen, 28, 216 - Colff, v.d., 159 - Colpers, 144 - Comans, 30, 31 - Comijns, 145 - Coppes, 88, 89, 96 - Cornelis(sen), 28, 93, 194, 196 - Corstiaens, 168 - Cort, d., 151 - Corthou(d)t, 149-151, 153-158, 160-169 - Couwenberg, 41, 159 - Cranendonk, v., 80-82 - Craye, 132 - Cre(e)mers, 85, 100, 101 - Crollenberg, v., 225 - Croon, d., 155 - Crullenbergh, v., 225, 226 - Crijne(n), 200, 203, 204 - Cuelens, 28 - Cuijper v. Holthuijsen, 143. Zie ook onder de letter K.

Dael, v.d., 66 - Daems, 217 - Dal, v., 156, 170 - Damass, 212 - Damen, 198, 201-203, 206 - Daniels, 68, 77, 214 - Daverveldt, v., 146 - Deckers, 102 - Deenen, 87-89, 97, 100, 101, 103 - Dekkers, 93, 96, 102, 150 - Der(c)ks, 89, 90 - Desseldoncq, v., 218 - Deijts, 198 - Die, d., 154, 169 - Diercxssens, 216 - Diricx(ssen), 215, 217 - Dirks, 96 - Dissel, v., 157 - Dommelen, v., 172 - Donkers, 162 - Do(o)ren, v., 73, 155 - Dorst, v., 200, 202, 204 - Douglas, 225, 226 - Driessen, 30, 92, 97 - Du, d., 154 - Dijck, v., 28, 93, 217.

Eekelen, v., 167 - Eelkens, 25 - Eersel, v., 95 - Elbers, 93 - Elderen, v., 145 - Els, v., 85, 98, 102, 103 - Elst, v., 87 - Emmen, 41 - Emmens, 216 -Engelbrecht, 208-Engelen, v., 38, 229 - Ente, 74 - Ermers, 161 - Esbee(c)k, v., 66 - Esch, v., 31, 33, 149, 150, 156, 164 - Eskens, 194-196 - Eskers, 85 - Esselen, 132 - Eyck, in d', 67 - Eijck, v., 208 - Eynde, v., 130, 133 - Eyndhoven, v., 14.

Fime, 162 - Flodrop, v., 67, 69, 71 - Floemans, 78 - Foreest, v., 146, 147 - Fran-(c)ke(n), 28, 92, 94 - Frans(s)en, 90, 91, 93, 103 - Frantzen, 90 - Frederik Hendrik, stadhouder, 213 - Fijten, 97.

Geenen, 74 - Geer(e)den, 197, 212 - Gelder, v., 230 - Geldrop, v., 139, 140 - Gemert, v., 87 - Gendt, v., 50, 51 - Ger(r)its, 29, 36, 86, 87 - Geus, d., 66 - Ghageldonc, v., 130 - Gheerts, 215 - Ghestel, 130 - G(h)oor, v., 81, 139 - Ghijsen, 67-Gieben, 87 - Gier, d., 155 - Gils, v., 194, 195, 197, 202, 207 - Glavimans, 157-Godal, 170 - Goens, v., 227 - Gool, v., 161 - Goossens, 26, 35, 94, 218-Gov(a)er(t)s, 69, 70, 150 - Goijaerts, 33, 37, 216 - Greve, d., 218 - Grevenbroeck, v., 39 - Griensven, v., 40 - Grieten, 133 - Groeningen, v., 161 - Groot, d., 150, 154 Grú, la, 229 - Gruuthu(u)se, v. (d), 105-107 - Guilielmi, 78 - Gulik, v., 46 - Gumoëns, d., 171 - Gurcum, v., 153 - Gijsberts, 29 - Gijsbrechts, 215.

Haaff, v., 86 - Haan, d., 143 - Haans, 165 - Haaren, v., 155, 156, 164 - Haes, d., 161 - Haessem, v., 99, 100 - Ham, v., 101 - Hardy, 171 - Harteveld, v., 97 - Hasemont, 168 - Hasselt, v., 157 - Heck, v., 151 - Hedickhuijsen, v., 229 - Heeren, 15-Hees(e), v., 23, 31, 32, 37, 153, 156 - He(e)sen, 94, 95 - Heessels, 164 - Heesters, 25-44 - Heeswij(c)k, v., 142, 156, 157, 169 - Heiden, v.d., 76 - Helselmans, 216-Henckens, 101 - Hen(d)ricx(ssen),43, 217-219 - Hendrik I, hertog v. Brabant, 136-Hendrikzn., 172 - Herberts, 33 - Herckenrath, 87 - Hergraven, v.d., 101 -Hermans, 25, 94, 99, 102, 144, 217, 218 - Heunen, 35 - Heusden, v., 154-156, 160 - Heuvel, v.d., 87, 150 - Heijmans, 25 - Hoevel(l), v.d., 26, 29-31, 44 - Hoeven, 197 - Hoevenaars, 150 - Hoffsteegh, 168 - Hoppenbrouwers, 155, 167 - Horen, v., 24 - Horne, v., 80-82, 138, 139 - Horst, v.d., 204 - Houbraecken, 140- 142 - Hout, v., 30, 101-Huben, 42 - Huigen, 101 - Hullenaar, v.h., 102 - Hulten, v., 212 - Hunger, 96-Hurck, v.d., 65, 70-72, 74 - Huijben, 30 - Huijbers, 86, 87, 89, 98, 100-Huybrechts, 53, 157, 158, 216 - Huybrechts v. Lo(e)m(m)el, 53, 54 -Huijbregts, 157,

158, 169 - Huijgen, 86, 87.

I(e)rs(s)el, v., 31, 89, 149, 150, 156, 162, 164, 166, 167 - Ippel, (v.), 224 - Isabella, aartshertogin, 47 - Isem, v., 86 - Issum, v., 87. Zie ook onder de letter IJ.

Jacobs, 93, 94, 100, 150, 161, 215-218 - Jan I, hertog v. Brabant, 7 - Jan II, hertog v. Brabant, 7, 9, - Jan III, hertog v. Brabant, 5 - Jan, heer van Geldrop, 137- Jans(s)(e)(n)(s), 22, 23, 66, 70, 84, 85, 91, 96, 97, 99, 101, 103, 108, 163, 196, 215-217 - Jaspers, 22, 23 - Jennen, 96 - Johanna, hertogin v. Brabant, 129 - Jongers, 26, 39 - Jong(h)(e), d., 34, 167, 169, 206 - Jongkindt, 210 - Joosten, 21-23, 67, 68, 198, 217.

Kanters, 203, 207 - Kavelaar(s), 200, 201, 203-210 - Kelders, 85 - Kemmere, 159- Kempen, v., 87, 90, 96, 98, 101 - Kempenaer, d., 146, 147 - Kersten, 93 - Kerstens, 92 - Kerstjens, 87, 98, 102 - Kessel, v., 90 - Keulen, v., 161, 162 - Keijser, d., 143 - Klaessens, 93 - Kluijten, 144 - Kluijtmans, 172 - Knaap, 147 - Knoop, 207- Kneppelhout, 47 - Kock, 206, 207 - Ko(c)ks, 206 - Koorde, d., 160 - Koppel, v.d., 230 - Kort, d., 164 - Korthou(d)t, 149-152, 154-160, 162, 165, 167, 168, 170 - Kouwenberg, 163 - Krikken, v., 85 - Krullenburg, 226 - Kuijten, 35 - Krijne(n), 200, 203, 205, 207. Zie ook onder de letter C.

Laarhoven, d., 27, 28, 42, 167 - Laat, d., 201 - Laer, v.d., 217 - Laet, d., 194, 195 - Laeyen, v., 199 - Lamberts, 37 - Lambrechts, 36 - Lamsweerde, v., 88 - Lange, d., 46 - Langens, 26, 27 - Langerhuijsen, 160 - Lathouwers, 164, 217 - Lee, v.d., 147 - Leefsael, v., 5, 7, 9, 10, 12 -Leemnas, 167 - Leemputte(n), (v.) (d.), 46, 47- Leent, v., 205 - Leermans, 159 - Leeuw, d., 200, 202, 204, 205 - Lemme(n), 101- Lemmens, 31-33, 93 - Lemnius, 31, 33 - Lenaerts, 22, 216 - Lepper, d., 153, 154, 157, 169, 217 - Leunen, v., 96 - leurs, v., 160 - Leij(d)en, v., 193-197, 199, 200, 212 - Leijten, 33, 44, 200 - Liempt, d., 156 - Ligthart, 200 - Lindemans, 85 - Linich, v., 41 - Linsingen, v., 228 - Lion, 217 - Lisdoncq, v.d., 154 - Litjens, 99- Lobrij, 75, 78 - Lodewijcx, 166 - Loemel, v., 53 - Lombaarts, 156 - Lomba(e)rts, 155-157 - Lommel, v., 162 - Loo, v.d., 165, 170 - Loon, v., 49, 157, 196, 199 - Loonen, 90 - Loos, d., 34, 35 - Loots, 226 - Lourenszoon, 211 - Louw, (v.) d., 165, 206 - Lovendaal, 96 - Loijschelders, 85, 86 - Loze, d., 28 - Ludekini, 129 - Luiken, 219 - Luiks, 219 - Lusdonck, v.d., 41 - Lust, 157 - Luijk(x)(s), 163, 219 - Luytelaer, v., 22.

Ma(a)ren, v., 158, 160 - Maas, 158, 159 - Made, v.d., 201, 203, 207 - Maes, 149, 158 - Mak, 208 - Mans v. Köhler, 88 - Martens, 68, 86, 90, 93, 96, 100, 101, 216, 219 - Martinus, 33 - Matheussen, 67 - Matthijsse, 149, 156 - Maurus, 216 - Mechelen, v., 97, 214 - Meerhout, 32 - Meermans, 51 - Meertens, 201 - Meeuws, 39- Megen, v., 150, 169 - Meinsma, à, 88 - Melisse, 205, 206 - Melsen, (v.), 54, 87, 100 - Merendonck, v.d., 169 - Merode, d., 12, 196, 200 - Merode, v., 8, 139 - Mertens,

90 - Meslig, 54 - Meulen, v.d., 153 - Meulenbroeck, 217 - Meulenbroecx, 217- Meurs, v., 76, 77, 80 - M(e)ijdenberg(h), v.d., 168 - Meijerhofs, 71 - Michielsse(n), 217 - Mierde, v., 129 - Millingh, 156 - Minnighen, v., 146 - Moerken, 133 - Moescops, 22 - Mol, v., 134 - Molders, 44 - Molengraaff, v., 39 - Molmans, 86 - Molner, d., 133 - Montens, 212 - Morlot, 171 - Moij, d., 35, 36, 160 - Munareti, 48- Mutsaer(t)s, 29, 50.

Nabben, 100 - Nabers, 147 - Nassau, v., 212 - Nauwen, 30 - Ne(de)eve(e)n, (v.), 70, 220, 229-231 - Nertingen, v., 129 - Neve, d., 88 - Neynsel, v., 16 - Nic(o)laes, 22- Noordaa, v.d., 208 - Nouhuijs, v., 225, 226 - Nuijs, v., 151 - Nuyten, 199, 200- Nyssen, 216.

Oeckel, v., 26 - Oomen, 212 - Ooten, v., 151 - Opstal, v., 163 - Ostay, v., 163- Otto, 69 - Oubos(ch), 212 - Oucoop, 16 - Oudenhoven, v., 150 - Oudshoorn, v., 80, 81, 83 - Overveld, v., 219 - Oijen, v., 147.

Paassen, v., 210 - Pals, 201, 202, 204 - Papen, 153 - Pauwels, 68, 130, 231 - Pe(e)- ters(en), 37, 38, 93, 159, 216, 217 - Pennincx, 215 - Pennock, 208 - Perponcher Maisonneufve, d., 144 - Peijnenborch, 25, 26, 28, 34-36, 43 - Peijnenborg(h), 30, 32, 38 - Philips, 229 - Piélat, 145-147 - Piggen, 42 - Piper, 88 - Piscator, 65- Plas(ch), v.d., 155, 156 - Plotho, 168 -Poelgeest, v., 139 - Poels, 89, 90 - Pon, d., 166 - Poppel, d., 69 - Pot(h), 151, 165 - Pouwels, 101 - Poynenborch, 134- Prasers, 50, 51 - Prats, 47 - Princenhage, v., 206.

Quesnoy, d., 159.

Ra(a)ij, v., 85 - Raaijmakers, 157 - Reinders, 85, 103 - Rek, 168 - Remmen, 85, 88, 90, 97 - Reijen, 37 - R(e)ijer, d., 200 - Reijnders, 85, 86, 102, 103 - Reijnen, 108- Reijngoudt, 172 - Reijniers, 30, 84 - Riel, v., 25, 29, 163 - Ris, 91 - Rodermans, 73 - Röders, 73 - Roeffen, 216 - Roeffs, 130 - Roessel, v., 157, 162, 167 - Roeters, 153, 162 - Roffers, 85 - Rooij, d., 205, 206 - Rooyers, 73 - Rosenthal, v., 144- Roy, d., 24, 28 - Roijaarts, 73 - Roijers, 73 - Rummerink, 147 - Rut, v., 131- Rutten, 85 - Rutter, 94 - Ruijl, 143-145, 147 - Ruijmschotel, 230 - Ruijs, 20- Ruijsbroeck, 149, 150 - Rijsbroecx, 33, 34, 44 - Rijsseld, in d., 97 - Rijswij(c)k, v., 152, 155, 168.

Sande(n), v.d., 22, 23, 67, 69, 229 - Schalken, 166 - Scheffers, 108, 156 - Schelle, v.d., 165, 170 - Schellekens, 130 - Schendel, v., 207 - Schepens, 160 - Schermer, 130 - Schets, 196, 199, 201, 203 - Schippers, 160 - Schoenmaker(s), 96, 163, 194- Schoir, v.d., 42 - Scholt, 31 - Scholtis, 78 - Schoonen, 219 - Schoonhoven, v., 39- Schoot, v.d., 34, 35 - Schouffen, 219 - Schouten, 99 - Schueren, v.d., 130- Schuermans, 161, 207 - Segere(n), 204 - Segers, 159 - Seldij, 66 - Servaes, 67- Siebers, 91, 92 - Simons, 74, 76 - Sips, 200 - Sissevan, 94 - Sledden, 216 - Sloot-

jens, 162 - Smets, 218 - Smidt, d., 22, 23 - Smi(d)ts, 21, 22, 27, 39, 68, 85, 150, 153, 218 - Smolders, 167 - Smulders, 158, 167 -Snella(e)rts, 129, 130 - Snellen, 36, 129-131, 134 - Solingen, v., 78 - Spaendonck, v., 156 - Spi(e)rinc(k)x, 161 - Spiker, v.d., 133 - Sprangers, 205 - Sprang(h), v., 198, 200, 206, 207 - Spül, 136 - Spúl, 135 - Spul(le), d., 129 - Spul(l)(e), (v.), 129-133, 136 - Spijkers, 15 - Staay, v.d., 102 - Staeij, v.d., 85 - Sterts, 34 - Stevens, 84-104 - Stiphout, v., 33 - Stoezak, 147 - Stoop, 199-201 - Stoormans, 149, 150 - Storimans, 149, 156, 162, 168 - Strathen, v.d., 133 - Strijbos(ch), 20 - Strijp, v., 65, 68, 77 - Stumphius, 46 - Sturler, 171, 172 - Stürler, 171 - Swaen(s), 28, 161 - Swagemakers, 25 - Sweere(n), 194-197, 212 - Swilters, 38 - Swol, v., 202 - Swijen, 92 -Symons, 214. Zie ook onder de letter Z.

Tempelaer(s), 67, 68 - Templer, 67 - Termeer, 36, 37, 39 - Tervoren, 99, 102 - Tetering, v., 200 - Teulings, 49 - Teurlincx, 156 - T(h)eunissen, 86, 94, 102 - Thielen, 97 - T(h)oling(h)s, 37, 38 - Thomas(sen), 103, 219 - Thonis, 212 - T(h)uijl(l), v., 40, 108 - Thijssen, 94 - Tilborgh, v., 202, Timmermans, 162 - Toebak, 203 - Tongerloo, v., 218 - Tongerroe, v., 219 - Trommels, 159.

Uden, v., 25, 38, 160 - Uen, v., 160.

Valcx, 91 - Valk, v.d., 210, 211 - Valks, 91 - Vall, v.d., 39 - Vannis, 42 - Veken, v.d., 48, 50, 51 - Velde, v.d., 20 - Velle, d., 153 - Veltacker(s), 23, 66 - Velthoven, v., 204, 207 - Ven, v.d., 33, 152, 160 -Venne, v.d., 42, 131 - Vennicx, 33 - Verba(a)t(en), 196, 199-204 - Verbee(c)k, 46, 214 - Verberkt, 95, 103 - Verblakt, 92- Vercuijlen, 29 - Verdoelt, 218 - Verhaar(d)(t), 87, 88, 96, 98 - Verheijd, 159- Verheyden, 108 - Verheijen, 97 - Verhoef, 204 - Verhoeven, 28, 29, 41 - Verlinden, 218 - Vermandois, d., 106 - Vermaseren, 93 - Vermetten, 218 - Vermeer, 36, 37, 155 - Vernatti, (d.), 144-146 - Vernon, d., 106 - Verrosmeulen, 86, 88, 91, 103- Verschuyl, 71 - Verster, 149, 150 - Versteijnen, 151 - Verstraten, 96 - Vervoort, 86 - Vessem, v., 226 - Vesters, 147 - Vigny, d., 144 - Vingehoets, 158 - Vitriarius, 157 - Vlierden, v., 217 - Vloet, v.d., 130 - Vogel, 211 - Vogels, 86 - Vollenberg, 99 - Vonck, 88 - Voor(d)t, v.d., 38, 41, 43, 101 - Vos, d., 158 - Vri(e)n(d)(t)s, 22, 75, 76, 152, 156 - Vucht, v., 29 - Vuchts, 40, 41.

Wa(e)gema(c)kers, 150, 156, 163 - Wagemans, 167 - Waldeck, 76, 77 - Wale, (d.,), 34, 172 - Wall, v.d., 145 - Walsem, v., 87 - Watering, 156 -Watermael, v., 133- Weer, d., 35, 150, 218 - Weert, d., 217 - Well, v., 94 -Weren, 96 - Wetering, v.d., 168 - Weijgaers, 157 - Weijmans, 85 - Wiel, v.d., 26, 28, 151, 161, 162, 164, 166- Wilbers, 91, 103 - Wilboorts, 218 - Willem I, koning der Verenigde Nederlanden, 141 - Willem, heer v. Horn en Altena, 81 - Willem, heer v. Oudshoorn, 81 - Willems-(en), 21-23, 30, 38, 39, 96, 133, 215 - Willese, 89 - Winden, 194-197, 199 - Wit, d., 229 - Witlocx, 25, 38, 42 - Wolfs, 157 - Wolfsbergen, v., 16 -Wollenberg(h), v.d., 101 - Wouters, 22, 49, 76, 215 - Wouw, v.d., 152 - Wuestenborch(s), (v.d), 130, 216

- Wynden, 197 - Wijnen, 88, 219 - Wijnhoven, 99, 102 - Wijntgen, 144 - Wijten, 149.

IJerssel, v., 36 - IJpelaars, 230. Zie voorts onder de letter I.

Zebregs, 165 - Zeede, d., 156 - Zeegers, 156 - Zeelandt, v., 161 - Ziegenhi(e)rt (v. Rosenthal), 144 - Zomeren, v., 27 - Zwarts, 98 - Zweeren, 197 - Zijne(n), 74. Zie ook onder de letter S.

LITERATUURGIDS VOOR NOORDBRABANTSE GESCHIEDENIS
Een complete Noordbrabantse historische bibliografie bestaat op dit moment nog niet. Om in deze enigzins in deze nood te voorzien heeft drs. A.C.M. Kappelhof een literatuurgids samengesteld die een selectie bevat van ca. 1150 titels van boeken of artikelen over het verleden van Noord-Brabant.
ix + 140 blz. *f*9,50 voor leden, *f*12,50 voor niet-leden

REPERTORIUM OP TAXANDRIA 1894 - 1943
In de jaren 1894 - 1944 verscheen het Noordbrabants tijdschrift Taxandria, een goudmijn voor beoefenaren van de geschiedenis van Noord-Brabant en de omringende gebieden. Ook bevat het genealogieën van bekende geslachten die in Zuid-Nederland een belangrijke rol speelden.
104 blz. *f*25,00 voor leden, *f*29,50 voor niet-leden

REGISTER OP DE JAARGANGEN 1-25, BRABANTSE LEEUW
(1952 - 1976)
275 blz. *f*25,00 voor leden, *f*29,50 voor niet leden

INBINDBANDEN DE BRABANTSE LEEUW
Voor uw jaargangen zijn losse gestempelde inbindbanden beschikbaar.
*f*7,50 per exemplaar voor leden en niet-leden

LOSSE AFLEVERINGEN BRABANTSE LEEUW
afleveringen vóór 1984 *f*1,50 per stuk, vanaf 1984 *f*8,50

OUDE JAARGANGEN BRABANTSE LEEUW
jaargangen vóór 1984 *f*6,50, vanaf 1984 *f*34,00

Alle prijzen zijn exclusief verzendkosten.

Te bestellen bij:
Het Noordbrabants Genootschap
Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch